
Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Τίτλος: **ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ- ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ**
Κωδικός Ε.Π.: **12**
CCI: **2007GR16ΥΡΟ001**

ΕΠΙΣΗΜΗ ΥΠΟΒΟΛΗ

Αθήνα, Μάρτιος 2007

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 1	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ	4
Βασικά γεωγραφικά στοιχεία		4
Αναπτυξιακές εξελίξεις της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου ως προς το διεθνή και εθνικό χώρο		5
Δημογραφικά δεδομένα		11
Η δομή της οικονομίας		14
Συνολική διάρθρωση της οικονομικής βάσης.....		14
Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και προοπτικές ανά κύριο τομέα και κλάδο της οικονομίας		19
Επιχειρηματικότητα, έρευνα, καινοτομία, ψηφιακή σύγκλιση, κοινωνία της γνώσης		24
Αγορά εργασίας-απασχόληση.....		31
Υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών.....		34
Το υποσύστημα οδικών μεταφορών		35
Το υποσύστημα σιδηροδρομικών μεταφορών		37
Τα υποσυστήματα των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών.....		37
Ενέργεια		39
Περιβάλλον		41
Φυσικό περιβάλλον		41
Αέρια ρύπανση.....		43
Υδρευση και υδατικοί πόροι		44
Διαχείριση υγρών αποβλήτων.....		46
Διαχείριση απορριμμάτων		47
Πολιτισμός		49
Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες, Κοινωνική συνοχή		51
Διοικητική ικανότητα της Δημόσιας Διοίκησης.....		53
Χωρική συνεργασία.....		54
Περιφερειακή ανάλυση-ανισότητες.....		56
Χωρική διάρθρωση της Χωρικής Ενότητας και των επιμέρους Περιφερειών		67

Αστικές περιοχές	73
Ορεινές περιοχές	77
Νησιώτικες περιοχές	78
Παράκτιος χώρος	79
Αγροτικές περιοχές.....	80
Συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων των ΕΠ και ΠΕΠ του ΚΠΣ 2000-2008 και άλλων αναπτυξιακών παρεμβάσεων στην Χωρική Ενότητα.....	82
Θεσσαλία	82
Στερεά Ελλάδα	91
Ηπειρος	97
Αποτελέσματα διαβούλευσης.....	103
Θεσσαλία	103
Στερεά Ελλάδα	105
Ηπειρος	106
Κατάταξη-ιεράρχηση των βασικών ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών.....	108
Ανάλυση ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών	111
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ– ΗΠΕΙΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013 ...	123
2.1 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	125
2.2 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Θεσσαλίας.....	133
Ο στρατηγικός στόχος και το όραμα της Θεσσαλίας.....	133
Οι γενικοί στόχοι.....	134
Οι ειδικοί στόχοι.....	135
2.3 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	142
Το αναπτυξιακό όραμα της Στερεάς Ελλάδας.....	142
Αναπτυξιακές Προτεραιότητες.....	143
Ειδικοί Στόχοι ανά Τομέα.....	145
2.4 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου.....	149
Γενική επισκόπηση της στρατηγικής	149
Οι σημαντικές παράμετροι για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιόδου 2007 – 2013 για την Περιφέρεια Ηπείρου είναι οι εξής:	149
Ιεράρχηση και εξειδίκευση των στρατηγικών στόχων της Ηπείρου	151

2.5 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των στρατηγικών στόχων του ΕΠ της ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με Εθνικές και Ευρωπαϊκές προτεραιότητες	156
2.6 Ex ante Αξιολόγηση ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου.....	168
Αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και των προσδιορισθεισών αναγκών	168
Αξιολόγηση της συνέπειας της στρατηγικής.....	170
Εξέταση της συνεκτικότητας της στρατηγικής με τις περιφερειακές και εθνικές πολιτικές και τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθύνσεις	172
Αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων.....	173
Εξέταση των προτεινομένων συστημάτων/ διαδικασιών εφαρμογής	174
Λοιπά θέματα	176
2.7 Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου	176
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ	177
3.1 Οι άξονες προτεραιότητας της ΧΕ ΘΣΗ.....	177
3.2 Εσωτερική αρχιτεκτονική των ΕΠ και διάρθρωση σε άξονες προτεραιότητας....	179
3.3. Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας ΧΕ ΘΣΗ.....	180
3.4. Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής.....	189
3.5 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα.....	208
3.6. Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής.....	225
3.7 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των προτεραιοτήτων του ΕΠ της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες.....	229
Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.....	234
ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ.....	251
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	258
ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	298

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Βασικά γεωγραφικά στοιχεία

Η Χωρική Ενότητα (ΧΕ) Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου (ΘΣΗ) περιλαμβάνει τρεις Περιφέρειες: Θεσσαλίας (Κωδικός NUTS GR14), Στερεάς Ελλάδας (Κωδικός NUTS GR24), Ηπείρου (Κωδικός NUTS GR21), και χωροθετείται στη κεντρική ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Ελλάδας, όπως φαίνεται στον παρατιθέμενο χάρτη. Η ζώνη επαφής μεταξύ των τριών επιμέρους περιφερειών είναι ορεινή (Πίνδος και ορισμένες προς τα Α ορεινές προεκτάσεις) με συνέπεια να υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες στην επικοινωνία μεταξύ τους. Υπάρχουν δίοδοι που επιτρέπουν τη διέλευση μέσα από τους ορεινούς όγκους, που έχουν αξιοποιηθεί μερικώς (βλ. αναλυτικότερα το τμήμα «Υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών» του παρόντος).

Περιφέρειες Στόχου 1

	Χωρική Ενότητα Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	
GR	Ελλάδα	
GR14	THESSALIA	X
GR21	IPEIROS	X

Περιφέρειες Στόχου 2

	Χωρική Ενότητα Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	
GR	Ελλάδα	
GR24	STEREA ELLADA	X

Η έκτασή της ΧΕ, στοιχεία για την οποία παρατίθενται στον επόμενο πίνακα, αντιστοιχεί στο 15,6% της χώρας και το 0,4% της ΕΕ25.

Πίνακας 1 Γεωγραφικά δεδομένα

	Στερεά Ελ- λάδα	Θεσσαλία	Ηπειρος	ΧΕ ΘΣΗ	ΕΛΛΑΔΑ
Έκταση (χλμ ²)	15.549	14.037	9.203	38.789	131.957
Χερσαία έκταση	15.435	14.004	9.076	38.515	130.714
Νησιώτικη έκταση	227	303	0	274	1.243
	0,7%	0,2%	1,4%	0,7%	0,9%
Ορεινές περιοχές	7.400	6.474	6.721	20.595	55.665
	48%	46%	73%	53%	42%

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2004

Σημαντικό ποσοστό της έκτασης της ΧΕ—υψηλότερο του μέσου εθνικού—, το 53%, είναι ορεινό, με μεγαλύτερο το ποσοστό της Ηπείρου αλλά υψηλό και στις άλλες δύο περιφέρειες. Αντίθετα, οι νησιώτικες περιοχές καταλαμβάνουν πολύ περιορισμένο τμήμα της ΧΕ (0,7%)—αν εξαιρεθεί η Εύβοια που δεν είναι τυπικό ελληνικό νησί (λόγω μεγάλους μεγέθους και μικρής απόστασης από τον ηπειρωτικό χώρο) συγκεντρωνόμενες στη Θεσσαλία και την Στερεά.

Αναπτυξιακές εξελίξεις της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου ως προς το διεθνή και εθνικό χώρο

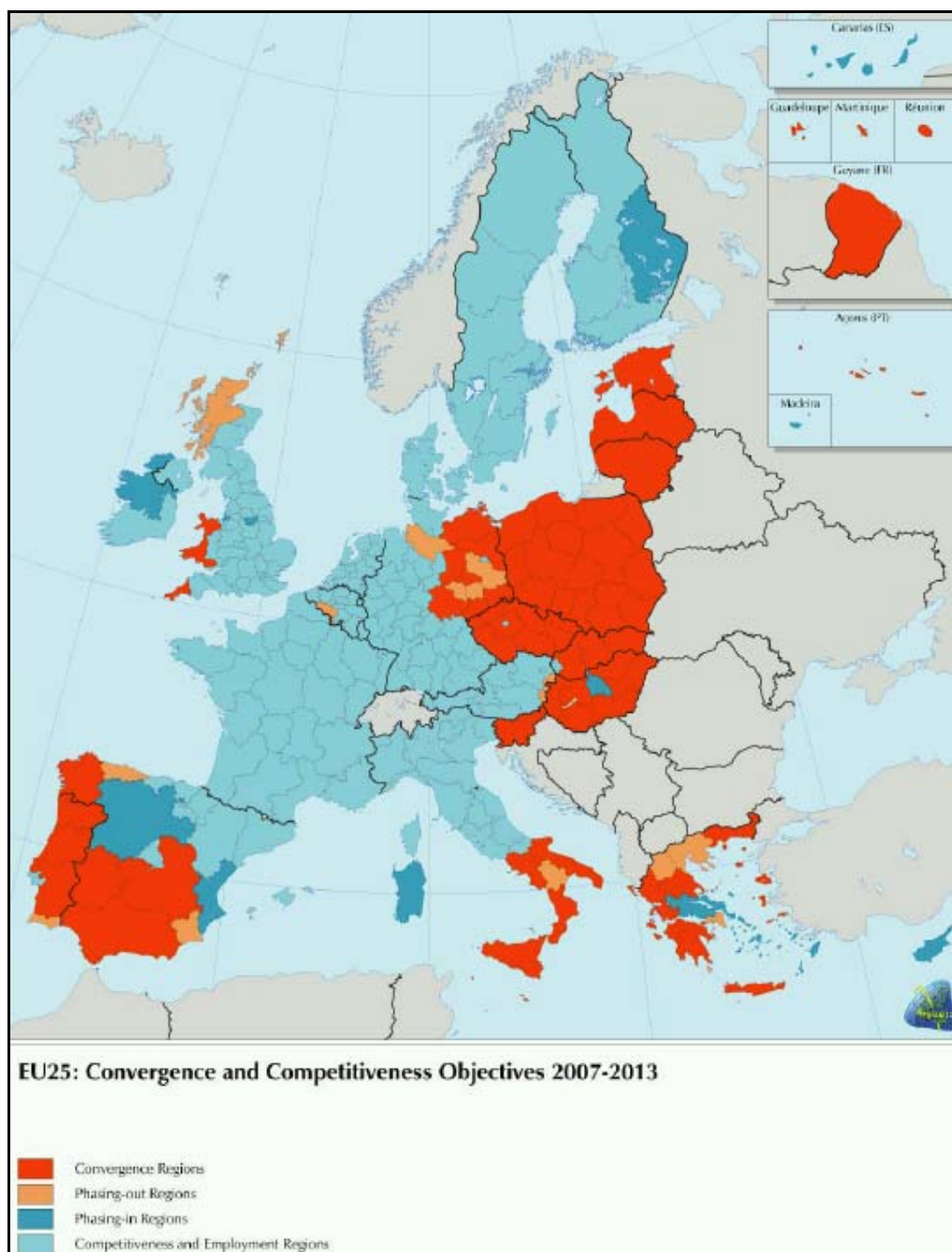
Στοιχεία για τη θέση της ΧΕ ΘΣΗ σε σύγκριση με την ΕΕ, ως προς το ΑΕΠ κατά κεφαλή (ΑΕΠκκ) με όρους ΜΑΔ παρατίθενται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 2 Βασικά στοιχεία για το ΑΕΠκκ (σε ΜΑΔ)

	μό. 2001-03		ΑΕΠκκ 2003 σε ΕΕ25	Καθεστώς ενι- σχύσεων	Παραγωγικότη- τα εργασίας
	σε ΕΕ25	σε ΕΕ15			
ΕΕ25	100		100		51.473
ΕΕ15	109,4	100	109,1		
ΕΛΛΑΔΑ	77,2	70,6	76,4		36.062
Ηπειρος	62,7	57,4	66,4	αμιγής σύγκλιση	31.301
Θεσσαλία	69,1	63,2	73,2	αμιγής σύγκλιση	31.833
Στερεά Ελλάδα	109,7	100,3	115,7	phasing in	54.627
ΧΕ ΘΣΗ	80,9	74,0	86,2		39.233
Αμιγής σύγκλιση	66,2	60,5	71,1		31.675

Πηγή: Eurostat 2006, και επεξεργασίες ομάδα σύνταξης ΠΕΠ.

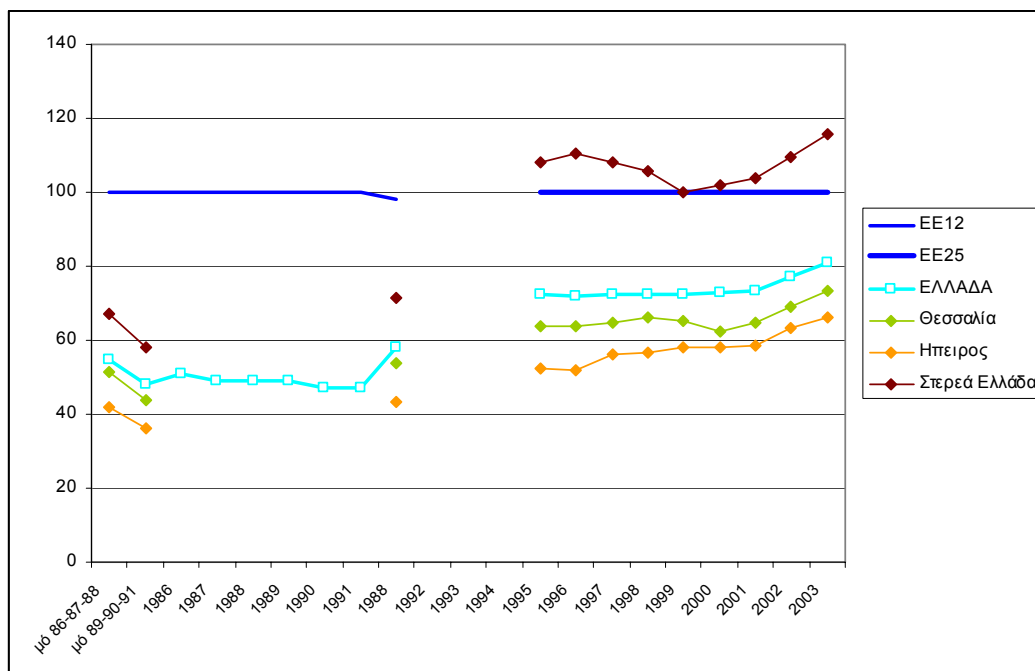
Δύο από τις περιφέρειες της ΧΕ, η Ηπειρος και η Θεσσαλία, τοποθετούνται σε καθεστώς αμιγούς σύγκλισης, ενώ μια περιφέρεια, η Στερεά Ελλάδα, έχει φθάσει σε επίπεδο phasing in (βλ. το σχετικό χάρτη, πηγή: EU, 2006, Fourth progress report on cohesion: Growth and jobs and the Reform of European cohesion policy).

Σημειώνεται επίσης ότι αν ληφθεί υπόψη μόνο το 2003 (πιο πρόσφατο έτος με διαθέσιμα περιφερειακά στοιχεία) η κατάσταση δεν διαφοροποιείται, με τις δύο περιφέρειες που βρίσκονται σε δυσμενέστερη κατάσταση να παραμένουν κάτω του 75% του μο. της E-E25.

Ανάλογη είναι η εικόνα με βάση την παραγωγικότητα της εργασίας. Οι δύο περιφέρειες αμιγούς σύγκλισης έχουν παρόμοια επίδοση, χαμηλότερη της εθνικής και πολύ χαμηλότερης της ευρωπαϊκής, ενώ η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει πολύ υψηλή επίδοση, μεγαλύτερη ακόμα και σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζονται στοιχεία για το ρυθμό ανάπτυξης των τριών περιφερειών της ΧΕ κατά την τελευταία 20ετία.

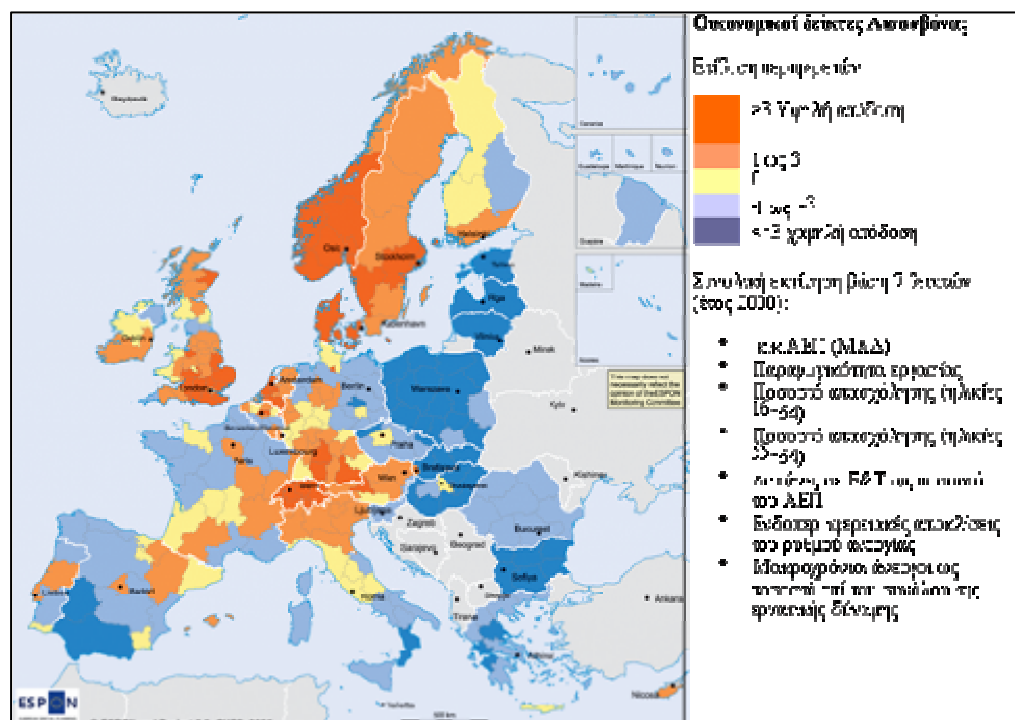

Όλες οι περιφέρειες καταγράφουν διαχρονικά αυξητική τάση, αλλά με αισθητές διαφορές μεταξύ τους και με διαχρονική διατήρηση της ίδιας σχετικής θέσης μεταξύ τους. Η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει μόνιμα υψηλότερο ΑΕΠκκ από τις άλλες, αλλά η «εκτίναξη» της άνω του μο. της ΕΕ φαίνεται ότι συμβαίνει στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90. Από τότε παραμένει μόνιμα άνω του μο. της ΕΕ25. Οι υπόλοιπες δύο περιφέρειες έχουν, σε γενικές γραμμές, εξέλιξη παρόμοια με αυτή της εθνικής, με κάποια υποχώρηση της Θεσσαλίας γύρω στο 2000 αλλά επιστροφή, στη συνέχεια, στη γενική τάση.

Πρέπει να υπογραμμιστεί, ωστόσο, ότι η εικόνα που δίνουν τα παραπάνω στοιχεία για τη Στερεά Ελλάδα δεν ανταποκρίνονται στην πλήρη αναπτυξιακή πραγματικότητα. Η Στερεά Ελλάδα υφίσταται τις συνέπειες μιας διπλής, στατιστικής και μεθοδολογικής στρέβλωσης, που οφείλεται σε δύο παράγοντες: στην απομάκρυνση της βιομηχανίας από τα διοικητικά όρια της Αττικής και την εγκατάσταση της στις όμορες περιοχές της Βοιωτίας και της Εύβοιας, και στον τρόπο οργάνωσης των στατιστικών στοιχείων της ΕΣΥΕ, η οποία καταμετρά την παραγωγή του δευτερογενή τομέα στον τόπο εγκατάστασης της μονάδας και όχι στην έδρα της επιχείρησης. Με αυτό τον τρόπο δεν καταμετρούνται διαπεριφερειακές μεταβιβάσεις συντελεστών εργασίας και εισοδημάτων μεταξύ Στερεάς Ελλάδας και Αττικής, δεν λογίζεται στο εργατικό δυναμικό το τμήμα των εργαζομένων που μετακινείται καθημερινά από Αθήνα προς τις βιομηχανικές περιοχές Οινόφυτων, Θήβας και Αυλίδας, δεν υπολογίζεται το εισόδημα (μισθωτή εργασία, επιχειρηματικό κέρδος) που αν και παράγεται στην περιφέρεια, μεταφέρεται στην Αττική. Η εκτίμηση για τη στατιστική στρέβλωση τεκμηριώνεται και σε άλλα σημεία του παρόντος (ενδοπεριφερειακές ανισότητες, αγορά εργασίας κλπ.), καθώς και από τις πρόσφατες αναλύσεις του προγράμματος ESPON.

Ο παρακάτω χάρτης, που προέρχεται από το πρόγραμμα ESPON, δείχνει τη θέση της ΧΕ ΘΣΗ στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο, και ταυτόχρονα απεικονίζει τη συγκριτική θέ-

ση των επιμέρους Περιφερειών της ως προς 7 οικονομικούς δείκτες της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (ΣΤΛ).

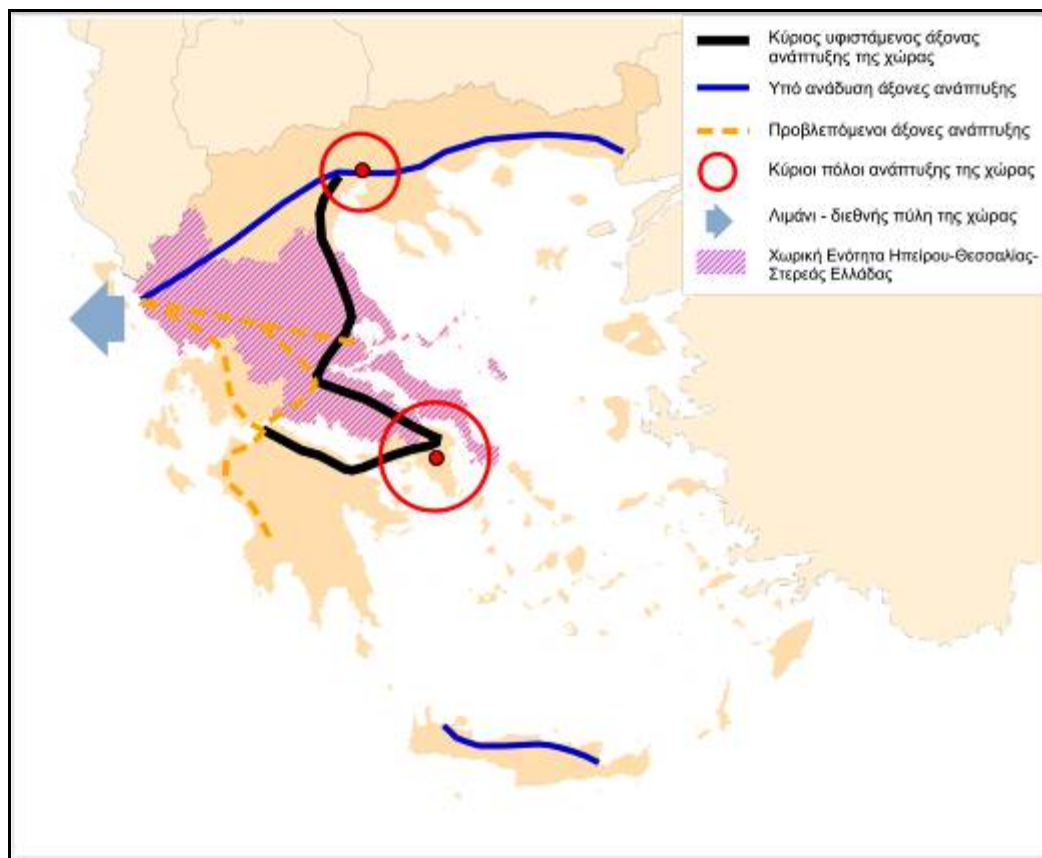

Και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ τοποθετούνται σε χαμηλές θέσεις. Η Θεσσαλία τοποθετείται ακόμα χαμηλότερα από τις άλλες δύο περιφέρειες, ενώ η Στερεά Ελλάδα τοποθετείται μαζί με την Ηπειρο στη δυσμενή βαθμίδα -1 ως -3, που δεν είναι συμβατή με την εικόνα που δίνει για αυτήν το ΑΕΠκκ. Η κατάταξη αυτή δείχνει ότι συνεκτιμώντας ένα σύνολο οικονομικών παραμέτρων και όχι αποκλειστικά το ΑΕΠκκ το αναπτυξιακό προφίλ μιας περιοχής μπορεί να διαφοροποιείται σημαντικά.

Ως προς την Ελλάδα, η ΧΕ ΘΣΗ συγκεντρώνει το 15,6% του πληθυσμού και το 14,1% των απασχολούμενων (βάση της απογραφής της ΕΣΥΕ του 2001, με αντίστοιχα μεγέθη 14,8% για το 2005 και 14,5% για το 2004). Το μέγεθος της δεν είναι πολύ μεγάλο, αλλά η εικόνα αυτή είναι άμεσα συναρτημένη με την ύπαρξη πολύ έντονων χωρικών ανισοροπιών στη χώρα, λόγω του πολύ μεγάλου μεγέθους της Αττικής. Ως προς τον υπόλοιπο ελληνικό χώρο, η χωρική ενότητα ΘΣΗ συγκεντρώνει μεγέθη της τάξης ¼, και συνεπώς το σχετικό βάρος της είναι αισθητό.

Η κεντρική γεωγραφική θέση έχει οδηγήσει, σε κάποιο βαθμό, και σε κεντρική χωροταξική θέση. Από τη ΧΕ ΘΣΗ διέρχονται ήδη ο κύριος εθνικός άξονας ανάπτυξης (αναπτυξιακό S βορρά-νότου), είναι προς τα βόρεια σε σχετικά μικρή απόσταση από τον αναδυόμενο βόρειο άξονα/μέτωπο ανάπτυξης, και διαθέτει και μια από τις κύριες εθνικές πύλες προς τον δυτικο-ευρωπαϊκό χώρο (Ηγουμενίτσα). Σημαντικό στοιχείο, επιπλέον,

είναι ότι από το χώρο της ΧΕ διέρχονται προβλεπόμενοι νέοι άξονες ανάπτυξη από τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, όπως φαίνεται στον επόμενο χάρτη¹.

Πέρα από τον υφιστάμενο βασικό εθνικό άξονα Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη («S») και τον υπό ανάπτυξη της Βόρειας Ελλάδας, αναμένεται σταδιακά η ανάπτυξη δύο νέων άξονες ανάπτυξης: της Δυτικής Ελλάδας, με κατεύθυνση Β-N και της Κεντρικής Ελλάδας, με «παράλληλη» με τον προηγούμενο κατεύθυνση και με αντένα του ένα νέο εγκάρσιο άξονα, που τέμνει τον ορεινό όγκο της Πίνδου με κατεύθυνση Δ-ΝΑ, από τον Βόλο έως την Ηγουμενίτσα. Παράλληλα, στους δύο υφιστάμενους μητροπολιτικούς πόλους ανάπτυξης (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) προβλέπεται, λαμβανομένων υπόψη των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, η ανάδειξη νέων αστικών πόλων, μεταξύ των οποίων το «δίπολο» Λάρισα-Βόλος, και με χαμηλότερη κλίμακα άλλα δυναμικά αστικά κέντρα μεταξύ των οποίων η Λαμία, τα Ιωάννινα.

Όπως φαίνεται στο χάρτη αλλά και προκύπτει από την παραπάνω περιγραφή, η ΧΕ ΘΣΗ αποτελεί το ζωτικό χώρο της πλειονότητας των αναδυόμενων νέων αξόνων ανάπτυξης, ενώ περιλαμβάνει και σημαντικά στοιχεία του ευρύτερου συστήματος πόλων ανάπτυξης. Με αυτή την έννοια, η ΧΕ διαθέτει θετικές αναπτυξιακές προοπτικές. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση των παραπάνω «μακρο-χωρικών» διαδικασιών τοποθετείται σε μεσο-μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα που ενδεχομένως υπερβαίνει το τέλος της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Δεν αναμένεται ότι θα οδηγή-

¹ Ο χάρτης αυτός κατασκευάστηκε από την ομάδα σύνταξης του ΠΕΠ σε συνεργασία με το Σύμβουλο της Ex ante Αξιολόγησης.

σουν, έτσι, στο προσεχές μέλλον, σε ανατροπή των σημερινών δεδομένων στη ΧΕ ΘΣΗ, πού σύμφωνα με ορισμένα συμπεράσματα της ανάλυσης που ακολουθεί (τμήματα «Αναπτυξιακές εξελίξεις...» και «Δομή της οικονομίας», κυρίως) χαρακτηρίζονται από προβλήματα.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει, τέλος, σε ένα ειδικό χαρακτηριστικό της ΧΕ ΘΣΗ, την εγγύτητα του ΝΑ τμήματός της Στερεάς Ελλάδας με την Αττική. Ιδιαίτερα οι νομοί Βοιωτίας, και, με μία έννοια, Εύβοιας, έχουν άμεση χωρική επαφή, και τμήματά τους αποτελούν λειτουργικά υποσύνολα της Μητροπολιτικής Περιοχής της Αθήνας (ΜΠΑ). Η σχέση και εγγύτητα με την Αττική και τη ΜΠΑ προσφέρει οφέλη, αλλά δημιουργεί και ζημίες. Μέχρι στιγμής η εγγύτητα με την Αττική φαίνεται να έχει αποφέρει τις εξής αρνητικές επιπτώσεις στη Στερεά Ελλάδα: δυσκολία συγκρότησης αυτόνομου περιφερειακού κέντρου, μετακύλιση περιβαλλοντικών πιέσεων προς την Στερεά Ελλάδα με την μεταφορά σε αυτήν ρυπογόνων δραστηριοτήτων, χρήση φυσικών πόρων της Στερεάς Ελλάδας για κάλυψη αναγκών της Αττικής, μόνιμη μετακίνηση του πλέον αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού προς την Αττική, αδυναμία ανταγωνισμού των τοπικών αγορών. Στις θετικές επιπτώσεις μπορούν να λογιστούν: η γρήγορη πρόσβαση από και προς τις μεταφορικές υποδομές της Αττικής (αεροδρόμιο, λιμάνια) και η αξιοποίηση των υποδομών αυτών, η ανάπτυξη της ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει η Στερεά Ελλάδα και κυρίως η προώθηση της πρωτογενούς παραγωγής, η παροχή τουριστικών υπηρεσιών, η γρήγορη πρόσβαση σε υψηλού-μητροπολιτικού επιπέδου υπηρεσίες υγείας-πρόνοιας. Για το μέλλον, η εγγύτητα αυτή ενέχει και ευκαιρίες και κινδύνους. Οι κίνδυνοι συνίστανται στη διαίωσιση ή ενίσχυση της δυσκολίας απόκτησης περιφερειακής συνοχής στη Στερεά Ελλάδα, και στην επιδείνωση των προαναφερθεισών ζημιών. Οι κίνδυνοι αυτοί δεν είναι αμελητέοι, τόσο από άποψη χαρακτήρα όσο και επειδή συνιστούν την προβολή προς το μέλλον των σημερινών τάσεων. Οι ευκαιρίες συνίστανται σε μια ενεργητική αξιοποίηση της εγγύτητας με μια μεγάλη μητρόπολη με αυξανόμενη διεθνή ρόλο. Στην ΕΕ αλλά και γενικότερα στην παγκοσμιοποιούμενη οικονομία, οι μεγάλες διεθνείς μητροπόλεις αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανταγωνιστικότητα των ευρύτερων περιοχών τους, προς τις οποίες διαχέουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και εξωτερικές οικονομίες. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν γίνεται πάντα αυτόματα αλλά προϋποθέτει συνειδητή στόχευση του αναπτυξιακού προγραμματισμού. Στην παρούσα περίπτωση, επιβάλλεται επιπλέον ο στενότερος συντονισμός των διαφορετικών-λόγω της έλλειψης ενιαίας διοικητικής υπόστασης της ΜΠΑ- μορφών στρατηγικού σχεδιασμού, αναπτυξιακού και χωροταξικού.

Δημογραφικά δεδομένα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει βασικά δημογραφικά δεδομένα.

Πίνακας 3 Πληθυσμιακές εξελίξεις

	1991	2001			2005		
	Πληθυσμός	Πληθυσμός	Μεταβολή από 91	Ποσοστά σε ΧΕ	Φυσική κίνηση πληθυσμού	Πληθυσμός	Μεταβολή από 01
ΕΛΛΑΔΑ	10.251.336	10.964.020	7,0%		-0,01	11.082.751	1,1%
Ηπειρος	339.576	353.820	4,2%	32%	-2,6	341.851	-3,4%
Θεσσαλία	734.589	753.888	2,6%	68%	-1,7	737.583	-2,2%
Στερεά Ελλάδα	582.212	605.329	4,0%	55%	-2,4	558.503	-7,7%
ΧΕ ΟΣΗ	1.656.377	1.713.037	3,4%	100%		1.637.937	-4,4%
Αμιγής σύγκλιση	1.074.165	1.107.708	3,1%	100%		1.079.434	-2,6%

Πηγές: ΕΣΥΕ, 1991 και 2001 και για το 2005 Eurostat

Η ΧΕ συγκεντρώνει το 16,2% του ελληνικού πληθυσμού κατά το 1991, το 15,6% το 2001 και το 14,8% το 2005. Παρατηρείται συνεπώς διαχρονικά μια αρκετά γρήγορη μείωση του πληθυσμιακού βάρους της. Οι εξελίξεις αυτές συνυπάρχουν με αύξηση του πληθυσμού κατά τη δεκαετία 1991-2001 (και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ, πάντως, παρουσιάζουν αυξήσεις μεταξύ των χαμηλότερων μεταξύ των ελληνικών περιφερειών αυτή την περίοδο) αλλά με μείωση μετά το 2001. Υπόβαθρο των δημογραφικών τάσεων είναι η μειωμένη ενδογενής δυναμική του πληθυσμού. Κατά το 2001 παρατηρείται, έτσι, αρνητική φυσική κίνηση του πληθυσμού, και το ότι αυτό δεν καταγράφηκε στη συνολική πληθυσμιακή μεταβολή οφείλεται, όπως και σε πολλά άλλα μέρη της Ελλάδας, στην εισροή μεταναστών (βλ. τμήμα «Κοινωνική συνοχή...» του παρόντος). Η σταδιακή μείωση των μεταναστευτικών ροών είχε ως αποτέλεσμα την καθαρή μείωση του πληθυσμού κατά την τρέχουσα δεκαετία. Σημειωτέον οι αρνητικές αυτές εξελίξεις χαρακτηρίζουν και τις τρεις περιφέρειες της ΧΕ, με τη Στερεά Ελλάδα να επιδεικνύει την πιο έντονη δημογραφική αδυναμία (άνω του μο. της ΧΕ).

Συνέπεια και παράγων αναπαραγωγής, ταυτόχρονα, της δημογραφικής αδυναμίας είναι η γήρανση του πληθυσμού. Σε σύγκριση με τη χώρα ο νεανικός πληθυσμός (0-14) έχει παρόμοια συμμετοχή στον συνολικό, αλλά ο γεροντικός (65+) μεγαλύτερη, με αποτέλεσμα να είναι μειωμένο και το ποσοστό των παραγωγικών ηλικιών. Οι βασικοί δημογραφικοί δείκτες διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 4 Δημογραφική δομή του πληθυσμού

	Κατανομή πληθυσμού ανά ηλικιακή κατηγορία, 2001			Δείκτης γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης	Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων
	<15	15 -64	65+			
ΕΛΛΑΔΑ	15%	68%	17%	110%	46,8%	24,5%
Ηπειρος	14%	66%	20%	140%	51,7%	30,1%
Θεσσαλία	16%	66%	18%	115%	50,8%	27,2%
Στερεά Ελλάδα	15%	67%	19%	126%	50,3%	28,1%
ΧΕ ΘΣΗ	15%	66%	19%	124%	50,8%	28,1%
Αμιγής σύγκλιση	15%	66%	19%	123%	51,1%	28,2%

Δείκτης γήρανσης: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 65+ / Πληθυσμό ηλικίας 0-14

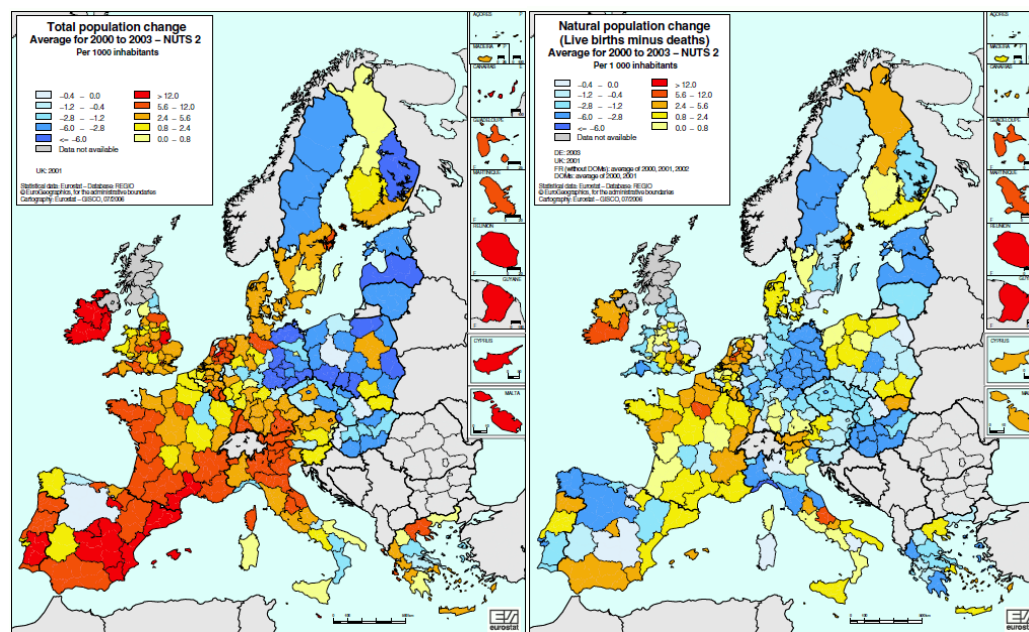
Δείκτης εξάρτησης: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 65+ και 0-14 / Πληθυσμό ηλικίας 15-64

Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 65+ / Πληθυσμό ηλικίας 15-64

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και Επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Για την αξιολόγηση των συγκρίσεων αυτών πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ήδη ο πληθυσμός της χώρας χαρακτηρίζεται από τάσεις γήρανσης. Είναι ενδεικτικό των τάσεων ότι σύμφωνα με τις προβολές της ΕΣΥΕ, από το 2005 μέχρι το 2050 ο συνολικός πληθυσμός (μετά από μία ενδιάμεση αύξηση από 11,08 εκατ. σε 11,3 εκατ.) από το 2019 αρχίζει να μειώνεται καταλήγοντας να είναι 10,7 εκατομμύρια το 2050. Σύμφωνα με τις ίδιες προβολές, ο πληθυσμός άνω των 65 ετών (ως ποσοστό του πληθυσμού από 15-64 ετών) θα αυξηθεί από 26,75% το 2005 σε 55,76% το 2050 (ΕΣΥΕ και Έκθεση Στρατηγικής για τις Συντάξεις 2005).

Οι επόμενοι δύο χάρτες, που καταγράφουν τη μεταβολή του πληθυσμού όλων των ευρωπαϊκών περιφερειών στην περίοδο 2000-2003 (αριστερά) και τη φυσική κίνηση του πληθυσμού (δεξιά), τοποθετούν τις δημογραφικές εξελίξεις στη ΧΕ στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Πηγή: Regions-Statistical Yearbook 2006.

Με βάση την πληθυσμιακή εξέλιξη μόνο οι δύο περιφέρειες της ΧΕ καταγράφουν μείωση, αλλά με βάση τη φυσική κίνηση του πληθυσμού και οι τρεις τοποθετούνται σε πολύ χαμηλή βαθμίδα.

Τα παραπάνω έχουν προφανή σημασία για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Προσδίδουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα σε πολιτικές και μέτρα: δια βίου μάθησης, που θα συμβάλουν έμμεσα στη μεγαλύτερη γεννητικότητα μέσω της διευκόλυνσης του συμβιβασμού της οικογενειακής ζωής με τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, που θα διευκολύνουν την ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας, που θα προωθούν την ενσωμάτωση των μεταναστών, και που θα υποστηρίξουν την «ενεργό γήρανση». Το βάρος που αποκτούν οι παρεμβάσεις αυτές υπογραμμίζεται από το ότι το πρόβλημα της δημογραφικής γήρανσης είναι ένα από τα κρισιμότερα, σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, και στη ΧΕ και στη χώρα συνολικά.

Η δομή της οικονομίας

Συνολική διάρθρωση της οικονομικής βάσης

Βασικά δεδομένα για την τομεακή δομή της οικονομίας, με όρους απασχόλησης και ΑΓΠΑ (ακαθάριστη προστιθέμενη αξία), παρουσιάζονται στους τρεις επόμενους πίνακες και στο διάγραμμα που τους συνοδεύει.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει στοιχεία για την απασχόληση στον τόπο εργασίας (χιλ. απασχολούμενων το 2004).

Πίνακας 5 Απασχόληση στον τόπο εργασίας, τομεακή κατανομή

	χιλιάδες απασχολούμενων			% σε χώρα			% σε περιφέρεια ή άλλη περιοχή αναφοράς			Διαφορά συμμετοχής στη περιφέρεια περιόδου 1999-2004		
	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ
ΕΕ-25	9.746	53.906	129.718				5%	28%	67%			
ΕΛΛΑΔΑ	544	967	2.802	100%	100%	100%	13%	22%	65%	-5%	-0,4%	6%
Ηπειρος	24	27	75	4%	3%	3%	19%	22%	59%	-5%	-0,1%	5%
Θεσσαλία	72	61	162	13%	6%	6%	24%	21%	55%	-7%	0,3%	7%
Στερεά Ελλάδα	36	62	108	7%	6%	4%	17%	30%	52%	-7%	0,3%	7%
ΧΕ ΘΣΗ	132	151	344	24%	16%	12%	21%	24%	55%	-6%	0,01%	6%
Αμιγής σύγκλιση	95	89	236	18%	9%	8%	23%	21%	56%	-5%	-0,1%	4%

Π: πρωτογενής τομέας, Δ: δευτερογενής τομέας, Τ: τριτογενής τομέας

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει στοιχεία για την ΑΓΠΑ, σε τρέχουσες τιμές 2004, εκατ. ευρώ.

Πίνακας 6 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΓΠΑ), τομεακή κατανομή

	% σε χώρα				% σε περιφέρεια ή άλλη περιοχή αναφοράς				Διαφορά 2000-2003		
	Συν	Π	Δ	Τ	Συν	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ
Σύνολο χώρας	100%	100%	100%	100%	100%	6,8%	22,0%	71,2%	17%	29%	25%
Ηπειρος	3%	3%	2%	3%	100%	8,7%	15,4%	75,9%	16%	33%	30%
Θεσσαλία	6%	13%	7%	5%	100%	15,0%	24,8%	60,2%	17%	52%	27%
Στερεά Ελλάδα	7%	10%	15%	5%	100%	9,0%	44,1%	46,9%	13%	34%	23%
ΧΕ ΘΣΗ	16%	26%	23%	13%	100%	11,3%	32,1%	56,6%	15%	39%	26%

Συν: σύνολο, Π: πρωτογενής τομέας, Δ: δευτερογενής τομέας, Τ: τριτογενής τομέας

Πηγή: ΕΣΥΕ 2004

Πίνακας 7 Παραγωγικότητα ανά τομέα²

	Π	Δ	Τ
--	---	---	---

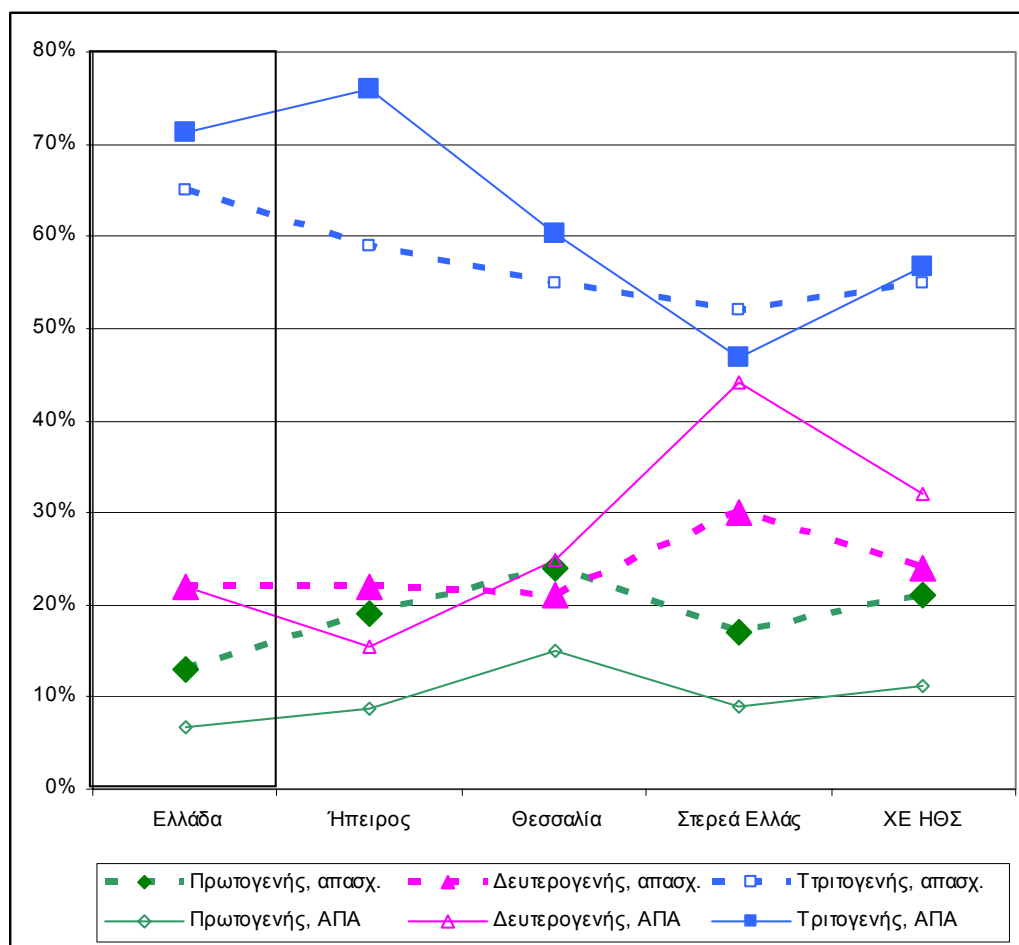
² Μετρούμενη ως λόγος της ΑΓΠΑ προς την αντίστοιχη απασχόληση.

ΕΛΛΑΔΑ	16.972	31.013	34.659
Ήπειρος	12.458	19.556	34.800
Θεσσαλία	17.139	33.525	30.580
Στερεά Ελλάδα	24.806	70.258	42.907
ΧΕ ΘΣΗ	18.379	45.887	35.459

Συν: σύνολο, Π: πρωτογενής τομέας, Δ: δευτερογενής τομέας, Τ: τριτογενής τομέας
 Πηγή: επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Το οικονομικό βάρος της ΧΕ στην ΕΕ, με όρους απασχόλησης, είναι εξαιρετικά μικρό: 0,3%. Σε επίπεδο Ελλάδας, αντίθετα, έχει αρκετά ισχυρή παρουσία: 14,5% από άποψη απασχόλησης (βλέπε πίνακα 5), και 16% από άποψη ΑΠΑ (βλέπε πίνακα 6). Στον εθνικό χώρο, συνεπώς, η ΧΕ παίζει αξιόλογο ρόλο.

Σε επίπεδο διάρθρωση της εσωτερικής οικονομικής βάσης, με όρους απασχόλησης όσο και ΑΠΑ, τόσο στη ΧΕ όσο και στις τρεις περιφέρειές της την πρώτη θέση καταλαμβάνει ο τριτογενής τομέας. Ο πρωτογενής τείνει να καταλαμβάνει την τελευταία θέση, αλλά το φαινόμενο στην περίπτωση αυτή είναι πολύ διαφοροποιημένο μεταξύ απασχόλησης και ΑΠΑ: ως προς την πρώτη τα μεγέθη γενικά δεν απέχουν πολύ από το δευτερογενή, ενώ ως προς την ΑΠΑ ο δευτερογενής έχει πολύ ισχυρότερη παρουσία σε επίπεδο ΧΕ. Το αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, είναι η γενικά χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή και η συγκριτικά υψηλή παραγωγικότητα του δευτερογενή. Ωστόσο, η κατάσταση ως προς τους δύο αυτούς τομείς παρουσιάζει ιδιομορφίες μεταξύ των επιμέρους περιφερειών της ΧΕ, που πρέπει να επισημανθούν γιατί αντιστοιχούν σε δομικά χαρακτηριστικά των περιφερειακών οικονομιών.

Στην περίπτωση της Ηπείρου, ο πρωτογενής τομέας τοποθετείται στην τελευταία θέση, με πολύ χαμηλή παραγωγικότητα, και ο δευτερογενής στη δεύτερη αλλά με μικρή, συγκριτικά, διαφορά, και με επίσης χαμηλή παραγωγικότητα. Κυριαρχεί έτσι ένας τριτογενής, με τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των τριών περιφερειών, και επίσης με σχετικά υψηλή παραγωγικότητα (αντίστοιχη της μέσης εθνικής του τομέα). Η τομεακή διάρθρωση, αυτοτελώς θεωρούμενη, δίνει μια εικόνα οικονομίας σχετικά σύγχρονου χαρακτήρα, παρεμφερούς με αυτή της χώρας. Το ουσιώδες στοιχείο που αλλοιώνει αυτή την πρώτη εντύπωση είναι, ασφαλώς, η γενικά χαμηλή παραγωγικότητα στην περιφέρεια, που αποτελεί το βασικό παράγοντα αναπτυξιακής καθυστέρησης (και χαμηλού ΑΕΠκκ). Πάντως, η-τηρουμένων των αναλογιών-καλύτερη εικόνα του τριτογενή δείχνει ότι, πιθανώς, παράλληλα με την ύπαρξη σε αυτόν ενός παραδοσιακού τμήματος με χαμηλή αναπτυξιακή δυναμική, αρχίζει να αναδύεται και ένα (μικρότερο) τμήμα πιο σύγχρονου χαρακτήρα. Οι πόλοι της Ηγουμενίτσας (διεθνή πύλη της χώρας) και των Ιωαννίνων (Πανεπιστήμιο κλπ.) πρέπει να έχουν παίξει θετικό ρόλο σε αυτή την κατάσταση, έστω και αν με καθαρά ποσοτικούς όρους το βάρος τους παραμένει περιορισμένο.

Στη Θεσσαλία, παρατηρείται η μοναδική περίπτωση ο πρωτογενής να μην καταλαμβάνει την τελευταία αλλά τη μεσαία θέση (όσον αφορά την απασχόληση). Πρόκειται για έκφραση της παραδοσιακής ειδίκευσης της περιφέρειας στον τομέα αυτό-και της ύπαρξης σημαντικών γεωργικών πόρων-που όμως πλέον βρίσκεται σε διαδικασία συρρίκνωσης

και πλήττεται σαφώς από τις εξελίξεις στην ΚΑΠ. Δεν είναι τυχαίο ότι ενώ μέχρι πριν μια, περίπου, δεκαετία, η γεωργία παρήγαγε σημαντικά μεγέθη προϊόντος και εισοδήματος, σήμερα η παραγωγικότητά της τοποθετείται απλώς στο μέσο εθνικό επίπεδο. Η προαναφερθείσα αναπτυξιακή υποχώρηση της Θεσσαλίας με όρους ΑΕΠκκ δεν είναι ανεξάρτητη από τις εξελίξεις στον πρωτογενή. Αρνητικό στοιχείο είναι, επίσης, η χαμηλή παραγωγικότητα του τριτογενή-χαμηλότερη τόσο ως προς τη ΧΕ συνολικά όσο και ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Η αδυναμία αυτή συνδέεται αφενός με τη συγκριτικά χαμηλή ανάπτυξη του τουρισμού (παρά την ύπαρξη ορισμένων ισχυρών ζωνών) και αφετέρου με την περιορισμένη παρουσία σύγχρονων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Ο δευτερογενής παρουσιάζει σχετικά καλύτερη εικόνα όσον αφορά την παραγωγικότητα, με μέση ποσοστιαία συμμετοχή στην οικονομία.

Στη Στερεά Ελλάδα η εικόνα κυριαρχείται από τη ιδιομορφία της πολύ υψηλής παρουσίας του δευτερογενή στην ΑΠΑ, ενώ η παρουσία του στην απασχόληση είναι ελαφρά μόνο ανώτερη της μέσης εθνικής. Η διαφοροποίηση αυτή αντανακλάται στην πολύ υψηλή παραγωγικότητα του τομέα. Πρόκειται σαφώς για συνέπεια της προαναφερθείσας ύπαρξης συγκεντρώσεων μονάδων μεταποίησης που ουσιαστικά αποτελούν αποκέντρωση της βιομηχανίας της Αττικής, υπό την ώθηση του αναπτυξιακού νόμου και υπό την πίεση των περιβαλλοντικών περιορισμών. Επιπλέον, στην περιφέρεια υπάρχουν και ορισμένες άλλες πολύ μεγάλες μονάδες εθνικής/διεθνούς εμβέλειας, που επίσης συμβάλλουν σε αυτή την εικόνα. Ως προς τους άλλους τομείς, ο πρωτογενής έχει όπως αναμένεται χαμηλή παρουσία, αλλά με παραγωγικότητα υψηλότερη αυτής των άλλων δύο περιφερειών, ενώ ο τριτογενής έχει επίσης χαμηλή συγκριτικά παρουσία (διατηρώντας βέβαια την πρώτη θέση, αλλά ως προς την ΑΠΑ με πολύ μικρή διαφορά από το δευτερογενή). Ωστόσο, και εδώ η παραγωγικότητα είναι συγκριτικά υψηλή. Η χαμηλή παρουσία του τριτογενούς συνδέεται τόσο με τη σχετική έλλειψη μεγάλων πόλεων όσο και με την εγγύτητα μέρους της περιφέρειας στην μητροπολιτική περιφέρεια της Αθήνας (που καλύπτει ορισμένες ανάγκες υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις αλλά και προς τον πληθυσμό).

Μια πιο λεπτομερή κλαδική εικόνα (μονοψήφιοι κλάδοι), αλλά με μόνο κριτήριο την απασχόληση, στον τόπο κατοικίας δίνει ο επόμενος πίνακας.

Πίνακας 8 Απασχόληση στον τόπο κατοικίας, 2001, κλαδική διάρθρωση

	Σύνολο απασχολούμενων	Γεωργία	Εξόρυξη	Μεταποίηση	Ενέργεια	Κατασκευές	Μεταφορές	Εμπόριο	Πληροφορική-Ερευνα	Ξενοδοχεία	Χρηματοπιστωτικές κλπ. υπηρεσίες	Λοιπές υπηρεσίες
ΕΛΛΑΔΑ	100%	14%	0,3%	12%	0,9%	8,8%	10%	15%	0,60%	6,5%	2,7%	28%
Ήπειρος	100%	21%	0,3%	8,6%	0,9%	11%	7,9%	13%	0,18%	6,7%	1,6%	29%
Θεσσαλία	100%	27%	0,2%	11%	0,7%	8,3%	5,8%	14%	0,16%	5,7%	1,6%	26%
Στερεά Ελλάδα	100%	22%	0,8%	14%	1,1%	9,5%	9,4%	13%	0,33%	5,0%	1,9%	23%
ΧΕ ΘΣΗ	100%	24%	0,4%	12%	0,9%	9,2%	7,5%	13%	0,22%	5,6%	1,7%	26%

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Βασικά συμπεράσματα για ορισμένους κλάδους είναι τα εξής:

- Στη γεωργία δεν αναμένονται, κανονικά, σημαντικές διαφορές μεταξύ του πίνακα αυτού, και του πίνακα 5 που αναφερόταν στην απασχόληση στον τόπο κατοικίας, επειδή στον πρωτογενή τομέα δεν υπάρχουν αξιόλογες διαπεριφερειακές μετακινή-

σεις κατοικίας-εργασίας. Ακριβώς για αυτό το λόγο, οι παρατηρούμενες αποκλίσεις προς τα άνω του παρόντος πίνακα, στη Στερεά Ελλάδα και τη Θεσσαλία, έχουν σημασία. Πρέπει να αποδοθούν στη χρονική διαφορά των δύο πινάκων (ο παρών αναφέρεται στο 2001 ενώ ο αυτός με την απασχόληση στον τόπο εργασίας στο 2004) και σε συρρίκνωση της γεωργίας που μεσολάβησε στην περίοδο αυτή, προφανώς συνδεδεμένη με την ΚΑΠ. Το ότι οι διαφορές είναι αρκετά έντονες (της τάξης των 3-4 ποσοστιαίων μονάδων) αποτελεί ένδειξη των πιέσεων που υφίσταται πλέον η γεωργία, που αναμένεται να ενταθούν στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Στο ίδιο συμπέρασμα (έντονες πιέσεις στην απασχόληση) οδηγεί άλλωστε και η αντίστοιχη στήλη του πίνακα 3.

- Η εξόρυξη έχει συνήθη παρουσία στη ΧΕ, με τη σημαντική εξαίρεση της Στερεάς Ελλάδας, όπου ο κλάδος σχεδόν τριπλάσιος της χώρας. Η κατάσταση αυτή, που συνδέεται με την ύπαρξη σημαντικού ορυκτού πλούτου, συμβάλλει επίσης στην υπερδιόγκωση του δευτερογενούς τομέα συνολικά, αλλά έχει και πολλαπλασιαστικές συνέπειες για τη μεταποίηση ειδικότερα.
- Η μεταποίηση στον τόπο κατοικίας εμφανίζεται μειωμένη, σε σύγκριση με ότι αναμένεται με βάση τον πίνακα 3, μόνο στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας, κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες, δηλ. σημαντικά. Είναι προφανές ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι μεταξύ των ετών στα οποία αναφέρονται οι πίνακες 2 και 5 δεν υπήρξαν αισθητές μεταβολές στη μεταποίηση ως προς την απασχόληση (βλ. αντίστοιχη στήλη του πίνακα 3), η διαφορά αυτή προέρχεται από το φαινόμενο της μετακίνησης κατοίκων της Αττικής για εργασία σε βιομηχανικές μονάδες της Στερεάς Ελλάδας. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύει σαφώς την επιχειρηματολογία για τη στατιστική παραμόρφωση του ΑΕΠ και του ΑΕΠκκ στη Στερεά Ελλάδα, που έχει ήδη διατυπωθεί.
- Η ενέργεια παρουσιάζει μια ελαφρά μεγαλύτερη παρουσία από τη συνήθη στη Στερεά Ελλάδα (το πολύ σημαντικό αιολικό δυναμικό αναμένεται ότι θα ενισχύει ακόμα περισσότερο τον κλάδο της ενέργειας, στο άμεσο μέλλον).
- Οι μεταφορές παρουσιάζονται αυξημένες στη Στερεά Ελλάδα και λιγότερο στην Ηπειρο, σε όλες τις περιπτώσεις πάντως κάτω του εθνικού μέσου όρου.
- Το εμπόριο έχει σχεδόν ταυτόσημη παρουσία και στις τρεις περιφέρειες, ελαφρά κάτω του εθνικού μέσου όρου.
- Στις δραστηριότητες πληροφορικής και έρευνα υπάρχει γενικευμένη έντονη υστέρηση, σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (μεταξύ του 1/2 και του 1/3 του τελευταίου). Σημειώνεται, πάντως, το υψηλότερο συγκριτικά ποσοστό της Στερεάς Ελλάδας (που πρέπει να συνδέεται με την παρουσία μεγάλων επιχειρήσεων μεταποίησης και εξόρυξης) και το ότι το χαμηλότερο ποσοστό παρουσιάζεται στη Θεσσαλία (παρά την ύπαρξη αναπτυσσόμενου Πανεπιστημίου).
- Στον κλάδο των ξενοδοχείων υπερτερεί η Ηπειρος (ελαφρά άνω του μέσου εθνικού όρου) ενώ υστερεί περισσότερο η Στερεά Ελλάδα, με τη Θεσσαλία στην ενδιάμεση θέση. Η κατάταξη αυτή αντανακλά τις διαφορές στην ανάπτυξη του τουρισμού.
- Όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η εικόνα είναι ανάλογη αυτής της πληροφορικής-έρευνας: σημαντική υστέρηση ως προς τη χώρα, σχετικά καλύτερη κατάσταση της Στερεάς Ελλάδας. Πρέπει να τονιστεί, ωστόσο, ότι η ελαφρά βελτιω-

μένη θέση της τελευταίας κατά κανόνα τρόπο δεν αντιστοιχεί στην εικαζόμενη, με βάση το ΑΕΠκκ, διαφοροποίηση του επιπέδου ανάπτυξης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Περιφέρεια Αττικής, που με βάση το ΑΕΠκκ υστερεί σαφώς έναντι της Στερεάς Ελλάδα κατατασσόμενη σε καθεστώς phasing out και όχι phasing in, η πληροφορική-έρευνα συγκεντρώνουν το 1,1% της απασχόλησης (4 φορές περισσότερο από τη Στερεά Ελλάδα) και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες το 4,1% (υπερδιπλάσιο από ότι στη Στερεά Ελλάδα).

Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και προοπτικές ανά κύριο τομέα και κλάδο της οικονομίας

Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των περιφερειών της ΧΕ που έχουν ενμέρει επισημανθεί, και συνδέονται με τον παραδοσιακό ρόλο του τομέα σε κάθε περιφέρεια. Ορισμένα βασικά μεγέθη παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 9 Βασικά δεδομένα για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, 1999/2000

	% σε χώρα			Μέση εκμετάλλευση-στρ.	Μέση εκμετάλλευση-κάτοχοι και μέλη νοικοκυριού
	στρ.	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Κάτοχοι και μέλη νοικοκυριού		
ΕΛΛΑΔΑ	100%	100%	100%	44	1,8
Ηπειρος	3%	5%	5%	29	1,6
Θεσσαλία	11%	10%	10%	53	1,8
Στερεά Ελλάδα	10%	10%	10%	44	1,7
ΧΕ ΘΣΗ	25%	25%	25%	44	1,7
Αμιγής σύγκλιση	15%	15%	15%	44	1,7

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή γεωργίας-κτηνοτροφίας 1999/2000

Η ΧΕ ΘΣΗ έχει σημαντικό βάρος στη γεωργία, με όρους εκμεταλλεύσεων, γεωργικής γης, και (αυτό)απασχολούμενων, σχεδόν διπλάσιο από το βάρος της στον πληθυσμό και την απασχόληση της χώρας, με μεγαλύτερη απόλυτη και σχετική συγκέντρωση στη Θεσσαλία και, κάπως μικρότερη, στη Στερεά Ελλάδα. Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των τριών περιφερειών όσον αφορά τη μέση εκμετάλλευση με όρους γης, με τη Θεσσαλία να παρουσιάζει τον υψηλότερο δείκτη (υψηλότερο και του μέσου εθνικού), τη Στερεά Ελλάδα να τοποθετείται στον εθνικό μέσο όρο, και την Ηπειρο να έχει αρκετά μικρότερη μέση εκμετάλλευση. Αντίθετα, οι διαφοροποιήσεις όσον αφορά τη μέση εκμετάλλευση με όρους (αυτό)απασχολούμενων είναι ασήμαντες, γεγονός που αντανακλά το μικρο-οικογενειακό χαρακτήρα της ελληνικής γεωργίας γενικότερα.

Σε σχέση με την αποτελεσματικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, σημειώνεται επίσης ότι το μέσο οικονομικό μέγεθός τους (ESU) και στις τρεις περιφέρειες της ΧΕ τοποθετείται το 2003 στη χαμηλή βαθμίδα (προτελευταία) της σχετικής κατάταξης, 2-8, ESU όταν ο μέσος όρος της ΕΕ25 είναι ίσος με 14,4 ESU³ (σημειώνεται ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις κάτω των 2 ESU είναι οριακής βιωσιμότητας, και ο προαναφερθείς μέσος όρος στις τρεις περιφέρειες σημαίνει ότι όχι ασήμαντο ποσοστό των εκμεταλλεύσεων τοποθετούνται κάτω του ορίου αυτού).

³ European Standard Unit (ESU): 1 ESU ισούνται με 1.200 € «τυπικού ακαθάριστου περιθωρίου» (standard gross margin) για την εκμετάλλευση. Βλ. Regions: Statistical yearbook 2006, χάρτης 11.1.

Δύο πρόσθετα χαρακτηριστικά της γεωργίας είναι, εξάλλου, τα εξής:

- Το ποσοστό της αρδευόμενης γεωργικής γης είναι πλέον υψηλό, με την Ηπειρο και τη Θεσσαλία να τοποθετούνται στην υψηλότερη βαθμίδα της κλίμακας σε επίπεδο ΕΕ25 (βαθμίδα >40%, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ25 είναι ίσος με 9,5%), ενώ η Στερεά Ελλάδα στην αμέσως υποκείμενη (δεύτερη από τα άνω) βαθμίδα⁴.
- Αντίθετα, πολύ χαμηλή είναι η διείσδυση της βιολογικής γεωργίας, όπου και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ τοποθετούνται στη χαμηλότερη βαθμίδα: ποσοστό της γεωργικής γης σε εκμεταλλεύσεις που ασκούν οργανική γεωργία <1%, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ25 είναι ίσος με 3,5%⁵.

Στη Θεσσαλία η γεωργία είναι εντατική και ταυτόχρονα καταλαμβάνει μεγάλες πεδινές εκτάσεις, και προσανατολίζεται σε μαζικά προϊόντα που παλαιότερα είχαν ισχυρή στήριξη από την ΚΑΠ. Στην Ηπειρο παράλληλα με τις καλλιέργειες σημαντική συνιστώσα του πρωτογενούς είναι η κτηνοτροφία και πτηνοτροφία. Στη Στερεά Ελλάδα, στην πεδινή ζώνη κυριαρχούν οι εντατικές καλλιέργειες, σε αντίθεση με τον ορεινό χώρο όπου κυριαρχεί η κτηνοτροφία, και τον ημι-ορεινό και νησιωτικό χώρο όπου κυριαρχούν η κτηνοτροφία και η ελαιοπαραγωγή. Γενικό χαρακτηριστικό είναι, ωστόσο, η ύπαρξη έντονων πιέσεων από την ΚΑΠ. Η μείωση της απασχόλησης στον τομέα είναι ήδη σε εξέλιξη με γρήγορους ρυθμούς, και είναι αναπόφευκτο ότι στην επόμενη προγραμματική περίοδο θα υπάρξουν δυσκολίες στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, είναι πολύ πιθανόν ότι θα υπάρξουν τάσεις εγκατάλειψης της γεωργικής γης, ιδίως στις σχετικά οριακές ζώνες, όπου οι δυνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (ερημοποίηση, διάβρωση, αλλοίωση του τοπίου) θα είναι πιο έντονες. Από την άλλη πλευρά, είναι εφικτή, ιδίως στις ζώνες με αντίστοιχους πόρους, η ανάπτυξη μιας νέου τύπου βιώσιμης γεωργίας-κτηνοτροφίας, βασισμένης στην προσαρμογή στην αγορά, την ποιότητα, την προστασία του περιβάλλοντος και την εξωστρέφεια. Οι προοπτικές αυτές θα απαιτήσουν κατά την επόμενη περίοδο μια πολιτική με πολλαπλές διαστάσεις: στήριξη των πιο ευπαθών ομάδων, προσανατολισμός μέρους του εργατικού δυναμικού σε άλλους τομείς, μέτρα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών συνεπειών της γεωργίας (τόσο των παραδοσιακών που συνδέονται με την εντατικοποίηση όσο και των πιθανών νέων που προαναφέρονται), πολυαπασχόληση και πολυλειτουργικότητα της γεωργίας στο πλαίσιο της ανάπτυξης της υπαίθρου, στήριξη της νέας γεωργίας με έρευνα και προηγμένες υπηρεσίες, καθετοποίηση του αγροδιατροφικού τομέα.

Μια εικόνα των βασικών κλαδικών εξειδικεύσεων στη μεταποίηση, στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ δίνει ο επόμενος πίνακας.

Πίνακας 10 Εξειδίκευση σε κλάδους της μεταποίησης, με βάση το Συντελεστή Χωροθέτησης, 2001

	Ηπειρος	Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	ΧΕ ΘΣΗ
(15) Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	1,3	1,2	1,4	1,3

⁴ Στο ίδιο, χάρτης 11.6.

⁵ Στο ίδιο, χάρτης 11.7.

(17) Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών		1,2		1,0
(20) Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό	1,2	1,1	1,7	1,4
(21) Κατασκευή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί			1,5	
(25) Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές			2,0	1,1
(26) Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά		1,6	2,1	1,6
(27) Παραγωγή βασικών μετάλλων		1,6	4,0	2,3
(28) Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα		1,2	1,4	1,2
(29) Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού		1,1	1,0	
(31) Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών			2,9	1,3
(35) Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών			1,1	0,5
(37) Ανακύκλωση			1,7	0,8

Παρατήρηση: Ο Συντελεστής Χωροθέτησης ((Location Quotient) μετράει τη σχετική συγκέντρωση ενός κλάδου σε μια περιοχή, σε σύγκριση με τη συνολική συγκέντρωση απασχόλησης στην ίδια ενότητα. Συντελεστές >1 υποδηλώνουν εξειδίκευση, δηλ. σχετική συγκέντρωση μεγαλύτερη από τη μέση εθνική (ο Συντελεστής Χωροθέτησης σε επίπεδο χώρας=1). Η ανάλυση βασίζεται στην απασχόληση στον τόπο κατοικίας. Συνήθως, η χρήση τέτοιων στοιχείων σε επίπεδο περιφέρειας εξουδετερώνει τα φαινόμενα διαφοροποίησης μεταξύ τόπου κατοικίας και τόπου εργασίας. Στην παρούσα περίπτωση, ωστόσο, επειδή παρατηρούνται πολύ έντονες μετακινήσεις κατοικίας-εργασίας απασχολούμενων στη μεταποίηση μεταξύ Αττικής (κατοικία) και Στερεάς Ελλάδας (εργασία), οι Συντελεστές της τελευταίας είναι υποτιμημένοι.

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και επεξεργασία ομάδα σύνταξης ΠΕΠ

Η μεταποίηση παρουσιάζει, όπως προαναφέρθηκε, σημαντικές διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις. Παρά το ότι τα στοιχεία απασχόλησης υποτιμούν τη συγκέντρωση μονάδων στη Στερεά Ελλάδα (βλ. παρατήρηση στον παραπάνω πίνακα) η βιομηχανική εξειδίκευση της Στερεάς Ελλάδας γίνεται σαφής. Σε 11 από τους 23 διψήφιους κλάδους της μεταποίησης υπάρχει εξειδίκευση, και σε ορισμένους (Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό και πλαστικά, Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά, Παραγωγή βασικών μετάλλων, και Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών) η εξειδίκευση είναι υψηλή ή πολύ υψηλή. Συχνότερα πρόκειται για κλάδους βαριάς βιομηχανίας ή/και ενδιάμεσων προϊόντων, αλλά και υπάρχουν και κλάδοι τελικών προϊόντων. Επισημαίνεται εκ νέου ότι, με εξαίρεση ορισμένες μονάδες, η "πληρέστερη" κλαδική σύνθεση της βιομηχανίας της Στερεάς Ελλάδας προκύπτει, σε μεγάλο βαθμό, από την εξάπλωση της βιομηχανίας της Αττικής στις όμορες της περιοχές της Στερεάς Ελλάδος. Εξειδίκευση σε επτά κλάδους, αλλά με μικρότερη ένταση, υπάρχει στη Θεσσαλία. Σημειώνεται ότι η κλαδική φυσιολογία της Θεσσαλίας έχει κοινό πυρήνα με αυτή της Στερεάς, αν και η βιομηχανική βάση της τελευταίας είναι, πέραν από πιο ισχυρή, και πιο διαφοροποιημένη. Οι δύο αυτές περιφέρειες συμπαρασύρουν και τη ΧΕ ΘΣΗ συνολικά σε αρκετές εξειδικεύσεις. Διαφορετική είναι η κατάσταση στην Ηπειρο, με πολύ λίγες και χαμηλές εξειδικεύσεις, που τείνουν να συνδέονται με καθετοποίηση γεωργικών προϊόντων. Οι μόνες «διαπεριφερειακές» εξειδικεύσεις είναι, άλλωστε, σε κλάδους της τελευταίας περίπτωσης (τρόφιμα, ξύλο).

Σε γενικές γραμμές, η μεγάλη εξωστρεφής μεταποίηση συγκεντρώνεται σε συγκεκριμένες ζώνες και πόλους (ΝΑ Βοιωτία, περιοχές Χαλκίδας και Ασπρων Σπιτιών, ζώνη Βόλου-Λάρισας κλπ.). Οι προοπτικές της μεγάλης μεταποίησης είναι αυτές που χαρακτηρίζουν και άλλες ανάλογες περιοχές στον ελληνικό χώρο: οι μονάδες εντάσεως εργασίας θα υποστούν πιέσεις, με εξαίρεση όσες στηρίζονται σε χωροθετημένα συγκριτικά πλεονεκτήματα (περιπτώσεις καθετοποίησης της εξόρυξης, ή ορισμένων αγροτοβιομηχανιών...). Ωστόσο, αν και η μείωση της συμμετοχής του τομέα στην απασχόληση είναι πιθανή, στους περισσότερους κλάδους υπάρχουν περιθώρια επιβίωσης ή και ανάπτυξης μονάδων που εκσυγχρονίζονται από άποψη προϊόντος ή τεχνολογίας. Για να συμβεί

αυτό θα απαιτηθούν μέτρα στήριξης της επιχειρηματικότητας, καθώς και η περαιτέρω ενίσχυση των τομεακών υποδομών αλλά και των υποδομών γενικού οικονομικού σκοπού που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες (και) για τη μεταποίηση (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, έρευνα), καθώς και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ για τις ΜΜΕ η προώθηση της δικτύωσης σε διάφορα επίπεδα είναι άμεση προτεραιότητα. Δεν είναι ανέφικτη η αξιοποίηση των διακλαδικών σχέσεων ως συγκριτικού πλεονεκτήματος στους υφιστάμενους πόλους της μεταποίησης στη Στερεά Ελλάδα και την ανατολική Θεσσαλία, καθώς και η αξιοποίηση των προγραμματιζόμενων μεγάλων έργων μεταφορικής υποδομής για την ανάδυση ορισμένων νέων αξόνων ανάπτυξης της μεταποίησης (άξονας δυτικής Θεσσαλίας, άξονας Ηγουμενίτσα-Ιωάννινα).

Σημαντική παράμετρος της σημερινής κατάστασης είναι, εξάλλου, οι χωρικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της βιομηχανίας. Υπάρχουν ήδη ορισμένοι εγκεκριμένοι οργανωμένοι υποδοχείς στη ΧΕ (ορισμένοι από αυτούς δεν λειτουργούν), που παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 11 Οργανωμένοι υποδοχείς μεταποίησης και επιχειρήσεων, 2006

		ΒΙΠΕ			ΒΙΠΑ-ΒΙΟΠΑ αριθμός
		αριθμός	επιχειρήσεις (σύνολο)	επιχειρήσεις μεταποίησης	
Ηπειρος	Ν. Θεσπρωτίας				1,0
	Ν. Ιωαννίνων	1	55	37	
	Ν. Πρεβέζης	1	32	28	
Θεσσαλία	Ν. Καρδίτσας	1	0	0	
	Ν. Μαγνησίας	2	22	20	1,0
	Ν. Λαρίσης	1	41	27	
Στερεά Ελλάδα	Ν. Βοιωτίας	2	13	13	
	Ν. Ευβοίας				1,0
	Ν. Φθιώτιδας	1	18	13	1
	Ν. Φωκίδας				1

Πηγή: ΥΠΑΝ-ΕΤΒΑ. Συμπεριλαμβάνονται οι υποδοχείς που έχουν εγκριθεί. Ορισμένοι από αυτούς δεν λειτουργούν ακόμα.

Οι παραπάνω οργανωμένοι υποδοχείς συγκεντρώνουν, πάντως, ένα πολύ μικρό ποσοστό των μονάδων μεταποίησης, και η ενίσχυσή τους (σε βάρος της διάσπαρτης δόμησης) είναι αναγκαία, και πρέπει να έχει πολλαπλή στόχευση: εξυγίανση υπαρχουσών «άτυπων» συγκεντρώσεων, μετεγκαταστάσεις υφιστάμενων μονάδων, υποδοχή νέων ιδρύσεων.

Όσον αφορά τον τουρισμό, βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά παρέχονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 12 Ξενοδοχειακές μονάδες και κλίνες, 2005

	Μονάδες			Κλίνες			Μέσο μέγεθος μονάδας (κλίνες)	% κλινών 4* και 5* στο σύνολο
	2005	% σε χώρα	Μεταβολή 1999-2004	2005	% σε χώρα	Μεταβολή 1999-2004		
ΕΛΛΑΔΑ	9.036	100%	11%	682.050	100%	14%	75	34%
Ηπειρος	253	3%	42%	10.933	2%	17%	43	11%
Θεσσαλία	548	6%	17%	26.571	4%	17%	48	19%
Στερεά Ελλάδα	522	6%	-2%	28.965	4%	-1%	55	20%
ΧΕ ΘΣΗ	1.323	15%	12%	66.469	100%	8%	50	18%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος 2005

Με απόλυτους όρους προηγείται η Θεσσαλία, με μικρή διαφορά από τη Στερεά Ελλάδα, αλλά με πολύ διαφορετική δυναμική μεταξύ τους: αυξητική (αρκετά άνω του μέσου εθνικού όρου) η Θεσσαλία, πτωτική η Στερεά Ελλάδα. Χαμηλότερη είναι η συγκέντρωση στην Ηπειρο (που είναι, όμως, και γενικά μικρότερη περιφέρεια) αλλά σαφώς υψηλότερη (πολύ άνω του μέσου εθνικού όρου) είναι η δυναμική της Ηπείρου. Μικρότερο από το μέσο εθνικό είναι το ποσοστό των μονάδων των υψηλότερων κατηγοριών (4 και 5 αστέρων), με μεγαλύτερη απόκλιση στην περίπτωση της Ηπείρου.

Οι προαναφερθείσες διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιφερειών της ΧΕ, που ενμέρει συνδέονται με τη διαφοροποίηση των τουριστικών (φυσικών, πολιτιστικών και αστικών) πόρων ανά περιοχή, υποκρύπτουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά χαμηλό δυναμικό κλινών, επικράτηση καταλυμάτων σε χαμηλές τάξεις, μη ικανοποιητικές τουριστικές υπηρεσίες, δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις κυρίως λόγω της διάσπαρτης άναρχης χωροθέτησης. Ωστόσο, υπάρχουν επίσης θετικές προοπτικές: α) σε συνάρτηση με τις γενικότερες τάσεις για στροφή από τον κλασικό μαζικό τουρισμού ήλιου-θάλασσας σε νέες μορφές τουρισμού (ήπιου ή ειδικού) πολλές περιοχές της ΧΕ διαθέτουν πλεονεκτήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν, β) οι προγραμματιζόμενες και υπό κατασκευή υπερτοπικές μεταφορικές υποδομές θα βελτιώσουν την προσπελασιμότητα, που αποτελεί βασική προϋπόθεση ανάπτυξης ενός σύγχρονου τουριστικού τομέα, και γ) η σε εξέλιξη μεταρρύθμιση των θεσμικών δεδομένων χωροθέτησης των τουριστικών εγκαταστάσεων θα διευκολύνει την προσέλκυση νέων κεφαλαίων μεγάλης κλίμακας. Στο πλαίσιο αυτό, προϋπόθεση για τη στήριξη μιας έντονης τουριστικής ανάπτυξης στην επόμενη προγραμματική περίοδο είναι η συστηματική αντιμετώπιση των σημερινών αδυναμιών, και η επιτυχής ολοκλήρωση των εξελίξεων ως προς τα σημεία (β) και (γ) (που σε σημαντικό ή πλήρη βαθμό εξαρτώνται από κεντρικές πρωτοβουλίες και φορείς).

Επιχειρηματικότητα, έρευνα, καινοτομία, ψηφιακή σύγκλιση, κοινωνία της γνώσης

Επιχειρηματικότητα

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει μια ανάλυση της επιχειρηματικότητας στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ, με τη χρήση ενός δείκτη⁶ κατά τον οποίο το 100 ισοδυναμεί με ισόρροπη ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (παρατίθεται, για να διευκολυνθούν οι συγκρίσεις, και ο δείκτης για την Αττική).

Πίνακας 13 Περιφερειακοί δείκτες επιχειρηματικότητας

		Νερό	Μεταποίηση	Εμπόριο	Κατασκευές	Ορυχεία	Ξενοδοχεία
ΕΛΛΑΔΑ	Δείκτης	100	100	100	100	100	100
Αττική	Ρυθμός	•	•		•		•
	Δείκτης	259	175	213	206	148	111
Ηπειρος	Ρυθμός	•	•	•	•		
	Δείκτης	1	39	20	25	48	28
Θεσσαλία	Ρυθμός		•	•		•	
	Δείκτης	4	45	16	26	45	21
Στερεά Ελλάδα	Ρυθμός		•	•		•	•
	Δείκτης	2	117	14	40	60	24

•: Ρυθμός αύξησης πωλήσεων των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια μεγαλύτερος από τον μέσο όρο της χώρας στον αντίστοιχο κλάδο.

Πηγή: ΥΠΑΝ 2004

Όπως φαίνεται στον πίνακα, οι επιδόσεις των περιφερειών της ΧΕ είναι γενικά κάτω του 50, δηλ. χαμηλές, με εξαίρεση της μεταποίησης στη Στερεά Ελλάδα–εξαίρεση που επιβεβαιώνει διάφορες αναλύσεις που έχουν προηγηθεί. Ενθαρρυντικό πάντως στοιχείο αποτελεί ότι ορισμένοι τομείς σε κάποιες περιφέρειες αρχίζουν να παρουσιάζουν ρυθμούς ανάπτυξης της εντόπιας επιχειρηματικότητας μεγαλύτερους από τον μέσο όρο της χώρας. Οι τάσεις αυτές πρέπει να υποστηριχθούν με αντίστοιχα προωθητικά μέτρα πολιτικής στην προγραμματική περίοδο 2007-2013.

⁶ Υπολογίζεται με βάση τον τύπο P_{ij} / A_j , όπου P_{ij} = Πωλήσεις των επιχειρήσεων του τομέα i με έδρα την Περιφέρεια j ως ποσοστό των συνολικών πωλήσεων των επιχειρήσεων της χώρας στον τομέα i , και A_j = Ποσοστό συμμετοχής της Περιφέρειας j στη συνολική απασχόληση της χώρας.

Μια άλλη πτυχή της επιχειρηματικότητας στη ΧΕ δίνει, εξάλλου, ο επόμενος πίνακας.

Πίνακας 14 Θέση στο επάγγελμα των απασχολούμενων (στον τόπο κατοικίας)

	Σύνολο απασχολούμενων	Εργοδότες		Εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβοηθούντα μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού
		Σύνολο	από τους οποίους: Ανώτερα στελέχη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα			
ΕΛΛΑΔΑ	100%	12%	6,5%	18%	65%	5,2%
Ηπειρος	100%	12%	6,4%	23%	58%	7,1%
Θεσσαλία	100%	12%	6,7%	24%	53%	11%
Στερεά Ελλάδα	100%	11%	5,9%	21%	62%	6,1%
ΧΕ ΘΣΗ	100%	12%	6,3%	23%	57%	8,3%

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Η συμμετοχή των εργοδοτών (που απασχολούν και άλλους εργαζομένους) της ΧΕ στο σύνολο των απασχολούμενων είναι ίδια με αυτή σε εθνικό επίπεδο, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις μεταξύ των τριών περιφερειών. Ελάχιστα χαμηλότερο από το εθνικό είναι το ποσοστό της ΧΕ όσον αφορά, ειδικότερα, τους εργοδότες-ανώτερα στελέχη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Εκεί που παρατηρείται διαφορά σε σύγκριση με τα εθνικά μεγέθη είναι στη συμμετοχή των εργαζόμενων για ίδιο λογαριασμό (αυτοαπασχολούμενων), που στη ΧΕ είναι αισθητά υψηλότερη, και στη συμμετοχή των μισθωτών, που είναι αντίθετα αισθητά χαμηλότερα. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρούνται και διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις, με τη Θεσσαλία να απέχει περισσότερο από τα εθνικά μεγέθη και τη Στερεά Ελλάδα να τα προσεγγίζει περισσότερο. Αρκετά μεγαλύτερη από τη εθνική είναι και η συμμετοχή των συμβοηθούντων μελών του νοικοκυριού.

Η γενική εικόνα που προκύπτει υποδηλώνει μια οικονομία με συγκριτικά μικρά μεγέθη των επιχειρήσεων που απασχολούν μισθωτούς, δηλ. ένα σχετικό κατακερματισμό του επιχειρηματικού τομέα. Παράλληλα, είναι αρκετά έντονη, πάλι συγκριτικά, η «ατομική» επιχειρηματικότητα, που επίσης υποδεικνύει ένα αυξημένο κατακερματισμό της επιχειρηματικότητας. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι ατομικές επιχειρήσεις δεν παραπέμπουν στις ΜΜΕ, που με κάθε ορισμό πρέπει να απασχολούν άτομα πλην των ιδιοκτητών, αλλά στο χαμηλότερο και, συνήθως, λιγότερο παραγωγικό, τμήμα των ΠΜΕ. Μια τέτοια διάρθρωση της επιχειρηματικότητας ενέχει κινδύνους για την ανταγωνιστικότητα, αφού οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες στην άντληση κεφαλαίων και στην αφομοίωση της καινοτομίας, και προφανώς στερούνται οικονομιών κλίμακας. Το θετικό στοιχείο της μεγαλύτερης ευελιξίας είναι υπαρκτό, αλλά στα πολύ μικρά μεγέθη υπερκαλύπτεται από τα αρνητικά χαρακτηριστικά, έστω και αν συνεπάγεται κάποια μεγαλύτερη αντοχή στις διακυμάνσεις της συγκυρίας. Είναι εύλογη η υπόθεση ότι τα γνωστά μειονεκτήματα της Ελλάδας όσον αφορά την ποιοτική διάσταση της επιχειρηματικότητας επαυξάνονται στην περίπτωση της ΧΕ ΘΣΗ. Τέτοια μειονεκτήματα είναι τα εξής (σύμφωνα με το ΕΣΠΑ): χαμηλός αριθμός επιχειρήσεων ευκαιρίας (δηλ. «ανάγκης» και όχι πραγματικής επιλογής), σχετικά χαμηλός Δείκτη Επιχειρηματικότητας

Υψηλών Δυνατοτήτων⁷, μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που απευθύνονται (μέσω υπηρεσιών και προϊόντων) απευθείας σε τελικούς καταναλωτές⁸, χαμηλός βαθμός εξωστρέφειας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και χαμηλές προοπτικές δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Οι προαναφερθείσες διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις δείχνουν ότι η κατάσταση στη Στερεά Ελλάδα είναι σχετικά καλύτερη από ότι στις άλλες δύο περιφέρειες, αλλά σε καμία περίπτωση σε επίπεδο τέτοιο που να συμβιβάζεται με τη μεγάλη διαφορά όσον αφορά το μετρούμενο με το ΑΕΠκκ επίπεδο ανάπτυξης. Ενδιαφέρον στοιχείο είναι, επίσης, ότι η Θεσσαλία παρουσιάζει δυσμενέστερα χαρακτηριστικά από την Ηπειρο, παρά το ότι προηγείται της τελευταίας όσον αφορά το ΑΕΠκκ. Το ότι η «ψαλίδα» μεταξύ των δύο αυτών περιφερειών τείνει διαχρονικά να μικραίνει (αν και με σχετικά αργούς ρυθμούς) ίσως δεν είναι ανεξάρτητο των διαφορών τους ως προς την επιχειρηματικότητα, αλλά επίσης ρόλο παίζει και ο αυξημένος πρωτογενής στη Θεσσαλία.

Χαμηλότερη της εθνικής είναι, επίσης, η συμμετοχή των γυναικών γενικά στη απασχόληση (πρώτη στήλη του πίνακα 15).

Πίνακας 15 Θέση στο επάγγελμα των γυναικών απασχολούμενων (στον τόπο κατοικίας)

	Γυναίκες απασχολούμενοι στο σύνολο των απασχολούμενων	Γυναίκες Σύνολο	Γυναίκες Εργοδότες	Γυναίκες Εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό	Γυναίκες Μισθωτοί	Γυναίκες Συμβοηθού-ντα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού
ΕΛΛΑΔΑ	37%	100%	8%	11%	69%	11%
Ηπειρος	35%	100%	7%	15%	52%	26%
Θεσσαλία	35%	100%	8%	15%	49%	28%
Στερεά Ελλάδα	32%	100%	9%	15%	69%	8%
ΧΕ ΘΣΗ	34%	100%	9%	18%	50%	23%

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Οι γυναίκες-εργοδότες είναι σχεδόν ίσες, από ποσοστιαία άποψη, στην ΧΕ και στη χώρα, αλλά τα μεγέθη στις αυτοαπασχολούμενες υπάρχει πολύ υψηλότερο ποσοστό και στις μισθωτές πολύ μικρότερο. Εξαιρετικά υψηλό είναι επίσης, σε σύγκριση με το εθνικό μέγεθος, το ποσοστό των γυναικών-συμβοηθούτων μελών των νοικοκυριών. Και πάλι, η κατάσταση στη Θεσσαλία είναι δυσμενέστερη σε σύγκριση με τις δύο άλλες περιφέρειες, ενώ στην περίπτωση των γυναικών δεν επαναλαμβάνεται στη Στερεά Ελλάδα η συγκριτικά καλύτερη θέση στο εσωτερικό της ΧΕ. Συνολικά, οι διαπιστώσεις αυτές αποκτούν μεγαλύτερη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα είναι ήδη χαμηλή με ευρωπαϊκά κριτήρια (ΕΣΠΑ).

⁷ Ο Δείκτης αυτός προσπαθεί να εκτιμήσει κατά πόσο η επιχειρηματική δραστηριότητα επιδρά στην ανάπτυξη. Η επιχειρηματική δραστηριότητα που εκδηλώνεται σε μια χώρα έχει μεγαλύτερη επίπτωση στην ανάπτυξη, όσο περισσότερο (α) συμβάλλει στην επέκταση των αγορών, (β) δημιουργεί νέα απασχόληση, και (γ) εντείνει τον εξαγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας. Κατά το ΕΣΠΑ πολύ λίγες δραστηριότητες αναμένεται να έχουν σημαντική συνεισφορά στη δημιουργία περισσότερων από 20 νέες θέσεις εργασίας (ανά δραστηριότητα) τα επόμενα πέντε έτη, πρόβλημα που η διάρθρωση της επιχειρηματικότητας στη ΧΕ ΘΣΗ επιτείνει.

⁸ Πράγμα που αξιολογείται ως αρνητικό, δεδομένου ότι το είδος αυτό της επιχειρηματικότητας έχει περιορισμένο δυναμικό μεγέθυνσης.

Έρευνα και καινοτομία

Όσον αφορά την έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, διαθέσιμα στοιχεία παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα, στον οποίο έχουν παρατεθεί για λόγους σύγκρισης και στοιχεία για την Αττική.

Πίνακας 16 Στοιχεία για την έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία

	ΠΕΣΔΚ 2003	ΠΣΔΚ 2003	ΦΠΣΔΚ 2003	Περιφερειακή κατανομή				Δαπά- νες E&T %ΑΕΠ 1999	Ευρεσιτε- χνίες (ΕΡΟ) ανά εκατ. κατοίκους 2002	ΠΕΣΔΚ %	ΠΕυρΣΔΚ %
				ΑΕΔΕΤΑ	ΔΕΠΕΤΑ	Δημόσια ερευνητι- κά κέ- ντρα	ΑΕΙ				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ΕΕ25								100	100		100
ΕΛΛΑΔΑ				100%	100%	100%	100%			100	
Αττική	1,00	0,21	0,61	58,2%	76,2%	62,4%	43,7%	205,2	240,2	139	47
Ηπειρος	0,29	0,09	0,19	2,5%	0,04%	0,8%	4,9%	10,2	12,9	89	35
Θεσσαλία	0,22	0,05	0,14	2,3%	0,5%	1,1%	4,2%	21,2	27,0	52	24
Στερεά Ελλάδα	0,20	0,01	0,11	1,2%	3,2%	0,6%	0,04%	11,1	13,8	55	19
ΧΕ ΘΣΗ				6,0%	3,7%	2,5%	9,1%				

ΠΕΣΔΚ: Περιφερειακός Εθνικός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΕΣΔΚ) - Regional National Summary Innovation Index (RNSII): η σχετική κλίμακα του δείκτη μίας Περιφέρειας ως προς την Περιφέρεια με την καλύτερη επίδοση της χώρας, με στάθμιση 13 επιμέρους συντελεστών καινοτομίας

ΠΣΔΚ: Περιφερειακός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΣΔΚ) - Regional Summary Innovation Index (RSII): η σχετική κλίμακα μίας Περιφέρειας ως προς την Περιφέρεια με την καλύτερη επίδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΠΣΔΚ: Φανερός Περιφερειακός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΦΠΣΔΚ) - Revealed Regional Summary Innovation Index (RRSII): μέσος όρος των δεικτών ΠΕΣΔΚ και ΠΣΔΚ, εντοπίζει τους «ηγέτες» σε τοπικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική επίδοση μίας Περιφέρειας εντός της ΕΕ. και εντός της χώρας.

ΑΕΔΕΤΑ: Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

ΔΕΠΕΤΑ: Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη των Επιχειρήσεων για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

ΠΕΣΔΚ: Περιφερειακός Εθνικός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας. Ορίζεται ως ο σχετικός μέσος όρος των δεικτών καινοτομίας μίας Περιφέρειας προς το σύνολο της χώρας.

ΠΕυρΣΔΚ: Περιφερειακός Ευρωπαϊκός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας. Ορίζεται ως ο σχετικός μέσος όρος των δεικτών καινοτομίας μίας Περιφέρειας προς το μέσο όρο της ΕΕ.

Πηγή: Στήλες (1) ως (3): European Commission, EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD (2003), στήλες (4) ως (7) ΓΓΕΤ, 2006, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 13, Στήλες (8) και (9): Eurostat

Η συγκέντρωση της ΕΤΑ στην Αττική είναι εμφανής: τα ποσοστά της υπερβαίνουν σαφώς τη συμμετοχή στον πληθυσμό και την απασχόληση, ενώ επιπλέον η συγκέντρωση δημιουργεί και οικονομίες κλίμακες απούσες στις άλλες περιφέρειες. Όσον αφορά τη ΧΕ, η συμμετοχή της στη περιφερειακή κατανομή των δαπανών ΕΤΑ που περιορίζεται στο 6,0% είναι πολύ χαμηλότερη της αντίστοιχης στην απασχόληση (24%) και την ΑΠΑ (16%). Αντίστοιχα χαμηλές είναι και οι επιδόσεις των περιφερειών. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η πολύ χαμηλή ΑΕΔΕΤΑ της Στερεάς Ελλάδας, εμφανώς ασύμβατη με το προκύπτον με βάση το ΑΕΠκκ επίπεδο ανάπτυξής της, με το καθεστώς phasing in και με τις απαιτήσεις από μια τέτοια περιφέρεια όσον αφορά τη Στρατηγική της Λισσαβόνας. Σημειώνεται επίσης, η ελαφρά μεγαλύτερη συμμετοχή της Ηπείρου έναντι της Θεσσαλίας,

που αν σταθμιστεί με τα οικονομικά της μεγέθη ενισχύεται περισσότερο, σε κάθε περίπτωση όμως τα πραγματικά μεγέθη παραμένουν εξαιρετικά περιορισμένης σημασίας.

Λαμβανομένης υπόψη της κατανομής της δαπάνης ΕΤΑ ανά πηγή, μόνο ως προς την ιδιωτική (επιχειρηματική) δαπάνη η εικόνα της Στερεάς Ελλάδας βελτιώνεται σημαντικά, φθάνοντας στο 3,7% που είναι κάπως συγκρίσιμο με τη συμμετοχή της στην ΑΠΑ (7%). Πρόκειται ασφαλώς για συνέπεια της ύπαρξης στην περιφέρεια ορισμένων πολύ μεγάλων μονάδων. Το πολύ χαμηλό όμως, γενικά, μέγεθος της ιδιωτικής δαπάνης για ΕΤΑ στην Ελλάδα δεν επιτρέπει τη μετάφραση αυτού του φαινομένου σε υψηλή ΑΕΔΕΤΑ. Αντίθετα, η δημόσια ερευνητική δαπάνη στη Στερεά Ελλάδα είναι πολύ χαμηλή, γεγονός που συνδέεται με την έλλειψη δημόσιων ερευνητικών κέντρων και (αναπτυσσόμενου) ΑΕΙ, σε αντίθεση με τις δύο άλλες περιφέρειες.

Αντίστοιχα χαμηλές είναι οι επιδόσεις και όσον αφορά την καινοτομία, δηλ. την αφομοίωση της έρευνας στην οικονομία και την κοινωνία. Υπάρχει υστέρηση όσον αφορά τον εθνικό μέσο όρο, με την Ηπειρο να πλησιάζει πάντως αρκετά—λαμβανομένου υπόψη του γενικότερου επιπέδου ανάπτυξης της—στον εθνικό μέσο όρο και τις δύο άλλες περιφέρειες της ΧΕ να απέχουν σημαντικά. Σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα οι χαμηλές επιδόσεις τονίζονται, προφανώς, πολύ περισσότερο. Και πάλι, το πρόβλημα αποκτά πρόσθετες διαστάσεις στη Στερεά Ελλάδα, που καλείται να λειτουργήσει ως περιφέρεια phasing in, να απορροφήσει σημαντικούς πόρους για ΕΤΑ.

Ψηφιακή σύγκλιση

Όσον αφορά την ψηφιακή σύγκλιση, βασικά δεδομένα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 17 Δεδομένα για τη ψηφιακή σύγκλιση

	Πρόσβαση νοικοκυριών στο Διαδίκτυο	Χρήση Διαδικτύου	Ηλεκτρονική υποβολή φόρου	Ηλεκτρονικό εμπόριο	Χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή
Αττική	■ 34%	■	■	■ 1,56%	■
Ηπειρος	⊙ 20%	⊙	■	⊙ 0,13%	⊙
Θεσσαλία	⊙ 18%	⊙	⊙	⊙ 0,22%	⊙
Στερεά Ελλάδα	⊙ 15%	⊙	⊙	⊙ 0,20%	⊙

■ Επιδόσεις καλύτερες από το μέσο όρο της χώρας ⊙ Επιδόσεις χειρότερες από το μέσο όρο της χώρας
Πηγή: Σχέδιο ΕΠ για την Ψηφιακή Σύγκλιση της Ελλάδας και επεξεργασίας ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Η εικόνα είναι και πάλι δυσμενής σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο (που ήδη υστερούν πολύ έναντι των αντίστοιχων της ΕΕ). Στο πλαίσιο της γενικής υστέρησης, πάντως, σημειώνεται η σχετικά καλύτερη επίδοση της Ηπείρου, και η σχετικά χειρότερη επίδοση της Στερεάς Ελλάδας. Όσον αφορά το ποσοστό διείσδυσης της ευρυζωνικότητας, τέλος, το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο της στην Ελλάδα συνολικά (μόλις 0,8% το 2005) σε σχέση με το μέσο όρο των ΕΕ-15 και ΕΕ-25 (12% και 10,6% αντίστοιχα) δεν αφήνει περιθώρια για επιδόσεις των επιμέρους περιφερειών.

Συνοψίζοντας, η ανάλυση για θέματα επιχειρηματικότητας, έρευνας και καινοτομίας δείχνει ότι υπάρχουν στη ΧΕ και τις επιμέρους περιφέρειες σημαντικές αδυναμίες και ελ-

λείψεις. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει προφανείς κατευθύνσεις για την αναπτυξιακή στρατηγική. Ταυτόχρονα, όμως, το χαμηλό επίπεδο εκκίνησης καθιστά την αναγκαία αυτή στρατηγική ιδιαίτερα δύσκολη, αφού προϋποθέτει τομές και μείζονες αναπροσανατολισμούς στην κατανομή των πόρων, προφανείς δυσκολίες στην απορρόφησή τους. Οι δυσκολίες καθίστανται ιδιαίτερα έντονες στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας, όπου ο αναπροσανατολισμός των πόρων δεν αποτελεί μόνο αναπτυξιακή επιταγή αλλά και κανονιστική απαίτηση του καθεστώτος phasing in, ενώ η δεκτικότητα της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας είναι ιδιαίτερα χαμηλές.

Εκπαίδευση

Το ποσοστό των ατόμων που ανήκουν σε ηλικίες κρίσιμες για το εκπαιδευτικό σύστημα (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) εκπαίδευση παρουσιάζονται στις δύο πρώτες στήλες του επόμενου πίνακα.

Πίνακας 18 Εκπαιδευτικά δεδομένα, 2001

	Ατομα ηλικίας 5-19		Ποσοστό στον πληθυσμό:			
	Αριθμός	% σε πληθυσμό	Με Μεταπτυχιακό - Διδακτορικό σε πληθυσμό	Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών σε πληθυσμό	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης σε πληθυσμό	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης στον πληθυσμό 20-24 ετών
ΕΛΛΑΔΑ	1.862.734	17,0%	0,75%	7,6%	25%	56%
Ηπειρος	61.402	17,4%	0,35%	6,7%	20%	60%
Θεσσαλία	132.681	17,6%	0,28%	6,4%	20%	55%
Στερεά Ελλάδα	100.533	16,6%	0,32%	5,4%	23%	55%
ΧΕ ΘΣΗ	294.616	17,2%	0,31%	6,1%	21%	56%
Αμιγής σύγκλιση	194.083	17,5%	0,30%	6,5%	20%	57%

Πηγή: ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Το ποσοστό του εν δυνάμει μαθητικού πληθυσμού στη ΧΕ είναι οριακά υψηλότερο του εθνικού, που είναι σαφώς χαμηλό (και μειώθηκε σημαντικά κατά τη δεκαετία 1991-2001). Σημειώνεται ότι για το μέλλον αναμένεται περαιτέρω μείωση, και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ, από 17,0%, θα έχει μειωθεί το 2010 σε 14,5% και το 2010 σε 14,2%. Δεδομένου ότι η δημογραφική δυναμική της ΧΕ είναι (βλέπε κεφ. Δημογραφικά δεδομένα του παρόντος) ασθενέστερη της μέσης εθνικής, πρέπει να αναμένεται αντίστοιχη ή και μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού αυτού και στη ΧΕ. Οσον αφορά τη διαπεριφερειακή διαφοροποίηση, είναι μάλλον περιορισμένη, με χαμηλότερο ποσοστό στη Στερεά Ελλάδα.

Οσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης φθάνουν το 21% του συνολικού πληθυσμού. Στην ηλικιακή κατηγορία 20-24 ετών το ποσοστό των αποφοίτων μέσης εκπαίδευσης φθάνει το 56%, ένδειξη ότι βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη μια διαδικασία αύξησης του εκπαιδευτικού επιπέδου του συνολικού πληθυσμού. Από τα μεγέθη αυτά, το μεν πρώτο είναι χαμηλότερο του μέσου εθνικού ενώ το δεύτερο είναι ίσο· συνδυασμένα αυτά τα δύο μεγέθη αποτελούν ένδειξη μιας τάσης διαχρονικής σύγκλισης της ΧΕ προς το ανώτερο εθνικό επίπεδο εκπαίδευσης.

Οι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών υστερούν, ως ποσοστό του πληθυσμού, του αντίστοιχου εθνικού μεγέθους, αλλά η διαφορά είναι ελάχιστα μεγαλύτερη από την αντίστοιχη για τη μέση εκπαίδευση. Δεν υπάρχει συνεπώς έντονη υστέρηση ως προς το σημαντικό, ιδίως εν όψει της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, αυτό δείκτη. Σαφώς μεγαλύτερη είναι,

όμως, η διαφορά τόσο αφορά το ποσοστό κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού κύκλου, όπου το ποσοστό της ΧΕ είναι λιγότερο των 2/5 του εθνικού δείκτη. Υπάρχει συνεπώς, ακόμα, σημαντική υστέρηση όσον αφορά το στρώμα του πληθυσμού που τροφοδοτεί τα ανώτατα κλιμάκια της αγοράς εξειδικευμένης εργασίας. Τόσο στο δείκτη αυτό όσο και στον προηγούμενο οι διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις είναι περιορισμένες, με την Ηπειρο να τείνει να έχει ελαφρά καλύτερες επιδόσεις από τις δύο άλλες περιφέρειες.

Σημαντικός παράγοντας του εκπαιδευτικού επιπέδου, αλλά και του επιπέδου ανάπτυξης της έρευνας και γενικότερα της κοινωνίας της γνώσης, είναι η παρουσία πανεπιστημίων, στοιχεία για τα οποία παρατίθενται στον επόμενο πίνακα. Είναι γεγονός ότι τα Πανεπιστήμια έχουν εθνική και όχι περιφερειακή εμβέλεια, και συνεπώς δεν υπάρχει στενή συσχέτιση με το εκπαιδευτικό επίπεδο της περιοχής στην οποία χωροθετούνται. Παρόλα αυτά, η χωρική εγγύτητα διευκολύνει, σε κάποιο βαθμό την πρόσβαση στην εκπαίδευση, αλλά κυρίως τη σύνδεση της έρευνας με την τοπική οικονομία και κοινωνία (όταν υπάρχουν τα κατάλληλα Τμήματα).

Πίνακας 19 Πανεπιστήμια στη ΧΕ ΘΣΗ, 2006

	Σύνολο Ιδρυμάτων	Σχολές	Τμήματα
Σύνολο Χώρας	18	53	236
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	1	4	15
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	1	5	16
Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας	1	1	2

Πηγή: ΕΣΥΕ και Πανεπιστημιακά site.

Όσον αφορά, τέλος, τη δια βίου μάθηση, η σημασία της οποίας αυξάνεται και για δημογραφικούς λόγους, ο δείκτης «% δια βίου μάθησης», με ΕΕ25=100, διαμορφώνεται για την Ηπειρο σε 8%, τη Θεσσαλία σε 20% και τη Στερεά Ελλάδα σε 45% (Eurostat και επεξεργασία ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ). Υπάρχουν σημαντικές διαπεριφερειακές διαφορές, που όμως η σημασία τους περιορίζεται όταν ληφθεί υπόψη η συνολική υστέρηση ως προς την ΕΕ.

Οι παραπάνω εξελίξεις, σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, έχουν μεταθέσει την έμφαση των αναγκών από τις κτηριακές υποδομές στις υποδομές «γνώσης» όπως ο εξοπλισμός με λειτουργικούς Η/Υ και οι σχολικές βιβλιοθήκες. Όσον αφορά, ωστόσο, την ανώτατη εκπαίδευση, υπάρχουν ακόμα σημαντικές ανάγκες (πέραν αυτών που αφορούν τον εξοπλισμό εργαστηρίων κλπ. και είναι επίσης σημαντικές), γιατί στη ΧΕ υπάρχουν νέα, λιγότερο ή περισσότερο, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν ακόμα ελλείψεις σε κτήρια ενώ παράλληλα βρίσκονται συχνά σε φάση περαιτέρω ανάπτυξης (νέα τμήματα) που θα δημιουργήσουν και νέες ανάγκες.

Αγορά εργασίας-απασχόληση

Βασικά στοιχεία για την αγορά εργασίας περιλαμβάνονται στους δύο επόμενους πίνακες.

Πίνακας 20 Στοιχεία για την αγορά εργασίας-% απασχόλησης

	Εν δυνάμει οικονομικά ενεργός πληθυσμός 2003 (χιλ.)	Εν δυνάμει οικονομικά ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών 2003		2004 %απασχόλησης		
		(χιλ.)	% στη χώρα	Σύνολο 15-64 ετών	Γυναικών 15-64 ετών	Ηλικιωμένων 55-64 ετών
ΕΕ-25	376.697			63%	56%	41%
ΕΕ-15	315.482			65%	57%	42%
ΕΛΛΑΔΑ	9.153	7.468	100%	59%	45%	39%
Ήπειρος	285	221	3%	58%	43%	43%
Θεσσαλία	603	485	6%	61%	46%	46%
Στερεά Ελλάδα	478	368	5%	57%	40%	37%
ΧΕ ΘΣΗ	1.366	1.073	14%	59%	43%	42%

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ. Σημειώνεται ότι ορισμένα στοιχεία δεν αφορούν το ίδιο έτος γιατί έτσι υπάρχουν στις πηγές, αλλά πρόκειται για διαφορές ενός έτους (2003 ή 2004) που δεν αλλοιώνουν τη δομή των φαινομένων που εξετάζονται.

Το ποσοστό απασχόλησης στην ηλικιακή κατηγορία 15-64 ετών είναι ίσο με αυτό της χώρας, αλλά αισθητά χαμηλότερο της ΕΕ25 αλλά και της ΕΕ15 (που έχει ακόμα υψηλότερο ποσοστό από την ΕΕ25). Οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών είναι σχετικά περιορισμένες, με υψηλότερο ποσοστό στη Θεσσαλία (πιθανότατα προϊόν του μεγαλύτερου αγροτικού τομέα). Εντονότερες διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις παρατηρούνται όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και των ηλικιωμένων. Ως προς τις πρώτες, η Στερεά Ελλάδα και η Ήπειρος παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά από το μο. της χώρας (ιδίως η πρώτη) ενώ η Θεσσαλία ελαφρά υψηλότερο. Ως προς τους ηλικιωμένους, οι δύο περιφέρειες «αμιγούς σύγκλισης» έχουν υψηλότερα ποσοστά από το μο. της χώρας, ενώ η Στερεά Ελλάδα χαμηλότερο.

Πίνακας 21 Στοιχεία για την αγορά εργασίας-ανεργία

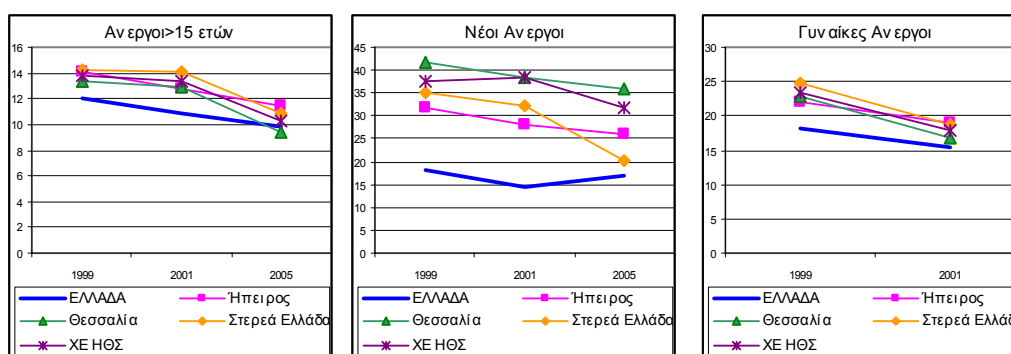
	Ανεργοί, άνω των 15 ετών		Νέοι άνεργοι (15-24 ετών)		Γυναίκες άνεργοι, άνω των 15 ετών		Μακροχρόνιοι άνεργοι (επί των ανέργων)
	1999	2005	1999	2005	1999	2005	
ΕΕ25		9,0		18,7		9,9	45,1
ΕΕ15	9,3	8,2	18,0	16,9	10,9	9,1	41,8
ΕΛΛΑΔΑ	12,1	9,8	31,6	26,0	18,3	15,3	55,0
Ήπειρος	14,1	11,5	41,6	36,1	22,0	19,0	61,7
Θεσσαλία	13,4	9,4	34,9	20,3	22,9	16,7	59,4
Στερεά Ελλάδα	14,2	10,9	37,5	31,8	24,8	18,6	63,7
ΧΕ ΘΣΗ	13,8	10,3	37,2	27,5	23,4	17,8	61,3

Πηγή: Eurostat 2005 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Το ποσοστό ανεργίας στη ΧΕ ΘΣΗ είναι με στοιχεία του 2005 μεγαλύτερο του εθνικού (και κατά μείζονα λόγω των δύο «ευρωπαϊκών»). Υπάρχει όχι ασήμαντη διακύμανση

μεταξύ των περιφερειών, με τη Θεσσαλία σε ευνοϊκότερη θέση (η μόνη περιφέρεια της ΧΕ με μικρότερο από το μέσο εθνικό ποσοστό ανεργίας) και την Ηπειρο σε δυσμενέστερη. Η ανεργία των νέων στη ΧΕ είναι ελαφρά υψηλότερη της εθνικής, αλλά με σημαντικές διαφορές μεταξύ των περιφερειών: στη Θεσσαλία το ποσοστό είναι σαφώς χαμηλό (με εθνικά κριτήρια–με ευρωπαϊκά παραμένει μεγαλύτερο του μέσου όρου) ενώ στη Στερεά Ελλάδα το ποσοστό είναι σαφώς υψηλό. Η ανεργία των γυναικών στη ΧΕ είναι επίσης υψηλότερη της μέσης εθνικής, και αυτό ισχύει και στις τρεις περιφέρειες, με δυσμενέστερη κατάσταση στην Ηπειρο και τη Στερεά Ελλάδα. Πολύ δυσμενής είναι η κατάσταση της ΧΕ όσον αφορά τους μακροχρόνιους ανέργους, με ποσοστό αρκετά υψηλότερο του εθνικού (και ανάλογη με την προηγούμενη διαπεριφερειακή διακύμανση).

Τα παρακάτω διαγράμματα δίνουν τη διαχρονική εικόνα των παραμέτρων της ανεργίας

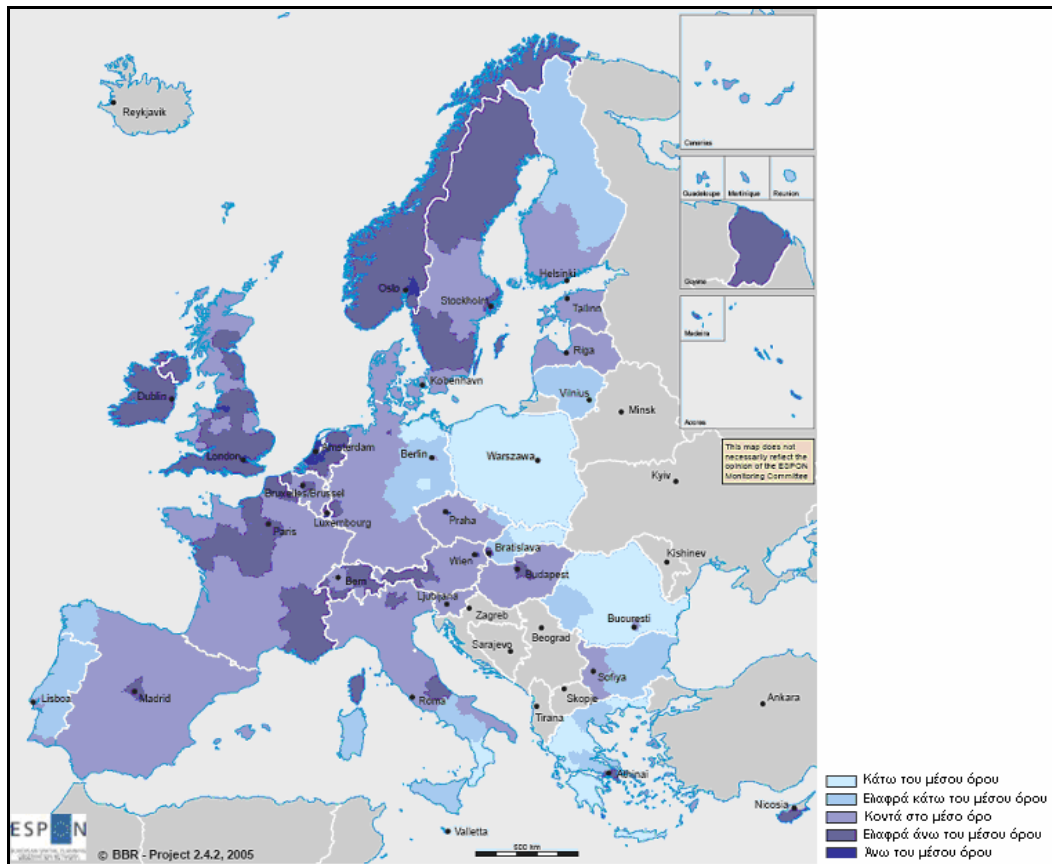

Σε όλες τις παραμέτρους καταγράφεται διαχρονική βελτίωση. Η συνολική ανεργία μειώνεται αρκετά, ιδίως μετά το 2001, σε όλες τις περιφέρειες, με την Ηπειρο να ακολουθεί τη γενική τάση με αργότερους ρυθμούς. Οι νέοι άνεργοι επίσης μειώνονται ποσοστιαία, αλλά στην περίπτωση αυτή οι περιφερειακές εξελίξεις είναι λιγότερο ομοιογενείς. Στη Στερεά Ελλάδα παρατηρείται μετά το 2001 έντονα καθοδική τάση–πρόκειται για ένα από τα λίγα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά στα οποία η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει σαφώς ευνοϊκή πορεία, πέρα από το ΑΕΠκκ–ενώ οι άλλες δύο περιφέρειες έχουν αισθητά αργότερο ρυθμό βελτίωσης. Παρόλα αυτά, το ότι μετά το 2001 σε επίπεδο Ελλάδας καταγράφεται εκ νέου εντατικοποίηση του προβλήματος, ενώ στη ΧΕ όχι, αποτελεί θετικό στοιχείο. Τέλος, στις γυναίκες ανέργους καταγράφονται μάλλον οι ευνοϊκότερες εξελίξεις, με σαφή μείωση του ποσοστού, σύγκλιση προς τον εθνικό μέσο όρο, και χωρίς διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις.

Παρά πάντως τη διαφαινόμενη μείωση της απόκλισης από τους εθνικούς μέσους όρους ως προς τις παραμέτρους της ανεργίας, συνολικά η εικόνα της αγοράς εργασίας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ευνοϊκή. Επιπλέον γίνεται δυσμενέστερη αν συνδυαστεί με την τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης, που έχει αναλυθεί παραπάνω, όπου έχουν διαπιστωθεί αδυναμίες καθώς και κίνδυνοι σε βραχυ-μεσοπρόθεσμο ορίζοντα (ιδίως με πηγή τον πρωτογενή τομέα).

Χρήσιμο είναι, ενόψει των διαπιστωνόμενων προβλημάτων, να τοποθετηθεί η αγορά εργασίας και σε μια διεθνή προοπτική. Στο πλαίσιο του προγράμματος ESPON χρησιμοποιήθηκαν, για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας της αγοράς εργασίας, επτά δείκτες: ανεργία, εξέλιξη της ανεργίας στην περίοδο 1999-2003, ανεργία νέων, ρυθμοί ηλικιακής ανανέωσης της αγοράς εργασίας, πυκνότητα απασχόλησης (απασχολούμενοι

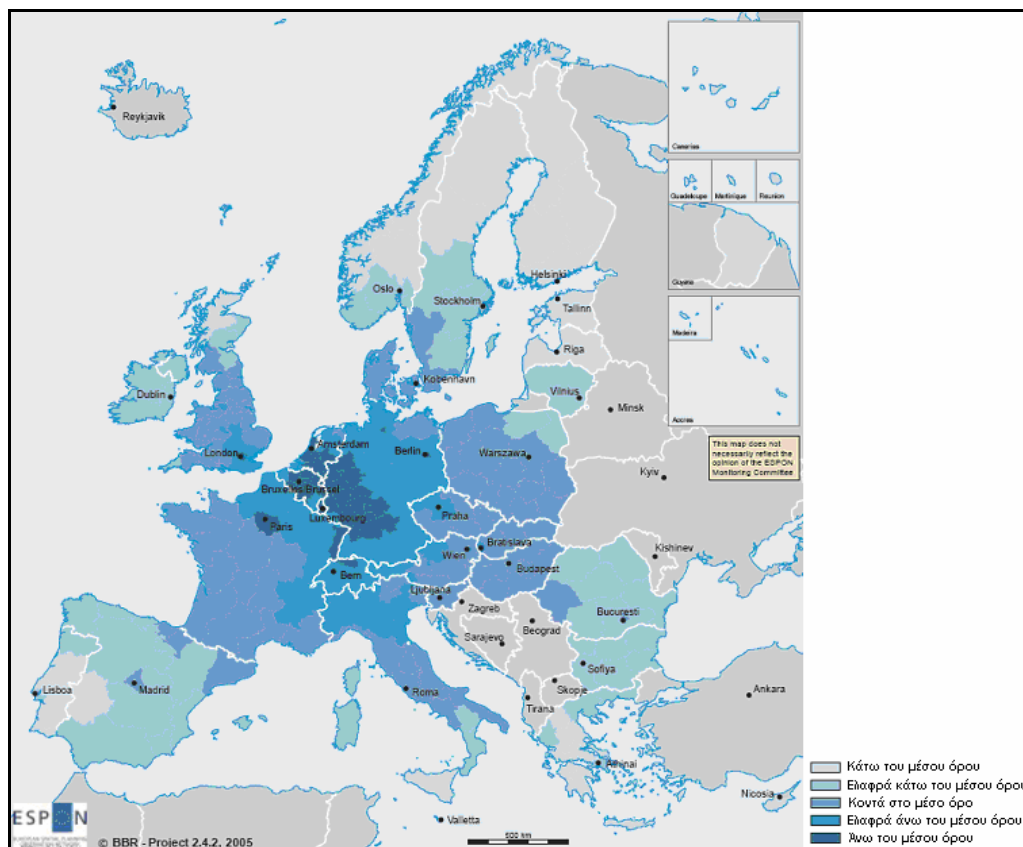
ανά τ.μ. το 2003), απασχόληση στον τριτογενή και τον πρωτογενή τομέα. Το προϊόν της ανάλυσης καταγράφεται στον επόμενο χάρτη.

Όπως φαίνεται στο χάρτη, και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ κατατάσσονται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (η Ήπειρος και η Θεσσαλία στη χαμηλότερη βαθμίδα της πεντάβαθμιας κατάταξης).

Υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών

Εισαγωγικά, πρέπει να γίνει σαφές ότι η ΧΕ ΘΣΗ—όπως και ο ελληνικός χώρος γενικότερα—αντιμετωπίζουν πρόβλημα μειωμένης προσπελασιμότητας σε ευρωπαϊκό-διεθνές επίπεδο, που δεν είναι εύκολα αντιμετωπίσιμο για λόγους γεωγραφικούς. Ο επόμενος χάρτης (πηγή: Πρόγραμμα ESPON) δίνει την εικόνα της κατάστασης.

Και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ βρίσκονται κάτω του μέσου όρου, με μόνο την Ηπειρο να κατατάσσεται στην κατηγορία «ελαφρά κάτω του μέσου όρου». Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι βαθμίδα «κάτω του μέσου όρου» είναι εξαιρετικά δυσμενής, αφού πέραν ορισμένων ελληνικών περιφερειών ελάχιστες άλλες περιφέρειες (πολύ απομακρυσμένες) της ΕΕ15 τοποθετούνται σε αυτήν. Τα δεδομένα αυτά δημιουργούν το πλαίσιο ερμηνείας όσων ακολουθούν, και υπογραμμίζουν την καθοριστική σημασία της εξάντλησης των δυνατοτήτων άρσης της γεωγραφικής απομόνωσης.

Με την οπτική γωνία μετακινούμενη στο εσωτερικό της χώρας, η συγκριτική κατάσταση της ΧΕ ΘΣΗ είναι βέβαια σαφώς καλύτερη, αφού σε αυτό το επίπεδο έχει κεντρική θέση που διευκολύνει την προσπελασιμότητα. Η σχετική ανάλυση ακολουθεί ανά υποσύστημα αναφορών. Πρέπει να αναφερθεί, ωστόσο, ότι ο τρόπος ανάπτυξης του συνολικού συστήματος μεταφορών στην Ελλάδα έχει οδηγήσει στην ενίσχυση των πλέον ευνοημένων από γεωγραφική και γεωμορφολογική άποψη περιοχών, με αντίστοιχη απίσχναση και συρρίκνωση των μειωμένης προσβασιμότητας περιοχών. Το σύστημα μεταφορών έτεινε να παρακολουθεί τις τάσεις και τις ανάγκες μεταφορικής ζήτησης, χωρίς να αξιο-

ποιεί τις παρεμβατικές του δυνατότητες στην κατεύθυνση αναπροσανατολισμού των αναπτυξιακών τάσεων, διαμέσου μιας στρατηγικής ενίσχυσης της προσβασιμότητας άρα και της ανάπτυξης των δυσπρόσιτων περιοχών. Παράλληλα, πάγιο στοιχείο επί πολλές δεκαετίες ήταν ο έντονος προσανατολισμός στο αυτοκίνητο, και συνεπώς στις οδικές μεταφορές. Τα χαρακτηριστικά της εθνικής πολιτικής έχουν κρίσιμη σημασία για τη ΧΕ ΘΣΗ λόγω της διέλευσης από το ανατολικό ιδίως τμήμα τους του κορμού του εθνικού συστήματος μεταφορών.

Το υποσύστημα οδικών μεταφορών

Σήμερα, το βασικό πλέγμα των διαπεριφερειακών αξόνων στη ΧΕ ΘΣΗ περιλαμβάνει τον αυτοκινητόδρομο ΠΑΘΕ, ακόμα μη πλήρως ολοκληρωμένο («πέταλο Μαλλιακού», τμήμα Τεμπών) αλλά με υπό εξέλιξη ή προγραμματισμένα έργα για την ολοκλήρωσή του. Ανεξάρτητα από την αναμφίβολη σκοπιμότητα ενίσχυσης του ρόλου του σιδηροδρόμου, το υποσύστημα των οδικών μεταφορών παραμένει αναντικατάστατο για το μέγιστο ποσοστό των μετακινήσεων προσώπων και εμπορευμάτων στο εσωτερικό της ηπειρωτικής χώρας, αλλά και της ΧΕ ΘΣΗ, και συγκεκριμένα των μετακινήσεων σε διαδρομές όπου δεν διατίθεται εναλλακτική επιλογή σιδηροδρομικής μετακίνησης. Συνθήκες υποκατάστασής του από το σιδηρόδρομο συντρέχουν μόνον εκεί που υπάρχει μεγάλη πυκνότητα μετακινήσεων κατά μήκος ενός διαδρόμου, συνδυασμένη με συνθήκες υπερφόρτισης της οδικής υποδομής. Η υπάρχουσα χωρική οργάνωση και η κατανομή πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην ηπειρωτική Ελλάδα δεν δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες μεσοπρόθεσμης υποκατάστασης του υποσυστήματος των οδικών μεταφορών από το υποσύστημα των σιδηροδρομικών μεταφορών στους επιμέρους άξονες ανάπτυξης, πέραν του βασικού εθνικού αναπτυξιακού άξονα (άξονας «S») κατά μήκος του οποίου συγκεντρώνεται περισσότερο από το 80% του πληθυσμού της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Με τα παραπάνω δεδομένα η ολοκλήρωση του Βασικού Διαπεριφερειακού Οδικού Δικτύου (ΒΔΟΔ), αποτελεί μονοσήμαντη επιλογή διαμέσου της οποίας διασφαλίζονται βελτιωμένες συνθήκες πρόσβασης στις απομακρυσμένες ή και δυσπρόσιτες περιοχές και ζώνες, με στόχο την κατά το δυνατό βελτίωση της εξαιρετικά έντονης ανισορροπίας του ελλαδικού χώρου ως προς την κατανομή του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων. Το πλέγμα των βασικών διαπεριφερειακών οδικών αξόνων, που έχει ήδη ενταχθεί στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, και διέρχεται είτε από τη ΧΕ ΘΣΗ είτε σε εγγύτητα με αυτή, διαμορφώνει, ωστόσο, μια ριζικά διαφορετική δομή, σε σχέση με τον ΠΑΘΕ. Ακολουθεί στη συνέχεια η κατά φθίνουσα τάξη λειτουργικής σημασίας περιγραφή των ομάδων αξόνων, που απαρτίζουν το πλέγμα του ΒΔΟΔ με τα ακόλουθα κύρια χαρακτηριστικά:

- Συγκρότηση ενός Κεντρικού Πυρήνα (ΚΠ) του οδικού πλέγματος, που απαρτίζεται από τους δύο άξονες Β-Ν (Αθήνα-Θεσσαλονίκη και Πάτρα-Ιωάννινα) και δύο άξονες Α-Δ από τους οποίους ο ένας διέρχεται από τη ΧΕ (Θεσσαλονίκη - Ιωάννινα)⁹. Ουσιαστικά ο ΚΠ απαρτίζεται από τμήμα του ΠΑΘΕ, από τμήμα της Ιόνιας Οδού μεταξύ Πάτρας και Ιωαννίνων και από τμήμα της Εγνατίας Οδού μεταξύ Ιωαννίνων και Θεσσαλονίκης (Κλειδί). Το σύνολο του ΚΠ βρίσκεται ήδη σήμερα υπό υλοποίηση (ΚΠΣ και προωθούμενες Συμβάσεις Παραχώρησης) και δημιουργούν τελείως νέα

⁹ Ο άλλος είναι ο άξονας Αθήνα-Πάτρα.

δεδομένα για την προσπελασιμότητα της ΧΕ ΘΣΗ και τις προκύπτουσες εξωτερικές οικονομίες για τη χωροθέτηση επιχειρήσεων εξωστρεφούς χαρακτήρα.

- Ο Κεντρικός Πυρήνας του οδικού πλέγματος του ΒΔΟΔ συμπληρώνεται από μια σειρά ακτινικούς άξονες διασύνδεσής του με τις περιφερειακές ζώνες και τις διεθνείς οδικές πύλες της χώρας. Στους ακτινικούς άξονες, που απλώνουν την εμβέλεια του κεντρικού πυρήνα περιλαμβάνονται, στη ΧΕ ΘΣΗ, οι ακόλουθοι κύριοι οδικοί άξονες:
 - Αυτοκινητόδρομος Ιωάννινα-Ηγουμενίτσα (δυτικό τμήμα Εγνατίας Οδού) που διασυνδέει τον ΚΠ με τη διεθνή πύλη συνδυασμένων μεταφορών της Ηγουμενίτσας (Σύνδεση με Ιταλία/Δυτική Ευρώπη με διαπόρθμευση Αδριατικής). Το έργο βρίσκεται υπό κατασκευή.
 - Ταχεία οδός Ιωάννινα-Μεθοριακός Σταθμός Κακαβιάς (βορειότερο τμήμα Ιόνιας Οδού-πύλη Νότιας Αλβανίας).
- Το πλέγμα του ΒΔΟΔ, πέραν των κύριων ακτινικών αξόνων συμπληρώνεται με την πύκνωση του Κεντρικού Πυρήνα στο εσωτερικό του, για τη σύμμετρη κάλυψη της ηπειρωτικής χώρας, με τους ακόλουθους άξονες :
 - Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας για τη διασύνδεση της Εγνατίας Οδού (περιοχή Παναγιάς) με τον ΠΑΘΕ στο ύψος της Λαμίας και στο ύψος της Λάρισας (δύο κλάδοι). Το έργο προωθείται προς υλοποίηση με Σύμβαση Παραχώρησης. Ο αυτοκινητόδρομος θα απεγκλωβίσει από άποψη προσπελασιμότητας τον κεντρικό «ορεινό κορμό» της ΧΕ ΘΣΗ, και θα δημιουργήσει προϋποθέσεις πολυτομεακής ανάπτυξης καθώς και μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.
 - Ταχεία Οδός Πάτρα-Άμφισσα-Λαμία για τη διασύνδεση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας.
 - Αυτοκινητόδρομος Ελευσίνιας-Θήβας για την παράκαμψη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Αθήνας και την εναλλακτική διασύνδεσή του με τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας και με τη Βόρεια Ελλάδα.
- Το πλέγμα του ΒΔΟΔ πρέπει να ολοκληρωθεί με μια σειρά από οδικούς άξονες πρόσβασης ή και διασύνδεσης με δευτερεύουσας σημασίας διεθνείς πύλες της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι οδικοί άξονες πρόσβασης ή παράκαμψης των μητροπολιτικών περιοχών και των μεγάλων αστικών κέντρων. Σημειώνεται, στο πλαίσιο αυτό, η ύπαρξη ανολοκλήρωτων σήμερα διαπεριφερειακών/διανομαρχιακών συνδέσεων στο εσωτερικό της ΧΕ ΘΣΗ και, γενικότερα, η μη ικανοποιητική ανάπτυξη των συνδέσεων του ΒΔΟΔ με τις ευρύτερες ζώνες των περιοχών από τις οποίες διέρχεται. Οι δευτερεύοντες άξονες είναι περιορισμένοι και κακής μεταφορικής ικανότητας (ακατάλληλα γεωμετρικά χαρακτηριστικά), μειωμένης ασφάλειας, χωρητικότητας και κακής σχέσης χρονο-απόστασης, δημιουργώντας θύλακες απομόνωσης και στις τρεις περιφέρειες και παρεμποδίζοντας την ολοκλήρωση της οικονομίας τους. Ενδεικτικά, σημαντικές ανάγκες που εντοπίζονται αφορούν τους άξονες Τρίκαλα-Άρτα, Καλαμπάκα-Γρεβενά, Λάρισα-Κοζάνη, Λαμία - Ιτέα / Άμφισσα-Αντίρριο[- Πάτρα], ΠΑΘΕ-Χαλκίδα-Κύμη / Λιμάνι Κύμης.

Το υποσύστημα σιδηροδρομικών μεταφορών

Το μήκος του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου ανέρχεται σε 2.450 χλμ. περίπου με πυκνότητα 18 χλμ. ανά 1.000 χλμ² που είναι η μικρότερη της Ευρώπης (η αντίστοιχη τιμή στην ΕΕ15 είναι 44 χλμ. και στην ΕΕ 25 τα 50 χλμ.). Αυτή η θεαματική υστέρηση οφείλεται κατά σημαντικό μέρος στο έλλειμμα των προϋποθέσεων που θα πρέπει να συντρέχουν για την ανάπτυξη και λειτουργία των σιδηροδρομικών μεταφορών. Με δεδομένη αυτή την κατάσταση, ωστόσο, η ΧΕ ΘΣΗ έχει στρατηγικό ρόλο στο σιδηροδρομικό δίκτυο, που έχει σήμερα λόγο τη μορφή ενός κεντρικού κορμού με διακλαδώσεις, παρά τη μορφή ενός ολοκληρωμένου διαπεριφερειακού δικτύου. Ο κορμός αυτός διατρέχει κατά κύριο λόγο τον υπάρχοντα βασικό άξονα ανάπτυξης μορφής (“S”) ενώ οι διακλαδώσεις του εντός ΧΕ ΘΣΗ αντιστοιχούν στον άξονα Δυτικής Θεσσαλίας, και τον συνδετήριο άξονα προς την πόλη και το λιμάνι Βόλου. Ωστόσο, και το δίκτυο αυτό δεν έχει εκσυγχρονιστεί στο σύνολό του, αν και το εγχείρημα αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη. Σημειώνεται ιδιαίτερα η μη ικανοποιητική λειτουργία της γραμμής Λάρισας-Βόλου, που αποτελεί ανασχετικό παράγοντα για την ανάδυση του δίπολου των δύο πόλεων, η οποία αποτελεί βασική επιλογή του θεσμοθετημένου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Θεσσαλίας (και προβλέπει τη μετατροπή της σύνδεσης σε μορφή προαστιακού σιδηρόδρομου).

Γενικότερα στη ΧΕ ΘΣΗ, πέρα από τα προβλήματα της υποδομής, παρατηρούνται δι-αρθρωτικές και λειτουργικές αδυναμίες καθώς και έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών ένταξης του σιδηροδρομικού δικτύου στη μεταφορική αλυσίδα (εφαρμογές εφοδιαστικής–logistics–, συνδυασμός με διαμετακομιστικά ή εμπορευματικά κέντρα, αποτελεσματικός συνδυασμός με χερσαίες λιμενικές εγκαταστάσεις κλπ.) και η ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών (πολιτική που, για την εξυπηρέτηση κυρίως των εμπορευματικών μεταφορών, αποτελεί εκπεφρασμένη πολιτική ήδη από το 1992, ενώ το 1997 διατυπώθηκε η στρατηγική για την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Στην Ελλάδα ο στόχος ανάπτυξης των συνδυασμένων μεταφορών εξυπηρετείται από τη διαμορφούμενη προοπτική ανάπτυξης ενός ελληνικού δικτύου εμπορευματικών κέντρων (Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών), ενώ παράλληλα έχει θεσμοθετηθεί, πλαίσιο, το πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας εμπορευματικών κέντρων με τον Νόμο 3333/2005, η έλλειψη του οποίου υπήρξε βασικός παράγοντας για τη μη προώθηση σχετικών δράσεων κατ’ αρχήν προβλεπόμενων στο ΚΠΣ 2000-2006.

Τα υποσυστήματα των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών

Το υποσύστημα των θαλάσσιων μεταφορών συμμετέχει οριακά στην εξυπηρέτηση διεθνών επιβατικών μεταφορών, αν και ο συνδυασμός οδικής και θαλάσσιας μεταφοράς διαμέσου των πορθμειακών συνδέσεων Ελλάδας-Ιταλίας, στην εξυπηρέτηση των οποίων εξαιρετικά σημαντικό ρόλο παίζει το αναβαθμισμένο, εθνικής σημασίας, λιμάνι της Ηγουμενίτσας, παρουσιάζει αξιοσημείωτη πλην όμως μικρή συμμετοχή στο σύνολο των διεθνών επιβατικών μετακινήσεων της χώρας. Από την άλλη πλευρά, τα υποσυστήματα των θαλάσσιων (ακτοπλοϊκών) μεταφορών παίζουν καθοριστικό ρόλο για τη διασύνδεση των νησιών της ΧΕ ΘΣΗ, που είναι μεν λίγα αλλά έχουν αναπτυγμένο/αναπτυσσόμενο τουριστικό χαρακτήρα, με τον ηπειρωτικό χώρο.

Στη Θεσσαλία, κυρίαρχη θέση στο λιμενικό σύστημα διαδραματίζει το λιμάνι του Βόλου που μπορεί υπό προϋποθέσεις (πχ. τιμολογιακή πολιτική, εξειδίκευση, ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, έργα υποδομής) να γίνει ανταγωνιστικό και να αποκτήσει ορισμένες διεθνείς συνδέσεις, τις οποίες σήμερα δεν διαθέτει, σε συνδυασμό με τα προγραμματισμένα έργα στα υπόλοιπα υποσυστήματα μεταφορών. Η περιοχή της Ηγουμενίστας συγκεντρώνει πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών. Ο ρόλος των άλλων εμπορικών/επιβατικών λιμανιών της περιφέρειας, περιορίζεται στην κάλυψη των αναγκών των νησιών και έχει αντίστοιχη με αυτά σπουδαιότητα. Κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο στόχος είναι η ολοκλήρωση των υποδομών και ο εξοπλισμός των υφιστάμενων λιμένων, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους. Επίσης, θα πρέπει να συνεχιστεί το έργο της βελτίωσης και ολοκλήρωσης αλιευτικών καταφυγίων/μαρινών μέσω και της προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων. Γενικούς στόχος για τη ΧΕ ΘΣΗ αποτελούν η προώθηση συνδυασμένων μεταφορών και σιδηροδρομική σύνδεση των λιμένων, η ενίσχυση της ασφάλειας των λιμένων στο πλαίσιο της εφαρμογής του Κώδικα Ασφάλειας Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ISPS-CODE), η διασφάλιση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, και η βελτίωση της σύνδεσης της λειτουργίας των λιμένων με τον τοπικό αστικό ιστό.

Όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές, στη Θεσσαλία λειτουργούν τα αεροδρόμια Σκιάθου (πολιτικό), Ν. Αγχιάλου (στρατιωτικό-πολιτικό), Λάρισας (στρατιωτικό-πολιτικό) και Στεφανοβικείου (στρατιωτικό) αλλά τακτικά δρομολόγια εσωτερικού εκτελούνται μόνο στο αεροδρόμιο της Σκιάθου που εξυπηρετεί επίσης και μη τακτικές διεθνείς πτήσεις (charter), καλύπτοντας τις εποχιακές ανάγκες των τουριστικών ροών της ευρύτερης περιοχής (Β. Σποράδες). Το αεροδρόμιο αυτό σήμερα δεν χαρακτηρίζεται ως διεθνές, αλλά ως «σημείο εισόδου – εξόδου». Τον ίδιο χαρακτηρισμό φέρει και το αεροδρόμιο Ν. Αγχιάλου, ως προς το πολιτικό του σκέλος, αφού εξυπηρετεί μόνο τις εποχιακές ανάγκες των τουριστικών ροών της ευρύτερης περιοχής (Παγασητικός, Πήλιο), μέσω μη τακτικών διεθνών πτήσεων (charter). Σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα προβλέπεται σημαντική αύξηση των αναγκών της περιφέρειας σε αεροπορικές μεταφορές προϊόντων και επιβατών, τακτικών και εποχιακών πτήσεων, κυρίως λόγω της εντεινόμενης συνάφειας του περιφερειακού με το διεθνή χώρο. Η ανάγκη απευθείας διασύνδεσης των περιφερειακών κέντρων με τα διεθνή, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, είναι προφανής και με την πάροδο του χρόνου θα καταστεί επιτακτική. Οι αυξημένες αυτές ανάγκες, απαιτείται να καλυφθούν με την εκτέλεση των αναγκαίων έργων στα υφιστάμενα αεροδρόμια (Σκιάθου, Ν. Αγχιάλου και Λάρισας) των οποίων οι αεροδιάδρομοι είναι επαρκείς.

Στην Ηπειρο υπάρχουν αεροδρόμια στα Ιωάννινα¹⁰, με γενικά ικανοποιητικό επίπεδο εξυπηρέτησής. Ωστόσο, το επίπεδο των υποδομών στο αεροδρόμιο Ιωαννίνων δυσχεραίνει την επίτευξη του σημαντικού περιφερειακού και διαπεριφερειακού ρόλου που δύναται να διαδραματίσει, ενώ η δόμηση της περιβάλλουσας το αεροδρόμιο περιοχής περιορίζει τις δυνατότητες επέκτασής του.

¹⁰ Το αεροδρόμιο του Ακτίου επίσης εξυπηρετεί ορισμένες περιοχές της περιφέρειας, αλλά βρίσκεται εκτός αυτής.

Ενέργεια

Κύριο γεωγραφικό χαρακτηριστικό της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα είναι η μεγάλη συγκέντρωση σταθμών παραγωγής στο βόρειο τμήμα της χώρας (Δυτική Μακεδονία), ενώ το κύριο κέντρο κατανάλωσης βρίσκεται στο Νότο (περιοχή Αττικής). Δεδομένου ότι και οι διεθνείς διασυνδέσεις (με Βουλγαρία και ΠΓΔΜ) είναι στο Βορρά, η γεωγραφική ανισορροπία μεταξύ παραγωγής και ζήτησης φορτίων είναι προφανής. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην ανάγκη μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων ενέργειας κατά τον γεωγραφικό άξονα Β-Ν, μέσω ενός κεντρικού κορμού (τρεις γραμμές μεταφοράς) 400 kV του Συστήματος Μεταφοράς που συνδέει τη Δ. Μακεδονία με την Αττική και διέρχεται από τη ΧΕ ΘΣΗ. Στο πλαίσιο αυτό, στρατηγική προτεραιότητα για τα επόμενα 10-15 έτη αποτελεί η ενίσχυση του Συστήματος ΓΜ 400 kV στις ευαίσθητες περιοχές του συστήματος, μια από τις οποίες είναι η κεντρική Στερεά Ελλάδα¹¹.

Παράλληλα, μέσα στα σενάρια που έχει επεξεργαστεί ο ΔΕΣΜΗΕ για τη βελτίωση της ισορροπίας του συστήματος, αλλά ταυτόχρονα για την ικανοποίηση του εθνικού στόχου για τη διείσδυση των ΑΠΕ, είναι η ανάπτυξη των τελευταίων. Το 2005 οι ΑΠΕ συμμετείχαν κατά 3,1% στις πηγές προέλευσης της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, ενώ το φυσικό αέριο κατά 12,9% (ΥΠΙΑΝ 2005). Η σημερινή εγκατεστημένη ισχύς από διάφορες μορφές ΑΠΕ στη ΧΕ ΘΣΗ έχει ως εξής:

Πίνακας 22 Συνολική σημερινή εγκατεστημένη ισχύς ηλεκτροπαραγωγής από διάφορες μορφές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)

	Σύνολο ΑΠΕ		από το οποίο:					
			Μεγάλα υδροηλεκτρικά		Αιολικά		Μικρά υδροηλεκτρικά	
	MW	% χώρας	MW	% χώρας	MW	% χώρας	MW	% χώρας
ΕΛΛΑΔΑ	3.765	100,0%	3.018	100,0%	622	100,0%	100	100,0%
Ηπειρος	572	15,2%	544	18,0%	0	0,0%	29	29,0%
Θεσσαλίας	135	3,6%	130	4,3%	0	0,0%	5	5,0%
Στερεάς Ελλάδος	226	6,0%	0	0,0%	204	32,8%	22	22,0%
ΧΕ ΘΣΗ	933	24,8%	674	22,3%	204	32,8%	56	56,0%

Πηγή: Στοιχεία ΥΠΙΑΝ 2005, επεξεργασία από την ομάδα μελέτης

Όπως φαίνεται η ΧΕ ΘΣΗ παίζει σημαντικό ρόλο στις ΑΠΕ. Η Ηπειρος συγκεντρώνει το μεγαλύτερο εγκατεστημένο δυναμικό, που αφορά όμως μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα. Σημειώνεται ότι για θεσμικούς λόγους η μελλοντική αύξηση της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ πρέπει να καλυφθεί από τις άλλες μορφές της τελευταίας. Ως προς αυτές, σημαντικό ρόλο παίζει ήδη η Στερεά Ελλάδα ως προς την αιολική ενέργεια, που αποτελεί και την αιχμή της αναμενόμενης ανάπτυξης των ΑΠΕ βραχυ-μεσοπρόθεσμα. Στα μικρά υδροηλεκτρικά, εξάλλου, συμμετέχει και η Ηπειρος με σημαντικό ποσοστό, και η Θεσσαλία με μικρότερο.

Ως προς τις προοπτικές, με βάση τα στοιχεία του ΚΑΠΕ για το εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό, το 405-45% της χώρας (πλην των νησιών του Αιγαίου) συγκεντρώνεται στη ΧΕ ΘΣΗ (Νομοί Βοιωτίας, Εύβοιας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας, Φωκίδας, Καρδίτσας). Επι-

¹¹ ΔΕΣΜΗΕ, Μελέτη Συστήματος Μεταφοράς 2005-2010.

πλέον, επίσης σύμφωνα με τα στοιχεία του ΚΑΠΕ για το εκμεταλλεύσιμο υδροηλεκτρικό δυναμικό (που μπορεί να αξιοποιηθεί για μικρά υδροηλεκτρικά έργα), στις περιφέρειες με μεγάλη σχετική πυκνότητα δυναμικού περιλαμβάνονται οι δύο από τις περιφέρειες της ΧΕ: Ηπειρος και Στερεά Ελλάδα (δυτικό τμήμα). Οι υψηλές αυτές προοπτικές καθιστούν τον τομέα των ΑΠΕ σημαντικό πεδίο για στήριξη από την αναπτυξιακή στρατηγική.

Τέλος, η διέλευση από τη Θεσσαλία και τη Στερεά Ελλάδα του κεντρικού συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου, σε συνδυασμός με την προγραμματισμένη δημιουργία νέων τοπικών κλάδων προς τμήματα των δύο περιφερειών, καθώς διέλευσης από τη βόρεια Ηπειρο ενός νέου, βόρειου, μεγάλου αγωγού, δημιουργούν νέες προϋποθέσεις αξιοποίησης και του φυσικού αερίου, με επέκταση του δικτύου (ειδικά των αγωγών μέσης και χαμηλής πίεσης) καθώς και η διάδοση της χρήσης του φυσικού αερίου.

Μια ειδική ανάγκη, τέλος, που συνδέεται με το ενεργειακό σύστημα, είναι η υπογειοποίηση των αγωγών στα αστικά κέντρα και στις τουριστικές περιοχές.

Περιβάλλον

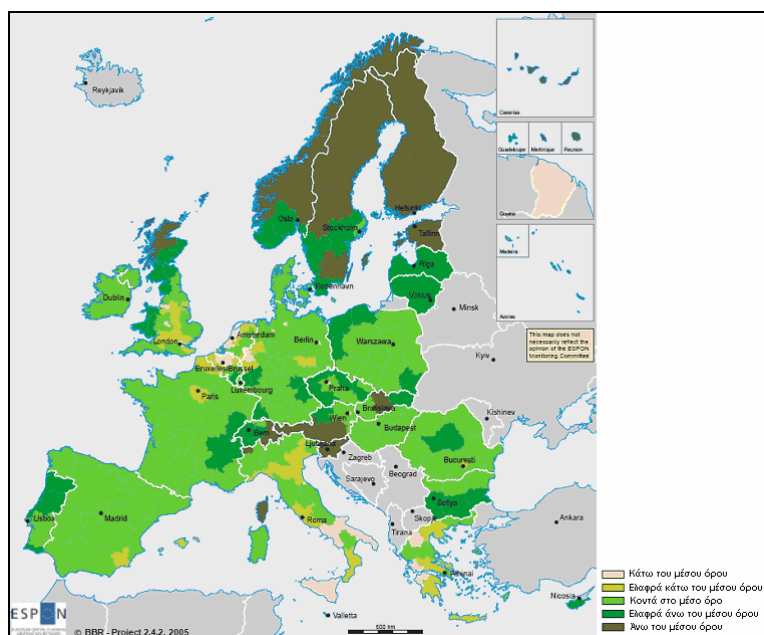
Φυσικό περιβάλλον

Στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 περιοχές ως εξής:

- Στην Ήπειρο υπάρχουν 29 περιοχές Natura, από τις οποίες οι 10 είναι διαπεριφερειακές, που συγκεντρώνονται κυρίως στους ορεινούς όγκους της ενδοχώρας και κατά μήκος των ακτών και της ενδοχώρας του Ιονίου, και ορισμένες είναι και διαπεριφερειακές. Έχουν θεσμοθετηθεί οι αναγκαίες για την προστασία των περιοχών ΕΠΜ σε τρεις περιοχές: Περιοχή Οικοανάπτυξης Λίμνης Παμβώτιδας, Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου (διαπεριφερειακό) και Αμβρακικός κόλπος, καθώς και 4 φορές διαχείρισης.
- Στη Στερεά Ελλάδα, 14 περιοχές, με διασπορά σε όλη την έκταση της περιφέρειας. Δεν έχει θεσμοθετηθεί καμία ΕΠΜ.
- Στη Θεσσαλία, 27 περιοχές, από τις οποίες οι 6 διαπεριφερειακές. Έχουν ιδρυθεί τρεις φορές διαχείρισης, και έχει θεσμοθετηθεί η αναγκαία για την προστασία των περιοχών ΕΠΜ μόνο στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Β. Σποράδων.

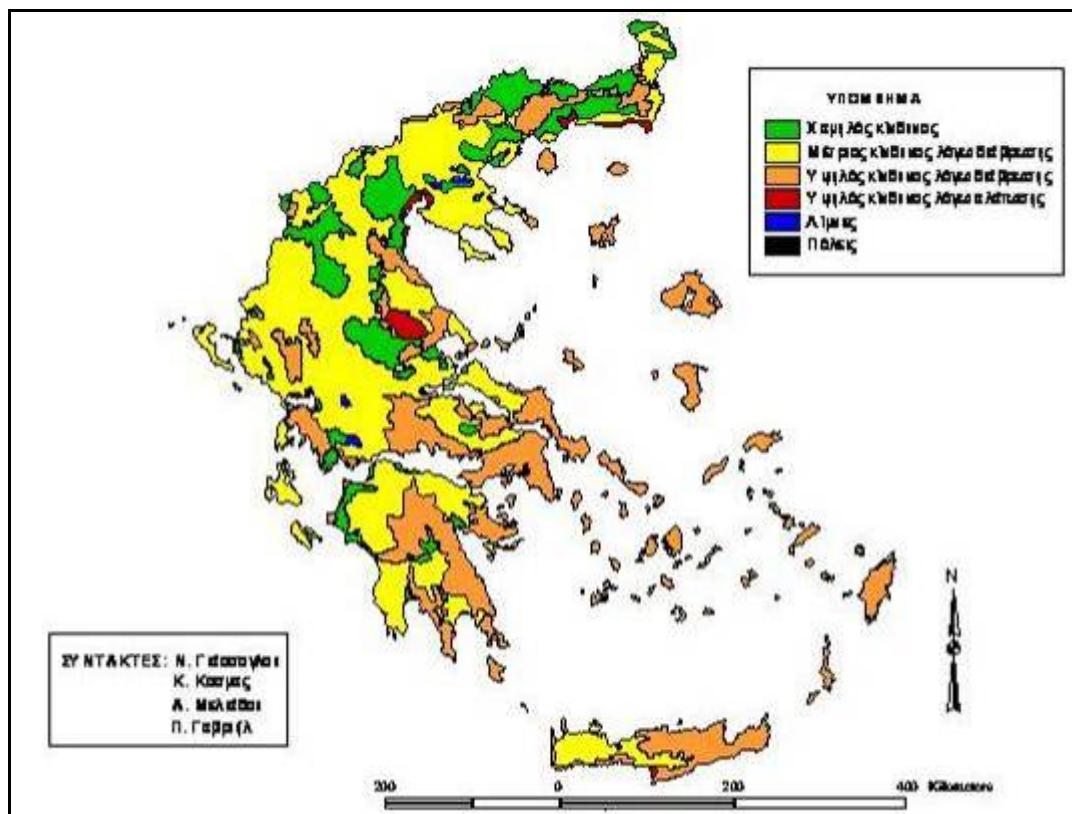
Υπάρχουν έτσι «θεμελιώδεις» ανάγκες παρεμβάσεων για την προστασία της φύσης (φορείς διαχείρισης και εκπόνηση→θεσμοθέτηση ΕΠΜ και σχεδίων διαχείρισης). Υπενθυμίζεται ότι ο κατάλογος των τόπων (περιοχών προστασίας) κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή ζώνη εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2006, και ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ζώνες Ειδικής Διατήρησης – (SAC)» το αργότερο μέσα σε μια εξαετία, συνεπώς κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Επιπλέον, σημαντικές είναι και οι ελλείψεις σε «δευτερογενείς» δράσεις προστασίας και ανάπτυξης, σε εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης.

Η σημασία της προστασίας των περιοχών του δικτύου Natura υπογραμμίζεται και από την κατάσταση όσον αφορά τη διαθεσιμότητα (απόθεμα) παρθένων φυσικών εκτάσεων.

Όπως φαίνεται στο χάρτη (πηγή: Πρόγραμμα ESPON) και δύο από τις περιφέρειες της ΧΕ, η Ηπειρος και η Θεσσαλία τοποθετούνται κοντά (\pm) στο μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ η Στερεά Ελλάδα τοποθετείται στην κατηγορία «ελαφρά κάτω του μέσου όρου». Δεν πρόκειται για ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες, ούτε όμως για ικανοποιητικές, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι στο συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό του εξωαστικού χώρου της Ελλάδας (πλην των δασικών εκτάσεων) παρέχονται ευρείες δυνατότητες οικοδόμησης, και ως εκ τούτου αλλοίωσης του φυσικού τους χαρακτήρα, μέσω της νομοθεσίας περί εκτός σχεδίου δόμησης.

Πρόσθετη παράμετρος του ζητήματος της προστασίας της φύσης είναι ο κίνδυνος ερημοποίησης (διάβρωσης και αλάτωσης). Την εικόνα του προβλήματος δίνει ο χάρτης που ακολουθεί (Πηγή: Εθνική Επιτροπή κατά της Ερημοποίησης.).

Όπως φαίνεται, το μεγαλύτερο τμήμα της ΧΕ τοποθετείται σε περιοχές άνω του χαμηλού κινδύνου, με μεγαλύτερο πρόβλημα σε τμήμα των πεδινών εκτάσεων της Θεσσαλίας (υψηλός κίνδυνος αλάτωσης), ενώ σε αρκετές περιοχές της Στερεάς Ελλάδας και λιγότερο της Θεσσαλίας και της Ηπείρου υπάρχει υψηλός κίνδυνος λόγω διάβρωσης.

Αέρια ρύπανση

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μια εικόνα της γεωγραφικής κατανομής των διαφόρων κατηγοριών αέριας ρύπανσης στη ΧΕ ΘΣΗ.

Πίνακας 23 Αέρια ρύπανση

		Οξειδία του αζώτου (NO _x)	Οζον	Διοξείδιο του θείου (SO ₂)	Σωματίδια
Ηπειρος	Ν. Θεσπρωτίας (Ηγουμενίτσα)	■	■	□	□
	Ν. Ιωαννίνων (Ιωάννινα)	■	■	□	
Θεσσαλία	Ν. Λαρίσης (Λάρισα)	■	■	□	
	Ν. Μαγνησίας (Βόλος)	■	■	□	■
Στερεά Ελλάδα	Ν. Φθιώτιδας (Λαμία)	■	□	□	
	Ν. Βοιωτίας (Οινόφυτα)	■	■	□	■
	Ν. Βοιωτίας (Ασπρα Σπίτια)	□	■	■	□
	Ν. Ευβοίας (Χαλκίδα, Αλιβέρι)	■	■	□	■

■: πολύ έντονος πρόβλημα ■: έντονο πρόβλημα □: σχετικά έντονος πρόβλημα

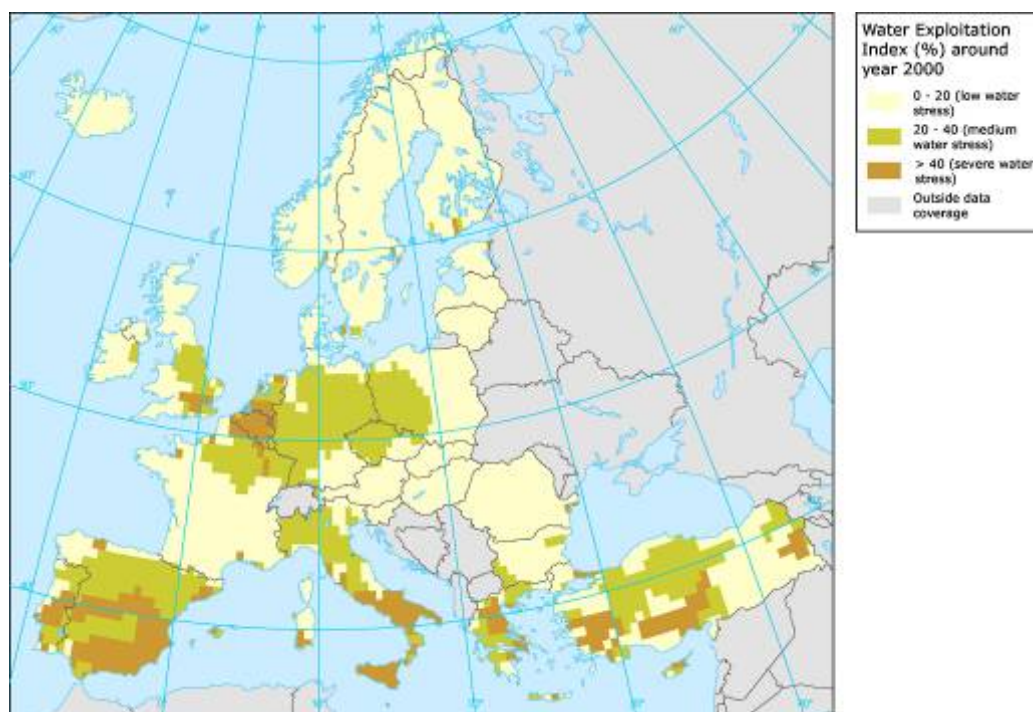
Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ 2004. Επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Τα μεγαλύτερα προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης εντοπίζονται στα μεγάλα αστικά κέντρα και σε ορισμένες βιομηχανικές συγκεντρώσεις. Αν και με διαφορετική ένταση, πληττόμενες περιοχές υπάρχουν και στις τρεις περιφέρειες.

Υδρευση και υδατικοί πόροι

Η κατάσταση της ΧΕ ΘΣΗ από πλευράς πρόσβασης σε πόσιμο νερό μέσω δικτύων αποκλειστικής χρήσης είναι σχετικά ικανοποιητική. Ανάγκες για δράσεις αντικατάστασης και εκσυγχρονισμού των δικτύων, ελέγχου για διαρροές και αντικατάστασης των μετρητών, παραμένουν ωστόσο υπαρκτές.

Όσον αφορά γενικότερα τη διαχείριση των υδατικών πόρων, στη ΧΕ ΘΣΗ παρατηρούνται σχεδόν σε όλες τις περιοχές υψηλές πιέσεις, όπως φαίνεται στο χάρτη που ακολουθεί (Πηγή: ΕΟΠ, 2005).

Σημαντικό τμήμα της Θεσσαλίας και μικρό της Στερεάς Ελλάδας κατατάσσονται στην κατηγορία της σοβαρής πίεσης (>40%), ενώ τα υπόλοιπα τμήματά τους, καθώς και περίπου το 1/2 της Ηπείρου κατατάσσονται στην κατηγορία της μέσης πίεσης (20-40%). Τα δεδομένα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη γρήγορης προώθησης μέτρων ολοκληρωμένης διαχείρισης των νερών.

Ειδικότερα για το Υδατικό Διαμέρισμα (ΥΔ) της Θεσσαλίας (περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της ομώνυμης περιφέρειας, αλλά και ορισμένα τμήματα άλλων περιφερειών, μεταξύ των οποίων της Στερεάς Ελλάδας) κυρίως λόγω της αγροτικής χρήσης, σημειώνεται ότι με βάση την σημερινή διάρθρωση των καλλιεργειών λόγω του εντατικού τους χαρακτήρα (>40% αρδευόμενες εκτάσεις), καθώς και ελλειπούς συγκρότησης φορέων και σχεδίων ορθολογικής διαχείρισης υδάτινων πόρων και της ανεπαρκούς αξιοποίησης

επιφανειακών νερών μέσω της κατασκευής μεσαίων φραγμάτων είναι ελλειμματικό σε νερό και οι θεωρητικά αναμενόμενες απαιτήσεις σε αρδευτικό νερό δεν καλύπτονται από τους υπάρχοντες (διαθέσιμους) υδατικούς πόρους, ενώ παρατηρείται σημαντική πτώση της στάθμης των υδροφορέων και φαινόμενα υφαλμύρωσης. Όσον αφορά δε στην ποιότητα των νερών σε πολλές περιοχές δεν είναι καλή, ενώ έντονα προβλήματα αντιμετωπίζει και ο Πηνειός Ποταμός. Συνεπώς, υπάρχει πρόβλημα κυρίως διαχείρισης υδάτων και πρόβλημα ποιότητας νερών επιφανειακών και υπογείων.

Η Στερεά Ελλάδα βάση των λεκανών απορροής των εσωτερικών υδάτων χωρίζεται σε δύο Υδατικά Διαμερίσματα. Στο ΥΔ Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ανήκει όλος ο Ν. Ευρυτανίας, τμήμα του Ν. Φωκίδας και (μικρό) του Ν. Φθιώτιδος, μαζί με τμήματα άλλων νομών που βρίσκονται στη Θεσσαλία, την Ηπειρο, τη Δυτική Ελλάδα και τα Ιόνια Νησιά). Στο ΥΔ Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας ανήκουν οι Ν. Εύβοιας, Βοιωτίας, Φθιώτιδας (μεγαλύτερο μέρος) και το υπόλοιπο του Ν. Φωκίδας (42%) καθώς και τμήματα νομών που ανήκουν στις περιφέρειες Θεσσαλίας και Αττικής. Το ΥΔ Δυτικής Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνει ορισμένα από τα κυριότερα υδατικά σώματα της χώρας όπως των Αχελώο Ποταμό, τις Λίμνες του Μόρνου, Τριχωνίδας και Κρεμαστών και η Λιμνοθάλασσα του Μεσολογίου. Το τμήμα που ανήκει στη Στερεά Ελλάδα αποτελεί το 30% της συνολικής έκτασης του ΥΔ και συντίθεται από τα ανάντη και ορεινά τμήματα της Λεκάνης απορροής. Πρόκειται για περιοχές αραιοκατοικημένες, όπου εκτός του Καρπενησίου υπάρχουν μικροί οικισμοί και κυριαρχούν οι δασώδεις εκτάσεις. Γενικά, σε κανένα υδατικό σώμα του Διαμερίσματος δεν υπάρχει ποιοτικό ή ποσοτικό πρόβλημα σε σχέση με τα ύδατα.

Αντίθετα το ΥΔ Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, αντιμετωπίζει ποιοτικά προβλήματα μόλυνσης από βιομηχανικά απόβλητα, φυτοφάρμακα και κτηνοτροφικά απόβλητα, και προβλήματα υφαλμύρωσης. Οι υδατικοί πόροι του διαμερίσματος επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες, αν και υπάρχουν κατά τόπου ποσοτικές ελλείψεις (κυρίως στο νησιωτικό χώρο), ενώ σημαντικές ποσότητες νερού από την Υλίκη και Παραλίμνη μεταφέρονται εκτός του διαμερίσματος, για την κάλυψη των υδρευτικών αναγκών της Αττικής.

Στην Ηπειρο, η γεωργική δραστηριότητα, και ιδιαίτερα οι αρδευόμενες εντατικές καλλιέργειες της πεδιάδας της Άρτας, επιβαρύνουν τους υδατικούς αποδέκτες της περιοχής και τελικά τον Αμβρακικό κόλπο με υπολείμματα λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.

Γενικά, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνδέονται με τη διαχείριση των υδατικών πόρων στη ΧΕ ΥΘΣ κρίνεται ως επιτακτική η ανάγκη της εφαρμογής των Κοινοτικών ρυθμίσεων που αφορούν τόσο στην διασφάλιση της ποιότητας του νερού (Οδηγία 98/83/ΕΚ και Υ2/2600/2001 Κ.Υ.Α.), όσο και στην ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων σε επίπεδο υδρολογικής λεκάνης (Οδηγία 2000/60). Βασικές επιδιώξεις θα πρέπει να είναι η συνεχής παρακολούθηση και πρόβλεψη του υδατικού ισοζυγίου, μέτρα εξοικονόμησης νερού και μείωσης των απωλειών, εφαρμογή ειδικών τιμολογιακών πολιτικών, αύξηση της προσφοράς όπου απαιτείται, αποκατάσταση υδροφορέων, καθώς και η δημιουργία σύγχρονων φορέων διαχείρισης υδάτων.

Διαχείριση υγρών αποβλήτων

Στη Θεσσαλία κρίνεται ότι οι οικισμοί μέχρι και Β' προτεραιότητας διαθέτουν επαρκείς υποδομές συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων¹². Στους οικισμούς Γ' προτεραιότητας, που ανέρχονται σε 35, τα ποσοστά είναι 46% (ΕΕΛ) και 57% (αποχέτευση), ενώ στους παραλιακούς οικισμούς τα ποσοστά ανέρχονται σε 7% και 9% αντίστοιχα. Συνολικά, υπάρχουν 13 ΕΕΛ. Εκτιμάται ότι οι υφιστάμενες υποδομές καθώς και οι υπό υλοποίηση μέσω του Ταμείου Συνοχής και του Γ' ΠΕΠ καλύπτουν σημαντικό τμήμα των αναγκών και των υποχρεώσεων, αλλά υπάρχουν ακόμα ανάγκες.

Στην Ηπειρο παρατηρούνται ελλείψεις στις βασικές υποδομές. Πολλοί οικισμοί δεν τηρούν τα προβλεπόμενα από την Ελληνική και Κοινοτική νομοθεσία, ως προς τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων. Ωστόσο, σημαντικός αριθμός αποχετευτικών έργων και κατασκευής ή βελτίωσης/συμπλήρωσης υφιστάμενων ΕΕΛ έχουν πραγματοποιηθεί στα πλαίσια του Ταμείου Συνοχής. Σήμερα υπάρχουν στην περιφέρεια 7 ΕΕΛ, που εξυπηρετούν 170.000 κατ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, απαιτείται αναβάθμιση υπαρχόντων ΕΕΛ, πέρα από τις νέες ανάγκες.

Στη Στερεά Ελλάδα λειτουργούν σήμερα ΕΕΛ σε 15 δήμους από τους 58 περίπου, στους οποίους σύμφωνα με την Οδηγία 91/271 θα έπρεπε να κανονικά να λειτουργούν ΕΕΛ (οικισμοί>2.000 κατ. ιπ.). Από αυτούς, και σύμφωνα με νεότερα στοιχεία απογραφών του ΥΠΕΧΩΔΕ για τα έργα Α' και Β' προτεραιότητας, σήμερα στην περιφέρεια λειτουργούν έξι ΕΕΛ. Γενικά, εντοπίζεται σημαντικό έλλειμμα σε οικισμούς μεταξύ 10.000 και 2.000 κατοίκων, όπου μόνο ένα ποσοστό της τάξης του 18% του πληθυσμού τους διαθέτει ΕΕΛ και σε οικισμούς μικρότερους των 2000 κατοίκων όπου δεν υπάρχουν ΕΕΛ. Σημειώνεται επίσης, ότι μεγάλο ποσοστό των ΕΕΛ είναι σήμερα εκτός λειτουργίας για λόγους αδυναμίας κάλυψης του κόστους λειτουργίας-συντήρησης, ή μη υλοποίησης απαραίτητων συνοδευτικών έργων. Καλύπτονται ωστόσο τα 6 μεγαλύτερα αστικά κέντρα ως προς τους ΕΕΛ. Συνολικά, υπολογίζεται ότι εξυπηρετούνται από ΕΕΛ περίπου 265.000 κάτοικοι (συμπεριλαμβανομένου και του θερινού πληθυσμού μικρών οικισμών τουριστικού κυρίως χαρακτήρα) (ΥΠΙΑΝ 2003).

Και στις τρεις περιφέρειες, υπάρχουν ακόμα περιοχές που δεν διαθέτουν δίκτυο αποχέτευσης λυμάτων. Επιπλέον, υπάρχουν γενικά ανάγκες όσον αφορά τη διαχείριση ειδικών αποβλήτων, όπως των βιομηχανικών, σφαγείων, ελαιοτριβείων, τυροκομείων κ.α. των οποίων η ευθύνη ανήκει στους ειδικούς φορείς ιδιώτες.

Είναι συνεπώς σαφές ότι, ενώ έχει υπάρξει σοβαρή προσπάθεια μέχρι σήμερα και έχουν καλυφθεί σημαντικές ανάγκες, υπάρχουν ακόμα ελλείψεις που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστούν, δεδομένης της κοινοτικής αλλά και της ελληνικής νομοθεσίας (αλλά και της περιβαλλοντικής σημασίας του ζητήματος καθεαυτής). Παράλληλα, ένα σοβαρό ζή-

¹² Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία 91/271/ΕΚ, θα πρέπει οι οικισμοί με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 15.000 κατοίκων (Β' Προτεραιότητας) να έχουν δίκτυα αποχέτευσης και δευτεροβάθμια ή ισοδύναμη επεξεργασία αστικών λυμάτων προ της διαθέσεώς τους σε υδάτινο αποδέκτη. Η υποχρέωση για δευτεροβάθμια ή ισοδύναμη επεξεργασία και για δίκτυα αποχέτευσης ισχύει και για εκείνους τους οικισμούς Γ' προτεραιότητας με ιπ. μεταξύ 10.000 και 15.000 κατοίκων. Για τους οικισμούς με ιπ. μεταξύ 2.000 και 10.000 κατοίκων, όλοι έχουν την υποχρέωση δημιουργίας δικτύων αποχέτευσης, ενώ εξ αυτών θα πρέπει να διαθέτουν δευτεροβάθμια ή ισοδύναμη επεξεργασία εκείνοι που τα λύματά τους αποβάλλονται σε γλυκά νερά ή σε εκβολές ποταμών.

τημα είναι ο βαθμός λειτουργίας των υφιστάμενων ΕΕΛ, που δεν είναι πάντα ικανοποιητικός. Τίθεται συνεπώς ζήτημα, για αυτούς τους ΕΕΛ, και μέτρων παρακολούθησης και ελέγχου αλλά και ενός τεχνικο-διοικητικού μηχανισμού οριζόντιας υποστήριξης, ιδίως στις περιπτώσεις των μικρότερων οικισμών και ΟΤΑ.

Διαχείριση απορριμμάτων

Και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ διαθέτουν εγκεκριμένα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠεΣΔΑ). Το στοιχείο αυτό είναι θετικό, αλλά δεν αναιρεί την ύπαρξη σημαντικών ελλείψεων.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο της Περιφέρειας Ηπείρου (λειτουργία ΧΥΤΑ και στους 4 Νομούς, εγκατάσταση δικτύου ΣΜΑ και ενός ΚΔΑΥ) εκτιμάται ότι επιτυγχάνεται σημαντική βελτίωση. Υπάρχουν 2 ΧΥΤΑ, και διαπιστώνονται ακόμα ελλείψεις και σε χώρους και σε οργανωμένα συστήματα διαχείρισης απορριμμάτων, συμπεριλαμβανόμενων και άλλων (πλην υγειονομικής ταφής) μεθόδων. Εκτιμάται ότι σήμερα παράγονται 122.000 τόνοι απορριμμάτων ανά έτος (εκτίμηση για το 2011: 137.000, από τα οποία 50.000 θα ανακυκλώνονται).

Στη Θεσσαλία, υπάρχουν σήμερα 6 ΧΥΤΑ και 9 ΣΜΑ, ενώ ο αριθμός των ΧΑΔΑ είναι σημαντικός. Εκτιμάται ότι οι ανάγκες της Περιφέρειας σε μεγάλο βαθμό καλύπτονται από τις υφιστάμενες υποδομές, οι υπολοιπούμενες ανάγκες θα καλυφθούν κατά την ερχόμενη προγραμματική περίοδο. Συνεπώς, δεν θα υπάρξουν σημαντικές ανάγκες για ΧΥΤΑ και ΣΜΑ κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, αλλά για την αποκατάσταση των περισσότερων (σχετικά μικρής και μεσαίας εμβέλειας) ΧΑΔΑ. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην λειτουργία των φορέων διαχείρισης, καθώς και στην ολοκλήρωση των απαιτούμενων συμπληρωματικών υποδομών διαχείρισης, βάση του εκάστοτε εγκεκριμένου Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων. Μεγάλη ανάγκη θα υπάρξει όμως στην προώθηση της μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων, της ανακύκλωσης, της αντιμετώπισης των ειδικών αποβλήτων και της βιοαποδόμησης (π.χ. μέσω κομποστοποίησης).

Στη Στερεά Ελλάδα, οι χώροι στους οποίους γίνεται σήμερα η διάθεση των απορριμμάτων στην πλειονότητά τους δεν καλύπτουν τις προδιαγραφές ΧΥΤΑ, βάσει των απαιτήσεων τόσο της ελληνικής όσο και της Κοινοτικής νομοθεσία (Οδηγία 99/31). Επίσης, η πλειονότητα των χώρων βρίσκεται σε περιοχές με υδροπερατούς σχηματισμούς, με αποτέλεσμα τα παραγόμενα στραγγίσματα να μολύνουν τους υπόγειους υδροφορείς. Ηδη έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν οι ΧΥΤΑ Λαμίας, Λιβαδειάς, Χαλκίδας και Δομοκού, ολοκληρώνεται η επέκταση του ΧΥΤΑ Χαλκίδας, και έχει δρομολογηθεί η κατασκευή των ΧΥΤΑ Νομού Φωκίδας και Βόρειας Διαχειριστικής Ενότητας Νομού Εύβοιας. Εκτιμάται ότι σήμερα καλύπτεται η διαχείριση του 50% των απορριμμάτων από χώρους που πληρούν τα περιβαλλοντικά πρότυπα προστασίας. Ένα μέρος του ελλείμματος αυτού αναμένεται να καλυφθεί με την ολοκλήρωση έργων που ήδη κατασκευάζονται, και εξυπηρετούμενος πληθυσμός θα φθάσει στο 64,5% του συνολικού. Σύμφωνα με το ΠεΣΔΑ απαιτείται η δημιουργία 4 νέων ΧΥΤΑ και 10 ΣΜΑ.

Ωστόσο, πάρα το γεγονός ότι μέσω του ΠεΣΔΑ δημιουργείται ένα πλαίσιο έργων για την διαχείριση απορριμμάτων, το πλαίσιο αυτό περιορίζεται κυρίως στην διάθεση μέσω της Υγειονομικής Ταφής, χωρίς να ενσωματώνεται με την μορφή ενός πλαισίου ενεργειών

μια πιο σύγχρονη αντίληψη για την διαχείριση των στερεών απορριμμάτων. Οι ενέργειες αυτές αναμένεται να καλυφθούν για ορισμένα ειδικά ρεύματα αποβλήτων όπως τα υλικά συσκευασίας, τα οχήματα τέλους κύκλου ζωής, τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού από τους Φορείς Εναλλακτικής Διαχείρισης που έχουν συσταθεί σε εθνικό επίπεδο με συμμετοχή των παραγωγών των αποβλήτων. Σε άλλες περιπτώσεις δεν υπάρχει σήμερα συγκεκριμένος περιφερειακός σχεδιασμός.

Σε όλες τις περιφέρειες της ΧΕ, ωστόσο, τα υπάρχοντα ή σε εξέλιξη έργα διαχείρισης απορριμμάτων καθώς και ο σχεδιασμός περιορίζονται κυρίως στη διάθεση μέσω υγειονομικής ταφής. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση απορριμμάτων όπως προσδιορίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο βάση των στόχων του 6ου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, όπου τίθενται σε πρώτη προτεραιότητα ενέργειες περιορισμού και πρόληψης, σε δεύτερη η ανάκτηση και ανακύκλωση και ως τελική λύση η ασφαλή διάθεση, παρουσιάζει μεγάλα κενά. Επιπλέον, υστέρηση υπάρχει όσον αφορά τη διαχείριση των βιομηχανικών και επικινδύνων στερεών και υγρών αποβλήτων, τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη Στερεά Ελλάδα δεδομένου του μεγέθους του δευτερογενή τομέα, και μερικώς για τη Θεσσαλία, καθώς και για τα γεωργικά και κτηνοτροφικά απόβλητα (πχ. ενεργειακή αξιοποίηση). Σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα αποτελούν, σε ορισμένες περιπτώσεις οι ενεργοί και ανενεργοί ΧΑΔΑ. Πχ. στη Στερεά Ελλάδα εντοπίζονται 307 ΧΑΔΑ, εκ των οποίων οι 191 είναι ακόμα ενεργοί. Στη Θεσσαλία επίσης εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί η αποκατάσταση ορισμένων μεγάλων ΧΑΔΑ. Η παύση λειτουργίας των χώρων αυτών αποτελεί μια ανελαστική χρονικά ενέργεια για την περιφέρεια ως τις 31/12/2008, που ωστόσο συνδέεται εν μέρει με την υλοποίηση των απαραίτητων έργων περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης. Η αποκατάσταση των χώρων αυτών τίθεται ως πρώτης προτεραιότητας.

Πολιτισμός

Στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ υπάρχει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα που το συνθέτουν τα σημαντικά ευρήματα της Νεολιθικής περιόδου και τα μνημεία της Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου, τα ιστορικά μνημεία της Μεταβυζαντινής περιόδου (1453-1830) αλλά και Νεότερων Μνημείων (1830-). Σ' αυτό το απόθεμα προστίθεται, επίσης, ο λαογραφικός πλούτος, οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές όπως είναι τα μουσεία, τα ήθη και τα έθιμα και οι διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Τέλος, το αξιόλογο και σε αρκετές περιοχές εξαιρετικά αξιόλογο τοπίο, αποτελεί επίσης όχι μόνο φυσικό αλλά και ιστορικο-πολιτιστικό πόρο, αφού αποτυπώνει στο χώρο τον τρόπο ανάπτυξης αιώνων και χιλιετιών.

Όσον αφορά, ειδικότερα τους αρχαιολογικούς χώρους, οι Δελφοί τοποθετούνται στον κατάλογο αρχαιολογικών χώρων της χώρας με >100.000 επισκεπτών ετησίως, (6^η θέση, 322.900 επισκέπτες ετησίως, πηγή: ΕΣΥΕ), ενώ στην ιεράρχηση των νομών της χώρας ως προς τον «μνημειακό δυναμισμό» (ΥΠΕΧΩΔΕ), υπάρχουν δύο νομοί της ΧΕ, ο Ν. Φωκίδας (7ος όσον αφορά τους αρχαιολογικούς χώρους—Δελφοί—και 3^{ος} όσον αφορά τα μουσεία), και ο Ν. Βοιωτίας (10^{ος} όσον αφορά τα μουσεία—Οσιος Λουκάς). Υπάρχουν εξάλλου και πολλοί άλλοι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. το αρχαίο θέατρο της Λάρισας και το αντίστοιχο των Μικροθηβών, Όλυμπος, Μετέωρα, Δωδώνη, Νικόπολη...), και επίσης εξαιρετικά πλούτος από άποψη παραδοσιακών οικισμών (ορεινή Ηπειρος, Πήλιο, νησιά κλπ.). Ως προς τα μουσεία, αυτό των Δελφών τοποθετείται στον κατάλογο των ελληνικών μουσείων με >50.000 επισκεπτών ετησίως, αλλά υπάρχουν και άλλα αξιόλογα μουσεία ή πινακοθήκες σε διάφορες περιοχές της ΧΕ. Στον παρακάτω χάρτη δεν απεικονίζεται το σύνολο των πολιτιστικών χώρων, οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς πόλους προσέλκυσης τουριστικών και άλλων δραστηριοτήτων για την ερχόμενη προγραμματική περίοδο.

Μια αποτίμηση της ως σήμερα διαχείρισης του πολιτιστικού αποθέματος, με τις διάφορους επιμέρους μορφές του, είναι ότι έχει υπάρξει σημαντική προσπάθεια για την προστασία του (περισσότερο ως προς τους αρχαιολογικούς χώρους, πολύ λιγότερο ως προς τα τοπία και ως προς τα ιστορικά κέντρα των πόλεων, σε ενδιάμεσο επίπεδο για άλλες μορφές όπως πχ. οι παραδοσιακοί οικισμοί). Οι προσπάθειες αυτές δημιουργούν μια καλή βάση, αλλά επιβάλλουν τη συνέχισή τους, με εμβάθυνση και ταυτόχρονα διεύρυνση σε όλες τις μορφές πολιτιστικού αποθέματος.

Αν η προστασία του πολιτισμού αποτελεί αυτοσκοπό, ταυτόχρονα ο πολιτισμός αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό (δυναμικό) τουριστικό πόρο. Πολιτιστικά στοιχεία που προστατεύονται προσελκύουν επισκέπτες, και το ίδιο συμβαίνει με τις πολιτιστικές υποδομές όπως τα μουσεία, αλλά και άλλων ειδών που αφορούν τις ενεργητικές πολιτιστικές δραστηριότητες (μουσική, κλπ.). Από την άποψη αυτή, στη ΧΕ έχει υπάρξει αξιοποίηση τέτοιων στοιχείων, και η ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές των τριών περιφερειών συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την αξιοποίηση πολιτιστικών (και φυσικών-πολιτιστικών, όπως το τοπίο) πόρων, μεταξύ των άλλων μέσω δικτύωσης, εντοποίησης αρχαιολογικών και άλλων πολιτιστικών χώρων, καθιέρωση πολιτιστικών διαδρομών, σύνδεση των πολιτιστικών πόρων με ιδιωτικά κεφάλαια και χορηγίες. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα πολύ σημαντικά περιθώρια σύνδεσης του πολιτισμού με τον τουρισμό.

Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτιστική κληρονομιά θέτει δύο αιτήματα, διαφορετικά αλλά αλληλοϋποστηριζόμενα: περαιτέρω προστασία και ανάδειξη από στενά πολιτιστική άποψη, αξιοποίηση του πολύ μεγάλου δυναμικού της ως τουριστικού πόρου.

Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες, Κοινωνική συνοχή

Όσον αφορά την υγεία, η δευτεροβάθμια φροντίδα παρέχεται στην Ηπειρο από 5 δημόσια νοσοκομεία με συνολική δυναμικότητα 1.351 κλίνες, στη Θεσσαλία από 6 δημόσια νοσοκομεία συνολικής δυναμικότητας 2.926 κλινών, και στη Στερεά Ελλάδα από 8 δημόσια νοσοκομεία συνολικής δυναμικότητας 1.635 κλινών¹³. Σημειώνεται ότι στα Ιωάννινα και τη Λάρισα υπάρχουν πανεπιστημιακά νοσοκομεία, με ικανοποιητικό επίπεδο εξυπηρέτησης.

Ο δείκτης κλίνες/1.000 κατ. διαμορφώνεται στο 3,5 σε επίπεδο ΧΕ, ελαφρά υψηλότερα από το μέσο εθνικό που ανέρχεται σε 3,3, ενώ ανά περιφέρεια κυμαίνεται ως εξής: Ηπειρος: 3,8, Θεσσαλία: 3,9, Στερεά Ελλάδα: 2,7. Υπάρχουν επίσης ιδιωτικά νοσοκομεία και κλινικές, ως εξής (αριθμός/κλίνες): Ηπειρος: 2/30, Θεσσαλία: 31/1.722, Στερεά Ελλάδα: 13/546. Παρατηρείται συνεπώς μια σαφώς χαμηλή παρουσία δημόσιας νοσοκομειακής περίθαλψης στη Στερεά Ελλάδα, που ωστόσο αντισταθμίζεται μερικώς από ιδιωτική περίθαλψη, αλλά και από την εγγύτητα προς την Αθήνα τμήματος της περιφέρειας.

Όσον αφορά τα κέντρα υγείας, η εικόνα είναι η εξής (αριθμός/κλίνες): Ηπειρος: 16/80, Θεσσαλία: 17/105, Στερεά Ελλάδα: 35/221 (Πηγή: ΕΣΥΕ).

Αν και οι ανάγκες όσον αφορά την υγεία έχουν αντιμετωπιστεί αρκετά, υπάρχουν ακόμα σημαντικές ανάγκες που όσον αφορά τη δευτεροβάθμια φροντίδα αφορούν: τη συμπλήρωση και ενίσχυση του δυναμικού τους από άποψη κλινών ή/και κλινικών, την ανανέωση του ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού τους. Επίσης, απαιτείται η καλύτερη δικτύωση των υποδομών υγείας (ιδίως των πρωτοβάθμιων κέντρων), η χρήση νέων τεχνολογιών (τηλεϊατρικής) καθώς και η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Όσον αφορά την κοινωνική συνοχή, ορισμένες αναλύσεις που προηγήθηκαν ήδη φωτίζουν αυτό το σύνθετο ζήτημα από ορισμένες απόψεις (πχ. η ύπαρξη ειδικών ομάδων του πληθυσμού, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, με αυξημένα ποσοστά ανεργίας). Μια άλλη πτυχή του ζητήματος είναι ο κίνδυνος φτώχειας. Στον επόμενο πίνακα παρατίθενται σχετικά στοιχεία.

Πίνακας 24 Ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας

	Ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές 2003
ΕΛΛΑΔΑ	21,10%
Θεσσαλία	26,00%
Ηπειρος	36,32%
Στερεά Ελλάς	29,30%

Πηγή: ΕΣΥΕ (Περιφερειακοί Λογαριασμοί 2001-2003 Προσωρινά Στοιχεία, Μάρτιος 2005; Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/2005, Νοέμβριος 2005), ΕΚΚΕ-ΙΚΠ (Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδος: 2003-2004, Σεπτέμβριος 2005).

¹³ Στοιχεία από Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, και ΕΣΥΕ (κλίνες Στερεάς Ελλάδας).

Όπως φαίνεται στον πίνακα, και στις τρεις περιφέρειες το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι υψηλότερο του μέσου όρου της χώρας, με ιδιαίτερη αρνητικές συνθήκες στην Ηπειρο αλλά και στην—θεωρητικά περιφέρεια phasing in—Στερεά Ελλάδα.

Μια άλλη πτυχή της κοινωνικής συνοχής είναι το ποσοστό των αλλοδαπών στον πληθυσμό. Με αναλογία μεταναστών στον ελληνικό πληθυσμό 7,0% (2001, ΕΣΥΕ), στη ΧΕ το αντίστοιχο μέγεθος είναι 5,1%, με υψηλότερη τιμή στη Στερεά Ελλάδα (6,5%) και χαμηλότερες στην Ηπειρο και τη Θεσσαλία (4,4% και 4,2% αντίστοιχα). Η παρουσία μεταναστών έχει θετικές συνέπειες (δημογραφικές εξελίξεις, αλλά επίσης εργατικό δυναμικό για ορισμένους κλάδους της οικονομίας) αλλά θέτει και προφανείς προκλήσεις ενσωμάτωσης και κοινωνικής ένταξης.

Άλλη πτυχή της κοινωνικής συνοχής είναι η παρουσία ειδικών ομάδων όπως οι τσιγγάνοι, σημαντικός αριθμός των οποίων είναι εγκατεστημένος στη Θεσσαλία. Οι ανάγκες που προκύπτουν συμπεριλαμβάνουν την εκπαίδευση, κατάρτιση, στέγαση, αστικοδημοτική τακτοποίηση και ιατροκοινωνική φροντίδα.

Εξαιρετικά σημαντική πτυχή της κοινωνικής συνοχής είναι, επίσης, η ισότητα των φύλων. Ως γνωστόν, η Στρατηγική της Λισσαβόνας θέτει ως στόχο να φτάσει η απασχόληση των γυναικών το 2010 στο 60%. Όσον αφορά το στόχο αυτό αλλά και γενικότερα την ισότητα των δύο φύλων, γενικά υπάρχουν στη ΧΕ ΘΣΗ προβλήματα και ανισότητες.

Στην Ηπειρο παρατηρείται το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών¹⁴ (15-64 ετών) είναι ελαφρά μικρότερο του μέσου εθνικού: 43% έναντι 45% (το ποσοστό αυτό είναι 57% στην ΕΕ15 και 5% στην ΕΕ15, είναι δηλ. ήδη μικρό σε εθνικό επίπεδο. Η ανεργία των γυναικών είναι επίσης υψηλότερη της μέσης εθνικής, αλλά με μεγαλύτερη απόκλιση από τον προηγούμενο δείκτη (19% έναντι 15,3%) που και πάλι είναι σαφώς δυσμενέστερος από ότι στην ΕΕ. Κατά την τελευταία δετία υπήρξε μείωση του ενλόγω δείκτη, ακριβώς όσο και σε επίπεδο χώρας.

Στη Θεσσαλία παρατηρείται το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (15-64 ετών) είναι οριακά ανώτερο του μέσου εθνικού: 46% έναντι 45%, που όμως απέχει πολύ, όπως προαναφέρθηκε, από τα ευρωπαϊκά επίπεδα. Η ανεργία των γυναικών είναι ελαφρά υψηλότερη της μέσης εθνικής, αλλά αισθητά υψηλότερη από ότι στην ΕΕ. Διαπιστώθηκε πάντως κατά την τελευταία δετία μείωση του ενλόγω δείκτη, μεγαλύτερη από ότι σε επίπεδο χώρας.

Στη Στερεά Ελλάδα παρατηρείται το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (15-64 ετών) είναι αισθητά χαμηλότερο του ήδη χαμηλού μέσου εθνικού: 40% έναντι 45%. Η ανεργία των γυναικών είναι επίσης υψηλότερη της υψηλής με ευρωπαϊκά κριτήρια μέσης εθνικής. Διαπιστώθηκε πάντως κατά την τελευταία δετία μείωση του ενλόγω δείκτη, μεγαλύτερη από ότι σε επίπεδο χώρας. Επίσης, ως προς την επιχειρηματικότητα των γυναικών καταγράφεται σημαντική ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων αν χρησιμοποιηθεί ως αντιπροσωπευτικός δείκτης το ποσοστό ίδρυσης νέων ατομικών επιχειρήσεων 2003-2004 (Στοιχεία: Έκθεση Επιχειρηματικότητας ΠΣΤΕ 2005, ΚΕΤΑ), εφόσον οι ιδρύσεις από γυναίκες αποτελούν μόνο το ¼ των συνολικών.

¹⁴ Τα αναφερόμενα στη συνέχεια μεγέθη, εκτός από τις περιπτώσεις που διευκρινίζεται διαφορετικά, προέρχονται από το τμήμα «Αγορά εργασίας-απασχόληση» του παρόντος.

Διοικητική ικανότητα της Δημόσιας Διοίκησης

Τόσο η ΕΕ όσο και η Ελλάδα αναγνωρίζουν ως βασική προτεραιότητα της νέας προγραμματικής περιόδου την βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων της δημόσιας διοίκησης.

Οι αναθεωρημένοι στόχοι της Λισσαβόνας¹⁵ προσδιορίζουν μια σειρά από διαρθρωτικά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν και θέτουν μια σειρά από κατευθυντήριες οδηγίες. Κεντρικό ζήτημα το οποίο συνδέεται άμεσα με την βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και στο επίπεδο του σχεδιασμού και της διοίκησης των πολιτικών και στο επίπεδο της εφαρμογής των πολιτικών, αποτελεί η βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου.

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης της χώρας παρουσιάζεται με βάση τους τρεις τομείς που συνιστούν τους βασικούς συντελεστές της διοικητικής ικανότητας που αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό, το κανονιστικό πλαίσιο, τις δομές και τα συστήματα.

Οι τρεις αυτοί διακριτοί συντελεστές συνδέονται στενά μεταξύ τους. Αποτέλεσμα της σύνδεσης αυτής είναι ότι δυσλειτουργίες σε καθένα από τους συντελεστές αυτούς δημιουργούν δυσλειτουργίες και στους άλλους συντελεστές, ενώ, αντίστοιχα, βελτιώσεις και αλλαγές σε καθένα από τους συντελεστές αυτούς απαιτούν συμπληρωματικές βελτιώσεις και αλλαγές στους υπόλοιπους συντελεστές.

Το συνδυασμένο αποτέλεσμα της κατάστασης αυτών των τριών αυτών συντελεστών είναι αυτό που δημιουργεί το προϊόν της δημόσιας δράσης σε ότι αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών και την παραγωγή υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση στις τρεις περιφέρειες της ΧΕ, αν και με διαφοροποιήσεις, εμφανίζει χαρακτηριστικά τυπικά της χώρας. Υπάρχουν σημαντικές υποδομές τοπικής και περιφερειακής διακυβέρνησης και εκπροσώπησης. Διαπιστώνονται όμως προβλήματα, που έχουν να κάνουν με τα ζητήματα αυτοτέλειας των ΟΤΑ στην αναπτυξιακή και χωροταξική διαδικασία, την επικάλυψη αρμοδιοτήτων ή/ και τη συχνά παρατηρούμενη σύγκρουση ευθυνών και αρμοδιοτήτων μεταξύ των επί μέρους επιπέδων διοίκησης, με ελλείψεις στη στελέχωση των δημόσιων οργανισμών και υπηρεσιών, με την απουσία σύγχρονων μεθόδων μανάτζμεντ και συστημάτων αξιολόγησης, στην απουσία συστημάτων ενιαίας διακυβέρνησης σε επίπεδο πολεοδομικών συγκροτημάτων ή/και μελλοντικών διπόλων, συνεργασιών και δικτυώσεων. Τέλος, προβλήματα υπάρχουν και σε ειδικά ζητήματα όπως είναι η χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, το μάρκετινγκ του τόπου και η προβολή, η κατάρτιση και δια βίου εκπαίδευση των στελεχών.

¹⁵ EC, 2005, Working together for Europe's future - Integrated guidelines for growth and jobs (2005-2008)

Χωρική συνεργασία

Το τμήμα αυτό διαρθρώνεται ανά περιφέρεια, δεδομένου ότι αντίστοιχα διαρθρωμένες ήταν και οι σχετικές παρεμβάσεις.

Η Περιφέρεια Ηπείρου από την περίοδο 1990 και εντεύθεν υλοποίησε πολλά έργα διαπεριφερειακής συνεργασίας, μέσω Προγραμμάτων ανταλλαγής εμπειριών και Κοινοτικών πρωτοβουλιών: Βασικά προγράμματα στα οποία συμμετείχε ήταν τα εξής:

- Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών PACTE I, GRE-DEN-SCO,
- Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών PACTE II, TOURNONCOAST,
- Καινοτόμες δράσεις άρθρου 10 ΕΤΠΑ: Temeten, Rise, Reppis, Terra-Coastlink, Progress.
- PRINCE : Προετοιμασία για το euro
- Κοινοτική Πρωτοβουλία Adapt
- Κοινοτική Πρωτοβουλία Rafael
- Κοινοτική Πρωτοβουλία Recite II
- ECOS-OUVERTURE, EDEN, Balancing Economic Development and Environmental Planning for tourism in rural Europe
- LIFE- (Περιβάλλον) ΘΥΑΜΙΣ: Δράσεις για την προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης στις λεκάνες απορροής και τις εκβολές δυο ποταμών-Η περίπτωση του Καλαμά και του Lymheg Μεγάλης Βρετανίας.

Όσον αφορά στην διασυνοριακή συνεργασία, η Περιφέρεια Ηπείρου υλοποίησε και υλοποιεί έργα μέσω του Interreg Ελλάδα-Αλβανία και Ελλάδα-Ιταλία.

Στην Θεσσαλία, υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται ένας μεγάλος αριθμός προγραμμάτων με διαπεριφερειακό χαρακτήρα. Ενδεικτικά αναφέρονται

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ
RIS/ RIS +	Διαγνωστικές εκθέσεις τομεακού χαρακτήρα
ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	CRPM COASTAL REGIONS
	CAR FREE CITIES/ ACCESS -
	70 ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ Δράσεις: ανταλλαγή εμπειριών για ήπιες μορφές μετακινήσεων, workshops, projects, tram, αστικές συγκοινωνίες, ΜΜΣ. Υποδίκτυο των EUROCITIES/ Χρηματοδότηση από Εθνική και συνδρομή στο δίκτυο.
	Clusters ΕΠΑΝ (επιχειρησιακά σχέδια περιβαλλοντικά)
Εθνικά δίκτυα	Velo cities (διεθνές δίκτυο πόλεων με ποδήλατο)
Εθνικά δίκτυα	Δίκτυο Ρομ
INVENT	Μελέτες/ Δράσεις καινοτομίας, έρευνας παραγωγής προϊόντων και νέων συστημάτων ποιότητας.
LEADER PLUS	Δράσεις συνεργασίας και δικτύωσης περιοχών σε θέματα αγροτικού τουρισμού, μικρών επιχειρήσεων αγρωτικού και λοιπών τομέων της οικονομίας, νέων τεχνολογιών και τεχνογνωσίας, περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ
INTERREG	Μελέτες και soft δράσεις μεταφοράς τεχνογνωσίας

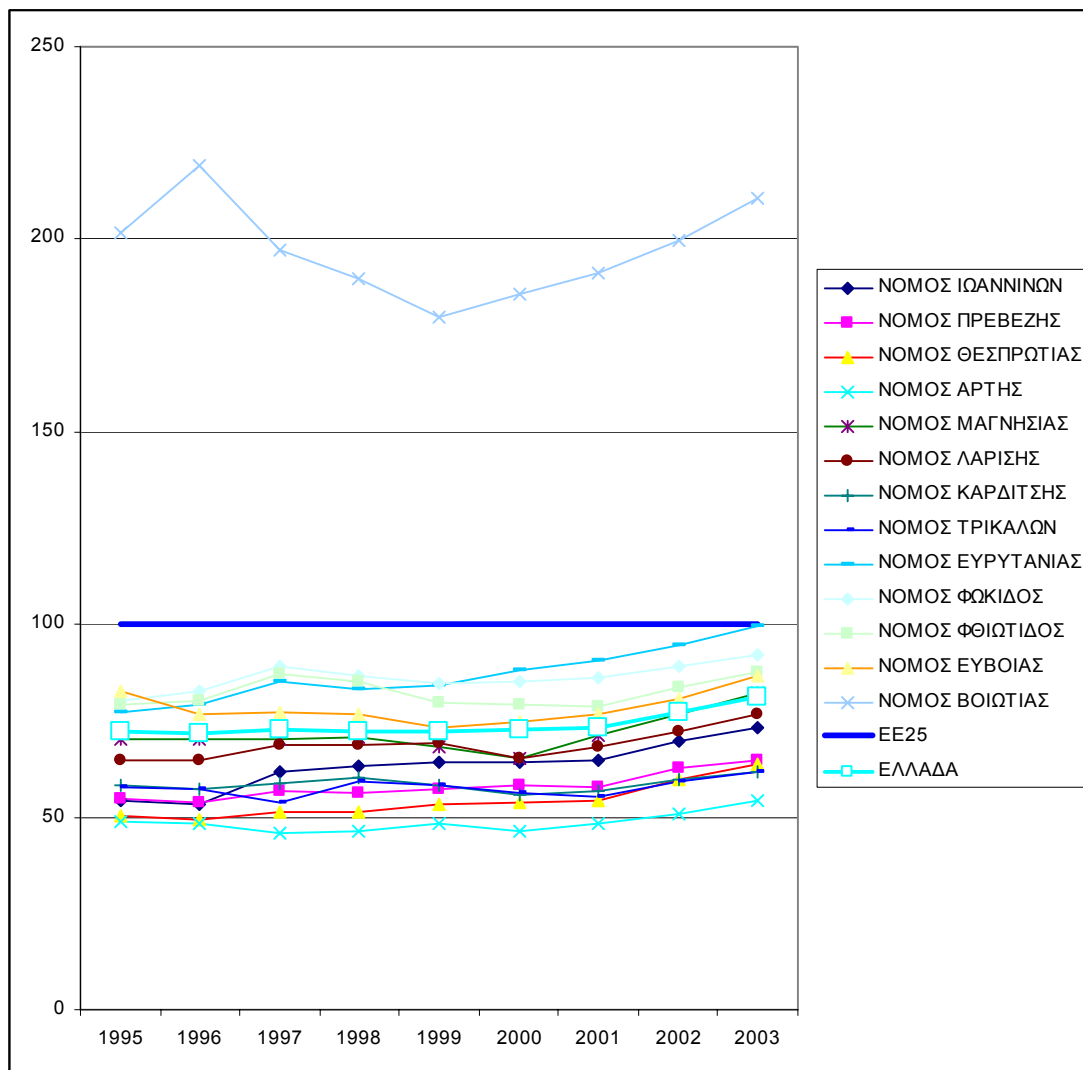
INTERRACT	Συνεργασίες δικτύων για μεταφορά τεχνογνωσίας
URBAN	Μεταφορά τεχνογνωσίας στον επιχειρησιακό σχεδιασμό των πόλεων
URBACT	Συνεργασίες δικτύων για μεταφορά τεχνογνωσίας
ΚΠ EQUAL	Ανθρώπινοι, Ισότητα, Πιστοποίηση Προσόντων, Διακρίσεις
ΑΡΘΡΟ 6	Τοπικές Στρατηγικές για την Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι, Επιχειρηματικότητα
LEONARDO/ SOCRATES/ GRUNDWICK/ ERASMUS YOUTH	Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Ανταλλαγές φοιτητών, εκπαιδευτικών, Ανάπτυξη εκπαιδευτικών Εργαλείων και Επαγγελματικών Προσόντων
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (DG R&D)	Έρευνα και ανάπτυξη νέων Προϊόντων- Καινοτομίας
ΠΙΝΔΟΣ / Εθνικό πρόγραμμα ΠΔΕ	Δράσεις βασικών υποδομών: οδοποιία, πολιτιστικά, ανάδειξη και αναπλάσεις οικισμών και πολιτιστικών μνημείων, δικτύωση επιχειρήσεων και ομάδων παραγωγών με σήμα – ονομασία προέλευσης ΠΙΝΔΟΣ, ενημέρωση και διαβούλευση φορέων και κατοίκων, επιχειρηματικότητα (χρηματοδότηση επιχειρήσεων)
Προγράμματα ΓΓΕΤ	Έρευνα και ανάπτυξη νέων Προϊόντων- Καινοτομίας
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΙΝΔΟΣ	Ποιότητα και συνεργασία, σήματα ποιότητας σε προϊόντα και υπηρεσίες της Ορεινής Πίνδου.
Εθνικά δίκτυα	Δίκτυα ΕΠΕΑΕΚ II

Στη Στερεά Ελλάδα, παρατηρείται έλλειμμα στην συμμετοχή σε προγράμματα διακρατικής συνεργασίας κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, λόγω του ότι δεν ήταν επιλέξιμη στις ΚΠ INTERREG, κύριο "όχημα" στην Ελλάδα για τις δράσεις χωρικής συνεργασίας.

Περιφερειακή ανάλυση-ανισότητες

Έχει ήδη γίνει αναφορά στην ύπαρξη γεωγραφικών και αναπτυξιακών διαφοροποιήσεων μεταξύ των τριών Περιφερειών που απαρτίζουν την Χωρική Ενότητα Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου. Η πραγματική εικόνα, ωστόσο, είναι πιο σύνθετη, γιατί οι διαφοροποιήσεις εδράζονται ενίοτε σε ακόμα χαμηλότερο γεωγραφικό-διοικητικό επίπεδο, το νομό, ή σε υποσύνολα των νομών (που ενίοτε μπορεί να συγκροτούν διανομαρχιακές ζώνες). Σημασία έχει, επίσης, η διαχρονική τάση.

Σε επίπεδο νομού, η εξέλιξη του ΑΕΠκκ παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα.

Η σημερινή κατάσταση στην οποία έχουν οδηγήσει οι διαχρονικές εξελίξεις παρουσιάζονται, εξάλλου, στον επόμενο πίνακα και τον αντίστοιχο χάρτη¹⁶.

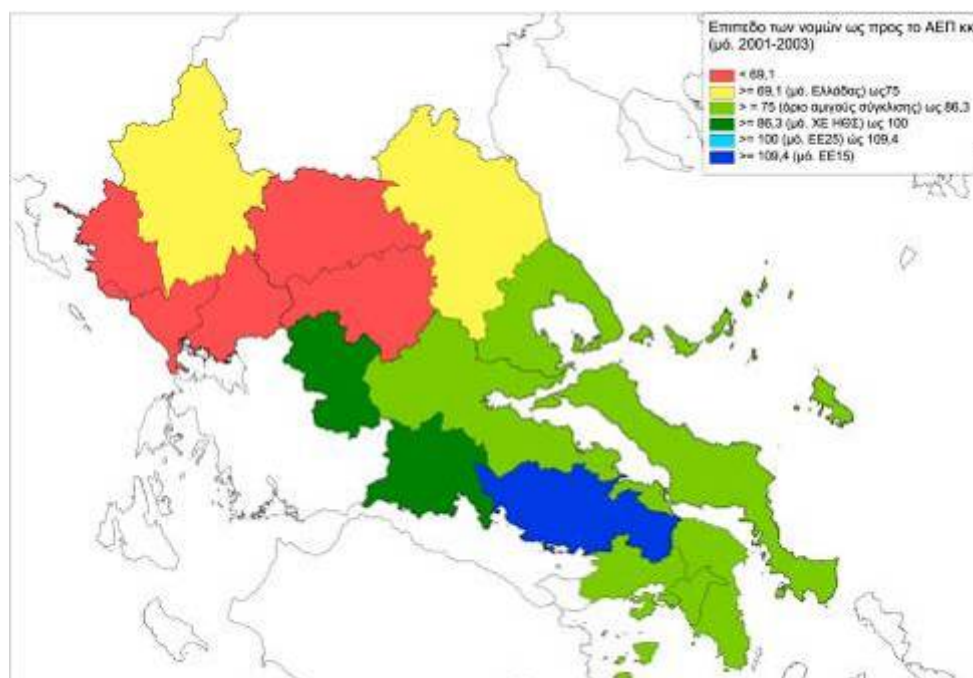
¹⁶ Ενδεικτικά σημειώνεται και η Αττική.

Πίνακας 25 ΑΕΠκκ Νομών (σε ΜΑΔ)

	ΑΕΠ κκ, 2003	ΕΕ15		>ΕΕ25		> ΧΕ ΘΣΗ	>ΕΛΛΑΔ Α	>Περιφέρειας
		>μό.	>75%μό	>μό.	>75%μό			
ΕΕ15	109,1							
ΕΕ25	100							
ΕΛΛΑΔΑ	81,1							
Π. Αττικής	86,7							
ΧΕ ΘΣΗ	86,3		●		●		●	
Π. Ηπείρου	66,4							
Π. Στερεάς Ελλάδας	115,7	●	●	●	●	●	●	
Π. Θεσσαλίας	73,2							
N. Αρτης	54,2							□
N. Ιωαννίνων	73,1							■
N. Θεσπρωτίας	63,7							□
N. Πρεβέζης	64,5							□
N. Βοιωτίας	210,8	●	●	●	●	●	●	■ ■
N. Εύβοιας	86,8		●		●	●	●	□
N. Ευρυτανίας	99,4		●		●	●	●	□
N. Φθιώπιδας	87,8		●		●	●	●	□
N. Φωκίδας	92,2		●		●	●	●	□
N. Καρδίτσας	62,0							□
N. Λάρισας	76,5				●			■
N. Μαγνησίας	82,4		●		●			■
N. Τρικάλων	61,9							□

Πηγή: ΕΣΥΕ 2004

Τελευταία στήλη: ■■>150%, ■>100%, □>75%, Χ<75%

Ο Ν. Βοιωτίας παρουσιάζει μια σαφώς διαφορετική εικόνα υψηλής ανάπτυξης από το σύνολο των υπολοίπων νομών της Χωρικής Ενότητας ΘΣΗ, σήμερα αλλά και διαχρονικά. Πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για στατιστική συνέπεια της καταγραφής στο Νομό της

παραγωγής μεγάλων μονάδων μεταποίησης που έχουν διαχυθεί (λόγω του αναπτυξιακού νόμου, αλλά και εξαιτίας πιέσεων του περιβαλλοντικού και χωρικού σχεδιασμού) από την Αττική–σχετικές αναφορές έχουν γίνει ήδη κατά την ανάλυση της αναπτυξιακής εικόνας της Στερεάς Ελλάδας συνολικά. Η πραγματική ανάπτυξη του Νομού είναι οπωσδήποτε χαμηλότερη (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι, σε κάποιο βαθμό, δεν έχει σχετικά υψηλό ΑΕΠκκ).

Πέρα από τη Βοιωτία, η διαχρονική εξέλιξη όλων των νομών της ΧΕ είναι γενικά αυξητική, αλλά με διατήρηση κατά κανόνα της σχετικής θέσης μεταξύ τους. Φαινόμενα νομών που κάνουν άλματα είναι περιορισμένα. Επισημαίνονται πάντως τρεις μη τυπικές περιπτώσεις: (i) Ο Ν. Ευρυτανίας έχει παρουσιάσει πολύ σαφή βελτίωση της σχετικής του θέσης, φθάνοντας πρόσφατα στο μέσο επίπεδο της χώρας. (ii) Ο Ν. Εύβοιας παρουσίασε αισθητή κάμψη κατά το μεγαλύτερο τμήμα της δεκαετίας του '90, αλλά παρουσιάζει φαινόμενα ανάκαμψης (χωρίς να έχει ανακτήσει όλο το χαμένο έδαφος).(iii) Αισθητή βελτίωση παρουσίασαν οι Ν. Ιωαννίνων και–σε χαμηλότερο μέσο επίπεδο–Πρεβέζης.

Όσον αφορά τη σημερινή κατάσταση, υπάρχει μια σαφής πρωτοκαθεδρία της Στερεάς Ελλάδας και σε επίπεδο νομών. Όχι μόνο η Βοιωτία αλλά και οι υπόλοιποι νομοί της περιφέρειας έχουν ΑΕΠκκ υψηλότερο του μο. της ΧΕ ΘΣΗ, ενώ κανείς νομός εκτός Στερεάς Ελλάδας με εξαίρεση τη Μαγνησία δεν καταλαμβάνει ανάλογα υψηλή θέση. Όλοι οι νομοί, επίσης, βρίσκονταν, πλέον, το 2003 σε επίπεδο phasing in¹⁷.

Σε όλες τις περιφέρειες υπάρχουν, εξάλλου ενδοπεριφερειακές ανισότητες ανάπτυξης σε επίπεδο νομού (διανομαρχιακές). Στη Στερεά Ελλάδα η απόσταση μεταξύ του πρώτου νομού (Βοιωτία)–που υπερβαίνει το μο. της Περιφέρειας (182%)–και των υπολοίπων είναι πολύ μεγάλη (για τους λόγους που έχουν προαναφερθεί)· οι υπόλοιποι νομοί τοποθετούνται στο ίδιο επίπεδο, προφανώς κάτω του περιφερειακού μο., χωρίς έντονες διανομαρχιακές διαφορές (μεταξύ 75% και 86%). Στην Ηπειρο υπάρχει μια τομή μεταξύ του πιο αναπτυγμένου Ν. Ιωαννίνων που υπερβαίνει τον περιφερειακό μο. (110%) και των υπολοίπων τριών που βρίσκονται κάτω από αυτόν (μεταξύ 82% και 97%) χωρίς όμως μεγάλη διαφορά από αυτόν ή μεταξύ τους. Στη Θεσσαλία παρατηρείται μια διαφοροποίηση μεταξύ των νομών Λάρισας με 105% και Μαγνησίας με 113% του μο της Περιφέρειας και των νομών Καρδίτσας με 85% και Τρικάλων με 85%, επίσης, του μο. της Περιφέρειας Συνολικά, πάντως, οι παρατηρούμενες ενδοπεριφερειακές/διανομαρχιακές ανισότητες δεν είναι πολύ διευρυμένες. Υπάρχουν άλλης χωρικής μορφής αναπτυξιακές ανισότητες (ενδονομαρχιακές, ανά κατηγορίες χώρου π.χ., ορεινές – πεδινές – αστικές περιοχές με συνοικίες υποβαθμισμένες, καθώς και ζώνες μονοκαλλιέργειας) αλλά τα στοιχεία με όρους ΑΕΠκκ δεν είναι διαθέσιμα κάτω του νομού, ώστε να επιτρέψουν μια σχετική διερεύνηση.

Μια διαφορετική προσέγγιση της διαφοροποίησης μεταξύ των νομών δίνει, ακριβώς, ο «Συνθετικός Δείκτης Ευημερίας και Ανάπτυξης» (ΣΔΕΑ)¹⁸. Ο δείκτης αυτός δεν υποκαθιστά, προς το παρόν τουλάχιστον, το ΑΕΠκκ ως δείκτης του επιπέδου ανάπτυξης, αλλά

¹⁷ Με το μό. 2001-2003, που λήφθηκε υπόψη για τον χαρακτηρισμό των περιφερειών ως προς τους Στόχους των Διαρθρωτικών Ταμείων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 τα μεγέθη ήταν ελαφρά χαμηλότερα, και ο Ν. Εύβοιας έχανε οριακά θέση phasing in και γινόταν phasing out.

¹⁸ Βλ. Πετράκος Γ. «Περιφερειακές ανισότητες και περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα», στο Αειχώρος, 2004, τ. 3.

δίνει σε κάθε περίπτωση μια συνθετική εικόνα του επιπέδου ευημερίας βασισμένος σε ένα ευρύ σύνολο μεταβλητών.

	ΑΕΠκκ. μέσος όρος 2001-2003, σειρά κατάταξης μεταξύ των 51 νομών της χώρας	ΣΔΕΑ, σειρά κατάταξης μεταξύ των 51 νομών της χώρας	ΣΔΕΑ, σειρά κατάταξης μεταξύ των 13 νομών της ΧΕ ΘΣΗ
Ν. Αρτης	51	46	10
Ν. Θεσπρωτίας	42	49	12
Ν. Ιωαννίνων	30	21	3
Ν. Πρεβέζης	38	38	9
Ν. Καρδίτσας	41	48	11
Ν. Λάρισας	26	23	4
Ν. Μαγνησίας	20	9	1
Ν. Τρικάλων	43	32	6
Ν. Βοιωτίας	1	15	2
Ν. Ευβοίας	17	27	5
Ν. Ευρυτανίας	5	51	13
Ν. Φθιώτιδας	14	33	7
Ν. Φωκίδας	7	37	8

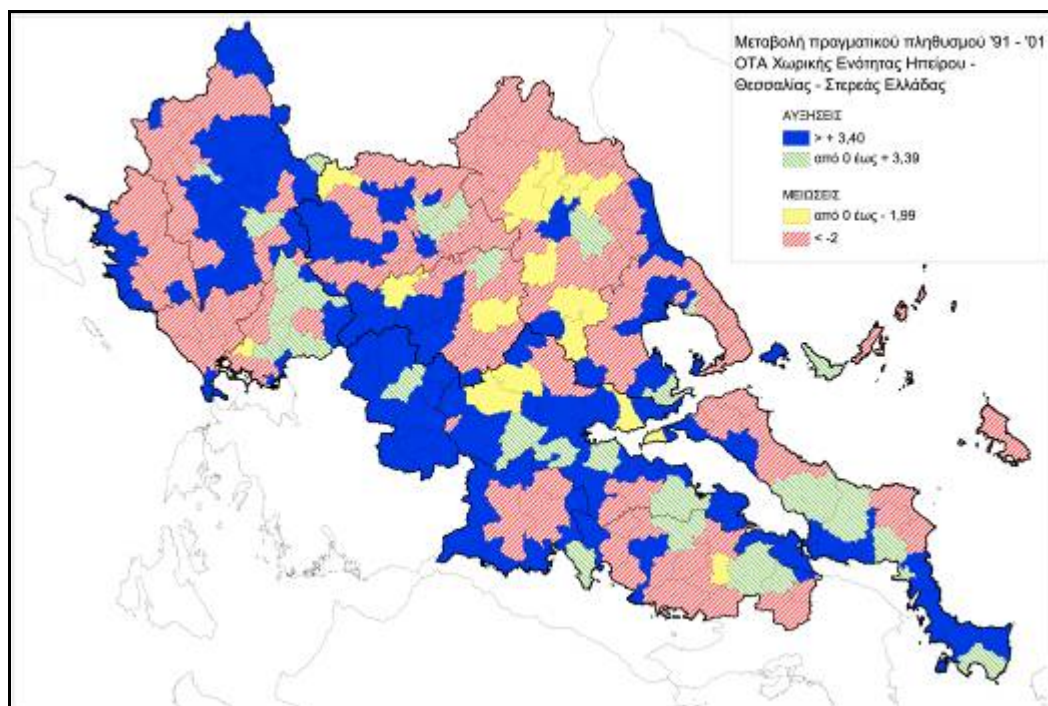
Η εικόνα που προκύπτει παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με αυτή του ΑΕΠκκ. Επισημαίνονται, πχ., η χαμηλότερη θέση της Βοιωτίας από τη Μαγνησία, ή η πολύ χαμηλή θέση της Ευρυτανίας. Αν και τα πορίσματα του ΣΔΕΑ πρέπει να ερμηνεύονται προσεκτικά, με συνυπολογισμό των μεθοδολογικών υποθέσεων του, φαίνεται αναμφίβολο ότι από διαρθρωτική άποψη, η εικόνα που δίνει το ΑΕΠκκ δεν αντικατοπτρίζει πλήρως το επίπεδο ανάπτυξης.

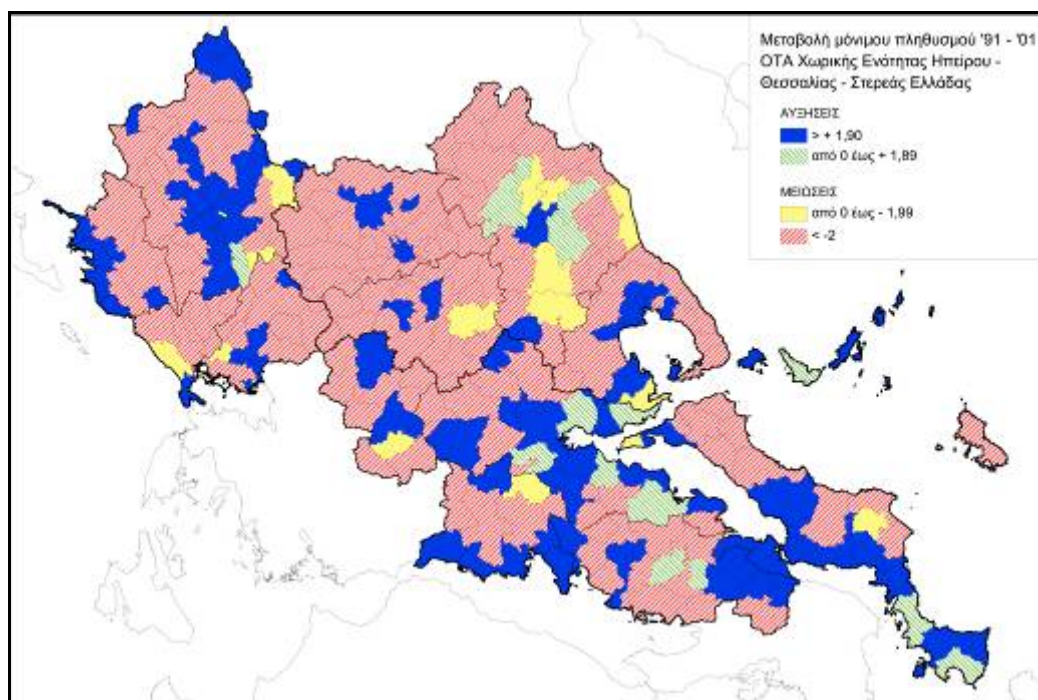
Μια άλλη σημαντική μεταβλητή για την εξακρίβωση των χωρικών διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων είναι η μεταβολή του πληθυσμού. Η σύνδεση με το επίπεδο ανάπτυξης είναι διπλή. Αφενός, η προσέλευση/απώθηση πληθυσμού δεν είναι ανεξάρτητη από τις δυνατότητες εισοδήματος και απασχόλησης που προσφέρει μια περιοχή σε μια δεδομένη περίοδο. Αφετέρου, η πληθυσμιακή δυναμική αποτελεί παράγοντα που επηρεάζει τις μελλοντικές αναπτυξιακές προοπτικές μιας περιοχής. Μια εικόνα των πληθυσμιακών εξελίξεων στη ΧΕ ΘΣΗ δίνουν ο πίνακας και οι δύο χάρτες που ακολουθούν.

Πίνακας 26 Πληθυσμιακές εξελίξεις

	Πραγματικός πληθυσμός			Μόνιμος πληθυσμός	
	1991	2001	Ποσοστό 2001 στη ΧΕ ΘΣΗ	Μεταβολή 91-01	
ΕΛΛΑΔΑ	10.251.336	10.961.758		7,0%	7,0%
ΧΕ ΘΣΗ	1.656.377	1.713.037	100%	3,4%	1,9%
Π. Ηπείρου	339.576	353.820	20,7%	4,2%	2,8%
Π. Στερεάς Ελλάδας	582.212	605.329	35,3%	2,6%	1,5%
Π. Θεσσαλίας	734.589	753.888	44,0%	4,0%	1,8%
Ν. Αρτης	78.704	78.134	4,6%	-0,7%	-2,6%
Ν. Θεσπρωτίας	44.102	46.091	2,7%	4,5%	4,4%
Ν. Ιωαννίνων	158.142	170.239	9,9%	7,6%	5,4%
Ν. Πρεβέζης	58.628	59.356	3,5%	1,2%	1,9%
Ν. Καρδίτσας	126.841	129.541	7,6%	2,1%	-2,4%
Ν. Λάρισας	270.612	279.305	16,3%	3,2%	3,8%
Ν. Μαγνησίας	198.393	206.995	12,1%	4,3%	4,5%
Ν. Τρικάλων	138.743	138.047	8,1%	-0,5%	-3,9%
Ν. Βοιωτίας	134.040	131.085	7,7%	-2,2%	-1,2%
Ν. Ευβοίας	208.408	215.136	12,6%	3,2%	2,6%
Ν. Ευρυτανίας	24.307	32.053	1,9%	31,9%	-4,3%
Ν. Φθιώτιδας	171.274	178.771	10,4%	4,4%	3,8%
Ν. Φωκίδας	44.183	48.284	2,8%	9,3%	3,0%

Πηγή: ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Οι χάρτες αυτές απεικονίζουν τη μεταβολή πληθυσμού στο πολύ λεπτομερειακό γεωγραφικό επίπεδο του ΟΤΑ, επιτρέπονται μια διερεύνηση των ενδονομαρχιακών ανισοτήτων, που δεν είναι δυνατή με όρους ΑΕΠκκ. Παρατίθενται δύο χάρτες, επειδή σε μερικές περιπτώσεις η μεταβολή του πραγματικού πληθυσμού (πληθυσμού της ημέρας της απογραφής) παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από τη μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού.

Με τη συνήθη προσέγγιση του πραγματικού πληθυσμού, διαμορφώνεται μια μη αναμενόμενη σχετικά ενιαία εσωτερική ορεινή ζώνη, που τέμνει και τις τρεις περιφέρειες, με υψηλές πληθυσμιακές αυξήσεις κατά την περασμένη δεκαετία. Αντίθετα, οι μειώσεις πληθυσμού εντοπίζονται στις πεδινές περιοχές των τριών περιφερειών, στην περίπτωση αυτή συγκροτώντας διαφορετικές ζώνες ανά περιφέρεια, λόγω ακριβώς της ύπαρξης της προηγούμενης πληθυσμιακή δυναμικής διαπεριφερειακής ζώνης που τις διαχωρίζει. Το τελικό σχήμα είναι βέβαια πιο σύνθετο, με διάσπαρτες κηλίδες διαφορετικού χαρακτήρα από τον κυρίαρχο, αλλά η γενική εικόνα είναι η προαναφερθείσα.

Η χρήση ως μεταβλητής του μόνιμου πληθυσμού δίνει μια αρκετά διαφορετική εικόνα. Η πληθυσμιακή αναιμία των πεδινών ζωνών παραμένει, αλλά ο ορεινός διαπεριφερειακός «κορμός» πληθυσμιακής αύξησης έχει εξαφανιστεί, ιδίως στη Θεσσαλία και τη ΒΔ Στερεά Ελλάδα, με αντίστοιχη γεωγραφική διεύρυνση της ζώνης των μειώσεων. Ως εκ τούτου, οι τρεις περιφερειακές φθίνουσες ζώνες πραγματικού πληθυσμού έχουν συγχωνευθεί σε μια κυρίαρχη διαπεριφερειακή ζώνη φθίνοντος μόνιμου πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, οι μεγάλες διαφοροποιήσεις της εικόνας μεταξύ των δύο μορφών μέτρησης του πληθυσμού εντοπίζονται κατά πρώτον στην Ευρυτανία, όπου η μη ρεαλιστική αύξηση του πραγματικού πληθυσμού κατά 31,9% δίνει τη θέση σε σημαντική μείωση κατά 4,3%, με (προφανώς όχι τόσο τεράστιες) ανάλογου χαρακτήρα αποκλίσεις στο Ν. Καρδίτσας. Υπάρχουν και άλλες αποκλίσεις, αλλά μικρότερης έντασης.

Συνοψίζοντας, πρέπει να είναι σαφές ότι αυτό που προκύπτει με βάση το μόνιμο πληθυσμό είναι ότι *δεν υπάρχει μια γενικευμένη τάση πληθυσμιακής αύξησης στα ορεινά* (όπως προκύπτει από τον πραγματικό πληθυσμό) *δεν στοιχειοθετείται, ωστόσο, μια αντίστροφη κατάσταση, δηλ. μια γενικευμένη τάση χειρότερων πληθυσμιακών εξελίξεων στα ορεινά*. Αυτό που μάλλον προκύπτει είναι μια κυρίαρχη τάση πληθυσμιακής μείωσης που πλήττει ενγένει με παρόμοιο τρόπο όλες τις περιοχές, ανεξαρτήτως του φυσικογεωγραφικού χαρακτήρα τους. Μια προσεκτική επισκόπηση υποδεικνύει ότι ο μόνος συστηματικός παράγοντας αύξησης του πληθυσμού είναι η ύπαρξη αστικού κέντρου. Με άλλα λόγια, η κυρίαρχη αντίθεση όσον αφορά τις πληθυσμιακές εξελίξεις είναι αυτή μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Οι προαναφερθείσες συνέπειες της ΚΑΠ κάνουν αυτή τη διαπίστωση εύλογη, ενώ επιπλέον καθιστούν πολύ πιθανή μια περαιτέρω εντατικοποίηση της αστυφιλίας στα προσεχή χρόνια, δηλ. κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Η γενικευμένη δημογραφική αδυναμία (φυσική κίνηση του πληθυσμού) θα λειτουργήσει μάλλον ενισχύοντας, σε πρώτη φάση, αυτή την αντίθεση (σε δεύτερη φάση, αν συνεχιστεί, θα οδηγήσει σε μια γενικευμένη πληθυσμιακή αποψίλωση, αλλά μια τέτοια προοπτική τοποθετείται στη μετά το 2020 περίοδο).

Όσον αφορά τη διάρθρωση της οικονομικής βάσης, την εικόνα σε νομαρχιακό επίπεδο δίνει ο επόμενος πίνακας, που παρουσιάζει στοιχεία για την τομεακή δομή της απασχόλησης.

Πίνακας 27 Τομεακή κατανομή της απασχόλησης, 2001

	Απασχολούμενοι	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	%Πρωτογενή	%Δευτερογενή	%Τριτογενή	%Ανεργ
ΕΛΛΑΔΑ	4.101.717	591.625	891.969	2.401.733	15,2%	23,0%	61,8%	13,2%
ΕΛΛΑΔΑ χωρίς Αττική	2.522.527	570.686	528.974	1.300.695	23,8%	22,0%	54,2%	14,4%
ΧΕ ΘΣΗ	578.999	146.440	123.673	282.530	26,5%	22,4%	51,1%	13,2%
Ηπειρος	114.425	25.348	22.580	60.999	23,3%	20,7%	56,0%	14,8%
Στερεά Ελλάδα	198.114	46.668	49.342	89.476	25,2%	26,6%	48,2%	13,3%
Θεσσαλία	266.460	74.424	51.751	132.055	28,8%	20,0%	51,1%	12,5%
Ν. Αρτης	24.164	7.809	4.437	10.816	33,9%	19,2%	46,9%	13,8%
Ν. Θεσπρωτίας	15.375	4.425	2.895	7.733	29,4%	19,2%	51,4%	13,3%
Ν. Ιωαννίνων	54.496	6.843	11.775	32.662	13,3%	23,0%	63,7%	15,3%
Ν. Πρεβέζης	20.390	6.271	3.473	9.788	32,1%	17,8%	50,1%	15,4%
Ν. Καρδίτσας	41.357	17.516	5.535	17.505	43,2%	13,6%	43,2%	15,7%
Ν. Λάρισας	106.431	30.798	20.993	52.393	29,6%	20,1%	50,3%	10,8%
Ν. Μαγνησίας	71.495	11.771	16.218	39.043	17,6%	24,2%	58,2%	14,3%
Ν. Τρικάλων	47.177	14.339	9.005	23.114	30,9%	19,4%	49,8%	11,2%
Ν. Βοιωτίας	48.373	12.369	13.506	18.899	27,6%	30,2%	42,2%	13,0%
Ν. Ευβοίας	70.752	11.437	20.707	34.643	17,1%	31,0%	51,9%	14,0%
Ν. Ευρυτανίας	6.284	1.846	1.116	2.975	31,1%	18,8%	50,1%	14,5%
Ν. Φθιώτιδας	61.208	19.018	11.431	26.939	33,1%	19,9%	46,9%	12,1%
Ν. Φωκίδας	11.497	1.998	2.582	6.020	18,8%	24,4%	56,8%	16,2%

Τα κελιά που σημειώνονται με χρώμα επισημαίνουν τις περιπτώσεις σχετικά υψηλής συμμετοχής του αντίστοιχου τομέα στο νομό (τα πιο έντονα χρώματα υποδηλώνουν υψηλότερο ποσοστό)

Πηγή: ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ.

Όπως σε όλες τις περιφέρειες, έτσι και σε όλους τους νομούς ο τριτογενής συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό της απασχόλησης—σχεδόν πάντα κοντά στο, ή άνω του, ½ του

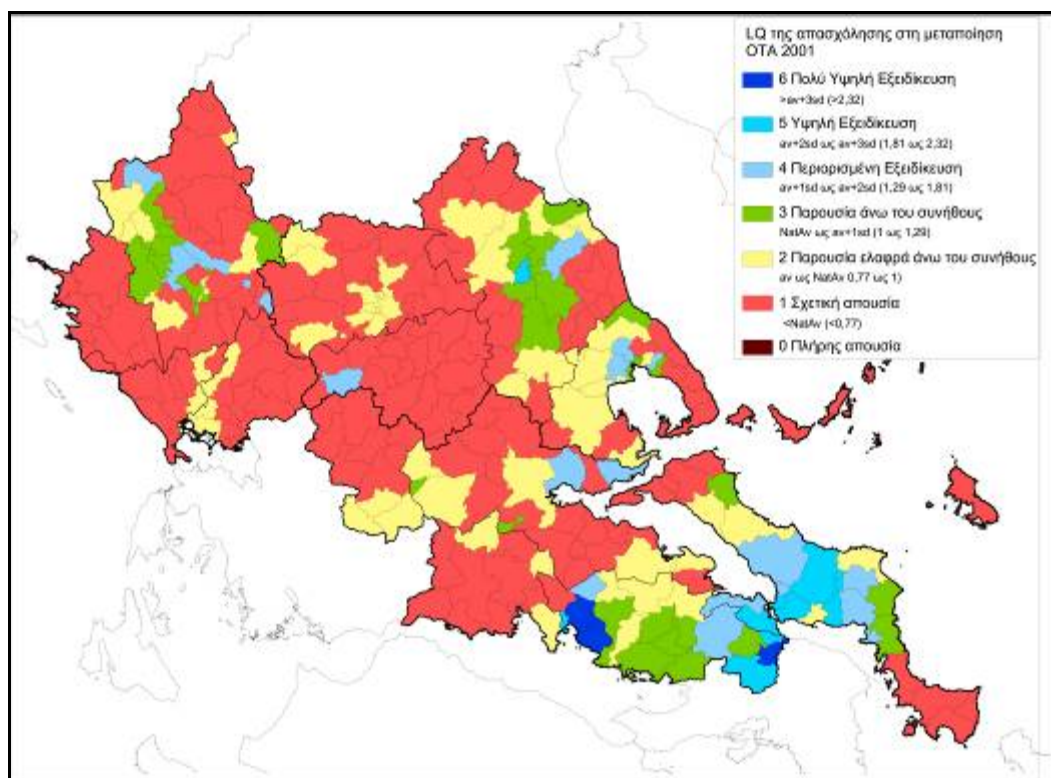
συνόλου. Η ήδη διαπιστωθείσα τριτογενοποίηση της οικονομίας της ΧΕ ΘΣΗ διαπιστώνεται έτσι και σε επίπεδο νομού, δηλ. είναι αρκετά διάχυτη, πλέον. Με δεδομένο αυτό το σημείο, πάντως, διαπιστώνεται ότι σε διάφορους νομούς υπάρχει σημαντική συμμετοχή στην απασχόληση και άλλων τομέων. Η σχετική σημασία των τριών τομέων γίνεται πιο φανερή αν τα νομαρχιακά ποσοστά συγκριθούν με το μό. της χώρας (με και χωρίς την Αττική) και της ΧΕ.

Από τους 13 νομούς, οι 9 έχουν απασχόληση στη γεωργία υψηλότερη της μέσης της ΧΕ ΘΣΗ. Μόνο σε μια περίπτωση το ποσοστό είναι ανώτερο του μέσου εθνικού (Ν. Ιωαννίνων), ενώ ακόμα και η Βοιωτία, με την υψηλή παρουσία μεταποίησης που έχει «διαχυθεί» από την Αττική έχει γεωργική απασχόληση άνω του εθνικού μό. Τα χαρακτηριστικά αυτά δείχνουν ότι με σχετικούς όρους η γεωργία (πρωτογενής) παραμένει σημαντικός τομέας για την Χωρική Ενότητα ΘΣΗ, και αυτό σημαίνει ότι οι πιθανές εξελίξεις (κίνδυνοι, αλλά και μερικώς ευκαιρίες) που συνδέονται με την ΚΑΠ θα είναι σημαντικές για την Χωρική Ενότητα ΘΣΗ κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Πιο διαφοροποιημένη είναι η περίπτωση του δευτερογενούς. Τέσσερις νομοί (Βοιωτία, Εύβοια, Φωκίδα, Μαγνησία) έχουν ποσοστό απασχόλησης υψηλότερο του εθνικού μό. Πρόκειται για φαινόμενα διαφορετικού χαρακτήρα: στις δύο πρώτες περιπτώσεις αντανακλούν τη χωρική διάχυση της μεταποίησης της Αττικής, στη Φωκίδα συνδέονται με την επεξεργασία ορυκτού πλούτου, ενώ η Μαγνησία αποτελεί περίπτωση παραδοσιακού κέντρου (που υπέστη πιέσεις αποβιομηχάνισης κατά την προηγούμενη δεκαετία αλλά παρουσιάζει ενδείξεις σταθεροποίησης→ανάκαμψης). Σχετικά υψηλό (>του μό. της Χωρικής Ενότητας ΘΣΗ) είναι και το ποσοστό του Ν. Ιωαννίνων. Οι υπόλοιποι νομοί–περισσότεροι από τους μισούς–παρουσιάζουν σχετική υστέρηση στο δευτερογενή (και κυρίως στη μεταποίηση).

Μια πιο αναλυτική από γεωγραφική άποψη εικόνα της χωρικής διαφοροποίησης του τμήματος του δευτερογενούς με το υψηλότερο αναπτυξιακό δυναμικό, της μεταποίησης, δίνει ο επόμενος χάρτης, που έχει κατασκευαστεί σε επίπεδο ΟΤΑ. Ως δείκτης έχει χρησιμοποιηθεί ο Λόγος Χωροθέτησης (Location Quotient-LQ) της απασχόλησης στον τόπο κατοικίας.¹⁹

¹⁹ Τιμές $LQ > 1$ υποδηλώνουν σχετική παρουσία του τομέα στην τοπική οικονομική βάση μεγαλύτερη της μέσης εθνικής, δηλ. εξειδίκευση. (Στοιχεία: ΕΣΥΕ, επεξεργασία ΣΑ)

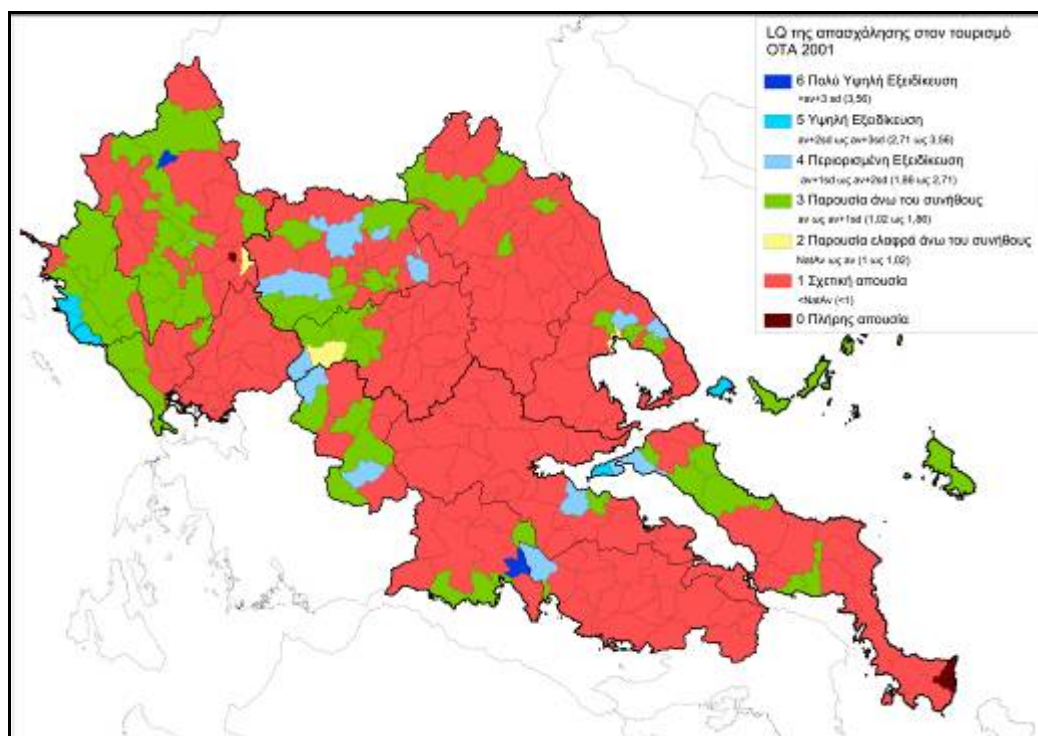

Ο χάρτης δείχνει με αρκετή ακρίβεια τις περιοχές συγκέντρωσης της μεταποίησης: ζώνη Οινόφυτα-Σχηματάρι-Χαλκίδα (ζώνη "αποκέντρωσης"/εξάπλωσης της βιομηχανίας της Αττικής), Ασπρα Σπίτια, ζώνη Βόλου-Λάρισας, ζώνη Ιωαννίνων (στην πραγματικότητα η συγκέντρωση είναι ακόμα υψηλότερη· η χρήση ως μεταβλητής της απασχόλησης στον τόπο κατοικίας, αντί της απασχόλησης στον τόπο εργασίας—που δεν καταγράφεται πλέον σε επίπεδο ΟΤΑ από την ΕΣΥΕ) θα τονίζε ακόμα τις συγκεντρώσεις, και ιδίως αυτή στη ΝΑ Βοιωτία. Είναι σαφές ότι η χωρική κατανομή της μεταποίησης πολώνεται, με έντονες αιχμές υπονομαρχιακής κλίμακας, και έντονη αντίθεση με τον υπόλοιπο χώρο. Παράλληλα, αναδεικνύεται ένας υπαρκτός, αν και διαφοροποιημένος εσωτερικά, άξονας ανάπτυξης της μεταποίησης κατά μήκος του ΠΑΘΕ, ενώ είναι σαφής και η απουσία της μεταποίησης από τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Επιστρέφοντας στο επίπεδο του νομού, η εικόνα του τριτογενούς τομέα είναι σχετικά διαφοροποιημένη, αλλά οι αποκλίσεις είναι σαφώς μικρότερες από την περίπτωση του δευτερογενούς. Τα νομαρχιακά ποσοστά κυμαίνονται στο επίπεδο $50\% \pm 10\%$. Η διακύμανση δεν μπορεί να ερμηνευθεί με έναν αποκλειστικά παράγοντα. Η παρουσία μεγάλων πόλεων παίζει αυξητικό ρόλο συχνά αλλά όχι πάντα, ενώ και η ειδικευση στο δευτερογενή τείνει να συμπαρασύρει και τον τριτογενή. Τέλος, και η τουριστική ειδικευση έχει—προφανώς—αυξητική επίδραση. Η πολυπρισματική αυτή εικόνα αντανακλά τον πολλαπλό χαρακτήρα του τριτογενούς τομέα.

Και πάλι παρατίθεται ένας χάρτης με πιο λεπτομερειακή γεωγραφική εικόνα για μια κρίσιμη, από άποψη αναπτυξιακών προοπτικών, συνιστώσα του τριτογενούς τομέα, τον τουρισμό²⁰.

²⁰ Στοιχεία: ΕΣΥΕ, επεξεργασία ΣΑ.

Η εικόνα είναι ασφαλώς διαφορετική από αυτή της μεταποίησης, αλλά παρουσιάζει και ορισμένα κοινά στοιχεία. Είναι σαφές ότι ο τουρισμός συγκεντρώνεται χωρικά αλλά ενώ οι πολύ υψηλές αιχμές είναι λίγες και διάσπαρτες, υπάρχουν ευρύτερες ζώνες μεσαίας συγκέντρωσης. Πέραν των νησιών των Σποράδων, με τη γνωστή ειδίκευση στο παραδοσιακό μοντέλο του ελληνικού τουρισμού (μαζικός τουρισμός θερινής περιόδου), αναδύεται σαφώς μια ορεινή ζώνη στο κέντρο της ΧΕ ΘΣΗ (και στο Πήλιο), που προφανώς εξειδικεύεται σε ήπιες ή/και νέες μορφές μη (αποκλειστικά) θερινού τουρισμού. Επιπλέον, μεγάλο τμήμα και της μη ορεινής Ηπείρου επίσης εμφανίζει υψηλές συγκεντρώσεις τουρισμού. Το κοινό στοιχείο με το χάρτη της μεταποίησης είναι η χαμηλή παρουσία του τουρισμού στις πεδινές ζώνες της εντατικής γεωργίας, ενώ μια βασική διαφορά είναι η έλλειψη εξειδίκευσης κατά μήκος του ΠΑΘΕ.

Λαμβανομένων υπόψη των αναλύσεων στο παρόν τμήμα αλλά και σε άλλα τμήματα της ενότητας 1 του παρόντος, η εικόνα των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στη ΧΕ ΘΣΗ διαγράφεται συνοπτικά ως εξής:

Στην Ηπειρο, η κύρια υφιστάμενη ανισότητα είναι μεταξύ ορεινού και πεδινού χώρου, αλλά με δεδομένο το γενικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης της περιφέρειας οι ποσοτικές διαφορές όσον αφορά ορισμένους δείκτες υφιστάμενης κατάστασης δεν είναι πάντα πολύ μεγάλες. Οι σε εξέλιξη παρεμβάσεις και οι προοπτικές ανάπτυξης της περιφέρειας, ωστόσο, καλύπτουν μεγάλο τμήμα της: παράκτιος χώρος, ζώνες (κυρίως πεδινές) κατά μήκος της–μελλοντικής–Ιονίας Οδού, ζώνες (περισσότερο αλλά όχι μόνο ορεινές) κατά μήκος της υπό κατασκευή Εγνατίας Οδού. Μελλοντικά, έτσι, είναι πιθανό ότι θα υπάρξει μια τάση μεγαλύτερης εξίσωσης των αναπτυξιακών δεδομένων στον ηπειρωτικό χώρο. Ωστόσο, το ενδεχόμενο διατήρησης προβληματικών θυλάκων, κυρίως στον ορεινό χώρο, παραμένει.

Στη Θεσσαλία, υπάρχουν τρεις χωρικές αντιθέσεις: ορεινές-πεδινές ζώνες (με τις δεύτερες να έχουν επωφεληθεί σαφώς περισσότερο από την «παλαιά» ΚΑΠ»), δυτική-ανατολική Θεσσαλία (με τη δεύτερη να παρουσιάζει δυναμικότερους δείκτες κατάστασης και τάσεων), αστικός-αγροτικός χώρος. Ενμέρει οι αντιθέσεις αυτές επικαλύπτονται αλληλοεπισχόμενες (πχ. δυτικές ορεινές περιοχές), ενμέρει όμως τέμνονται. Η τελική εικόνα των χωρικών ανισοτήτων είναι έτσι αρκετά σύνθετη. Η προοπτική δημιουργίας του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδας παράγει προϋποθέσεις μείωσης μεγάλου μέρους των ανισοτήτων αυτών, αλλά κάτι τέτοιο προϋποθέτει και άλλες υποστηρικτικές δράσεις. Επιπλέον, υπάρχουν περιοχές σε όλο τον Θεσσαλικό χώρο που παρουσιάζουν δυσμενέστερες αναπτυξιακές προοπτικές.

Στη Στερεά Ελλάδα η κατάσταση μπορεί να περιγραφεί με όρους «δυΐσμού». Με στατιστικούς όρους, ο δυΐσμος εντοπίζεται μεταξύ Βοιωτίας και λοιπής περιφέρειας, δεδομένου του πολύ υψηλού ΑΕΠκκ της πρώτης· ωστόσο, όπως έχει δειχθεί, πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για μια πλασματική εικόνα. Πιο πραγματικές χωρικές ανισότητες είναι αυτές μεταξύ ορεινών (συμπεριλαμβανόμενης και της ειδικής νησιώτικης περιοχής που αντιπροσωπεύει η Εύβοια) και πεδινών ζωνών, που σε μεγάλο βαθμό συμπίπτει και με την αντίθεση μεταξύ της ευρύτερης ζώνης κατά μήκος του ΠΑΘΕ και της λοιπής περιφέρειας. Οι κλασικές αναπτυξιακές δραστηριότητες συγκεντρώνονται στην πρώτη. Ωστόσο, επισημαίνονται ότι σε ορισμένες ορεινές περιοχές, ιδίως προς τα δυτικά, έχουν αρχίσει να εμφανίζονται τάσεις μιας ανάπτυξης άλλου τύπου, βασισμένης στο μη συμβατικό (μη θαλάσσιο) τουρισμό.

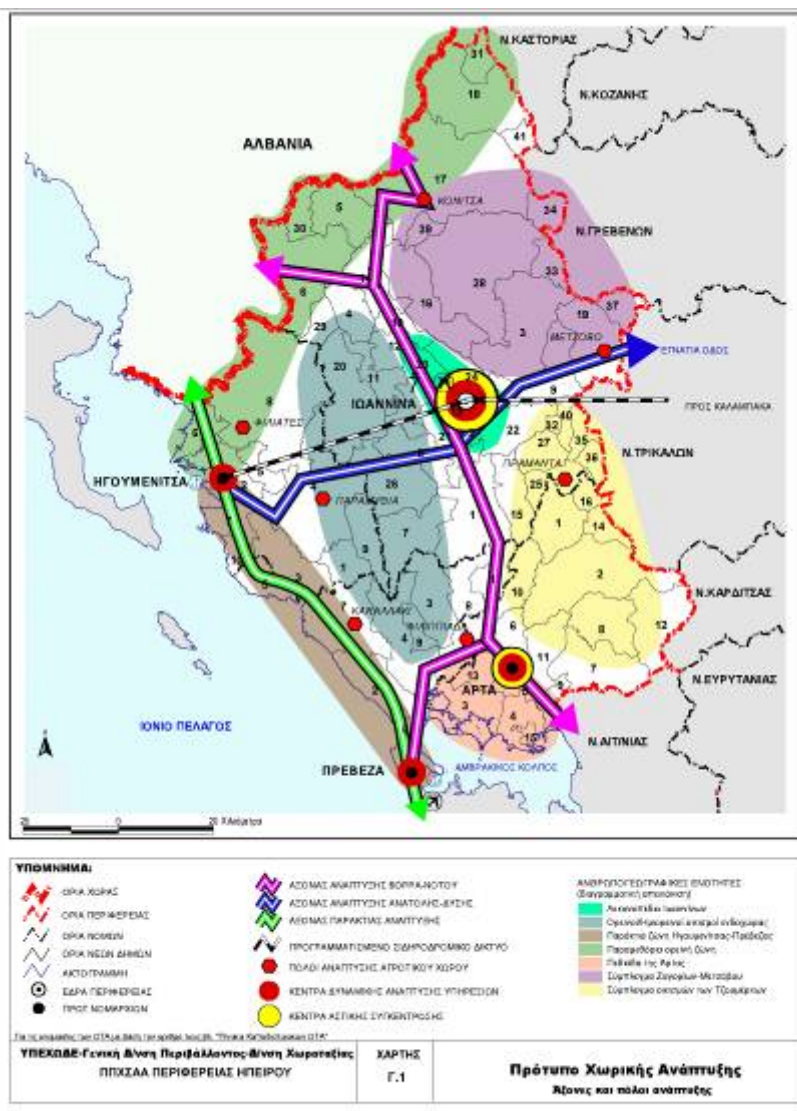
Σε επίπεδο ΧΕ ΘΣΗ, η βασική μακρο-ανισότητα είναι αυτή μεταξύ Στερεάς Ελλάδας (phasing in) και περιφερειών αμιγούς σύγκλισης. Ωστόσο, πέρα από το ότι η εμφανιζόμενη διαφορά των ΑΕΠκκ υπέρ της Στερεάς Ελλάδας είναι τεχνητά διογκωμένη, η ύπαρξη ακόμα σημαντικών αναγκών τύπου «σύγκλισης», και οι δυσκολίες που ανακύπτουν από τις επιλεξιμότητες και το χρονοδιάγραμμα (εμπροσθοβαρές) των δράσεων «phasing in», δημιουργούν πραγματικές δυσκολίες ανταπόκρισης στη Στερεά Ελλάδα. Θα απαιτηθεί έτσι μεγάλη προσπάθεια για να διατηρηθεί πραγματικά σε υψηλό επίπεδο το ΑΕΠκκ και γενικότερα η αναπτυξιακή διαδικασία.

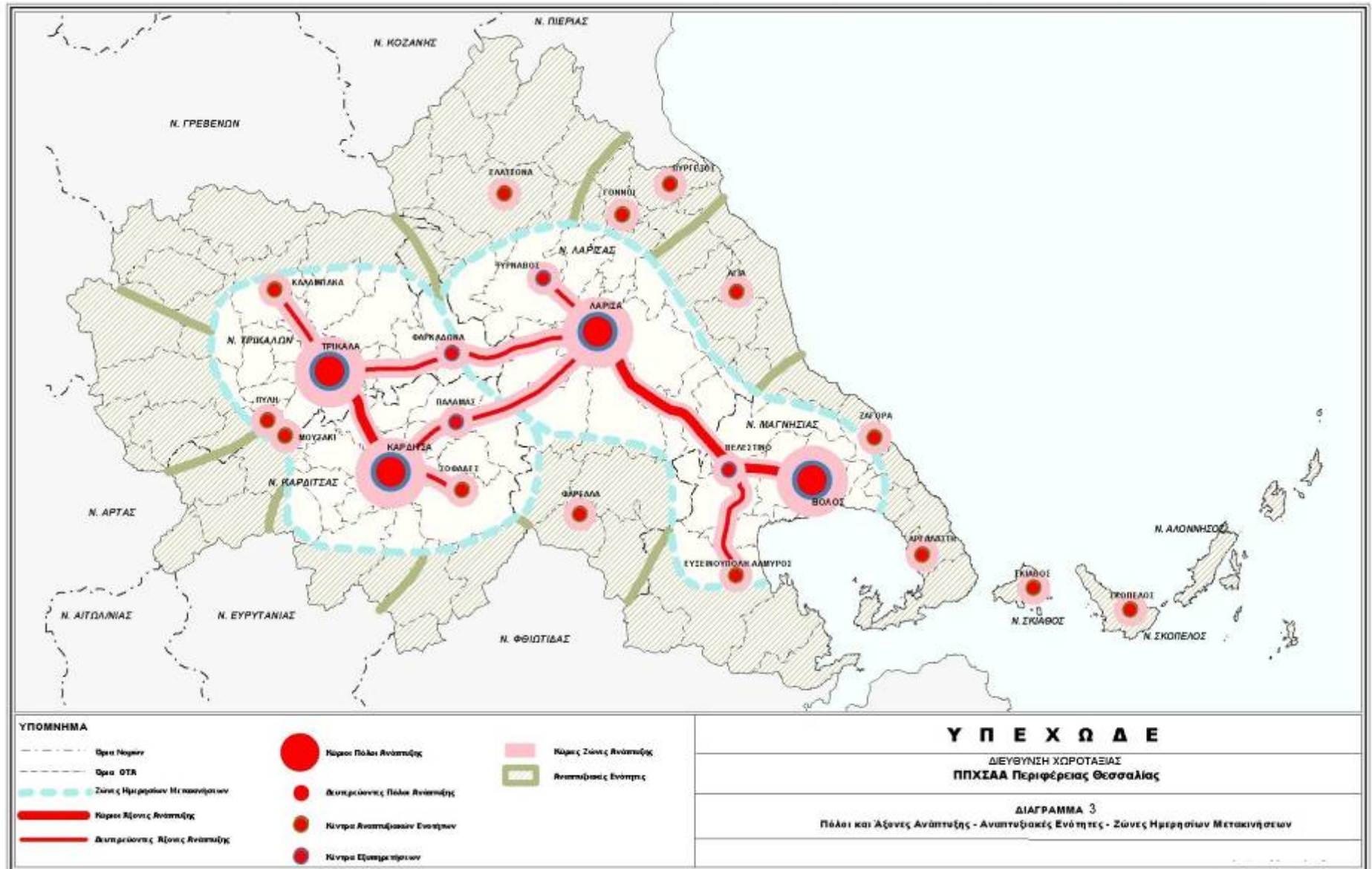
Σημαντικές εμφανίζονται οι ενδο-νομαρχιακές (και παράλληλα ενδο-περιφερειακές) ανισότητες. Πχ., στην κατά τον δείκτη ΑΕΠκκ "πλούσια" Στερεά Ελλάδα", στα 2/3 των ΟΤΑ της το μέσο φορολογούμενο οικογενειακό εισόδημα είναι χαμηλότερο των 900€ μηνιαίως και στο 95% των ΟΤΑ χαμηλότερο των 1.100€ μηνιαίως. Μόνο σε 4 ΟΤΑ ανέρχεται σε 13.200-15.000€ ετησίως και μόνο σε έναν ξεπερνά τα 25.000€ ετησίως (Πηγή: TAXIS 2003, επεξεργασία ΟΣΠ Στερεάς). Οι ανισότητες σε αυτό το πιο αναλυτικό επίπεδο προέρχονται από τη συνάρθρωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων των επιμέρους περιφερειών. Κυρίως, συγκροτείται μια εσωτερική διαπεριφερειακή ορεινή ζώνη με αρκετά κοινά προβλήματα (αλλά και προοπτικές). Βασικό μακρο-στοιχείο είναι, επίσης, ότι δεν υπάρχει επαρκής διαπεριφερειακή ολοκλήρωση σε επίπεδο ΧΕ. Σε μεγάλο βαθμό αυτό συνδέεται με τις δυσκολίες διαπεριφερειακής προσπελασιμότητας (με προγραμματιζόμενες σχετικές παρεμβάσεις στη επόμενη περίοδο), αλλά επίσης μια αιτία τους είναι ότι μέχρι σήμερα δεν είχε υπάρξει μια ενιαία αντιμετώπιση των τριών περιφερειών ως προγραμματικής-αναπτυξιακής ενότητας, που θα προωθούσε μια τέτοια ολοκλήρωση.

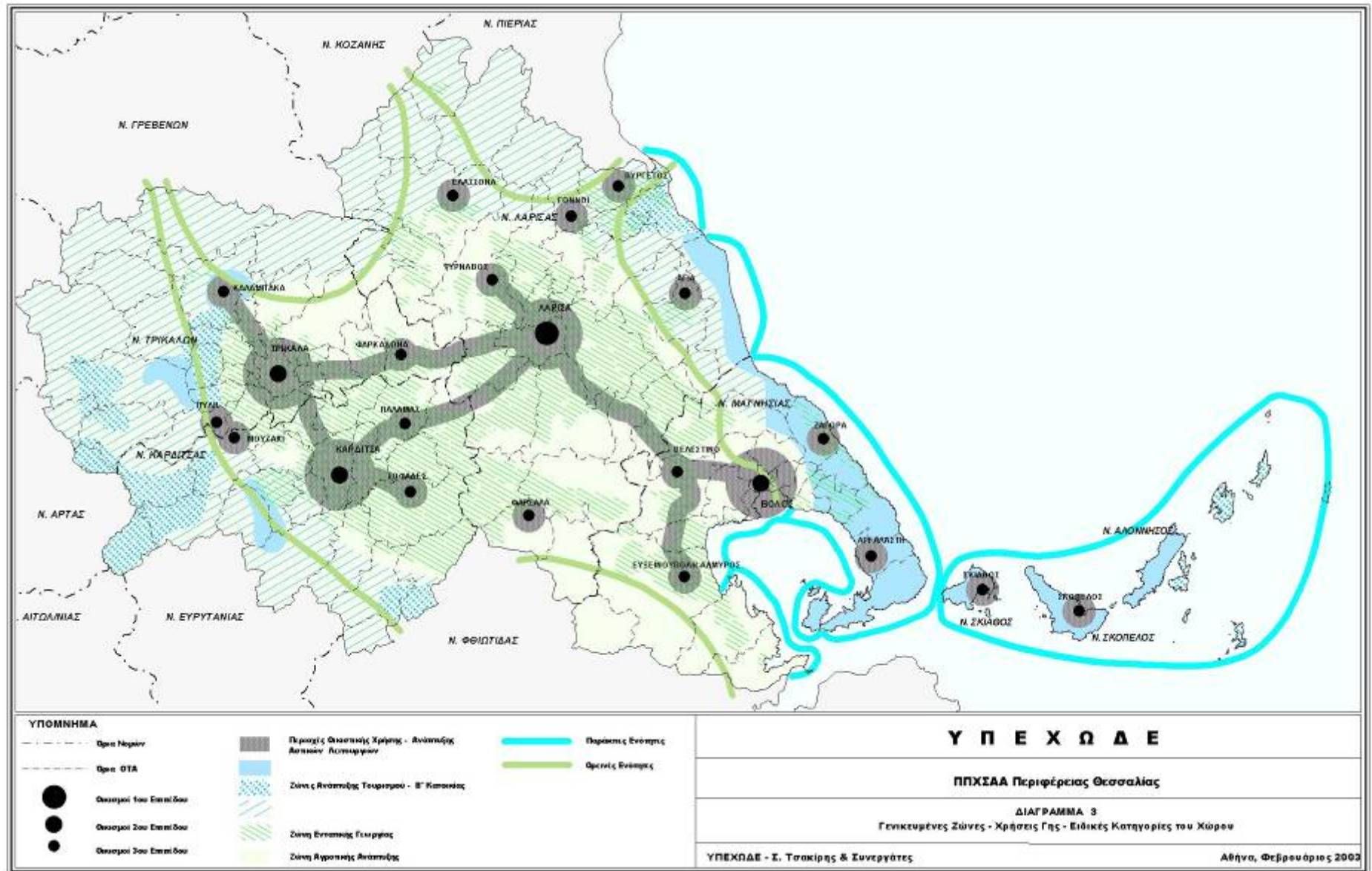
Χωρική διάρθρωση της Χωρικής Ενότητας και των επιμέρους Περιφερειών

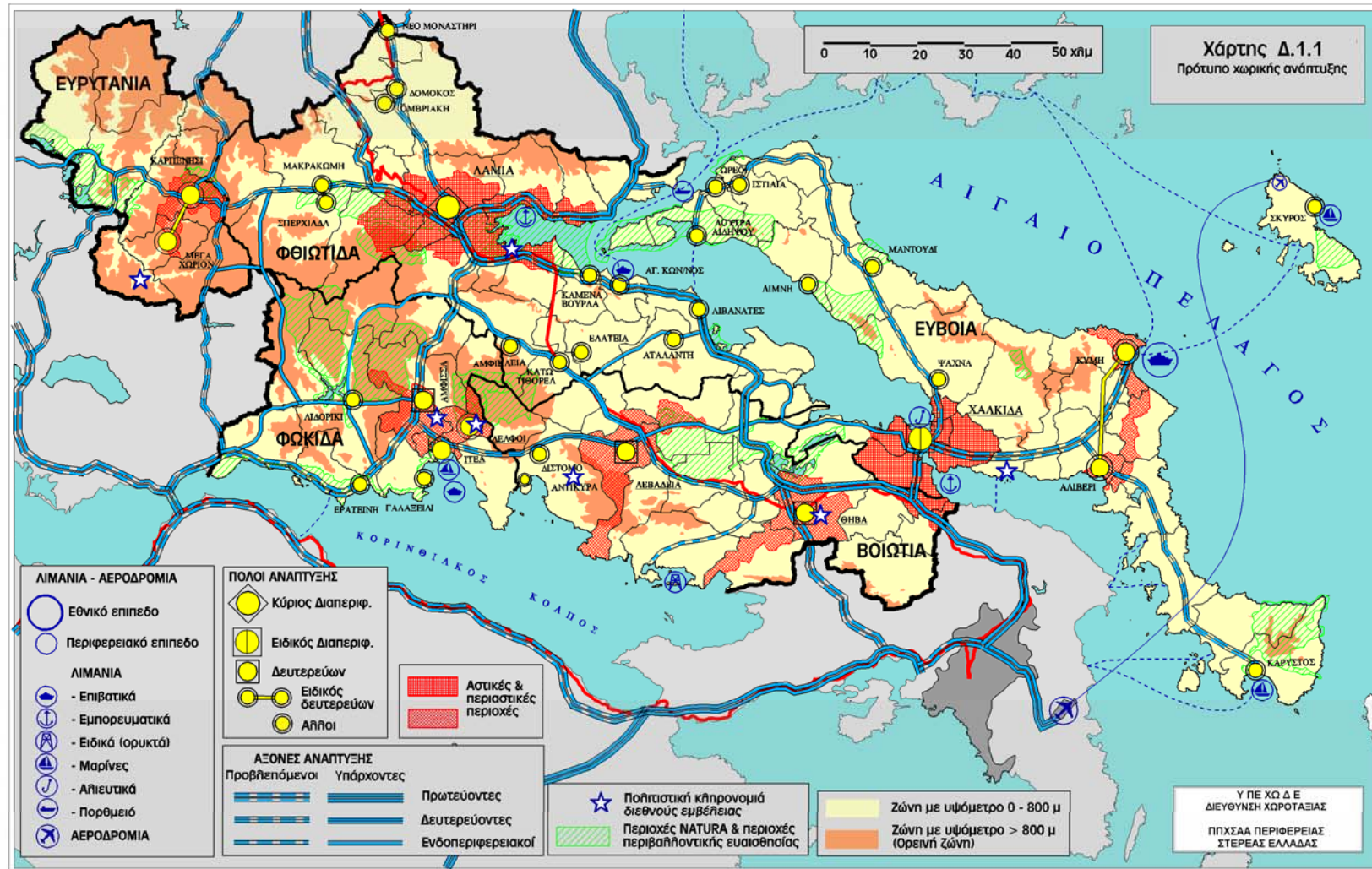
Το παρόν τμήμα αναφέρεται, ειδικότερα, στις αστικές περιοχές, τις ορεινές περιοχές, τις νησιώτικες περιοχές, και τις αγροτικές περιοχές. Πριν από τη σχετική ανάλυση, παρατίθενται οι βασικοί χάρτες με το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης που υιοθετούν τα ισχύοντα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης των τριών περιφερειών της ΧΕ ΘΣΗ.

Τα πρότυπα αυτά προσδιορίζουν την επιθυμητή διάρθρωση του χώρου κατά τα επόμενα χρόνια. Όπως φαίνεται από τους τρεις χάρτες υπάρχει σημαντική μεθοδολογική διαφοροποίηση μεταξύ των τριών Περιφερειακών Πλαισίων, που χρησιμοποιούν διαφορετικά «δομικά» στοιχεία για τη συγκρότηση του προτύπου χωρικής ανάπτυξης, και κινούνται σε διαφορετικό επίπεδο ακρίβειας και λεπτομέρειας. Παρόλα αυτά, η αναφορά στα πρότυπα αυτά είναι και χρήσιμη και αναγκαία. Χρήσιμη γιατί προσδιορίζουν, έστω και με διαφορετική προσέγγιση, τις υιοθετημένες από το ελληνικό Κράτος κατευθύνσεις για τα πεδία αρμοδιότητας των Περιφερειακών Πλαισίων, δηλ. για τα εξής: χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων και υπηρεσιών διοικητικής, κοινωνικής και τεχνικής υποδομής περιφερειακού και διανομαρχιακού ενδιαφέροντος, διοικητική και οικονομική ανασυγκρότηση του περιφερειακού χώρου και ιδίως σχετικά με τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενοτήτων σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο, προγραμματικά πλαίσια για τη χωροθέτηση των βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, περιοχές για την εφαρμογή των εξειδικευμένων εργαλείων παρέμβασης του χωροταξικού σχεδιασμού (ΠΟΑΠΔ, ΠΕΧΠ, ΣΟΑΠ). Αναγκαία γιατί, σύμφωνα με το Ν. 2742/99, τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελούν τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση των επιμέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων του κράτους, των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη συνοχή και ανάπτυξη του περιφερειακού χώρου· στο αναπτυξιακό πρόγραμμα κάθε περιφέρειας περιλαμβάνονται κατά προτεραιότητα τα έργα και οι δράσεις που προωθούν την εφαρμογή του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης με προοπτική πέντε (5) ετών από την έγκρισή του.

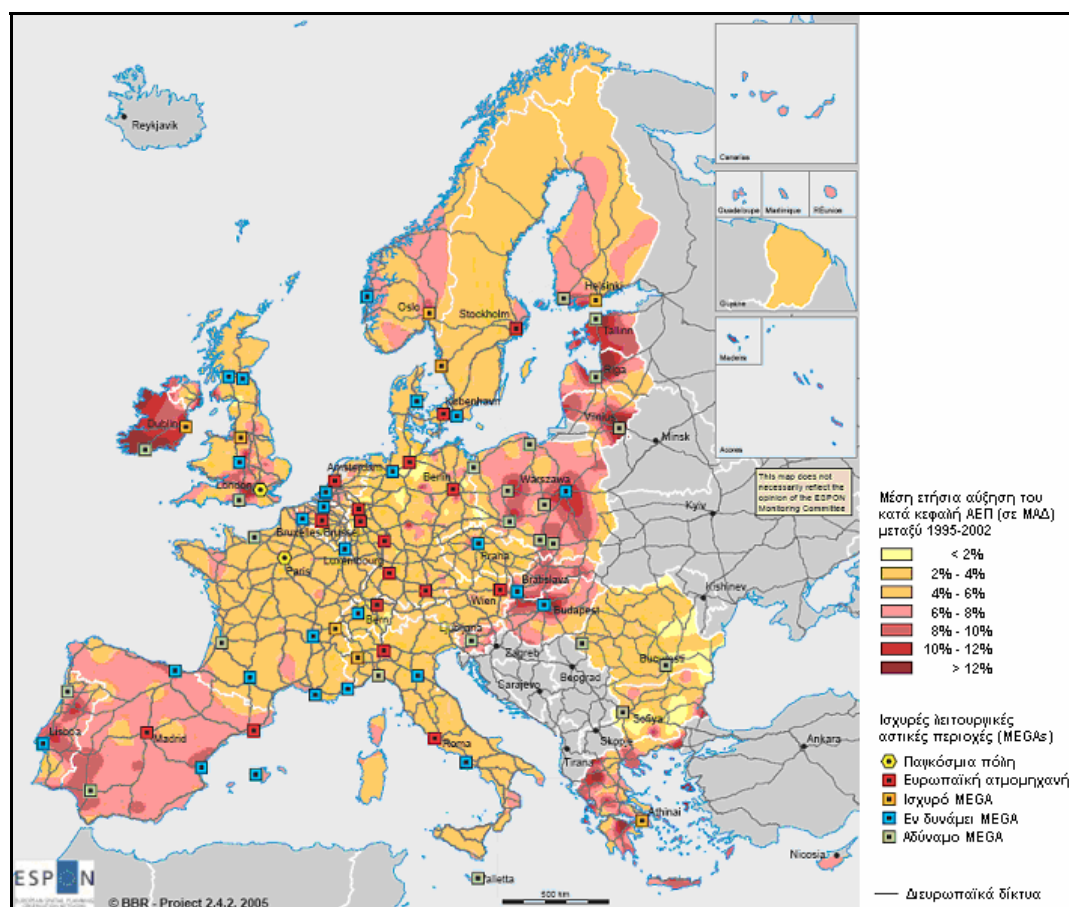

Αστικές περιοχές

Πριν από την παρουσίαση της διάρθρωσης του αστικού/οικιστικού δικτύου στη ΧΕ ΘΣΗ, είναι χρήσιμο να γίνει μια αναφορά στη θέση και ένταξη του στο ευρύτερο ευρωπαϊκό σύστημα των αστικών κέντρων. Στο πλαίσιο του Προγράμματος ESPON, το ευρωπαϊκό αστικό σύστημα ταξινομήθηκε σε 1.595 λειτουργικές Αστικές Περιοχές (Functional Urban Areas –FUAs) σε 29 χώρες, και στη συνέχεια εντοπίστηκαν οι ισχυρότερες λειτουργικές αστικές περιοχές (Metropolitan European Growth Areas–MEGAs) που διακρίθηκαν με τη σειρά τους σε πέντε περαιτέρω κατηγορίες, ανάλογα με τη λειτουργική σημασία τους (παγκόσμια πόλη, ευρωπαϊκή ατμομηχανή, ισχυρό MEGA, εν δυνάμει MEGA, αδύναμο MEGA).

Από τις ελληνικές πόλεις, μόνο η Αθήνα εντάσσεται σε κάποια κατηγορία MEGA, την τρίτη, που περιλαμβάνει ανταγωνιστικά αστικά κέντρα που διαθέτουν συχνά μια ισχυρή συγκέντρωση γνώσης, είναι όμως συγκριτικά με τις ανώτερες κατηγορίες ασθενή, είτε σε όρους πληθυσμιακούς είτε προσπελασιμότητας. Όπως φαίνεται στο χάρτη, καμία πόλη της ΧΕ ΘΣΗ δεν συμπεριλαμβάνεται στα MEGA. Η έλλειψη αυτή αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα για μια περιφέρεια ή ευρύτερη ενότητα χώρου (όπως η ΧΕ ΘΣΗ) που φιλοδοξεί να παίξει έναν ενεργό ρόλο σε ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο.

Στρέφοντας την οπτική γωνία στην εσωτερική οργάνωση της ΧΕ ΘΣΗ, στοιχεία για το ποσοστό αστικότητας και για την πυκνότητα κατοίκησης στη ΧΕ παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 28 Δείκτες κατοίκησης και ποσοστό αστικότητας, 2003

	Πυκνότητα	Πυκνοκατοικημένες ζώνες (>500 κατ./χλμ ²)	Ενδιάμεσες (100 ως 499 κατ./χλμ ²)	Αραιοκατοικημένες ζώνες (<100 κατ./χλμ ²)	% πληθυσμού αστικών ΟΤΑ στο σύνολο
ΕΕ25	118				
ΕΛΛΑΔΑ	84	66%	12%	22%	70,7%
Ηπειρος	37	40%	15%	45%	36,3%
Στερεά Ελλάδα	53	54%	16%	30%	58,3%
Θεσσαλία	36	29%	32%	39%	54,9%
ΧΕ ΘΣΗ	42	42%	22%	36%	52,5%

Πηγή: Eurostat και ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Η ΧΕ είναι σαφώς λιγότερο πυκνοκατοικημένη από τη χώρα και την ΕΕ25, με τη Στερεά Ελλάδα να παρουσιάζει υψηλότερο δείκτη (πάντα κάτω από τους δύο προηγούμενες) και τις δύο άλλες περιφέρειες αισθητά μικρότερο. Η περιφέρεια με το μεγαλύτερο ποσοστό αραιοκατοικημένων ζωνών είναι η Ηπειρος. Οσον αφορά το ποσοστό αστικότητας, επίσης παρατηρείται σαφώς μικρότερος δείκτης από τον εθνικό, κάτι αναμενόμενο λόγω της παρουσίας της Αθήνας. Στο εσωτερικό της ΧΕ, τη μεγαλύτερη αστικοποίηση παρουσιάζει η Θεσσαλία, σε μικρή απόσταση ακολουθεί η Στερεά Ελλάδα, και σε αρκετά μεγαλύτερη η Ηπειρος.

Το αστικό σύστημά της ΧΕ, συμπεριλαμβανόμενων και ορισμένων σχετικά μεγάλων οικισμών που δεν αποτελούν πόλεις βάσει του ορισμού της ΕΣΥΕ, παρουσιάζονται στο επόμενο διάγραμμα. Συμπεριλαμβάνονται, έτσι, τα αστικά/οικιστικά κέντρα 1^{ου}, 2^{ου} και 3^{ου} επιπέδου. Το διάγραμμα κατασκευάστηκε με βάση τις αντίστοιχες επιλογές των τριών Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Συμπεριλαμβάνεται επίσης πληροφορία σχετικά με το βαθμό ύπαρξης πολεοδομικού σχεδιασμού (επιπέδου ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ και επιπέδου Ρυθμιστικού Σχεδίου-ΡΣ).

1 ^ο επίπεδο	2 ^ο επίπεδο	3 ^ο επίπεδο
Ιωάννινα ● ◆ ●	Πρέβεζα ● ◆	Μέτσοβο ● Κόνιτσα ● ◆ Πράμαντα ■ (δίπολο με Άγναντα)
	Ηγουμενίτσα ● ◆	Φιλιππιάδα ● Καναλλάκι-Πάργα ● (δίπολο)
	Άρτα ● ◆	Παραμυθιά ■ Φιλιάτες ■
		Άγναντα ■
Λάρισα ● ●	Βόλος-Ν.Ιωνία ● ●	Φάρσαλα Αγιά ● Ελασσόνα ● Τύρναβος Γόννοι-Πυργετός ●
	Καρδίτσα ●	Βελεστίνο ● Αλμυρός-Ευξεινούπολη ● Ζαγορά-Αργαλαστή ● (ΣΧΟΟΑΠ) Σκόπελος ●-Σκιάθος ●
	Τρίκαλα ■	Παλαμάς Μουζάκι ● Σοφάδες ●
Λαμία ●	Θήβα ●	Καλαμπάκα Φαρκαδών ● Πύλη ●
	Λιβαδειά ●	Μακρακώμη-Σπερχειάδα ■ (Δομοκός-)Ομβριακή-Ν. Μοναστήρι ■ Ιστιαία
	Ορχομενός ■	Ωραιό ■
	Αμφισσα ●	Λουτρά Αιδηψού ■
	Ιτέα ●	Καμένα Βούρλα-Αγ. Κωνσταντίνος ■
Δελφοί ●		
Καρπενήσι ●	Αταλάντη-Λιβανάτες ●	
Μέγα Χωρίο ■	Αμφίκλεια-Ελάτεια-Τιθορέα ■	
Χαλκίδα ■	Δομοκός-Αντίκυρα ●	
Αλιβέρι ■	Λιδωρίκι-Γαλαξειδί-Ερατεινή ■	
Κύμη ●	Λίμνη-Μαντούδι ■	
	Ψαχνά ■	
	Κάρυστος ■	
	Σκύρος ●	

■ Ελλειψη θεσμοθετημένου ΓΠΣ (Ν.1337/83) και μη εκπόνηση ΓΠΣ του Ν. 2508/97

◆ Θεσμοθετημένο ΓΠΣ (Ν 1337/83)

● Υπό εκπόνηση ΓΠΣ του Ν. 2508/97

■ Υπαρξη θεσμοθετημένου ΓΠΣ (Ν. 1337/83), μη εκπόνηση νέου ΓΠΣ του Ν. 2508/97

● Υπό εκπόνηση ΡΣ

Πηγή: ΠΠΧΣΑΑ Ηπείρου, Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, και επεξεργασία από ομάδα σύνταξης του ΠΕΠ

Η ΧΕ ΘΣΗ περιλαμβάνει τρία κέντρα 1^{ου} επιπέδου, 12 κέντρα 2^{ου} επιπέδου, και 37 κέντρα 3^{ου} επιπέδου.

Ένα ιδιαίτον δομικό χαρακτηριστικό του αστικού δικτύου της ΧΕ ΘΣΗ είναι ότι ένα τμήμα του (όπως και ένα τμήμα της γεωγραφικής περιοχής που καλύπτει η ΧΕ) εντάσσονται

λειτουργικά στη μητροπολιτική περιφέρεια της Αθήνας (ΜΠΑ)²¹. Η ΜΠΑ εκτείνεται μέχρι τη Χαλκίδα, τη Θήβα και τη Λιβαδειά. Σημειώνεται, επίσης, ότι μια γενικευμένη τάση του ελληνικού αστικού συστήματος είναι η διόγκωση και δικτύωση των αστικών κέντρων και η διάχυση της αστικής ανάπτυξης κατά μήκος των μεγάλων χερσαίων, οδικών κυρίως, αξόνων. Προς το παρόν αυτό, όσον αφορά τη ΧΕ ΘΣΗ, αφορά τον ΠΑΘΕ (που σε γενικές γραμμές συμπίπτει χωρικά και με το κύριο εθνικό αναπτυξιακό άξονα “S”), αλλά στο μέτρο που αναμένεται κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο να υπάρξουν στη ΧΕ και νέοι μεγάλοι οδικοί άξονες, η τάση αυτή μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη και πόλεων που σήμερα είναι έκκεντρες ως προς τον ΠΑΘΕ. Σήμερα, πάντως, από τις πόλεις της ΧΕ αυτές που εκτιμάται ότι έχουν το μεγαλύτερο δυναμισμό είναι η Λάρισα και ο Βόλος που παίζουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία μετατροπής του ελληνικού αστικού συστήματος από μονο/διπολικό σε σχετικά ολιγοπολικό.

Σε περιφερειακό επίπεδο, το αστικό δίκτυο της Ηπείρου, με κύριο πόλο ανάπτυξης τα Ιωάννινα και δευτερεύοντες τις πόλεις της Άρτας, Πρέβεζας και Ηγουμενίτσας, παρουσιάζει σήμερα περιορισμένο διαπεριφερειακό ρόλο και εμβέλεια λόγω περιορισμένων διασυνδέσεων με βασικά μεταφορικά δίκτυα και τεχνολογικές εξελίξεις. Χαρακτηριστικό της σημερινής διάρθρωσης του οικιστικού δικτύου είναι, παράλληλα, η απουσία δυναμικών μεσαίων-ημιαστικών κέντρων (κέντρων 3^{ου} επιπέδου) που να είναι ικανά να λειτουργήσουν ως δυναμικοί πόλοι ανάπτυξης, και η ταυτόχρονη κυριαρχία μικρών αγροτικών οικισμών. Οι εξελίξεις στις μεταφορές όμως θα αλλάξουν μερικώς τα δεδομένα, όσον αφορά τουλάχιστον το ανώτερο επίπεδο του δικτύου, και αναμένεται ότι τα Ιωάννινα θα παίξουν κεντρικό ρόλο στην περιφέρεια αλλά και διακρατικά (Αλβανία) όσον αφορά τις δραστηριότητες «γνώσης», ενώ η Ηγουμενίτσα θα ενισχύσει το ρόλο της ως δυτικής εθνικής→διεθνούς πύλης.

Στη Θεσσαλία, η ύπαρξη σημαντικών αστικών συγκεντρώσεων (Λάρισα και Βόλος) είναι ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα. Σημαντικό στοιχείο, επίσης, του περιφερειακού αστικού συστήματος της περιφέρειας αποτελεί η κεντροβαρής και ισόρροπη θέση των πόλεων και των αστικών κέντρων τόσο σε επίπεδο περιφέρειας (στις δύο προηγούμενες προστίθενται η Καρδίτσα και τα Τρίκαλα, καθώς και ορισμένα κέντρα 3^{ου} επιπέδου), όσο και ως προς τη δυνατότητα πρόσβασης στα μεγάλα δίκτυα μεταφορών. Κύριες προοπτικές είναι η δικτύωση και συνεργασία των αστικών κέντρων (με τη μορφή πχ. των διπόλων), η περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, η κίνηση προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης, και η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης πόλης-υπαίθρου.

Στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας, η απουσία μεγάλου αστικού κέντρου αποτελεί ανταγωνιστικό μειονέκτημα. Πάντως, παρά την «αδύναμη» κρίσιμη μάζα τους, οι πόλεις και οι μεγάλοι οικισμοί της περιφέρειας Ελλάδας τροφοδοτούν στο μεγαλύτερο μέρος τον περιφερειακό χώρο με αστικές δομές: εξαίρεση αποτελούν οι εξαιρετικά ορεινές περιοχές χωρίς αστικές δραστηριότητες. Οι πόλεις με κυρίαρχο κινητήριο ρόλο είναι η Λαμία και η Χαλκίδα, περιφερειακοί κόμβοι, η Θήβα, η Λιβαδειά και η Άμφισσα - Ιτέα, κόμβοι στην αστική περιοχή τους, και με ειδικό ρόλο το Καρπενήσι (αναδυόμενος πόλος) και ορισμένες μικρότερες νησιώτικες/παραλιακές πόλεις.

²¹ Αναφορά στις ευρύτερες αναπτυξιακές συνέπειες του φαινομένου αυτού έχει γίνει στο τμήμα «Αναπτυξιακές εξελίξεις της ΧΕ ΘΣΗ».

Συνοψίζοντας, σε επίπεδο οικιστικού δικτύου και ευρύτερου ρόλο των αστικών κέντρων, οι βασικές ανάγκες είναι η ενίσχυση της συνοχής-δικτύωσης μεταξύ των κέντρων, η βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων ως τόπου χωροθέτησης δραστηριοτήτων (ιδίως νέων και καινοτομικών), και η βελτίωση της σχέσης πόλης-υπαιθρου (ζήτημα στο οποίο σημαντικό ρόλο καλούνται να παίξουν και τα σχετικά μικρότερα οικιστικά κέντρα με αγροτικές ενδοχώρες).

Παράλληλα, ιδιαίτερη σημασία έχει η εσωτερική οργάνωση των πόλεων και γενικότερα του οικιστικού χώρου. Βασικά προβλήματα, που απαντώνται τηρουμένων των αναλογιών και στις τρεις περιφέρειες—στα μεγαλύτερα κέντρα αλλά, και σε άλλες τις βαθμίδες του οικιστικού δικτύου—είναι τα αυξανόμενα προβλήματα κυκλοφορίας και, ενδεχομένως ακόμα περισσότερο, στάθμευσης, τα ειδικά αστικά περιβαλλοντικά προβλήματα (αυξανόμενη ρύπανση του αέρα και μεγάλη ηχορρύπανση, ιδίως στις τουριστικές περιοχές), η αλλοίωση των ιστορικών κέντρων και η, γενικά, συνήθως χαμηλή αρχιτεκτονική ποιότητα των νεότερων κτισμάτων, τα χαμηλά ποσοστά ελεύθερων χώρων, χώρων πρασίνου και περιαστικού χώρου, αλλά και η όχι ικανοποιητική διαχείριση του δημόσιου χώρου, ενίοτε ο κοινωνικός αστικός διαχωρισμός, και η μη επαρκής αξιοποίηση των έγγειων περιουσιακών πόρων των δήμων.

Ορεινές περιοχές

Στις ορεινές περιοχές κατοικεί το 14,8% του πληθυσμού της ΧΕ ΘΣΗ. Αν περιφέρεια τα ποσοστά κυμαίνονται ως εξής: Ηπειρος: 24,1%, Στερεά Ελλάδα: 14,1% και Θεσσαλία: 11,1%. Όπως προκύπτει από ορισμένες αναλύσεις που έχουν προηγηθεί, ο ορεινός χώρος υφίσταται πολλαπλές πιέσεις, που συχνά καταλήγουν σε έξοδο του πληθυσμού, αν και κατά τόπους έχουν αρχίσει να υπάρχουν αντισταθμιστικές τάσεις, λόγω αφενός της σταδιακής ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού, και αφετέρου μιας τάσης δημιουργίας δεύτερης κατοικίας σε ορεινές περιοχές (που συχνά αλλά όχι πάντα αφορά είτε κατοίκους άλλων περιοχών καταγόμενων από τις ορεινές ζώνες).

Ειδικότερα στην Ηπειρο, η εγκατάλειψη των ορεινών περιοχών κατά τα τελευταία 20 έτη είναι κατά τόπους έντονη. Εκτιμάται ωστόσο ότι ένα υποσύνολο του ορεινού χώρου της περιφέρειας (ζώνη που εκτείνεται αφενός κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Ηπείρου, στους Ν. Ιωαννίνων—Ζαγόρι, Μέτσοβο, περιοχή Κόνιτσας, Βόρεια Τζουμέρκα—και Άρτας—κεντρικά και νότια Τζουμέρκα—και αφετέρου κατά μήκος των συνόρων με την Αλβανία—περιοχή Φιλιατών, Πωγωνοχώρια, Μαστοροχώρια, Μουργκάνα—στις περιοχές αυτές πρέπει να προστεθούν «θύλακες» και σε άλλους νομούς—περιοχή Λίμνης Ζηρού και Λίμνης Πουρναρίου, στενά Αχέροντα-Σούλι, περιοχή Παραμυθιάς), υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης (που σε κάποιο βαθμό έχουν ήδη εκδηλωθεί) βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (φυσικού κάλλους και πολιτιστικής κληρονομιάς). Σε μια ευρύτερη ορεινών και ημιορεινών περιοχών, ωστόσο, που είναι πιο εκτεταμένη, οι βασικές δυνατότητες ανάπτυξης βρίσκονται στην κτηνοτροφία, και η στήριξη αυτών των δυνατοτήτων προϋποθέτει κατάλληλα έργα, τόσο παραγωγικής υποδομής όσο και βελτίωσης της ποιότητας ζωής.

Ο θεσσαλικός ορεινός χώρος περιλαμβάνει τρεις επιμέρους ζώνες: Ενότητα Κίσαβου-Μαυροβουνίου-Πηλίου στα Ανατολικά, Ενότητα Πίνδου στα Δυτικά, και Ενότητα Ολύμπου-Χάσια και Αντιχάσια στα βόρεια-βορειοανατολικά. Στη Θεσσαλία, υπάρχουν επί-

σης τάσεις απογύμνωσης του ορεινού χώρου από τον πληθυσμό, καθώς και από τις παραδοσιακές βιοτεχνικές δραστηριότητες, ενώ γενικά χαμηλό είναι και το επίπεδο των υποδομών. Παράλληλα, στον ίδιο χώρο, εμφανίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, διαδικασίες οικολογικής υποβάθμισης, ενώ η τάση για μείωση του πληθυσμού συνοδεύεται από το έντονο φαινόμενο της γήρανσης και της εγκατάλειψης των δραστηριοτήτων, προκαλώντας έντονες περιφερειακές και χωροταξικές ανισότητες. Μεγαλύτερα είναι τα προβλήματα στη δυτική ορεινή ζώνη, όπου προστίθεται και το πρόβλημα της γενικότερης μειωμένης υπερτοπικής προσπελασιμότητας. Από την άλλη πλευρά, μια πρόσφατη τάση “αναγέννησης” ορισμένων ορεινών περιοχών (Πήλιο, αλλά και θύλακες στη δυτική Θεσσαλία) προσδιορίζεται από τις τάσεις για αλλαγή στη χρήση του ορεινού χώρου από παραγωγικό σε καταναλωτικό, την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ καταγόμενων και τοπικής κοινωνίας σ’ επίπεδο οικισμού, (β’ κατοικία και εποχιακή διαμονή στον οικισμό καταγωγής), και το γεγονός ότι η μεγάλη πλειονότητα του ορεινού πληθυσμού οργανωμένη σε κοινότητες έχει ως κέντρο διαμονής και δραστηριοποίησης τα πεδινά αστικά και αγροτικά κέντρα.

Στη Στερεά Ελλάδα, στο Δυτικό ορεινό τμήμα της περιφέρειας η έλλειψη μεταφορικών και τεχνολογικών υποδομών προκαλεί υστέρηση σε σχέση με το «αναπτυξιακό κέντρο» της Περιφέρειας που αναπτύσσεται κυρίως στο γύρο από τον ΠΑΘΕ, νοτιότερο τμήμα της Περιφέρειας. Με όρους μόνιμου πληθυσμού διαπιστώνεται στις ζώνες αυτές πληθυσμιακή μείωση. Ωστόσο, έχουν αρχίσει να υπάρχουν τάσεις ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού, προσαρμοσμένων στα δεδομένα του ορεινού χώρου, καθώς και παραθερισμού.

Νησιώτικες περιοχές

Όπως έχει ήδη σημειωθεί, ο νησιώτικος χώρος της ΧΕ ΘΣΗ είναι ποσοτικά περιορισμένος, αν εξαιρεθεί από το χαρακτηρισμό αυτό η Εύβοια. Η Εύβοια με πληθυσμό περίπου 203.000 κατοίκους και έκταση περίπου 4.000 Km² είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας. Λόγω μεγέθους αλλά μικρής απόστασης από την ηπειρωτική χώρα, η Εύβοια δεν είναι τυπικό ελληνικό νησί. Σημειώνεται, πάντως, ότι η Εύβοια υφίσταται ειδικές πιέσεις—στην απασχόληση, ως προς τις ενδονομαρχιακές ανισότητες...—που αν και δεν είναι οι τυπικές του ελληνικού νησιώτικου χώρου ενμέρει επηρεάζονται αρνητικά από τον έστω και ιδιόμορφο νησιώτικο χαρακτήρα. Η μειωμένη προσπελασιμότητα αποτελεί, στο πλαίσιο αυτό, επίσης σημαντικό παράγοντα. Παρά το γεγονός ότι συνδέεται μέσω γέφυρας με την ηπειρωτική Ελλάδα, μεγάλο τμήμα της διαθέτει ιδιαίτερα δύσκολη πρόσβασιμότητα. Η δυσκολία αυτή οφείλεται στο επίμηκες σχήμα του νησιού και στο έντονα λοφώδες ανάγλυφο που καθιστά δύσκολη την πρόσβαση στο Βόρειο και Νότιο άκρο του Νησιού. Αποτέλεσμα των δυσκολιών αυτών είναι η συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων κυρίως γύρω από την περιοχή της Χαλκίδας, σε βαθμό που να δημιουργείται έντονη αστική διάχυση στο κέντρο του Δυτικού άξονα του νησιού (από Ψαχνά ως Αλιβέρι) και με αποτέλεσμα την ύπαρξη προβλημάτων ρύθμισης των χρήσεων γης, περιβαλλοντικής φόρτισης, κατακερματισμού του τοπίου της υπαίθρου, μειωμένη ποιότητα του τουριστικού προϊόντος κ.α.. Ταυτόχρονα, στο Βόρειο, Ανατολικό και Νότιο τμήμα του νησιού εντοπίζονται σημαντικοί θύλακες καθυστέρησης με χαρακτηριστικά όπως το μειωμένο εισόδημα, η υψηλή ανεργία, και η καθολική εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από φθίνοντα πρωτογενή τομέα.

Ο κυρίως νησιώτικος χώρος της ΧΕ (χωρίς την Εύβοια) αποτελείται από τις Σποράδες (Θεσσαλία και Στερεά Ελλάδα) και συγκεντρώνει το 1% του πληθυσμού της ΧΕ. Αντιστοιχούν σε μικρό μέρος της έκτασης και του πληθυσμού των δύο περιφερειών, αλλά το ειδικό τους βάρος, με αιχμή τον τουρισμό, είναι σαφώς σημαντικότερο, με κύριο χαρακτηριστικό τον εποχικό καλοκαιρινό (και λιγότερο το συνεδριακό και πολιτιστικό) τουρισμό (μαζικός στη Σκιάθο, μέτριας μαζικότητας στη Σκόπελο, ήπιος στην Αλόνησο). Υπάρχουν επίσης αξιόλογες παραδοσιακές παραγωγικές δυνατότητες, κυρίως στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας. Ωστόσο, στο εσωτερικό αυτού του νησιώτικου συμπλέγματος εμφανίζονται προβλήματα τόσο ως προς το περιβάλλον, όσο και ως προς την ενίσχυση ή και την απόδοση μιας πιο αιφορικής τουριστικής δραστηριότητας. Παράλληλα, η προστιθέμενη αξία του τουριστικού τομέα χαρακτηρίζεται από στασιμότητα και τίθενται ζητήματα ως προς τη διάρκεια (αιφορία) των δραστηριοτήτων του. Η προσφορά ενός διαφοροποιημένου τύπου τουρισμού τόσο στο σύνολο του νησιώτικου συμπλέγματος, όσο και του καθενός από τα τρία νησιά τίθεται αναγκαστικά προς διερεύνηση. Παράλληλα, τα νησιά της ΧΕ αντιμετωπίζουν τα βασικά προβλήματα που συνεπάγεται η νησιωτικότητά τους: προβλήματα προσπελασιμότητας, ειδικά κατά τους μήνες με μειωμένη τουριστική κίνηση (π.χ. από Οκτώβριο μέχρι Απρίλιο), πολύ περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης της μεταποίησης και της γεωργίας καθώς και προβλήματα στην αλιεία που συνδέονται με τη μείωση των αλιευμάτων, την έλλειψη σύγχρονων μέσων αλιείας αλλά και τη γήρανση του πληθυσμού των αλιέων.

Παράκτιος χώρος

Η ΧΕ ΘΣΗ διαθέτει εκτεταμένο παράκτιο χώρο.

Ο παράκτιος χώρος της Θεσσαλίας εντοπίζεται στους νομούς Λάρισας και Μαγνησίας και συνιστά μια διακριτή χωρική ενότητα με κοινά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά, αναπτυξιακή προοπτική, αλλά και προβλήματα. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζει μια έντονη ανάπτυξη (ειδικά στο Ν. Λάρισας), εξελισσόμενος σε σημαντικό πόρο για το θερινό τουρισμό αλλά και σε σημαντικό τόπο για τη δημιουργία δεύτερης κατοικίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των αναγκών για σύγχρονες υποδομές (πχ. μεταφορικές, περιβαλλοντικές, υγείας), αλλά και για αποτελεσματικότερο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, ώστε η ανάπτυξή του να συνεκτιμά τη φέρουσα ικανότητά του, να αποφευχθεί η άναρχη δόμηση και η αλλοίωση του τοπίου, να υπάρξει αιφορική διαχείριση και να αντιμετωπισθούν τυχόν κίνδυνοι από διαβρώσεις, θαλάσσια ρύπανση κ.α. Οι περισσότερες ακτές της Θεσσαλίας υφίστανται κινδύνους από αστικά λύματα, λύματα σκαφών, λύματα ελαιοτριβείων, διαβρώσεις, έντονη οικιστική και τουριστική πίεση κ.α., ενώ συχνά εμφανίζονται και έντονα προβλήματα αισθητικής ρύπανσης λόγω της άναρχης δόμησης και της έλλειψης χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων και αναπλάσεων.

Στη Ηπειρο, η παράκτια ζώνη χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση τουριστικής ανάπτυξης, θαλάσσιων μεταφορών και ανάπτυξης της αλιείας. Παρατηρούνται σημαντικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις στη ζώνη αυτή είναι, που αφενός αυξάνουν τις δυνατότητες των δύο μεγάλων αστικών κέντρων (Ηγουμενίτσα, Πρέβεζα) με την κατασκευή λιμενικών έργων (Ηγουμενίτσα), αεροδρομίων (βελτίωση Ακτίου) και οδικών συνδέσεων (Εγνατία, σήραγγα Ακτίου) και αφετέρου δημιουργούν υποδομές μαζικού (ΠΟΤΑ) ή εναλλακτικού τουρισμού με διαρθρωτικά αναπτυξιακά αποτελέσματα κύρια για το βόρειο και κεντρικό τμήμα της ζώνης. Ο παράκτιος χώρος υφίσταται, ωστόσο, τα συνήθη προβλήματα που

παρατηρούνται στις αναπτυσσόμενες, ιδίως μέσω τουρισμού, παραλιακές ζώνες της χώρας: πιέσεις στις χρήσεις γης, άναρχη δόμηση, περιβαλλοντικά προβλήματα.

Στη Στερεά Ελλάδα η παράκτια ζώνη χαρακτηρίζεται από λιγότερο τυπικό μοντέλο ανάπτυξης: μικρή συγκριτικά παρουσία τουρισμού, κατά τόπους παρουσία μεγάλης μεταποίησης, και επίσης κατά τόπους παλαιότερη ή αναδυόμενη τάση ανάπτυξης δεύτερης κατοικίας. Οι πιέσεις στις χρήσεις γης είναι οι συνήθεις στις περιοχές τουρισμού ή παραθερισμού, ενώ στις περιοχές μεγάλης μεταποίησης υπάρχουν αυξημένα προβλήματα ρύπανσης.

Ενιαίο χαρακτηριστικό στο σύνολο των παράκτιων περιοχών της ΧΕ είναι, εξάλλου, οι σημαντικές και εντεινόμενες τάσεις αλλοίωσης του τοπίου, λόγω της αυξανόμενης διάσπαρτης δόμησης και, σε μικρότερο βαθμό, της επέκτασης των οικισμών κατά μήκος των ακτών.

Αγροτικές περιοχές

Οι αγροτικές περιοχές στη ΧΕ διακρίνονται σε πεδινές και ορεινές-ημιορεινές. Τα δύο αυτά είδη των περιοχών παρουσιάζουν έντονες διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα ανθρωπογεωγραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά τους.

Για τις διαφορές, ισχύουν σε γενικές γραμμές όσα έχουν ήδη αναφερθεί για τον ορεινό χώρο. Πρέπει ωστόσο να προστεθεί ότι οι ορεινές αγροτικές περιοχές επωφελήθηκαν πολύ λιγότερο από την παλαιά Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) από ότι οι πεδινές. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι διαπεριφερειακό, αλλά αφορά συγκριτικά περισσότερο τις περιφέρειες με μικρότερα ποσοστά πεδινών εκτάσεων (και κυρίως την Ηπειρο).

Στις πεδινές περιοχές παρά το γεγονός ότι εμφανίζεται σημαντική έλλειψη κοινωνικών υποδομών και την παρουσία σχετικά χαμηλού κοινωνικού κεφαλαίου (χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, δυσμενή δημογραφική σύνθεση) εμφανίζεται το δυναμικό τμήμα της γεωργίας, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα. Στις περιοχές αυτές λόγοι όπως επενδύσεις σε αγροβελτιωτικά έργα, ανάπτυξη σημαντικού μεταποιητικού τομέας, ύπαρξη υποδομών μεταφοράς και άμεση σύνδεση με την αγορά της Αθήνας, και βέβαια η παλαιά ΚΑΠ, οδήγησαν σε βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, ιδίως όσον αφορά τις ιδιωτικές παραμέτρους του—αλλά όχι, σε ανάλογο βαθμό, όσον αφορά τις συλλογικές υποδομές και το δημόσιο χώρο.

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, η πρόσφατη (και ουσιαστικά σε εξέλιξη, όσον αφορά τις επιπτώσεις της) μεταρρύθμιση της ΚΑΠ εισήγαγε μεγάλες αλλαγές, οι οποίες αναμένεται ότι θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία του συνόλου της αγροτικής παραγωγής. Οι επιπτώσεις—διαπεριφερειακές αλλά, προφανώς, με μεγαλύτερη στις περιφέρειες και περιοχές που επωφελήθηκαν περισσότερο από την «παλαιά» ΚΑΠ—θα είναι ενδεχομένως σοβαρότερες σε παραδοσιακούς παραγωγικούς κλάδους, αλλά και σε συστήματα παραγωγής, στις χρήσεις γης, στην απασχόληση και γενικότερα στις ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της υπαίθρου. Είναι δεδομένο ότι ορισμένες εκτατικές αλλά και άλλες καλλιέργειες (πχ. αμπελοκαλλιέργεια) θα αντιμετωπίσουν πιέσεις, ενώ γενική θα είναι η πίεση στη γεωργία «παραδοσιακής νοοτροπίας». Η νέα ΚΑΠ δημιουργεί ωστόσο και ευκαιρίες, τόσο για τον ίδιο τον τομέα (εφόσον στραφεί σε προϊόντα ποιότητας, οργανικά κλπ.) αλλά και για το περιβάλλον. Σε κάθε περίπτωση,

τίθεται θέμα και αναδιάρθρωσης αρκετών καλλιεργειών, και αλλαγής του μοντέλου ανάπτυξης της γεωργίας, με προσαρμογή στην αγορά. Όσο και επιτυχημένες να είναι, ωστόσο, τέτοιες κινήσεις, θα απαιτηθούν και μέτρα αντιμετώπισης συγκεκριμένων παρενεργειών (ιδίως στα πιο γηρασμένα τμήματα του γεωργικού πληθυσμού, καθώς και ως προς την τάση εγκατάλειψης γεωργικής γης που θα οδηγήσει σε προβλήματα περιβάλλοντος και τοπίου).

Συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων των ΕΠ και ΠΕΠ του ΚΠΣ 2000-2008 και άλλων αναπτυξιακών παρεμβάσεων στην Χωρική Ενότητα

Το τμήμα αυτό παρουσιάζεται ανά επιμέρους περιφέρεια της ΧΕ, δεδομένου ότι τα ΠΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2000-2006/08 τοποθετούνται σε περιφερειακό επίπεδο.

Θεσσαλία

Το συνολικό ύψος των διατιθέμενων Κοινοτικών πόρων είναι, σε σχέση με τους εθνικούς και περιφερειακούς πόρους, αλλά και τους αναγκαίους για την αναπτυξιακή απογείωση της Θεσσαλίας, πολύ περιορισμένο. Ο πίνακας που ακολουθεί συνοψίζει τα διαθέσιμα στοιχεία για τις παρεμβάσεις άλλων προγραμμάτων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου στη Θεσσαλία.

ΕΠ Τίτλος	ΠΥ Δημόσιας Δαπάνης Ευρώ
ΕΠ Περιβάλλον	350.000.000
ΕΠ ΟΑΛΑΑ	1.250.000.000
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα	190.000.000
ΕΠ ΚτΠ	630.000.000
ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι	850.000.000
ΕΠ Αγροτική Ανάπτυξη	650.000.000
Χωρική Συνεργασία	5.500.000
Σύνολο	3.925.500.000

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ /ΜΕΤΡΟ		ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	Δημόσια Δαπάνη
		1	2
		890.690.155,00 €	746.196.042,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 1	Ενίσχυση παραγωγικού περιβάλλοντος	115.044.086,00 €	49.311.520,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 2	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου	308.199.468,00 €	244.672.468,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 3	Ποιότητα ζωής	174.342.798,00 €	171.132.798,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 4	Αξιοποίηση της κεντροβαρούς θέσης της περιφέρειας και ανάδειξη της σε «κόμβο δικτύων»	234.106.215,00 €	222.081.668,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 5	Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων	44.650.456,00 €	44.650.456,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 6	Τεχνική βοήθεια	14.347.132,00 €	14.347.132,00 €

Δεδομένου ότι η συνολική ΔΔ του ΠΕΠ ανέρχεται σε 746.196.042 ευρώ, οι ήδη ενταγμένες σε άλλα προγράμματα της τρέχουσας περιόδου παρεμβάσεις (χωρίς να συνυπολογίζεται το Ταμείο Συνοχής) υπερδιπλασιάζουν την προβλεπόμενη να διατεθεί Δημόσια Δαπάνη. Λαμβανομένου υπόψη ότι θα υπάρξουν κατά τεκμήριο εντάξεις και άλλων παρεμβάσεων, το αθροιστικό ύψος της Δημόσιας Δαπάνης θα μπορούσε να φθάσει (ενδεικτικά) τα 4,5 δισ. ευρώ, ή και παραπάνω.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι για το διάστημα του Γ' ΚΠΣ (2000-2006) η μέση ετήσια συνολική δημόσια δαπάνη του Γ' ΚΠΣ κυμαίνεται περί το 5 % του Θεσσαλικού ΑΕΠ.

Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις για επενδυτικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές δαπάνες αυτή της τάξης είναι μεν σημαντικές, αλλά όχι ικανές να άρουν τα μειονεκτήματα των φτωχών περιοχών και να θέσουν την περιφερειακή τους οικονομία σε τροχιά αυτοτρο-

φοδοτούμενης ανάπτυξης. Επίσης, συγκριτικά μεγάλο μέρος των πόρων δεν διατίθεται για την άμεση ενίσχυση της παραγωγής και της επιχειρηματικότητας, αλλά των υποδομών σε φυσικό κεφάλαιο, δηλαδή, κυρίως, σε έναν παραγωγικό συντελεστή με έμμεση συμβολή στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η σχετική έρευνα έχει δείξει ότι οι υποδομές δεν ενισχύουν πάντοτε την παραγωγικότητα, ειδικά όταν είναι αποσπασματικές και διάσπαρτες σε πολλά μικρά έργα. Για παράδειγμα, για τον Άξονα ενίσχυση του παραγωγικού περιβάλλοντος το ΠΕΠ Θεσσαλίας (Γ' ΚΠΣ) διαθέτει το 6,7% της Δημόσιας Δαπάνης, ενώ οι δράσεις του ΕΚΤ το 7,45%. Προβλήματα υπήρξαν και σε άλλους σημαντικούς τομείς όπως η αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας, οι καινοτόμες δράσεις των επιχειρήσεων και οι τουριστικές επενδύσεις. Σύμφωνα με υπολογισμούς της Επιτροπής, η χώρα μας διαθέτει το μικρότερο ποσοστό (περίπου 40%) για την υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της Λισσαβόνας. Στην περίπτωση της Περιφέρειας Θεσσαλίας η Έκθεση Αξιολόγησης αναφέρει πως η συμβολή του ΠΕΠ στους δείκτες της Λισσαβόνας είναι μεν υπαρκτή αλλά περιορισμένη. Η οικονομική ανάπτυξη όμως προϋποθέτει την ταυτόχρονη και ισόρροπη ανάδειξη όλων των παραγωγικών συντελεστών. Πέραν τούτου, όπως δείχνει η ελληνική και, ειδικότερα, η Θεσσαλική εμπειρία, υπάρχουν και τρία ακόμη προβλήματα που σχετίζονται με τη χρήση των πόρων.

Πρώτον, σημαντικό μέρος των επενδυτικών δαπανών έχει χαμηλό περιφερειακό πολλαπλασιαστή (γύρω στο 0,75), επειδή και σημαντικό μέρος των επενδυτικών δαπανών διοχετεύεται στην εισαγωγή αγαθών και υπηρεσιών («διαρροή»), δηλαδή στην τόνωση της ζήτησης άλλων ελληνικών περιφερειών ή άλλων εταίρων χωρών. Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ελλάδος το ποσοστό των Κοινοτικών πόρων που επιστρέφει στην Ευρώπη για εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών βρίσκεται πάνω από το 40%.

Δεύτερον, και στην περίπτωση της Θεσσαλίας υπάρχει συχνά μεγάλη διασπορά μικρών έργων, δηλαδή μειωμένη συγκέντρωση των πόρων, παρά τον επαρκή επιχειρησιακό, χωρικό και θεματικό σχεδιασμό του ΠΕΠ στην Θεσσαλία, με αποτέλεσμα την μικρή προστιθέμενη αξία τους για την ανάπτυξη, αντί της εστίασης σε ορισμένες μεγάλες αναπτυξιακές παρεμβάσεις με μεγάλη διάχυση στην περιοχή.

Τρίτον, σε χώρες με όλες τις περιοχές τους επιλέξιμες, όπως μέχρι και το Γ' ΚΠΣ η Ελλάδα, τα τομεακά προγράμματα υπερισχύουν των περιφερειακών, με αποτέλεσμα την μη αναλογική προς τις ανάγκες κατανομή των πόρων. Για τη Θεσσαλία, η Έκθεση Αξιολόγησης επισημαίνει τη «συγκριτικά χαμηλή συμμετοχή στους πόρους των τομεακών προγραμμάτων». Εξάλλου, όπως δείχνει και η ανάλυση των εθνικών δημόσιων επενδύσεων, η Θεσσαλία συμμετείχε υπο-αναλογικά σ' αυτές.

Τέταρτον, το Περιφερειακό Συνέδριο διαπίστωσε σύμφωνα με το Περιφερειακό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Θεσσαλίας, τον ελλιπή συντονισμό παρεμβάσεων των υπουργείων με τις παρεμβάσεις του ΠΕΠ Θεσσαλίας.

Προβλήματα διαπιστώθηκαν και στη συμμετοχή ιδιωτών σε συγχρηματοδοτούμενα έργα που οφείλονται είτε στην αρνητική οικονομική συγκυρία, είτε στην έλλειψη σχετικού θεσμικού πλαισίου, είτε στην έλλειψη επαρκούς επιχειρηματικότητας. Για παράδειγμα, η ιδιωτική συμμετοχή στο ΠΕΠ Θεσσαλίας (Γ' ΚΠΣ) εκτιμάται σε περίπου 16%, από 19,1% που είχε αρχικά υπολογισθεί, γεγονός που αντανάκλα τη χαμηλή μόχλευση ιδιωτικών πόρων.

Παρά τις παραπάνω αδυναμίες η Περιφέρεια, όπως δείχνει και η Ενημέρωση της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του ΠΕΠ, εμφανίζει ικανοποιητική πορεία στην απορρόφηση των

πόρων, υψηλή αποτελεσματικότητα των στόχων και ικανοποιητική αποδοτικότητα των παρεμβάσεων. Επίσης, σημαντική ήταν η συμβολή του ΠΕΠ στην αντιμετώπιση πολλών περιβαλλοντικών προβλημάτων, στην κάλυψη στόχων που αφορούν την διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και τον σχεδιασμό παρεμβάσεων σε περιοχές NATURA, καθώς και στην κατασκευή μικρομεσαίων φραγμάτων και ταμιευτήρων, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην ενίσχυση των επενδύσεων, στη δημιουργία δικτύων υποδομών.

Η ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων κρατών και περιφερειών της Ένωσης στηρίζεται στη θεωρητική θέση ότι σε μία μεγάλη οικονομία της αγοράς, ο ελεύθερος ανταγωνισμός προκαλεί τη διατήρηση ή ακόμη και τη διεύρυνση των χωρικών οικονομικών ανισοτήτων. Πχ. για μία σειρά από λόγους (όπως αναπτυγμένες υποδομές, ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, ύπαρξη τεχνολογικών κέντρων, αναπτυγμένες χρηματοπιστωτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες, μεγάλες τοπικές αγορές, βιομηχανική παράδοση, ύπαρξη μεγάλων επιχειρήσεων κ.λπ.) περιοχές με μεγάλες οικονομικές συγκεντρώσεις εμφανίζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα στην παραγωγή προϊόντων έντασης κεφαλαίου και γνώσης, καθώς και στις σύγχρονες υπηρεσίες.

Το συμπέρασμα αυτής της θέσης είναι ότι η σύγκλιση των περιφερειακών επιπέδων ανάπτυξης δεν δύναται να προκύψει μέσω των διεργασιών των αγορών συντελεστών παραγωγής και αγαθών, όπως πρεσβεύει η νεοκλασική άποψη, αλλά μέσω παρεμβατικών πολιτικών ανακατανομής των εισοδημάτων από τις αναπτυγμένες προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές για την ενίσχυση της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τελευταίων.

Στην περίπτωση της ΕΕ, τα τελευταία 20 περίπου χρόνια έχει δημιουργηθεί μία σε μεγάλο βαθμό ενιαία, κοινή και (με εξαίρεση ορισμένα αγροτικά προϊόντα) ανοικτή προς τα έξω αγορά, με αποτέλεσμα την περαιτέρω όξυνση του εσωτερικού και διεθνούς ανταγωνισμού. Αυτό σημαίνει ότι στην ενιαία αγορά, και ειδικά στην Ευρωζώνη, οι δυνάμεις του ελεύθερου ανταγωνισμού ενίσχυσαν τη διαδικασία απόκλισης ή επιβράδυναν τη σύγκλιση χωρίς όμως να υπάρξει γενναία Κοινοτική πολιτική ανακατανομής των εισοδημάτων ως αντιστάθμισμα.

Ειδικότερα, σε έναν ενιαίο νομισματικό χώρο, όπως είναι ο «Ευρωχώρος», προσδοκάται βάσιμα ενίσχυση των τάσεων περιφερειακής απόκλισης δεδομένου ότι σε έναν τέτοιο χώρο καθοριστικοί παράγοντες ανταγωνιστικότητας σχετίζονται με την παραγωγικότητα και την περιφερειακή επενδυτική ανταγωνιστικότητα. Στην περίπτωση της χώρας μας και της Θεσσαλίας ειδικότερα, όλες οι διαμορφωθείσες κατά το παρελθόν εξελίξεις, όπως μέση εθνική παραγωγικότητα κάτω από τις μέσες αμοιβές, συγκριτικά ταχύτερος πληθωρισμός, αρνητικές εσωτερικές συνθήκες άμεσων ξένων επενδύσεων, έντονες τάσεις αποχωροθέτησης δραστηριοτήτων κ.ά. λειτουργούν υπέρ της απόκλισης και όχι της σύγκλισης.

Στην περίπτωση της Θεσσαλίας υπήρξαν και επιπρόσθετοι παράγοντες που βάσιμα περιόρισαν τις τάσεις γρήγορης σύγκλισης, όπως:

- Η χρονοαπόσταση από τους δύο μεγάλους πόλους ανάπτυξης της χώρας, παρά την κεντροβαρή γεωγραφικά θέση της.
- Η μειωμένη λειτουργία άμεσων διεθνών μεταφορικών συνδέσεων και η μειωμένη συμμετοχή της περιοχής σε διεθνή λειτουργικά δίκτυα.

- Η πτώση ορισμένων κλάδων της μεταποίησης λόγω της εισαγωγικής διείσδυσης, αλλά και λόγω της αποχωροθέτησης των δραστηριοτήτων σε χώρες χαμηλού κόστους.
- Η εμμονή λόγω ΚΑΠ σε εντατικές, επιδοτούμενες καλλιέργειες αγροτικών πρώτων υλών και η επένδυση σε αυτές σημαντικών κεφαλαίων (ιδιωτικών και δημόσιων).
- Οι αδυναμίες συνολικά της μεταποίησης.
- Η μη ανάπτυξη δυναμικών κλάδων του τομέα των υπηρεσιών (π.χ. χρηματοπιστωτικές, Ε&Τ, ΚτιΠ, logistics, εκπαίδευση και υγεία, ειδικές μορφές τουρισμού).

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τους βασικούς δείκτες του Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας και την πορεία υλοποίησής τους

Αξονες		Μ	Δείκτες αναθεωρημένου ΣΠ	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης	Τιμή-στόχος 2008
1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	1.1	ΒΙΠΕ-ΒΙΟΠΑ που βελτιώνονται	Αρ.	4	4
			Πλήθος νέων ΒΕΠΕ που θα δημιουργηθούν	Αρ.	0	1
			Αριθμός χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων επιχειρήσεων	Αρ.		15
	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	1.3	Νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται	Αρ.	65	50
			Ενισχύσεις επενδυτικών σχεδίων σε υφιστάμενες επιχειρήσεις	Αρ.	65	10
	ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΜΕ ΚΑΙ ΠΜΕ	1.4	Επιχειρήσεις που ενισχύονται	Αρ.	62	250
				Αρ.		
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ-ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ	1.5	Κλίνες Γ' τάξης (και άνω) που εκσυγχρονίζονται	Πλήθος	22.400	700
			Εκσυγχρονισμός κλινών που δημιουργούνται εκτός Ν2601/98	Πλήθος	24.000	3.500
			Νέες κλίνες καταλυμάτων			250
			Επιχειρήσεις που ενισχύονται			80
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ	1.6	Επιχειρήσεις που ενισχύονται		330	20	
		Συμμετοχή σε εκθέσεις			20	
2	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ	2.1	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Αρ.	2.000	800
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	2.2	Φάκελοι προϊόντων ΠΟΠ-ΠΓΕ, ΕΠΠΕ, ΟΠΑΠ, κλπ		8	15
			Πιλοτικά σχέδια τεχνικής στήριξης		4	1
	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ	2.3	Εργαστήρια			4
			Κτηνοτροφικά Πάρκα		2	1
			Παροχή Ηλεκτρικού ρεύματος σε Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις		100	280
		Αγροτική Οδοποιία			100	

	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ		Υποδομές Βιολογικής Γεωργίας και Αγροτουρισμού			2
	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	2.5	ΑΛΙΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ (ΝΕΑ)		0	5
			ΒΡΑΧΙΟΝΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ		11	4
	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	2.6	Μετεγκαταστάσεις οχλουσών κτην. Μονάδων		100	80
					0	
			Μελέτες αναδασμού	Αρ. Στρ.		2
			ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑ	αρ. αγρ.		26
	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Β'ΚΠΣ	2.7	ΟΓΚΟΣ ΚΜ ΣΩΜΑΤΟΣ ΦΡΑΓΜΑΤΩΝ		300.000	600.000
			Κύριες νέες προσαγωγές διώρυγες και υδροαρδευτικά δίκτυα (υδροαρδ. / στραγ/αγροτ. οδικά) Χιλιόμετρα	χλμ		44
			ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ στρέμματα (τοπογραφικές εργασίες και παράλληλα έργα)	στρ	1.168.000	36.000
	ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	2.8	Ταμιευτήρες (αριθμός) χωμάτινου ταμιευτήρα		9	7
			ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΥΔΑΤΟΣ	χλμ		260
			ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ (βελτίωση)	μ		218000
	ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2.9	Αριθμός ζωνών		9	9
			Προγράμματα κατάρτισης		103	85
			Καταρτιζόμενοι/ες		1720	1650
			Αριθμός καταρτιζομένων ανδρών			
			Αριθμός καταρτιζομένων γυναικών			
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους			222
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους νέους επαγγελματίες			147
			Δράσεις συμβουλευτικές (συνεδρίες)			
			Αριθμός υποστηρικτικών δομών που δημιουργούνται			
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2.10	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας λυμάτων		2	4
			Εκθετήρια Λαογραφικού Υλικού, Παραδοσιακά κτίρια			17
			Αποκατάσταση εγκαταλειμμένων λατομιών , χωματερών			2
	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΩΝ	2.11	Δασικά Επενδυτικά Σχέδια που θα υλοποιηθούν		50	10
			Αντιπυρικές Ζώνες - Δασική Οδοποιία		800	110
			Μήκος Επέμβασης (Έργα Διευθέτησης Χειμάρρων)			2200
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	2.12	Επαρχιακή/ διακοινοτική οδοποιία (νέα χάραξη)			40

	ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ		Επαρχιακή / διακοινοτική οδοποιία (βελτίωση)			180
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	2.13	Σχέδια Βελτίωσης			9
Αριθμός Επενδυτικών Σχεδίων στο τομέα της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων					100	
Αριθμός Επενδυτικών Σχεδίων αγροτουρισμού (σχέδια τουριστικών δραστηριοτήτων)					30	
	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2.17	Σχέδια ανάπλασης			
Αποκατάσταση ιδιωτικών κτιρίων					50	
Πεζοδρομήσεις και διαμορφώσεις – αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων					16	
Αγροτική Οδοποιία (Αριθμός παρεμβάσεων)					2	
3	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ	3.1	Υποδομές Υγείας (αριθμός παρεμβάσεων)		5	1
			Υποδομές Πρόνοιας (αριθμός παρεμβάσεων)		26	5
			Κλίνες (νέες)	Αρ.	1734	300
			Κινητές μονάδες	Αρ.		1
			Κτίρια (Πρόνοιας)	μ2	1530	1800
	ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	3.2	Αναπλάσεις ιστορικών κέντρων - συνόλων	Πλήθος	15	2
			Αρχαιολογικοί χώροι που αποκαθίστανται - αναδεικνύονται	Αρ	7	1
			Εξοπλισμός	Πλήθος	4	2
			Νέες μελέτες ΓΠΣ , αναθεώρηση ΓΠΣ	Αρ.		2
	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ	3.3	Δημιουργία χώρων διάθεσης απορριμμάτων μικρής κλίμακας (νέοι ΧΥΤΑ)	Πλήθος	2	1
			Κατασκευή νέων Ε.Ε.Λ.	Αρ		1
			Αποκατάσταση παλαιών χώρων απορριψης απορριμάτων ΧΑΔΑ	Αρ		10
Βελτίωση υφιστάμενων ΕΕΛ			Αρ	9	3	
		Αποκατάσταση παλαιών χωρων απόρριψης απορριμάτων ΧΑΔΑ				10
ΑΝΑΔΕΙΞΗ-ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ	3.4	Αρχαιολογικοί χώροι που αποκαθίστανται - αναδεικνύονται	Αρ	7	2	
		Μνημεία που αποκαθίστανται - αναστηλώνονται	Πλήθος	18	5	
		Αναπλάσεις Ιστορικών κέντρων	Αρ		1	
		Αναπλάσεις – Αναβαθμίσεις Περιοχών (Παραλιακή Ζώνη)	Αρ		1	
	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	3.5	ΖΩΝΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ			6

	ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ - ΕΤΠΑ		ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΔΟΜΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (ΣΤΡ)	στρ		60,10
			ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ (ΣΤΡ)	στρ		68,6
			ΚΤΙΡΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΙ (ΑΡ/ Τ.μ.)	αρ/τμ		13
			Νέα κτίρια			3
	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ - ΕΚΤ	3.6	Αριθμός ζωνών			6
			Προγράμματα κατάρτισης		0	18
			Καταρτιζόμενοι		0	275
			Αριθμός καταρτιζομένων ανδρών			
			Αριθμός καταρτιζομένων γυναικών			
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους		0	253
			Δομές που δημιουργούνται/ εκσυγχρονίζονται/ επεκτείνονται			2
			Δράσεις συμβουλευτικής (συνεδρίες)			
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	3.7	Αίθουσες διδασκαλίας (νέες) Α'θμιας εκπ/σης	αρ	3567	140
			Αίθουσες διδασκαλίας (νέες) Β'θμιας εκπ/σης	αρ	2147	130
			Κτίρια Γ' β'αθμιας εκπ/σης	μ2		7000
			Δομές Αβάθμιας εκπαίδευσης	αρ		18
			Δομές Β'βάθμιας εκπαίδευσης	αρ		6
4	ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	4.1	Ε.Ο. (νέα)	χλμ	831	
			Ε.Ο. βελτίωση	χλμ		45
			Κρητιδώματα ΜΜ		1385	110
			Κυματοθραύστες (επέκτ. – βελτίωση) ΜΜ		980	750
			Μώλοι (προσήνεμοι, υπήνεμοι) ΜΜ		495	110
			Κτηριακά έργα Μ2		0	180
			Μήκος επέμβασης (έργα διευθέτησης χειμάρρων), Χλμ		0	0,05
	Λιμένες βελτιούμενοι			3		
	ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΟΔΙΚΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ	4.2	Ε.Ο. (νέα)	χλμ	1031	5
			Ε.Ο.(βελτίωση)	χλμ	1801	15
			Γέφυρες	αρ		7
			ΕΠ.Ο.(βελτίωση)	χλμ		30
	ΠΑΡΑΚΑΜΨΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ	4.4	Ε.Ο. (νέα)	χλμ	1031	8
Επαρχ. – Διακοιν. Οδ (νέα)			χλμ		10	
Σήραγγες			αρ		2	
5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	5.1	Προγράμματα κατάρτισης		494	124
			Καταρτιζόμενοι/-ες		9421	2260
			Καταρτιζόμενοι (άνδρες)		9421	900
			Καταρτιζόμενες (γυναίκες)			1360
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους			
	ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΝΕΡΓΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ	5.2	Αριθμός Τοπικών Πρωτοβουλιών			10
			Προγράμματα κατάρτισης		96	20
			Καταρτιζόμενοι άνεργοι ειδικών κοινωνικών ομάδων		1485	110

ΟΜΑΔΕΣ		Καταριζόμενες άνεργες ειδικών κοινωνικών ομάδων			160
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε άνεργους άνδρες ευπαθών κοινωνικών ομάδων		0	
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε άνεργες γυναίκες ευπαθών κοινωνικών ομάδων			267
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε άνδρες ευπαθών κοινωνικών ομάδων			186
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε γυναίκες ευπαθών κοινωνικών ομάδων			231
		Δομές που δημιουργούνται / εκσυγχρονίζονται / επεκτείνονται		0	
		Δράσεις συμβουλευτικές (συνεδρίες)			904
		Ιατρικοκοινωνικά κέντρα			7
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ	5.3	Αριθμός δομών που δημιουργούνται / εκσυγχρονίζονται / επεκτείνονται		0	111

Κύριες - ενδεικτικές - παρεμβάσεις που υλοποιούνται ή θα υλοποιηθούν μέχρι τέλος της Προγραμματικής Περιόδου στην Περιφέρεια μέσω του ΠΕΠ Θεσσαλίας ανά τομέα, είναι:

Οδικά έργα

Σημαντικές οδικές παρεμβάσεις γίνονται στους άξονες μεταξύ της πρωτεύουσας της Περ. Θεσσαλίας τη Λάρισα με τις πρωτεύουσες των όμορων νομών (Τρίκαλα – Καρδίτσα – Βόλο). Επίσης ολοκληρώνονται οι παρακάμψεις των παραπάνω πόλεων. Ενδεικτικές μεγάλες δράσεις είναι :

- Ε.Ο. ΣΟΦΑΔΕΣ - Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ
- Ε.Ο. ΛΑΡΙΣΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
- Ε.Ο. ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ
- ΕΠ. Ο. ΛΑΡΙΣΑΣ – ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΒΟΛΟΥ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΛΑΡΙΣΑΣ

- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Υγεία - Εκπαίδευση

Υποδομών Υγείας – Πρόνοιας, προϋπολογισμού

Σημαντική παρέμβαση είναι η ολοκλήρωση του Νοσοκομείου Βόλου

Πολιτισμός

ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ - ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ,

Σημαντική παρέμβαση είναι ανάδειξη του αρχαίου Θεάτρου Λάρισας

Υποδομές Πρωτογενή Τομέα

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ - ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ – ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ,

Σημαντικά έργα είναι οι παρεμβάσεις στο αρδευτικό έργο Σμοκόβου

Φυσικό Περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις αφορούν κυρίως τη βελτίωση της ποιότητας του πόσιμου νερού, τη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, και την εκπόνηση χωροταξικών και πολεοδομικών μελετών. Ενδεικτικά έργα που υλοποιούνται από το ΠΕΠ στο τομέα του περιβάλλοντος είναι:

- ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ – ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ,
- ΈΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

Κατασκευάζεται 1 νέος ΧΥΤΑ

Αποκαθίστανται σημαντικός αριθμός ΧΑΔΑ

Απασχόληση – Ισότητα των δύο φύλων

Στο πλαίσιο του Π.Ε.Π Θεσσαλίας υλοποιούνται δράσεις που συμβάλλουν στην απασχόληση και στη βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη προνοιακής πολιτικής και στη βελτίωση της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων κυρίως μέσω των Μέτρων του Άξονα Προτεραιότητας 5 «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ». Στον ίδιο Άξονα εντάσσονται και παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα οι οποίες στοχεύουν στην κοινωνική ανάπτυξη γεωγραφικά προσδιορισμένων περιοχών (Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης) μέσω πόρων που πηγάζουν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Ολοκληρωμένες Δράσεις

Στα πλαίσια του ΠΕΠ Θεσσαλίας εντάσσεται η εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης αγροτικών χώρου (ΟΠΑΑΧ) σε επτά (7) ορεινές / μειονεκτικές ζώνες της περιφέρειας (α. ΑΡΓΙΘΕΑΣ, β. ΚΙΣΣΑΒΟΥ, γ. ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ, δ. ΟΘΡΥΟΣ, ε.

ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ, στ. ΠΥΛΗΣ – ΜΕΣΟΧΩΡΑΣ. ζ. ΣΜΟΚΟΒΟΥ), οι οποίες και έχουν ως στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και την επανένταξη των περιοχών αυτών στο εθνικό παραγωγικό σύστημα.

Παράλληλα, μέσω του ΠΕΠ υλοποιούνται ολοκληρωμένες δράσεις αστικής ανάπτυξης σε έξι (6) γεωγραφικά προσδιορισμένες ενότητες της Περιφέρειας Θεσσαλίας εντός των Δήμων Βόλου και Ν. Ιωνίας Νομού Μαγνησίας, Δήμου Καρδίτσας Νομού Καρδίτσας, Δήμου Τρικκαίων Νομού Τρικάλων, Δήμων Λάρισας και Τυρνάβου Ν. Λαρίσης)

Στερεά Ελλάδα

Η αποτίμηση των αναπτυξιακών επιτευγμάτων στις προηγούμενες περιόδους διαρθρώνεται πρώτον κατά θεματική προτεραιότητα και δεύτερον σε σχέση με τη συνολική δημόσια επενδυτική προσπάθεια στην Περιφέρεια, συγχρηματοδοτούμενη ή μη.

Επένδυση στην Κοινωνία της γνώσης και την Καινοτομία, Εξωστρέφεια και ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Η θεματική προτεραιότητα εξυπηρετεί του στόχους της αναβάθμισης της θέσης της ελληνικής οικονομίας στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο και στην ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού και της γνώσης, δηλαδή βασικές συνιστώσες της ανταγωνιστικότητας. Συνεπώς η εξέταση των επιτευγμάτων των προηγούμενων περιόδων περιλαμβάνει παρεμβάσεις σχετικές με την ανταγωνιστικότητα, την Ε&Τ, την καινοτομία και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Στα πλαίσια του ΠΕΠ 1994-99 (2η προγραμματική περίοδος) προσδιορίζονται 3 μέτρα που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Κατά την περίοδο αυτή πραγματοποιήθηκαν έργα συνολικού κόστους 110 ΜΕCU (20,8% της συνολικής δημόσιας δαπάνης). Ακόμα 110 ΜΕCU εκτιμάται ότι δόθηκαν για επενδύσεις του Ν. 2234/90 μέσω του ΕΠ. Βιομηχανία. Κατά την 3η προγραμματική περίοδο στο ΠΕΠ εντοπίζονται 6 μέτρα που αφορούν την ενίσχυση υποδομών και επιχειρήσεων (ΑΠ 4) με Π/Υ 49,6 Μ€. Επίσης την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αφορούν και τα μέτρα του ΠΕΠ που σχετίζονται με την ανάδειξη - προβολή των πολιτιστικών πόρων, την βελτίωση της τουριστικής υποδομής και την εμπορία προϊόντων ποιότητας (Π/Υ: 24 Μ€). Παράλληλα, από τα στοιχεία του ΟΠΣ υπολογίζεται ότι οι δεσμευμένοι χρηματοδοτικοί πόροι προς την ΠΣτΕ από τομεακά Ε.Π. (κυρίως το ΕΠΑΝ) ανέρχονται σε 300 Μ€.

Ειδικότερα, η καινοτομία και η Ε&Τ στην Περιφέρεια αντιμετωπίζεται από 9 Μέτρα του ΠΕΠ, οι σχετικές με την καινοτομία δράσεις των οποίων (όπως προκύπτουν από τα πεδία παρέμβασης) αντιπροσωπεύουν το 14,6% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ. Ιδιαίτερα συμβάλλουν τα Μέτρα του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ενίσχυση- εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων και διασύνδεσή τους με την τοπική οικονομία» στο τμήμα εκείνο της δημόσιας δαπάνης που προβλέπεται να κατευθυνθεί σε καινοτόμες τεχνολογίες και μεθόδους.

Εκτιμάται ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αποτέλεσε, σε χρηματοδοτικούς όρους, την 2η αναπτυξιακή προτεραιότητα της Περιφέρειας. Κύριος στόχος των παρεμβάσεων ήταν η ενίσχυση ΜΜΕ ικανών να αναπτυχθούν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον

(το σημαντικότερο Μέτρο στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 1994-1999, 15,9% συνολικού Π/Υ του προγράμματος).

Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι:

- ✓ βελτίωσαν μεσοπρόθεσμα την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων
- ✓ συγκράτησαν θέσεις εργασίας στην μεταποίηση
- ✓ αναβάθμισαν την τουριστική υποδομή και ανωδομή.

Ενίσχυση των φυσικών και τεχνολογικών υποδομών προσπελασιμότητας

Η ανάπτυξη συγκοινωνιακών, επικοινωνιακών και ενεργειακών δικτύων και υποδομών στην ΠΣτΕ αποτέλεσε την υπ' αριθμόν ένα προτεραιότητα στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους. Στα κύρια έργα που αφορούν στην ΠΣτΕ περιλαμβάνονται ο ΠΑΘΕ και η ζεύξη του Μαλιακού κόλπου, η Ε.Ο. Σχηματάρι – Χαλκίδα και ο Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας.

Η αναβάθμιση του Σ/Δ δικτύου (το σύνολο των έργων από τομεακά ΕΠ) στην ΠΣτΕ χρηματοδοτήθηκε κυρίως κατά την περίοδο του Γ' ΚΠΣ. Όντας στα πλέον δύσκολα κατασκευαστικά τμήματα της πρωτεύουσας Σ/δ γραμμής της Χώρας (Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Ειδομένη), τα έργα για την αναβάθμιση του δικτύου κατά το Β' ΚΠΣ περιορίστηκαν στην αύξηση της μεταφορικής ικανότητας του τμήματος Τιθορέας-Λιανοκλαδίου (με την αναβάθμιση Σ/δ γραμμής μήκους 53 χιλιομέτρων). Δύο Μέτρα του Ε.Π. «ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ, ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ» 2000-06, συνολικού Π/Υ 960 Μ€, αφορούν εξ ολοκλήρου στην Στ.Ε.: Αναβάθμιση του τμήματος Τιθορέας-Λιανοκλαδίου (Μέτρο 2.2), Νέα γραμμή Λιανοκλάδι-Δομοκός (Μέτρο 2.3).

Μέσω των ΠΕΠ έχουν πραγματοποιηθεί παρεμβάσεις στο λοιπό εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο, που κατά κύριο λόγο στοχεύουν στην μείωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας καθώς και 3 παρεμβάσεις λιμενικών έργων (αλιευτικά καταφύγια)

Θετική εξέλιξη παρουσιάζουν και οι επενδύσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη των ΑΠΕ: έχουν ενταχθεί στο ΕΠΑΝ 9 επενδύσεις για ΑΠΕ στην ΣτΕ, προϋπολογισμού 187 Μ€.

Σε ότι αφορά αποτελέσματα και επιπτώσεις των έως τώρα παρεμβάσεων, αναφέρεται ότι κατά την ολοκλήρωση των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων στον ΠΑΘΕ, ο χρόνος πρόσβασης στην Περιφέρεια (Λαμία) από τον πόλο της Θεσσαλονίκης και από την Αθήνα θα μειωθεί κατά 11% και 28% αντίστοιχα και ότι η αξιοποίηση του υφιστάμενου αιολικού δυναμικού της Περιφέρειας θα ανέλθει στο 38% περίπου (15 GWh/έτος, στοιχεία ΚΑΠΕ, 2003), και θα κινηθεί περί τον ελληνικό μέσο όρο.

Αειφόρος ανάπτυξη και Ποιότητα ζωής

Κατά το Β' και το Γ' ΚΠΣ, τα μέτρα και έργα για την προστασία του περιβάλλοντος αποτέλεσαν την τέταρτη σε χρηματοδοτικούς όρους προτεραιότητα. Στις κοινωνικές υποδομές συμβάλλει η υλοποίηση 7 μέτρων του Γ' ΠΕΠ, στο σύνολό τους με υψηλής έντασης συνάφεια, τα οποία αφορούν σε ανάπτυξη και υποστήριξη της λειτουργίας δομών στήριξης ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας. Πα-

ράλληλα, για το αστικό και δομημένο περιβάλλον μέσω του ΠΕΠ διατίθενται 5 Μ€ για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, ενώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι έργα με περιβαλλοντική συνιστώσα (κυρίως κυκλοφοριακές παρεμβάσεις εντός αστικού χώρου) χρηματοδοτούνται από έργα – παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας.

Κύριοι στόχοι των παρεμβάσεων ήταν η κατασκευή υποδομών για τα αστικά απόβλητα και απορρίμματα, η ορθολογική διαχείριση των υδάτων, η διαχείριση των δημοτικών απορριμμάτων και η ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και η αναβάθμιση του αστικού χώρου. Με βάση τα ως τώρα πραγματοποιημένα και δρομολογημένα έργα θα αυξηθεί αρκετά το ποσοστό κάλυψης των αναγκών σε θέματα βασικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, ενώ δεν έχουν πραγματοποιηθεί έργα που να αφορούν την διαχείριση των βιομηχανικών και επικινδύνων στερεών και υγρών αποβλήτων, τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Περιφέρεια δεδομένου του μεγέθους του δευτερογενή τομέα. Σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον αναμένεται η έναρξη των παρεμβάσεων για την αποκατάσταση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, χωρίς να μπορεί αυτή την στιγμή να προσδιοριστεί η αποτελεσματικότητα αυτών. Ειδικό ζήτημα της περιφέρειας αποτελεί η αυξανόμενη άντληση φυσικών πόρων για τις ανάγκες της Αθήνας ενώ το πρόβλημα της προστασίας των ακτών από την αυθαίρετη δόμηση αναμένεται να αντιμετωπιστεί μερικώς με την εφαρμογή των εκπονούμενων ΓΠΣ – ΣΧΟΟΑΠ.

Οι παρεμβάσεις στην υγεία οδηγούν σε αύξηση της δυναμικότητας των νοσηλευτικών κλινών κατά 300, που όμως θα παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή και με την ολοκλήρωσή – θα αντιστοιχούν μόνο 2,1 κλίνες ανά 1000 κατοίκους, (εθνικός μ.ο.: 4,8 κλίνες).

Ενίσχυση της Απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής

Τρεις ήταν θεματικά οι κύριες παρεμβάσεις στον τομέα της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και της απασχόλησης στην Περιφέρεια Κεντρικής Ελλάδας.

- ✓ Παρεμβάσεις που αφορούν την υποδομή όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης: συνολικά μέσω των ΠΕΠ και των τομεακών Ε.Π. για την εκπαίδευση εκτιμάται ότι το σύνολο των πόρων για την δημιουργία υποδομών εκπαίδευσης (ΕΤΠΑ) έχουν ξεπεράσει τα 100 Μ€. Στο ποσό πρέπει να προστεθούν περίπου 9 Μ€ που αφορούν υποδομές ΚτΠ στην εκπαίδευση (ΕΠ ΚτΠ).
- ✓ Σχετικά με την απασχόληση και την κατάρτιση, στο Β΄ ΚΠΣ εκτελέστηκαν έργα ύψους 13 ΜΕCU μέσω του ΠΕΠ (περίπου 11 ΜΕCU δόθηκαν την ίδια περίοδο του ΕΠ ΣΚΠΑ - συνυπολογιζόμενων των πρωτοβουλιών Youthstart, Horizon κλπ) ενώ κατά το Γ΄ ΚΠΣ η συνολική δαπάνη των έργων του ΠΕΠ ανέρχεται σε 30,7 Μ€ καθώς σημαντική συνάφεια παρουσιάζουν 12 Μέτρα – 18,2% της δημόσιας δαπάνης. Συμβάλλουν επίσης, με μέσης έντασης συνάφεια όμως, τα Μέτρα που αφορούν στην ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων, διότι οι παρεμβάσεις αυτού του είδους συμβάλλουν στην αύξηση των θέσεων εργασίας ή/και στη διατήρηση των ήδη υφιστάμενων. Σημαντική συνεισφορά αναμένεται να έχουν οι Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης, καθώς θα δράσουν σε εντοπισμένες ομάδες πληθυσμού ή σε προσδιορισμένους θύλακες ανεργίας.
- ✓ Παρεμβάσεις που αφορούν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν κυρίως έργα του Γ΄ ΚΠΣ και έχουν δεσμεύσει πόρους ύψους 16 Μ€ από το ΠΕΠ και 19 Μ€ από τα Ε.Π. «Απασχόληση» και «Υγεία – Πρόνοια».

Χαρακτηριστικές είναι οι τιμές συγκεκριμένων Δεικτών:

Στην εκπαίδευση :

- ✓ Το ποσοστό κάλυψης αναγκών σε αίθουσες στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (πρωινή βάρδια) έχει φτάσει το 100%.
- ✓ Το ποσοστό κάλυψης των αναγκών σε ειδικά εξοπλισμένες αίθουσες διδασκαλίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση θα φτάσει σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΠΕΠ το 80%

Στην Απασχόληση:

- ✓ Το ποσοστό ανεργίας σύμφωνα με τη Eurostat ανέρχεται το 2004 σε 12,8% του εργατικού δυναμικού, έναντι 13,4 του ίδιου εξαμήνου το 1998 και είναι διαμορφωμένο κατά 2,3 μονάδες υψηλότερο του Εθνικού.
- ✓ Ποιοτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2004 το ποσοστό γυναικείας ανεργίας το 2000 ήταν 20,2% (έναντι 21% 1999), το ποσοστό των μακροχρόνιων ανέργων ως προς το σύνολό τους το 2004 ανέρχεται σε 56,5% (από 61,6% το 1997).

Βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Δεκαπέντε Μέτρα του ΠΕΠ της 3^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (24,4% της προγραμματικής δημόσιας δαπάνης) συμβάλουν στην ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιοχές και την ύπαρξη αναπτυξιακών εμποδίων. Τα Μέτρα αφορούν σε ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων και αναβάθμιση παραγωγικών υποδομών, ανάπτυξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος και των πολιτιστικών πόρων, καθώς και σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης, υπό την έννοια ότι δημιουργούν τις προϋποθέσεις εκείνες για την υποδοχή ή τη διευκόλυνση των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε αστικές ζώνες

Ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές

Κατά το Γ΄ ΚΠΣ, δεκαπέντε Μέτρα του ΠΕΠ (57,9% της προγραμματικής δημόσιας δαπάνης) συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και στα των προβλημάτων διψισμού της οικονομίας. Ειδικότερα, με υψηλής έντασης συνάφεια συμβάλλουν τα Μέτρα του Άξονα Προτεραιότητας 1, ο οποίος αφορά στη μείωση των φαινομένων διψισμού, ειδικά των ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας. Ιδιαίτερα αναμένεται να συμβάλει κυρίως το τμήμα της προγραμματικής δημόσιας δαπάνης των ανωτέρω Μέντρων που θα κατευθυνθεί στις περιοχές ΟΠΑΑΧ της Περιφέρειας. Επίσης στην άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, αναμένεται να συμβάλει το Μέτρο 3.1 «Ενίσχυση Μεταφορών» και ειδικότερα τα οδικά έργα που αντιμετωπίζουν υπαρκτές ενδονομαρχιακές ή διανομαρχιακές ανισότητες (π.χ ο βόρειος και ο νότιος άξονας της Εύβοιας).

Τρία Μέτρα του ΠΕΠ (τα οποία ωστόσο από την άποψη της χρηματοδοτικής βαρύτητας αντιπροσωπεύουν το 40,6% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ) συμβάλουν στην αντιμετώπιση της γεωγραφικής απομόνωσης περιοχών της Περιφέρειας και ειδικότερα τα Μέτρα 1.11 και 3.1 που αφορούν στην ενίσχυση των υποδομών μεταφορών της Περιφέρειας. Με χαμηλής έντασης συνάφεια δύναται να συμβάλει και το Μέτρο 4.7 «Ενίσχυση δράσεων της Καινοτομίας και της Κοινωνίας της Πληροφορίας» στην περίπτωση που υλοποιηθούν δράσεις που θα επιτρέψουν την εξ' αποστάσεως εξυπηρέτηση του πολίτη από τις υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ανάπτυξη αγροτικών περιοχών

Κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους η αγροτική ανάπτυξη συνδέθηκε άμεσα με τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες και τον διΐσμό της περιφερειακής Οικονομίας. Την περίοδο του Α΄ ΚΠΣ χρηματοδοτήθηκαν δύο προγράμματα ΕΑΠ Ευρυτανίας και ΕΑΠ Φωκίδος, παράλληλα με επενδύσεις στον αγροτικό χώρο. Την περίοδο του Β΄ ΚΠΣ καταρτίστηκαν στο ΠΕΠ δύο ξεχωριστά υπο-προγράμματα, ενώ από εθνικούς πόρους χρηματοδοτήθηκαν ακόμα δύο ΕΑΠ (Ευβοίας και Φωκίδας). Κατά την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ η αγροτική ανάπτυξη και η μείωση του διΐσμου περιλήφθησαν σε έναν ενιαίο άξονα προτεραιότητας. Συμπληρωματικά στους στόχους των προγραμμάτων αυτών έχουν πραγματοποιηθεί δράσεις των Leader I, II και + και των ΟΠΑΑΧ (Υπουργείου Αγροτικής ανάπτυξης και Τροφίμων). Δεκατέσσερα μέτρα του ΠΕΠ (του Άξονα Προτεραιότητας 1) συμβάλλουν, άμεσα ή έμμεσα, στην οργάνωση του πρωτογενή τομέα. Η δημόσια δαπάνη που κατευθύνεται προγραμματικά για την άρση της συγκεκριμένης αδυναμίας ανέρχεται στο 29,4% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ.

Συνολικά εκτιμάται ότι για αγροτική ανάπτυξη στην ΠΣΤΕ καταβλήθηκαν 400 με 600 Μ€ μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τις προηγούμενες περιόδους. Την Περίοδο του Β΄ ΚΠΣ (143 ΜΕCУ –εκ των οποίων 53 ΜΕCУ από το ΠΕΠ). Την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ η συμμετοχή του ΕΓΤΠΕ-Π στο ΠΕΠ ανέρχεται σε 119 Μ€. Τα ΟΠΑΑΧ του ΥΠ Γεωργίας για την Περιφέρεια έχουν Π/Υ 27 Μ€ ενώ στην από τα υπόλοιπα μέτρα του ΕΠ ΑΑ –ΑΥ εκτιμάται ότι θα χρηματοδοτηθούν έργα στην περιφέρεια της τάξης των 150 με 200 Μ€.

Υπό μορφή πινάκων παρουσιάζεται η πλέον πρόσφατη εικόνα της επενδυτικής προσπάθειας του Γ΄ ΚΠΣ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

ΠΕΠ 2000-2006 (σε χιλ.€)	Σύνολο Π/Υ	Δημόσια δαπάνη
Προϋπολογισμός ΠΕΠ 2000-2006	872.235	719.779

Κατανομή πόρων ΠΕΠ 2000-2006	Σύνολο Π/Υ	Ποσοστό%
Παραγωγικό Περιβάλλον	369.536	42%
Ανθρώπινοι Πόροι	65.217	7%
Βασική Υποδομή	425.512	49%
Διάφορα	11.970	1%
ΣΥΝΟΛΟ	872.235	100%

Πηγή: ΟΠΣ, ΕΡΓΟΡΑΜΑ 30/10/2006

Συνολική Δαπάνη στην Περιφέρεια όλων των Ε.Π. του ΚΠΣ 2000-2006	Δ.Δ. ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ	ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ
EQUAL	2.085.822	1.651.926
LEADER+	13.416.342	9.646.123
Ε.Π. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	243.230.565	195.063.176
Ε.Π. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	175.730.131	125.347.044

Ε.Π. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	79.748.102	79.032.013
Ε.Π. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	93.604.031	75.355.790
Ε.Π. ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ, ΛΙΜΕΝΕΣ, ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	367.507.043	282.824.818
Ε.Π. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	10.164.400	6.373.589
Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	14.918.197	8.335.816
Ε.Π. ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ, ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ, ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	666.169.126	469.173.519
Ε.Π. ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ	22.201.938	12.601.685
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΛΙΕΙΑ	32.800.956	24.148.165
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	75.491.779	39.926.503
Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	943.048.921	610.891.432
Γενικό Άθροισμα	2.740.117.352	1.940.371.599
Ταμείο Συνοχής Ε.Υ.Δ. Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	25.675.281	15.600.647

Πηγή: ΟΠΣ, ΕΡΓΟΡΑΜΑ 30/10/2006

Στην Περιφέρεια υλοποιείται συνεχής, έντονη και εκτεταμένη αναπτυξιακή δημόσια επενδυτική προσπάθεια, συγχρηματοδοτούμενη και μη. Αλλά το μέγιστο της επενδυτικής προσπάθειας το καταβάλλουν τα Υπουργεία, που χρηματοδοτούν περίπου το 85% των έργων που είναι ενταγμένα στο Π.Δ.Ε. (σε όρους προϋπολογισμού): 40% του συνολικού προϋπολογισμού αντιστοιχεί σε έργα του ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλα 18% σε έργα του Υπουργείου Μεταφορών, δηλαδή ο τομέας των μεταφορικών ως επί το πλείστον υποδομών καλύπτει σχεδόν το 60%. Από το "υπόλοιπο" (προϋπολογισμός μείον εκτελεσθείσες δαπάνες), 38% καλύπτεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ και 21% από το Υπουργείο Μεταφορών. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει (α) ότι η Περιφέρεια έχει ακόμη ανάγκη παρεμβάσεων στις υποδομές πολύ σημαντικού ύψους αναγκαίων πόρων, και (β) ότι στο έδαφος της Περιφέρειας εκτελούνται πολύ σημαντικά έργα εθνικής σημασίας. Κατά συνέπεια, αφενός η Περιφέρεια έχει ακόμη ανάγκες τύπου Στόχου 1, αφετέρου κινδυνεύει να "απωλέσει" δυνητικούς πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων για τις ανάγκες αυτές στη νέα περίοδο, λόγω της ένταξης της στις Περιφέρειες "μεταβατικής στήριξης": τα μεγάλα έργα υποδομών εθνικής κλίμακας, σημασίας και επιπτώσεων, των Υπουργείων στο έδαφος της θα δεσμεύσουν "κλειδωμένους" πόρους σε εκείνες ακριβώς τις κατηγορίες παρεμβάσεων που η Περιφέρεια έχει ακόμη αυξημένες ανάγκες.

Αυξημένη συμμετοχή στον προϋπολογισμό έχουν και τα Υπουργεία Εσωτερικών (έργα ΟΤΑ) με 13,5%, Οικονομίας (επιχορηγήσεις) με 9%, Υγείας με 4,5% και, φυσιολογικά, Γεωργίας με 6%. Τα Υπουργεία Οικονομίας, Υγείας και Γεωργίας διαθέτουν και αυξημένη συμμετοχή στο μη εκτελεσθέν υπόλοιπο προϋπολογισμού, και κατά συνέπεια και σε αυτούς τους τομείς οι επενδυτικές ανάγκες της Περιφέρειας παραμένουν υψηλές.

Η κατά Νομό κατανομή του Π.Δ.Ε. είναι επίσης σημαντική.

ΝΟΜΟΙ	Π/Υ	ΠΙΣΤΩΣΗ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ
ΑΚΑΤΑΝΕΜΗΤΑ	207.625.837	81.874.266	41.979.308	165.646.528
ΒΟΙΩΤΙΑ	268.231.783	44.123.765	101.892.140	166.339.643
ΕΥΒΟΙΑ	456.879.400	90.168.706	184.318.992	272.560.409
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	96.250.618	22.269.134	61.229.309	35.021.308
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	1.314.756.128	158.595.040	554.037.531	760.718.597
ΦΩΚΙΔΑ	173.418.356	38.365.195	68.587.564	104.830.792
ΣΥΝΟΛΟ	2.517.162.122	435.396.106	1.012.044.844	1.505.117.277

ΥΠΟΙΟ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2006, Μελέτη Αναμόρφωσης Π.Δ.Ε.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι ότι (α) ο σχετικώς "πλουσιότερος" νομός (Βοιωτίας) συγκεντρώνει περίπου 11% του συνολικού προϋπολογισμού και του αδιάθετου υπολοίπου δημοσίων επενδύσεων, και (β) ο νομός Φθιώτιδας συγκεντρώνει πάνω από 50%, προφανώς λόγω της συγκέντρωσης εκεί μεγάλων έργων εθνικής κλίμακας και σημασίας. Δηλαδή, και στη χωρική κατανομή η επίπτωση των μεγάλων εθνικών έργων είναι καταλυτική.

Εάν θεωρηθεί ότι ο προϋπολογισμός των έργων είναι επικαιροποιημένος και εύλογος, το συνολικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση του Π.Δ.Ε. είναι ότι η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος (α) έχει ακόμη ανάγκη δημοσίων επενδύσεων συνολικού ύψους περίπου 1,5 δις €, (β) "χρεώνεται" με ανάγκες για δημόσιες επενδύσεις σε μεταφορικές κυρίως υποδομές συνολικού ύψους περίπου 700 εκ. €, και (γ) έχει ήδη διαπιστωμένες και "νομιμοποιημένες" ανάγκες για δημόσιες επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές συνολικού ύψους άνω των 100 εκ. €.

Ηπειρος

Η δημόσια δαπάνη (προϋπολογισθείσα) και η απορρόφησή της μέχρι τον Ιούνιο 2006 του ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006, ομαδοποιημένη ανά μείζονα τομέα παρέμβασης, παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα. Παρατίθενται επίσης και ορισμένα διαθέσιμα στοιχεία για δράσεις που πραγματοποιούνται στην περιφέρεια από τομεακά ΕΠ ή άλλα συγχρηματοδοτούμενα χρηματοδοτικά μέσα.

Περίοδος Γ' ΚΠΣ	Προϋπολογισμός	Δημόσια δαπάνη
ΠΕΠ	776.390.804	659.096.177
1. Μεταφορές	240.211.296	232.671.336
2. Λοιπές υποδομές γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	92.931.500	77.820.900
3. Επιχειρηματικότητα-ιδιωτικές επενδύσεις	150.345.518	68.567.118
4. Περιβάλλον, οικιστικός χώρος, κοινωνικές υποδομές	147.375.496	147.015.496
5. Ειδικές παρεμβάσεις για ορεινό χώρο	69.858.104	57.352.437
6. Ανθρώπινοι πόροι	52.693.616	52.693.616
7. Λοιπά	22.975.274	22.975.274
ΕΠ Περιβάλλον	12.264.522	
ΕΠ ΟΑΛΛΑ	486.822.588	
ΕΠ Επιχειρηματικότητα	107.430.813	
ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	67.757.145	

ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι	237.000.000	
ΕΠ Αγροτική Ανάπτυξη	173.639.000	
Χωρική Συνεργασία (Interreg)	81.568.000	
Ταμείο Συνοχής	54.000.000	45.225.000

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Ηπείρου

Οι πραγματοποιήσεις από το ΠΕΠ, που αποτελούν τα αποτελέσματα της αντίστοιχης χρηματοδότησης, όσον αφορά ορισμένους βασικούς δείκτες /τομείς, παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟ Σ 06-08	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠ ΟΙΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟ 06 (% ΣΤΟΧΟΥ)
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΩΣ 'ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ' ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ				
	Μέτρο 1.2: Επέκταση των υποδομών και εκ-συγχρονισμός των επιχειρήσεων				
1	Νέα επενδυτικά σχέδια που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν - Ν.2601	αρ	20	28	100%
2	Μικρά επενδυτικά σχέδια ενίσχυσης ΜΜΕ που αναμένεται να υποστηριχθούν - Καν.69/2001 ή Καν.70/2001	αρ	24	210	38%
	Πλήθος δομών που επεκτείνονται εκσυγχρονίζονται	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Αύξηση αριθμού δομών	%			
	Γ. ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΞΕΩΝ				
	Αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται				
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ				
	Μέτρο 2.1: Αστικές υποδομές - Περιβάλλον				
3	Δράσεις αναβάθμισης φυσικού περιβάλλοντος – επεμβάσεις σε βιότοπους	αρ	0	3	0%
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων νέων < 25 ετών	αρ			
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων ενηλίκων > 25 ετών	αρ			
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων κάτω των 25 ετών και άνω των 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και άνω των 12 μηνών διάρκεια ανεργίας	αρ			
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων κάτω των 25 ετών και έως 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και έως 12 μηνών διάρκεια ανεργίας	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ				
	Βαθμός διείσδυσης των δράσεων (επί του μέσου ετήσιου όρου ανέργων για την προγραμματική περίοδο)	%			
	Μέτρο 2.2: Υποδομές Υγείας - Πρόνοιας – Εκπαίδευσης				
4	Κατασκευή - βελτίωση αιθουσών διδασκαλίας α' και β' εκπαίδευσης	αρ	3.051	128	14%
5	Κατασκευή - βελτίωση - εξοπλισμός εργαστηριακών αιθουσών α' και β' εκπαίδευσης	αρ		20	30%
	Επωφελούμενοι/ες άνεργοι σε προγράμματα STAGE και νέων θέσεων εργασίας, νέοι < 25 ετών	αρ			
	Επωφελούμενοι/ες άνεργοι σε προγράμματα STAGE και νέων θέσεων εργασίας, ενήλικες > 25 ετών	αρ			
	Αριθμός επωφελούμενων ανέργων κάτω των 25 ετών και άνω των 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και άνω των 12 μηνών	αρ			

	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟ Σ 06-08	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠ ΟΙΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟ 06 (% ΣΤΟΧΟΥ)
	Αριθμός επωφελοόμενων ανέργων κάτω των 25 ετών και έως 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και έως 12 μηνών διάρκεια ανεργίας	αρ			
	B. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ				
	Διείσδυση (ποσοστό ανέργων που θα τοποθετηθεί σε νέες θέσεις και STAGE, στο συνολικό μέσο ετήσιο αριθμό ανέργων για την προγραμματική περίοδο)	%			
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ				
	Μέτρο 3.2: Ενίσχυση των υποδομών και της επιχειρηματικότητας - ανταγωνιστικότητας στον τριτογενή τομέα, Αξιοποίηση των φυσικών πόρων				
	Επωφελοόμενοι άνεργοι ευπαθών κοινωνικών ομάδων	αρ			
6	Ξενοδοχειακή υποδομή που δημιουργείται (αριθμός)	αρ		16	44%
7	Ξενοδοχειακή υποδομή που αναβαθμίζεται (αριθμός)	αρ		110	23%
	Μέτρο 3.3: Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων				
8	Νέα μουσεία	αρ	3	2	50%
	B. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Διείσδυση (επί του αριθμού των ωφεληθέντων ευπαθών κοινωνικών ομάδων που εντάχθηκαν σε προγράμματα καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας του Β' ΚΠΣ και των ωφελοόμενων που εκτιμάται ότι θα ενταχθούν σε ενέργειες του Μέτρου 1.3 του παρόντος	%			
	Μέτρο 3.1				
	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Αριθμός δομών που θα πιστοποιηθούν	αρ			
	Δυναμικότητα δομών (αριθμός θέσεων κατάρτισης)	αρ			
	Αριθμός εκπαιδευτών που θα πιστοποιηθούν	αρ			
	Αριθμός Συμβούλων Υποστηρικτικών Υπηρεσιών που θα εκπαιδευθούν	αρ			
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ				
	Μέτρο 4.1: Διαχείριση υδατικών πόρων - Έγχειρες βελτιώσεις				
9	Βελτίωση και εκσυγχρονισμός αρδευτικών δικτύων (στρέμματα)	στρ	209.400	17850	31%
	B. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Διείσδυση (επί του συνολικού μέσου ετήσιου αριθμού ανέργων για την προγραμματική περίοδο)	%			
	Ποσοστό βιωσιμότητας των επιχειρήσεων μετά το πέρας της επιχορήγησης	%			
	Μέτρο 4.3				

	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟ Σ 06-08	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠ ΟΙΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟ 06 (% ΣΤΟΧΟΥ)
	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Καταρτιζόμενοι εργαζόμενοι	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ				
	Δείσδυση	%			
	Μέτρο 4.3: Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις - Προβολή τοπικών προϊόντων				
	Επωφελούμενοι άνεργοι ευπαθών κοινωνικών ομάδων	αρ			
10	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων στην γεωργική εκμετάλλευση	αρ	901	180	48%
11	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων αγροτουρισμού	αρ	180	47	62%
	Μέτρο 4.10: Υποδομές μεταφορών στην ύπαιθρο				
12	Βελτίωση του επαρχιακού - τοπικού οδικού δικτύου	χλμ	2.168	220	48%
	Μέτρο 4.11: Ενίσχυση των υποδομών Υγείας - Πρόνοιας και Εκπαίδευσης στην ύπαιθρο				
13	Διεπιστημονικό Κέντρο	αρ	0	1	100%
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ				
	Μέτρο 5.1: Ανάπτυξη της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας - Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων				
14	Δομές παροχής υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας προς άτομα νεαρής και προχωρημένης ηλικίας	αρ		85	99%
	Μέτρο 5.2: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού				
15	Άτομα που θα καταρτιστούν	αρ	3.256	1.620	53%
	Μέτρο 5.3: Τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης				
	Αριθμός υφιστάμενων δομών των οποίων συγχρηματοδοτείται η λειτουργία	αρ			
	Αριθμός νέων δομών των οποίων συγχρηματοδοτείται η λειτουργία	αρ			
16	Άτομα που θα καταρτιστούν	αρ	632	410	0%

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Ηπείρου

ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟΥ 2006 (μεικτές, ισοδύναμες ετήσιες)	Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης:	3.411
	Μόνιμες:	879

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Ηπείρου

Η κινητοποίηση πόρων ιδιωτικού τομέα (μόχλευση) (μετρούμενη ως το ποσοστό ιδιωτικής συμμετοχής των ενταγμένων έργων τα έτη 2000-06 σε σχέση με την προγραμματισμένη στους χρηματοδοτικούς πίνακες του ΠΕΠ ιδιωτική συμμετοχή για το ίδιο διάστημα

μα) ανέρχεται σε 78,7%. Επίσης, οι δαπάνες ιδιωτικής συμμετοχής επί του συνολικών δαπανών (μέχρι τον Ιούνιο 2005) ανέρχονται σε 16,6%

Μια συνοπτική αποτίμηση των αποτελεσμάτων του ΠΕΠ έχει ως εξής:

- Στον τομέα των μεταφορών το ΠΕΠ έχει να επιδείξει εκτός της Εθνικής, Επαρχιακής και Αστικής οδοποιίας την κατασκευή μεγάλου τμήματος της Εγνατίας Οδού που βελτιώνει την προσπελασιμότητα του συνόλου της Περιφέρειας προς την Δυτική Ευρώπη και τα Βαλκάνια.
- Στις λοιπές υποδομές το ΠΕΠ Ηπείρου χρηματοδότησε και ανέδειξε έργα πολιτισμού (μουσεία), ανέδειξε αστικές περιοχές και ενίσχυσε τις υποδομές της παράκτιας αλιείας. Επίσης ενίσχυσε υποδομές και δράσεις για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της κοινωνίας της πληροφορίας (τεχνολογικό πάρκο, συστήματα προστασίας περιβάλλοντος, επείγουσας ιατρικής και ξενάγησης σε αρχαιότητες).
- Οι ιδιωτικές επενδύσεις ενισχύθηκαν κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος και υπερδιπλασιάστηκε ο καταρχήν διατεθείς προϋπολογισμός.

Αποτελέσματα διαβούλευσης

Η διαβούλευση παρουσιάζεται ανά επιμέρους περιφέρεια της ΧΕ, αφού διεξήχθη σε περιφερειακό επίπεδο.

Θεσσαλία

Οι εργασίες για τη διαμόρφωση του Δ' ΠΕΠ Θεσσαλίας, υπό την καθοδήγηση της Περιφερειακής Επιτροπής Κατάρτισης (ΠΕΚ) και της Διαχειριστικής Αρχής, διήρκησαν περί τα 2 έτη και ακολούθησαν τα παρακάτω βήματα:

1 Μετά από συγκρότηση -τον Ιούλιο του 2004- της Περιφερειακής Επιτροπής Κατάρτισης (Π.Ε.Κ.) του Δ' ΠΕΠ, ξεκίνησε η επεξεργασία του πρώτου σχεδίου Διαγνωστικής Έκθεσης και Στρατηγικής, βάσει των προγραμματικών και επιστημονικών κατευθύνσεων που πρότειναν από κοινού ο Γ.Γ. της Περιφέρειας Θεσσαλίας και η Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Θεσσαλίας, διαμορφώνοντας έτσι ένα πρώτο κείμενο βάσης για συζήτηση των κατευθύνσεων του Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης (Π.Σ.Σ.Α.).

2 Το πρώτο κείμενο της Διαγνωστικής Έκθεσης - ΠΣΣΑ που αναφέρονταν κυρίως στη θέση της Θεσσαλίας και στις στρατηγικές κατευθύνσεις, μαζί με μία πρόταση μεθοδολογίας και ένα αρχικό χρονοδιάγραμμα ενεργειών, παρουσιάστηκε στο Περιφερειακό Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 2004 και εγκρίθηκε ως βάση συζήτησης και σχεδιασμού.

3 Με βάση τον εγκεκριμένο σχεδιασμό κλήθηκαν οι Δημόσιοι, Αυτοδιοικητικοί, Ιδιωτικοί και Κοινωνικοί φορείς της Θεσσαλίας να καταθέσουν κείμενα προβληματισμού και προτάσεων στον χώρο ευθύνης τους. Συνολικά ανταποκρίθηκαν 200 φορείς, υπηρεσίες και εμπειρογνώμονες της Θεσσαλίας, των Υπουργείων και των ερευνητικών φορέων, με εισηγήσεις και συμμετοχές που απέστειλαν έως αρχές του 2006 στην Περιφερειακή Επιτροπή Κατάρτισης.

4 Ακολούθησε η διοργάνωση από την Π.Ε.Κ. δύο ημερίδων παρουσίασης και συζήτησης των εισηγήσεων των φορέων και μελετητών το Νοέμβριο του 2004 και το Φεβρουάριο του 2005, με μεγάλη συμμετοχή φορέων και πολιτών.

5 Με βάση και τις εισηγήσεις των φορέων, εμπλουτίστηκε το αρχικό κείμενο Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης (Π.Σ.Σ.Α.) - μετά από συνεδρίαση της Π.Ε.Κ.- και απεστάλη τον Μάρτιο του 2005 στην Ομάδα Σχεδιασμού της Προγραμματικής Περιόδου 2007-13 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και σε όλα τα Υπουργεία και τις Περιφέρειες της χώρας.

6 Παράλληλα με διαδικασίες κοινωνικής διαβούλευσης των φορέων που η Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π. Θεσσαλίας αναπτύσσει σε 3 θεματικά πεδία εξειδίκευσης δράσεων από το Γ' έως το Δ' ΚΠΣ, και συγκεκριμένα «Προστασία και Ανάδειξη των περιοχών Natura 2000», «Περιφερειακό Σχεδιασμό Υγρών Αποβλήτων» και «Περιφερειακό Σχεδιασμό Στερεών Αποβλήτων», η Π.Ε.Κ. διοργάνωσε τον μήνα Απρίλιο του 2005 11 θεματικά εργαστήρια - workshops, βασικών τομέων των αξόνων της Δ' προγραμματικής περιόδου 2007-13. Η θεματολογία των 11 εργαστηρίων είχε ως εξής: «Έλεγχος, κατοχύρωση, πιστοποίηση, σήμανση και εμπορία προϊόντων ποιότητας και τροφίμων», «Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», «Επιχειρησιακός σχεδιασμός βιώσιμης ανάπτυξης των

πόλεων και οικισμών της Θεσσαλίας», «Σύνδεση κατάρτισης και απασχόλησης και γυναικεία επιχειρηματικότητα», «Διαχείριση υδάτινων πόρων και έργων», «Τουρισμός και τουριστική προβολή», «Δικτύωση Πολιτιστικών Υποδομών», «Βελτίωση Περιφερειακής Διοίκησης, Αυτοδιοίκησης και συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα», «Κοινωνία της Πληροφορίας», «Ενδοπεριφερειακή Συνεργασία για Κοινωνική Συνοχή», «Ανάπτυξη διαπεριφερειακών και διακρατικών συνεργασιών». Στα πλαίσια κάθε εργαστηρίου, μετά από ανταλλαγή εμπειριών και προτάσεων, εκπονήθηκε κοινό κείμενο αποτελεσμάτων και έγινε συναινετική επιλογή εκπροσώπων για ανακοίνωση των αποτελεσμάτων στο Περιφερειακό Συνέδριο και τα Νομαρχιακά Συνέδρια. Αποτέλεσμα ήταν η προσέλευση και επώνυμη συνυπογραφή των κειμένων των εργαστηρίων που διαμόρφωσαν οι ίδιοι 200 συμμετέχοντες εκπρόσωποι των φορέων να ανέρχεται στο σύνολο των εργαστηρίων στο 98%.

7 Οργανώθηκε κοινή συνάντηση εργασίας της Π.Ε.Κ. και των μελών όλων των εργαστηρίων στις 12 Μαΐου 2005, όπου παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα των εργαστηρίων και έγιναν παρατηρήσεις μεταξύ τους για βελτίωσή τους στη βάση της συμπληρωματικότητας των στρατηγικών και των δράσεών τους. Ακολούθησε αξιολόγηση των εργαστηρίων.

8 Οργάνωση του Περιφερειακού Αναπτυξιακού Συνεδρίου Θεσσαλίας, στις 6-7 Ιουνίου 2006 για την τεκμηρίωση των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΣΣΑ, με συμμετοχή (Υπουργείων, εκπροσώπων της Ε.Ε., Νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, ΟΤΑ, Μη Κυβερνητικών Κοινωνικών Οργανώσεων και εκπροσώπων των εργαστηρίων)

9 Από τον Ιούλιο έως και τον Οκτώβριο 2005 διοργανώθηκαν τα Νομαρχιακά Συνέδρια στις πρωτεύουσες των 4 Νομών της Θεσσαλίας, σε συνεργασία των Νομαρχιών με τις ΤΕΔΚ και τους Κοινωνικοοικονομικούς Φορείς.

10 Διοργάνωσης στο πρώτο 6μηνο του 2006, 6 Θεματικών Περιφερειακών Εργαστηρίων εξειδίκευσης από το ΔΙΚΤΥΟ Πληροφόρησης και Υποστήριξης του Πληθυσμού της Θεσσαλικής Υπαίθρου: Τοπικών προϊόντων, κοινωνικής φροντίδας, περιβάλλοντος 'Φύση 2000', κτηνοτροφικών ποιοτικών προϊόντων, πολιτιστικών διαδρομών Θεσσαλίας, βιολογικών προϊόντων και Θεματικές η τοπικές ημερίδες συνεργαζόμενων δημόσιων – αυτοδιοικητικών και κοινωνικοοικονομικών φορέων με αξιοποίηση των εργαστηρίων και άλλων εισηγήσεων

11 Προσκλήσεις τον Ιούνιο του 2006 του μέτρου 6.4 για την προετοιμασία μελετών για ωρίμανση έργων οδικών και περιβαλλοντικών για να ενταχθούν στο Δ ΚΠΣ

12 Ετήσια συνάντηση των συντονιστικών γραμματειών των εργαστηρίων, εκπροσώπων Αυτοδιοικητικών και κοινωνικοοικονομικών φορέων στα πλαίσια της 6^{ης} Ε.Π ΠΕΠ Θεσσαλίας (Σκιάθος 31/5/06) με θέμα τις βιώσιμες Πόλεις και ΟΤΑ και τον Ιούλιο του 2006 για ενσωμάτωση και εξειδίκευση όλων των δράσεων στους νέους άξονες του Δ ΠΕΠΘ για υποβολή στο Περιφερειακό Συμβούλιο.

13 Συζήτηση και έγκριση αξόνων προτεραιότητας και κατευθύνσεων του Δ' ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-13 στο Περιφερειακό Συμβούλιο (Ιούλιος 2006).

14 Πραγματοποιήθηκε με την συμμετοχή 1000 περίπου συνέδρων το 1^ο Διεθνές Συνέδριο Πολιτισμού και Ιστορίας της Θεσσαλίας με συμπεράσματα και κατευθύνσεις για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

Κατά τη διαδικασία προετοιμασίας του Δ' ΠΕΠ σημαντική ήταν και η συμβολή του Συμβούλου Υποστήριξης (Ομάδα Έργου από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας).

Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια προετοιμασίας η συμμετοχή γυναικών και ανδρών, καθώς και η εκπροσώπηση όλων των Δημόσιων – Ιδιωτικών – Αυτοδιοικητικών και Κοινωνικών φορέων υπήρξε ισότιμη. Αυτό αποδεικνύεται από τη σύνθεση της Περιφερειακής Επιτροπής Κατάρτισης, από τη σύνθεση της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος, από τη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στα θεματικά εργαστήρια, σε ειδικές ομάδες εργασίας κ.α..

Στερεά Ελλάδα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και η ΕΥΔ ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας, πραγματοποίησε, ένα πλήθος ενεργειών δραστηριοποιούμενη στο πλαίσιο κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 σύμφωνα με την 2^η Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2004. Στο πλαίσιο προσπάθειας αυτής η Περιφέρεια επεδίωξε την εκπροσώπηση, άποψη και συμμετοχή των φορέων που εκπροσωπούν τους πολίτες, τους επαγγελματίες και τις κοινωνικές ομάδες και οι οποίοι είναι αυτοί θα κληθούν σε μεγάλο βαθμό να υλοποιήσουν τον σχεδιασμό αυτό.

Οι κύριες δράσεις που πραγματοποιήθηκαν για το σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου είναι οι εξής:

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2005 Σε συνέχεια της επιστολής με αριθ. Πρωτ. 2915/ΕΥΣΑ157/27-1-2005 ΤΟΥ ΥΠΟΙΟ ανταποκρίθηκε στην πρώτη υποχρέωση της έναντι του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, συμπληρώνοντας και υποβάλλοντας το αρχικό σχέδιο των προτάσεων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την σύνταξη των κατευθύνσεων Εθνικής στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2005 Στη συνέχεια απέστειλε επιστολή σε όλους του Φορείς της Περιφέρειας με συνημμένα το αρχικό σχέδιο των προτάσεων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την σύνταξη των κατευθύνσεων Εθνικής στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013 την 1^η, 2^η εγκύκλιο ζητώντας να εκφράσουν τις απόψεις τους.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 Συγκρότηση 1^{ης} ΟΣΠ για τις ανάγκες κατάρτισης του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2007-2013 της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 Αποστολή επιστολής για τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου από όλους τους φορείς

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 – ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Συλλογή και επεξεργασία των ερωτηματολογίων που απέστειλαν οι φορείς

ΙΟΥΝΙΟΣ 2005 Υλοποίησε προσυεδριακές συναντήσεις εργασίας στις έδρες των Νομών της Περιφέρειας με σκοπό να διευκρινιστούν απορίες σχετικά με τις διαδικασίες και το πλαίσιο κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2007 – 2013, και να οριστούν τα θέματα και οι εισηγητές του Συνεδρίου.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα προς το σύνολο των Φορέων να συμμετάσχουν στο Αναπτυξιακό Συνέδριο και να δηλώσουν συμμετοχή στα Αναπτυξιακά Εργαστήρια

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Υλοποίησε το διήμερο Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με τη συμμετοχή όλων των Κοινωνικών Φορέων της Περιφέρειας, εκπροσώπων των Υπουργείων, και Εμπειρογνομόνων. Προσκάλεσε του φορείς να συμμετάσχουν σε Αναπτυξιακά Εργαστήρια

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Κωδικοποίησε τα συμπεράσματα του Συνεδρίου και απέστειλε κείμενο συμπερασμάτων στο 1^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Συμμετοχή του Γ.Γ και Στελεχών στο 1^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005 Συμμετοχή του Γ.Γ και Στελεχών στο 2^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2006 Προσκάλεσε με επιστολή τον του Φορείς – Εταίρους της Περιφέρειας να υποβάλλουν Προτάσεις έργων – δράσεων για την σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2006 Σύσταση ΟΣΠ σε συνέχεια Την ΚΥΑ αριθ.2/50224/022(ΦΕΚ 298/13-3-2006) «Σύσταση Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος του άρθρου 19, ν 3312/2005, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας»

ΙΟΥΝΙΟΣ 2006 Κοινοποίησε της 3^η Εγκύκλιο στους Φορείς.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2006 – ΙΟΥΛΙΟΣ 2006 Κωδικοποίησε τις Προτάσεις των Φορέων στη βάση των κατηγοριών της 3^{ης} εγκυκλίου.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2006 – Η ΟΣΠ σε συνεργασία με τον εμπειρογνώμονα της Περιφέρειας και σε συνεργασία με τις ΟΣΠ Θεσσαλίας – Ηπείρου συνέταξε το σχέδιο του ΕΠ Στερεάς Ελλάδας λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις των φορέων.

Έχει αναρτήσει το σύνολο των εγγράφων – εγκυκλίων – διαδικασιών στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2006 – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ηπειρος

Το Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας Ηπείρου, ενόψει της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα στις 24 και 25 Ιουνίου 2005 με θέμα «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007-2013», παρουσία εκπροσώπων της Κεντρικής και Περιφερειακής διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού, επιστημονικών, κοινωνικών και οικονομικών φορέων της Περιφέρειας, κατόπιν σχετικής πρόσκλησης της Περιφέρειας. Κατά τη γενική παρουσίαση του Συνεδρίου συζητήθηκαν οριζόντια ή γενικότερα θέματα (Στρατηγική της Λισσαβόνας, νέα Προγραμματική Περίοδο, νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, Συμπράξεις του Δημοσίου με τον Ιδιωτικό Τομέα ...). Στη συνέχεια οργανώθηκαν ομάδες εργασίας με θεματικό περιεχόμενο, ως εξής:

1η Θεματική Ενότητα: Υποδομές και δράσεις για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας.

2η Θεματική Ενότητα: Αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος – πρόληψη κινδύνων

3η Θεματική Ενότητα: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού – προώθηση στην απασχόληση

4η Θεματική Ενότητα: Βελτίωση της προσπελασιμότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες οικονομικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος

5η Θεματική Ενότητα: Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου

Το Μάιο του 2006 η Περιφέρεια Ηπείρου ανέλαβε τη διοργάνωση τεσσάρων θεματικών Ημερίδων. Οι ημερίδες πραγματοποιήθηκαν μία σε κάθε Νομό της Περιφέρειας, η δε θεματολογία τους προσδιορίστηκε βάσει των κύριων αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της Περιφέρειας. Οι εργασίες των ημερίδων ακολούθησαν τη δομή του Αναπτυξιακού Συνεδρίου, ενώ στόχος τους η επικαιροποίηση των βασικών αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας και η ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων αναφορικά με τις διαδικασίες σχεδιασμού τη Νέα Προγραμματική Περίοδο. Οι ημερίδες ήταν οι εξής:

1η Θεματική Ημερίδα: «Ανθρώπινοι πόροι-Παιδεία», Ηγουμενίτσα (18.05.2006)

2η Θεματική Ημερίδα: «Καινοτομία και Νέες Τεχνολογίες με έμφαση στους Τομείς Τουρισμός και Πολιτισμός», Πρέβεζα (19.05.2006)

3η Θεματική Ημερίδα: «Επιχειρηματικότητα & Ανταγωνιστικότητα», Ηγουμενίτσα (26.05.2006)

4η Θεματική Ημερίδα: «Περιβάλλον & Ποιότητα ζωής - Υγεία», Ιωάννινα (29.05.2006)

Σημειώνεται, επίσης, ότι στο πλαίσιο της εδραίωσης του δημοσίου διαλόγου στις διαδικασίες σχεδιασμού της 4ης Προγραμματικής Περιόδου, η Περιφέρεια Ηπείρου ανέλαβε την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη ειδικής ηλεκτρονικής υπηρεσίας, μέσα από την ιστοσελίδα της, για την υποβολή προτάσεων και παρατηρήσεων από φορείς της Ηπείρου, σχετικά με τις ανάγκες και αναπτυξιακές προτεραιότητες ανά τομέα δραστηριοποίησής τους, πρωτοβουλία η οποία δημοσιοποιήθηκε από την Περιφέρεια στο πλαίσιο περιφερειακών και τοπικών συναντήσεων.

Τέλος, υπογραμμίζεται ότι η προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτέλεσε σταθερό γνώμονα στις διαδικασίες διαβούλευσης που ακολουθήθηκαν κατά την κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013, που περιγράφεται στην ενότητα 2.6.

Κατάταξη-ιεράρχηση των βασικών ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών

Η ανάλυση που έχει προηγηθεί έχει αναδείξει μεγάλο αριθμό ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών. Ο επόμενος πίνακας επιχειρεί μια σύνοψη των βασικών σχετικών διαπιστώσεων, όχι λεπτομερειακή αλλά με ομαδοποίησή του σε ευρύτερες ενότητες (πρώτη στήλη) και υποενότητες (δεύτερη στήλη). Οι ευρύτερες ενότητες αντιστοιχούν στις μείζονες Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή (ΚΣΚΓ). Σημειώνεται ότι, λόγω επικάλυψης των ΚΣΚΓ «Βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών και πόλεων» και «Ενίσχυσης χωρικής διάστασης στρατηγικής, χωρικού σχεδιασμού και πολυκεντρικής προσέγγισης», παρεμβάσεις που αφορούν τον αστικό χώρο συνολικά καθώς και το χωροταξικό σχεδιασμό εντάσσονται στη δεύτερη, ενώ παρεμβάσεις που αφορούν το περιβάλλον–όπως και τις υποδομές–στην πρώτη. Έχει επίσης προστεθεί μια ενότητα με τρεις στρατηγικές ανάγκες, πριν από αυτές που αντιστοιχούν στις ΚΣΚΓ.

Η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο περιφέρειας, καθεστώτος ενίσχυσης (αμιγής σύγκλιση ή phasing in), και ΧΕ ΘΣΗ. Είναι έτσι δυνατή η παρακολούθηση των ειδικών αναπτυξιακών αναγκών κάθε περιφέρειας, η συγκριτική θέση κάθε περιφέρειας στο σύνολο της ΧΕ, και ο προσδιορισμός συνθετικών αναγκών σε επίπεδο ΧΕ.

Η ιεράρχηση των αναγκών γίνεται με τη χρήση τριών βαθμίδων, από το 1 ως το 3, με φθίνουσα βαρύτητα των αναγκών. Η έλλειψη βαθμολόγησης σημαίνει *σχετική* απουσία/περιορισμένη παρουσία της αντίστοιχης ανάγκης.

Ανάγκες		Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	Ηπειρος	Αμιγής σύγκλιση	ΧΕ ΘΣΗ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	Επιτάχυνση σύγκλισης και αντιμετώπιση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων	1	3	1	1	2
	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης (στο πλαίσιο της ΣτΛ)	2	1	1	1	1
	Βιωσιμότητα-αειφορία ανάπτυξης	1	2	1	1	1
Βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών και πόλεων	Βελτίωση υπερτοπικής προσβασιμότητας	1	3	1	1	2
	Βελτίωση ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας	1	1	1	1	1
	Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλους τους τομείς	1	2	1	1	1
	Προστασία-βιώσιμη αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος και φυσικών πόρων	1	1	1	1	1
	Ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών υποδομών	1	1	1	1	1
	Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης	2	2	2	2	2
	Προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	2	2	1	2	2

Ανάγκες	Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	Ηπειρος	Αμιγής σύγκλιση	ΧΕ ΘΣΗ
Ενίσχυση συμβολής ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα και αειφορία		2	2	3	2
Αντιμετώπιση της δημογραφικής αδυναμίας	1	2	1	1	1
Ενίσχυση καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και οικονομίας γνώσης					
Πρώθηση της επιχειρηματικότητας-Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση	1	1	1	1	1
Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	1	1	2	1	1
Δικτύωση των επιχειρήσεων, εξωστρέφεια, και συμπληρωματικότητα με τομείς υψηλών επιδόσεων	3	1	2	2	2
Ψηφιακή σύγκλιση και διεύρυνση της χρήσης ΤΠΕ	1	2	1	1	1
Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ	1	1	1	1	1
Στήριξη της ποιοτικής και εξωστρεφούς γεωργίας	1	2	1	1	2
Ενίσχυση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουρισμού	2	3	1	2	2
Αναβάθμιση της μεταποίησης προς κλάδους με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και με βελτίωση περιβαλλοντικών παραμέτρων της	2	1	2	2	2
Δημιουργία περρισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας					
Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, κατάρτιση)	1	3	1	1	2
Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων	1	2	2	1	2
Διευκόλυνση πρόσβασης στην απασχόληση, γενικά και για ειδικές ομάδες (γυναίκες, νέοι, μακροχρόνια άνεργοι, εργαζόμενοι σε φθίνοντες κλάδους)	2	1	1	1	1
Δημιουργία ενός βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης	1	2	1	1	1
Πρώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης	3	1	1	2	2
Πρώθηση της ισότητας των φύλων	1	2	1	1	1
Ενίσχυσης χωρικής διάστασης στρατηγικής, χωρικού σχεδιασμού και πολυκεντρικής προσέγγισης					
Ενίσχυση της συνοχής-εσωτερικής ολοκλήρωσης της χωρικής ενότητας, με παράλληλη διαφοροποίηση της στρατηγικής ανάλογα με τις ιδιομορφίες των περιφερειών	2	2	2	2	2
Ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των μεγάλων αστικών κέντρων	2	2	1	2	2
Ενίσχυση της δικτύωσης του οικιστικού δικτύου μεταξύ των κέντρων και μεταξύ κέντρων και υπαίθρου	2	2	1	2	2
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	1	1	1	1	1
Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών	1	2	1	1	1
Ανάπτυξη των νησιώτικων περιοχών	2	2		3	2

Ανάγκες		Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	Ηπειρος	Αμιγής σύγκλιση	ΧΕ ΘΣΗ
	Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών	2	2	2	2	2
	Ενίσχυση του συντονισμού με το σχεδιασμό όμορων περιοχών (εκτός της ΧΕ)	3	1	3	3	2
Βελτίωσης διακυβέρνησης, συμμετοχής όλων των φορέων, κλπ	Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και της αυτοδιοίκησης+B15	2	2	1	1	2
	Ενίσχυση της συμμετοχής όλων των φορέων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών (διακυβέρνηση)	3	2	1	2	2
	Ευρωπαϊκή χωρική συνεργασία και μεταφορά τεχνογνωσίας.	3	3	2	2	3
	Δια βίου εκπαίδευση στελεχών περιφ. διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης	3	3	2	3	3

Ανάλυση ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών

Στο τμήμα αυτό παρουσιάζεται η ανάλυση ισχυρών σημείων (ΙΣ)-αδυναμιών (ΑΔ)-ευκαιριών (ΕΥ)-απειλών (ΑΠ) της ΧΕ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου με τη μορφή δύο πινάκων ΙΑΕΑ.

Στον πρώτο πίνακα, η ανάλυση γίνεται αρχικά ανά περιφέρεια. Καθίσταται έτσι σαφής η ειδικότερη φυσιογνωμία κάθε περιφέρειας, που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη διαμόρφωση της στρατηγικής. Στη συνέχεια, στις ομάδες στηλών «Αμιγής σύγκλιση» και «ΧΕ ΘΣΗ» παρουσιάζονται τα αθροίσματα ανά στήλη ΙΣ, ΑΔ, ΕΥ και ΑΠ των αντίστοιχων περιφερειακών τιμών. Προκύπτει έτσι με αθροιστικό τρόπο η εικόνα της ανάλυσης ΙΑΕΑ στα αντίστοιχα επίπεδα. Επίσης, η τελευταία στήλη καταγράφει τον αριθμό των περιφερειών στις οποίες εμφανίζεται ενδιαφέρον για κάποιο θέμα (ανεξάρτητα του χαρακτηρισμού), παρέχοντας μια ένδειξη του βαθμού διαπεριφερειακότητας κάθε θέματος.

Τα θέματα της ανάλυσης ομαδοποιούνται σε τρεις ευρείες ομάδες: Ανάπτυξη, Προσπελασιμότητα, Ανθρώπινοι πόροι, Περιβάλλον-Χώρος.

Επιδιώχθηκε να αποφεύγονται διπλές αξιολογήσεις των θεμάτων για κάθε περιφέρεια (πχ. και ΙΣ και ΑΔ) αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό ήταν αναγκαίο, λόγω της εσωτερικής συνθετότητας και αμφισημίας τους. Στις περιπτώσεις όπου τίθενται δύο τιμές, η μια από τις δύο έχει τη μορφή (1), υποδηλώνοντας δευτερεύουσα σημασία έναντι της πρωτεύουσας, η τιμή της οποίας έχει τη μορφή 1. Σε επίπεδο συνολικής αμιγούς σύγκλισης ή συνολικής ΧΕ το ενδεχόμενο αμφισημιών προφανώς αυξάνεται, γιατί δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δεδομένο ότι κάθε θέμα έχει τον ίδιο χαρακτηρισμό σε όλες τις περιφέρειες (πχ. ο τουρισμός μπορεί να είναι ισχυρό σημείο σε κάποιες και αδύναμο σε άλλες).

Στο δεύτερο πίνακα, παρουσιάζεται η σύνθεση των τριών περιφερειακών αναλύσεων σε επίπεδο ΧΕ ΘΣΗ. Στη σύνθεση επιχειρείται να δοθεί μια σύντομη ποιοτική ανάλυση του χαρακτήρα κάθε θέματος.

Πίνακας 29 Πρώτος (αναλυτικός-συνθετικός) πίνακας ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών (ΙΑΕΚ) των περιφερειών της ΧΕ Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου

Ομάδα θεμάτων	Θέματα	Στερεά Ελλάδα				Θεσσαλία				Ηπειρος				Αμιγής σύγκλιση				ΧΕ ΘΣΕ				Αρ. Περιφερειών
		ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	
Ανάπτυξη	Επίπεδο ΑΕΠκκ	1				1				1				0	2	0	0	1	2	0	0	3
	Αυξητικός ρυθμός ΑΕΠκκ	1								1				1	0	0	0	2	0	0	0	2
	Ανεπαρκής εξωστρέφεια μεγάλων επιχειρήσεων		1			1					1			1	1	0	0	1	2	0	0	3
	Ανεπαρκής εξωστρέφεια-δικτύωση ΜΜΕ		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
	Μειωμένη διεθνής ανταγωνιστικότητα		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
	Σχετικά υψηλή εσωτερική ανταγωνιστικότητα		1	(1)										0	0	0	0	0	1	1	0	1
	Μικρό μερίδιο τομέων και προϊόντων τεχνολογικής έντασης		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
	Μεγάλο μέγεθος παραδοσιακής γεωργίας				(1)				1				1	0	0	0	2	0	1	0	3	3
	Γεωργικοί πόροι-Δυνατότητες εκσυγχρονισμού γεωργίας		1						1			1		0	0	2	0	1	0	2	0	3
	Σημαντικές υποδομές ενέργειας (πλην ΑΠΕ)					1								1	0	0	0	1	0	0	0	1
	Χαμηλό επίπεδο αλλά υψηλό δυναμικό ΑΠΕ		1				1				1			1	1	0	0	2	1	0	0	3
	Υπαρξη μεγάλων μονάδων στη μεταποίηση		1			1					1			2	0	0	0	3	0	0	0	3
	Διαρθρωτικές αδυναμίες και πιέσεις στη μεταποίηση								1		1			0	1	0	1	0	1	0	2	3
	Σχετικά δυναμικός τουριστικός τομέας					1					1			2	0	0	0	2	0	0	0	2
	Διαρθρωτικές αδυναμίες τουριστικού τομέα		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
	Δυνατότητες ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού				1				1				1	0	0	2	0	0	0	3	0	3
	Ελλείψεις στις ερευνητικές υποδομές		1			1					1			1	1	0	0	1	2	0	0	3
	Υπαρξη κρίσιμης μάζας ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης		1				1				1			1	1	0	0	1	2	0	0	3
	Ανεπαρκής σύνδεσης ΕΤΑ με τις επιχειρήσεις		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
	Ψηφιακό χάσμα		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
Προβλήματα στην επιχειρηματικότητα						1				1			0	2	0	0	0	2	0	0	2	
Ανεπαρκής ανάπτυξη υπηρεσιών προς επιχειρήσεις		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3	
Ελλείψεις στις επιχειρηματικές υποδομές			1			1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3	
Ανάπτυξη εξόρυξης		1		(1)									0	0	0	0	1	0	1	0	1	
Διαρθρωτικές αδυναμίες εμπορίου		1				1				1			1	1	0	0	1	2	0	0	3	
Προσπελασιμότητα	Εγγύτητα στα Βαλκάνια (δυναμική ενδοχώρα, απειλές από ανταγωνισμό ή γεωπολιτικές)				1			1	(1)			1	(1)	0	0	2	2	0	0	2	3	3
	Μεγάλη απόσταση από τον πυρήνα του ευρωπαϊκού χώρου		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
	Κεντρική γεωγραφική-χωροταξική θέση στον ελληνικό χώρο		1			1						1		1	0	1	0	2	0	1	0	3
	Εγγύτητα στην Αττική		1	(1)										0	0	0	0	0	1	1	0	1
	Ελλείψεις στη βασική εθνική-διαπεριφερειακή οδική υποδομή		1			1	(1)				1			1	2	0	0	1	3	0	0	3
	Ελλείψεις στην ενδοπεριφερειακά οδική υποδομή και τη διασύνδεση των μέσων μεταφορών		1				1				1			0	2	0	0	0	3	0	0	3
Ελλείψεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο		1			1	(1)				1			1	2	0	0	1	3	0	0	3	

Ομάδα θεμάτων	Θέματα	Στερεά Ελλάδα				Θεσσαλία				Ηπειρος				Αμιγής σύγκλιση				ΧΕ ΘΣΕ				Αρ. Περι	
		ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ	ΙΣ	ΑΔ	ΕΥ	ΑΠ		
	Ανεπάρκειες στο σύστημα θαλάσσιων μεταφορών					1				1				0	2	0	0	0	2	0	0	2	
	Ανεπάρκειες στο σύστημα αερομεταφορών					1				1				0	2	0	0	0	2	0	0	2	
Ανθρώπινοι Πόροι	Υψηλή ανεργία ειδικών ομάδων πληθυσμού		1			1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Αδυναμίες δια βίου εκπαίδευσης		1			1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Κοινωνικός αποκλεισμός					1						1		0	1	0	1	0	1	0	1	2	
	Σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού	1				1				1				2	0	0	0	3	0	0	0	3	
	Σχετικά ικανοποιητική κατάσταση βασικών υποδομών εκπαίδευσης	1				1				1				2	0	0	0	3	0	0	0	3	
	Ελλείψεις σε προχωρημένες υποδομές εκπαίδευσης και σε ανώτατη εκπαίδευση	1				1		1		1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Διαθεσιμότητα πόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων			1				1				1		0	0	2	0	0	0	0	3	0	3
	Μειωμένη αποτελεσματικότητα και προβλήματα οργάνωσης διοίκησης και αυτοδιοίκησης	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Δημογραφική γήρανση	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Υψηλό ποσοστό ανεργίας	1				1			(1)	1			(1)	0	2	0	2	0	3	0	2	3	
Περιβάλλον-Χώρος	Ενδοπεριφερειακές ανισότητες	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Ειδικά προβλήματα ανάπτυξης ορεινών νησιώτικων περιοχών	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Ειδικά προβλήματα ανάπτυξης νησιώτικων περιοχών					1								0	1	0	0	0	1	0	0		
	Ελλείψεις στις κοινωνικές υποδομές	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Διαθεσιμότητα φυσικών πόρων	1				1				1				2	0	0	0	3	0	0	0	3	
	Αδυναμίες προστασίας-διαχείρισης φυσικών πόρων και ευαίσθητων φυσικών περιοχών	1		(1)		1		(1)		1		(1)		0	2	0	2	0	3	0	3	3	
	Ελλείψεις στη διαχείριση στερεών απορριμμάτων	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Ελλείψεις στη διαχείριση υγρών αποβλήτων	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας οικιστικού χώρου	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Πολιτιστική κληρονομιά με δυνατότητες ανάδειξης	1				1				1				2	0	0	0	3	0	0	0	3	
	Τάση μεταβολής περιβαλλοντικής ευαισθησίας της κοινωνίας				1			1				1		0	0	2	0	0	0	0	2	1	3
	Υπαρξη μεγάλων πόλεων-δυνητικών πόλων ανάπτυξης	1				1		(1)		1		(1)		1	1	2	0	1	2	2	0	3	
	Διάρθρωση οικιστικού δικτύου	1				1				1				1	1	0	0	1	2	0	0	3	
	Συγκρούσεις και αδυναμίες σχεδιασμού χρήσεων γης	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Ανεπαρκής ενσωμάτωση αειφορίας στην ανάπτυξη και το σχεδιασμό	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Αδυναμίες χωροταξικού σχεδιασμού αλλά με προοπτική βελτίωσης	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	Αδυναμίες πολεοδομικού σχεδιασμού	1				1				1				0	2	0	0	0	3	0	0	3	
	ΣΥΝΟΛΑ		11	38	5	5	15	37	6	5	9	39	7	5	24	76	13	10	35	114	18	15	

Με αφετηρία τον παραπάνω πίνακα, αλλά και την αυτοτελή-ενιαία ανάλυση σε επίπεδο ΧΕ ΘΣΗ που έχει προηγηθεί στο παρόν, κατασκευάστηκε ο τελικός, συνθετικός, πίνακας ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών (ΙΑΕΑ) για τη ΧΕ ως σύνολο. Έχει επιδιωχθεί η ένταξη θεμάτων που είναι σε αρκετό βαθμό «διαπεριφερειακά» με την έννοια ότι αφορούν περισσότερες της μίας από τις περιφέρειες που συγκροτούν τη ΧΕ ΘΣΗ. Θέματα έντονα εστιασμένα σε μια περιφέρεια ενσωματώνονται στον πίνακα όταν η βαρύτητά τους είναι τέτοια που να έχουν δευτερογενείς συνέπειες που υπερβαίνουν τα όρια της συγκεκριμένης περιφέρειας και αφορούν και άλλα τμήματα της ΧΕ ΘΣΗ. Πρέπει να υπογραμμιστεί ωστόσο ότι και τα σημεία της ανάλυσης που έχουν μικρή διαπεριφερειακή συχνότητα έχουν σημασία για το σχεδιασμό, αφού υπογραμμίζουν τα ειδικά χαρακτηριστικά των επιμέρους περιφερειών που συγκροτούν τη ΧΕ ΘΣΗ. Τα ειδικά χαρακτηριστικά πρέπει επίσης να αποτελέσουν, ιδίως όταν έχουν στρατηγικό χαρακτήρα ή/και ιδιαίτερη ένταση, αντικείμενα της στρατηγικής, η οποία πρέπει να καλύψει με ισορροπημένο τρόπο το σύνολο της ΧΕ, λαμβανομένων υπόψη και των εσωτερικών διαφοροποιήσεών της. Η ανάγκη αυτή τονίζεται ακόμα περισσότερο λόγω της ύπαρξης στη ΧΕ περιφερειών με διαφορετικό καθεστώς ενίσχυσης (αμιγής σύγκλιση, phasing in).

Ορισμένα θέματα του πίνακα που μετέχουν περισσότερων της μίας κατακόρυφων στηλών (οι περιπτώσεις που υπάρχουν είναι είτε ταυτόχρονα ισχυρό σημείο και αδυναμία (του τύπου «υπαρκτή βελτίωση [=ΙΣ] αλλά ύπαρξη ακόμα σημαντικών ελλείψεων [=ΑΔ]»), είτε ταυτόχρονα ευκαιρία και απειλή (του τύπου «υπάρχουν δυνατότητες αντιμετώπισης [=ΕΥ] στην επόμενη προγραμματική περίοδο, αλλά αν δεν αξιοποιηθούν εγκαίρως θα υπάρξουν πολύ δυσμενείς συνέπειες [=ΑΠ]»). Στην περίπτωση αυτή, τίθενται στον πίνακα έτσι ώστε να καλύπτουν και τις δυο αντίστοιχες στήλες, αλλά με μεγαλύτερη συμμετοχή σε εκείνη με την οποία υπάρχει μεγαλύτερη συνάφεια.

Πίνακας 30 Συνθετικός (τελικός) πίνακας ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών (ΙΑΕΚ) της ΧΕ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου

ΘΕΜΑΤΑ		ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
Ανάπτυξη	Επίπεδο ΑΕΠκκ		Το επίπεδο του ΑΕΠκκ παραμένει χαμηλό, με εξαίρεση τη Στερεά Ελλάδα. Και στην περίπτωση αυτή, πάντως, το επίσημο μέγεθος δεν αντιστοιχεί πλήρως στην πραγματικότητα		
	Αυξητικός ρυθμός ΑΕΠκκ	Παρατηρείται αυξητικός ρυθμός του ΑΕΠκκ, στο σύνολο της ΧΕ			
	Ανεπαρκής εξωστρέφεια μεγάλων επιχειρήσεων		Αν και υπάρχουν περιπτώσεις μεγάλων εξωστρεφών επιχειρήσεων, στην πλειονότητά τους παρατηρείται μειωμένη εξωστρέφεια		
	Ανεπαρκής εξωστρέφεια-δικτύωση ΜΜΕ		Οι ΜΜΕ εμφανίζουν γενικά πολύ χαμηλή εξωστρέφεια		
	Μειωμένη διεθνής ανταγωνιστικότητα		Η διεθνή ανταγωνιστικότητα, με ορισμένες εξαιρέσεις (τουρισμός, μικρά τμήματα των άλλων τομέων), είναι σαφώς μειωμένη		
	Σχετικά υψηλή εσωτερική ανταγωνιστικότητα		Υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις (ιδίως σε περιοχές σε εγγύτητα με την Αττική που υπάρχει σχετική υψηλή εσωτερική ανταγωνιστικότητα		
	Μικρό μερίδιο τομέων και προϊόντων τεχνολογικής έντασης		Οι τομείς και τα προϊόντα τεχνολογικής έντασης τείνουν να έχουν γενικά σαφώς χαμηλή παρουσία, στο σύνολο της ΧΕ		
	Μεγάλο μέγεθος παραδοσιακής γεωργίας				Ο παραδοσιακός γεωργικός τομέας έχει υπερβολική παρουσία, ιδίως αλλά όχι μόνο στις πεδινές εκτατικές ζώνες (Θεσσαλία κα.), και το γεγονός αυτό ενέχει σημαντικούς κινδύνους, στο πλαίσιο της σημερινής ΚΑΠ
	Γεωργικοί πόροι-Δυνατότητες εκσυγχρονισμού γεωργίας			Υπάρχουν πολλαπλοί γεωργικοί πόροι, που μπορούν να στηρίξουν ένα μικρότερο αλλά ποιοτικό και εξωστρεφή "πυρήνα" στη γεωργία	
	Σημαντικές υποδομές ενέργειας (πλην ΑΠΕ)	Διέλευση υποδομών μεταφοράς ενέργειας αλλά και υποδομές ηλεκτροπαραγωγής			
	Χαμηλό επίπεδο αλλά υψηλό δυναμικό ΑΠΕ	Η συμμετοχή των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή είναι χαμηλή, αλλά υπάρχει πολύ σημαντικό αξιοποιήσιμο αιολικό και υδατικό δυναμικό			

ΘΕΜΑΤΑ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
Υπαρξη μεγάλων μονάδων στη μεταποίηση	Υπάρχουν ορισμένες μεγάλες μονάδες στη μεταποίηση, με αυξανόμενη παρουσία από την Ηπειρο (πολύ μικρή παρουσία) προς τη Θεσσαλία (μέση παρουσία) και προς τη Στερεά Ελλάδα (σημαντική παρουσία)			
Διαρθρωτικές αδυναμίες και πιέσεις στη μεταποίηση				Συνολικά, η συμμετοχή της μεταποίησης στην οικονομική βάση της ΧΕ είναι περιορισμένη, ενώ πολώνεται γεωγραφικά με την ύπαρξη ισχυρών συγκεντρώσεων. Η μεταποίηση στη ΧΕ αντιμετωπίζει τις γενικότερες αδυναμίες που χαρακτηρίζουν την ελληνική μεταποίηση (διαρθρωτικές αδυναμίες, εξωτερικός ανταγωνισμός σε κλάδους έντασης εργασίας) και τυχόν μη αντιμετώπιση τους ενέχει κινδύνους αποβιομηχάνισης
Σχετικά δυναμικός τουριστικός τομέας	Ο τουριστικός τομέας είναι σχετικά αναπτυγμένος, ιδίως στα νησιά και ορισμένες ορεινές περιοχές			
Διαρθρωτικές αδυναμίες τουριστικού τομέα		Υπάρχουν γενικευμένες διαρθρωτικές αδυναμίες του κυρίαρχου τουριστικού μοντέλου (ποιότητα καταλυμάτων και υπηρεσιών)		
Δυνατότητες ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού			Υπάρχουν σε πολλές περιοχές της ΧΕ δυνατότητες δυναμικής ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού (ορεινές ζώνες αλλά και άλλες)	
Ελλείψεις στις ερευνητικές υποδομές		Η έλλειψη ερευνητικών υποδομών, με διακυμάνσεις αφορά το σύνολο της ΧΕ, και αποτελεί σοβαρό εμπόδιο σε μια στρατηγική καινοτομίας		
Υπαρξη κρίσιμης μάζας ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης		Υπάρχουν ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, αναγκαία για την οικονομία της γνώσης, αλλά με διαφορετική παρουσία ανά περιφέρεια (πολύ χαμηλή στη Στερεά Ελλάδα)		
Ανεπαρκής σύνδεσης ETA με τις επιχειρήσεις Ψηφιακό χάσμα		Η έλλειψη επαρκούς σύνδεσης της έρευνας με τις επιχειρήσεις αποτελεί γενικευμένο και μείζον πρόβλημα Ψηφιακό χάσμα παρατηρείται στο σύνολο της ΧΕ		
Προβλήματα στην επιχειρηματικότητα		Υπάρχουν διαρθρωτικές, κυρίως, αδυναμίες όσον αφορά την επιχειρηματικότητα		

ΘΕΜΑΤΑ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
<p>Ανεπαρκής ανάπτυξη υπηρεσιών προς επιχειρήσεις</p> <p>Ελλείψεις στις επιχειρηματικές υποδομές</p> <p>Ανάπτυξη εξόρυξης</p> <p>Διαρθρωτικές αδυναμίες εμπορίου</p>	<p>Η εξόρυξη έχει ισχυρή παρουσία και θετικές προοπτικές σε τμήμα της ΧΕ (κυρίως περιοχές της Στερεάς Ελλάδας)</p> <p>Τα Βαλκάνια, ιδίως για το τμήμα της ΧΕ που είναι εγγύτερα (κυρίως Ηπειρος) αποτελεί δυνητική ενδοχώρα. Ταυτόχρονα, ωστόσο, ενέχει και ορισμένους κινδύνους (γεωπολιτική αστάθεια, ανταγωνισμός για παραδοσιακούς κλάδους)</p>	<p>Οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, βασική συνιστώσα της "νέας οικονομίας" και παράγων ανταγωνιστικότητας, είναι ανεπαρκώς αναπτυγμένες</p> <p>Το έλλειμμα επιχειρηματικών υποδομών και οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων παραμένει πολύ υψηλό, παρά ορισμένες εξαιρέσεις</p> <p>Το εμπόριο χαρακτηρίζεται από διαρθρωτικές αδυναμίες</p>		
<p>Προσπελασιμότητα</p> <p>Εγγύτητα στα Βαλκάνια (δυνητική ενδοχώρα, απειλές από ανταγωνισμό ή γεωπολιτικές)</p> <p>Μεγάλη απόσταση από τον πυρήνα του ευρωπαϊκού χώρου</p> <p>Κεντρική γεωγραφική-χωροταξική θέση στον ελληνικό χώρο</p> <p>Εγγύτητα στην Αττική</p> <p>Ελλείψεις στη βασική εθνική-διαπεριφερειακή οδική υποδομή</p>	<p>Η κεντρική θέση της ΧΕ ΘΣΗ μπορεί να αξιοποιηθεί (περαιτέρω) πολλαπλά, ως κόμβος δικτύων αλλά και μέσω της επαφής με μείζονες άξονες και πόλους ανάπτυξης της χώρας</p>	<p>Η μεγάλη απόσταση από το επίκεντρο της ευρωπαϊκής ανάπτυξης δημιουργεί σοβαρά προβλήματα λόγω μειωμένης προσπελασιμότητας</p> <p>Η γεωγραφική επαφή με την Αττική αποτελεί, ταυτόχρονα, εστία υπαρκτών παρενεργειών αλλά και πηγή υπαρκτών και δυνητικών πλεονεκτημάτων. Η μείωση των αρνητικών και η μεγιστοποίηση των θετικών απαιτεί μια συνειδητή στρατηγική, καθώς και διαπεριφερειακό συντονισμό</p> <p>Η ΧΕ ΘΣΗ διαθέτει πλέον σημαντικές υπερτοπικές οδικές υποδομές. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα πολύ σημαντικές ανάγκες διαπεριφερειακών δρόμων</p>	<p>Τα Βαλκάνια, ιδίως για το τμήμα της ΧΕ που είναι εγγύτερα (κυρίως Ηπειρος) αποτελεί δυνητική ενδοχώρα, και επίσης υπάρχουν δυνατότητες διεθνούς συνεργασίας. Ταυτόχρονα, ωστόσο, ενέχει και ορισμένους κινδύνους (γεωπολιτική αστάθεια, ανταγωνισμός για παραδοσιακούς κλάδους)</p>	

ΘΕΜΑΤΑ		ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
	<p>Ελλείψεις στην ενδοπεριφερειακά οδική υποδομή και διασύνδεση των μέσων μεταφορών</p> <p>Ελλείψεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο</p> <p>Ανεπάρκειες στο σύστημα θαλάσσιων μεταφορών</p> <p>Ανεπάρκειες στο σύστημα αερομεταφορών</p>		<p>Οι ανάγκες στην ενδοπεριφερειακή οδική υποδομή, παρά την υπαρκτή πρόοδο, παραμένουν σημαντικές και κατά περιοχές υψηλές</p> <p>Οι ελλείψεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο περιλαμβάνουν το επίπεδο εξοπλισμού-υπηρεσιών και, για τις πιο δυτικές ζώνες, την έλλειψη δικτύου</p> <p>Παρατηρούνται ελλείμματα εξοπλισμού στο λιμενικό σύστημα (αλλά και προοπτικές: Ηγουμενίτσα, και σε μικρότερο βαθμό Βόλος)</p> <p>Η εγγύτητα μεγάλου μέρους της ΧΕ προς την Αθήνα (ή/και τη Θεσσαλονίκη) περιορίζει τα περιθώρια μόνιμων αεροπορικών γραμμών, ενώ υπάρχουν και ελλείψεις στα αεροδρόμια</p>		
Ανθρώπινοι πόροι	<p>Υψηλό ποσοστό ανεργίας</p> <p>Υψηλή ανεργία (με συνήθως μεγαλύτερη ένταση στις ειδικές ομάδες του πληθυσμού)</p> <p>Αδυναμίες δια βίου εκπαίδευσης</p> <p>Κοινωνικός αποκλεισμός</p> <p>Σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού</p> <p>Σχετικά ικανοποιητική κατάσταση βασικών υποδομών εκπαίδευσης α' και β' βαθμίδας</p> <p>Ελλείψεις σε προχωρημένες υποδομές εκπαίδευσης (α' και β' βαθμίδας) και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση</p>	<p>Το επίπεδο εκπαίδευσης (ιδίως μέχρι τη μέση βαθμίδα) είναι σχετικά ικανοποιητικό</p> <p>Οι κτηριακές υποδομές της εκπαίδευσης α' και β' βαθμίδας είναι σχετικά ικανοποιητικές</p>	<p>Το ποσοστό ανεργίας είναι γενικευμένα υψηλό</p> <p>Το ποσοστό ανεργίας τείνει να είναι ακόμα υψηλότερο στις ειδικές ομάδες του πληθυσμού (γυναίκες, νέους...)</p> <p>Η δια βίου εκπαίδευση παρουσιάζει αδυναμίες οργάνωσης ενώ το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που την αξιοποιεί είναι περιορισμένο</p> <p>Υπάρχουν σε ορισμένες περιοχές προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού</p> <p>Υπάρχουν ελλείψεις σε προχωρημένες υποδομές (Η/Υ, εργαστήρια, βιβλιοθήκες) στην εκπαίδευση α' και β' βαθμίδας, και γενικότερες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση</p>		

ΘΕΜΑΤΑ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
<p>Διαθεσιμότητα πόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων</p> <p>Μειωμένη αποτελεσματικότητα και προβλήματα οργάνωσης διοίκησης και αυτοδιοίκησης</p> <p>Δημογραφική γήρανση</p>		<p>Τα προβλήματα μειωμένης αποτελεσματικότητας της διοίκησης και αυτοδιοίκησης (που συνδέονται με ελλείψεις υποδομών, οργάνωσης και τεχνογνωσίας και ανεπάρκειες του θεσμικού πλαισίου) οδηγούν σε μειωμένη αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών ενώ επηρεάζουν αρνητικά και τις επενδύσεις</p> <p>Η δημογραφική γήρανση αποτελεί ήδη αδυναμία και πολύ σημαντική μεσομακροπρόθεσμη απειλή</p>	<p>Η διαθεσιμότητα πόρων για την επόμενη προγραμματική περίοδο αποτελεί σημαντική ευκαιρία (αν και, ιδίως, στη Στερεά Ελλάδα, ορισμένοι όροι χρηματοδότησης δημιουργούν δυσκολίες)</p>	
<p>Περιβαλλοντικός Χώρος</p> <p>Ενδοπεριφερειακές ανισότητες</p> <p>Ειδικά προβλήματα ανάπτυξης ορεινών περιοχών</p> <p>Ειδικά προβλήματα ανάπτυξης νησιωτικών περιοχών</p> <p>Ελλείψεις στις κοινωνικές υποδομές</p> <p>Διαθεσιμότητα φυσικών πόρων</p>	<p>Οι φυσικοί πόροι είναι πλούσιο στο σύνολο σχεδόν της ΧΕ (με γεωγραφική διαφοροποίηση όσον αφορά τον ανά περιοχή χαρακτήρα τους)</p>	<p>Η ΧΕ ΘΣΗ αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα γεωγραφικής συνοχής, που δυσκολεύουν το μετασχηματισμό της σε ενιαίο οικονομικό και λειτουργικό χώρο. Παράλληλα, όχι πολύ έντονες, συνήθως, αλλά υπαρκτές είναι οι ανισότητες στο εσωτερικό των περιφερειών</p> <p>Στις ορεινές περιοχές παρατηρούνται ειδικά προβλήματα, συνδεδεμένα με την προσπελασιμότητα, τις υποδομές και την ποιότητα ζωής, καθώς και την έλλειψη συγκριτικών πλεονεκτημάτων για ορισμένες δραστηριότητες (αλλά όχι για όλες)</p> <p>Οι νησιώτικές περιοχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες συνυφασμένες με το νησιωτικό χαρακτήρα (αλλά δεν χαρακτηρίζονται από συγκριτικά ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης). (ειδική περίπτωση αποτελεί η Εύβοια)</p> <p>Παρατηρούνται ελλείμματα σε διάφορες κατηγορίες κοινωνικού εξοπλισμού (υγεία, κοινωνική αλληλεγγύη...)</p>		

ΘΕΜΑΤΑ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
Αδυναμίες προστασίας-διαχείρισης φυσικών πόρων και ευαίσθητων φυσικών περιοχών		<p>Στη διαχείριση των φυσικών πόρων και την προστασία της φύσης υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις και αδυναμίες. Διαιώνιση των υφιστάμενων προβλημάτων προστασίας των φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων θα οδηγήσει σε περαιτέρω μη αντιστρεπτή υποβάθμισή τους, αλλά και σε δυσκολίες θεσμικού χαρακτήρα λόγω υφιστάμενων αντίστοιχων δεσμεύσεων (χρηματοδοτήσεις, χωροθέτηση επενδύσεων)</p>		
Ελλείψεις στη διαχείριση στερεών απορριμμάτων		<p>Η διαχείριση των στερεών απορριμμάτων χαρακτηρίζεται από ελλείψεις κλασικών υποδομών (ΧΥΤΑ) και μεγαλύτερες αδυναμίες όσον αφορά τη συνολική ολοκληρωμένη διαχείριση</p>		
Ελλείψεις στη διαχείριση υγρών αποβλήτων		<p>Παρά την πρόοδο υπάρχουν ακόμα αδυναμίες στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων (ελλείψεις ΕΕΛ, ενώ παρατηρούνται και προβλήματα λειτουργίας υφισταμένων) που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης (λόγω και της ύπαρξης νομικών δεσμεύσεων)</p>		
Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας οικιστικού χώρου		<p>Τα προβλήματα του οικιστικού χώρου είναι εξαιρετικά σημαντικά: πολύ χαμηλό ποσοστό πρασίνου, προβληματική διαχείριση του δημόσιου χώρου, στάθμευση, κυκλοφορία, ηχορρύπανση, αέρια ρύπανση, αισθητικές αδυναμίες. Συναντώνται, αναλογικά, σε όλες τις βαθμίδες του οικιστικού δικτύου. Έχουν αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα ζωής αλλά και, αυξανόμενα, υπονομεύουν την άσκηση από τις πόλεις του αναπτυξιακού τους ρόλου</p>		
Πολιτιστική κληρονομιά με δυνατότητες ανάδειξης	<p>Η πολιτιστική κληρονομιά είναι πλούσια, με διαφοροποιήσεις, στο σύνολο σχεδόν της ΧΕ. Ως προς το επίπεδο προστασίας αλλά και αξιοποίησής της ως τουριστικού πόρου, υπάρχουν επιτεύγματα αλλά όχι σε βαθμό επαρκώς ικανοποιητικό, ενώ υπάρχουν ακόμα σημαντικά περιθώρια θετικών δράσεων</p>			

ΘΕΜΑΤΑ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
<p>Τάση μεταβολής περιβαλλοντικής ευαισθησίας της κοινωνίας</p> <p>Υπαρξη μεγάλων πόλεων-δυναμικών πόλων ανάπτυξης</p> <p>Διάρθρωση οικιστικού δικτύου</p> <p>Συγκρούσεις και αδυναμίες σχεδιασμού χρήσεων γης</p> <p>Ανεπαρκής ενσωμάτωση αειφορίας στην ανάπτυξη και το σχεδιασμό</p> <p>Αδυναμίες χωροταξικού σχεδιασμού αλλά με προοπτική βελτίωσης</p>		<p>Υπάρχουν ορισμένες μεγάλες πόλεις που μπορούν να εξελιχθούν σε πόλους ανάπτυξης (ιδίως στη Θεσσαλία, και σημειακά και αλλού), αλλά το σύστημα των μεγάλων πόλεων της ΧΕ ΘΣΗ δεν καλύπτει ομοιογενώς το χώρο της. Η έλλειψη μεγάλων πόλεων σε τμήματά της αποτελεί συγκριτικό μειονέκτημα για αυτά, δεδομένου του κεντρικού ρόλου των μεγάλων αστικών κέντρων στη σύγχρονη διεθνοποιημένη και καινοτομική οικονομία</p> <p>Η διάρθρωση του οικιστικού δικτύου παρουσιάζει αδυναμίες (ελλιπής δικτύωση, όχι πάντα αναπτυγμένη εταιρική σχέση πόλης-υπαιθρου), υπάρχουν ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις δυνατότητες δικτύωσης</p> <p>Στο πεδίο των χρήσεων γης παρατηρούνται συχνά συγκρούσεις, κατά τόπους με τάση ενίσχυσης, και παράλληλα με σημαντικές αδυναμίες του σχεδιασμού</p> <p>Η ενσωμάτωση της αειφορίας στο μοντέλο ανάπτυξης όλων των τομέων και στις διάφορες κατηγορίες σχεδιασμού παραμένει ασθενής. Η αλλαγή αυτής της κατάστασης αποτελεί καθοριστική προϋπόθεση της μακροχρόνιας οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Βραχυπρόθεσμα, μπορεί να οδηγήσει σε νέες δραστηριότητες και θέσεις εργασίας, αλλά επίσης να προκαλέσει σημαντικές πιέσεις σε δραστηριότητες που παραδοσιακά βασίστηκαν στην εξωτερικήυση του περιβαλλοντικού κόστους τους</p> <p>Παρά κάποια πρόσφατη βελτίωση (θεσμοθέτηση Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης) ο χωροταξικός σχεδιασμός παραμένει ελλιπής, και μη αποτελεσματικός</p>	<p>Η περιβαλλοντική ευαισθησία της κοινωνίας παραμένει ανεπαρκής, ενώ οι προοπτικές εμφανίζονται μεικτές, με θετικά αλλά και αρνητικά στοιχεία</p>	

ΘΕΜΑΤΑ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΙΣ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΑΔ)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΕΥ)	ΑΠΕΙΛΕΣ (ΑΠ)
Αδυναμίες πολεοδομικού σχεδιασμού		Ο πολεοδομικός σχεδιασμός παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες (ελλείψεις σχεδίων, μεγάλες καθυστερήσεις, χαμηλή αποτελεσματικότητα)		

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ– ΗΠΕΙΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013

Η ανάλυση της Πρώτης Ενότητας εντόπισε μια σειρά αναπτυξιακών αναγκών και προβλημάτων και ανέδειξε μια συνθετική εικόνα των ισχυρών σημείων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των κινδύνων που αφορούν την Χωρική Ενότητα Θεσσαλίας –Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου (ΘΣΗ). Η ιεράρχηση των προβλημάτων και των αναγκών προέκυψε από την ανάλυση και την σύνθεση των χαρακτηριστικών των τριών Περιφερειών.

Οι ανάγκες αυτές είναι υπαρκτές και πραγματικές, αλλά δεν ασκούν όλες τις ίδιες πιέσεις ούτε έχουν όλες την ίδια σημασία για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιοχής. Αν και κάθε Περιφέρεια παρουσιάζει τις δικές της ανάγκες και τα δικά της προβλήματα και είναι δυνατόν να εμφανίζει επιμέρους διαφοροποιήσεις, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η ιεράρχηση της Πρώτης Ενότητας ικανοποιεί όλες τις Περιφέρειες και εκφράζει το πραγματικό μέγεθος και τη βαρύτητα των προβλημάτων και αναγκών.

Για παράδειγμα, είτε στο σύνολό τους, ή σε σημαντικές επιμέρους ενότητες οι τρεις Περιφέρειες αντιμετωπίζουν ακόμη και σήμερα σημαντικά προβλήματα προσπελασιμότητας και παρουσιάζουν ελλείψεις σε βασικές αστικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές υποδομές. Επίσης παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας, χαμηλό βαθμό αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών από το παραγωγικό τους σύστημα, περιορισμένο βαθμό ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και μη ικανοποιητικό επίπεδο επενδύσεων. Παράλληλα, οι αγορές εργασίας χαρακτηρίζονται από ακαμψία, υπερβολική ρύθμιση και περιορισμένη προσβασιμότητα για τους νέους, ενώ το επίπεδο επένδυσης σε νέες γνώσεις και εξειδικεύσεις είναι κάτω από το επιθυμητό. Στο επίπεδο της χωρικής οργάνωσης, τα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής δεν έχουν αναπτύξει σε ικανοποιητικό βαθμό μια σειρά από δυνατές μητροπολιτικές λειτουργίες, ενώ το αστικό σύστημα στο σύνολο του παρουσιάζει χαμηλό επίπεδο δικτύωσης και συνεργασίας. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά αφενός περιορίζουν τη δημιουργία αναπτυξιακών πόλων και αφετέρου εμποδίζουν τη διάχυση της ανάπτυξης στον υπόλοιπο αστικό και περιαστικό χώρο.

Η καταγραφή και αξιολόγηση των κυριότερων αναγκών και προβλημάτων σε συνδυασμό με την κατανόηση των ΙΑΕΑ, συμπυκνώνουν τα βασικά πορίσματα της ανάλυσης της Πρώτης Ενότητας του ΕΠ, τα οποία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στην διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ.

Σύμφωνα με την 4^η Εγκύκλιο του ΥΠΟΙΟ (Νοέμβριος 2006) για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2003 η στρατηγική των Χωρικών Ενο-

τήτων θα πρέπει να ανταποκρίνεται και να αντιμετωπίζει τις ιεραρχημένες ανάγκες και τα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί.

Ο σκοπός αυτής της Δεύτερης Ενότητας είναι να συνθέσει την αναπτυξιακή στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου. Η σύνθεση προκύπτει ως μια διαδικασία η οποία λαμβάνει καταρχήν υπόψη της τα πορίσματα της Πρώτης Ενότητας με τα ΙΑΕΑ και τις ιεραρχημένες ανάγκες της ΧΕ ΘΣΗ. Επιπλέον, λαμβάνει υπόψη της τα πορίσματα της ανάλυσης και της κοινωνικής διαβούλευσης σε κάθε Περιφέρεια, καθώς και την εμπειρία της από την εφαρμογή του Γ' ΠΕΠ. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει αφενός μεν τη διαμόρφωση μιας ενιαίας στρατηγικής για την ΧΕ ΘΣΗ και αφετέρου την εξειδίκευση αυτής της στρατηγικής στις επιμέρους συνιστώσες Περιφέρειες.

2.1 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου

Η ενότητα αυτή, παρουσιάζει την αναπτυξιακή στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου η οποία περιλαμβάνει το αναπτυξιακό όραμα της περιοχής και τους στόχους της ανάπτυξης. Η ενότητα βασίζεται στα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της ΧΕ αλλά και των επιμέρους Περιφερειών και λαμβάνει υπόψη της ταυτόχρονα τα ιδιαίτερα οικονομικά, κοινωνικά, διαρθρωτικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου, τα δυνατά και αδύνατα σημεία των επιμέρους γεωγραφικών και διοικητικών συνιστωσών και τις ευκαιρίες και απειλές οι οποίες προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα με τις τεκμηριωμένες θέσεις της ανάλυσης και τις ιεραρχημένες ανάγκες, η ενότητα αυτή λαμβάνει υπόψη της επίσης τις οδηγίες και κατευθύνσεις του ΥΠΟΙΟ και της ΕΕ, αλλά και τα πορίσματα της κοινωνικής διαβούλευσης στο περιφερειακό επίπεδο.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση στην υποενότητα 2.5, οι αναπτυξιακοί στόχοι της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου παρουσιάζουν υψηλή συνάφεια με τους στρατηγικούς στόχους του ΕΣΠΑ, τους στόχους του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων και τα Προγραμματικά Κείμενα της ΕΕ.

Το βασικότερο πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει η ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου είναι η χαμηλή ανταγωνιστικότητα και η περιορισμένη εξωστρέφεια της οικονομίας και η απόσταση από το επίπεδο ανάπτυξης της ΕΕ. Παρά το γεγονός ότι η Περιφέρεια Στερεάς εμφανίζει υψηλό επίπεδο κατά κεφαλή ΑΕΠ, αυτό οφείλεται αποκλειστικά στην 'έξοδο' της βιομηχανίας της Αττικής προς την Βοιωτία για μια σειρά από λόγους που σχετίζονται με τον κορεσμό της Αττικής²². Η έντονη μεταποιητική δραστηριότητα στον άξονα Οινόφυτα – Σχηματάρι αφορά κυρίως τη Βοιωτία και όχι τους άλλους νομούς της Στερεάς, οι οποίοι εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα ΑΕΠ. Επιπλέον, το υψηλό επίπεδο ΑΕΠ δεν αντιστοιχεί σε ανάλογα υψηλά επίπεδα ευημερίας, κα-

²² Το υψηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ της Βοιωτίας δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική κατάσταση ως προς το επίπεδο ευημερίας του νομού, καθώς στην Βοιωτία παράγεται ένα σημαντικό τμήμα του ΑΕΠ της Αττικής. Το 'παράδοξο' αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τις τελευταίες δύο δεκαετίες η Αττική, για μια σειρά από λόγους μεταξύ των οποίων και συγκεκριμένες πολιτικές περιορισμού του δυναμισμού της μητρόπολης, έχει εξάγει ένα σημαντικό τμήμα του μεταποιητικού της δυναμικού στους γειτονικούς νομούς της Βοιωτίας (και εν μέρει της Ευβοίας) προς βορά και της Κορινθίας προς νότο. Οι επιχειρήσεις (κατά κανόνα μεγάλα εργοστάσια) οι οποίες είναι εγκατεστημένες στο τρίγωνο Οινόφυτα – Σχηματάρι – Χαλκίδα ανήκουν σε επιχειρηματίες που κατοικούν στην Αθήνα, έχουν συχνά την έδρα τους στην Αθήνα, απασχολούν χιλιάδες εργαζόμενους οι οποίοι μετακινούνται καθημερινά από την Αθήνα (συνήθως με λεωφορεία των επιχειρήσεων) και χρησιμοποιούν πρώτες ύλες, ενδιάμεσες εισροές και υπηρεσίες που μικρή ή ελάχιστη σχέση έχουν με την οικονομία του νομού Βοιωτίας. Οι επιχειρήσεις είναι μεν εγκατεστημένες και παράγουν τα προϊόντα τους στη Βοιωτία, αλλά τα εισοδήματα τα οποία δημιουργούν είτε ως επιχειρηματικά κέρδη, είτε ως αμοιβές της εργασίας και των άλλων συντελεστών παραγωγής διαφεύγουν σε μεγάλο βαθμό προς την Αττική και συνεπώς έχουν περιορισμένη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη. Αν κανείς εξαιρέσει τις επιχειρήσεις αυτές από την οικονομία της Βοιωτίας θα διαπιστώσει ότι η μεταποιητική δραστηριότητα περιορίζεται σημαντικά σε μικρές συγκεντρώσεις γύρω από την Θήβα και την Λιβαδειά.

θώς όλοι οι υπόλοιποι δείκτες ανάπτυξης της οικονομίας της Βοιωτίας και της Στερεάς είναι κάτω από το μέσο όρο της χώρας.

Φυσικά, η κάθε συνιστώσα της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου αντιμετωπίζει τα δικά της αναπτυξιακά προβλήματα σε διαφορετική ένταση και σύνθεση. Αν και η Ήπειρος αποτελεί αναπτυξιακά την πλέον ασθενή συνιστώσα, υπάρχουν τμήματα της Στερεάς και της Θεσσαλίας (κυρίως στο δυτικό τους τμήμα) με εξίσου σοβαρή υστέρηση σε μια σειρά από αναπτυξιακούς δείκτες. Η υστέρηση αυτή είναι δυνατόν να ενταθεί στο νέο οικονομικό περιβάλλον αν οι περιφέρειες δεν μπορέσουν να αναδιαρθρώσουν τις παραδοσιακά οργανωμένες οικονομίες τους και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που προκύπτουν σε όλους τους τομείς της οικονομίας, αλλά κυρίως στη γεωργία και την μεταποίηση. Ο κίνδυνος στασιμότητας ή απόκλισης είναι υπαρκτός αν δεν καταφέρουν να αναπτύξουν δραστηριότητες οι οποίες βασίζονται στην γνώση και την καινοτομία και δεν καταφέρουν να βελτιώσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών τους.

Ένα δεύτερο σημαντικό πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει η ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου είναι αυτό της περιορισμένης χωρικής συνοχής η οποία επιβαρύνεται από μορφολογικές ασυνέχειες, ελλείψεις συνδέσεων και βασικών υποδομών, δυσκολίες προσπελασιμότητας αλλά και σημαντικές διαφορές στην παραγωγική διάρθρωση και στα επίπεδα ανάπτυξης ανάμεσα στα ορεινά και τα πεδινά τμήματα, τον ύπαιθρο χώρο και τις πόλεις, το δυτικό και το ανατολικό τμήμα της Περιοχής.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η γεωγραφία επηρεάζει διαφορετικά το αναπτυξιακό προφίλ και τις αναπτυξιακές προοπτικές της κάθε μιας από τις τρεις επιμέρους Περιφέρειες. Ένα σημαντικό πρόβλημα στην Στερεά Ελλάδα είναι ο περιορισμός της εξάρτησης από την οικονομία της Αττικής η οποία προκύπτει από την εγγύτητα με αυτή και η οποία δεν επιτρέπει εύκολα την ανάπτυξη μιας σειράς παραγωγικών δραστηριοτήτων, κυρίως στον τριτογενή τομέα, καθώς η ελκτική δύναμη της Πρωτεύουσας απορροφά σημαντικό μέρος της αγοραστικής δύναμης της Περιφέρειας. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από (αλλά και εν μέρει εξηγεί) την έλλειψη μεγάλων αστικών κέντρων στην Στερεά, τα οποία θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ανασχετικά στην έλξη της μητρόπολης. Από την άλλη πλευρά, το βασικό πρόβλημα της Ηπείρου είναι η απομόνωση και η μεγάλη απόσταση από τις μεγάλες αγορές και το ανατολικό και πιο ανεπτυγμένο τμήμα της χώρας. Η απόσταση αυτή δημιουργείται πρωτογενώς από τη γεωγραφική θέση και τη μορφολογία του εδάφους (ορεινοί όγκοι) αλλά επιδεινώνεται δευτερογενώς από την έλλειψη μιας σειρά σημαντικών μεταφορικών υποδομών. Η Θεσσαλία βρίσκεται σε μια ενδιάμεση γεωγραφικά θέση η οποία της προσφέρει αφενός μια 'απόσταση ασφαλείας' από τα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας και αφετέρου μια σχετικά καλή (και βελτιούμενη) πρόσβαση σε αυτά. Το βασικό πρόβλημα προσπελασιμότητας σε αυτή την περίπτωση αφορά τις διεθνείς συνδέσεις, κάποιες ενδοπεριφερειακές συνδέσεις και τις διαπεριφερειακές συνδέσεις με τις όμορες περιφέρειες.

Σε αυτά τα δύο βασικά προβλήματα θα πρέπει να προστεθούν οι ανάγκες και προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση του περιβάλλοντος έτσι ώστε οι παραγωγικές και κοινωνικές διαδικασίες να διαθέτουν αιφρορικά χαρακτηριστικά και να μην επιβαρύνουν την ποιότητα τόσο του φυσικού όσο και του ανθρωπογενούς και δομημένου περιβάλλοντος.

Η ανάλυση των αναγκών και των ΙΑΕΑ δείχνει ότι οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ έχουν σημαντικά κοινά σημεία τα οποία επιτρέπουν μια σύνθεση. Η προτεινόμενη σύνθεση επιχειρεί να προσδιορίσει το αναπτυξιακό όραμα και τον στρατηγικό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ με τέτοιο τρόπο ώστε να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις αναπτυξιακές ανάγκες του ενιαίου χώρου και αφετέρου να εκφράζει σε ικανοποιητικό βαθμό τις τρεις επιμέρους συνιστώσες (Πίνακας 31).

Πίνακας 31 Ο Στρατηγικός Στόχος και το Αναπτυξιακό Όραμα της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΧΕ ΘΣΗ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ- ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ - ΗΠΕΙΡΟΣ
<p>Ο Στρατηγικός Στόχος της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013 συνίσταται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας με τη βελτίωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και την υιοθέτηση αιφρορικών μεθόδων ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με την δυναμική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χωρικής Ενότητας σε ένα νέο περιβάλλον όπου διαχρονικά αυξανόμενο ρόλο διαδραματίζει η επένδυση στην γνώση, την ποιότητα, την καινοτομία και τα δίκτυα. Τα αστικά κέντρα αποτελούν τα δυναμικά σημεία στα οποία θα στηριχθεί η συνολική αναπτυξιακή προσπάθεια.</p>

Με τον ορισμό του Στρατηγικού Στόχου της περιοχής, το αμέσως επόμενο βήμα είναι η εξειδίκευση του σε Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους. Τόσο η διαβούλευση σε επίπεδο Περιφερειών, όσο και η ανάλυση της Πρώτης Ενότητας υποδηλώνουν ότι οι τρεις Περιφέρειες αντιμετωπίζουν πολλά κοινά προβλήματα που επιτρέπουν τη σύνθεση μιας ενιαίας στρατηγικής με κοινούς στόχους για το σύνολο της ΧΕ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι και οι τρεις περιφέρειες αντιμετωπίζουν σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα τα οποία συνθέτουν εν πολλοίς την εικόνα της αναπτυξιακής υστέρησης του Ελληνικού χώρου εκτός των μητροπολιτικών περιοχών. Κατά τη διαμόρφωση των κοινών αναπτυξιακών στόχων ελήφθησαν υπόψη τα εξής: Καταρχήν, οι στόχοι θα πρέπει να είναι συμβατοί και να απορρέουν από το αναπτυξιακό όραμα και τους στρατηγικούς στόχους της ΧΕ ΘΣΗ. Δεύτερον, οι στόχοι θα πρέπει να αντιμετωπίζουν ευθέως και με συγκεκριμένο και ορατό τρόπο τις ιεραρχημένες ανάγκες της Περιοχής. Τρίτον, οι στόχοι θα πρέπει να είναι συμβατοί και να συμβάλλουν στην υλοποίηση των εθνικών και Κοινοτικών προτεραιοτήτων στην περιοχή ευθύνης του ΕΠ. Οι κοινός αναπτυξιακοί στόχοι οι οποίοι προκύπτουν από αυτή την διαδικασία σύνθεσης παρουσιάζονται στον Πίνακα 32.

Πίνακας 32. Οι αναπτυξιακοί Στόχοι της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΤΕΡΕΑΣ– ΗΠΕΙΡΟΥ	
1.	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.
2.	Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.
3.	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.
4.	Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.
5.	Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής
6.	Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας
7.	Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη
8.	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

Η ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου διαθέτει οκτώ κοινούς στόχους ανάπτυξης οι οποίοι περιλαμβάνουν την ανάπτυξη του παραγωγικού δυναμικού και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του, τις υποδομές, την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, το περιβάλλον, την οικονομική και χωρική συνοχή, την διαπεριφερειακή συνεργασία και ολοκλήρωση, την ανάπτυξη του τουρισμού και τον εκσυγχρονισμό της διοίκησης. Οι στόχοι αυτοί διαμορφώνουν ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων οι οποίες είναι κρίσιμες για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Φυσικά, η κάθε μια επιμέρους Περιφέρεια είναι δυνατόν να δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε κάποιους από τους κοινούς στόχους ανάλογα με τη διάταξη των αδύνατων και των ισχυρών σημείων της. Για παράδειγμα, ο στόχος της προσπελασιμότητας είναι πολύ πιο κρίσιμης σημασίας για την Ήπειρο από ότι για τις άλλες δύο Περιφέρειες, ενώ η στόχος της χωρικής συνοχής είναι υψηλότερης προτεραιότητας στην Στερεά, η οποία παρουσιάζει σαφώς πιο έντονο δυϊσμό.

Για τη χωρική ενότητα που καλύπτει το παρόν ΠΕΠ, ήδη το ΕΣΠΑ (κεφ 4.3.3) έχει οριοθετήσει τις βασικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τόσο στο επίπεδο κοινών για όλες τις περιφέρειες της χώρας στρατηγικών επιλογών (Γενικοί στόχοι 7,8,9 του ΕΣΠΑ) όσο και με εξειδικευμένες κατευθύνσεις ανά περιφέρεια:

Περιφέρεια Θεσσαλίας

«Η Θεσσαλία βρίσκεται σε ότι αφορά τα κριτήρια απασχόλησης, αγοράς εργασίας, φτώχειας και κοινωνικής ενσωμάτωσης σε ενδιάμεση κατάσταση στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας. Ειδικότερα, η Περιφέρεια κατατάσσεται σύμφωνα με τα κριτήρια της απασχόλησης, της ανεργίας και της φτώχειας στην έκτη, έκτη και όγδοη θέση στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας. Η κατάσταση αυτή συνδέεται με την μεγάλη σημασία του πρωτογενή τομέα στην διαμόρφωση του τοπικού εισοδήματος και της απασχόλησης, με τις περιορισμένες σχετικά συνέπειες της αποβιομηχανοποίησης (εκτός από το Βόλο και εκτός από ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους στο σύνολο της Περιφέρειας που συνδέονται με την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων) καθώς και με την αυξανόμενη σημασία των υπηρεσιών.

Κύριος στόχος της στρατηγικής το ΕΚΤ είναι ο **μετασχηματισμός του προτύπου απασχόλησης από την σημερινή του μορφή σε μια πλέον σύγχρονη**, το οποίο σταδιακά θα αποσυνδεθεί από τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας του παρελθόντος, προσανατολιζόμενο στην ανταγωνιστική αγορά καθώς και στον δυναμισμό και τη δικτύωση των αστικών της κέντρων.

Η στρατηγική του ΕΚΤ στοχεύει στην διευκόλυνση της απασχόλησης και στην αύξηση της απασχολησιμότητας του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, στην ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, στην δια βίου μάθηση με έμφαση στην προώθηση του αγροτικού μετασχηματισμού και της απασχόλησης στους λοιπούς τομείς της τοπικής οικονομίας, στην αξιοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης για την κατάρτιση των αγροτών στην διαχείριση σύγχρονων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας, στην προώθηση της αυτοαπασχόλησης μέσω κινήτρων, στην κατάρτιση τοπικών συμφωνιών απασχόλησης σε περιοχές – θύλακες ανεργίας, καθώς και στην κατάρτιση και κοινωνική ενσωμάτωση μεταναστών και ειδικών ομάδων πληθυσμού.»

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

«Η Στερεά Ελλάδα αποτελεί ως προς το αναπτυξιακό της πρότυπο και την απασχόληση μια ιδιαίτερη Περιφέρεια της χώρας. Η ιδιαιτερότητά αυτή προκύπτει από την στενή της σχέση με την Αθήνα – Αττική και την εγκατάσταση σε αυτή σημαντικών μεταποιητικών μονάδων, από το γεωγραφικό της ανάγλυφο και την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων στις ορεινές της περιοχές, από την έκαστη των περισσότερων αστικών της κέντρων στη ημερήσιο σύστημα της Αθήνας, από τον περιορισμό της κατοίκησης στα ορεινά, από τη δυναμική αγροτική περιοχή της Βοιωτίας, η οποία όμως είναι ακόμα προσανατολισμένη σε παραδοσιακά παραγωγικά σχήματα και από τις νησιωτικές περιοχές της Βόρειας και Νότιας Εύβοιας.

Η κατάσταση αυτή διαμορφώνει την εικόνα μιας εισοδηματικά εύρωστης Περιφέρειας η οποία, όμως, αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα σε ότι αφορά την ανεργία και την απασχόληση. Ως προς την πρώτη ομάδα κριτηρίων η Περιφέρεια βρίσκεται στην u964 τρίτη θέση από το τέλος στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας, ενώ ως προς την απασχόληση βρίσκεται στην ενδιάμεση ομάδα Περιφερειών αντίστοιχα.

Ο κίνδυνος έκθεσης στη φτώχεια, κατά συνέπεια, παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονος στην Περιφέρεια με αποτέλεσμα αυτή να κατατάσσεται στην δέκατη θέση κατά αύξουσα έκταση του προβλήματος.

Η πολιτική στην Περιφέρεια στοχεύει ταυτόχρονα στην πληρέστερη ενσωμάτωση της στο ημερήσιο σύστημα της Αττικής, στην ανάπτυξη συμπληρωματικότητας μεταξύ των αστικών κέντρων της, στον **σταδιακό εκσυγχρονισμό και την ανασυγκρότηση της μεταποίησης** σε ανταγωνιστική βάση αλλά και των δραστηριοτήτων στην ορεινή ενδοχώρα και τα νησιά της Περιφέρειας (Εύβοια).»

Περιφέρεια Ηπείρου

«Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί μαζί με την γειτονική της Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας την πλέον προβληματική Περιφέρεια σε θέματα απασχόλησης, ανεργίας και φτώχειας. Σε αυτό συντείνει η συνοριακή και απομακρυσμένη θέση της ως προς τους άξονες ανάπτυξης και τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας, ο αγροτικός της χαρακτήρας και το παραδοσιακό και αργά μετασχηματιζόμενο παραγωγικό της πρότυπο και στις ανύπαρκτες μέχρι σχετικά πρόσφατα σχέσεις της με την άλλη πλευρά των εξωτερικών συνόρων της χώρας.

Ειδικότερα, το πρότυπο της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται από ένα διπλό δυισμό, μεταξύ των αστικών περιοχών και των αγροτικών περιοχών και μεταξύ των παραλίων και της ενδοχώρας. Η συγκεκριμένη κατάσταση σε συνδυασμό με τον παραδοσιακό χαρακτήρα του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας διαμορφώνουν το πρότυπο, αλλά και τα προβλήματα της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας.

Η Ήπειρος βρίσκεται στην τέταρτη από το τέλος θέση σε ότι αφορά την απασχόληση, γεγονός που συνδυάζεται με τον αγροτικό της χαρακτήρα και την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού της, στην δεύτερη από το τέλος θέση σε ότι αφορά την ανεργία, ενώ αποτελεί την πιο φτωχή Περιφέρεια της χώρας.

Κύριο στόχο της στρατηγικής αποτελεί η **συγκρότηση ενός παραγωγικού προτύπου το οποίο να στηρίζεται στον δυναμισμό των αστικών της κέντρων και κυρίως των Ιωαννίνων**, στον εκσυγχρονισμό του πρωτογενή τομέα και στην ενδυνάμωση της κτηνοτροφίας, στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και στην αξιοποίηση και την ενδυνάμωση των υπηρεσιών του τουρισμού οι διάφορες μορφές του οποίου αποτελούν δυναμικά αναπτυξιακά παράγοντα στην Περιφέρεια.

Η οικονομία τέλος της Περιφέρειας σταδιακά θα προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνουν οι σχέσεις με την άλλη πλευρά των συνόρων και του Ιονίου καθώς και με την δυναμική που διαμορφώνεται από την αύξηση της προσβασιμότητας της Περιφέρειας από τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας.»

Με βάση το πλαίσιο αυτό, οι προκλήσεις και αναπτυξιακές ανάγκες που εντοπίστηκαν αναφορικά με την αγορά εργασίας και την κοινωνική συνοχή στην Ενότητα 1 του ΠΕΠ θα αντιμετωπισθούν για τη χωρική ενότητα των περιφερειών Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου, κυρίως στο πλαίσιο των παρεμβάσεων του ΕΠ Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.

Πόλοι Ανάπτυξης

Οι πόλοι ανάπτυξης είναι αστικά κέντρα όπου πραγματοποιείται το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων, κατοικεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο, εκτός του πρωτογενή τομέα, μέρος των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Βασικό σημείο διαφοροποίησης των πόλων ανάπτυξης από τα υπόλοιπα αστικά κέντρα είναι ταυτόχρονα η ύπαρξη μίας μεγαλύτερης αναπτυξιακής δυναμικής, η οποία επηρεάζει και τα υπόλοιπα αστικά κέντρα της χωρικής ενότητας και η συγκέντρωση ενός, μεγαλύτερης έντασης, αριθμού προβλημάτων.

Ως εκ τούτου, ιδιαίτερη μέριμνα θα ληφθεί για την **κατά προτεραιότητα υλοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης στους πόλους, όπως αυτοί κατηγοριοποιούνται στο ΕΣΠΑ μετά την εφαρμογή συγκεκριμένων κριτηρίων**, ενώ ανάλογες παρεμβάσεις δύνανται να υλοποιηθούν και στα υπόλοιπα αστικά κέντρα στη βάση του σχεδιασμού και των στόχων της χωρικής ενότητας.

Ειδικότερα, ανάλογα με την ένταση των προβλημάτων και σε συνέργια με τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, **οι στοχευμένες παρεμβάσεις θα εστιάσουν :**

1. στη **βελτίωση της λειτουργικότητας** των αστικών κέντρων και της ποιότητας ζωής σε αυτά με παρεμβάσεις στις υποδομές, στο περιβάλλον, στη διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων, στους δημόσιους χώρους και στους χώρους πρασίνου, στην ασφάλεια, στις κοινωνικές υποδομές και στις υποδομές υγείας,
2. στις **υποδομές εγκατάστασης επιχειρήσεων** (περιοχές εγκατάστασης επιχειρήσεων, δίκτυα, υποδομές βελτίωσης της προσπελασιμότητας),
3. στην **κατάρτιση του εργατικού δυναμικού** σύμφωνα με την ανάγκες και τη δυναμική του προτύπου απασχόλησης και της αγοράς εργασίας των συγκεκριμένων αστικών κέντρων,
4. στην **προώθηση των επιχειρηματικών συσπειρώσεων**, της καινοτομίας της επιχειρηματικότητας και των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες,
5. στην **αντιμετώπιση περιοχών στα αστικά κέντρα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα** (αστική επέκταση, αστική διάχυση, υποβάθμιση και αναπλάσεις),
6. στην **αντιμετώπιση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν ειδικές ομάδες** πληθυσμού (κοινωνικός αποκλεισμός, φτώχεια, ΑΜΕΑ κ.αλ.),
7. στην **προώθηση των λειτουργικών δικτυώσεων** μεταξύ γειτονικών αστικών κέντρων στο πλαίσιο του ιεραρχημένου αστικού συστήματος της χώρας (ημερήσια συστήματα μετακινήσεων, ακτίνες επιρροής κλπ.),

8. στην **προώθηση λειτουργικών σχέσεων ανάμεσα στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο** που τα περιβάλλει.

Στη συγκεκριμένη διαδικασία, **σημαντικός είναι ο ρόλος**, εκτός από τις κεντρικές και περιφερειακές αρμόδιες υπηρεσίες, της τοπικής αυτοδιοίκησης **και των κοινωνικών εταίρων**, ενώ πρέπει να αξιοποιηθούν τα νέα πρόσφορα μέσα JESSICA και JEREMIE.

Στη συνέχεια, η στρατηγική της ανάπτυξης και οι στόχοι της Χωρικής Ενότητας ΘΣΗ εξειδικεύονται στο επίπεδο της κάθε μιας Περιφέρειας.

2.2 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Θεσσαλίας

Ο στρατηγικός στόχος και το όραμα της Θεσσαλίας

Ο βασικός στρατηγικός στόχος (όραμα) της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2007-2013 είναι η επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης, της χωρο-οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της αειφορίας μέσω της ανάδειξης της σε Δυναμικό Περιφερειακό Πόλο της Ελλάδος με διακριτή ποιοτική και τεχνολογικά καινοτόμο μεταποιητική, αγροδιατροφική, οικοτουριστική και πολιτιστική ταυτότητα στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς. Συνεπώς, η Περιφέρεια θα εστιάσει στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος σ' όλους τους τομείς της παραγωγής ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα, η εξωστρέφεια και η επιχειρηματικότητα. Για το σκοπό αυτό θα αξιοποιηθούν οι τεχνολογικές και ερευνητικές δομές που διαθέτει και θα συνδεθούν πιο αποτελεσματικά με την παραγωγή. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών θα επιδιωχθεί μεταξύ άλλων μέσω της αναβάθμισης της ποιότητας τους καθώς και της εφαρμογής συστημάτων πιστοποίησης. Ειδική έμφαση θα δοθεί και στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας σε συνδυασμό με την προστασία του δομημένου και του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και των υδάτινων πόρων της περιοχής.

Ο στόχος αυτός είναι συμβατός με τον στρατηγικό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και προέκυψε μέσα από μια σύνθετη διαδικασία επιστημονικής έρευνας και κοινωνικής διαβούλευσης στην οποία συμμετείχε το πλέον ικανό για το σκοπό αυτό ανθρώπινο κεφάλαιο της Περιφέρειας.

Ο κεντρικός αναπτυξιακός στόχος (όραμα) της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι πολυδιάστατος, δεδομένου ότι συμπυκνώνει μια σειρά από ειδικούς στόχους, οι οποίοι είναι συμβατοί με τη φιλοσοφία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, με τους στρατηγικούς στόχους της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, καθώς και με τις βασικές εθνικές αναπτυξιακές επιλογές. Ειδικότερα, η Περιφέρεια Θεσσαλίας επιθυμεί να ολοκληρώσει την αξιοποίηση της κεντροβαρούς της θέσης, μιας και βρίσκεται στο μέσον του βασικού αναπτυξιακού άξονα της χώρας και να καταστεί ένας δυναμικός περιφερειακός αναπτυξιακός πόλος με διαπεριφερειακές και διεθνείς συνδέσεις και ελκυστικότητα στην προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων.

Συνοπτικά, ο κεντρικός στρατηγικός στόχος και το όραμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας παρουσιάζεται στο πλαίσιο που ακολουθεί:

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ο Στρατηγικός Στόχος και το όραμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2007-2013 είναι η επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης, της χωρο-οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της αειφορίας μέσω της ανάδειξης της σε Δυναμικό Περιφερειακό Πόλο της Ελλάδος με διακριτή ποιοτική και τεχνολογικά καινοτόμο μεταποιητική, αγροδιατροφική, οικότουριστική και πολιτιστική ταυτότητα στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς.

Οι γενικοί στόχοι

Οι γενικοί στόχοι είναι εναρμονισμένοι με τη γενική κατεύθυνση στρατηγικής και αφορούν την ταχύτερη οικονομική σύγκλιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την βιώσιμη ανάπτυξη και την μεγαλύτερη κοινωνική και χωρική συνοχή.

1. Ο κεντρικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής αφορά στην οικονομική σύγκλιση με την ΕΕ σε ορίζοντα 15ετίας. Εδώ καθίσταται σαφές ότι η επίτευξη αυτού του στόχου είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη και των υπόλοιπων στόχων. Κανένας άλλος αναπτυξιακός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί και καμία πολιτική δεν μπορεί να έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε μια οικονομία που βρίσκεται σε ύφεση και χάνει εισοδήματα και θέσεις απασχόλησης. Συνεπώς, το πρώτο μέλημα της αναπτυξιακής πολιτικής είναι να λειτουργήσει η παραγωγική μηχανή αποτελεσματικά και με υψηλούς ρυθμούς, ώστε να καλυφθεί το κενό που χωρίζει τον πολίτη της Θεσσαλίας από το μέσο Ευρωπαίο πολίτη σε όρους εισοδήματος και ευημερίας. Στον βαθμό που οι επιχειρήσεις βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους, η παραγωγική βάση θα ενισχύεται, η περιφερειακή οικονομία θα γίνεται περισσότερο ελκυστική για επενδύσεις και συνεπώς οι θέσεις εργασίας θα αυξάνονται. Ο στόχος αυτός είναι επίσης συμβατός με τους διακηρυγμένους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ και της Ελλάδος, οι οποίοι επιδιώκουν την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών του Ευρωπαϊκού και εθνικού χώρου.

2. Ο δεύτερο βασικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής θα πρέπει είναι η συνεχής επιδίωξη της βιωσιμότητας. Η στάση μας απέναντι στο περιβάλλον, πέρα από ευθύνη προς τις επόμενες γενεές, είναι μια κρίσιμη αναπτυξιακή επιλογή. Η Θεσσαλία διακρίνεται για το εξαιρετικής ποιότητας και ενδιαφέροντος, φυσικό περιβάλλον της, το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα κεφάλαια που διαθέτει η περιοχή. Η σημασία του για την ανάπτυξη είναι πολλαπλή, καθώς συμβάλλει στην ποιότητα ζωής και την ευημερία των κατοίκων, αποτελεί το σημαντικότερο κεφάλαιο για τον τουρισμό και μπορεί να αποτελέσει λόγο έλξης ανθρώπινου κεφαλαίου υψηλής ποιότητας στην περιοχή. Η ανάπτυξη είναι δυνατόν να υπονομευτεί τόσο από φυσικές καταστροφές όσο και από ανθρωπογενείς όπως είναι οι εκπομπές αέριων ρύπων, η αλόγιστη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, η υπεραλίευση, η καταστροφή των δασών και των οικοτόπων, η σπατάλη των υδάτινων πόρων, η ληστρική εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου, η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα των μεγάλων πεδιάδων της περιοχής, η χρήση φυτοφαρμάκων κ.α.

3. Τέλος, η Θεσσαλία θέτει ως βασικό στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής με την μείωση των ανισοτήτων, τη μείωση της ανεργίας, τη καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στην αγορά εργασίας και ενός ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης για τις ασθενέστερες οικονομικά ομάδες πληθυσμού. Ο στόχος της συνοχής επιτυγχάνεται όταν η ενίσχυση των ρυθμών ανάπτυξης της περιοχής συνοδεύεται από μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων στο εσωτερικό της.

Οι ειδικοί στόχοι

Οι Ειδικοί Στόχοι της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι οι εξής:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας
2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας
3. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας
4. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα
5. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη
6. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης
7. Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής
8. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής
9. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας
10. Βελτίωση λειτουργίας δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο μιας νέας συνεργατικής διακυβέρνησης

1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας

Στη σύγχρονη διεθνοποιημένη οικονομία η καινοτομία και η ποιότητα των προϊόντων αποτελούν βασικές συνιστώσες της ανταγωνιστικότητας. Η Θεσσαλία, πρέπει να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα με την ενίσχυση των καινοτόμων δράσεων σ' όλους τους τομείς της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, την παραγωγή νέων προϊόντων ή η βελτίωση υφιστάμενων, την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων εμπορίας και προβολής, την αξιοποίηση επιχειρηματικών διασυν-

δέσεων και δικτυώσεων κ.α. Για την επίτευξη του στόχου της ανταγωνιστικότητας η Περιφέρεια κατά την νέα προγραμματική περίοδο θα επιδιώξει την προώθηση των εξής παρεμβάσεων:

- Μεγαλύτερη έμφαση στην ποιότητα μέσω προώθησης και καθιέρωσης συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου.
- Αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Ανάδειξη βιομηχανιών του αγροδιατροφικού τομέα, βιομηχανιών του καταναλωτικού τομέα που βασίζονται σε τοπικές πρώτες ύλες μεγάλου βάρους ή ειδικής τεχνολογίας, καθώς και μονάδων που παράγουν προϊόντα μέσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Βιώσιμη λειτουργία μεγαλύτερων μονάδων σε άλλους κλάδους, έντασης κεφαλαίου και τεχνολογίας, σύμφωνα με την εμπειρία του Βόλου. Τέτοιες συγκεντρώσεις θα μπορούσαν υπό προϋποθέσεις (π.χ. οργανωμένοι υποδοχείς, σύγχρονα δίκτυα υποδομών και συνεργασιών, διεθνείς συνδέσεις, ενισχύσεις) να προωθηθούν και σε άλλα σημεία του άξονα Βόλου-Λάρισας αλλά και στη Δυτική Θεσσαλία (μετά τη οδική και σιδηροδρομική σύνδεση με Ηγουμενίτσα).

Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της εν λόγω στόχευσης απαραίτητες είναι και συμπληρωματικές δράσεις όπως η δημιουργία περιφερειακών κέντρων πιστοποίησης και ελέγχων, η προώθηση διαδικασιών κατάρτισης προσωπικού για την εφαρμογή συστημάτων ποιότητας, η ενίσχυση της ανάπτυξης συλλογικών μορφών δράσης και διεπαγγελματικής συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορίας, ομάδων παραγωγών, συνεταιρισμών, χρηματοπιστωτικών φορέων, ερευνητικών μονάδων, η εφαρμογή ενός Περιφερειακού Συμφώνου Ποιότητας κ.α. Τέλος, στο πλαίσιο αυτού του αναπτυξιακού στόχου επιβεβλημένη θεωρείται και η ενίσχυση των υπηρεσιών στήριξης των επιχειρήσεων όπως των χρηματοπιστωτικών (π.χ. venture capital), logistics, E&T, ΚτΠ κ.α.

2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αλλά και από την επισήμανση των αναγκών διαπιστώθηκε ο χαμηλός βαθμός εξωστρέφειας της Θεσσαλίας. Συνεπώς, ειδικός αναπτυξιακός στόχος για τη Θεσσαλία είναι να ενταχθεί εντονότερα στην εθνική και διεθνή οικονομία, να αποκτήσει το παραγωγικό της σύστημα υψηλότερο βαθμό ολοκλήρωσης με τις εθνικές και διεθνές αγορές αγαθών, υπηρεσιών και συντελεστών παραγωγής, με απώτερο στόχο την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων και άμβλυση των μειονεκτημάτων της υπερτοπικής οικονομικής αλληλεξάρτησης.

Συνεπώς, οι ειδικές προτεραιότητες για την νέα προγραμματική περίοδο είναι:

- Αύξηση του ποσοστού διάθεσης (εξαγωγών) των θεσσαλικών προϊόντων στις εθνικές και πολύ περισσότερο στις διεθνείς αγορές όπως των Βαλκανίων, της Ανατολικής Μεσογείου, της ΕΕ, της Βόρειας Αμερικής, των νέων μεγάλων αγορών της Κίνας, της Ινδίας και της Λατινικής Αμερικής.
- Προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων και ειδικά άμεσων ξένων επενδύσεων σε παραδοσιακούς αλλά και δυναμικούς κλάδους της μεταποίησης και των υπηρεσιών.
- Συμμετοχή των θεσσαλικών επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτυώσεων.

Ο στόχος της εξωστρέφειας μπορεί να υποστηριχθεί και με ειδικές δράσεις όπως είναι η ενίσχυση στρατηγικών επιχειρήσεων για αύξηση εξαγωγών-έρευνες αγορών, με σχεδιασμό και εφαρμογή προωθητικών σχεδίων, ενέργειες προβολής προϊόντων της Θεσσαλίας (εκθέσεις, ιστοσελίδες και δικτυακοί τόποι κ.α.), ενίσχυση συλλογικών μορφών δράσης των ΜΜΕ με στόχο στις εξαγωγές (Export clustering, π.χ. κοινά δίκτυα πωλήσεων), κ.α.

3. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας

Ένας βασικός στρατηγικός στόχος είναι η διαμόρφωση σύγχρονων όρων για τη δημιουργία περιβάλλοντος ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί η υλοποίηση των εξής:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών επιχειρήσεων για την ισχυροποίησή τους στις αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη διαμόρφωση υποδομών και δράσεων που ευνοούν τις συγκεντρώσεις κλίμακας και τις συνεργασίες και διευκολύνουν τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια μέσω της ανάπτυξης και ενίσχυσης των ερευνητικών δομών και υποδομών της (π.χ. Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, Τεχνολογικό Πάρκο, Πόλος Καινοτομίας, ερευνητικά ινστιτούτα του ΚΕΤΕΑΘ) και της αποτελεσματικότερης διασύνδεσης αυτών με τους παραγωγικούς φορείς και τις επιχειρήσεις.
- Εισαγωγή των ΤΠΕ για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και οργανισμών, καθώς και των συνακόλουθων αναδιοργανώσεων και βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών με πρακτικούς τρόπους.

Για την επίτευξη των ως άνω σκοπών αναγκαίες κρίνονται ειδικές δράσεις όπως η ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας, η δημιουργία νέων και η αναβάθμιση των υφιστάμενων ΒΕΠΕ, η ενίσχυση του οργανωτικού και τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων, η δημιουργία θεσσαλικού δικτύου επιχειρηματικών αγγέλων καθώς και περιφερειακού venture capital & risk capital για τεχνοβλαστούς και ΜΜΕ, ενίσχυση

καινοτομικών clusters, ενίσχυση των ερευνητικών δομών του ΠΘ και του ΤΕΙ και σύνδεσή τους με παραγωγή, η αξιοποίηση της ΚτΠ κ.α.

4. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα

Οι υποδομές αποτελούν τη βάση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, αλλά και της ποιότητας ζωής. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει σημαντικές μεταφορικές, ενεργειακές και επικοινωνιακές υποδομές, οι οποίες όμως χρήζουν συμπλήρωσης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού, με κατεύθυνση τη διασφάλιση της χωρικής συνοχής. Συνεπώς, βασικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας είναι η απόκτηση σύγχρονων υποδομών σε όλα τα επίπεδα για την περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής, προκειμένου να υποστηριχθούν και οι στόχοι της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας.

Έτσι, οι ειδικές προτεραιότητες του στόχου αυτού ιεραρχούνται ως εξής:

- Δημιουργία, ολοκλήρωση ή/και αναβάθμιση υπερτοπικών μεταφορικών δικτύων, ώστε να μειωθούν οι χρονο-αποστάσεις από τις μεγάλες αγορές.
- Ολοκλήρωση και αναβάθμιση των υποδομών διασύνδεσης και δικτύων σε διανομαρχιακό - περιφερειακό επίπεδο.
- Αναβάθμιση και βελτίωση των σημαντικότερων τοπικών δικτύων υποδομών (παράκαμψεις – τουριστικοί προορισμοί).

Τέλος, κρίσιμες για την επίτευξη των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της Θεσσαλίας μέσω των νέων ΕΠ θεωρούνται και η δημιουργία, βελτίωση και διεύρυνση συνδυασμένων μεταφορών, χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων.

5. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη

Για την Περιφέρεια Θεσσαλίας ο τουρισμός αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα με πολλές όμως αναξιοποίητες δυνατότητες. Παρά την ύπαρξη σημαντικών τουριστικών πόρων και παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες, η ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια παραμένει σχετικά περιορισμένη και άνισα κατανομημένη. Συνεπώς, υπάρχει στον τομέα αυτόν ένα ιδιαίτερα μεγάλο «αναπτυξιακό κενό», το οποίο καλείται να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά η νέα περιφερειακή πολιτική.

Σημαντικό στρατηγικό στόχο για τη Θεσσαλία αποτελεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, δηλαδή μια ανάπτυξη που θα στηρίζεται στο τρίπτυχο: μεγαλύτερη συνεισφορά του τουρισμού στην οικονομία της Θεσσαλίας, μεγαλύτερη συμμετοχή της θεσσαλικής κοινωνίας στα οφέλη της τουριστικής ανάπτυξης, διαφύλαξη του φυσικού και δομημένου περι-

βάλλοντος το οποίο αποτελεί εισροή στην τουριστική προσφορά και δέχεται την εκροή της τουριστικής ζήτησης.

Οι ειδικές προτεραιότητες του στόχου για τη νέα περίοδο συνοψίζονται στη δημιουργία ή/και αναβάθμιση καθώς και προβολή του τουριστικού προϊόντος, παράλληλα με την δημιουργία περιφερειακής ταυτότητας, στη διαφοροποίηση και θεματική εξειδίκευση του τουριστικού προϊόντος, στη προσέλκυση επενδύσεων και στην τόνωση της επιχειρηματικότητας, στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην επαύξηση των μεριδίων, στη βελτίωση της ποιότητας των παρερχομένων υπηρεσιών, στη μεγαλύτερη εισροή στον τουρισμό της πλούσιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς αλλά και στη καλύτερη ένταξη της τοπικής παραγωγής και απασχόλησης στο τουριστικό κύκλωμα.

6. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης

Πέρα από την αξία που έχει η καλή ποιότητα του περιβάλλοντος για τη διασφάλιση της ζωής συνιστά και σημαντικό αναπτυξιακό πόρο. Η αναπτυξιακή διάσταση του περιβάλλοντος σχετίζεται με: την αξιοποίηση αυτού για την τουριστικούς σκοπούς και την ελκυστικότητα μιας περιοχής για τη χωροθέτηση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Αυτές οι διαστάσεις εμπεριέχουν έναν σοβαρό αναπτυξιακό απόθεμα το οποίο καλείται να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει η περιφερειακή περιβαλλοντική και αναπτυξιακή πολιτική. Ο Παραπάνω στόχος εξειδικεύεται στις παρακάτω προτεραιότητες:

- Προστασία και βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος
- Αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων
- Εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών μέτρων
- Προστασία και αειφορική διαχείριση υδάτινων πόρων
- Προστασία του παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος
- Προστασία και αειφορική διαχείριση δασών και προστατευόμενων περιοχών
- Πρόληψη κινδύνων

Να σημειωθεί ότι πέραν της αυτονόητης αξίας που έχει η περιβαλλοντική προστασία, υπάρχουν και μια σειρά από ευρωπαϊκές και εθνικές νομικές δεσμεύσεις στον τομέα της προστασίας και της βελτίωσης του περιβάλλοντος.

7. Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής

Ο στόχος της Περιφέρειας είναι η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας στο πλαίσιο μια ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας. Για το λόγο αυτό τίθε-

ται ως βασική προτεραιότητα η προώθηση των απαραίτητων πολιτικών και ενεργειών ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση και την περιφερειακή οικονομία, τοποθετώντας στο επίκεντρο την τοπική διάσταση της απασχόλησης και την ανάδειξη και ενεργοποίηση εταιρικών σχημάτων και της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό προωθούνται δράσεις όπως είναι η ενίσχυση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, η δια βίου εκπαίδευση, η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση, η έρευνα επαγγελματιών και απασχόλησης, ο επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική, η δημιουργία περιφερειακών δομών για την απασχόληση, η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας, δράσει υπέρ των ΑΜΕΑ και κατά της διάκρισης των δυο φύλων, η γυναικεία επιχειρηματικότητα, οι κοινωνικές υποδομές, η συνεργασία αυτοδιοικητικών φορέων με ΜΚΟ και τον ιδιωτικό τομέα για προώθηση της απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, κ.α.

8. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαπιστώνεται ότι ο θεσσαλικός χώρος εμφανίζει μια άνιση εξέλιξη σε μια σειρά από αναπτυξιακούς δείκτες. Η περιφερειακή πολιτική διαθέτει σημαντικά εργαλεία για την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής του θεσσαλικού χωρικού συστήματος. Έτσι, επιδιώκει την ενίσχυση της χωρικής συνοχής της Περιφέρειας, με την προώθηση και ανάδειξη των αναπτυξιακών προοπτικών του δυτικού τμήματός της και των άλλων μειονεκτικών περιοχών (π.χ. ορεινές και νησιωτικές περιοχές).

9. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας

Βασικός στόχος της Περιφέρειας για τη νέα προγραμματική περίοδο είναι η περαιτέρω ανάπτυξη των χωρο-οικονομικών δυνατοτήτων και η ένταξή της σε ευρύτερες χωρο-οικονομικές ενότητες, συνεργασίες και δικτυώσεις ώστε να υποβοηθηθεί η συνολική αναπτυξιακή της στρατηγική. Κύρια προϋπόθεση είναι να υπάρξουν εκείνες οι υλικές και άυλες υποδομές και συνεργασίες που θα οργανώσουν τις διαπεριφερειακές και διεθνείς σχέσεις των φορέων και παραγωγικών δυνάμεων της Περιφέρειας, ώστε να υπάρξει σύγκλιση των προσπαθειών τους προς την κοινή κατεύθυνση των αναπτυξιακών στόχων. Εδώ απαιτείται και η ενδυνάμωση των διεπαγγελματικών και διεπιστημονικών συνεργασιών σε θεματικές δικτυώσεις και εξωστρεφείς και διαπεριφερειακές δράσεις, όπως απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες σχεδιασμού και διαχείρισης του αναπτυξιακού προγραμματισμού.

10. Βελτίωση λειτουργίας δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο μιας νέας συνεργατικής διακυβέρνησης

Στόχος για τον συγκεκριμένο τομέα τη νέα προγραμματική περίοδο είναι η αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, όλων των βαθμίδων σε επιτελικό φορέα, ευέλικτο και ικανό να συνεργάζεται με αυτοδιοικητικούς και κοινωνικούς φορείς για να σχεδιάζει και να προγραμματίζει, να προβλέπει και να υποστηρίζει τον οικονομικό και κοινωνικό μετασχηματισμό και να προσφέρει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες, χωρίς χρονική και οικονομική γραφειοκρατική επιβάρυνση, συμπληρώνοντας τις δράσεις που ξεκίνησαν και υλοποιήθηκαν κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Παράλληλα, ανταποκρινόμενη η Περιφέρεια στις απαιτήσεις της σύγχρονης διακυβέρνησης, προωθεί τη συνεργασία μεταξύ διοικητικών υπηρεσιών, κοινωνικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών, και υποστηρίζει την προώθηση της εταιρικής σχέσης Δημόσιων, Αυτοδιοικητικών, Κοινωνικών και Ιδιωτικών Φορέων, τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στην υλοποίηση προγραμμάτων και επενδύσεων. Μεγάλη προβλέπεται να είναι η συμβολή δράσεων για την εφαρμογή της ΚτΠ στην Δημόσια Διοίκηση, καθώς και της δια βίου εκπαίδευσης των στελεχών της. Επίσης, βασική επιδίωξη συνιστά και η ανάπτυξη και βελτίωση των διοικητικών δομών και λειτουργιών σε περιφερειακό επίπεδο με προσανατολισμό στον Ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο.

Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι οι πρώτοι τέσσερις στόχοι της Περιφέρειας Θεσσαλίας υπηρετούν την υλοποίηση του γενικού στόχου της πραγματικής σύγκλισης. Οι στόχοι 5 και 6 αποτελούν εξειδικευμένους ειδικούς στόχους για την προώθηση του γενικού στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι ειδικοί στόχοι 7, 8 και 9 προάγουν το γενικό στόχο της χωρικής και κοινωνικοοικονομικής συνοχής. Τέλος, ο ειδικός στόχος 10 λειτουργεί οριζόντια και υποστηρικτικά στην επίτευξη όλων των γενικών και ειδικών στόχων. Σημειώνεται, ότι όλοι οι ειδικοί στόχοι βρίσκονται σε σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης και με άμεσο ή έμμεσο τρόπο συνεισφέρουν στην υλοποίηση όλων των γενικών στόχων και κατ' επέκταση στην προώθηση της αναπτυξιακής στρατηγικής. Συνεπώς, είναι εμφανής τόσο η εσωτερική συνοχή μεταξύ γενικών και ειδικών στόχων όσο και η συνέρια μεταξύ των επί μέρους ειδικών στόχων.

2.3 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Το αναπτυξιακό όραμα της Στερεάς Ελλάδας

Το αναπτυξιακό όραμα για τη Στερεά Ελλάδα συνίσταται στη διαμόρφωση της, στο τέλος της περιόδου 2007-2013, σε μία περιφέρεια η οποία μπορεί να απαντά στις απειλές και να προωθή τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται, να διορθώνει τις αδυναμίες της και να αναπτύσσει τις δυνατότητες της, να εντάσσεται στους ευρύτερους εθνικούς στόχους και να συγκροτεί την «όψη» και το «όχημα» των ευρωπαϊκών πολιτικών όπως αυτές εξειδικεύονται προς όφελος της συνολικής ανάπτυξης της, δηλαδή χωρίς δυϊσμό και χωρίς υπέρμετρη εξάρτηση από την οικονομία άλλων περιφερειών. Το αναπτυξιακό αυτό όραμα είναι συμβατό και εντάσσεται άμεσα στην αναπτυξιακή στρατηγική της ΧΕ ΘΣΗ

Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, η Περιφέρεια πρέπει, στο τέλος της περιόδου,

- να έχει επιτύχει υψηλή ανταγωνιστικότητα μέσα από ανασυγκρότηση του παραγωγικού της ιστού, να αναβαθμίζει σταθερά τους τομείς και κλάδους της προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία και να έχει αποκτήσει την ικανότητα να ενσωματώνει καταλλήλως τις αποδοτικότερες για τις ανάγκες της εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία
- να έχει πολλαπλασιάσει την εξωστρέφεια της, να διευρύνει συνεχώς το μερίδιό της στο διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών και να αντιμετωπίζει με επιτυχία τις προκλήσεις από την επέκταση του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και τη συνεχή απελευθέρωση των οικονομικών σχέσεων
- να διαθέτει ένα σύστημα αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων ικανό να προσαρμόζει στις τοπικές ανάγκες τις κατά "κύματα" παραγόμενες καινοτομίες και να υλοποιεί, σε ειδικά προσδιορισμένες «φωλεές - στόχους», επαρκή εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη
- να συνδυάζει καταλλήλως την αναπτυξιακή συνεισφορά όλων των παραγωγικών τομέων, να επιβάλλει τη συμβολή τους στη συνολική ανταγωνιστικότητα της, να έχει περιορίσει τον αναπτυξιακό δυϊσμό και να έχει επιτύχει σε σημαντικό βαθμό την ομογενοποίηση του οικονομικού και κοινωνικού της χώρου.
- να έχει επιτύχει ένα αξιόλογο επίπεδο διατηρησιμότητας της ανάπτυξης και να έχει ενσωματώσει τις απαιτήσεις της αειφορίας στην οικονομική δραστηριότητα και στη χρήση του χώρου.
- να έχει απεξαρτηθεί από την υποστήριξη των Διαρθρωτικών Ταμείων και να μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των ουσιαστικότερων από τους κοινούς ευρωπαϊκούς στόχους προσαρμοσμένους στα τοπικά δεδομένα
- να συνδυάζει με επιτυχία και στο καταλληλότερο εκάστοτε μίγμα, τον στρατηγικό ρόλο των περιφερειακών μηχανισμών, τη συνεχή επέκταση της επιχειρηματικότη-

τας, την παραγωγική κινητοποίηση των ενδογενών χρηματοδοτικών πόρων και την προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας

- να διασφαλίσει την προστασία και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος από την αυθαίρετη οικιστική δραστηριότητα αλλά και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος (σε συνεργασία με τις δράσεις του ΕΤΑ για την ενίσχυση της αειφορικής αλιείας).
- να έχει συνδεθεί λειτουργικά με τις όμορες Περιφέρειες, να έχει αναπτύξει σημαντικούς δεσμούς συνεργασίας και αναπτυξιακές συνέργιες στα πλαίσια της ευρύτερης χωρικής ενότητας Ηπείρου – Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδος και να έχει περιορίσει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό την εξάρτηση της από την αττική οικονομία.

Οι στόχοι αυτοί συνθέτουν ένα αναπτυξιακό όραμα το οποίο παρουσιάζεται στο πλαίσιο που ακολουθεί:

ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το όραμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι να μπορεί να απαντά στις απειλές και να προωθεί τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται, να διορθώνει τις αδυναμίες της και να αναπτύσσει τις δυνατότητες της. Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, η Περιφέρεια πρέπει να επιτύχει υψηλή ανταγωνιστικότητα, να ενισχύσει την εξωστρέφεια της, να βελτιώσει το επίπεδο των ανθρώπινων πόρων της, να περιορίσει τον αναπτυξιακό δυϊσμό, να αναπτύξει σημαντικούς δεσμούς περιφερειακής συνεργασίας και να περιορίσει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό την εξάρτηση της από την οικονομία της Αττικής.

Αναπτυξιακές Προτεραιότητες

Οι στρατηγικοί στόχοι της Περιφέρειας για την περίοδο 2007-2013 εξυπηρετούνται δια της επιλογής των ακόλουθων Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1. Επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας
2. Αντιστροφή του αναπτυξιακού δυϊσμού και ομογενοποίηση του οικονομικού και κοινωνικού χώρου της Περιφέρειας
3. Διασφάλιση του περιβάλλοντος και εξασφάλιση της αειφορίας της ανάπτυξης
4. Αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων
5. Λειτουργική σύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες και μείωση της εξάρτησης

1. Επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας, ψηφιακής σύγκλισης και εξωστρέφειας

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού προς τομείς, κλάδους και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας οι οποίοι ενσωματώνουν τις εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία με τρόπο που να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο συνεργιών μεταξύ των τριών τομέων παραγωγής. Αποσκοπούν επίσης στην προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης και της οικονομίας της γνώσης, στην επέκταση της επιχειρηματικότητας με κυρίαρχα εξαγωγικό προσανατολισμό, στην κινητοποίηση των ενδογενών πόρων και στην προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας.

2. Αντιστροφή του αναπτυξιακού δυϊσμού και ομογενοποίηση του οικονομικού και κοινωνικού χώρου της Περιφέρειας

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην προικοδότηση της Περιφέρειας με εκείνες τις υποδομές που θα της επιτρέψουν να αναπτυχθεί υπό καθεστώς Στόχου 2, να εξασφαλίσει συνέργιες όλων των τομέων της οικονομίας της, να επιτύχει σταδιακή απεξάρτηση των μειονεκτικών περιοχών από τις κλασικές δράσεις Στόχου 1 και να μειώσει τον ενδο-περιφερειακό αναπτυξιακό δυϊσμό.

3. Διασφάλιση του περιβάλλοντος και εξασφάλιση της αειφορίας

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των απαιτήσεων της αειφορίας στην οικονομική δραστηριότητα, στη διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου για την προαγωγή του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών και την αναζωογόνηση των αστικών κέντρων. Επίσης αποσκοπούν στην προστασία του περιβαλλοντικού πλούτου με τη διευθέτηση των συγκρούσεων στις χρήσεις του χώρου, την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης, τη συμπλήρωση των υποδομών συλλογής, διαχείρισης και τελικής διάθεσης αποβλήτων και την ενθάρρυνση της εναλλακτικής διαχείρισης η οποία παρουσιάζει και επενδυτικό ενδιαφέρον. Παράλληλα, μια σειρά από παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της προτεραιότητας αποσκοπούν στην ολοκλήρωση του συστήματος κοινωνικών υποδομών της Περιφέρειας για την εξισορρόπηση των αντιθέσεων, την ομογενοποίηση του κοινωνικού χώρου και τη διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας και συνοχής.

4. Αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων: ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής και βελτίωση της δημόσιας διοίκησης

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην προσαρμογή των ανθρώπινων πόρων της Περιφέρειας στις καινοτομίες, στη ψηφιακή σύγκλιση και στην οικονομία της γνώσης, στην αύξηση της προσαρμοστικότητας τους,

στη βελτίωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας και στην προώθηση της τοπικά εξειδικευμένης και κλαδικά στοχευμένης έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης που απαιτεί η επίτευξη των στόχων των Προτεραιοτήτων 2 αλλά και 3, στην ενίσχυση της Ανοιχτής Διοίκησης, στον εκσυγχρονισμό των δημόσιων υπηρεσιών και των ανθρώπινων πόρων της, στη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και στη διάδοση της δια βίου μάθησης.

Αυτή η αναπτυξιακή προτεραιότητα ενσωματώνεται στους ΑΠ των ΕΠ του ΕΚΤ, λόγω της μονοταμειακότητας των προγραμμάτων και του "κλειδώματος" των πόρων για τις "μεταβατικές" Περιφέρειες.

5. Λειτουργική σύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες και εξισορρόπηση.

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην ανάπτυξη δεσμών συνεργασίας και αναπτυξιακών συνεργιών με τις όμορες Περιφέρειες, στην ολοκλήρωση των διαπεριφερειακών συνδέσεων και στη σταδιακή αποδέσμευση ορισμένων περιοχών της Περιφέρειας από το σημερινό καθεστώς εξάρτησης από την οικονομική δραστηριότητα της Αττικής.

Η προτεραιότητα αυτή είναι οριζόντια, υπό την έννοια ότι διαπερνά όλους σχεδόν τους στόχους, στα πλαίσια και της διαμόρφωσης της ενιαίας χωρικής ενότητας Θεσσαλίας - Ηπείρου - Στερεάς Ελλάδας.

Ειδικόί Στόχοι ανά Τομέα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχει επεξεργαστεί και παρουσιάζει ένα σύνολο από ειδικούς στόχους για την Βιομηχανία, την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, τον Τουρισμό, την Απασχόληση, τις Βασικές υποδομές (ενέργεια και μεταφορές - επικοινωνίες), την Ψηφιακή σύγκλιση και το Περιβάλλον και την Ποιότητα Ζωής.

Βιομηχανία

Στον τομέα της Βιομηχανίας, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την αναβάθμιση της μεταποίησης προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, την βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, την τόνωση της εξωστρέφειας και την υποστήριξη των επιχειρήσεων στην αύξηση των εξαγωγών, την βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, την βελτίωση του δικτύου άυλων και υλικών υποδομών και την εστίαση στους τομείς της καινοτομίας, και των νέων τεχνολογιών.

Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ΕΤΑ, σε κλάδους υψηλής προτεραιότητας, την ενίσχυση συνεργασιών και δράσεων ΕΤΑ που συμβάλλουν στη μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες, στη δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων και στην υποβοήθηση μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις, στην ενίσχυση του τοπικού ερευνητικού δυναμικού και προσέλκυση ερευνητών από το εξωτερικό, την ενίσχυση των υποδομών ΕΤΑ και την προώθηση της συμμετοχής ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων σε κοινές δράσεις με άλλες χώρες της ΕΕ.

Τουρισμός

Στον τομέα του τουρισμού, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος, την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, με ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τη δημιουργία ή αναβάθμιση ξενοδοχειακής και άλλων τουριστικών υποδομών, την αναβάθμιση των προσόντων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την ενίσχυση της διεθνούς προβολής και την ορθολογική διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων, στο πλαίσιο της ήπιας και αειφόρου ανάπτυξης, με σεβασμό στο περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά.

Απασχόληση

Στον τομέα της Απασχόλησης, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την συνεχή αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την αύξηση της προσαρμοστικότητας στις τεχνολογικές αλλαγές, τις παραγωγικές αναδιαρθρώσεις, και ενίσχυση της κινητικότητας, την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης και την εισαγωγή νέων, σύγχρονων μορφών απασχόλησης που προσφέρουν ευελιξία με συνθήκες ασφάλειας, την ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης ειδικών κατηγοριών του εργατικού δυναμικού, την ενσωμάτωση της καινοτομίας στις δράσεις της προσαρμοστικότητας, την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης, ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, ενίσχυση μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων στην απασχόληση, την διεύρυνση των ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας ειδικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, την διευκόλυνση της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης μέσω της αναβάθμισης του ρόλου της Κοινωνικής Οικονομίας.

Βασικές υποδομές (ενέργεια, μεταφορές, επικοινωνίες)

Σε ό,τι αφορά στις βασικές υποδομές, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής εξειδικεύονται ως εξής:

- *Οδικές Μεταφορές*: ολοκλήρωση του Διευρωπαϊκού Δικτύου καθώς και των τροφοδοτικών αξόνων του και των συνδέσεων με τις κύριες πύλες της χώρας

- *Σιδηροδρομικά δίκτυα*: ολοκλήρωση του «κορμού» του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας (Π.Α.Θ.Ε. / Π.) και βελτίωση των λοιπών γραμμών του περιφερειακού δικτύου, ολοκλήρωση έργων και δράσεων εμπορευματικού χαρακτήρα, ορθολογική επέκταση δικτύου σε περιοχές που σήμερα δεν εξυπηρετούνται και ανάπτυξη δευτερευουσών σιδηροδρομικών συνδέσεων με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.
- *Λιμενικές υποδομές*: βελτίωση ή / και δημιουργία νέων λιμενικών υποδομών και ανωδομών, προώθηση συνδυασμένων μεταφορών και σιδηροδρομική σύνδεση των λιμένων, ενίσχυση της ασφάλειας των λιμένων στο πλαίσιο της εφαρμογής του Κώδικα Ασφάλειας Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ISPS-CODE), βελτίωση της σύνδεσης της λειτουργίας των λιμένων με τον τοπικό αστικό ιστό.
- *Συνδυασμένες - πολυτροπικές μεταφορές*: δημιουργία Εμπορευματικών Κέντρων, προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών με σιδηρόδρομο, εξορθολογισμός και αναβάθμιση της μεταφορικής εμπορευματικής αλυσίδας.
- *Αστικές μεταφορές*: βελτιστοποίηση παρεχόμενων υπηρεσιών με χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, ανάπτυξη δομών συντονισμού και ελέγχου του συστήματος αστικών συγκοινωνιών,
- *Ενεργειακά δίκτυα*: προώθηση των δικτύων φυσικού αερίου στο εσωτερικό της χώρας, επέκταση της κατανάλωσης σε μεγάλους ενεργειακούς πελάτες και νοικοκυριά, διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων με την Ασία και την Ευρώπη, αποδοτικότερη και περιβαλλοντικά αναβαθμισμένη αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πόρων και προώθηση των ΑΠΕ, ενίσχυση ηλεκτρικών δικτύων, ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Ψηφιακή σύγκλιση

Για την "Ψηφιακή Σύγκλιση" της Ελλάδας με τις άλλες χώρες - μέλη και το μέσο όρο της ΕΕ, η γενική στρατηγική επικεντρώνεται στο όραμα "Ψηφιακό Άλμα στην Παραγωγικότητα, Ψηφιακό Άλμα στην Ποιότητα Ζωής", στη βάση κυρίως της Στρατηγικής "i2010", που στοχεύει στη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου της πληροφορίας, επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογική καινοτομία για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και δημιουργία μιας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που προάγει την ποιότητα ζωής. Στρατηγικός Στόχος για την Περιφέρεια αποτελεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους πολίτες και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών.

Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες:

- Τη βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, και
- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας,

- Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης,
- Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας, και
- Προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

Περιβάλλον και ποιότητα ζωής

Σε ό,τι αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και στις υποδομές για την ποιότητα της ζωής, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις τομεακές αναπτυξιακές πολιτικές, την προστασία - ορθολογική χρήση και διαχείριση των φυσικών πόρων (και ιδιαίτερα των υδάτινων πόρων μέσω της εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ), την διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων, την προστασία και αποκατάσταση ή ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος και την προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος.

Στον τομέα των υποδομών προστασίας του περιβάλλοντος, το έλλειμμα σε υποδομές για την εφαρμογή των περιφερειακών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων - απορριμμάτων και την πλήρη ικανοποίηση των στόχων του 6^{ου} Π.Π. για το Περιβάλλον και τις σχετικές υποχρεώσεις από την Ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία, θα καλυφθεί μέσω του ΕΠ Περιβάλλον 2007-2013 από το Ταμείο Συνοχής, σύμφωνα με το σχετικό πρόγραμμα έργων που ανέρχεται στα 197εκ.€. Το παρών πρόγραμμα θα δράσει επικουρικά με την χρηματοδότηση για την ενδυνάμωση των απαιτούμενων θεσμών, την ολοκλήρωση υποδομών που υλοποιούνται στην περιφέρεια στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ και την υποστήριξη των διαδικασιών για την εναλλακτική διαχείριση (π.χ. συμμετοχή για την υλοποίηση των απαιτούμενων Εργοστάσιων Μηχανικής Ανακύκλωσης Κομποστοποίησης).

2.4 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου

Γενική επισκόπηση της στρατηγικής

Η κύρια αναπτυξιακή επιλογή της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η βελτίωση της ελκυστικότητας της, μέσω της ανάδειξης της σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών, προκειμένου να καταστεί χώρος προσέλκυσης επενδύσεων σε τομείς που θα ενσωματώνουν την καινοτομία και τη γνώση ως βασικά στοιχεία ανάπτυξης της περιφερειακής οικονομίας, αξιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, όπως η γεωπολιτική της θέση, η δυναμική ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το δίκτυο των κοινωνικών υποδομών, το πλούσιο πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον και τη θετική αλληλεξάρτηση του πρωτογενούς τομέα με τη μεταποίηση. Η επιλογή αυτή βρίσκεται σε απόλυτη συνάφεια και εντάσσεται αρμονικά στους στρατηγικούς στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Για να αναπτυχθεί περαιτέρω η Περιφέρεια, θα πρέπει να αυξηθούν οι επενδύσεις σε υλικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, να επιταχυνθεί η καινοτομία και να διευρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Και για να συμβεί αυτό θα πρέπει να αρθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες σε παράγοντες κλειδιά της ανταγωνιστικότητας, οι οποίες είναι οι ανεπάρκειες στο υφιστάμενο υλικό & ανθρώπινο κεφάλαιο (σε υποδομή και σε δεξιότητες του εργατικού δυναμικού), η έλλειψη καινοτομικής ικανότητας & αποτελεσματικής επιχειρηματικής ενίσχυσης, το χαμηλό επίπεδο περιβαλλοντικού κεφαλαίου (κατεστραμμένο φυσικό ή & αστικό περιβάλλον)

Οι σημαντικές παράμετροι για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιόδου 2007 – 2013 για την Περιφέρεια Ηπείρου είναι οι εξής:

- Αειφόρος αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και μετατροπή τους σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με έμφαση στην ποιότητα, τη γνώση – καινοτομία, την εξωστρέφεια και την προστασία και ορθολογική διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας και άρση των αδυναμιών και διαρθρωτικών της προβλημάτων, με έμφαση στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των υποδομών και των υπηρεσιών και την ανάδειξη της Περιφέρειας σε «πολύτροπο» κόμβο (μεταφορικό, ενεργειακό, τουριστικό προορισμό κ.ά.).
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο και σε καινοτομικές προσεγγίσεις για την προώθηση και διασφάλιση ενός εξωστρεφούς προσανατολισμού στις παραγωγικές δραστηριότητες.
- Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και ισόρροπη ανάπτυξη του αστικού και αγροτικού χώρου.

Στο πλαίσιο της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, η φιλοσοφία και το όραμα που διέπει το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας Ηπείρου εντοπίζεται στο τρίπτυχο *Ποιότητα* –

Γνώση / Καινοτομία – Εξωστρέφεια το οποίο προδιαγράφει τους πυλώνες ανάπτυξης για το σχεδιασμό της στρατηγικής της.

Η ποιότητα, βασική προϋπόθεση της ανταγωνιστικότητας και ευημερίας, αποτελεί τον πρώτο αναπτυξιακό πυλώνα, καθώς συνδέεται άρρηκτα με την δυνατότητα ανάπτυξης ενός παραγωγικού συστήματος βασισμένου σε μικρές επιχειρήσεις, τις υποδομές και υπηρεσίες και το περιβάλλον, το οποίο αποτελεί βασικό πόρο για την ανάπτυξη του τουρισμού και πρέπει να προστατευθεί από την ευκαιριακές παρεμβάσεις.

Η γνώση και καινοτομία αποτελούν κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης στη νέα Προγραμματική Περίοδο, δεδομένου ότι η ενθάρρυνση της δημιουργίας νέας γνώσης που οδηγεί σε νέα τεχνολογικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες αποτελεί βασικό μέλημα των σύγχρονων κοινωνιών. Η καινοτομία αντιμετωπίζεται με την ευρεία της έννοια, σύμφωνα με την οποία δεν περιορίζεται στην τεχνολογική, αλλά και στην διοικητική, παραγωγική, οργανωτική καινοτομία. Οι πολιτικές για την προώθηση της καινοτομίας και την ενίσχυση της παραγωγής της γνώσης πρέπει να εστιάζονται στην υποστήριξη των επιμέρους συντελεστών που συνθέτουν τον όρο «καινοτομία», οι οποίοι είναι το ανθρώπινο δυναμικό, οι μηχανισμοί μετάδοσης και εφαρμογής της γνώσης, και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης της καινοτομίας και δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Η εξωστρέφεια, αποτελεί τον τρίτο αναπτυξιακό πυλώνα δεδομένου ότι είναι βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της επιχειρηματικότητας και κατ'επέκταση μίας μακροπρόθεσμης και αποτελεσματικής προσέγγισης στο επιδιωκόμενο αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας. Είναι άμεσα συνυφασμένη με τους άλλους δύο αναπτυξιακούς πυλώνες, αλλά απαιτεί μία νέα επιχειρηματική θεώρηση η οποία επιδιώκει την ανάπτυξη οικονομικών συνεργασιών με άλλες περιφέρειες τόσο της χώρας όσο και της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς. Η επέκταση αυτή των σχέσεων, είτε μέσω αύξησης των εξαγωγών είτε μέσω προσέλκυσης νέων επενδύσεων προϋποθέτει ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες και ένα φιλικό και σύγχρονο επενδυτικό και επιχειρηματικό περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, θεμελιώδης αρχή η οποία διατρέχει οριζόντια το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η αειφορία, η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα σε όλους τους τομείς της περιφερειακής ανάπτυξης. Ο στόχος της αειφόρου ανάπτυξης προδιαγράφει πως το σύνολο των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων θέτουν ως στόχο την ταυτόχρονη επίτευξη ενός οικονομικά βιώσιμου, κοινωνικά δίκαιου και περιβαλλοντικά υπεύθυνου αναπτυξιακού αποτελέσματος.

Οι τρεις πυλώνες του αναπτυξιακού οράματος συνθέτουν τους στρατηγικούς στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ηπείρου και είναι πλήρως συμβατοί με τις θεματικές προτεραιότητες των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική συνοχής. Επιπλέον, ο προσανατολισμός του αναπτυξιακού μοντέλου της Περιφέ-

ρειας Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013 επικεντρώνεται εξ ολοκλήρου στη στόχευση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Συνοπτικά, η αναπτυξιακή στρατηγική και το όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου παρουσιάζονται στο πλαίσιο που ακολουθεί:

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
Η κύρια αναπτυξιακή επιλογή της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την βελτίωση της ελκυστικότητάς της και την ανάδειξη της σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών. Στο πλαίσιο της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, η φιλοσοφία και το όραμα που διέπει το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας Ηπείρου εντοπίζεται στο τρίπτυχο: <i>Ποιότητα – Γνώση/Καινοτομία – Εξωστρέφεια</i> το οποίο προδιαγράφει τους πυλώνες ανάπτυξης για το σχεδιασμό της στρατηγικής της.

Ιεράρχηση και εξειδίκευση των στρατηγικών στόχων της Ηπείρου

Για την επίτευξη των κεντρικών στρατηγικών στόχων, οι γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι της Ηπείρου είναι οι εξής:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
<ol style="list-style-type: none">1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και καινοτομικής ικανότητας2. Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών3. Αειφορική διαχείριση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος – Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών4. Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο5. Ανάδειξη τουριστικής και πολιτιστικής ταυτότητας Ηπείρου6. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και ισόρροπη ανάπτυξη7. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης και εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης8. Προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων μεταξύ χωρών και Περιφερειών

1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και καινοτομικής ικανότητας

Η ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας και επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας αξιολογείται ως πρώτος γενικός αναπτυξιακός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής της

Περιφέρειας Ηπείρου. Στόχος για την Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί η ουσιαστική αξιοποίηση των ευκαιριών που προβάλλονται στο πλαίσιο της νέας οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης, για την προώθηση δράσεων καινοτομίας, την ανάπτυξη δημοσίων-ιδιωτικών εταιρικών σχέσεων καθώς και την ενίσχυση των ΜΜΕ ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες. Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος περιλαμβάνει την ενίσχυση της έρευνας για τη δημιουργία νέων προϊόντων, την περαιτέρω αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την ενίσχυση εφαρμογών διαδικτύου και υπηρεσιών e-consulting, e-learning, e-training, e-business στις επιχειρήσεις, την ενίσχυση υφιστάμενων ή τη δημιουργία νέων δομών παροχής συμβουλευτικής και τεχνικής στήριξης στις επιχειρήσεις, την προώθηση των δικτύων και της επιχειρηματικής εξωστρέφειας, και την βελτίωση και αναβάθμιση των τεχνικών υποδομών.

2. Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών

Η βελτίωση της προσπελασιμότητας των υποδομών και υπηρεσιών αποτελεί ένα σημαντικό αναπτυξιακό στόχο ο οποίος περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των συστημάτων μεταφορών που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της προσπελασιμότητας και στην αύξηση της εσωτερικής συνοχής της Περιφέρειας, την ενίσχυση των τηλεπικοινωνιών με την ταυτόχρονη πρόσβαση σε ευρυζωνικές γραμμές, και την προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ολοκλήρωση των υποδομών μεταφορών, θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση του στόχου για ανάδειξη της Ηπείρου σε Δυτική Πύλη της Χώρας προς την ΕΕ και τα Βαλκάνια, θα συμβάλει στην ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, στην βελτίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, στη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών σε υπηρεσίες που προσδιορίζουν την ποιότητα ζωής. Αντίστοιχα, οι σύγχρονες υποδομές επικοινωνίας μπορούν να συμβάλουν στην πρόσβαση του συνόλου του πληθυσμού σε υπηρεσίες, με σημαντική μείωση του κόστους και του χρόνου επικοινωνίας, στην αξιοποίηση καινοτόμων ιδεών και στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Επίσης, οι υποδομές ΑΠΕ συνδέονται άμεσα με τη προστασία του περιβάλλοντος, με παράλληλα πολλαπλασιαστικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

3. Αειφορική διαχείριση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος – Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών

Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί για την Ήπειρο ένα από τα σημαντικότερα αναπτυξιακά της πλεονεκτήματα, πηγή ζωής και χώρο ανάπτυξης ποικίλων δραστηριοτήτων. Συνδέεται άμεσα με την πρωτογενή παραγωγή και τον τουρισμό, τους δύο βασικότερους κλάδους της οικονομίας της Ηπείρου, αλλά και με την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Για το λόγο αυτό η Περιφέρεια επιδιώκει αφενός την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και αφετέρου την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων προς όφελος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Για την επίτευξη των δύο αυτών κεντρικών στόχων απαιτείται η διαμόρφωση μίας πολιτικής η οποία επικεντρώνει στην ολοκλήρωση των δομών επεξεργασίας λυμάτων και

διαχείρισης απορριμμάτων, την μείωση των εκπομπών ρύπων, την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, την αντιμετώπιση των καιρίων χωροταξικών και πολεοδομικών προβλημάτων στον αστικό χώρο και στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων στις χρήσεις γης, κυρίως στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές και τον υπαίθριο χώρο.

4. Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο

Η ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου, αποτελεί μία προτεραιότητα η οποία διέπει οριζόντια όλους τους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους της Περιφέρειας και όλους τους τομείς ανάπτυξής της. Βασική προτεραιότητα της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου αποτελεί η διεύρυνση των προοπτικών απασχόλησης του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας, η μείωση της ανεργίας, κυρίως των ευάλωτων και ευπαθών ομάδων, η δυνατότητα δημιουργίας καλύτερων και ανταγωνιστικότερων θέσεων απασχόλησης. Για την Περιφέρεια Ηπείρου, η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στηρίζεται στην ενίσχυση της υποδομής σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην μελέτη των τάσεων της αγοράς εργασίας, στην λειτουργία ειδικών προγραμμάτων σύνδεσης της κατάρτισης με την απασχόληση, στην λειτουργία ειδικών προγραμμάτων ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών και των παλιννοστούντων, στη δημιουργία συμφώνων απασχόλησης και συμφώνων κατάρτισης, στην γενίκευση του θεσμού της πρακτικής άσκησης και σύνδεσής της με τα προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας.

5. Ανάδειξη τουριστικής και πολιτιστικής ταυτότητας Ηπείρου

Ο φυσικός πλούτος της Ηπείρου, όπως διαμορφώνεται από την ιδιαίτερη μορφολογία της, με πληθώρα υδάτινων πόρων, περιοχών οικολογικής σημασίας και ορεινών όγκων, καθώς και οι αξιόλογοι πολιτισμικοί της πόροι και η οικιστική της παράδοση, την καθιστούν περιοχή με σημαντική προοπτική ως προς την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Για την 4^η Προγραμματική Περίοδο τίθενται ως ειδικοί στόχοι η διαφοροποίηση και ταυτοποίηση του τουριστικού προϊόντος, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, η δημιουργία συνεργασιών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, και η προστασία, αξιοποίηση και ανάδειξη των τουριστικών πόρων που αποτελούν τη βάση της τουριστικής ανάπτυξης της Ηπείρου. Οι στοχευόμενες παρεμβάσεις στον τουριστικό τομέα έχουν ως πεδίο εφαρμογής τόσο τους ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Ηπείρου, όπου απαιτούνται σημαντικές παρεμβάσεις αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του τουριστικού προϊόντος, όσο και τους αναπτυσσόμενους τουριστικούς προορισμούς της υπαίθρου (ορεινές περιοχές) η ποικιλότητα πόρων των οποίων προσφέρεται για την ανάπτυξη ενός πολυδιάστατου τουριστικού προϊόντος. Τέλος, πεδίο εφαρμογής μπορεί να αποτελέσει και ο αστικός χώρος όπου υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο τουρισμός κινήτρων, ο συνεδριακός τουρισμός, κλπ.

6. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και ισόρροπη ανάπτυξη

Η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και η ισόρροπη ανάπτυξη του αγροτικού και αστικού χώρου αποτελεί κεντρικό σημείο της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας Ηπείρου. Το σύνολο των γενικών αναπτυξιακών στόχων για την 4^η Προγραμματική Περίοδο συνεισφέρουν τόσο άμεσα όσο και έμμεσα στην επίτευξη του βασικού αυτού στόχου. Στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης συμβάλλουν σημαντικά η ολοκλήρωση των δικτύων μεταφορών, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, η εφαρμογή του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, η αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας των εκμεταλλεύσεων και η εφαρμογή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για τον αστικό και αγροτικό χώρο.

7. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης και εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης

Κεντρικό στόχο της Περιφέρειας Ηπείρου για τη Δημόσια Διοίκηση όλων των βαθμίδων αποτελεί η αναβάθμιση και η επέκταση της διοικητικής της ικανότητας ώστε να λειτουργεί με διαφάνεια, αξιοκρατία, ευελιξία και αποτελεσματικότητα για την εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων και την εφαρμογή των στόχων της περιφερειακής πολιτικής, για βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή. Για την επίτευξη αυτών των στόχων απαιτείται η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και η οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης, η αξιολόγηση των υφιστάμενων υπηρεσιακών μονάδων, η δημιουργία μόνιμων φορέων και δικτύων συνεργασίας ανάμεσα στην Περιφέρεια, τα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., τους επιχειρηματικούς φορείς και κοινωνικούς εταίρους, η εκπόνηση από την Περιφέρεια και εφαρμογή μικρών ολοκληρωμένων επιχειρησιακών σχεδίων σε διάφορους τομείς και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

8. Προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων μεταξύ χωρών και Περιφερειών

Η προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων μεταξύ των χωρών και Περιφερειών αποτελεί προτεραιότητα για την Περιφέρεια Ηπείρου. Βασικές προς αυτή την κατεύθυνση αποτελούν η δικτύωση με περιφέρειες της Ε.Ε. και η ανταλλαγή εμπειρίας, η ανάληψη πρωτοβουλιών συνεργασίας με τις χώρες των Βαλκανίων, ώστε να υπάρξει ταχύτερη προσαρμογή τους στο κοινοτικό κεκτημένο, η ενίσχυση διασυνοριακών και διαπεριφερειακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η ανάπτυξη δικτύων και η διοργάνωση εκθέσεων, η δημιουργία δικτύου συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών κέντρων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και κέντρων καινοτομίας στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης και η ανάπτυξη θεσμών συνεργασίας με τις νέες χώρες της ΕΕ, ώστε η Περιφέρεια να αποτελέσει μέσο διείσδυσης επώνυμων τοπικών προϊόντων στις νέες αγορές. Η ανάπτυξη συνεργασιών αφορά τόσο τους δημόσιους όσο και τους ιδιωτικούς φορείς και συνδέεται άμεσα τόσο με το στόχο ενίσχυσης της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, όσο και με την ανάδειξη της Ηπείρου ως σημείο αναφοράς μεταξύ των βαλκανικών και ευρωπαϊκών Περιφερειών.

2.5 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των στρατηγικών στόχων του ΕΠ της ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με Εθνικές και Ευρωπαϊκές προτεραιότητες

Στην ενότητα αυτή, εξετάζεται συνθετικά η συνάφεια των στρατηγικών στόχων της ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα – Ήπειρος με τις αντίστοιχες εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες. Βασικός στόχος αυτής της ενότητας είναι να καταδείξει το βαθμό συμβατότητας των περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών στρατηγικών και το βαθμό κατά τον οποίο οι περιφερειακοί στρατηγικοί στόχοι είναι σε θέση να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων των άλλων δύο επιπέδων. Δεν παρατίθενται οι αντίστοιχοι πίνακες για κάθε περιφέρεια, καθώς βρίσκονται και περιγράφονται στα επιμέρους κείμενα

Στον Πίνακα 33 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής με την ΚΓ 1 της ΣΚΓΚ. Παρατηρούμε ότι οι αναπτυξιακοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλουν είτε άμεσα είτε έμμεσα στην προώθηση της ΚΓ1.

Ο στόχος της ΣΚΓΚ (ΚΓ 1) ο οποίος αναφέρεται στην επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών ικανοποιείται άμεσα από τον 2^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται ευθέως στην «βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τον 1^ο, τον 5^ο και τον 6^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ.

Ο στόχος της ΣΚΓΚ (ΚΓ 1) ο οποίος αναφέρεται στην ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη και ο στόχος ο οποίος αναφέρεται στην αντιμετώπιση του ενεργειακού προβλήματος καλύπτονται άμεσα από τον 4^ο Ειδικό Στόχο ανάπτυξης της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται συγκεκριμένα στην «Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων». Καλύπτονται επίσης με έμμεσο τρόπο από τον 1^ο, 2^ο και 6^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Συνολικά, η μήτρα συνάφειας δείχνει ότι υπάρχει μια ικανοποιητική αντιστοίχιση ανάμεσα στους αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ και της ΚΓ1 της ΣΚΓΚ της ΕΕ. Η διαπίστωση αυτή υποδηλώνει ότι η ικανοποίηση των στόχων του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί στη συγκεκριμένη Κατευθυντήρια Γραμμή της ΕΕ.

Πίνακας 33: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ ΘΣΗ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 1)

Ειδικό Αναπτυξιακό Στόχο ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 1		
	Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση		
	Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών	Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη	Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και διαπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων.	++	+	
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.			
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.		++	++
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+		
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+	
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη			
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης			

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Στον Πίνακα 34 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με την ΚΓ 2 της ΣΚΓΚ. Ο στόχος της ΚΓ 2 για την αύξηση των επενδύσεων σε ΕΤΑ ικανοποιείται άμεσα από τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Ταυτόχρονα, ικανοποιείται έμμεσα από όλους τους άλλους στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Επίσης, ο στόχος της ΚΓ 2 για την διευκόλυνση της καινοτομίας και την προώθηση της επιχειρηματικότητας ικανοποιείται άμεσα από τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και έμμεσα από όλους τους άλλους.

Πίνακας 34: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 2)

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013			
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 2			
	Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη			
	Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ETA)	Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας	Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους	Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	++	++	++	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	+	+		
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+	+	
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+		
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής		+	+	
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+	+	
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη		+	+	
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	++	

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Ο στόχος της ΚΓ 2 ο οποίος αναφέρεται στην προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους καλύπτεται άμεσα από τον 1^ο αναπτυξιακό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και τον 8^ο αναπτυξιακό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στον «Εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τον 3^ο, 4^ο, 5^ο, 6^ο και 7^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ.

Μόνο ο στόχος βελτίωσης της πρόσβασης στην χρηματοδότηση δεν ικανοποιείται άμεσα από κάποιο περιφερειακό στόχο, καθώς αποτελεί στόχο που μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο στο κεντρικό επίπεδο άσκησης πολιτικής. Παρουσιάζει όμως έμμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 1, η υλοποίηση του οποίου προϋποθέτει την ύπαρξη ευνοϊκών επενδυτικών κινήτρων και σχημάτων, τα οποία εξ ορισμού βελτιώνουν την πρόσβαση των ΜΜΕ στην χρηματοδότηση.

Σε γενικές γραμμές, παρατηρούμε ότι οι αναπτυξιακοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλλουν είτε άμεσα είτε έμμεσα στην προώθηση της ΚΓ2.

Στον Πίνακα 35 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με την ΚΓ 3 της ΣΚΓΚ, η οποία επιδιώκει τη δημιουργία καλύτερων και περισσότερων θέσεων εργασίας. Ο πρώτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας ικανοποιείται άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1, 5, 7 και 8.

Ο δεύτερος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας ικανοποιείται και αυτός άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1 και 8.

Ο τρίτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης ικανοποιείται επίσης άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1, 5, 6, 7 και 8.

Ο τέταρτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην αναβάθμιση των διοικητικών ικανοτήτων ικανοποιείται επίσης άμεσα από τον 8^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στον «Εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και την προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 3 και 6.

Τέλος, ο πέμπτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην προστασία της υγείας των εργαζομένων ικανοποιείται επίσης άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τον 4^ο Ειδικό Στόχο.

Πίνακας 35: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 3)

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013				
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 3				
	Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας				
	Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας	Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης	Διοικητικές ικανότητες	Προστασία της υγείας των εργαζομένων
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+		
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.					
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	++	++	++	+	++
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.					+
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+		+		
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας			+	+	
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+		+		
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	+	++	

++ Άμεση Συνάφεια,

+ Έμμεση Συνάφεια

Παρατηρούμε συνολικά, ότι οι στόχοι της ΚΓ3 για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας επιδιώκονται άμεσα από τον 3^ο και 8^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και έμμεσα από όλους τους άλλους στόχους του προγράμματος, με μόνη εξαίρεση αυτού των υποδομών. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η επίτευξη των στόχων του ΕΠ ΘΣΗ θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της ΚΓ3 της ΣΚΓΚ της ΕΕ.

Στον Πίνακα 36 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με την ΚΓ 4 της ΣΚΓΚ, η οποία επικεντρώνει στην περιφερειακή διάσταση της πολιτικής συνοχής. Ο πρώτος στόχος της ΚΓ 4, ο οποίος επιδιώκει στην μεγαλύτερη συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και απασχόληση ικανοποιείται άμεσα ή έμμεσα

από όλους του Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠ, υποδηλώνοντας μια έντονη συσχέτιση.

Ο δεύτερος στόχος της ΚΓ 4, ο οποίος αναφέρεται στην οικονομική υποστήριξη των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα ικανοποιείται άμεσα από τον 5ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ενίσχυση της Ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους.

Ο τρίτος στόχος της ΚΓ 4, ο οποίος αναφέρεται στην διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία ικανοποιείται άμεσα από τον 6ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ενίσχυση της Διαπεριφερειακής Συνεργασίας». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1, 2 και 8.

Παρατηρούμε ότι οι στόχοι της ΚΓ4 η οποία επικεντρώνει στην περιφερειακή διάσταση της πολιτικής συνοχής επιδιώκονται άμεσα ή έμμεσα από όλους τους στόχους του προγράμματος. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η επίτευξη των στόχων του ΕΠ ΘΣΗ θα συμβάλλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της ΚΓ4 της ΣΚΓΚ της ΕΕ.

Πίνακας 36: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 4)

Ειδικό Αναπτυξιακό Στόχο ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 4		
	Η εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής		
	Συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση	Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα	Διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων.	+	+	+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+	
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+	
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	++	++	
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας			+
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+	
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	+

- ++ Άμεση Συνάφεια,
- + Έμμεση Συνάφεια

Στους Πίνακες 37 και 38 παρουσιάζονται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με τις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες της Αναπτυξιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ και με τους Γενικούς στόχους του ΕΣΠΑ.

Πίνακας 37: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΕΣΠΑ

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	Θεματικές και Χωρικές Προτεραιότητες Αναπτυξιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ						
	Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας	Επένδυση στην Κοινωνία της γνώσης και την καινοτομία	Ενίσχυση της απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής	Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του θεσμικού περιβάλλοντος	Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.	Χωρική ανάπτυξη (αστική, ορεινών, νησιώτικων και αγροτικών περιοχών)	Εδαφική Συνεργασία (Στόχος 3)
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	++	++	+		+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων.	+	+	+		++	+	+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+	++		+	+	
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+			++	+	+
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+	+	++	+	+	++	++
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+		+	+	+	++
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+	+		+	+	+
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια,

+ Έμμεση Συνάφεια

Η πρώτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η δεύτερη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην επένδυση στην Κοινωνία της γνώσης και την καινοτομία. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με

τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η τρίτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην ενίσχυση της απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 3^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού» και τον 5^ο Ειδικό Στόχο, ο οποίος αναφέρεται στην «ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τον 1^ο, 2^ο, 7^ο και 8^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η τέταρτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού περιβάλλοντος. Η προτεραιότητα αυτή δεν παρουσιάζει άμεση συνάφεια με κάποιο συγκεκριμένο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ. Παρουσιάζει όμως έμμεση συνάφεια με τον 5^ο, 6^ο και 8^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η πέμπτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 2^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων» και τον 4^ο Ειδικό Στόχο, ο οποίος αναφέρεται στην «αιφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η πρώτη χωρική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην χωρική ανάπτυξη με έμφαση στην αστική ανάπτυξη και την ανάπτυξη των ορεινών, νησιώτικων και αγροτικών περιοχών. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 5^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η δεύτερη χωρική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην Εδαφική Συνεργασία, όπως αυτή προσδιορίζεται από τον Στόχο 3 του πλαισίου αναπτυξιακών παρεμβάσεων της ΕΕ. Η προτεραιότητα αυτή δεν παρουσιάζει άμεση συνάφεια με κάποιον Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ. Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους σχεδόν τους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Παρατηρούμε ότι όλες οι θεματικές και χωρικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ ικανοποιούνται άμεσα από ένα τουλάχιστον Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και έμμεσα από πολύ πε-

ρισσότερους. Αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη της άμεσης συνάφειας του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ με τους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους της χώρας.

Πίνακας 38: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με Γενικούς Στόχους ΕΣΠΑ

Γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ	Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ ΘΣΗ							
	1 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	2 Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	3 Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	4 Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων	5 Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	6 Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	7 Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	8 Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης
Η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	++	+	+	+	+	+	+	+
Η ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας	++	+	+	+	+	+	+	+
Η αύξηση της ζήτησης και η γενική ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα.	++	+	+	+	+	+	+	+
Η προβολή της χώρας στη διεθνή κοινότητα και στις αγορές στόχου ως γεωστρατηγικής πύλης εισόδου στην ΕΕ και χώρος ανάπτυξης διεθνούς επιχειρηματικότητας.	++	+	+	+	+	+	+	+
Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.	++							
Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.	++		+	+		+	+	+
Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).	++	+		+	+	+		+
Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων	+		+				+	+
Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση	+		+		+			+
Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης		+	++					+
Δημιουργία ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης					++			+

Ισότητα των φύλων			++					+
Βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και αποτελεσματική εφαρμογή τους για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής					+	+		+
Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας		++			+	+		
Ενίσχυση της συμβολής του ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα, την εξωστρέφεια και την αειφόρο ανάπτυξη	+			++				
Αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος				++		+	+	+
Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής				++		+	+	+
Ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας			+	++		+	+	+
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	+	+	+	+	++	+	+	+
Ανάπτυξη ορεινών περιοχών	+	+	+	+	++	+	+	+
Ανάπτυξη νησιώτικων περιοχών	+	+	+	+	++	+	+	+
Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία	+	+	+	+	++	+	+	+
Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία	+	+	+	+	++	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Στον Πίνακα 39 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με τα πεδία δράσης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.

Το πρώτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στις διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων. Το πεδίο αυτό δράσης παρουσιάζει έμμεση συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους 1, 3, 5 και 7 του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Το δεύτερο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην κοινωνία της γνώσης. Το πεδίο αυτό δράσης παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 1 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους 3, 6, 7 και 8 του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Το τρίτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στις αγορές κεφαλαίου. Το πεδίο αυτό δράσης παρουσιάζει έμμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 1 του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ. Η περιορισμένη συνάφεια αυτού του πεδίου με τους στόχους του ΕΠ οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές κεφαλαίου γίνονται σε εθνικό επίπεδο και αφορούν το κεντρικό επίπεδο άσκησης πολιτικής.

Το τέταρτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στο περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 4 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «αιφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Το πέμπτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην περιφερειακή και κοινωνική συνοχή. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 2 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων» και τον Ειδικό Στόχο 5 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Το έκτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην επανίδρυση της Δημόσιας Διοίκησης. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 8 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στον «εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και την προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 3 της ΧΕ ΘΣΗ.

Πίνακας 39: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΕΠΜ

Ειδικό Αναπτυξιακό Στόχο ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ – ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ						
	Διαθρομικές Αλλαγές στις Αγορές Προϊόντων	Κοινωνία της Γνώσης	Αγορές Κεφαλαίου	Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη	Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή	Επανίδρυση της Δημόσιας Διοίκησης	Απασχόληση – Κατάρτιση - Εκπαίδευση
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	++	+	+	+		+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.				+	++		+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+		+	+	+	++
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.				++			
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής				+	++		+
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας		+		+	+		+
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+		+	+		+
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	++		+	+	++	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Τέλος, το έβδομο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην απασχόληση, την κατάρτιση και την εκπαίδευση. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 3 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους 1, 2, 5, 6, 7 και 8 της ΧΕ ΘΣΗ.

Γενικά, είναι φανερό ότι η συνάφεια η οποία εμφανίζεται ανάμεσα στους στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ και στα πεδία δράσης του ΕΠΜ είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική. Οι αναπτυξιακοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλλουν άμεσα στην υλοποίηση των πέντε από τους επτά στόχους του ΕΠΜ, ενώ έμμεσα συμβάλλουν στην υλοποίηση όλων. Οι στόχοι του ΕΠΜ με τους οποίους δεν υπάρχει άμεση συνάφεια είναι αυτοί οι οποίοι μπορούν να επιτευχθούν μόνο στο εθνικό επίπεδο και σχετίζονται με τη διάρθρωση των αγορών προϊόντων και κεφαλαίου.

Συνοψίζοντας τα πορίσματα της ανάλυσης αυτής της υπο-ενότητας γίνεται φανερό ότι το ΕΠ της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας –Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου έχει διαμορφώσει ένα σύνολο στόχων οι οποίοι αφενός ανταποκρίνονται στα προβλήματα και τις ανάγκες της ίδιας της ΧΕ και αφετέρου παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο συνάφειας και συνεπώς συμβάλλουν στην επίτευξη των Εθνικών και Ευρωπαϊκών αναπτυξιακών στρατηγικών.

2.6 Ex ante Αξιολόγηση ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου

Αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και των προσδιορισθισων αναγκών

Βασικά συμπεράσματα της αξιολόγησης είναι τα εξής:

Η *κοινωνικοοικονομική ανάλυση* διαρθρώνεται σε τμήματα, που κατά βάση αντανakλούν τη διάρθρωση του αντίστοιχου κεφαλαίου (κεφ. 2) του ΕΣΠΑ. Η επιλογή αυτή είναι χρήσιμη, γιατί διευκολύνει τις συγκρίσεις με την κατάσταση ανά τομέα σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, έχει ως συνέπεια τη θεματική πληρότητα της ανάλυσης του ΠΕΠ.

Χρησιμοποιείται ένας μεγάλος όγκος στοιχείων, από γενικά έγκυρες πηγές, κατά κανόνα δημόσιου χαρακτήρα, και προσπελάσιμες (δημοσιευμένα κείμενα ή sites του Διαδικτύου) ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχός τους. Γίνεται επίσης εκτεταμένη και χρήσιμη αξιοποίηση χαρτογραφικού υλικού.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε κατά τη σύνταξη της ενότητας 1 του ΠΕΠ είναι σαφώς *συνθετική*, δηλ. η *έμφαση είναι στην ενιαία Χωρική Ενότητα ΘΣΗ* και στην ανάδειξη των κοινών χαρακτηριστικών, θετικών και αρνητικών, των τριών περιφερειών που τη συγκροτούν. Ωστόσο, όπου απαιτείται, δηλ. σε περιπτώσεις *ιδιαιτέρων* χαρακτηριστικών κάθε περιφέρειας που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τη στρατηγική, γίνεται σαφής αναφορά, που επιτρέπει την κατανόηση των ειδικών χαρακτηριστικών κάθε επιμέρους περιφέρειας. Η διπλή (συνθετική και ανά περιφέρεια) και παράλληλα ιεραρχημένη αυτή

προσέγγιση επιτρέπει τον εντοπισμό της φυσιογνωμίας κάθε επιμέρους περιφέρειας, και ταυτόχρονα δίνει μια συνολική εικόνα της φυσιογνωμίας της ΧΕ, παρέχοντας κατάλληλη βάση για μια αντίστοιχη διάρθρωση της στρατηγικής. Συχνά, επίσης, (ιδίως για τις βασικές αναπτυξιακές παραμέτρους) παρατίθενται και στοιχεία για την ΕΕ25, και ενίοτε και για την ΕΕ15, ώστε να μπορεί να τοποθετηθεί από αναπτυξιακή άποψη στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο.

Συνολικά, εκτιμάται ότι η κοινωνικοοικονομική ανάλυση του ΠΕΠ είναι πολύ καλά τεκμηριωμένη, θεματικά πλήρης και μεθοδολογικά επαρκής. Επιτρέπει την αξιολόγηση των αναγκών και των χαρακτηριστικών/προοπτικών της Χωρικής Ενότητας μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον της, και αποτελεί πολύ καλή βάση για τη διατύπωση της αναπτυξιακής στρατηγικής.

Η υποενότητα του ΠΕΠ στην οποία *συνοψίζει και ιεραρχεί τις ανάγκες* που έχουν προσδιοριστεί στο πλαίσιο της λεπτομερειακής ανάλυσης που έχει προηγηθεί, αξιολογείται από μεθοδολογική άποψη ως εξής:

- Συνοψίζει με θεματική πληρότητα τις ανάγκες που έχουν εντοπιστεί στη λεπτομερειακή ανάλυση, είτε σε επίπεδο μεμονωμένων περιφερειών, είτε σε επίπεδο ΧΕ.
- Ομαδοποιεί με ορθό τρόπο τις ανάγκες,
- Η ιεράρχηση των αναγκών αντανακλά τις λεπτομερειακές ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις, αλλά επίσης εισάγει νέα στοιχεία (συγκριτική εκτίμηση της βαρύτητάς τους. Παράλληλα, η αξιολόγηση αποτυπώνει επαρκώς το μερικώς πλασματικό χαρακτήρα αυτής της τοποθέτησης της Στερεάς Ελλάδας, που έχει αναδειχθεί από την ανάλυση, με την υπογράμμιση υπαρκτών αναγκών τύπου «αμιγούς σύγκλισης». Η αξιολόγηση των αναγκών ως προς τις δύο άλλες περιφέρειες είναι, όπως είναι εύλογο, πιο συγγενείς μεταξύ τους, αλλά και πάλι υπάρχουν διαφοροποιήσεις.

Από την ανάλυση αυτή προκύπτει με σαφήνεια η διαφορετική έμφαση αναγκών ανά περιφέρεια. Στην Ήπειρο θέματα που αφορούν τη διασύνδεσης περιβαλλοντικών πόρων (με την ευρεία έννοια του όρου) και ανάπτυξης, αλλά και θέματα που συνδέονται με το ρόλο ορισμένων αναδυόμενων αστικών κέντρων-πόλων, τονίζουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα αλλά και το ότι η περιφέρεια βρίσκεται σε μια φάση αναπτυξιακού μετασχηματισμού με την αξιοποίηση νέων δυνατοτήτων. Στη Θεσσαλία, είναι σαφής η σημασία της κεντρικής γεωγραφικής θέσης, του μεγάλου βάρους του γεωργικού τομέα, αλλά και της αντιμετώπιση πιέσεων στην αγορά εργασίας. Στη Στερεά Ελλάδα υπάρχει σαφώς μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα ΣτΛ, ενώ αναδεικνύονται και περιφερειακά ειδικά χαρακτηριστικά όπως ιδίως η επαφή με την Αττική.

Στη συνέχεια το ΠΕΠ περιλαμβάνει την *ανάλυση ισχυρών σημείων(ΙΣ)/ αδυναμιών(ΑΔ)/ ευκαιριών(ΕΥ)/ απειλών(ΑΠ)* (ΙΑΕΑ), οι αξιολογικές εκτιμήσεις την οποία έχουν ως εξής:

- Συνοψίζουν με θεματική πληρότητα τη λεπτομερειακή ανάλυση που προηγήθηκε, ενώ λειτουργούν συμπληρωματικά και προς την ιεράρχηση των αναγκών.
- Θετικό στοιχείο είναι ότι, όπου επιβάλλεται, διακρίνουν το σύνθετο χαρακτήρα ορισμένων (αρκετών) θεμάτων, κατατάσσοντάς τα σε περισσότερες της μιας κατηγορίες.

- Με τον τρόπο που έχει δομηθεί η ανάλυση, είναι δυνατή η διαπίστωση των ανά περιφέρεια ή τύπο περιφέρειας κύριων ζητημάτων, ενώ παράλληλα ο συνθετικός δεύτερος πίνακας παρέχει τη βάση για μια αντίστοιχα συνθετική στρατηγική, στη συνέχεια.
- Σε επίπεδο μεμονωμένης κατηγορίας, κυριαρχούν οι αδυναμίες. Πρόκειται για μια ρεαλιστική προσέγγιση, που δημιουργεί προϋποθέσεις για μια ουσιαστική στρατηγική. Σε δεύτερη θέση, αλλά αρκετά χαμηλότερα, τοποθετούνται οι ευκαιρίες. Αυτοτελώς (χωρίς συνδυασμό με άλλη κατηγορία), τα ισχυρά σημεία και οι απειλές έχουν πολύ περιορισμένη παρουσία.
- Σε επίπεδο θεμάτων που μετέχουν δύο κατηγοριών, ο συχνότερος συνδυασμός είναι η αδυναμία-ευκαιρία. Χαρακτηρίζει περισσότερο θέματα που συνδέονται με καινοτομία, επιχειρηματικότητα κλπ. (οικονομικού χαρακτήρα). Δεύτερος σε συχνότητα συνδυασμός είναι η αδυναμία-απειλή, περίπτωση που διασπείρεται σε διάφορες ομάδες θεμάτων. Οι συνδυασμοί αυτοί είναι εύλογοι, και διευκολύνουν τη διαμόρφωση στρατηγικών με προσαρμοσμένο χαρακτήρα.

Συνοψίζοντας, οι ανάγκες που προσδιορίστηκαν και η ιεράρχησή τους ανταποκρίνονται στην ανάλυση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης που έχει προηγηθεί και διευκολύνουν την περαιτέρω ανάπτυξη του προγράμματος με τη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής. Διευκολύνουν επίσης τη συσχέτιση των αναγκών με αντίστοιχες επιλογές πολιτικής (επιταχυντικές, σταθεροποιητικές, διαρθρωτικές, προληπτικές).

Σημειώνεται, τέλος, ότι για την ενότητα 1 υπήρξε συνεργασία μεταξύ ομάδας σύνταξης του προγράμματος και ΣΑ, με αποτέλεσμα να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα πολλές βελτιωτικές προτάσεις.

Αξιολόγηση της συνέπειας της στρατηγικής

Ο στρατηγικός στόχος του ΠΕΠ, και οι επισυναπτόμενοι στρατηγικοί στόχοι ανά περιφέρεια, έχουν ως κοινό παρονομαστή την εστίαση στο τρίπτυχο ανταγωνιστικότητα-καινοτομία-εξωστρέφεια. Ζητήματα αειφορίας-περιβάλλοντος και εσωτερικής συνοχής εμφανίζονται επίσης, ρητώς ή, ενίοτε, υφέρπουν και στους τρεις «περιφερειακούς» στρατηγικούς στόχους. Παράλληλα, κάθε περιφερειακός στόχος εστιάζει και σε θέματα ειδικότερου περιφερειακού ενδιαφέροντος. Οι ειδικοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συνιστούν κατά βάση τη μετάφραση σε αυτό το επίπεδο στοχοθεσίας των στοιχείων του στρατηγικού στόχου, αλλά παράλληλα εισάγουν και νέα στοιχεία, που συνδέονται έμμεσα με τα εν λόγω στοιχεία, συχνά ενέχοντας και χαρακτήρα μείζονος μέσου για την πραγματοποίηση του στρατηγικού στόχου. Συνάφεια των στόχων με τις ανάγκες.

Όσον αφορά τη συνάφεια της στρατηγική με τις ανάγκες, διαπιστώνεται ότι όλα τα θέματα της ανάλυσης ΙΑΕΑ υποστηρίζονται από τουλάχιστον ένα στόχο. Υπάρχει συνεπώς επάρκεια της στρατηγικής στοχοθεσίας σε σχέση με τα πορίσματα της κοινωνικο-οικονομικής ανάλυσης. Παράλληλα, οι ειδικοί στόχοι ανταποκρίνονται στη δομή των αναγκών της ΧΕ όχι μόνο θεματικά ανάλυση, αλλά και από την άποψη της τυπολογίας των αναγκών (ισχυρά σημεία, αδυναμίες κλπ.).

Όλοι οι ειδικοί στόχοι υποστηρίζονται από κάποιες αναπτυξιακές προτεραιότητες, σε διαφορετικά επίπεδα άμεσης ή έμμεσης συνάφειας. Λαμβάνοντας υπόψη και το χρημα-

τοδοτικό παράγοντα, σε επίπεδο συνολικής ΧΕ ΘΣΗ οι στόχοι που δέχονται την υψηλότερη στήριξη αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό (κοινωνικές υπηρεσίες), την ανταγωνιστικότητα/ανάπτυξη και το περιβάλλον, ενώ ελαφρά χαμηλότερη χρηματοδότηση διατίθεται για τον ΕΣ2 (προσπελασιμότητα). Υπάρχουν ωστόσο διαφοροποιήσεις έμφασης ανά περιφέρεια, που αντανακλούν ορθά τα ειδικά χαρακτηριστικά τους. Ειδικότερα στη Στερεά Ελλάδα (phasing in) η ανταγωνιστικότητα περνάει στην πρώτη θέση, την οποία μοιράζεται με το περιβάλλον. Γενικά:

- ✓ Όλοι οι στόχοι υποστηρίζονται από αναπτυξιακές παρεμβάσεις. Δεν υπάρχει, συνεπώς, κάποιο κενό όσον αφορά τη ροή ανάγκες⇒στόχοι⇒αναπτυξιακές προτεραιότητες.
- ✓ Η συμβολή των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων στην επίτευξη των στόχων, με βάση τις δράσεις που περιλαμβάνουν και τους χρηματοδοτικούς πόρους που διοχετεύονται, είναι συνολικά εύλογη και αντιστοιχεί στη βαρύτητα των ειδικών στόχων, όπως αυτή προκύπτει από τις ανάγκες και από το γενικό στόχο.
- ✓ Η διαφοροποίηση του περιεχομένου των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων από άποψη πόρων αλλά και ειδικότερων δράσεων προσδίδει στο πρόγραμμα επαρκή συνάφεια με τη διαφοροποίηση των αναγκών ανά περιφέρεια.

Όσον αφορά τη σχέση και αλληλεπίδραση μεταξύ των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, συνολικά το πρόγραμμα παρουσιάζει επαρκή εσωτερική συνοχή σε επίπεδο αξόνων (και δράσεων), και παράλληλα επαρκή διαφοροποίηση μεταξύ των τριών περιφερειών που συγκροτούν τη ΧΕ. Η διαπίστωση αυτή, σε συνδυασμό με προγενέστερες επιτρέπει το ευρύτερο συμπέρασμα ότι το «μείγμα πολιτικής» που προωθεί το ΠΕΠ μέσω των στόχων και των αξόνων προτεραιότητας αντιστοιχεί σε όλες τις ανάγκες, θεματικές και χωρικές/περιφερειακές, που έχουν καταγραφεί από την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση, και παράλληλα χαρακτηρίζεται από εύλογες συμπληρωματικότητες και αλληλεπιδράσεις.

Μια πολύ πιο περίπλοκη άσκηση αποτελεί η αξιολόγηση της *επάρκειας των πόρων*, δεδομένου ότι υπάρχουν προς το παρόν πολλοί αστάθμητοι παράγοντες. Είναι σαφές, ωστόσο, ότι υπάρχει σαφής αλλαγή προτεραιοτήτων σε σύγκριση με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο: ενισχύονται σαφώς τόσο οι διαστάσεις «ανταγωνιστικότητα» και «αιφορία»–η σύζευξη των οποίων είναι η *βιώσιμη ανάπτυξη*–ενώ οι βασικές υποδομές γενικού ενδιαφέροντος μετατοπίζονται σε σαφώς υποδεέστερη θέση. Οι μεταβολές αυτές αντανακλούν αντίστοιχες μεταλλαγές των αναγκών. Επίσης, είναι πιθανό ότι η μόχλευση ιδιωτικών πόρων κατά την επόμενη περίοδο θα είναι αισθητά υψηλότερη αυτής κατά την τρέχουσα. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η έννοια της επάρκειας της πόρων είναι σχετική: δεν τίθεται ζήτημα επάρκειας για την πλήρη κάλυψη όλων των αναγκών (που και αυτές είναι ρευστές και συνεχώς επαναπροσδιοριζόμενες) αλλά βαθμού κάλυψης και προτεραιοτήτων.

Σημειώνεται ότι και για την ενότητα 2 υπήρξε συνεχής συνεργασία μεταξύ ομάδας κατάρτισης του προγράμματος και ΣΑ, με αποτέλεσμα να ενσωματωθούν στο ΠΕΠ διάφορες διορθωτικές προτάσεις.

Όσον αφορά, τέλος, τους κινδύνους και τις πιθανές δυσχέρειες για την επιτυχημένη εφαρμογή του ΠΕΠ, εντοπίστηκαν συγκεκριμένοι κίνδυνοι: Αργός ρυθμός ολοκλήρωσης

μεγάλων υποδομών (σε εξέλιξη ή προγραμματιζόμενων), Μειωμένο επενδυτικό ενδιαφέρον, Έλλειψη τοπικής ερευνητικής δραστηριότητας/ Μειωμένη ζήτηση ΤΠΕ και ικανότητα αφομοίωσης της καινοτομίας, Ανεπαρκής ωρίμανση περιβαλλοντική συνείδησης, Μειωμένη τεχνογνωσία τελικών δικαιούχων, Μονοταμειακός (κατά βάση) χαρακτήρας του ΠΕΠ που δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις συντονισμού, και μερικώς πλασματικός χαρακτήρας του αυξημένου ΑΕΠκκ στη Στερεά Ελλάδα με επιπτώσεις στο «μίγμα» δράσεων και στην απορρόφηση. Για την αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών η Αξιολόγηση διατυπώνει αντίστοιχες προτάσεις.

Εξέταση της συνεκτικότητας της στρατηγικής με τις περιφερειακές και εθνικές πολιτικές και τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθύνσεις

Όσον αφορά τη συμβολή στη Στρατηγική της Λισσαβόνας, η εικόνα που προκύπτει είναι μια σημαντικής συμβολής στους στόχους της Λισσαβόνας στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας (που πλησιάζει αρκετά τον αντίστοιχο εθνικό στόχο, παρά την ιδιομορφία της περιφέρειας που έχει αναφερθεί σε διάφορα σημεία του παρόντος, και δικαιολογεί μια απόκλιση), ενώ και οι άλλες δύο περιφέρειες διαθέτουν αξιολογικό ποσοστό των πόρων τους σε δράσεις που προωθούν τη ΣτΛ.

Ικανοποιητική είναι η συνάφεια της στρατηγικής με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές. Όλοι οι ειδικοί στόχοι έχουν άμεση συνάφεια με τουλάχιστον μια (τριπήφια) ΚΣΚΓ, και όλες οι ΚΣΚΓ καλύπτονται άμεσα από τουλάχιστον έναν στόχο. Αντίστοιχες αμοιβαίες σχέσεις χαρακτηρίζουν τις συνάφειας μεταξύ αξόνων προτεραιότητας και ΚΣΚΓ. Ειδικότερα όσον αφορά τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, τη μεγαλύτερη άμεση συνάφεια παρουσιάζουν με τους ΚΣΚΓ 1 (Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση), και ΚΣΚΓ 2 (Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη). Έμμεση υψηλή συνάφεια υπάρχει και με τις τέσσερις ΚΣΚΓ. Επίσης, στη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων παρατηρείται τουλάχιστον έμμεση συνάφεια με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Μεγάλη είναι η εκτιμώμενη συνάφεια των αξόνων προτεραιότητας του ΠΕΠ με τις θεματικές προτεραιότητες και τους γενικούς στόχους του ΕΣΠΑ. Αυτό ισχύει και σε επίπεδο ειδικών στόχων του ΠΕΠ, αλλά και αξόνων προτεραιότητας. Θεματικές προτεραιότητες που υποστηρίζονται ιδιαίτερα και άμεσα από τους άξονες προτεραιότητας είναι η Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία και η Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπων επενδύσεων, εργασίας και διαβίωση, ενώ συνολικός αριθμός υψηλών σχέσεων συνάφειας (άμεσης και έμμεσης) χαρακτηρίζει επίσης την Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, την Απασχόληση και κοινωνική συνοχή, και τη Χωρική ανάπτυξη.

Ικανοποιητική, τέλος, είναι η συνάφεια της στρατηγικής με τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ).

Το πρόγραμμα λαμβάνει υπόψη του τόσο στην ανάλυση όσο και στη στρατηγική τα θέματα ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Είναι σκόπιμο στην επιχειρησιακή εξειδίκευσή του να προβλεφθούν άμεσα (ρητά) κριτήρια επιλογής έργων σε διάφορες δράσεις ούτως ώστε να διασφαλιστεί η διάθεση πόρων για τις γυναίκες.

Αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων

Η διαμόρφωση του συστήματος των δεικτών του ΠΕΠ ακολούθησε διάφορα στάδια, με τη συμμετοχή στη διαδικασία των περιφερειακών ομάδων κατάρτισης του ΠΕΠ και του ΣΑ, ενώ πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι κατευθύνσεις του ΥΠΟΙΟ σε ορισμένα σημεία της διαδικασίας. Σε γενικές γραμμές, τα διαδοχικά στάδια ήταν τα εξής: (α) διαμόρφωση ανομοιογενών δεικτών ανά περιφέρεια, (β) ομογενοποίηση των δεικτών για το σύνολο του ΠΕΠ (με τη δημιουργία ενός κοινού καταλόγου που ανήγαγε σε κοινούς δείκτες τους παρεμφερείς περιφερειακούς δείκτες, και παράλληλα περιείχε και δείκτες που αντιστοιχούσαν σε σημαντικές εξειδικευμένες περιφερειακές δράσεις), και (γ) αναπροσαρμογή του συστήματος των δεικτών, με την υιοθέτηση αυτών που προβλέπει το ΕΣΠΑ.

Οι κύριες αξιολογικές παρατηρήσεις, σε σχέση με το σύστημα δεικτών που έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα έχουν ως εξής:

■ Οι δείκτες που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι εκροών και αποτελέσματος, και προέρχονται από τον κατάλογο του ΕΣΠΑ. Ο αριθμός των δεικτών ανά άξονα προτεραιότητας καταγράφεται στον επόμενο πίνακα (καταγράφονται οι δείκτες για τους οποίους υπάρχει τουλάχιστον κάποια τιμή, βάσης ή/και στόχου). Η έκφραση «χ+ψ» στον πίνακα, στις στήλες των δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων, αναφέρεται στον αριθμό των δεικτών που (χ), και στον αριθμό άλλων δεικτών (ψ).

Άξονες προτεραιότητας	Δείκτες εκροών	Δείκτες αποτελέσματος
1 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	2	1
2 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στ. Ελλάδας	7	5
3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	2	1
4 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	7	2
5 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στ. Ελλάδας	8	6
6 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	6	2
7 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	4	5
8 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Στ. Ελλάδας	13	6
9 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Ηπείρου	2	2

■ Ο αριθμός των χρησιμοποιούμενων δεικτών είναι αρκετά μικρός: 51 δείκτες εκροών (μέσος όρος ανά άξονα: 5,6) και 30 δείκτες αποτελέσματος (μέσος όρος ανά άξονα: 3,3). Είναι σαφής η διάθεση «αναλογικότητας», με τους δείκτες να αντιστοιχούν στις κύριες δράσεις, με κριτήριο τη χρηματοδότηση ή/και το μείζονα στρατηγικό χαρακτήρα τους.

■ Η πληρότητα της συμπλήρωσης των δεικτών (δηλ. η ύπαρξη στοιχείων για όλες τις στήλες: δείκτης, μονάδα μέτρησης, πηγή/έτος, τιμή βάσης, στόχος 2013) είναι εξαιρετικά υψηλή. Σε μικρό αριθμό δεικτών υπάρχουν κενά όσον αφορά την πηγή/έτος, ή/και τη τιμή βάσης τα οποία θα συμπληρωθούν στην συνέχεια.

Γενικά, το σύστημα των δεικτών παρουσιάζει υψηλή πληρότητα και η γενική αίσθηση είναι ότι οι στόχοι κινούνται σε ρεαλιστικά πλαίσια.

Εξέταση των προτεινομένων συστημάτων/ διαδικασιών εφαρμογής

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, προσδιορίζονται οι ακόλουθοι βασικοί μηχανισμοί συντονισμού:

- Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ: Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.
- Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος: Ειδική Υπηρεσία στο ΥΠΕΧΩΔΕ. Η υπηρεσία συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.
- Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας: (α) διυπουργικό όργανο υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και (β) ειδική δομή η οποία θα υποστηρίζει το διυπουργικό όργανο.
- Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ: Συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ..
- Μηχανισμοί συντονισμού και προώθησης της Έρευνας και Καινοτομίας: Πρόκειται να ιδρυθούν ο Εθνικός Οργανισμός Έρευνας, η Διυπουργική Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας.
- Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού: Ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός».
- Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ: Εθνική αρχή συντονισμού και ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ).

Το παραπάνω **συστηματικό σχήμα συντονισμού** μπορεί, κατ' αρχήν, να αντιμετωπίσει τα προβλήματα τομεακού (τομεακά ΕΠ και ΠΕΠ) ή διατομεακού (μεταξύ ΕΠ ή/και ΕΠ και ΠΕΠ) που είχαν παρουσιαστεί κατά τις προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού, τα οποία είχαν συχνά εντοπιστεί από διάφορες διαδικασίες αξιολόγησης. Αποτελεί, συνεπώς, θετικό βήμα και κάλυψη υπαρκτού κενού.

Όσον αφορά τη **Διαχειριστική αρχή** του επιχειρησιακού προγράμματος, που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ, έχει προβλεφθεί με αναλυτικό τρόπο ένα σύνολο αρμοδιοτήτων και αντικειμένων, που φαίνεται ότι καλύπτει με επάρ-

κεια τις σχετικές ανάγκες, και παράλληλα δημιουργεί ένα σαφές πλαίσιο για τη λειτουργία της αρχής, καθώς και για τις σχέσεις με άλλους εμπλεκόμενους φορείς.

Προβλέπεται δυνατότητα να ορίζονται ένας ή περισσότεροι **ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης**, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της. Επίσης, προβλέπεται δυνατότητα η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε **ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων**. Τέτοια σχήματα έχουν δοκιμαστεί μερικώς και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί μπορεί να συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία τους, ενώ αυτή καθαυτή η χρήση τέτοιων φορέων συνιστά στοιχείο αποκέντρωσης, καθώς και αποσυμφόρησης της Διαχειριστικής αρχής.

Ως προς τις **διαδικασίες πιστοποίησης και ελέγχου**, προβλέπονται, επίσης, αρχή πιστοποίησης, αρχή ελέγχου, φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3), φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή, φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή, φορέας/είς υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους κ.ά.

Όσον αφορά την **παρακολούθηση** του ΠΕΠ, νέα στοιχεία είναι η Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ), με στόχο την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, καθώς και ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ). Οι νέες αυτές επιτροπές λειτουργούν παράλληλα με τη διατηρούμενη Επιτροπή παρακολούθησης των ΕΠ. Και στην περίπτωση αυτή, γίνεται ένα βήμα για τον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των επιμέρους ΕΠ, καθώς και για την ανταλλαγή εμπειριών.

Στα **εργαλεία διαχείρισης** και παρακολούθησης που προβλέπονται συμπεριλαμβάνονται οι Δείκτες παρακολούθησης, η Ετήσια έκθεση, η Ετήσια εξέταση ΕΠ, και η παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης (μεταξύ των οποίων η Στερεά Ελλάδα).

Όσον αφορά τις **διαδικασίες αξιολόγησης**, προβλέπονται αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης), και παρατίθεται και πίνακας με ενδεικτικό πρόγραμμα αξιολογήσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, σύμφωνα με τον οποίο θα γίνει Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου, και Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου. Η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής.

Σημειώνεται, επίσης, ότι προβλέπονται διαδικασίες πληροφόρησης και δημοσιότητας, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

Συνολικά, τα συστήματα και οι διαδικασίες εφαρμογής που προβλέπονται έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

α) Ανταποκρίνονται στις σχετικές κοινοτικές διατάξεις με πληρότητα.

β) Έχουν συμπληρωθεί με μηχανισμούς, ιδίως συντονιστικού χαρακτήρα, που καλύπτουν κενά που είχαν διαπιστωθεί σε προγενέστερες προγραμματικές περιόδους.

γ) Προσδιορίζουν με μεγαλύτερη σαφήνεια το ρόλο της Διαχειριστικής αρχής, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό λόγω της καθοριστικής σημασίας της τελευταίας.

Λοιπά θέματα

Το ΠΕΠ έχει ενσωματώσει *χωρική ανάλυση* σε βάθος, υπό πολλαπλές οπτικές γωνίες (διαπεριφερειακή συνοχή της ΧΕ, ενδο-περιφερειακή ανάπτυξη, χωρική οργάνωση), και η στρατηγική του ενσωματώνει σαφώς τα πορίσματα των παραπάνω αναλύσεων. Στη διαμόρφωση των αξόνων προτεραιότητας οι διαπεριφερειακές ανισότητες και διαφορές φυσιογνωμίας έχουν ληφθεί ευθέως υπόψη με τον προσδιορισμό θεματικών αξόνων προτεραιότητας ανά περιφέρεια. Στο εσωτερικό κάθε άξονα προτεραιότητας υπάρχουν ανάλογα με την περίπτωση άμεσες (κυρίως) ή έμμεσες αλλά σαφείς αναφορές σε δράσεις που ενσωματώνουν τη χωρική διάσταση. Στο επόμενο πίνακα γίνεται καταγραφή των εν λόγω αναφορών.

Η επιδίωξη μεγιστοποίησης της *Κοινοτικής Προστιθέμενης Αξίας* διατρέχει το σύνολο του προγράμματος. Βασικά σημεία που στηρίζουν αυτή τη θέση είναι τα εξής: (α) Η οικονομική και κοινωνική συνοχή απετέλεσε ένα βασικό στοιχείο της προβληματικής κατά την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση, ενώ έχει αποτυπωθεί, άμεσα αλλά και έμμεσα, στη στρατηγική. (β) Η συνάφεια με τις κοινοτικές προτεραιότητες (ΚΣΚΓ και ΟΚΓ) είναι σημαντική, ενώ αξιολογή είναι η συμβολή στους στόχους της ΣΤΛ.

2.7 Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση ΠΕΠ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου

Για τη διαμόρφωση των Αξόνων Προτεραιότητας του ΕΠ λήφθηκαν υπόψη οι εισηγήσεις των ex - ante αξιολογητών καθώς και των μελετητών της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης. Τα αποτελέσματα της ΣΜΠΕ και της διαβούλευσης θα ενσωματωθούν στο Πρόγραμμα πριν την οριστική του έγκριση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

3.1 Οι άξονες προτεραιότητας της ΧΕ ΘΣΗ

Η αναπτυξιακή στρατηγική της ΧΕ ΘΣΗ, όπως προσδιορίζεται στη 2 ενότητα του ΕΠ, διαθέτει συνοχή μεταξύ γενικών, ειδικών στόχων και δράσεων και συνιστά ένα ενιαίο όλο. Θεωρείται βέβαιο πως η συνεπής εφαρμογή της θα συμβάλλει καθοριστικά στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και στην πραγματική της σύγκλιση με τους μέσους ευρωπαϊκούς όρους.

Η εφαρμογή της ως άνω στρατηγικής έχει ως βασικό περιορισμό τη διαθεσιμότητα των πόρων. Για το λόγο αυτό και στη βάση των όρων που θέτει ο εθνικός και ευρωπαϊκός προγραμματισμός προσδιορίζονται στα παρακάτω οι άξονες προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΧΕ ΘΣΗ, οι κορμοί παρέμβασης καθώς και οι εξειδικευμένες δράσεις. Τόσο οι άξονες προτεραιότητας όσο και οι κορμοί παρέμβασης και οι δράσεις του ΕΠ ΧΕ ΘΣΗ φιλοδοξούν να συμβάλουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της νέας στρατηγικής.

Το ΕΠ της ΧΕ θα καλύψει τον κάτωθι κορμό παρεμβάσεων:

- Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες.
- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοικτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός).
- Πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς).
- Έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας.
- Πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- Πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών και νησιώτικων περιοχών.
- Δράσεις Ανταγωνιστικότητας – Επιχειρηματικότητας
- Δράσεις Ψηφιακής Σύγκλισης

Λαμβάνοντας υπόψιν το πλαίσιο του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006 αναφορικά με την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση, καθώς και την προσέγγιση του Γενικού Στόχου 11 του ΕΣΠΑ, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΧΕ ΘΣΗ διασφαλίζει:

- την προώθηση της ισότητας των φύλων με συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες περιλαμβάνει.
- καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των παρεμβάσεων του.

Για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να δεσμευτεί με τον προσφορότερο δυνατό τρόπο συγκεκριμένο ποσοστό από τον προϋπολογισμό του προγράμματος. Το ποσοστό αυτό θα καθορισθεί με απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησής του.

Οι άξονες προτεραιότητας του ΕΠ παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 40: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΠ ΚΑΙ ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
1 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	1 Μεταφορικές υποδομές 2 Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος
2 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας	1 Διασύνδεση του μεταφορικού και επικοινωνιακού δικτύου της Περιφέρειας με το αντίστοιχο εθνικό και ευρωπαϊκό 2 Διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου της Περιφέρειας 3 Διασύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες: 4 Διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού
3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	1 Ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών 2 Ενίσχυση των συστημάτων τηλεπικοινωνιών – πρόσβαση σε ευρυζωνικές υποδομές 3 Ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών
4 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	1 Περιβάλλον 2 Πολιτισμός -Τουρισμός 3 Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη 4 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες προς τους πολίτες 5 Χωρική συνοχή – σχέδια ανάπτυξης ειδικών περιοχών 6 Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων 7 Διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές δράσεις στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής
5 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας	1 Ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις και μείωση της εξαρτώμενης οικονομικής ανάπτυξης από καύσιμες πηγές ενέργειας: 2 Αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων και αξιοποίηση «ευκαιριών» 3 Προγράμματα έργων προστασίας του περιβάλλοντος: 4 Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων 5 Ολοκλήρωση πλέγματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών: 6 Ενίσχυση των υπηρεσιών προς τους πολίτες και καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος
6 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	1 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες 2 Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη 3 Παρεμβάσεις περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας 4 Παρεμβάσεις πολιτισμού 5 Παρεμβάσεις τουρισμού 6 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής και αγροτικής αναγέννησης
7 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	1 Επιχειρηματικότητα-ανταγωνιστικότητα-καινοτομία 2 Ψηφιακή σύγκλιση και αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης
8 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας	1 Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων 2 Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης των επιχειρηματικών δικτυώσεων 3 Ολοκληρωμένα Προγράμματα στήριξης της «τοποθέτησης» των τοπικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα με συλλογικό τρόπο 4 Ολοκληρωμένα Προγράμματα για ενίσχυση της ETA και για παραγωγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Έρευνας, 5 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού - αναδιάρθρωσης του τουριστικού τομέα 6 Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξη Ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. 7 Επιχειρηματικά Σχέδια ίδρυσης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων και επέκτασή τους και στους τομείς του εμπορίου, του τουρισμού και των υπηρεσιών 8 Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται 9 Εκσυγχρονισμός των τουριστικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται
9 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Ηπείρου	1 Βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής με αξιοποίηση των ΤΠΕ 2 Ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας της Περιφέρειας για την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών 3 Προώθηση της επιχειρηματικότητας-βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος
10 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας	1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος
11 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας	1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος
12 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου	1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος

Επίσης, επισημαίνεται ότι τόσο η στρατηγική όσο και οι στόχοι και προτεραιότητες του παρόντος ΕΠ περιλαμβάνουν ενσωματωμένες τις αρχές της μη διάκρισης και της προ-σβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, κατ' απαίτηση του Άρθρου 16 του Γενικού Κα-νονισμού, και κατά συνέπεια ο οποιοσδήποτε στόχος / μέτρο / προτεραιότητα του ΕΠ θα μελετηθεί και θα υλοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση όλων των κατηγοριών των ατόμων με αναπηρία, με οποιαδήποτε ιδιότητα και αν τα ά-τομα αυτά μπορεί να συσχετισθούν με τους εν λόγω στόχους / μέτρα / προτεραιότητες.

3.2 Εσωτερική αρχιτεκτονική των ΕΠ και διάρθρωση σε άξονες προτεραιότητας

Από τον Πίνακα 41 προκύπτει η εσωτερική αρχιτεκτονική του ΕΠ και ειδικότερα η συμ-βατότητα μεταξύ των επί μέρους αξόνων προτεραιότητας και των στόχων της αναπτυξι-ακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ. Έτσι:

- Οι άξονες «υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας» συνιστούν προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου 2 (Βελτίωση της προσπελασιμότητας) αλλά εμμέσως και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας, της επιχειρηματικότη-τας (στόχος 1), της αειφορικής διαχείρισης (στόχος 4), της ενδοπεριφερειακής συνο-χής (στόχος 5) καθώς και για την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας (στό-χος 6) αλλά και για ανάπτυξη του τουρισμού και την αξιοποίηση του πολιτισμού (στό-χος 7).
- Οι άξονες της «αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής» συμβάλλει άμεσα στην επίτευξη του στόχου της Αειφορικής διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλ-λοντος και των φυσικών πόρων καθώς και της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ενώ έμμεσα συνδέεται με όλους τους υπόλοιπους στόχους.
- Οι άξονες «ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα» συνδέεται άμεσα με τους στό-χους 1 και 8, ενώ έμμεσα συμβάλει στην υλοποίηση όλων των άλλων στόχων της στρατηγικής.
- Οι άξονες «τεχνική υποστήριξη» εφαρμογής είναι οριζόντιου χαρακτήρα και καθορι-στικής σημασίας για την υλοποίηση του συνολικού προγράμματος.

Πίνακας 41:Συνάφεια Ειδικών Στρατηγικών Στόχων με Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ

	Υποδομές και υπηρεσίες προ-σπελασιμότητας			Αειφόρος ανά-πτυξη και ποιό-τητα ζωής			Ψηφιακή σύγκλι-ση και Επιχειρη-ματικότητα			Τεχνική Υπο-στήριξη Ε-φαρμογής		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσ-σαλίας Στερεάς Ηπείρου												
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσε-ων.	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	++	++	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.				+	+	+	+	+	+	+	+	+
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσι-κών πόρων.	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικο-νομικής και κοινωνικής συνοχής	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συ-νεργασίας	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης				+	+	+	++	++	++	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια
+ Έμμεση Συνάφεια

Επιπλέον, η συνοχή του ΕΠ ενισχύεται και από το γεγονός ότι όλοι οι άξονες από κοινού συμβάλλουν στην υλοποίηση του αναπτυξιακού οράματος και είναι μεταξύ τους αλληλοσυμπληρούμενοι και αλληλοϋποστηριζόμενοι. Ειδικότερα:

- Οι άξονες 1-3 (υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας) στηρίζουν την επιτυχή εφαρμογή των αξόνων 4-9.
- Οι άξονες 4-6 (αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής) συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων των αξόνων 7-9.
- Οι άξονες 7-9 (ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα) στηρίζουν την υλοποίηση των στόχων των αξόνων 4-6.
- Οι άξονες 10-12 (τεχνική υποστήριξη εφαρμογής) είναι απαραίτητοι για την εφαρμογή όλων των αξόνων.

Συνεπώς, από τα παραπάνω καθίσταται σαφές, πως οι άξονες προτεραιότητας ως μέσα παρέμβασης συνδέονται στενά με τους στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής, ενώ μεταξύ τους εμφανίζουν σημαντική συνοχή, χωρίς επικαλύψεις ή συγκρούσεις και αλληλοαναιρέσεις.

3.3. Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας ΧΕ ΘΣΗ

Γενικός στόχος – περιγραφή

Ο γενικός στόχος είναι η βελτίωση της προσπελασιμότητας προκειμένου να προωθηθούν η χωρική συνοχή, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και η βιώσιμη ανάπτυξη. Ειδικότερα, η απόκτηση σύγχρονων μεταφορικών υποδομών σε όλα τα επίπεδα και δικτύων ενέργειας και τηλεπικοινωνιών κρίνεται απαραίτητη για την περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής ως τόπου επενδύσεων και ποιοτικής διαβίωσης. Επίσης, μέσω της ομογενοποίησης του οικονομικού χώρου αναμένεται αντιστροφή του δυϊσμού, δηλαδή των εσωτερικών ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ανισοτήτων και κυρίως μεταξύ των πλέον αναπτυγμένων περιοχών με τις εσωτερικές ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

Ειδικόί στόχοι

Οι ειδικοί στόχοι που επιδιώκονται είναι:

- ✓ ολοκλήρωση των μεγάλων διευρωπαϊκών και εθνικών μεταφορικών αξόνων
- ✓ αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών αξόνων που διευκολύνουν τις διαπεριφερειακές ροές και μετακινήσεις ατόμων, προϊόντων και υπηρεσιών
- ✓ Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών και τουριστικών κέντρων.
- ✓ Η αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου
- ✓ Η υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων
- ✓ Ανάπτυξη συνεργασιών και δημιουργία κοινών συμπληρωματικών υποδομών με τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Αττικής, Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας για διευκόλυνση ροών προϊόντων και υπηρεσιών και μετακινήσεων ατόμων
- ✓ Η ανάπτυξη συνδυασμένων και πολύτροπων μεταφορών
- ✓ διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού και περαιτέρω περιορισμός της εξάρτη-

σης των οικισμών και των παραγωγικών μονάδων της ΧΕ από το πετρέλαιο με προώθηση των δικτύων φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού,

- √ περαιτέρω διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο περιφερειακό ενεργειακό ισοζύγιο
- √ εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας
- √ Ανάπτυξη σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών

3.3.1. Άξονας 1: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας

Στρατηγικοί και ειδικοί στόχοι του άξονα

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της Θεσσαλίας κατέδειξε την υστέρηση επίτευξης πλήρους προσπελασιμότητας, η οποία προγραμματίζεται να καλυφθεί κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο:

- Περιορισμένη αξιοποίηση της δυνατότητας άμεσων διεθνών συνδέσεων (π.χ. αεροδρόμια, λιμάνια) και των συνδυασμένων μεταφορών
- Έλλειψη σύγχρονων εμπορευματικών κέντρων και διαμετακομιστικών υπηρεσιών
- Μη ύπαρξη αποδοτικών άμεσων οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων με δυτική Ελλάδα
- Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ και ειδικότερα τα προβλήματα που προκαλεί το πέταλο του Μαλιακού και τα Τέμπη
- Μη ολοκλήρωση διανομαρχιακών και διαπεριφερειακών οδικών δικτύων
- Προβλήματα προσπελασιμότητας ορεινών και νησιώτικων περιοχών
- Πολύ περιορισμένες ακτοπλοϊκές συνδέσεις (σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο)
- Η περιορισμένη χρήση του φυσικού αερίου και η μη ολοκλήρωση του δικτύου σε ολόκληρη τη Θεσσαλία.
- Οι χαμηλές ταχύτητες της σιδηροδρομικής σύνδεσης Βόλου – Λάρισας
- Η ένταξη των δικτύων της περιφέρειας σε διεθνή δίκτυα

Επίσης, η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Θεσσαλίας συμπεριλαμβάνει τη βελτίωση της προσπελασιμότητας στους ειδικούς στόχους της, προκειμένου να προωθηθούν οι γενικοί στόχοι της χωρικής συνοχής, της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Ειδικότερα, η απόκτηση σύγχρονων μεταφορικών υποδομών σε όλα τα επίπεδα κρίνεται απαραίτητη για την περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής, προκειμένου να υποστηριχθούν και οι στόχοι της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας.

Έτσι, οι ειδικές προτεραιότητες της Στρατηγικής έχουν ως εξής:

- Δημιουργία ή/και αναβάθμιση υπερτοπικών μεταφορικών δικτύων, ώστε να μειωθούν οι χρονο-αποστάσεις από τις μεγάλες αγορές.
- Αναβάθμιση των διαπεριφερειακών και διεθνών συνδέσεων.
- Ενίσχυση των υποδομών διασύνδεσης και δικτύων σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο.
- Συνδέσεις – παρακάμψεις αστικών, τουριστικών κέντρων, οικισμών
- Βελτίωση των τοπικών δικτύων υποδομών.

Με βάση τα παραπάνω προσδιορίζονται οι στόχοι του 1^{ου} άξονα προτεραιότητας για το ΕΠ, οι οποίοι είναι:

1. Η υλοποίηση έργων μεταφορικών υποδομών διαπεριφερειακής και τοπικής κλίμακας.

Ειδικοί στόχοι είναι οι εξής:

- Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών διαπεριφερειακού οδικού δικτύου.
- Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών και τουριστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών και τουριστικών κέντρων.
- Η αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου
- Υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων

Ο άξονας στοχεύει σε έργα ολοκλήρωσης, αναβάθμισης και βελτίωσης διασύνδεσης με τις όμορες περιφέρειες και τα διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα, τους καθέτους άξονές τους, τις διανομαρχιακές διασυνδέσεις και τις συνδέσεις των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας.

Ως προς τα έργα τοπικής κλίμακας, στοχεύει στην ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών οδικών και εν γένει μεταφορικών έργων σε τοπικό επίπεδο και κυρίως στα αστικά και τουριστικά κέντρα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι οδικές παρακάμψεις των αστικών κέντρων για τη σύνδεσή τους με τους διανομαρχιακούς και περιφερειακούς άξονες.

2: Στη βελτίωση και διεύρυνση ορισμένων υπηρεσιών προσπελασιμότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται έργα τοπικής κλίμακας για υπηρεσίες συνδυασμένων μεταφορών χερσαίων ή θαλάσσιων, κλπ.

Μέσω των δράσεων, επιδιώκεται η επίτευξη στόχων του 1^{ου} Άξονα, όπως είναι η αναβάθμιση και η βελτίωση των υποδομών μεταφορικών δικτύων και υπηρεσιών προσπελασιμότητας τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες δράσεις των τομεακών προγραμμάτων, ενώ έμμεσα συμβάλλει στην προώθηση στόχων όπως είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή χωρική και οικονομική συνοχή, η ανάπτυξη του τουρισμού, η ενίσχυση της εξωστρέφειας κλπ.

3. Ένταξη υποδομών προσπελασιμότητας σε διεθνή δίκτυα, διεθνείς συνεργασίες και προσαρμογή σε σχετικές ευρωπαϊκές πολιτικές

Στο πλαίσιο αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί η μεταφορά καλών πρακτικών, η εφαρμογή των κοινοτικών κατευθύνσεων για την ασφάλεια των μεταφορών κ.α. σε επίπεδο διαπεριφερειακής συνεργασίας και σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες δράσεις των τομεακών προγραμμάτων.

Πίνακας 42: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
1.1 Μεταφορικές Υποδομές	Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών διαπεριφερειακού οδικού δικτύου	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση οδικών αξόνων και συνδέσεων με τις όμορες περιφέρειες και τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί σημαντικά η προσπελασιμότητα στη Θεσσαλία, θα αξιοποιηθεί η κεντροβαρής θέση της, θα επιτευχθεί περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

	Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων	Η δράση στοχεύει σε έργα ολοκλήρωσης, αναβάθμισης και βελτίωσης διασύνδεσης με τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα, τους καθέτους άξονές τους, τις διαπεριφερειακές συνδέσεις της Θεσσαλίας, τις διανομαρχιακές διασυνδέσεις και τις συνδέσεις των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας. Ως προς τα έργα τοπικής κλίμακας, στοχεύει στην ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών μεταφορικών έργων σε τοπικό επίπεδο και κυρίως στα αστικά κέντρα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι οδικές παρακάμψεις των αστικών κέντρων για τη σύνδεσή τους με τους διανομαρχιακούς και περιφερειακούς άξονες.
	Αναβάθμιση Περιφερειακού σιδηροδρομικού δικτύου	Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη έργων αναβάθμισης, βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου της Θεσσαλίας, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες των τομεακών προγραμμάτων.
	Υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων	Η δράση στοχεύει σε έργα υποστήριξης λιμενικών υποδομών, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες των τομεακών προγραμμάτων
	Βελτίωση κυκλοφοριακών και άλλων υποδομών σε αστικά και τουριστικά κέντρα	Η δράση προβλέπει έργα και ενέργειες για την βελτίωση των κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και υπηρεσιών σε χώρους αστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος.
	Παρακάμψεις τουριστικών κέντρων	Τα περισσότερα τουριστικά κέντρα, ειδικά τα παραθαλάσσια, αρχαιολογικά αλλά και τα ορεινά αντιμετωπίζουν προβλήματα κυκλοφοριακών ρυθμίσεων. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό, η δράση στοχεύει στη δημιουργία παρακάμψεων των κέντρων αυτών καθώς και τη δημιουργία περιμετρικών χώρων στάθμευσης.
	Διαπεριφερειακή συνεργασία στον τομέα της προσπελασιμότητας	Στο πλαίσιο αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί η μεταφορά καλών πρακτικών, η εφαρμογή των κοινοτικών κατευθύνσεων για την ασφάλεια των μεταφορών κ.α., σε επίπεδο διαπεριφερειακής συνεργασίας και σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες δράσεις των τομεακών προγραμμάτων.
1.2 Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	Υποδομές συνδυασμένων μεταφορών και εμπορίου	Η δράση στοχεύει στην λειτουργική ολοκλήρωση δράσεων Τομεακών Προγραμμάτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε την κατασκευή παράλληλων τοπικών έργων υποστήριξης της λειτουργίας Εμπορευματικού Κέντρου Θεσσαλίας και συνδυασμένων μεταφορών χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων κλπ.

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΥΠΕΧΩΔΕ/ ΔΕΣΣΕ	244 Γ' ΚΠΣ σύνολο 1031 χλμ	30
	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΝΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	2778	15

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	% αναβάθμισης οδικού δικτύου	%			1,31%

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων συνοψίζονται στα εξής:

- Αναβάθμιση υποδομών που θα επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη
- Ενίσχυση της πρόσβασης των ωφελούμενων της περιοχής σε βασικές υπηρεσίες
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Εξυπηρέτηση των υπηρεσιών προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος σε ενδοπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Οι παρεμβάσεις του άξονα 1 ωφελούν όχι μόνο τον πληθυσμό και την οικονομία της Θεσσαλίας και κατ' επέκταση της ΧΕ ΘΗΣ, αλλά επεκτείνονται στο σύνολο τις επικράτειας, καθώς προωθούν την ένταξη συνολικά της χώρας στον ευρωπαϊκό χώρο. Επίσης, οι παρεμβάσεις συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ και της Agenda της Λισσαβόνας.

Έμμεσα ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 1, είναι ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας Θεσσαλίας, κάτοικοι και επενδυτές, καθώς και όλοι οι χρήστες και εν δυνάμει χρήστες των δικτύων της Θεσσαλίας ανεξαρτήτως προέλευσης.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 υλοποιείται δια των Δικαιούχων που ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως :

- √ Κρατικές και περιφερειακές αρχές και Επιχειρήσεις τους
- √ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α. Α΄ και Β΄ βαθμού) και Επιχειρήσεις τους.
- √ Αναπτυξιακοί Φορείς , Επιμελητήρια κλπ.

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για την υλοποίηση δυνητικά ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)

Ειδικές προβλέψεις και κριτήρια ισχύουν όπως τυχόν αναγράφονται στο κεφάλαιο Ειδικά Θέματα.

3.3.2 Άξονας 2: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγικοί και ειδικοί στόχοι του άξονα

Ο Άξονας επιδιώκει, σε στρατηγικό και επομένως μακροπρόθεσμο ορίζοντα, με ισχυρές παρεμβάσεις στις υποδομές και στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού σκοπού, στην ομογενοποίηση του οικονομικού χώρου της Περιφέρειας και επομένως στην αντιστροφή του δυϊσμού που διακρίνει στο εσωτερικό της τον άξονα - ζώνη κατά μήκος της ΠΑΘΕ από τις σχετικές ή και απολύτως απομακρυσμένες μειονεκτικές ζώνες. Στα πλαίσια αυτά, επιδιώκεται η διευκόλυνση της ένταξης της Περιφέρειας στο διεθνή και ευρωπαϊκό – δι-απεριφερειακό χώρο και σύστημα μεταφορών και η ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών, η υποστήριξη των συνεργιών με τις όμορες Περιφέρειες και η εξισορρόπηση των ελκτικών δυνάμεων της Αττικής με αντίστοιχες από τις άλλες Περιφέρειες, η διευκόλυνση της πρόσβασης στις κοινωνικές υποδομές ανώτερης κλίμακας της Αττικής, η διευκόλυνση της δημιουργίας ενός ιεραρχημένου αστικού δικτύου και η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας των μεγάλων (για την Περιφέρεια) αστικών συγκεντρώσεων. Πέραν αυτών, επιδιώκεται η επέκταση των υποδομών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος (ενέργεια – τηλεπικοινωνίες) στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, ώστε να βοηθηθεί η απεξάρτηση των εισοδημάτων από την γεωργία. Ως τελικό αποτέλεσμα αναμένεται η αναβάθμιση της θέσης και του ρόλου της Περιφέρειας στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Χωρικό Σύστημα με παρεμβάσεις που συσχετίζονται με τη στρατηγική γεωγραφική θέση της στον «ενδιάμεσο χώρο» ανάμεσα σε υπάρχοντες και αναδυόμενους «πόλους – άξονες»

του συστήματος διευρωπαϊκών αξόνων μεταφορών – επικοινωνιών και των κομβικών σημείων τους.

Είναι Άξονας που συμβάλλει στην επίτευξη στόχων της Agenda της Λισσαβόνας αλλά παράλληλα εξυπηρετεί και στόχους ενδογενούς ανάπτυξης που δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί και για τους οποίους είναι αναγκαία η υλοποίηση δράσεων και παρεμβάσεων και αμιγούς Στόχου "Σύγκλιση". Τέτοιες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν αφενός μεγάλα έργα υποδομής εκτελούμενα από τα κεντρικά Υπουργεία, αφετέρου έργα μικρότερης κλίμακας λειτουργικώς διασυνδεδεμένα με τα προηγούμενα, στις απομακρυσμένες και μειονεκτικότερες περιοχές της Περιφέρειας. Λόγω του ιδιότυπου χρηματοδοτικού σχήματος του Προγράμματος, είναι σκόπιμο η πρώτη κατηγορία παρεμβάσεων να χρηματοδοτηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό είτε δια σχημάτων Σ.Δ.Ι.Τ. είτε δια του Ταμείου Συνοχής.

Στόχοι του Άξονα

Ο Άξονας επιτυγχάνει τους στρατηγικούς του στόχους μέσω της ακόλουθης ειδικής στοχοθέτησης:

- ✓ ένταξη του κομβικού χώρου της Λαμίας στο διευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών – επικοινωνιών ως διαμετακομιστικού κόμβου συνδυασμένων μεταφορών (οδικές μεταφορές – σιδηρόδρομος) μεταξύ των οδικών συνδέσεων Βορράς – Νότος (ΠΑΘΕ) και των οδικών συνδέσεων προς το δυτικό άξονα και την Πάτρα, δυτική θαλάσσια πύλη προς την Κεντρική και Δυτική Μεσόγειο και τον άξονα Αδριατική – Κεντρική Ευρώπη μέσω του άξονα Λαμία – Αντίρριο, και των οδικών συνδέσεων προς τα Ιωάννινα, πύλη προς δυτικό στεριανό άξονα Αδριατικής προς Κεντρική Ευρώπη, στην κατεύθυνση Δυτικός Βορράς και Νότιο-ανατολικός Νότος
- ✓ ένταξη του ίδιου χώρου στο Κοινοτικό Σύστημα Επικοινωνιών
- ✓ ένταξη στο ευρωπαϊκό δίκτυο μεσαίων πόλεων της Λαμίας και της Χαλκίδας ως κόμβων διαπεριφερειακής λειτουργίας καθώς και στο δίκτυο τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών κέντρων αντίστοιχα κοινοτικής κλίμακας
- ✓ ενίσχυση της συμπληρωματικής λειτουργίας των αστικών περιοχών Λαμίας – Χαλκίδας
- ✓ αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών αξόνων που διευκολύνουν τις διαπεριφερειακές ροές και μετακινήσεις ατόμων, προϊόντων και υπηρεσιών
- ✓ ανάπτυξη συνεργασιών και δημιουργία κοινών συμπληρωματικών υποδομών με τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Αττικής, Θεσσαλίας και Βορείου και Νοτίου Αιγαίου για διευκόλυνση ροών προϊόντων και υπηρεσιών και μετακινήσεων ατόμων
- ✓ διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού και περαιτέρω περιορισμός της εξάρτησης των οικισμών και των παραγωγικών μονάδων της Περιφέρειας από το πετρέλαιο με προώθηση των δικτύων φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού,
- ✓ περαιτέρω διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο περιφερειακό ενεργειακό ισοζύγιο
- ✓ εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας.
- ✓ Ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, με την περαιτέρω επέκταση ευρυζωνικών υποδομών σε όλη την περιφέρεια

Πίνακας 43: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
2.1. Διασύνδεση του μεταφορικού και επικοινωνιακού δικτύου της Περιφέρειας με το αντίστοιχο εθνικό και ευρωπαϊκό	υποδομές συνδυασμένων μεταφορών και εμπορίου - πολύτροπες μεταφορές	Οι δράσεις προβλέπεται να ενισχύσει τις υποδομές συνδυασμένων μεταφορών και εμπορίου - πολύτροπες μεταφορές, την αναβάθμιση και επέκταση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου, έργα υποδομής και αναβάθμισης σε υφιστάμενους λιμένες, την ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών αερολιμένων, την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και την ανάπτυξη ασύρματων δικτύων και υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές
	αναβάθμιση και επέκταση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου	
	έργα υποδομής και αναβάθμισης σε υφιστάμενους λιμένες της Περιφέρειας	

	ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών αερολιμένων	
	ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων	
	ανάπτυξη ασύρματων δικτύων και υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές	
2.2. Διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου της Περιφέρειας	<p>έργα προσπελασιμότητας τοπικής κλίμακας</p> <p>ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων</p> <p>βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών</p> <p>προώθηση προγράμματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης στους οικιστικούς χώρους και στους χώρους υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος</p> <p>προώθηση προγράμματος ολοκληρωμένων αναπλάσεων στα ΠΣ χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός</p>	Στόχος των δράσεων είναι η ενίσχυση έργων προσπελασιμότητας τοπικής κλίμακας, η ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων, η βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών, η προώθηση προγράμματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης στους οικιστικούς χώρους και στους χώρους υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος, η προώθηση προγράμματος ολοκληρωμένων αναπλάσεων στα ΠΣ, ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός
2.3. Διασύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες	ολοκλήρωση διαπεριφερειακών οδικών συνδέσεων	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση διαπεριφερειακών οδικών συνδέσεων.
2.4. Διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού	<p>διεύρυνση δικτύου φυσικού αερίου κατασκευή νέων γραμμών διασύνδεσης με γειτονικές περιοχές</p> <p>Ενέργειες για απρόσκοπτη τροφοδότηση με ηλεκτρισμό, ασφάλεια τροφοδότησης και αύξηση ευστάθειας</p> <p>ενίσχυση και επέκταση του συστήματος μεταφοράς και του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.</p> <p>δίκτυα διανομής ενέργειας και ενεργειακός εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων υγείας</p> <p>κάλυψη των ενεργειακών αναγκών νησιών.</p>	Οι δράσεις περιλαμβάνουν τη διεύρυνση του δικτύου φυσικού αερίου, την κατασκευή νέων γραμμών διασύνδεσης με γειτονικές περιοχές, ενέργειες για απρόσκοπτη τροφοδότηση με ηλεκτρισμό, ασφάλεια τροφοδότησης και αύξηση ευστάθειας, την ενίσχυση και επέκταση του συστήματος μεταφοράς και του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, τα δίκτυα διανομής ενέργειας και ενεργειακός εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων υγείας και την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών νησιών.

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	34χλμ	21χλμ
	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	120χλμ	32χλμ
	Νέα Εμπορευματικά Κέντρα	Αριθμός	ΥΜΕ	0	1
	Αριθμός λιμένων που αναβαθμίζονται	Αριθμός	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	4	+4
	Μήκος αγωγών Φ.Α. μέσης και χαμηλής πίεσης	(χλμ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	186,05	334
	Μήκος αγωγών Φ.Α. υψηλής πίεσης	(χλμ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	262,64	45
	Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	(MW)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	701,63	79

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	% αναβάθμισης οδικού δικτύου	%	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	1,6% κύριο 4% επαρχιακό	0,60%
	Ετήσια δεσμευμένη μεταφορική ικανότητα αγωγών Φ.Α. μέσης και χαμηλής πίεσης	(εκατ.Κ.μ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	202	175
	Ετήσια δεσμευμένη μεταφορική ικανότητα αγωγών Φ.Α. υψηλής πίεσης	(εκατ. Κ.μ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	660	350
	Πληθυσμός που καλύπτεται από Φ.Α.		ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	0	173.095
	Ποσοστό πληθυσμού που καλύπτεται από Φ.Α.		ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	0,0%	1,6%

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων συνοψίζονται στα εξής:

- Ύπαρξη υποδομών που θα επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη
- Ενίσχυση της πρόσβασης των κατοίκων της περιοχής σε βασικές υπηρεσίες
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Εξυπηρέτηση των επικοινωνιών σε ενδοπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Οι παρεμβάσεις της κατηγορίας 1 ωφελούν όχι μόνο τον πληθυσμό και την οικονομία της Περιφέρειας αλλά σχεδόν το σύνολο του ελληνικού χώρου και πληθυσμού, καθώς προωθούν την ένταξη συνολικά της χώρας στον ευρωπαϊκό χώρο. Ιδιαίτερα επίσης ωφελούνται ο πληθυσμός και η οικονομία των μητροπολιτικών κέντρων της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη και, δευτερευόντως, Λάρισα, Πάτρα). Ως συνέπεια του γεγονότος αυτού, τόσο η καταχώρηση των θετικών αποτελεσμάτων και συνεπειών όσο και η χρηματοδότηση τους πρέπει να διαφοροποιηθούν αντιστοίχως. Οι παρεμβάσεις της κατηγορίας 2 ωφελούν τον πληθυσμό και την οικονομία της Περιφέρειας και εντάσσονται στην ομάδα δράσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Agenda της Λισσαβόνας. Οι παρεμβάσεις των κατηγοριών 3, 4 και 5 ωφελούν τον πληθυσμό και την οικονομία της Περιφέρειας και υπό όρους μπορούν να ενταχθούν στην ομάδα δράσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Agenda της Λισσαβόνας. Ο Άξονας επικεντρώνει την προσπάθεια των παρεμβάσεων του στους εξής ωφελούμενους:

- ✓ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
- ✓ Τοπικές και περιφερειακές αρχές
- ✓ Λιμενικές αρχές
- ✓ Αρχές αερολιμένων
- ✓ Πάροχοι τηλεπικοινωνιακών υποδομών
- ✓ Πάροχοι ενεργειακών υποδομών.

Ειδικές προβλέψεις και κριτήρια ισχύουν για τις μειονεκτικές περιοχές (βλ. παρακάτω, κεφ. "Ειδικά Θέματα").

3.3.3 Άξονας 3: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΤΟΧΟΙ

Στόχο του 3^{ου} Άξονα προτεραιότητας αποτελεί η βελτίωση της προσπελασιμότητας των υποδομών και υπηρεσιών στην Περιφέρεια που συνδέονται τόσο με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της όσο και με την βελτίωση ζωής των κατοίκων.

Μέσω των παρεμβάσεων του Άξονα, που επικεντρώνονται κυρίως στην ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών, στην ενίσχυση των συστημάτων τηλεπικοινωνιών με πρόσβαση σε ευρυζωνικά δίκτυα καθώς και στην ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών, θα ενισχυθούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες προσπελασιμότητας.

Ειδικότερα θα βελτιωθεί και θα ολοκληρωθεί το εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο με προτεραιότητα στις συνδέσεις με τα διευρωπαϊκά δίκτυα (Εγνατία και Ιόνιος), θα συμπληρωθεί και θα βελτιωθεί η σύνδεση των παραμεθόριων περιοχών, θα αναπτυχθεί και θα βελτιωθεί το δίκτυο για την προσπελασιμότητα των ορεινών περιοχών καθώς επίσης θα βελτιωθούν και θα συμπληρωθούν οι σημαντικές αστικές μεταφορές. Θα υλοποιηθούν έργα για τη βελτίωση και αναβάθμιση των αεροπορικών μεταφορών. Επίσης θα ενισχυθούν τα συστήματα τηλεπικοινωνιών και η πρόσβαση σε ευρυζωνικά δίκτυα καθώς και θα αναπτυχθούν ενεργειακές υποδομές.

Πίνακας 44: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
3.1 Ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών	Εθνικές, περιφερειακές/τοπικές οδοί	Η δράση στοχεύει στη βελτίωση και ολοκλήρωση του εθνικού οδικού δικτύου και του επαρχιακού δικτύου με προτεραιότητα στις συνδέσεις με διευρωπαϊκά δίκτυα, καθώς και στη συμπλήρωση και βελτίωση της σύνδεσης των παραμεθόριων περιοχών και ανάπτυξη και βελτίωση του δικτύου για την προσπελασιμότητα των ορεινών περιοχών
	Αστικές μεταφορές	Η δράση περιλαμβάνει έργα όπως βελτίωση και συμπλήρωση σημαντικών αστικών μεταφορών όπως παρακάμψεις, δακτύλιοι, υπογειοποιήσεις κ.λπ.
	Ποδηλατοδρόμοι	Κατασκευή ποδηλατοδρόμων σε αστικές και εξωαστικές περιοχές για μείωση της κίνησης οχημάτων και για αναψυχή.
	Πολύτροπες μεταφορές	Η δράση στοχεύει στη δημιουργία υποδομών ώστε η περιφέρεια να προωθήσει τις πολύτροπες μεταφορές και να αξιοποιήσει τη σημαντική θέση της στη δυτική Ελλάδα.
	Υποδομές εμπορευματικών κέντρων	Η κατασκευή εμπορευματικού κέντρου θα συμβάλει στην ορθολογική ανάπτυξη του κλάδου των μεταφορών και θα δημιουργήσει νέες μορφές υπηρεσιών και απασχόλησης.
	Αερολιμένες	Η δράση περιλαμβάνει τη βελτίωση και αναβάθμιση των υποδομών σε υφιστάμενους αερολιμένες
	Βελτίωση Οδικής Ασφάλειας	Κατασκευή και λειτουργία υποδομών βελτίωσης της οδικής ικανότητας
3.2 Ενίσχυση των συστημάτων τηλεπικοινωνιών – πρόσβαση σε ευρυζωνικές υποδομές		Δράσεις για την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών ΠΕ είναι αναγκαία η ενίσχυση των συστημάτων και υποδομών τηλεπικοινωνιών αλλά και η πρόσβαση σε ευρυζωνικές υποδομές.
3.3 Ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Στόχος είναι η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως η βιομάζα.
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Στήριξη σχεδίων για αξιοποίηση της υδροηλεκτρικής, γεωθερμική και άλλων πηγών ανανεώσιμης ενέργειας.

ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΣ

Το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου.

ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΥΠΕΧΩΔΕ/ ΔΕΣΕ	730	90
	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΝΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ της Περιφέρειας	30778	15

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	% αναβάθμισης εθνικού οδικού δικτύου στην Ήπειρο	%	ΔΕΣΕ Ηπείρου	730	12,3

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων συνοψίζονται στα εξής:

- Ύπαρξη υποδομών που θα επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας
- Ενίσχυση της πρόσβασης των κατοίκων της Περιφέρειας σε βασικές υπηρεσίες
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Εξυπηρέτηση των επικοινωνιών σε ενδοπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

3.4. Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής

Γενικός στόχος – περιγραφή

Η ενότητα αυτή επιδιώκει τη διασφάλιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην ΧΕ ΘΗΣ και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της σε όλες τις περιοχές της, προς όφελος της αειφόρου ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, εξυπηρετεί και στόχους ενδογενούς ανάπτυξης που δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί. Επίσης, η ενότητα αυτή συμβάλλει στην επίτευξη στόχων της Agenda της Λισσαβόνας, αλλά κυρίως της ειδικότερης Στρατηγικής του Γκαίτεμποργκ. Αποσκοπεί στην ανάπτυξη του περιβαλλοντικού και κοινωνικού κεφαλαίου που θα εξασφαλίσουν τις συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης.

Ειδικό στόχοι

Προκειμένου να απαντήσει στις αδυναμίες - απειλές και να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες, η στρατηγική στρέφεται προς τους εξής ειδικούς στόχους:

- Αντιμετώπιση των ανελαστικών υποχρεώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα δηλαδή υποστήριξη δράσεων που θα καλύψουν κενά μη βιώσιμης περιβαλλοντική διαχείριση σε τομείς όπου υπάρχουν ελλείμματα όπως, τις υποδομές διαχείρισης υγρών - στερεών αστικών και ειδικών τύπων αποβλήτων, την διαχείριση υδάτων (σε συνεργασία με ανάλογες παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ που αφορούν τον αγροτικό χώρο), την προστασία των οικολογικά ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών, την πρόληψη κινδύνων, τη ρύθμιση των χρήσεων γης ιδιαίτερα στην «υπερφορτισμένη» παράκτια ζώνη, σύμφωνα με τις αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ICM).
- Ενίσχυση της ποιότητας ζωής στις πόλεις και την ύπαιθρο, με όρους κοινωνικών υποδομών (υγείας – πρόνοιας, εκπαίδευσης), δράσεων εξορθολογισμού των χρήσεων γης και αναπλάσεων στις αστικές περιοχές με στόχο την βελτίωση τόσο των συνθηκών διαβίωσης, όσο και την αύξηση της λειτουργικότητας και ελκτικότητας των αστικών περιοχών για τόπο διαμονής και ανάπτυξης επιχειρηματικότητας.
- Ενίσχυση της πολιτιστικής ανάπτυξης, της διατήρησης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και τη ανάδειξη του αειφορικού τουρισμού σε παράγοντες διαρκούς ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

3.4.1 Άξονας 4: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, η οποία αποτυπώνεται και στην ανάλυση SWOT έδειξε ότι τα προβλήματα και οι αδυναμίες που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν είναι:

- Ελλείψεις περιβαλλοντικών υποδομών σε ορισμένες αστικές αλλά και σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ. παράκτιες, δασικές) στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και προβλήματα στην αποκατάσταση των ΧΑΔΑ και στη διαχείριση ειδικών αποβλήτων
- Ρυπογόνος λειτουργία ορισμένων μεταποιητικών μονάδων και περιορισμένη εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από επιχειρήσεις
- Περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις λόγω της εντατικής γεωργικής εκμετάλλευσης (π.χ. λιπάσματα, φυτοφάρμακα)
- Αυξανόμενες πιέσεις της γης και στο φυσικό περιβάλλον λόγω της διεύδυσης του αστικού στον ύπαιθρο χώρο, της άναρχης δόμησης και της άναρχης χωροθέτησης παραγωγικών εγκαταστάσεων, απειλές στα τοπία
- Προβλήματα διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της Περιφέρειας (π.χ. ρύπανση και υποβάθμιση του Πηνειού ποταμού, εξάντληση υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, ποιοτική υποβάθμιση υδάτων πεδινών και παράκτιων περιοχών, επιβάρυνση θαλάσσιων υδάτων από σκάφη, ελαιοτριβεία και αστικά λύματα)
- Προβλήματα στο αστικό περιβάλλον (ατμοσφαιρική και ηχητική ρύπανση, έλλειψη πρασίνου και επαρκούς ελεύθερου δημόσιου χώρου) και στο κυκλοφοριακό
- Μη ύπαρξη ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδίου για πρόληψη και αντιμετώπιση βιομηχανικών και φυσικών καταστροφών
- Ελλείψεις σε ορισμένες υποδομές πρόνοιας και σε εξοπλισμούς σε μονάδες υγείας
- Σημαντικό ποσοστό διαρθρωτικής ανεργίας και ανεργίας των νέων και των γυναικών, συνεχής μείωση της βιομηχανικής απασχόλησης, χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού – ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από τον μέσο εθνικό όρο
- Περιορισμένη τομεακή και γεωγραφική κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού
- Μη πλήρης αξιοποίηση των δομών συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης, ελλιπής σύνδεση των προγραμμάτων με ανάγκες τοπικής οικονομίας
- Τάση συγκέντρωσης της απασχόλησης του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και της κωμοπόλεις της Περιφέρειας με παράλληλη γήρανση και μείωση του πληθυσμού των υπολοίπων περιοχών
- Ύπαρξη άτυπων μορφών εργασίας, της μερικής απασχόλησης και της ευκαιριακής αξιοποίησης των προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης
- Χαμηλό επίπεδο κατάρτισης του εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες
- Ύπαρξη φαινόμενων κοινωνικού αποκλεισμού ειδικών ομάδων (ΑΜΕΑ, Τσιγγάνοι κλπ.)
- Μη ύπαρξη τοπικού παρατηρητηρίου απασχόλησης και μελετών για αγορά εργασίας
- Η ελλιπής ανάδειξη της και μη οικονομική αξιοποίησή της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η Στρατηγική της Περιφέρειας, όπως αποτυπώνεται στη 2^η Ενότητα, αναγορεύει τη **βιώσιμη ανάπτυξη και τη κοινωνική συνοχή** σε κορυφαίους στόχους της, οι οποίοι εξειδικεύονται σε ειδικούς στόχους όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η βιώσιμη ανάπτυξη, η βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη, η βελτίωση της απασχόλησης και της ποιότητας ζωής και η ενίσχυση της χωρικής και οικονομικής συνοχής. Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη αναφέρονται στα εξής πεδία:

- Προστασία και βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος

- Αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων
- Προστασία και αιφορική διαχείριση υδάτινων πόρων
- Προστασία και αιφορική διαχείριση φυσικών οικοσυστημάτων και προστατευόμενων περιοχών
- Πρόληψη κινδύνων
- Διαχείριση πολιτιστικών πόρων και υποδομών και η δικτύωσή τους
- Προστασία Θαλάσσιου Περιβάλλοντος

Στη Στρατηγική συμπεραίνεται ότι, η προστασία και ανάδειξη του θεσσαλικού φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, η προστασία των φυσικών πόρων, καθώς και η ανάδειξη της Θεσσαλίας σε «περιβαλλοντική θερμοκοιτίδα» συνθέτουν βασικές συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης της Περιφέρειας για τη νέα περίοδο. Πέραν τούτου, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σχετική Κοινοτική νομοθεσία προσδιορίζουν καθοριστικά τις κατευθύνσεις και τις δράσεις της περιφερειακής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Επίσης, η Στρατηγική θέτει ως ειδική προτεραιότητα τη βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη και τη σύνδεση μεταξύ αυτών καθώς και την ενεργοποίηση ιδιωτικών φορέων. Η προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας, η βιώσιμη οικονομική αξιοποίηση αυτής, η δικτύωση στο πλαίσιο ενός Περιφερειακού Πολιτιστικού Δικτύου (Πόλου) και ειδικών διαδρομών και θεματικών δικτύων κ.α. αναγορεύονται σε επί μέρους βασικές επιδιώξεις. Η ένταξη του πολιτισμού στο τουριστικό κύκλωμα είναι βέβαιο ότι θα ενισχύσει την τουριστική προσφορά και ζήτηση και από την άλλη θα διασφαλίσει τη βιωσιμότητα της προστασίας και διάδοσης του πολιτιστικού αποθέματος της Θεσσαλίας.

Η αιφόρος ανάπτυξη και η διασφάλιση της ποιότητας ζωής εμπεριέχουν μεταξύ άλλων τις ακόλουθες τρεις συνιστώσες: Την απασχόληση, την κοινωνική προστασία και την παροχή υψηλού επιπέδου κοινωνικών υπηρεσιών. Έτσι, σύμφωνα με τη Στρατηγική βασική προτεραιότητα είναι η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας στο πλαίσιο μια ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας. Η ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και η οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας θα πρέπει να επιδιώκονται ταυτόχρονα στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής, δεδομένου ότι πρόκειται για δυο μεγέθη απολύτως αλληλεξαρτώμενα και αλληλοεπηρεαζόμενα. Επίσης, ο ειδικός στόχος της Στρατηγικής για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών και της κοινωνικής προστασίας συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων παρεμβάσεις για συνεχή αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών και την αύξηση αυτών εκεί όπου υπάρχουν κενά.

Με βάση τα παραπάνω ο **4ος άξονας προτεραιότητας** στοχεύει:

- 1. Στην προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος και στην βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων*
- 2. Στη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτισμού και στη σύνδεσή του με τις τουριστικές διαδρομές και την οικονομία*
- 3. Στην ανάπτυξη των κοινωνικών υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών*
- 4. Στην βελτίωση και ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και στη βελτίωση της απασχόλησης*

Ειδικότερα, φιλοδοξεί να συμβάλει στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της αποτελεσματικής διαχείρισης των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων, της αιφόρου αξιοποίησης των φυσικών πόρων, της προστασίας και ήπιας αξιοποίησης των προστατευόμενων περιοχών κ.α. και, συνεπώς, να προωθήσει την υλοποίηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη σχετική Κοινοτική νομοθεσία.

Μέσω παρεμβάσεων στο χώρο του πολιτισμού επιδιώκει να ενισχύσει τις βασικές πολιτιστικές υποδομές, να προστατέψει και να αναδείξει την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Θεσσαλίας, μεταξύ των άλλων μέσω της δικτύωσης και ενοποίησης των πολιτιστικών χώρων.

Επιπλέον, μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης των υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας αλλά και της ενίσχυσης για τη δημιουργία και βελτίωση ειδικών μονάδων και δράσεων κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας καθώς και υποδομών και υπηρεσιών στους τομείς της εκπαίδευσης, της ανάπτυξης του παιδιού, της φροντίδας ή κοινωνικής επανένταξης ειδικών ομάδων επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ισχυρό πλέγμα κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών με γνώμονα την κοινωνική (έμμεσα και την οικονομική) ανάπτυξη του πληθυσμού.

Επίσης, επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση και διασφάλιση των συνθηκών προσβασιμότητας των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα άτομα αυτά, τα οποία υφίστανται μια σειρά αποκλεισμούς και εμπόδια πρόσβασης, χρήζουν ενίσχυσης μέσω παρεμβάσεων που θα διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό και εργασιακό γίγνεσται αλλά και μέσω της δημιουργίας κατάλληλων υποδομών που θα δευκολύνουν τη φυσική προσβασιμότητά τους.

Τέλος, επιδιώκει την προώθηση της απασχόλησης, την ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό, την ισότητα των δύο φύλων στο περιβάλλον της εργασίας, την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας κ.α.

Παράλληλα, υπάρχουν ορισμένες **ειδικές περιοχές όπως είναι οι ορεινές, μειονεκτικές και οι νησιώτικες, προβληματικές περιοχές εντός των αστικών κέντρων καθώς και άλλες περιοχές όπως οι παράκτιες και οι τουριστικές οι οποίες** εμφανίζουν σύνθετα προβλήματα (π.χ. προσπελασιμότητας, περιβαλλοντικά, κοινωνικά, αναπτυξιακά) ή εμφανίζουν ειδικές δυνατότητες ανάπτυξης και για το λόγο αυτό χρήζουν συχνά ειδικών ή/και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, δηλαδή παρεμβάσεων πολυτομεακών, οι οποίες αναφέρονται σε συγκεκριμένη εδαφική ενότητα και είναι συνεκτικές μεταξύ τους ως προς το στόχο της πολυεπίπεδης ανάπτυξης. Οι διαπιστωθείσες χωρικές ανισότητες αφορούν σε ανισότητες τόσο ως προς την οικονομική ανάπτυξη, όσο και ως προς την κοινωνική.

Ειδικότερα, τα προβλήματα και οι αδυναμίες οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα ΠΕΠ κατά την επόμενη περίοδο έχουν ως εξής:

- Σημαντικές ενδο-περιφερειακές αναπτυξιακές ανισότητες (π.χ. μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών, αστικών και αγροτικών, ανεπτυγμένων – δυναμικών περιοχών και υποβαθμισμένων περιοχών)
- Μη οργανωμένη αξιοποίηση της δημιουργίας διπόλων
- Προβλήματα αστικού διαχωρισμού
- Προβλήματα από την έλλειψη σχεδιασμού του αστικού χώρου (έλλειψη χώρων στάθμευσης, πρασίνου, ελεύθερων δημόσιων χώρων κ.λπ.)
- Επιβάρυνση παράκτιων ζωνών με άναρχη, διάσπαρτη δόμηση και ορισμένων περιαστικών ζωνών με εκτός σχεδίου δόμηση / άναρχη αστική διάχυση
- Καταστροφή σημαντικού ποσοστού του κτιριακού αποθέματος παραδοσιακού χαρακτήρα και αυτού που δεν αντιστοιχεί στο μοντέλο της μεταπολεμικής πολυκατοικίας
- Ύπαρξη εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κελυφών σε αστικά κέντρα
- Μεγάλος αριθμός μικρών οικισμών
- Περιορισμός των αστικών αναπλάσεων στο φυσικό σχεδιασμό
- Έλλειψη εξειδίκευσης του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού σε νομαρχιακό επίπεδο και σε επίπεδο ΟΤΑ
- Έλλειψη σχεδίων χρήσεων γης στο εξω-οικιστικό (εκτός σχεδίου) χώρο

- Έλλειψη ρυθμιστικού σχεδιασμού σε επίπεδο ΠΣ Βόλου και Λάρισας (ή σε επίπεδο δίπολου Βόλου – Λάρισας, ή και Τρίκαλα - Καρδίτσα)
- Έλλειψη συστημάτων μητροπολιτικής διακυβέρνησης στα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα καθώς και μεθόδων σύγχρονης τοπικής διακυβέρνησης
- Ύπαρξη πολύ μεγάλου αριθμού οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού με αρνητικές συνέπειες στο σχεδιασμό έργων και στη στελέχωση με υπηρεσίες

Σύμφωνα με την Αναπτυξιακή Στρατηγική, ένας εκ των βασικών της στόχων είναι η ενίσχυση της χωρικής, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Κατά συνέπεια, ο 4^{ος} άξονας προτεραιότητας στοχεύει επίσης:

1. στη βελτίωση της χωρικής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης της περιφέρειας μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας ζωής ειδικών μειονεκτικών περιοχών

2. στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και στη βιώσιμη ανάπτυξη ειδικών περιοχών (αγροτικών, ορεινών, νησιώτικων - παράκτιων και τουριστικών περιοχών)

Ειδικότερα, η ενίσχυση της χωρικής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης απαιτεί το σχεδιασμό και την εφαρμογή εξειδικευμένων και διακριτών δράσεων, οι οποίες θα είναι προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες κάθε επί μέρους εδαφικής ενότητας. Η αναγκαιότητα της εξειδικευμένης χωρικής παρέμβασης απορρέει από τη διαπίστωση, ότι εντός της περιφερειακής οντότητας υπάρχουν εσωτερικές τάσεις αναπτυξιακής απόκλισης, οι οποίες συχνά δεν δύνανται να αντιμετωπιστούν μέσω των οριζόντιων περιφερειακών πολιτικών και δράσεων ή/και της λειτουργίας των δυναμικών της αγοράς. Επίσης, η χωρική διαφοροποίηση της δράσης στοχεύει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης, δεδομένου ότι κάθε εδαφική ενότητα εμφανίζει τα δικά της, διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά και προβλήματα.

Συνεπώς, ειδικές δέσμες δράσεων, μεμονωμένες ή ενδεχομένως και με χαρακτήρα ολοκληρωμένης παρέμβασης κυρίως μέσω επιχειρησιακών σχεδίων, σε πεδία όπως είναι οι υποδομές προσπελασιμότητας, η τοπική οικονομία και απασχόληση, η ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων, η προστασία και ανάδειξη σε οικονομικό πόρο του περιβάλλοντος, η καινοτομία, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, η συμμετοχή σε υπερτοπικά δίκτυα κ.α., θεωρούνται ικανές να προωθήσουν τους στόχους της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και της ενδοπεριφερειακής κοινωνικής και οικονομικής συνοχής.

Έτσι, οι επί μέρους εδαφικές ενότητες, στις οποίες ενδείκνυται η εφαρμογή ειδικών και διακριτών δέσμεων δράσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξή τους είναι:

- Οι αστικές περιοχές της Περιφέρειας και ειδικότερα τα μεγάλα και μεσαία αστικά κέντρα.
- Οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.
- Οι νησιώτικες, παράκτιες, παραλίμνιες και παραποτάμιες περιοχές.
- Οι πεδινές αγροτικές περιοχές, οι οποίες δοκιμάζονται από το κόστος της προσαρμογής στα νέα δεδομένα της αγροτικής πολιτικής και των αγορών.

Για την μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα των ως άνω δράσεων αλλά και για την επίτευξη της χωρικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης των ειδικών εδαφικών ενότητων κρίνεται απολύτως αναγκαία η συνέργεια, συμπληρωματικότητα και υποστήριξή τους και με άλλες δράσεις του ίδιου ή άλλων αξόνων καθώς και με τις δράσεις των Τομεακά Προγραμμάτων.

Τέλος, στον άξονα αυτό εντάσσεται επίσης και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πρότυπων **καινοτόμων σχεδίων ανάπτυξης περιοχών μέσω συνολικών επιχορηγήσεων**. Στην ουσία πρόκειται για νέου τύπου ολοκληρωμένες συνεργατικές παρεμβάσεις για την

προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής σε ειδικές χωροεδαφικές ή και θεματικές ενότητες. Και εδώ η στόχευση είναι η εφαρμογή ενισχύσεων και κινήτρων και η πολύ-θεματική πολύ-λειτουργική παρέμβαση. Ενδεικτικά τέτοιες ομοειδείς χωροεδαφικές ενότητες θα μπορούσαν να είναι η ορεινή περίμετρος της Περιφέρειας, ο παράκτιος και νησιωτικός χώρος, οι πεδινές περιοχές με μονοκαλλιέργειες, δίκτυα αστικών κέντρων, δίπολα (Βόλος – Λάρισα, Τρίκαλα – Καρδίτσα). Στις θεματικές ενότητες θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν θέματα πολιτισμού, τουρισμού, περιβάλλοντος, μεταποίησης, έρευνας και καινοτομίας, κατάρτισης κ.α. Μέσω και αυτών των καινοτόμων σχεδίων επιδιώκεται η υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής, όπως και στην περίπτωση των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων. Οι ειδικές δράσεις αυτού του άξονα αναφέρονται στην επόμενη υποενότητα.

Πίνακας 45: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
4.1 Περιβάλλον	Περιφερειακό παρατηρητήριο περιβάλλοντος – Κέντρα περιβαλλοντικής πληροφόρησης	Η καταγραφή και ανάλυση της κατάστασης του περιβάλλοντος, η εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, οι έλεγχοι και πιστοποιήσεις, η σύνδεση του περιβάλλοντος με την τοπική οικονομία, η παρακολούθηση και δημοσιοποίηση δεικτών βιωσιμότητας, η αξιοποίηση εθνικών και κοινοτικών πόρων κ.α. θα ήταν πιο αποτελεσματική εάν γινόταν με ένα συστηματικό τρόπο στο πλαίσιο ενός Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος. Επίσης, στις θεσμοθετημένες περιοχές NATURA μπορούν να δημιουργηθούν κέντρα περιβαλλοντικής πληροφόρησης
	Διαχείριση αποβλήτων – αποκαταστάσεις ΧΑΔΑ	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση της εφαρμογής του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στη Θεσσαλία. Προτείνεται η ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων έργων υποδομής για την ορθή διάθεση, ανάκτηση και αξιοποίηση των αστικών και λοιπών αποβλήτων, η δημιουργία και ενίσχυση περιφερειακού φορέα διαχείρισης, καθώς και δράσεις ευαισθητοποίησης – ενημέρωσης του κοινού. Επίσης, η δράση αυτή αναφέρεται στην ολοκλήρωση της αποκατάστασης των ανενεργών Χ.Α.Δ.Α. της Περιφέρειας, καθώς και την δημιουργία νέων ΧΥΤΑ σύμφωνα με τον περιφερειακό σχεδιασμό για τα στερεά απόβλητα αλλά και σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας. Ακόμη, προβλέπεται η ενίσχυση δράσεων για την διαχείριση των αποβλήτων σε παράκτιους, παραλίμνιους και παραποτάμιους οικισμούς καθώς οι πιέσεις που υφίστανται στο φυσικό περιβάλλον είναι σημαντικές.
	Προστασία, διαχείριση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	Η δράση στοχεύει κατά πρώτο λόγο στην αποτελεσματική προστασία των προστατευόμενων περιοχών και των περιοχών NATURA και κατά δεύτερο λόγο στην οικοτουριστική και ευρύτερα στην ήπια οικονομική ανάπτυξη των περιοχών αυτών, μέσω στρατηγικών σχεδίων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και των περιοχών NATURA την δημιουργία σχημάτων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και την υλοποίηση έργων υποδομής που θα συμβάλλουν στην προστασία και ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών όπως: έργα προστασίας, διατήρησης της βιοποικιλότητας και ειδικά του προστατευτέου αντικειμένου των περιοχών, καθώς και αναβάθμισης και ανάδειξης των οικοσυστημάτων, έργα διαχείρισης υδάτων, διασφάλιση ποιότητας νερού, δράσεις ενίσχυσης των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι φιλικές με το περιβάλλον, δράσεις πληροφόρησης και προβολής των προστατευόμενων περιοχών καθώς και δράσεις ενίσχυσης της επισκεψιμότητας και ανάπτυξης της περιβαλλοντικής συνείδησης, δράσεις ανάπτυξης ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών συνεργασιών, δράσεις που αφορούν ήπιες παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης, όπως χαρτογράφηση σήμανση βελτίωση διάνοιξη μονοπατιών – οδών πρόσβασης κ.α. Τέλος η δράση στοχεύει στην προώθηση κοινών σχεδίων για τις προστατευόμενες περιοχές που είναι αρμοδιότητα της Περιφέρειας, συμπληρωματικά με τις δράσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ και του ΥΑΑΤ για τις περιοχές NATΟΥΡΑ εκτός Κάρλας, που ανοίκουν στην Περιφέρεια.

	Προστασία και αποκατάσταση τοπίων και βελτίωση υποβαθμισμένων περιοχών	Η δράση αφορά στην αποκατάσταση προβληματικών περιοχών π.χ. εγκαταλειμμένα λατομεία με στόχο την αισθητική αναβάθμιση του τοπίου, τη δημιουργία χώρων πρασίνου, νέων λειτουργικών χώρων (π.χ. αναψυχής), καθώς και παρεμβάσεις σε υποβαθμισμένες περιοχές, βελτίωση περιοχών σε σχέση με ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (τσιγγάνοι, μετανάστες κλπ)
	Πρόληψη κινδύνων, αντιπλημμυρική προστασία αστικών κέντρων και οικισμών	Η πρόληψη φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της δράσης. Έτσι, αφενός στοχεύει στην κατασκευή έργων πρόληψης των πλημμυρών σε πόλεις, οικισμούς αλλά και σε αγροτικές περιοχές. Συνιστά δε μια ιδιαίτερα σημαντική δράση για την πρόληψη καταστροφών και την ενίσχυση της ασφάλειας των πολιτών, την προστασία των περιουσιών τους, την προστασία της αγροτικής παραγωγής, την καταπολέμηση της διάβρωσης των εδαφών κ.α. Αφετέρου, η δράση συμπεριλαμβάνει έργα προστασίας από πυρκαγιές και κατολισθήσεις, έρευνες για την πρόληψη βιομηχανικών κινδύνων, κ.α.
	Προστασία – Διατήρηση – Αναβάθμιση Ποιότητας Πόσιμου Νερού	Η ποιότητα του πόσιμου νερού είναι καθοριστικής σημασίας για την υγεία των ανθρώπων (αλλά και των ζώων). Η ποιότητα αυτή συχνά υποβαθμίζεται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες καθώς και από φυσικά αίτια. Το πρόβλημα εντείνεται σε περιοχές που υδροδοτούνται από γεωτρήσεις αλλά και επιφανειακά νερά όπως είναι τα αστικά κέντρα αλλά και άλλοι οικισμοί. Στόχος της δράσης είναι η διασφάλιση της ποιότητας του πόσιμου νερού μέσω δράσεων προστασίας, διατήρησης και αναβάθμισής του και ειδικότερα μέσω της καλύτερης καταγραφής και ελέγχου αυτού, έγκαιρης προειδοποίησης, έργων εξοικονόμησης και ανάκτησης νέων πηγών τροφοδοσίας, εγκαταστάσεων-εξοπλισμών καθαρισμού κ.α.
	Δράσεις Αξιοποίησης και Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων στις ορεινές περιοχές	Ως επί το πλείστον οι ορεινές περιοχές διαθέτουν σημαντικές ποσότητες υδάτινων πόρων. Συχνά όμως αντιμετωπίζουν προβλήματα συγκράτησης και αξιοποίησης αυτών των πόρων λόγω γεωμορφολογικών και άλλων αιτιών. Συνεπώς, απαιτούνται δράσεις ορθολογικής αξιοποίησης αυτών των υδάτων π.χ. μέσω φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών, αγωγών κλπ., για μια σειρά από σκοπούς όπως ύδρευση, κτηνοτροφία, αλλά και για την ενίσχυση της προσφοράς σε πεδινές και αστικές περιοχές.
4.2 Πολιτισμός – Βιώσιμος Τουρισμός	Προστασία, αναβάθμιση, διαχείριση, προβολή και δικτύωση πολιτιστικών πόρων	Η δράση αναφέρεται σε ειδικές παρεμβάσεις όπως στην υλοποίηση δράσεων που απορρέουν από Επιχειρησιακά σχέδια υποδομών πολιτισμού και marketing plans φορέων διαχείρισης πολιτισμού και τουρισμού, τη θεματική και χωρική δικτύωση πολιτιστικών πόρων, την ίδρυση Περιφερειακού Φορέα Πολιτισμού, τη διαμόρφωση και τον εξοπλισμό πολιτιστικών χώρων, χώροι ανάδειξης σύγχρονου πολιτισμού, τη δημιουργία κέντρων πληροφόρησης και βιβλιοθηκών, τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στους χώρους πολιτισμού από Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες, (π.χ. δημιουργία τμήματος αφής σε Μουσεία κ.α), ενοποίηση των πολιτιστικών χώρων κ.α.
	Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και χώρων με ιδιαίτερο τουριστικό ενδιαφέρον	Βασικός στόχος της δράσης αυτής είναι η ενίσχυση νέων επενδύσεων στον τομέα του πολιτισμού όπως είναι μουσεία και εκθετήρια, πολιτιστικές αίθουσες, αναπλάσεις και αναστηλώσεις παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων και κέντρων, καθώς και άλλων κτιρίων συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης των όψεων των κτιρίων, έργα πρόσβασης και υποδομών επίσκεψης αρχαιολογικών χώρων και μοναστηριών, ενοποίηση πολιτιστικών χώρων κ.α. Επίσης, η δράση στοχεύει στην ενίσχυση ειδικών έργων για την ανάδειξη στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς που αποτελούν συγχρόνως σημαντικούς τουριστικούς πόρους. Για παράδειγμα τέτοια στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς δύνανται να είναι παραδοσιακοί οικισμοί, αρχιτεκτονικά μνημεία, βυζαντινές ή μεταβυζαντινές μονές και εκκλησίες, αρχαιολογικοί χώροι, κτίρια της βιομηχανικής κληρονομιάς, παραδοσιακός τρόπος ζωής, θεματικά πάρκα, κ.α. Τέλος, η δράση στοχεύει και στην ανάδειξη φυσικών μνημείων της περιοχής όπως είναι τα αισθητικά δάση και τα σπήλαια κ.α. Ιδιαίτερα τα σπήλαια παρουσιάζουν επιστημονικό και τουριστικό ενδιαφέρον, εφόσον όμως αξιοποιηθούν μέσω έργων όπως πρόσβασης, ανάδειξης, διαχείρισης, προβολής κ.α. Αναμένονται ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων, αύξηση τουρισμού, αύξηση απασχόλησης, βελτίωση εικόνας και ταυτότητας της περιοχής, προστασία αρχιτεκτονικής τυπολογίας περιοχών κ.α.

4.3 Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη	Υποδομές και εξοπλισμοί υγείας, κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας	Η δράση αναφέρεται στην δημιουργία, συντήρηση, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων υγείας, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας, καθώς και στην απόκτηση ή/και αντικατάσταση του εξοπλισμού του μονάδων και των κλινικών αυτών. Απώτερος στόχος είναι η βελτίωση των υπηρεσιών υγείας που παρέχονται στον πληθυσμό της Περιφέρειας. Ενισχύεται ο εκσυγχρονισμός των νοσοκομείων, των κέντρων υγείας, καθώς και περιφερειακών ιατρείων (σε τουριστικές περιοχές κ.α.), όπως και κινητές μονάδες υγείας για κάλυψη των τουριστικών, ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών. Μεταξύ των άλλων, προβλέπεται η ενίσχυση της δημιουργίας των κέντρων υγείας αστικού τύπου. Τέλος, προβλέπονται δράσεις όπως ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών και δημιουργία κέντρων - ξενώνων υποδοχής για υποστήριξη κακοποιημένων γυναικών, ευπαθών ομάδων καθώς και εν γένει για θύματα βίας, εμπορίας και κακοποίησης.
	Προσβάσεις που άρουν τον κοινωνικό αποκλεισμό (ΑΜΕΑ)	Οι πόλεις και οι οικισμοί της Θεσσαλίας καθώς και πολλά δημόσια και ιδιωτικά κτίρια και χώροι πολιτισμού χαρακτηρίζονται από έλλειψη υποδομών για την κίνηση και πρόσβαση των ΑΜΕΑ. Στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση των παρεμβάσεων για δημιουργία υποδομών πρόσβασης και κίνησης στο οικιστικό περιβάλλον.
4.4 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες προς τους πολίτες	Υποστηρικτικές δράσεις για την δια βίου μάθηση και την απασχόληση	Η δια βίου μάθηση έχει αναγνωρισθεί ως καθοριστική για την κοινωνία της γνώσης και την απασχόληση. Επίσης, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας συνιστούν τις μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις της εποχής μας. Η παρούσα δράση στοχεύει στην υποστήριξη ή/και συμπλήρωση των αντίστοιχων δράσεων που προβλέπονται στα τομεακά προγράμματα. Επίσης προβλέπονται δράσεις εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης, συμβουλευτικής, ευαισθητοποίησης, δικτύωσης, απασχόλησης και κοινωνικής ενσωμάτωσης, συμπληρωματικές στις υπόλοιπες δράσεις του ΠΕΠ προσαρμοσμένες στις περιφερειακές ιδιαιτερότητες και με αναφορά σε τοπικό επίπεδο. (Σαν ειδικό κομμάτι δράσεων της ρήτηρας ευελιξίας)
	Υποδομές και εξοπλισμοί εκπαίδευσης και έρευνας	Στόχος της δράσης είναι η δημιουργία νέων υποδομών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης καθώς και η αναβάθμιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων. Επίσης, η δράση θα χρηματοδοτήσει την απόκτηση εξοπλισμών για την εκπαίδευση, αλλά και την επιστημονική έρευνα.
	Κέντρα εκπαίδευσης οδηγών	Στην περιφέρεια κρίνεται αναγκαία η δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης και εξέτασης οδηγών επιβατικών και εμπορικών οχημάτων. Στους χώρους αυτούς θα πραγματοποιούνται οι εξετάσεις της οδηγητικής ικανότητας των υποψηφίων οδηγών με σκοπό την διαφάνεια, αξιοπιστία και αντικειμενικότητα τους.
4.5 Χωρική συνοχή – σχέδια ανάπτυξης ειδικών περιοχών	Συμπληρωματικές δράσεις ανάπτυξης της υπαίθρου βάση σχεδίου δράσεων για ένταξη στο ΕΓΤΑΑ	Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Αγροτική Ανάπτυξη της Θεσσαλίας περιλαμβάνει ένα σύνολο δράσεων για χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ. Παρόλα αυτά ορισμένες δράσεις (π.χ. προσπελασιμότητα, περιβάλλον, ποιότητα ζωής, επιχειρηματικότητα, πολιτισμός, τουρισμός) δύναται ως συμπληρωματικές να ενταχθούν στο ΠΕΠ.
	Δράσεις ανάπτυξης ορεινού όγκου Θεσσαλίας	Στόχος της δράσης είναι η εφαρμογή σχεδίου για την πολυεπίπεδη βιώσιμη ανάπτυξη του ορεινού τόξου της Θεσσαλίας. Δεδομένου ότι ο ορεινός όγκος της Θεσσαλίας εμφανίζει διαπεριφερειακότητα, θα εξετασθεί, επιπλέον, η δυνατότητα σχεδιασμού και εφαρμογής σχεδίων σε συνεργασία με τις όμορες Περιφέρειες της Ηπείρου, της Στερεάς Ελλάδας, της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας.
	Δράσεις ανάπτυξης νησιωτικών, παράκτιων, παραλίμιων και παραποτάμιων περιοχών	Σκοπός της δράσης είναι καταρχάς η ενίσχυση της ανάπτυξης των νησιωτικών, παράκτιων, παραλίμιων και παραποτάμιων περιοχών της Περιφέρειας μέσω βελτίωσης της προσπελασιμότητάς τους, επέκτασης και αναβάθμισης των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών τους, του αειφορικού χωροταξικού σχεδιασμού, της ενίσχυσης της παραδοσιακής οικονομίας και του τουρισμού, της σύνδεσης της τοπικής οικονομίας με το τουριστικό κύκλωμα, της προστασίας του φυσικού, δομημένου, παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος, της βελτίωσης της παροχής δημόσιων υπηρεσιών κ.α.
Θεματικά σχέδια	Στόχος της δράσης είναι η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω σχεδίων σε θεματικό επίπεδο (π.χ. καταγραφή και αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων σ' ολόκληρη τη Θεσσαλία, καταγραφή και αξιοποίηση κέντρων πολιτισμού, διεθνή μονοπάτια Ο2, Ε4 κ.α.).	

	Δράσεις ενίσχυσης μειονεκτικών αγροτικών περιοχών	Πρόκειται για δράση στις περιοχές μονοκαλλιέργειας του πεδινού χώρου οι οποίες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της υπερεξειδίκευσης στην αγροτική παραγωγή και της τάσης υποβάθμισης της ποιότητας ζωής. Οι περιοχές αυτές θα πρέπει να τεθούν σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης. Επομένως, μέσω της δράσης αυτής θα χρηματοδοτηθούν δράσεις συμπληρωματικές με αυτές των προγραμμάτων του Υπουργείου ΑΑΤ
4.6 Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων	Δράσεις χωροταξίας-πολεοδομίας	Η δράση αυτή συνίσταται στην εκπόνηση νέων ή την αναθεώρηση υφιστάμενων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων, Πολεοδομικών Μελετών, ΣΧΟΟΑΠ, Μελετών Εφαρμογής και Μελετών Ανάπτυξης με βάση το Ν. 2508/97, ούτως ώστε να προωθηθεί η βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη. Οι επιπτώσεις της δράσης συνίστανται στη βελτίωση των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών συνθηκών στον οικιστικό, αλλά και τον περιοικιστικό χώρο, και έμμεσα και στη στήριξη μιας νέου τύπου οικονομικής ανάπτυξης.
	Προστασία και αναβάθμιση του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος	Στόχος της δράσης είναι να συμβάλει στην προστασία και αναβάθμιση του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος μέσω παρεμβάσεων για την ανάκτηση και αειφορική αξιοποίηση των δημόσιων ελεύθερων χώρων, του αστικού και περιαστικού πρασίνου, τις ειδικές αναπλάσεις, την προστασία του περιαστικού τοπίου, την οργάνωση και διαχείριση του αστικού και περιαστικού χώρου, αναπλάσεις όψεων κτιρίων κ.α.
4.7	Διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές δράσεις στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής	Η διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία αποτελεί για μια σειρά από λόγους χρήσιμο εργαλείο για τη διάδοση καλών πρακτικών, για δίκτυα συνεργασίας και ανταλλαγών, για τη δημιουργία κοινών υποδομών ή δομών κ.α. Στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής θα προωθηθούν δράσεις και σχέδια για τη συνεργασία στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων, καταπολέμηση ατμοσφαιρικής ρύπανσης, διαχείριση και αξιοποίηση περιοχών προστασίας, θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον, διαχείριση υδάτινων πόρων κ.α.). Επίσης, ο τομέας του πολιτισμού και του τουρισμού προσφέρεται για διεθνή ή/ και διαπεριφερειακή συνεργασία όπως είναι η δημιουργία ή συμμετοχή σε αστικά, περιφερειακά, πολιτιστικά και τουριστικά δίκτυα, οι κοινές εκδηλώσεις, οι ανταλλαγές, η κοινή παραγωγή πολιτιστικού ψηφιακού υλικού, η κοινή προβολή, η συνεργασία στην ανάδειξη πολιτιστικών πόρων, οι πολιτιστικές διαδρομές, κ.α. Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο προτεραιότητα δίδεται στη δημιουργία θεσσαλικών πολιτιστικών και τουριστικών διαδρομών, αλλά και στην ενίσχυση της σχέσης πόλης-υπαίθρου σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου.

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Επιχειρησιακά σχέδια παρεμβάσεων σε περιοχές NATURA 2000	Αριθμός	ΥΠΕΧΩΔΕ	5	7
	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας	Αριθμός	Υπ. Υγείας /2006	17	3
	Υποδομές κοινωνικής φροντίδας	Αριθμός	Υπ. Υγείας /2006	7	11
	Αριθμός νοσοκομειακών κλινών που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	Υπ. Υγείας / 2006	5 νοσοκομεία 2926 κλίνες	200
	Αριθμός μνημείων / αρχαιολογικών χώρων που αναδεικνύονται	Αριθμός	ΥΠΟ	11 δράσεις	33
	Αποκαταστάσεις ΧΑΔΑ			80	60
	Πρόληψη κινδύνων, αντιπλημμυρικά κλπ			6	10

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Ποσοστό αύξησης επισκεπτών μνημείων αρχαιολογικών χώρων και μουσείων	%			25%

Αναβάθμιση νοσοκομειακών κλινών	%		6,84%
---------------------------------	---	--	-------

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 4^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αντιμετώπιση των καίριων περιβαλλοντικών ζητημάτων του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος
- Αύξηση ελκυστικότητας της περιοχής
- Βελτίωση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης
- Πολλαπλασιαστικές εισοδηματικές επιδράσεις
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Αναζωογόνηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και αύξηση της απασχολησιμότητας

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η προσπάθεια του Άξονα Προτεραιότητας 4 επικεντρώνεται στη στήριξη των τοπικών και περιφερειακών αρχών και οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών. Άμεσοι ωφελούμενοι των δράσεων είναι οι εξής:

- √ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
- √ Τοπικές και περιφερειακές αρχές
- √ Επιχειρήσεις
- √ Φορείς διαχείρισης περιβάλλοντος
- √ Μη κυβερνητικές – μη κερδοσκοπικές περιβαλλοντικές και πολιτιστικές οργανώσεις
- √ Πάροχοι υπηρεσιών τέχνης και πολιτισμού
- √ Υπηρεσίες Υγείας – Πρόνοιας
- √ Εκπαιδευτικοί φορείς όλων των βαθμίδων

Έμμεσα ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής ΧΕ. Έμμεσα ωφελούμενοι είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής, με αναλυτικότερη διάκριση των παρακάτω ομάδων στόχων:

- √ Γυναικείος πληθυσμός και μονογονεϊκές οικογένειες
- √ Μετανάστες και μειονότητες
- √ ΑΜΕΑ και ηλικιωμένοι
- √ Πληθυσμός σχολικής ηλικίας
- √ Άνεργοι

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης

- Αναπτυξιακός Νόμος

3.4.2 Άξονας 5: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγική

Ο Άξονας επιδιώκει, σε στρατηγικό και επομένως μακροπρόθεσμο ορίζοντα, τη διασφάλιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην Περιφέρεια και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της σε όλες οι δυνατόν τις περιοχές της, προς όφελος της διατηρήσιμης ανάπτυξης (αειφορίας). Στο πλαίσιο αυτό, εξυπηρετεί και στόχους ενδογενούς ανάπτυξης που δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί και οι οποίοι απαιτούν ακόμη την υλοποίηση παρεμβάσεων και αμιγούς Στόχου "Σύγκλιση". Κατά τον ίδιο τρόπο, η βελτίωση της ποιότητας ζωής θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στη βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Είναι ο Άξονας που συμβάλλει στην επίτευξη στόχων της Agenda της Λισσαβόνας αλλά κυρίως της ειδικότερης Στρατηγικής του Γκαίτεμποργκ. Αποσκοπεί στην ανάπτυξη του περιβαλλοντικού και κοινωνικού κεφαλαίου που θα εξασφαλίσουν τις συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης. Προκειμένου να απαντήσει στις αδυναμίες - απειλές και να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες, η στρατηγική του στρέφεται προς τις εξής κατευθύνσεις:

- ✓ Αντιμετώπιση των ανελαστικών υποχρεώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα δηλαδή υποστήριξη δράσεων που θα καλύψουν κενά μη βιώσιμης περιβαλλοντική διαχείριση σε τομείς όπου υπάρχουν ελλείμματα, την διαχείριση υδάτων (σε συνεργασία με ανάλογες παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ που αφορούν τον αγροτικό χώρο), την προστασία των οικολογικά ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών, την ρύθμιση των χρήσεων γης ιδιαίτερα στην «υπερφορτισμένη» παράκτια ζώνη, σύμφωνα με τις αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ICM). Σε σχέση με τις υποδομές περιβάλλοντος ο Άξονας σχεδιάζεται ώστε να δράσει συμπληρωματικά με τα έργα υποδομών (ΕΕΛ, ΧΥΤΑ, ΣΜΑ) που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το Ταμείο Συνοχής
- ✓ Ενίσχυσης της ποιότητας ζωής στις πόλεις και την ύπαιθρο, με όρους κοινωνικών υποδομών (υγείας – πρόνοιας), δράσεων εξορθολογισμού των χρήσεων γης και αναπλάσεων στις αστικές περιοχές με στόχο την βελτίωση τόσο των συνθηκών διαβίωσης, όσο και την αύξηση της λειτουργικότητας και ελκτικότητας των αστικών περιοχών για τόπο διαμονής και ανάπτυξης επιχειρηματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό η στρατηγική περιλαμβάνει την εκμετάλλευση «νέων» χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως της πρωτοβουλίας JESSICA για την προσέλκυση πρόσθετων – μη μορφής επιχορήγησης - πόρων για την ανάπτυξη των αστικών περιοχών άνω των 15 000 κατοίκων της περιφέρειας και των πρωτευουσών των νομών.
- ✓ Σύνδεση του Άξονα με το περιεχόμενο αξόνων για αύξηση του βαθμού συνέργιας και συμπληρωματικότητας (οι σχέσεις που προκύπτουν είναι προφανείς: π.χ. καλύτερο αστικό περιβάλλον => αύξηση της ελκτικότητας για κατοικία υψηλού ποιοτικά ανθρώπινου δυναμικού => αύξηση ελκτικότητας για εγκατάσταση επιχειρήσεων μεγάλης επιχειρηματικής προσδοκίας => αύξηση διαθέσιμων πόρων για καλύτερο αστικό περιβάλλον).

Στόχοι του Άξονα

Η στρατηγική για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα της ανάπτυξης γενικώς εξασφαλίζεται με τέσσερις συνιστώσες: ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις παρεμβάσεις, αναβάθμιση πόρων προς όφελος της τοπικής ευημερίας και της αειφόρου ανάπτυξης, προώθηση προστασίας περιβάλλοντος, ολοκλήρωση των κοινωνικών υποδομών.

Ο Άξονας κατά συνέπεια επιτυγχάνει τους στρατηγικούς του στόχους μέσω της ακόλουθης ειδικής στοχοθέτησης:

- ✓ ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας και μείωση της εξαρτώμενης οικονομικής ανάπτυξης από καύσιμες πηγές ενέργειας
- ✓ αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων προς όφελος της τοπικής ευημερίας και της αειφόρου ανάπτυξης και αξιοποίηση «ευκαιριών» σε τομείς όπως ο εναλλακτικός τουρισμός και ο πολιτισμός
- ✓ προώθηση συγκεκριμένων προγραμμάτων έργων προστασίας του περιβάλλοντος κατά βασική κατηγορία προβλημάτων
- ✓ βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων
- ✓ συμπλήρωση - εκσυγχρονισμός των κοινωνικών υποδομών ώστε να λειτουργεί στην Περιφέρεια ένα πλήρες πλέγμα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών.
- ✓ Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ και Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη

Η επίτευξη των στόχων του Άξονα συνεπικουρείται από παρεμβάσεις του Άξονα 2 που σχετίζονται με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις παραγωγικές δραστηριότητες και την ενθάρρυνση της «πράσινης» επιχειρηματικότητας. Σε επίπεδο αποτελεσμάτων στην περιφέρεια αναμένεται επίσης να συμβάλουν παρεμβάσεις που θα αφορούν τον πρωτογενή τομέα και θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 46: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
5.1. Ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις και μείωση της εξαρτώμενης οικονομικής ανάπτυξης από καύσιμες πηγές ενέργειας	Επενδύσεις για αξιοποίηση και ανάπτυξη ΑΠΕ, μέτρα διαχείρισης της ενέργειας. εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ίδρυση Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος.	Οι δράσεις περιλαμβάνουν την ενίσχυση επενδύσεων για αξιοποίηση και ανάπτυξη ΑΠΕ, μέτρα διαχείρισης της ενέργειας, εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και ίδρυση Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος.
5.2. Αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων και αξιοποίηση «ευκαιριών»	ίδρυση και λειτουργία φορέων διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου «Φύση 2000», έρευνα και έργα διαχείρισης, προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης. προγραμματισμός ορθολογικής διαχείρισης υπόγειων υδάτων προστασία και ανάδειξη δασών και θεσμικά προστατευόμενων περιοχών ολοκλήρωση αναδασώσεων και έργων καταπολέμησης των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών συντήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του υπαίθρου χώρου τουριστικός χωροταξικός σχεδιασμός δημιουργία θεματικών πάρκων με καινοτόμο χαρακτήρα διασύνδεση μουσείων της Περιφέρειας με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων επιχειρησιακά σχέδια υποδομών πολιτισμού και marketing plans διαχείρισης πολιτισμού.	Σκοπός των δράσεων είναι η ίδρυση και λειτουργία φορέων διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου «Φύση 2000», έρευνα και έργα διαχείρισης, προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης, ο προγραμματισμός ορθολογικής διαχείρισης υπόγειων υδάτων, η προστασία και ανάδειξη δασών και θεσμικά προστατευόμενων περιοχών, η ολοκλήρωση αναδασώσεων, η συντήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του υπαίθρου χώρου, ο τουριστικός χωροταξικός σχεδιασμός, η δημιουργία θεματικών πάρκων με καινοτόμο χαρακτήρα, η διασύνδεση μουσείων της Περιφέρειας με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων, επιχειρησιακά σχέδια υποδομών πολιτισμού και marketing plans διαχείρισης πολιτισμού.

5.3. Προγράμματα έργων προστασίας του περιβάλλοντος	προστασία και διαχείριση υδάτων – έργα εφαρμογής της Οδηγίας 60/2000/ΕΚ	Οι δράσεις αναφέρονται στην στήριξη σχεδίων όπως προστασία και διαχείριση υδάτων – έργα εφαρμογής της Οδηγίας 60/2000/ΕΚ, ολοκλήρωση του προγράμματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων, εφαρμογή μέτρων πρόληψης της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, Κέντρο Διαχείρισης Τοξικών Αποβλήτων και έργα διαχείρισης ειδικών ρευμάτων αποβλήτων, δράσεις αντιμετώπισης προβλημάτων ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, ολοκλήρωση έργων αποχέτευσης και ύδρευσης, έργα πρόληψης και προστασίας από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές όπως έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και καταστολής πυρκαγιών και προετοιμασίας σχεδίων αντιμετώπισης και εφαρμογή αειφόρου/ βιοκλιματικού κτιριακού σχεδιασμού.
	ολοκλήρωση του προγράμματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων	
	εφαρμογή μέτρων πρόληψης της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος	
	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Στερεών Αποβλήτων (Εργοστάσια διαλογής, κομποστοποίησης)	
	δράσεις αντιμετώπισης προβλημάτων ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου	
	Εγκαταστάσεις και δράσεις για την διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων	
	ολοκλήρωση έργων αποχέτευσης και ύδρευσης Γ' ΚΠΣ	
	Έργα πρόληψης και προστασίας από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές όπως έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και καταστολής πυρκαγιών και προετοιμασίας σχεδίων αντιμετώπισης	
	εφαρμογή αειφόρου/ βιοκλιματικού κτιριακού σχεδιασμού.	
5.4. βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων	Έργα χωρικής και πολεοδομικής οργάνωσης,	Μέσω των δράσεων θα προωθηθούν έργα χωρικής και πολεοδομικής οργάνωσης, έργα ανάπλασης – περιβαλλοντικής και οικιστικής ανάπλασης σε υποβαθμισμένες ή παρακαμάζουσες αστικές περιοχές καθώς και έργα διαμόρφωσης κεντρικών περιοχών για την βελτιστοποίηση της έλξης τους και την βελτίωση της κινητικότητας.
	Έργα ανάπλασης – περιβαλλοντικής και οικιστικής ανάπλασης σε υποβαθμισμένες ή παρακαμάζουσες αστικές περιοχές	
	Έργα διαμόρφωσης κεντρικών περιοχών για την βελτιστοποίηση της έλξης τους και την βελτίωση της κινητικότητας.	
5.5. Ολοκλήρωση πλέγματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών	αναβάθμιση υποδομών υγείας και δημιουργία νέων αστικών κέντρων υγείας	Οι δράσεις στοχεύουν στην ενίσχυση της αναβάθμισης υποδομών υγείας, στη δημιουργία νέων αστικών κέντρων υγείας, στην απόκτηση κινητών μονάδων υγείας, στον εκσυγχρονισμό και βελτίωση κτιριακών και άυλων υποδομών των σχολείων όλων των βαθμίδων και στον εκσυγχρονισμό υποδομών και υπηρεσιών περιφερειακών δομών πρόνοιας.
	Αναβάθμιση και δημιουργία νέων νοσοκομιακών κλινών και υποδομών δευτεροβάθμιας περίθαλψης.	
	κινητές μονάδες υγείας	
	εκσυγχρονισμός και βελτίωση κτιριακών και άυλων υποδομών των σχολείων όλων των βαθμίδων	
	εκσυγχρονισμός υποδομών και υπηρεσιών περιφερειακών δομών πρόνοιας.	
5.6. Ενίσχυση των υπηρεσιών προς τους πολίτες και καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος	ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς υγείας, εκπαίδευσης και πολιτισμού	Οι δράσεις περιλαμβάνουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων εφαρμογών που θα υποστηρίξουν την ενημέρωση, θα ενισχύσουν την κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση αλλά και θα απλουστεύσουν τις συναλλαγές των πολιτών της Περιφέρειας αξιοποιώντας ευρωζωνικές υπηρεσίες σε νευραλγικούς τομείς όπως ενδεικτικά ο τουρισμός, οι μεταφορές, η υγεία, η γεωργία κλπ Παράλληλα, δράσεις για την ανάπτυξη στο-
	δράσεις για την ηλεκτρονική ενσωμάτωση μειονεκτικών περιοχών	
	Ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και των Μ.Κ.Ο.	

	Ενίσχυση των δημοσίων υπηρεσιών στο πλαίσιο του Σχεδίου i2010	Χευμένου ψηφιακού εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου, καθώς και τεχνολογικών εφαρμογών προσέλευσης των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων στον πολιτισμό, μέσω συνδυασμένων παρεμβάσεων παιδείας – πολιτισμού την ηλεκτρονική ενσωμάτωση μειονεκτικών περιοχών, ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και των Μ.Κ.Ο. και ενίσχυση των δημοσίων υπηρεσιών στο πλαίσιο του Σχεδίου i2010.
--	---	--

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αριθμός περιοχών NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός	ΥΠΕΧΩΔΕ	0	2
	Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	(MW)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	701,63	79
	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας (ΑΚΥ, ΚΥ)	Αριθμός μονάδων	2007	15	5 (2 ως το 2010)
	Αριθμός Νοσοκομειακών κλινών που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	2007	906	265
	Υποδομές Μονάδων Κοινωνικής φροντίδας		2007	8	10 (5 ως το 2010)
	Αριθμός σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	6 αστικά ολοκληρωμένα 29 ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ κλπ	2 ολοκληρωμένα 40 μελέτες ΣΧΟΟΑΠ κλπ
	Αριθμός μνημείων / αρχαιολογικών χώρων που αναδεικνύονται	Αριθμός	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	22	20
	Επωφελούμενοι πολίτες από χρηματοδοτούμενους εξοπλισμούς ΤΠΕ *	Αριθμός		0	32.426

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	% νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται		2007	906	29,25%
	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Στόχος 2006 Γ' ΠΕΠ	23610	50000
	Ποσοστό περιοχών NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης	%		0	100%
	Ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας		40.591
	Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	ΕΥΔ ΚτΠ	% επί του πληθυσμού της χώρας	5,00%	10,00%
	Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά (εκτός Δημόσιας Διοίκησης)	ΕΥΔ ΚτΠ	% επί του πληθυσμού της χώρας	5,00%	10,00%

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 5^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αντιμετώπιση των καίριων περιβαλλοντικών ζητημάτων του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος
- Αύξηση ελκυστικότητας της περιοχής
- Βελτίωση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης
- Πολλαπλασιαστικές εισοδηματικές επιδράσεις
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Αναζωογόνηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Αναζωογόνηση περιοχών εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων
- Άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και αύξηση της απασχολησιμότητας

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η προσπάθεια του Άξονα Προτεραιότητας 5 επικεντρώνονται στη στήριξη των τοπικών και περιφερειακών αρχών και οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών. Άμεσοι ωφελούμενοι των δράσεων είναι οι εξής:

- ✓ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
- ✓ Τοπικές και περιφερειακές αρχές
- ✓ Επιχειρήσεις
- ✓ Φορείς διαχείρισης περιβάλλοντος
- ✓ Μη κυβερνητικές – μη κερδοσκοπικές περιβαλλοντικές και πολιτιστικές οργανώσεις
- ✓ Πάροχοι υπηρεσιών τέχνης και πολιτισμού
- ✓ Υπηρεσίες Υγείας - Πρόνοιας
- ✓ Εκπαιδευτικοί φορείς όλων των βαθμίδων

Έμμεσα ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής ΧΕ. Έμμεσα ωφελούμενοι είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής, με αναλυτικότερη διάκριση των παρακάτω ομάδων στόχων:

- ✓ Γυναικείος πληθυσμός και μονογονεϊκές οικογένειες
- ✓ Μετανάστες και μειονότητες
- ✓ ΑΜΕΑ και ηλικιωμένοι
- ✓ Πληθυσμός σχολικής ηλικίας
- ✓ Άνεργοι

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JEREMIE)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.4.3 Άξονας 6: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΤΟΧΟΙ

Η αειφόρος ανάπτυξη και η ποιότητα ζωής αποτελεί κεντρική συνιστώσα της περιφερειακής στρατηγικής ανάπτυξης και ξεχωριστό άξονα προτεραιότητας.

Στόχος είναι ο προσανατολισμός των αναπτυξιακών παρεμβάσεων σε ένα μοντέλο ανάπτυξης το οποίο εγγυάται οικονομική βιωσιμότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και περιβαλλοντική προστασία.

Ειδικότερα στόχος του συγκεκριμένου άξονα αποτελεί η προστασία του περιβάλλοντος, η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής και η συνέχιση της εφαρμογής ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την αστική και αγροτική αναγέννηση.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας και πρόληψης κινδύνων, παρεμβάσεις ανάπτυξης πολιτιστικών υποδομών και παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης τόσο στους ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Ηπείρου, όσο και στους αναπτυσσόμενους ή δυνητικούς προορισμούς εναλλακτικού τουρισμού και ήπιων μορφών τουρισμού. Επίσης θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις βελτίωσης των υποδομών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, των βασικών υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας. Τέλος θα υλοποιηθούν όλες οι δράσεις των ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης όπως αυτά θα εγκριθούν.

Πίνακας 47: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
6.1. Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες	Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της έρευνας. (Τριτοβάθμια εκπαίδευση)	Η δράση στοχεύει στην αναβάθμιση και επέκταση των υποδομών στην εκπαίδευση και την έρευνα με έμφαση την τριτοβάθμια. Επίσης, προβλέπει την ενίσχυση της απόκτησης κατάλληλων εξοπλισμών για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.
	Ενίσχυση και Δημιουργία Υποδομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμια εκπαίδευσης	Σκοπός της δράσης είναι η προώθηση έργων που αναφέρονται στη δημιουργία νέων υποδομών εκπαίδευσης (π.χ. σχολική στέγη) καθώς και στη βελτίωση της υφιστάμενης.
	Εργαστήρια και βιβλιοθήκες των σχολείων	Η δημιουργία εργαστηρίων και βιβλιοθηκών και η απόκτηση των αναγκαίων εξοπλισμών και μέσων βρίσκεται στον πυρήνα της εν λόγω δράσης.
	Υποδομές σχολείων εκπαίδευσης ενηλίκων, σχολείων γονέων και σχολείων Β' ευκαιρίας.	Η προώθηση της δια βίου εκπαίδευσης μέσω της δημιουργίας υποδομών εκπαίδευσης ενηλίκων, της απόκτησης σχολείων γονέων και σχολείων δεύτερης ευκαιρίας αποτελεί το βασικό σκοπό της δράσης.
6.2. Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη	Ανάπτυξη υποδομών στην Β' Βάθμια και Γ' Βάθμια περίθαλψη. Συμπλήρωση - εκσυγχρονισμός υποδομών νοσοκομείων, δημιουργία ειδικών μονάδων και εξειδικευμένων εξοπλισμών αυτών	Η δράση αναφέρεται σε έργα επέκτασης και εκσυγχρονισμού, συντήρησης κλπ. των υφιστάμενων μονάδων υγείας καθώς και τη δημιουργία ειδικών μονάδων υγείας. Επίσης, η απόκτηση, ανανέωση και βελτίωση των εξοπλισμών υγείας περιλαμβάνονται στην εν λόγω δράση.
	Υποδομές δομών κοινωνικής φροντίδας	Η έμφαση της δράσης δίδεται στην δημιουργία νέων υποδομών και δομών κοινωνικής φροντίδας για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών (-.χ. κέντρα αποκατάστασης), για τη φροντίδα ανθρώπων που πάσχουν από τη νόσο του Αλτσχάιμερ κέντρων ημέρας σε αστικά κέντρα και κινητών μονάδων
	Ενίσχυση δομών πρωτοβάθμιας υγείας	Η δημιουργία πολυϊατρείων αστικού τύπου και αστικών κέντρων υγείας βρίσκονται στο επίκεντρο της εν λόγω δράσης.
	Ανάπτυξη και προστασία της δημόσιας Υγείας	Περιλαμβάνονται υποδομές υγείας όπως η δημιουργία αερωγειονομίων και υγειονομίων λιμανιού καθώς και κέντρα ενημέρωσης για την προστασία αλλοδαπών και μαθητών.
6.3. Παρεμβάσεις περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας	Έργα διαχείρισης στερεών και επικινδύνων αποβλήτων – Έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων	Στόχος της δράσης είναι να προωθήσει έργα υποδομών για την αποτελεσματική διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και των επικινδύνων αποβλήτων.
	Αποκατάσταση μολυσμένης γης (ΧΑΔΑ κλπ.).	Η περιφέρεια διαθέτει σημαντικό αριθμό ΧΑΔΑ τα οποία χρήζουν για λόγους υγείας αλλά και λόγω των νομικών δεσμεύσεων άμεσης αποκατάστασης. Η δράση θα συμβάλει στην κατεύθυνση αυτή.

	Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων - Διαχείριση και διανομή νερού.	Η δράση περιλαμβάνει έργα και συστήματα για την ορθολογική διαχείριση των υδατινών πόρων της καθώς και ενισχύσεις σχεδίων που αφορούν στη διαχείριση και διανομή του νερού ώστε να υπάρξει διασφάλιση ποιότητας και αποφυγή της σπατάλης.
	Διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος – Κατάρτιση και εφαρμογή σχεδίων ολοκληρωμένης διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και οικοσυστημάτων- Περιοχές NATURA 2000.	Η περιοχή διαθέτει υψηλής ποιότητας οικοσυστήματα και γενικώς ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Μέσω της δράσης αυτής θα ενισχυθούν έργα και σχέδια αειφορικής διαχείρισης αυτού του περιβάλλοντος και ειδικά ολοκληρωμένα σχέδια για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και των οικοσυστημάτων.
	Εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την διατήρηση της κατάστασης του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων - αντιπλημμυρικά.	Μέσω έργων και σχεδίων όπως κατά των πλημμυρών, διαβρώσεων και κατολισθήσεων, πυρκαγιών κ.α. η δράση στοχεύει να συμβάλει στην πρόληψη των κινδύνων για το φυσικό και δομημένο περιβάλλον.
	Δράσεις στο δομημένο περιβάλλον – Χωροταξία – Πολεοδομία – Αστικές αναπλάσεις.	Για τη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος η δράση στοχεύει στην ενίσχυση χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων και παρεμβάσεων καθώς και σημαντικής κλίμακας αστικές παρεμβάσεις που θα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και την ασική βιωσιμότητα.
6.4. Παρεμβάσεις πολιτισμού	Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς - ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών.	Η περιοχή διαθέτει μια ιδιαίτερα σημαντική πολιτιστική παράδοση η οποία θα προστατευτεί και αναδειχθεί μέσω έργων και σχεδίων προστασίας καθώς και μέσω της δημιουργίας νέων υποδομών και υπηρεσιών.
	Ανάπτυξη σύγχρονου πολιτισμού.	Η δράση αναφέρεται στην ενίσχυση υποδομών και δομών για την προώθηση του σύγχρονου πολιτισμού (π.χ. μουσική, εικαστικές τέχνες, θέατρο, θεματικά πάρκα κ.α.)
	Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων – Δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών	Μέσω της ενοποίησης των σημαντικών αρχαιολογικών χώρων της περιοχής και της δημιουργίας ειδικών πολιτιστικών διαδρομών και δικτυώσεων η δράση στοχεύει στην ανάδειξη και τουριστική αξιοποίηση αυτών.
6.5. Παρεμβάσεις τουρισμού	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης περιοχών	Η δράση περιλαμβάνει αναπλάσεις τουριστικών περιοχών, προστασία και ανάπτυξη φυσικού περιβάλλοντος με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση και υποδομές τουρισμού με σκοπό την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε θέσεις - περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος.
	Συμπλήρωση αναβάθμιση υποδομών για την ανάπτυξη παραδοσιακών και ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Η δράση περιλαμβάνει έργα για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, δημιουργία ζωνών υποδοχής σκαφών σε εμπορικούς λιμένες, υποδομές χειμερινού τουρισμού, δημιουργία πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης και διαδρομών εθνικής ή διαπεριφερειακής σημασίας και δράσεις τουριστικής αξιοποίησης οικολογικά ευαίσθητων περιοχών.
6.6. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής και αγροτικής αναγέννησης	Δράσεις που αφορούν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων	Σκοπός της δράσης είναι η προώθηση σχεδίων προσβασιμότητας, πρόνοιας, περιβάλλοντος, υποδομών πρόσβασης ΑΜΕΑ σε αστικές και αγροτικές περιοχές.
	Δράσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (υποδομές πολιτισμού – τουρισμού)	Μέσω της ενίσχυσης του εναλλακτικού τουρισμού (π.χ. αγροτικού, οικολογικού, θρησκευτικού, πολιτιστικού κ.α.) και της δημιουργίας υποδομών στον τουρισμό και πολιτισμό η δράση στοχεύει στη δημιουργία νέων μορφών βιώσιμης απασχόλησης σε ειδικές περιοχές (π.χ. αστικές, αγροτικές, ορεινές).
	Δημιουργία και ενίσχυση νέων μορφών και υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο	Η απουσία σύγχρονων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο (π.χ. διοίκησης, πολιτισμού και αναψυχής, κοινωνικών λειτουργιών, υγείας, εκπαίδευσης, οικονομικών συμβουλών, αγροτικής ενημέρωσης κ.α.) αποτελούν εμπόδιο για την τοπική ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής. Στόχος της δράσης είναι να ενισχύσει τη δημιουργία και παροχή υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο.

	Λειτουργία εργαστηρίων καινοτομικής παραγωγής	Η προώθηση εργαστηρίων καινοτομικής παραγωγής θα συμβάλει στην ενίσχυση της παραγωγής νέων και παραδοσιακών προϊόντων.
	Υπηρεσίες προς ΜΜΕ	Η δράση περιλαμβάνει παροχή συμβουλών, για τεχνολογικές εφαρμογές, μεταφορά ερευνητικών αποτελεσμάτων προς επιχειρήσεις, διαχείριση χώρων παραγωγής – περιβαλλοντική συμμόρφωση, κατάρτιση εργατικού δυναμικού, υιοθέτηση προτύπων διαχείρισης ISO, χρησιμοποίηση Εφαρμογών Τεχνολογίας Πληροφοριών, Ηλεκτρονικού Εμπορίου και δημιουργίας ηλεκτρονικών αγορών.
	Περιβαλλοντικές διαστάσεις (χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας, βιοκλιματικός σχεδιασμός, εξοικονόμηση ενέργειας)	Η δράση στοχεύει στην προώθηση σχεδίων σε αστικές και αγροτικές περιοχές με σκοπό τη χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας, το βιοκλιματικό σχεδιασμό κτιρίων, την εξοικονόμηση ενέργειας κ.α.
	Χρήση της ΕΤΠ στην παραγωγική διαδικασία στα ζητήματα περιβάλλοντος και στη Διοίκηση	Σκοπός της δράσης είναι η διάδοση της χρήσης των Εφαρμογών Τεχνολογίας Πληροφοριών στην παραγωγή, στη διαχείριση του περιβάλλοντος αλλά και στη δημόσια διοίκηση.

ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΣ

Πληθυσμός αστικών περιοχών

Πληθυσμός αγροτικών περιοχών

ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αριθμός Νέων ΕΕΛ	Αριθμός	Περιφέρεια Ηπείρου	7	1
	Όγκος παραγόμενων αστικών στερεών αποβλήτων που ανακυκλώνονται	Τόνοι / έτος	Μελέτη Επικαιροποίησης Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ηπείρου, ΕΠΕΜ, 2004	0	50000
	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας	Αριθμός	Υπ. Υγείας /2006	16	6
	Αριθμός νοσοκομειακών κλινών που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΔΥΠΕ Ηπείρου 2006	1621	241
	Αριθμός σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Γ' ΚΠΣ	3	1
	Αριθμός μνημείων / αρχαιολογικών χώρων που αναδεικνύονται	Αριθμός	ΠΕΠ Ηπείρου 00 - 06	45	2

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	% νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται	%	ΔΥΠΕ Ηπείρου 2006	1621	14,87
	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Περιφέρεια Ηπείρου	5300	95000

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 6^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αντιμετώπιση των καιρίων περιβαλλοντικών ζητημάτων του αστικού και αγροτικού χώρου.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων

- Αναζωογόνηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Αναζωογόνηση περιοχών εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων
- Άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και αύξηση της απασχολησιμότητας

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.5 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα

Γενικός στόχος – περιγραφή

Η σύγχρονη ευρωπαϊκή και εθνική αναπτυξιακή πολιτική έχει αναγορεύσει την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία ως δύο από τα σημαντικότερα μέσα για την επίτευξη των στόχων της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής ευημερίας. Η επιχειρηματικότητα και η καινοτομία δύνανται να αναπτυχθούν εκεί που από τη μια υπάρχει το κατάλληλο μακροοικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο και από την άλλη εφαρμόζονται ενεργητικές πολιτικές, οριζόντιες (π.χ. φορολογικά κίνητρα, εκπαίδευση και κατάρτιση, απλοποίηση διοικητικών διαδικασιών) και εξειδικευμένες (π.χ. δημιουργία υποδομών εγκατάστασης επιχειρήσεων, ερευνητικές υποδομές, επενδυτικά κίνητρα, άυλες υποδομές και δίκτυα συνεργασίας).

Συνεπώς, η ενότητα επιδιώκει την προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας και τεχνολογίας για την ενσωμάτωση τους στον παραγωγικό ιστό ως μόνιμων κινητήρων ανάπτυξης - αναβάθμισης - ανταγωνιστικότητας, την επίτευξη της ικανότητας για ενσωμάτωση των καταλληλότερων τεχνολογιών και τη δημιουργία ενός συστήματος προώθησης της καινοτομίας ικανού να προσαρμόζει τις παραγόμενες καινοτομίες στις τοπικές ανάγκες και να υλοποιεί επαρκή έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καλύπτοντας το έλλειμμα σε ΕΤΑ ως προς το μέσο όρο της χώρας, την επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας μέσα από ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού και την αναβάθμιση τομέων και κλάδων προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία - ποιότητα - περιβαλλοντική ευαισθησία, τον πολλαπλασιασμό της εξωστρέφειας και την αντιμετώπιση με επιτυχία των προκλήσεων από την επέκταση του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και από τη συνεχή απελευθέρωση των οικονομικών σχέσεων, τον κατάλληλο συνδυασμό της αναπτυξιακής συνεισφοράς όλων των τομέων και κλάδων, τη μόχλευση ιδιωτικών πόρων, την παραγωγική κινητοποίηση της τοπικής αποταμίευσης και την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, και την παροχή στην τοπική επιχειρηματικότητα όλων των κατάλληλων συνθηκών απελευθέρωσης - τεχνικών υποδομών - δομών στήριξης - εργαλείων ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή.

Συνοπτικά, η ενότητα στοχεύει πρωτίστως:

- στη ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας της ΧΕ ΘΗΣ,
- στην ενίσχυση της έρευνας της τεχνολογίας και της καινοτομίας,
- στην ενίσχυση της οικονομίας της γνώσης, και
- στη ψηφιακή σύγκλιση

Η ενότητα συμβάλλει κατά προτεραιότητα στην επίτευξη των εθνικών στόχων ως προς την Agenda της Λισσαβόνας.

Ειδικόί στόχοι

Οι ειδικοί στόχοι αναφέρονται:

- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων για την ισχυροποίησή τους στις εθνικές και διεθνείς αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής αναφοράς.
- Στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της προώθησης και καθιέρωσης συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου.
- Στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης, καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Στην αύξηση της έρευνας από την πλευρά των επιχειρήσεων, καθώς και της ερευνητικής συνεργασίας με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις ερευνητικές μονάδες της περιοχής, τους πόλους καινοτομίας κ.α.
- Στην ανάδειξη βιομηχανιών του αγροδιατροφικού τομέα, βιομηχανιών του καταναλωτικού τομέα που βασίζονται σε τοπικές πρώτες ύλες μεγάλου βάρους ή ειδικής τεχνολογίας.

γνωσίας, μονάδων συνδεδεμένων με την υποστήριξη της διείσδυσης των νέων τεχνολογιών και «πράσινων» βιομηχανιών, αλλά και μονάδων παραγωγής και διάθεσης σύγχρονων υπηρεσιών (π.χ. πληροφορική και επικοινωνίες, έρευνα και εκπαίδευση, υγεία, μεταφορές, χρηματοπιστωτικές, κ.α.).

- Στην αύξηση του ποσοστού διάθεσης (εξαγωγών) των προϊόντων στις εθνικές και πολύ περισσότερο στις διεθνείς αγορές.
- Στην αξιοποίηση του νέου διεθνούς περιβάλλοντος για την εισροή στο παραγωγικό σύστημα της περιοχής των αναγκαίων συντελεστών παραγωγής (π.χ. κεφάλαια, επιχειρηματικότητα, τεχνογνωσία και τεχνολογία, άδειες παραγωγής και πατέντες, εξειδικευμένη εργασία, νέες οργανωτικές μέθοδοι).
- Στη συμμετοχή των επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτυώσεων.
- Στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη διαμόρφωση ή βελτίωση παραγωγικών υποδομών.
- Στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην ΧΕ και θα επιδρά καταλυτικά στη διαμόρφωση μιας σύγχρονης επιχειρηματικής νοοτροπίας.
- Στην επέκταση των ευρυζωνικών υποδομών, αλλά και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Στην μεγαλύτερη διείσδυση των τεχνολογιών ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα και ειδικότερα στις ΜΜΕ.
- Στην αύξηση της διατιθέμενης ψηφιακής πληροφορίας τοπικού ενδιαφέροντος.
- Την υποστήριξη καινοτόμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στους τομείς της ΤΠΕ
- Στην διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα μέσω ΤΠΕ
- Την αξιοποίηση των νέων μορφών εργασίας, εκπαίδευσης, υγείας κλπ μέσω ΤΠΕ.
- Στην πράσινη επιχειρηματικότητα
- Στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας – επιχειρηματικότητας στον τομέα του τουρισμού

3.5.1 Άξονας 7: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας

Η συνεχής βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της θεσσαλικής οικονομίας είναι βασική προϋπόθεση για την πραγματική αναπτυξιακή σύγκλιση της Περιφέρειας με τους Ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Κατά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαπιστώθηκαν τα κάτωθι προβλήματα ανταγωνιστικότητας, ψηφιακής σύγκλισης και ανάπτυξης:

- Σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ, μέτριο επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με μέσο όρο της χώρας
- Διαρθρωτικά προβλήματα στη γεωργία και στην μεταποίηση, προβλήματα στη ανάπτυξη και λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και έντονος προσανατολισμός της στην τοπική αγορά, ελλειπείς υπερτοπικές συνεργασίες, ευκαιριακές υπεργολαβίες
- Βραδύς ρυθμός εξέλιξης των ιδιωτικών επενδύσεων σε προϊόντα έντασης γνώσης και τεχνολογίας (νέα οικονομία), καθώς και περιορισμένες καινοτόμες επενδύσεις στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στη γεωργία
- Συγκριτικά χαμηλοί δείκτες καινοτομίας, περιορισμένος βαθμός σύνδεσης έρευνας με παραγωγή
- Χαμηλός βαθμός σύνδεσης των τουριστικών υπηρεσιών της περιοχής με το λοιπό τοπικό παραγωγικό σύστημα
- Διαρθρωτικές αδυναμίες στον τουριστικό κλάδο (π.χ. μικρές επιχειρήσεις, υψηλό κόστος και τιμές, μη αξιοποίηση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, έλ-

- λειψη συνεργασιών με σημαντικούς tour operators, εποχικότητα, μη εφαρμογή σχεδίων για ολοκληρωμένη αειφορική τουριστική ανάπτυξη)
- Ελλείψεις υποστηρικτικών επιχειρηματικών υπηρεσιών (π.χ. χρηματοπιστωτικών, τεχνολογικών) και πολύ περιορισμένη ανάπτυξη καινοτομικών υπηρεσιών
- Περιορισμένη αξιοποίηση του ΕΠΑΝ (ειδικά προγραμμάτων Ε&Τ, επιχειρηματικότητας, εκσυγχρονισμού)
- Περιορισμένη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων για διεθνοποίηση και αύξηση της εξωστρέφειας του τοπικού παραγωγικού συστήματος
- Περιορισμένη διεθνή δικτύωση και συνεργασία επιχειρήσεων και ερευνητικών μονάδων
- Σχετικά περιορισμένη πληθυσμιακή βάση περιφερειακής ενδοχώρας (σε σύγκριση με τη μέση Ευρωπαϊκή περιφέρεια) περιορίζει επενδύσεις με προσανατολισμό στην τοπική αγορά
- Περιορισμένη διάδοση των υποδομών και τεχνολογιών ΤΠΕ
- Έλλειψη ψηφιακού περιεχομένου τοπικού ενδιαφέροντος
- Ανεπάρκεια τεχνολογικά και μη αυτοσυντηρούμενη αγορά ΤΠΕ
- Αδυναμία αποτελεσματικής αξιοποίησης των ΤΠΕ από όλες τις βαθμίδες της Δημόσιας Διοίκησης
- Ελλιπής στρατηγική στον τομέα της Ψηφιακής Σύγκλισης, ιδιαίτερα σε θέματα υλοποίησης

Αναφορικά με το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης η Στρατηγική (ενότητα 2) θέτει ως γενικό στόχο την πραγματική σύγκλιση και ως ειδικούς στόχους τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας, την ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας καθώς και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της διάδοσης και εφαρμογής των νέων τεχνολογιών (π.χ. ψηφιακών) και της καινοτομίας καθώς και την ένταξη σε διεθνή επιχειρηματικά και ερευνητικά δίκτυα.

Αναφορικά με τον τομέα της Ψηφιακής Σύγκλισης τίθενται ως γενικοί στόχοι η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ που θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών και ανασχεδιασμό διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

Επίσης, στόχος είναι και η βελτίωση της ποιότητας ζωής που θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στην βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ, με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Οι δράσεις στους τομείς Επιχειρηματικότητας και Ψηφιακής Σύγκλισης θα είναι σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τις δράσεις που θα υλοποιηθούν από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ» και «ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ»

Συνεπώς έμφαση θα δοθεί:

- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών επιχειρήσεων για την ισοχυροποίησή τους στις αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας.
- Στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια και θα επιδρά καταλυτικά στη διαμόρφωση μιας σύγχρονης επιχειρηματικής νοοτροπίας.

- Στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της προώθησης και καθιέρωσης συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου.
- Στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης, καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Στην αύξηση της έρευνας από την πλευρά των επιχειρήσεων, καθώς και της ερευνητικής συνεργασίας με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις ερευνητικές μονάδες της περιοχής, τον περιφερειακό πόλο καινοτομίας κ.α.
- Στην ανάδειξη βιομηχανιών του αγροδιατροφικού τομέα, βιομηχανιών του καταναλωτικού τομέα που βασίζονται σε τοπικές πρώτες ύλες μεγάλου βάρους ή ειδικής τεχνογνωσίας (π.χ. προϊόντα ξύλου, έπιπλα), μονάδων συνδεδεμένων με την υποστήριξη της διείσδυσης των νέων τεχνολογιών και «πράσινων» βιομηχανιών, αλλά και μονάδων παραγωγής και διάθεσης σύγχρονων υπηρεσιών (π.χ. πληροφορική και επικοινωνίες, έρευνα και εκπαίδευση, υγεία, μεταφορές, χρηματοπιστωτικές, κ.α.)
- Στην αύξηση του ποσοστού διάθεσης (εξαγωγών) των θεσσαλικών προϊόντων στις εθνικές και πολύ περισσότερο στις διεθνείς αγορές.
- Στην αξιοποίηση του νέου διεθνούς περιβάλλοντος για την εισροή στο θεσσαλικό παραγωγικό σύστημα των αναγκαίων συντελεστών παραγωγής (π.χ. κεφάλαια, επιχειρηματικότητα, τεχνογνωσία και τεχνολογία, άδειες παραγωγής και πατέντες, εξειδικευμένη εργασία, νέες οργανωτικές μέθοδοι).
- Στη συμμετοχή των θεσσαλικών επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτυώσεων.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη διαμόρφωση ή βελτίωση παραγωγικών υποδομών
- Στην ανάπτυξη των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων
- Στην μεγαλύτερη διείσδυση των τεχνολογιών ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα και ειδικότερα στις ΜΜΕ
- Στην αύξηση και βελτιστοποίηση της διατιθέμενης ψηφιακής πληροφορίας τοπικού ενδιαφέροντος
- Την υποστήριξη καινοτόμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στους τομείς της ΚτΠ
- Στην διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα μέσω ΤΠΕ
- Την αξιοποίηση των νέων μορφών εργασίας, εκπαίδευσης, υγείας κλπ μέσω ΤΠΕ.

Με βάση τα παραπάνω ο **7ος άξονας** προτεραιότητας στοχεύει:

1. Στην ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της θεσσαλικής οικονομίας
2. Στην ενίσχυση της έρευνας της τεχνολογίας και της καινοτομίας
3. Στην ενίσχυση της οικονομίας της γνώσης
4. Στη ψηφιακή σύγκλιση
5. Στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσης και συνεργασίας στον τομέα των επενδύσεων, των επιχειρηματικών συνεργασιών και της έρευνας.

Μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της αναβάθμισης της δημόσιας διοίκησης και μέσω της διασύνδεσης όλων των φορέων τοπικού, περιφερειακού και εθνικού χαρακτήρα, αναμένεται να υποστηριχθεί η διαδικασία της αναδιάρθρωσης και βελτίωσης της παραγωγής, η αύξηση των επενδύσεων, ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων, η αύξηση του βαθμού εξωστρέφειας του θεσσαλικού παραγωγικού συστήματος, η προέλκυση ξένων επενδύσεων, η δημιουργία επιχειρηματικών δικτυώσεων, η οργανωμένη

χωροθέτηση της οικονομικής δραστηριότητας, η βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, η διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης, το εξαγωγικό clustering κ.α. με απώτερο στόχο την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης και της περιφερειακής σύγκλισης.

Επιπροσθέτως, μέσω συντονισμένων παρεμβάσεων επιδιώκεται η διάδοση των νέων τεχνολογιών και η καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού.

Με τις παρεμβάσεις του εν λόγω άξονα επιτυγχάνονται στόχοι της αναπτυξιακής στρατηγικής όπως ο στόχος της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της βελτίωσης των υποδομών, της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης ενώ έμμεσα προάγονται όλοι οι άλλοι στόχοι. Οι δράσεις του άξονα αυτού αναφέρονται στην επόμενη υποενότητα.

Πίνακας 48: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
7.1 Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία	Ενίσχυση της μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας και του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων – ΜΜΕ	Η δράση στοχεύει στην στήριξη του τεχνολογικού επιπέδου των ΜΜΕ της Περιφέρειας. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων θα μπορέσει να επιτευχθεί μέσω της αντικατάστασης των υφιστάμενων εξοπλισμών ή / και μέσω μεταφοράς τεχνογνωσίας, αλλά και μέσω αναβαθμίσεων των υφιστάμενων εξοπλισμών. Η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας μπορεί να γίνει και μέσω της χρήσης πατεντών αλλά και μέσω της προσωρινής παρουσίας ειδικών εμπειρογνομόνων στο χώρο της επιχείρησης. Η δράση αυτή εμφανίζει συνέργειες με τις δράσεις των ΚΕΤΑ, του ΚΕΤΕΑΘ και του ΤΠΘ. Επίσης, έμφαση θα δοθεί στην προώθηση της έρευνας ενδοεπιχειρησιακά ή/και σε συνεργασία με εξωτερικές δομές έρευνας καθώς επίσης και στις τεχνολογικές κοινοπραξίες μεταξύ ΜΜΕ και ερευνητικών μονάδων.
	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης ποιότητας των τοπικών ποιοτικών και άλλων προϊόντων με εξαγωγικό προσανατολισμό	Στόχος της δράσης είναι η διαμόρφωση συνθηκών στην αγορά των τοπικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για την απόκτηση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας (ISO, EMAS, HACCP κλπ).
	Ιδιωτικές Επενδύσεις Μεταποίησης	Η ενίσχυση των επενδύσεων των ιδιωτικών επιχειρήσεων μέσω χρηματοδοτικών κινήτρων είναι ο βασικός στόχος της δράσης. Παράλληλα, επιδιώκεται η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του αναπτυξιακού πλαισίου από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, που είναι δυνητικές αποδέκτες των ευεργετικών τους διατάξεων, ώστε να καταστεί δυνατός ο οργανωτικός και τεχνολογικός τους εκσυγχρονισμός.
	Ιδιωτικές Επενδύσεις Τουρισμού και ενίσχυση τουριστικών καταλυμάτων	Βασικός στόχος της δράσης είναι η προσέλκυση επενδύσεων στο χώρο του τουρισμού και των τουριστικών καταλυμάτων, μέσω του αναπτυξιακού νόμου και σχετικών κανονισμών. Ειδικότερα, η δράση αποσκοπεί στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος Ελλήνων και ξένων επενδυτών με αποδεδειγμένη εμπειρία στην παραγωγή και προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών, αλλά και θετική εικόνα στη διεθνή τουριστική αγορά. Η δράση αυτή συμπεριλαμβάνει και ενέργειες για τον οργανωτικό /διοικητικό εκσυγχρονισμό των Τουριστικών ΜΜΕ.
	Ενίσχυση επενδύσεων σε δυναμικούς κλάδους των υπηρεσιών και εμπορίου	Στόχος της δράσης είναι να ενισχύσει νέες επενδύσεις αλλά και να χρηματοδοτήσει τον εκσυγχρονισμό και βελτίωση επιχειρήσεων σε δυναμικούς τομείς των υπηρεσιών (ενδεικτικά υπηρεσίες πληροφορικής και επικοινωνιών, έρευνας και ανάπτυξης, χρηματοπιστωτικές, υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων, εκδοτικές, υγείας, εκπαίδευσης) αλλά και του εμπορίου (χονδρικού και λιανικού, εξαγωγικού).
	Καινοτόμες Δράσεις και υπηρεσίες Βελτίωσης της Ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ και ΠΜΕ	Στόχος της δράσης είναι να υποστηρίξει την εφαρμογή καινοτόμων σχεδίων (σε επίπεδο προϊόντος, μεθόδων παραγωγής και οργάνωσης) ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστική θέση των ΜΜΕ και ΠΜΕ στην αγορά. Επίσης, η δράση υποστηρίζει τις διαδικασίες, μηχανισμούς και τεχνολογίες που είναι απαραίτητα προκειμένου μια επιχείρηση να ελέγχει και να παρακολουθεί αποτελεσματικά και οικονομικά την εξέλιξη της όλης παραγωγής, διασφαλίζοντας έτσι την ποιότητα των αγαθών και μειώσεις κόστους. Τέλος, ειδική έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη και διάδοση νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων, ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ και των ΠΜΕ.

	Δημιουργία και βελτίωση ερευνητικών υποδομών και έργων	Η δράση αφορά στην υποστήριξη των υφιστάμενων ερευνητικών μονάδων με την παροχή κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής και με την ενίσχυση της ερευνητικής τους δραστηριότητας και αφετέρου στην δημιουργία νέων ερευνητικών υποδομών. Η ενίσχυση της έρευνας θα αναφέρεται πρωτίστως σε βασικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας.
	Περιφερειακό Σύμφωνο Ποιότητας, εξαγωγικό clustering	Στόχος της δράσης είναι η δημιουργία ενός συμφώνου για την προώθηση και διασφάλιση της ποιότητας των θεσσαλικών προϊόντων και υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο.
	Προβολή και προώθηση των θεσσαλικών προϊόντων στην Ελληνική και διεθνή αγορά	Η δράση θα περιλαμβάνει α) ενέργειες αξιοποίησης των ΤΠΕ, β) συμμετοχή σε κλαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, γ) επιχειρηματικές αποστολές, δ) συνεργασία με τους εμπορικούς ακολούθους της χώρας στο εξωτερικό και των ξένων πρεσβειών στην Ελλάδα, ε) αξιοποίηση των διεθνών δικτύων αναζήτησης συνεργασιών καθώς και στημερίδες, για την ενημέρωση των εμπορικών ευκαιριών.
	Διακρατικές – διαπεριφερειακές συνεργασίες με στόχο την Εξωστρέφεια των Θεσσαλικών επιχειρήσεων και οργανισμών.	Στις δράσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται η ενίσχυση συμπράξεων και κοινοπραξιών μεταξύ επιχειρήσεων, η δημιουργία μικτών επιχειρήσεων, η κοινή έρευνα, η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, η διάδοση καλών πρακτικών κυρίως στον αγροδιατροφικό τομέα, η διεθνής δικτύωση και συνεργασία των θεσσαλικών ερευνητικών μονάδων, οργανισμών πιστοποίησης κ.α.
7.2 Ψηφιακή σύγκλιση και αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης	Ανάπτυξη και αξιοποίηση ψηφιακού περιεχομένου με σημαντική τοπική προστιθέμενη αξία	Ανάπτυξη υπηρεσιών και εφαρμογών ΤΠΕ που καλύπτουν τοπικές ανάγκες συναλλαγών (B2C, B2B), αξιοποίηση, ολοκλήρωση και εκμετάλλευση ψηφιοποιημένου πολιτιστικού – τουριστικού περιεχομένου (B2C, B2B), αξιοποίηση και διάθεση πληροφοριών δημόσιου ενδιαφέροντος, εφαρμογές Η/Υ για πληροφόρηση, καταγραφή και αναπαράσταση, δημιουργία εργαλείων για προβολή και διάδοση πολιτιστικών στοιχείων κ.α. Προώθηση καινοτομικών προϊόντων στην τοπική οικονομία.
	Ηλεκτρονικό επιχειρείν	Διεθνείς δικτύσεις και συνεργασίες των θεσσαλικών επιχειρήσεων μέσω των νέων τεχνολογιών και του ηλεκτρονικού επιχειρείν, αυξάνουν την εξωστρέφειά τους μέσω εμπορικών σχέσεων, υπεργολαβιών, συμπράξεων στην παραγωγή και διάθεση, κοινής έρευνας κ.α. Στόχος της δράσης είναι να ενισχύσει δικτύσεις και συνεργασίες μέσω του ηλεκτρονικού επιχειρείν, αλλά και η δημιουργία κατάλληλης ηλεκτρονικής υποδομής για την καλύτερη ενημέρωση των επιχειρήσεων σε θέματα τεχνολογίας, καινοτομίας, εμπορίου, ζήτησης συνεργασιών κ.α. με τη δημιουργία μιας κεντρικής ηλεκτρονικής επιχειρηματικής «βιβλιοθήκης», συνδεδεμένης με τις τοπικές επιχειρήσεις και τους τοπικούς φορείς.
	Εισαγωγή των ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα	Οι σύγχρονες τεχνολογίες στους τομείς της Πληροφόρησης και των Επικοινωνιών (π.χ. ολοκληρωμένα δίκτυα επικοινωνιών, διαδίκτυο, συστήματα τηλεματικής, βάσεις δεδομένων, GIS) συνιστούν καθοριστικά εργαλεία για την οργάνωση και λειτουργία, αλλά και για τη λήψη αποφάσεων
	Εισαγωγή των ΤΠΕ στην δημόσια διοίκηση	Η εισαγωγή των ΤΠΕ στην δημόσια διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση υποστηρίζει την ταχύτερη, αποτελεσματικότερη και με μεγαλύτερη διαφάνεια συναλλαγή των πολιτών με την διοίκηση με δράσεις ψηφιακών υπηρεσιών στοχευμένες στους πολίτες της Περιφέρειας, ισότιμη συμμετοχή αυτών, προώθηση ευρυζωνικών υπηρεσιών, σημεία πρόσβασης των πολιτών.
	Υποστήριξη καινοτόμων επιχειρηματικών σχεδίων σε τομείς ΤΠΕ	Στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση τεχνοβλαστών με προσανατολισμό στις ΤΠΕ, ανάπτυξη ευρυζωνικών υπηρεσιών και περιεχομένων, ανάπτυξη λογισμικού, ανάπτυξη εξωτερικών υποστηρικτικών υπηρεσιών

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αριθμός νέων επιχειρήσεων από επιδοτούμενα προγράμματα	Αριθμός	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	Σύνολο 52628 επιχειρήσεις	300
	Υφιστάμενες επιχειρήσεις που εκσυγχρονίζονται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003		500
	Αριθμός νέων τουριστικών κλινών	Αριθμός	ΕΟΤ /2005	26571 κλίνες	1000
	Αριθμός τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	ΕΟΤ /2005		2500

	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
--	---------	-----------------	------------	------------	-------------

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Ποσοστό αύξησης των επιχειρήσεων	%	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	Σύνολο 52628 επιχειρήσεις	0,57%
	Ποσοστό υφιστάμενων ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται	%	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	Σύνολο 52628 επιχειρήσεις	0,95%
	Ποσοστό αύξησης των τουριστικών κλινών	%	ΕΟΤ /2005	26571 κλίνες	3,76%
	Ποσοστό τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	%	ΕΟΤ /2005	26571 κλίνες	9,41%
	Νέες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται από τις ΜΜΕ	Αριθμός			1000

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 7^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων
- Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων
- Προώθηση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Βελτίωση και ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και αύξηση της απασχόλησης
- Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
- Ανάπτυξη μόνιμων δεσμών μεταξύ ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας
- Ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιδιώκει να έχει τις μέγιστες επιπτώσεις από τους διαθέσιμους πόρους, μέσω της συγκέντρωσης της προσπάθειας (στόχευσης) σε συγκεκριμένους τομείς, κλάδους, περιοχές και κοινότητες. Υπό αυτήν την απαίτηση ο Άξονας Προτεραιότητας 7 επικεντρώνεται κυρίως στη στήριξη του επιχειρηματικού δυναμικού της ΧΕ. Οι ομάδες στόχοι των ωφελούμενων μπορούν να διακριθούν ως εξής:

- ✓ Μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ενίσχυση υφιστάμενων)
- ✓ Νέες επιχειρήσεις (δημιουργία)
- ✓ Τεχνοβλαστοί – spin-offs
- ✓ ΜΚΟ
- ✓ Δημόσιες υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και πολίτες
- ✓ Φορείς – οργανώσεις επιχειρήσεων (Επιμελητήρια)
- ✓ Το ερευνητικό δυναμικό της Περιφέρειας
- ✓ Πολίτες της Θεσσαλίας

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- Συνολικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JEREMIE)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος
- Λοιποί κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο πλαίσιο του ΑΠ 7 θα εξετασθεί το ενδεχόμενο χρήσης της ρήτρας ευελιξίας (σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ 2 του ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και εντός ορίου 10% κατ ανώτατο όριο, παρεμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΚΤ για παρεμβάσεις στους τομείς Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας. Οι δράσεις αυτές εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο προώθησης των στόχων της 1ης Προτεραιότητας του Κανονισμού ΕΚΤ, αναφορικά με την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας επιχειρήσεων και εργοδοτών.

3.5.2 Άξονας 8: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγική

Ο Άξονας επιδιώκει, σε στρατηγικό και επομένως μακροπρόθεσμο ορίζοντα, την προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας και τεχνολογίας για την ενσωμάτωση τους στον παραγωγικό ιστό ως μόνιμων κινητήρων ανάπτυξης - αναβάθμισης - ανταγωνιστικότητας, την επίτευξη της ικανότητας για ενσωμάτωση των καταλληλότερων τεχνολογιών και τη δημιουργία ενός συστήματος προώθησης της καινοτομίας ικανού να προσαρμόζει τις παραγόμενες καινοτομίες στις τοπικές ανάγκες και να υλοποιεί επαρκή έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καλύπτοντας το έλλειμμα σε ΕΤΑ ως προς το μέσο όρο της χώρας, την επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας μέσα από ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού και την αναβάθμιση τομέων και κλάδων προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία - ποιότητα - περιβαλλοντική ευαισθησία, τον πολλαπλασιασμό της εξωστρέφειας και την αντιμετώπιση με επιτυχία των προκλήσεων από την επέκταση του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και από τη συνεχή απελευθέρωση των οικονομικών σχέσεων, τον κατάλληλο συνδυασμό της αναπτυξιακής συνεισφοράς όλων των τομέων και κλάδων, τη μόχλευση ιδιωτικών πόρων, την παραγωγική κινητοποίηση της τοπικής αποταμίευσης και την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, και την παροχή στην τοπική επιχειρηματικότητα όλων των κατάλληλων συνθηκών απελευθέρωσης - τεχνικών υποδομών - δομών στήριξης - εργαλείων ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή. Η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας, και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ. Δράσεις καταπολέμησης του ψηφιακού χάσματος που προσανατολίζονται προς την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες περιλαμβάνονται στον Άξονα 5. «Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας» και δρουν συμπληρωματικά μεταξύ των δυο αξόνων.

Είναι ο Άξονας που κατά προτεραιότητα συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων ως προς την Agenda της Λισσαβόνας.

Ειδικό στόχοι του Άξονα

Ο Άξονας επιτυγχάνει τους στρατηγικούς του στόχους μέσω της ακόλουθης ειδικής στοχοθέτησης:

- ✓ υποστήριξη και αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων εφόσον συμβάλλουν ει δυνατόν άμεσα σε αύξηση των εξαγωγών ή σε μείωση της εισαγωγικής διείσδυσης
- ✓ διασύνδεση των επιχειρήσεων με τα διεθνή συστήματα παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών και εγκατάσταση μόνιμων δεσμών συνεργασίας με διεθνείς επιχειρήσεις, κλαδικά επιλεκτική και τοπικά εξειδικευμένη προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων που συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος και οδηγούν στο σχηματισμό μόνιμων διεθνών συνεργασιών

- ✓ στρατηγική καθοδήγηση της επενδυτικής προσπάθειας προς παραγωγικούς στόχους, συσσωματώσεις, περιοχές και τύπους επιχειρήσεων, που εμφανίζουν τις θετικότερες προοπτικές ή έχουν τις ισχυρότερες ανάγκες
- ✓ υποστήριξη όχι μόνο των ΜΜΕ (που συνιστούν ούτως ή άλλως το προνομιακό πεδίο εφαρμογής των πολιτικών) αλλά και των μεσαίων επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν το κρίριο πρόβλημα της επέκτασης τους
- ✓ αναβάθμιση προς βιομηχανικούς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους "παραδοσιακούς" κλάδους
- ✓ ανάδυση τομέων και δικτύων αριστείας
- ✓ απεξάρτηση του τοπικού τουρισμού από τη διεθνή συγκυρία
- ✓ «επιχειρηματική» αξιοποίηση του περιβάλλοντος και σχέδια προώθησης βιώσιμης παραγωγής
- ✓ δημιουργία ή/και ενίσχυση περιφερειακών πόλων καινοτομίας
- ✓ κάλυψη του ελλείμματος σε έρευνα, καινοτομία και τεχνολογία ως προς το μέσο όρο της χώρας, ενισχυμένη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην ΕΤΑ και κυρίαρχα παραγωγικός προσανατολισμός της ΕΤΑ
- ✓ εμπλουτισμός, αναβάθμιση και αύξηση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων στην ΕΤΑ, συνεργασίες επιχειρήσεων με δια-περιφερειακούς φορείς ΕΤΑ
- ✓ υποκατάσταση της επιχειρηματικότητας ανάγκης από την εταιρική επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων και διεύρυνση της επιχειρηματικής βάσης στους τομείς που έως σήμερα λειτουργούν υπό ανεπίκαιρες μορφές και αναβάθμιση και απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και κανονιστικού πλαισίου
- ✓ ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον τομέα του Τουρισμού, με προώθηση κατά προτεραιότητα σχεδίων που αποσκοπούν στην ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- ✓ ένταξη του εμπορίου και των συνοδευτικών υπηρεσιών στο παραγωγικό σύστημα, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων και επιχειρήσεων που χαρακτηρίζονται από έντονη εξωστρέφεια και εξαγωγικό προσανατολισμό και επέκταση των δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών
- ✓ ανάπτυξη και αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων χρηματοοικονομικής υποστήριξης με Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
- ✓ εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών και χωροταξική διευθέτηση της παραγωγικής δραστηριότητας
- ✓ συγκρότηση ενιαίου, δικτυακού, ορθολογικού και πελατοκεντρικού συστήματος δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας
- ✓ αξιοποίηση των υλοποιηθέντων έργων υποδομών για την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων με στόχο την ενεργοποίηση των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν
- ✓ προώθηση της χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις και ανασχεδιασμός διαδικασιών του Δημόσιου τομέα
- ✓ ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην ελληνική οικονομία
- ✓ προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ
- ✓ βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ – ισότιμη συμμετοχή των πολιτών στην "Ψηφιακή Ελλάδα", ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών Δημόσιας Διοίκησης για τον πολίτη.

Πίνακας 49: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
-------------------	---------	-------------------

<p>8.1. Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων</p>	<p>αύξηση εξαγωγών ή μείωση εισαγωγικής διείσδυσης</p> <p>διασύνδεση με διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής</p> <p>εγκατάσταση μόνιμων συνεργασιών με διεθνείς επιχειρήσεις</p> <p>προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος</p> <p>ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας</p> <p>προστασία του περιβάλλοντος και περιβαλλοντική διαχείριση</p> <p>επιχειρηματική αξιοποίηση του ζητήματος της προστασίας του περιβάλλοντος</p> <p>εξοικονόμηση και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα.</p> <p>αναβάθμιση μεσαίων επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα επέκτασης</p> <p>αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους.</p>	<p>Οι δράσεις συμβάλλουν σε: αύξηση εξαγωγών ή μείωση εισαγωγικής διείσδυσης, διασύνδεση με διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής, εγκατάσταση μόνιμων συνεργασιών με διεθνείς επιχειρήσεις, προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος, ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας, προστασία του περιβάλλοντος και περιβαλλοντική διαχείριση, επιχειρηματική αξιοποίηση του ζητήματος της προστασίας του περιβάλλοντος, εξοικονόμηση και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Τα Επιχειρηματικά Σχέδια θα διακρίνονται και θα αξιολογούνται αντιστοίχως, εφόσον στοχεύουν σε: αναβάθμιση μεσαίων επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα επέκτασης και αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους.</p>
<p>8.2. Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης των επιχειρηματικών δικτύων</p>	<p>ανάδυση τομέων, κλάδων, δικτύων και περιοχών αριστείας</p> <p>αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους.</p> <p>επέκταση δικτύων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών</p> <p>ανάπτυξη συνεργιών αγροτικού τομέα – δευτερογενούς τομέα - τουρισμού – πολιτισμού – ναυτιλίας</p> <p>ποιοτική αναβάθμιση προϊόντος – υπηρεσίας</p> <p>αξιοποίηση / προστασία της περιβαλλοντικής διάστασης.</p>	<p>Οι δράσεις στοχεύουν στα εξής: ανάδυση τομέων, κλάδων, δικτύων και περιοχών αριστείας, αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους. Τα Επιχειρηματικά Σχέδια θα διακρίνονται και θα αξιολογούνται αντιστοίχως, εφόσον στοχεύουν σε: επέκταση δικτύων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών, ανάπτυξη συνεργιών αγροτικού τομέα – δευτερογενούς τομέα - τουρισμού – πολιτισμού – ναυτιλίας, ποιοτική αναβάθμιση προϊόντος – υπηρεσίας και αξιοποίηση / προστασία της περιβαλλοντικής διάστασης.</p>
<p>8.3. Ολοκληρωμένα Προγράμματα στήριξης της «τοποθέτησης» των τοπικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα με συλλογικό τρόπο</p>	<p>οργανωμένη προβολή συστημάτων MME</p> <p>συμμετοχή σε δίκτυα</p> <p>ανάπτυξη διεθνών δικτύων πωλήσεων</p> <p>ανταλλαγή εμπειριών</p>	<p>Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην οργανωμένη προβολή συστημάτων MME, στη συμμετοχή σε δίκτυα, στην ανάπτυξη διεθνών δικτύων πωλήσεων και στην ανταλλαγή εμπειριών.</p>
<p>8.4. Ολοκληρωμένα Προγράμματα για ενίσχυση</p>	<p>δημιουργία Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας</p>	<p>Στα επί μέρους έργα και σχέδια της δράσης περιλαμβάνονται: δημιουργία Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας, ίδρυση νέων επιχειρήσεων (start-ups), μεσοπρόθεσμη υποστήριξη της «γέννησης» και ωρίμανσης των επιχειρηματικών πρωτο-</p>

<p>ση της ETA και για παραγωγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Έρευνας,</p>	<p>ίδρυση νέων επιχειρήσεων (start-ups)</p> <p>μεσοπρόθεσμη υποστήριξη της «γέννησης» και ωρίμανσης των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (after start-up care & support – ASUCS)</p> <p>συμμετοχή σε εθνικά Προγράμματα της ΓΓΕΤ</p> <p>συμμετοχή σε προγράμματα διμερών, πολυμερών και περιφερειακών συνεργασιών ETA</p> <p>δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών έντασης γνώσης (clusters) μονο- ή και πολυ-επιστημονικής προσέγγισης</p> <p>πρόσβαση σε Ευρωπαϊκές E&T υποδομές</p> <p>συμμετοχή στο Πρόγραμμα «Επιβράβευση» (BONUS και BONUS-PLUS και στο Πρόγραμμα Προώθησης Υπηρεσιών Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας</p> <p>δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin-off και spin-out)</p> <p>υποστήριξη Θερμοκοιτίδων Επιχειρήσεων</p> <p>δημιουργία περιφερειακού «one stop shop» για παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης σε E&T ζητήματα.</p>	<p>βουλιών (after start-up care & support – ASUCS), συμμετοχή σε εθνικά Προγράμματα της ΓΓΕΤ, συμμετοχή σε προγράμματα διμερών, πολυμερών και περιφερειακών συνεργασιών ETA, δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών έντασης σε Ευρωπαϊκές E&T υποδομές, συμμετοχή στο Πρόγραμμα «Επιβράβευση» (BONUS και BONUS-PLUS και στο Πρόγραμμα Προώθησης Υπηρεσιών Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin-off και spin-out), υποστήριξη Θερμοκοιτίδων Επιχειρήσεων και δημιουργία περιφερειακού «one stop shop» για παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης σε E&T ζητήματα.</p>
<p>8.5. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού - αναδιάρθρωσης του τουριστικού τομέα</p>	<p>επέκταση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος</p> <p>δημιουργία - επέκταση – εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων ειδικής υποδομής για την ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού</p> <p>προσέλκυση επισκεπτών υψηλής εισοδηματικής στάθμης, άμβλυση εποχικότητας και διάχυση των τουριστικών ροών στο σύνολο του εδάφους της Περιφέρειας</p> <p>ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ τουριστικών επιχειρήσεων και άλλων για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών νέων υπηρεσιών, οικονομίες κλίμακας, προώθηση της τεχνολογικής και οργανωτικής καινοτομίας, διάχυση καλών πρακτικών, διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, εφαρμογή προτύπων περιβαλλοντικής και ενεργειακής διαχείρισης</p> <p>προβολή θεματικών μορφών τουρισμού και γενική τουριστική προβολή, δημιουργία κέντρων πληροφόρησης.</p>	<p>Οι δράσεις περιλαμβάνει τα εξής: επέκταση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, δημιουργία - επέκταση – εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων ειδικής υποδομής για την ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, προσέλκυση επισκεπτών υψηλής εισοδηματικής στάθμης, άμβλυση εποχικότητας και διάχυση των τουριστικών ροών στο σύνολο του εδάφους της Περιφέρειας, ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ τουριστικών επιχειρήσεων και άλλων για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών νέων υπηρεσιών, οικονομίες κλίμακας, προώθηση της τεχνολογικής και οργανωτικής καινοτομίας, διάχυση καλών πρακτικών, διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, εφαρμογή προτύπων περιβαλλοντικής και ενεργειακής διαχείρισης και προβολή θεματικών μορφών τουρισμού και γενική τουριστική προβολή, δημιουργία κέντρων πληροφόρησης.</p>

8.6. Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξη Ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.	<p>διεύρυνση της επιχειρηματικής βάσης στους τομείς που σήμερα λειτουργούν υπό ανεπίκαιρες μορφές</p> <p>υποκατάσταση της επιχειρηματικότητας ανάγκης από εταιρική επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων</p> <p>ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη σήμερα επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττονται από αποβιομηχάνιση και ανεργία (δράσεις «μη-ενισχύσεων»)</p> <p>ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες (νέα επιχειρηματικότητα)</p> <p>απόκτηση επιχειρηματικής αριστείας και σύνδεση της με τη διάχυση καλών πρακτικών σε νέους επιχειρηματίες</p> <p>δράσεις διεθνούς ανταλλαγής εμπειριών επιχειρήσεων</p> <p>αύξηση των ηλεκτρονικά παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και σταδιακή υποκατάσταση συναλλαγών με ηλεκτρονικές</p> <p>καλλιέργεια της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και ανάπτυξη συστημάτων κοινωνικής εταιρικής ευθύνης</p> <p>ανάπτυξη - λειτουργία ομογενοποιημένου ολοκληρωμένου συστήματος επιτήρησης της αγοράς</p> <p>επέκταση των θεσμών σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα</p> <p>αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πληροφορικής στις δημόσιες συμβάσεις</p> <p>προώθηση του Ηλεκτρονικού Εμπορίου.</p> <p>συγκρότηση ενιαίου δικτύου δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, μεταφοράς τεχνολογίας κλπ, με αξιοποίηση και του εργαλείου των ΣΔΙΤ</p> <p>εκσυγχρονισμό Επιμελητηρίων και διασύνδεσή τους με αποκεντρωμένες υποδομές επιχειρηματικότητας και απασχολησιμότητας</p> <p>υποστήριξη υποδομών Ποιότητας.</p>	<p>Οι δράσεις συμβάλλουν σε: διεύρυνση της επιχειρηματικής βάσης στους τομείς που σήμερα λειτουργούν υπό ανεπίκαιρες μορφές, υποκατάσταση της επιχειρηματικότητας ανάγκης από εταιρική επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων, ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη σήμερα επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττονται από αποβιομηχάνιση και ανεργία (δράσεις «μη-ενισχύσεων»), ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες (νέα επιχειρηματικότητα), απόκτηση επιχειρηματικής αριστείας και σύνδεση της με τη διάχυση καλών πρακτικών σε νέους επιχειρηματίες, δράσεις διεθνούς ανταλλαγής εμπειριών επιχειρήσεων, αύξηση των ηλεκτρονικά παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και σταδιακή υποκατάσταση συναλλαγών με ηλεκτρονικές, καλλιέργεια της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και ανάπτυξη συστημάτων κοινωνικής εταιρικής ευθύνης, ανάπτυξη - λειτουργία ομογενοποιημένου ολοκληρωμένου συστήματος επιτήρησης της αγοράς, επέκταση των θεσμών σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πληροφορικής στις δημόσιες συμβάσεις, προώθηση του Ηλεκτρονικού Εμπορίου, συγκρότηση ενιαίου δικτύου δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, μεταφοράς τεχνολογίας κλπ, με αξιοποίηση και του εργαλείου των ΣΔΙΤ, εκσυγχρονισμό Επιμελητηρίων και διασύνδεσή τους με αποκεντρωμένες υποδομές επιχειρηματικότητας και απασχολησιμότητας και στην υποστήριξη υποδομών Ποιότητας.</p> <p>Κύριο μέσο βελτίωσης της παραγωγικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας αποτελεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία και ειδικότερα με δράσεις που σχετίζονται με την ενίσχυση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών από τις ΜΜΕ της Περιφέρειας, τόσο σε ό,τι αφορά νέες επενδύσεις σε ΤΠΕ όσο και σε ό,τι αφορά κίνητρα για την τόνωση της χρήσης τους. Επίσης, σημαντικά οφέλη αναμένεται να προέλθουν από δράσεις για την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας για νέες τεχνολογίες, διάχυση Ευρωπαϊκών και εθνικών καλών πρακτικών σε ΤΠΕ (μέσω παρεμβάσεων ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου εκπαιδευτικού χαρακτήρα), προγραμμάτων κατάρτισης για στελέχη επιχειρήσεων για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων που θα συνδυαστεί με δράσεις ψηφιακής διάχυσης. Η προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν τις ΤΠΕ θα πραγματοποιηθεί με δράσεις ανάπτυξης εφαρμογών για την προβολή και προώθηση επιτυχημένων παραδειγμάτων επιχειρηματικότητας, την ενημέρωση επιχειρηματιών για τις διαδικασίες έναρξης, λειτουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων, όπως και ανάπτυξη δομών ενεργού στήριξης της επιχειρηματικότητας μέσω της αξιοποίησης επιχειρηματικών ιδεών σε θέματα ΤΠΕ, εξεύρεσης χρηματοδοτικών εργαλείων, βασικής χρηματοδότησης, κατευθύνσεων επέκτασης των επιχειρηματικών ιδεών και διοικητικής υποστήριξης (π.χ. δημιουργία portals, ηλεκτρονικά one-stop shops, εφαρμογών διάθεσης ψηφιακού περιεχομένου και προϊόντων και help desks).</p>
8.7. Επιχειρημα-	Venture και Seed Capital	Ο βασικός στόχος των δράσεων είναι η προώθηση των εργαλείων του Venture

<p>τικά Σχέδια ίδρυσης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων και επέκτασή τους και στους τομείς του εμπορίου, του τουρισμού και των υπηρεσιών</p>	<p>Business Angels και Mentoring.</p>	<p>και Seed Capital και των Business Angels και Mentoring.</p>
<p>8.8. Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται</p>	<p>Προώθηση της επιχειρηματικής διάστασης στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος. ανάπτυξη Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και πρόληψη - αντιμετώπιση επιχειρηματικά σχέδια επέκτασης ή δημιουργίας νέων Επιχειρηματικών Πάρκων μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε Ε.Π. δημιουργία εξειδικευμένων βιομηχανικών και εμπορικών υποδομών με συμμετοχή δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) ενίσχυση υποδομών Εφοδιαστικής Αλυσίδας ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών συμπαραγωγής ενέργειας ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών.</p>	<p>Οι δράσεις στοχεύουν σε: προώθηση της επιχειρηματικής διάστασης στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος, ανάπτυξη Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και πρόληψη – αντιμετώπιση, επιχειρηματικά σχέδια επέκτασης ή δημιουργίας νέων Επιχειρηματικών Πάρκων, μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε Ε.Π., δημιουργία εξειδικευμένων βιομηχανικών και εμπορικών υποδομών με συμμετοχή δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), ενίσχυση υποδομών Εφοδιαστικής Αλυσίδας, ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών συμπαραγωγής ενέργειας και ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών.</p>
<p>8.9. Εκσυγχρονισμός των τουριστικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται</p>	<p>έργα για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, δημιουργία ζωνών υποδοχής σκαφών σε εμπορικούς λιμένες αναβάθμιση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό υποδομών χειμερινού τουρισμού δημιουργία θεματικών πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης πολιτιστικών ή φυσιολατρικών ή αρχαιολογικών και ιστορικών διαδρομών ανάδειξη, προστασία και διαχείριση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, περιοχών NATURA κλπ (σε συνέργια με δράσεις Α.Π. 2). βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης με χρήση νέων τεχνολογιών (σε συνέργια με δράσεις Α.Π. 2 ανάπτυξη επενδύσεων στον τομέα του Πολιτισμού, με έμφαση στην προστασία των αρχαιοτήτων και τη διαχείριση των συναφών πνευματικών δικαιωμάτων</p>	<p>Ενίσχυση επενδύσεων σε τομείς όπως η ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, η αναβάθμιση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό υποδομών χειμερινού τουρισμού, η δημιουργία θεματικών πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης και η ανάδειξη, προστασία και διαχείριση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, περιοχών NATURA κλπ (σε συνέργια με δράσεις Α.Π. 2). Επίσης σε συνέργια με τις δράσεις καταπολέμησης του ψηφιακού χάσματος θα υλοποιηθούν δράσεις για χρήση νέων τεχνολογιών για την βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης</p>

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αριθμός επιχειρήσεων που ωφελούνται από δράσεις Έρευνας & Ανάπτυξης Καινοτομίας		ΥΠΑΝ/ ΓΓΕΤ	0 - *	35
	Αριθμός Περιφερειακών Πόλων Καινοτομίας ETA		ΥΠΑΝ/ ΓΓΕΤ	0	1
	Αριθμός υφιστάμενων επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται -ΓΓΒ, Εμπόριο, Τουρισμός-		ΥΠΑΝ	0 - *	1097
	Αριθμός υφιστάμενων ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται - βελτιώνονται		ΥΠΑΝ	0 - *	1062
	Αριθμός επιχειρήσεων που δημιουργούνται από επιδοτούμενα προγράμματα		ΥΠΑΝ	*	68
	Αριθμός τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται		ΥΠΑΝ	0 - *	5706
	Αριθμός νέων τουριστικών κλινών		ΥΠΑΝ	*	1279
	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων εναλλακτικών μορφών τουρισμού		ΥΠΑΝ	*	3
	Πλήθος τουριστικών πολιτιστικών υποδομών που υποστηρίζονται		ΥΠΑΝ/ΓΤΒ	*	3
	Αριθμός υποδομών εγκατάστασης υποδοχής επιχειρήσεων που γίνονται παρεμβάσεις		ΥΠΑΝ / ΓΓΒ	*	1
	Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία	Αριθμός	ΕΥΔ ΚτΠ	205	1.136
	Δημιουργούμενες & Νέες Επιχειρήσεις που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και Χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία	Αριθμός	ΕΥΔ ΚτΠ	0	28
	Χρηματοδοτούμενοι κόμβοι παροχής ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις	Αριθμός	ΕΥΔ ΚτΠ	0	2

* Η Τιμή Βάσης θα εξειδικευτεί άμεσα

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αριθμός νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την ενίσχυση των επιχειρήσεων		ΥΠΑΝ	0	1626
	Ποσοστό τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται			28965	20%
	Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από Δομές Στήριξης		ΥΠΑΝ/ ΓΤΒ		2346
	Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Παραγγελιών	%		1,12%	1,47%
	Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Πληρωμών για Πωλήσεις μέσω Διαδικτύου	%		0,10%	0,22%
	Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν Δημιουργούμενες Υπηρεσίες του Δημοσίου που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	% επί του συνόλου των επιχειρήσεων της χώρας		78,37%	86,65%

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 8^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων
- Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων
- Προώθηση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Βελτίωση και ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και αύξηση της απασχόλησης
- Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
- Ανάπτυξη μόνιμων δεσμών μεταξύ ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιδιώκει να έχει τις μέγιστες επιπτώσεις από τους διατιθέμενους πόρους, μέσω της συγκέντρωσης της προσπάθειας (στόχευσης) σε συγκεκριμένους τομείς, κλάδους, περιοχές και κοινότητες. Υπό αυτήν την απαίτηση ο Άξονας Προτεραιότητας 8 επικεντρώνεται στη στήριξη του επιχειρηματικού δυναμικού της ΧΕ. Οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες αποτελούν τους κύριους ωφελούμενους των παρεμβάσεων του άξονα. Οι δράσεις Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Περιφέρειας, ανάλογα και με τους επιμέρους στόχους τους, θα είναι ανοικτές και σε συνεργασίες και δικτυώσεις με φορείς των άλλων περιφερειών της χώρας καθώς και με αντίστοιχους φορείς άλλων χωρών.

Αναλυτικότερα, οι ομάδες στόχοι των ωφελούμενων επιχειρήσεων μπορούν να διακριθούν ανά τομέα και μέγεθος:

- ✓ Μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- ✓ Επιχειρήσεις μεταποιητικού κλάδου
- ✓ Επιχειρήσεις τομέα υπηρεσιών και εμπορίου
- ✓ Επιχειρήσεις τουριστικού κλάδου
- ✓ Επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας
- ✓ Επιχειρήσεις «παραδοσιακών» κλάδων
- ✓ Νέες επιχειρήσεις
- ✓ Τεχνοβλαστοί – spin-offs

Στους ωφελούμενους επιχειρηματίες διακρίνονται οι ομάδες στόχοι:

- ✓ Υπαρχόντων επιχειρηματιών
- ✓ Νέων επιχειρηματιών
- ✓ Γυναικών επιχειρηματιών
- ✓ ΑΜΕΑ επιχειρηματιών
- ✓ Δυνητικών επιχειρηματιών (ευρύτερου πληθυσμού - επιστημόνων – ερευνητών).

Στις ομάδες στόχους του επιχειρηματικού δυναμικού συγκαταλέγονται επίσης:

- ✓ Δημόσιες υπηρεσίες προς επιχειρήσεις
- ✓ Φορείς – οργανώσεις επιχειρήσεων (Επιμελητήρια)

Η δεύτερη βασική ομάδα ωφελούμενων του Άξονα Προτεραιότητας 8 είναι το ερευνητικό δυναμικό της περιοχής ΧΕ. Αναλυτικότερα οι ομάδες στόχοι είναι:

- ✓ Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και ΤΕΙ
- ✓ Τεχνολογικά Πάρκα και πόλοι καινοτομίας
- ✓ Ερευνητικά εργαστήρια
- ✓ Τμήματα Ε&Α
- ✓ Ινστιτούτα Έρευνας και Τεχνολογίας
- ✓ Ερευνητές
- ✓ Γυναίκες ερευνητές

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JEREMIE - JESSICA)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.5.3 Άξονας 9: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ – ΣΤΟΧΟΙ

Ο Άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει κατηγορίες παρεμβάσεων που αναμένεται να βελτιώσουν την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, μέσω προώθησης της ψηφιακής σύγκλισης και βελτίωσης της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων.

Για την επίτευξη του στόχου απαιτείται πέραν της κλασσικής μεθόδου υποστήριξης της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας μέσω επενδυτικών κινήτρων, η υιοθέτηση και αξιοποίηση των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και εισαγωγή επιχειρηματικών καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία.

Σημαντικοί προσδιοριστικοί παράγοντες επιτυχίας στην προσπάθεια αυτή αναδεικνύονται i) η ύπαρξη μιας δημόσιας διοίκησης ευέλικτης, αποτελεσματικής, δεκτικής στη χρήση και αξιοποίηση των εφαρμογών που προκύπτουν από την εισαγωγή των ΤΠΕ, ii) η αξιοποίηση του αξιόλογου ερευνητικού και επιστημονικού δυναμικού της Περιφέρειας μέσω συνεργασιών της επιχειρηματικής κοινότητας με τα Ινστιτούτα και τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Περιφέρειας για την ανάπτυξη νέων ή βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών σε τομείς προτεραιότητας για την Ήπειρο.

Πίνακας 50: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
9.1. Βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής με αξιοποίηση των ΤΠΕ	1. Εισαγωγή, χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ από επιχειρήσεις	Η δράση στοχεύει στην ενίσχυση επιχειρήσεων ώστε να βελτιώσουν τη λειτουργία και ανταγωνιστικότητά τους μέσω της χρήσης των νέων ΤΠΕ.
	2. Ανάπτυξη εφαρμογών και δημιουργία υπηρεσιών μέσω αξιοποίησης των ΤΠΕ σε τομείς προτεραιότητας για την Ήπειρο	Στόχος είναι να αναπτυχθεί η εφαρμογή και η δημιουργία υπηρεσιών των ΤΠΕ σε κλάδους που είναι ζωτικής σημασίας για την περιφέρεια.
	3. Ψηφιακός εκσυγχρονισμός της Περιφερειακής Δημόσιας Διοίκησης	Η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησης εξαρτάται σημαντικά από τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Στόχος της δράσης είναι κατά συνέπεια η αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας από τη Περιφερειακή Διοίκηση.
	4 Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ-ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην ψηφιακή Ελλάδα	Η ευρύτερη διάδοση των ΤΠΕ θα βελτιώνει την καθημερινότητα του πολίτη. Για το σκοπό αυτό απαραίτητο είναι να μην υπάρχουν αποκλεισμοί ή εμπόδια στη διάδοσή της. Σκοπός της δράσης είναι η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των πολιτών στο νέο κόσμο των ψηφιακών τεχνολογιών και υπηρεσιών.
	5 Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη	Η εφαρμογή της ψηφιακής τεχνολογίας για την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τον πολίτη θα συνέβαλε στον εκσυγχρονισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης και στην καθημερινότητα των πολιτών.
9.2. Ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας της Περιφέρειας για την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών	1. Δημιουργία – ανάπτυξη περιφερειακών πόλων καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας για την Ήπειρο	Μέσω των πόλων καινοτομίας η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και διαδικασιών στην παραγωγή, σε τομείς προτεραιότητας για την Περιφέρεια.
	2. Ενίσχυση των υποδομών E&TA σε τομείς προτεραιότητας για την περιφερειακή οικονομία	Η δράση στοχεύει στη δημιουργία ή/και ενίσχυση υφιστάμενων υποδομών έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (π.χ. ερευνητικά ινστιτούτα, πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, επιχειρήσεις) με στόχο την ανάπτυξη της έρευνας σε τομείς που ενδιαφέρουν την περιφέρεια.

	3. Ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη ή βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών	Η δράση προβλέπει την ενίσχυση των ΜΜΕ ώστε να αναπτύξουν ή βελτιώσουν την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών.
	4. Ανάπτυξη δικτύων για τη μεταφορά τεχνολογίας και τη διερεύνηση των τεχνολογικών προοπτικών σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας	Στόχος της δράσης είναι να ενισχύσει την ανάπτυξη δικτύων μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνολογίας υπέρ των τοπικών επιχειρήσεων σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας. Επίσης οι δράσεις Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Περιφέρειας, ανάλογα και με τους επιμέρους στόχους τους, θα είναι ανοιχτές και σε συνεργασίες και δικτυώσεις με τους φορείς των άλλων περιφερειών της χώρας καθώς και με αντίστοιχους φορείς άλλων χωρών.
9.3. Προώθηση της επιχειρηματικότητας – Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος	1 Ενίσχυση συλλογικών ή κλαδικών φορέων για την ανάπτυξη δράσεων επιχειρηματικής εξωστρέφειας για επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας	Οι συμπράξεις επιχειρήσεων (π.χ. ομάδες, clusters, επιμελητήρια) δύνανται να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας κατά την ανάπτυξη δράσεων εξωστρέφειας (π.χ. εξαγωγές, προμήθειες, δίκτυα πωλήσεων στο εξωτερικό, συμμετοχή σε εκθέσεις, υπεργολαβίες κ.α.). Η δράση προβλέπει την στήριξη αυτών των δράσεων και πρωτοβουλιών.
	2 Δημιουργία ή βελτίωση οργανωμένων χώρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων	Επιχειρηματικές και παραγωγικές υποδομές όπως είναι οι οργανωμένοι χώροι (π.χ. ΒΕΠΕ, εμπορικοί χώροι κ.α.) δύνανται να συμβάλουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και στην προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων. Στην κατεύθυνση στοχεύει και η παρούσα δράση.
	3 Ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων στους τομείς των υπηρεσιών, του εμπορίου και της μεταποίησης	Σκοπός της δράσης είναι η ενίσχυση των επενδύσεων στους τομείς των υπηρεσιών, του εμπορίου και της μεταποίησης.
	4 Ενίσχυση μηχανισμών ή κέντρων παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης στις ΜΜΕ	Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα εύρεσης υποστηρικτικών υπηρεσιών. Σκοπός της δράσης είναι να διευκολύνει τις επιχειρήσεις αυτές στην πρόσβασή τους σε υπηρεσίες μέσω της δημιουργίας νέων μηχανισμών ή κέντρων παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών.

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ

Το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας

ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αριθμός επιχειρήσεων που θα ενταχθούν από τα προγράμματα	Αριθμός	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	25247	410
	Αριθμός τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	ΕΣΥΕ /2005	10933	400

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Ποσοστό τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	%	ΕΣΥΕ /2005	10933	3,65
	Αριθμός νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από τις ΜΜΕ	Αριθμός	ΠΕΠ Ηπείρου 2000 - 2006	820	180

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 9^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων

- Προώθηση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Βελτίωση και ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και αύξηση της απασχόλησης
- Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
- Ανάπτυξη μόνιμων δεσμών μεταξύ ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

Στο πλαίσιο του ΑΠ 9 θα εξετασθεί το ενδεχόμενο χρήσης της ρήτρας ευελιξίας (σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ 2 του ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και εντός ορίου 10% κατ ανώτατο όριο, παρεμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΚΤ για παρεμβάσεις στους τομείς Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας. Οι δράσεις αυτές εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο προώθησης των στόχων της 1ης Προτεραιότητας του Κανονισμού ΕΚΤ, αναφορικά με την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας επιχειρήσεων και εργοδοτών.

3.6. Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής

Γενικός στόχος – περιγραφή

Η ενότητα στοχεύει στην έγκαιρη προετοιμασία και εύρυθμη υλοποίηση του ΠΕΠ. Η εμπειρία της Γ' Προγραμματικής περιόδου κατέδειξε ότι πρέπει να δοθεί έμφαση αφενός στην χρηματοδότηση ενεργειών ωρίμανσης δράσεων (Επιχειρησιακά Σχέδια, Μελέτες Σκοπιμότητας, Μελέτες Κόστους-Οφέλους, κ.λ.π.) και αφετέρου στην υποβοήθηση των φορέων υλοποίησης για την κάλυψη των διαχειριστικών αδυναμιών τους.

Ειδικό στόχοι

- Προπαρασκευή
- Διαχείριση και Παρακολούθηση
- Αξιολόγηση
- Πληροφόρηση και Έλεγχος
- Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών υλοποίησης.

3.6.1 Άξονας 10: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας

Ο 10ος Άξονας προτεραιότητας στοχεύει στην έγκαιρη προετοιμασία και εύρυθμη υλοποίηση του ΠΕΠ.

Η εμπειρία της Γ' Προγραμματικής περιόδου κατέδειξε ότι πρέπει να δοθεί έμφαση αφενός στην έγκαιρη χρηματοδότηση ενεργειών ωρίμανσης δράσεων (Επιχειρησιακά Σχέδια, Μελέτες Σκοπιμότητας, Μελέτες Κόστους-Οφέλους, κ.λ.π.) και αφετέρου στην υποβοήθηση των φορέων υλοποίησης για την κάλυψη των διαχειριστικών αναγκών - αδυναμιών τους.

Οι προς χρηματοδότηση δράσεις εμπίπτουν στις εξής κατηγορίες:

- Προπαρασκευή
- Διαχείριση και Παρακολούθηση
- Αξιολόγηση
- Πληροφόρηση και Έλεγχος
- Διάδοση καλών πρακτικών
- Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών υλοποίησης.

Πίνακας 51: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
10.1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και έλεγχο του προγράμματος	Η δράση περιλαμβάνει επιχειρησιακά σχέδια, μελέτες κόστους οφέλους, σχέδια μάρκετινγκ θεσσαλικών κλάδων και τομέων, έρευνες, μελέτες πιστοποίησης θεσσαλικών προϊόντων και υπηρεσιών, μελέτες για την εφαρμογή της Κοινοτικής νομοθεσίας, λοιπές μελέτες για την προετοιμασία, υλοποίησης και παρακολούθηση του ΠΕΠ, συμβουλευτικές-διαχειριστικές υπηρεσίες που αφορούν στην υλοποίηση του Προγράμματος, κ.λ.π.
	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αξιολόγηση του προγράμματος	Η δράση περιλαμβάνει την χρηματοδότηση αξιολογήσεων στρατηγικής και επιχειρησιακής φύσης για την παρακολούθηση της εξέλιξης και την υποστήριξη του προγράμματος
	Χρηματοδότηση των δράσεων Πληροφόρησης – Δημοσιότητας του Προγράμματος	Η δράση περιλαμβάνει την χρηματοδότηση της υλοποίησης του προγράμματος Πληροφόρησης και Δημοσιότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-13, την διάδοση καλών πρακτικών καθώς και την χρηματοδότηση των ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης φορέων και πολιτών κλπ.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Εξασφάλιση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, διαχείρισης και υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αναγκαίων λειτουργιών
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τελικών δικαιούχων, φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και της Ε.Ε.
- Εξασφάλιση της έγκαιρης και ισότιμης ενημέρωσης των δυνητικών Τελικών Δικαιούχων, της προβολής και της δημοσιότητας των παρεμβάσεων
- Ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την υλοποίηση των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών στόχων της περιοχής.

Ωφελούμενοι

Τελικοί Δικαιούχοι, Υπηρεσίες της Περιφέρειας

3.6.2 Άξονας 11: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγική

Ο Άξονας επιδιώκει να κάλυψη χρηματοδοτικές ανάγκες για την προπαρασκευή, διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος καθώς και δράσεις δημοσιότητας, ελέγχου και ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίησή του.

Στόχοι του Άξονα

Κύριος στόχος του Άξονα είναι η υποστήριξη του σχεδιασμού, εφαρμογή παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος με στόχο την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή του, μέσω ενεργειών που σχετίζονται με την αντιμετώπιση τυχών προβλημάτων εφαρμογής, την αναγκαία εξειδίκευση του σε επιμέρους θέματα, την επιτάχυνση των διαδικασιών εφαρμογής και την αρτιότερη πληροφόρηση των ενδιαφερομένων φορέων και των πολιτών. Ο Άξονας μέσω των δράσεων πληροφόρησης αναμένεται επίσης να συμβάλει στην τήρηση των απαραίτητων διαδικασιών διαφάνειας.

Πίνακας 52: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
11.1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και επιθεώρηση του προγράμματος	
	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αξιολόγηση του προγράμματος, μελετών και ενεργειών πληροφόρησης-δημοσιότητας	

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Εξασφάλιση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, διαχείρισης και υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αναγκαίων λειτουργιών
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τελικών δικαιούχων, φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και της Ε.Ε.
- Εξασφάλιση της προβολής και της δημοσιότητας των παρεμβάσεων
- Ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την υλοποίηση των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών στόχων της περιοχής.

Ωφελούμενοι

Τελικοί Δικαιούχοι, Υπηρεσίες της Περιφέρειας

3.6.3 Άξονας 12: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΤΟΧΟΙ

Ο συγκεκριμένος Άξονας αφορά στην υλοποίηση παρεμβάσεων για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Πίνακας 53: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
12.1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και έλεγχο του προγράμματος	
	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αξιολόγηση του προγράμματος	
	Χρηματοδότηση των δράσεων Πληροφόρησης – Δημοσιότητας του Προγράμματος	

ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΣ

Τελικοί Δικαιούχοι, Υπηρεσίες της Περιφέρειας

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Εξασφάλιση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, διαχείρισης και υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αναγκαίων λειτουργιών
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τελικών δικαιούχων, φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και της Ε.Ε.
- Εξασφάλιση της προβολής και της δημοσιότητας των παρεμβάσεων
- Ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την υλοποίηση των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών στόχων της Περιφέρειας.

3.7 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των προτεραιοτήτων του ΕΠ της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες

Οι παρακάτω Πίνακες 54-60 αποτυπώνουν τη συνάφεια μεταξύ των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος και των εθνικών και ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων. Εύκολα διαπιστώνεται ο υψηλός βαθμός συνάφειας και εύλογα αναμένεται ότι η υλοποίηση των δράσεων των αξόνων της ΧΕ ΘΣΗ θα συμβάλλει και στην υλοποίηση των εθνικών και ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων.

Πίνακας 54:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 1)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 1		
	Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση		
	Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών	Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη	Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη
Άξονας 1	++		+
Άξονας 2	++		+
Άξονας 3	++		+
Άξονας 4	+	++	++
Άξονας 5	+	++	++
Άξονας 6	+	++	++
Άξονας 7	+	+	+
Άξονας 8	+	+	+
Άξονας 9	+	+	+
Άξονας 10	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια
+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 55:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 2)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013			
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 2			
	Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη			
	Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ)	Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας	Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους	Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση
Άξονας 1	+	+	+	
Άξονας 2	+	+	+	
Άξονας 3	+	+	+	
Άξονας 4	+	+	+	
Άξονας 5	+	+	+	
Άξονας 6	+	+	+	
Άξονας 7	++	++	++	+
Άξονας 8	++	++	++	+
Άξονας 9	++	++	++	+
Άξονας 10	+	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια
+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 56:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 3)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013				
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 3				
	Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας				
	Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας	Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδικευσης	Διοικητικές ικανότητες	Προστασία της υγείας των εργαζομένων
Άξονας 1	+				
Άξονας 2	+				
Άξονας 3	+				
Άξονας 4	++	++	++	+	++
Άξονας 5	++	++	++	+	++
Άξονας 6	++	++	++	+	++
Άξονας 7	+	+	+	+	
Άξονας 8	+	+	+	+	
Άξονας 9	+	+	+	+	
Άξονας 10	+	+	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 57:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 4): Εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 4		
	Εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής		
	Συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση	Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα	Διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία
Άξονας 1	+		+
Άξονας 2	+		+
Άξονας 3	+		+
Άξονας 4	++		++
Άξονας 5	++		++
Άξονας 6	++		++
Άξονας 7	+		+
Άξονας 8	+		+
Άξονας 9	+		+
Άξονας 10	+		+
Άξονας 11	+		+
Άξονας 12	+		+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 58:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΕΣΠΑ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	Θεματικές και Χωρικές Προτεραιότητες Αναπτυξιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ						
	Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας	Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία	Απασχόληση και κοινωνική συνοχή	Θεσμικό περιβάλλον	Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών της, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης	Χωρική ανάπτυξη (αστική, ορεινών, νησιώτικων και αγροτικών περιοχών)	Εδαφική Συνεργασία (Στόχος 3)
Άξονας 1	+		+		++	+	+
Άξονας 2	+		+		++	+	+
Άξονας 3	+		+		++	+	+
Άξονας 4	+	+	++	+	++	++	+
Άξονας 5	+	+	++	+	++	++	+
Άξονας 6	+	+	++	+	++	++	+
Άξονας 7	++	++	+	+	+	+	+
Άξονας 8	++	++	+	+	+	+	+
Άξονας 9	++	++	+	+	+	+	+
Άξονας 10	+	+	+	+	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+	+	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 59:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας Με Γενικούς Στόχους ΕΣΠΑ

Γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ	Αξονες ΕΠ ΧΕ ΘΣΗ											
	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας			Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής			Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα			Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής		
	Αξ1	Αξ2	Αξ3	Αξ4	Αξ5	Αξ6	Αξ7	Αξ8	Αξ9	Αξ 10	Αξ 11	Αξ 12
Η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η αύξηση της ζήτησης και η γενική ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα.	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η προβολή της χώρας στη διεθνή κοινότητα και στις αγορές στόχου ως γεωστρατηγικής πύλης εισόδου στην ΕΕ και χώρος ανάπτυξης διεθνούς επιχειρηματικότητας.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.				+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τεχνολογιών πληρο-	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+

φορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).												
Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Πρωτόθση της κοινωνικής ενσωμάτωσης				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Δημιουργία ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ισότητα των φύλων				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και αποτελεσματική εφαρμογή τους για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας	++	++	++							+	+	+
Ενίσχυση της συμβολής του ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα, την εξωστρέφεια και την αειφόρο ανάπτυξη				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη ορεινών περιοχών	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη νησιώτικων περιοχών	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 60:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΕΠΜ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ – ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ						
	Διαρθρωτικές Αλλαγές στις Αγορές Προϊόντων	Κοινωνία της Γνώσης	Αγορές Κεφαλαίου	Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη	Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή	Επανάδρυσή της Δημόσιας Διοίκησης	Απασχόληση – Κατάρτιση - Εκπαίδευση
Άξονας 1				+	+		+
Άξονας 2				+	+		+
Άξονας 3				+	+		+
Άξονας 4		+		++	++		+
Άξονας 5		+		++	++		+
Άξονας 6		+		++	++		+
Άξονας 7	+	++	+	+	+		+
Άξονας 8	+	++	+	+	+		+
Άξονας 9	+	++	+	+	+		+
Άξονας 10	+	+	+	+	+		+
Άξονας 11	+	+	+	+	+		+
Άξονας 12	+	+	+	+	+		+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι κοινό για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και το Επιχειρησιακό πρόγραμμα Αλιεία και οριοθετεί τις παρεμβάσεις μεταξύ των Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΣ), του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ.

Γενικά

Ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των αγροτικών περιοχών και τις παρεμβάσεις σε υποδομές περιβάλλοντος **θα καλυφθεί από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, η ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδυτικών σχεδίων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση του συστήματος υγείας και κοινωνικής πρόνοιας. η προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος **θα καλυφθούν από το ΕΤΠΑ**, ενώ η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους, **θα καλυφθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).**

Η **θέσπιση κριτηρίων διαχωρισμού** μεταξύ των ομοειδών κατηγοριών πράξεων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τα διαφορετικά Ταμεία δεν διαπνέεται από «διαχειριστική» λογική, αλλά **αντανακλά τις προτεραιότητες των επιμέρους πολιτικών** (περιφερειακή πολιτική, πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, αλιευτική πολιτική) το σύνολο των οποίων βεβαίως επηρεάζεται από τη διάσταση του χώρου.

Η μεγάλη έκταση των αγροτικών περιοχών, το μήκος της ακτογραμμής και το πλήθος των νησιών καθιστούν απαγορευτική την υιοθέτηση ως μόνου κριτηρίου διαχωρισμού των πράξεων των Ταμείων το «χωρικό – γεωγραφικό» κριτήριο, διότι είναι δεδομένο ότι οι πόροι του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ δεν επαρκούν για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες στις **δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων**, μέσω των οποίων θα εξυπηρετηθούν **ο στόχος της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και ο στόχος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.**

Οι δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων αφορούν:

- Στις παρεμβάσεις στο παραγωγικό περιβάλλον
- Στα έργα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων εντοπίζεται επίσης στους ακόλουθους τομείς παρεμβάσεων:

- Δράσεις κατάρτισης – Ανθρώπινο δυναμικό
- Παρεμβάσεις στον τομέα του Περιβάλλοντος.

- Παρεμβάσεις με βάση την προσέγγιση LEADER που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ
- Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών μέσω μιας τοπικής στρατηγικής που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ.

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ένα συγκεκριμένο χωρικών – γεωγραφικών, οικονομικών και διοικητικών κριτηρίων.

Για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές εφαρμογής του **Άξονα Προτεραιότητας 4 Leader του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 - 2013**, με νομική βάση τα άρθρα 61 - 64 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20/9/2005, «για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η προσέγγιση Leader.

Επίσης, για τις παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη **επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών** στο πλαίσιο εφαρμογής του **άξονα Προτεραιότητας 4 του Ε.Π Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 43 - 45 του Καν.(ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27/7/2006, για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας», κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η επιλεχθείσα τοπική στρατηγική για την κάθε αλιευτική περιοχή.

Επενδύσεις για τον **εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, κατεύθυνσης φυτικής και ζωικής παραγωγής, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το **ΕΓΤΑΑ**.

Επενδύσεις για την **αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, οι οποίες αφορούν στην πρώτη μεταποίηση ή/και εμπορία προϊόντων (δεν αφορά επενδύσεις στο λιανικό εμπόριο) που καλύπτονται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, καθώς και δασικών προϊόντων, χρηματοδοτούνται κατά αποκλειστικότητα από το **ΕΓΤΑΑ**. Η **στήριξη από το ΕΓΤΑΑ περιορίζεται στις πολύ μικρές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις κατά την έννοια της Σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής** καθώς και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 200 εκ. €.

Στην περίπτωση της **δασοκομίας** η στήριξη παρέχεται από το **ΕΓΤΑΑ στις πολύ μικρές επιχειρήσεις**.

Οι επενδύσεις στον τομέα της **υδατοκαλλιέργειας, της αλιείας εσωτερικών υδάτων και της θαλάσσιας αλιείας**, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ μέχρι εξαντλήσεων των πόρων του ΕΠΑΛ.

Οι επενδύσεις στην πρώτη **μεταποίηση και εμπορία** ιχθύων, οστράκων κ.λ.π. χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΑ, μέχρι εξαντλήσεως των πόρων του ΕΠΑΛ.

Η στήριξη στην **υδατοκαλλιέργεια και στη μεταποίηση**, από το ΕΤΑ, περιορίζεται σύμφωνα με τον Καν. 1198/06, σε **πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καθώς και σε επιχειρήσεις από 250-750 άτομα ή έχουν κύκλο εργασιών 200 εκ.€.**

Υδρεύσεις, αποχετεύσεις και βιολογικοί καθαρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Ειδικά Κριτήρια Διαχωρισμού

Έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Παρεμβάσεις σε υποδομές υλοποιούνται στο σύνολο των αγροτικών περιοχών εφαρμογής του άξονα προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη (ΠΑΑ) 2007 - 2013 σε Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3000 κατοίκους και στις περιοχές εφαρμογής του ΕΠΑΛ, ως ακολούθως:

Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και τη διατήρηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς (άξονας 3 ΠΑΑ)

- Τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κ.λ.π., ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.
- Υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κ.λ.π.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κ.λ.π.).

Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ως ανώτατο ύψος προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα **300.000€**.

Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (άξονας 3 ΠΑΑ)

A) Παρεμβάσεις σε κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία – συλλογές - εκθετήρια που σχετίζονται με την λαογραφική / αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, βιβλιοθήκες, ωδεία, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος).

Ως ανώτατο ύψος προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το **ΕΤΠΑ.**

B) Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών κλπ.

Ως ανώτατο ύψος προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το **ΕΤΠΑ.**

Οι παρεμβάσεις των σημείων Α, Β, ανωτέρω δεν σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών (άξονας 3 ΠΑΑ).

Για την ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για τη συνολική αναβάθμιση χωριών (Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3.000 κατοίκων κατά βάση ορεινών και μειονεκτικών στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ) σε **εφαρμογή συνολικής μελέτης αναβάθμισης**²³ του οικισμού. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα παρακάτω:

- βελτίωση και ανάπτυξη κοινοχρήστων χώρων (διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, πλακοστρώσεις, πεζοδρομήσεις, φωτισμός κ.λ.π.)
- αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση
- αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας

Το μέτρο αφορά κυρίως σε **δημόσια έργα** και συνολικά για τις ανωτέρω παρεμβάσεις ο επιλέξιμος προϋπολογισμός θα ανέρχεται έως **1.000.000 €**.

Υποδομές πρόσβασης.

Μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις συνολικού προϋπολογισμού **μέχρι 500.000€**, χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΤΑ.

Αλιευτικά καταφύγια (Άξονας 3 ΕΠΑΛ).

Το ΕΤΑ θα χρηματοδοτεί:

(α) Την κατασκευή μόνο μικρών αλιευτικών καταφυγίων (μέχρι 50 θέσεις ελλιμενισμού και προϋπολογισμού μέχρι 1,5Μ€ στα απομακρυσμένα Ελληνικά Νησιά όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 του Ε.Π Αλιείας 2007 –2013.

(β) Τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων.

Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Το σύνολο των παρεμβάσεων που άπτονται υποδομών και εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη χρηματοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο από το ΕΤΠΑ.

Λοιπά έργα υποδομών

Τα λοιπά έργα υποδομών, στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

²³ Ως προς αυτό το μέτρο απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνταξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης συνολικά του οικισμού ή σύνταξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού. Αυτή η κατηγορία παρέμβασης δεν εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς. Το περιεχόμενο της μελέτης θα προσδιορισθεί σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά προτεραιότητα εντάσσονται περιοχές που έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης)

Ανθρώπινο δυναμικό

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013

Το σύνολο των δράσεων κατάρτισης, εκπαίδευσης ενημέρωσης στο πλαίσιο εφαρμογής των **Αξόνων 3 και 4**, όπως αυτοί καθορίζονται στον Καν.1698/2005 , υλοποιούνται στο πλαίσιο χρηματοδότησης προγραμμάτων, μέσω του **ΕΚΤ**.

Όσον αφορά δράσεις κατάρτισης αγροτών που σχετίζονται με τον **Άξονα 2** του Καν. 1698/2005, καθώς και **δράσεις κατάρτισης-ενημέρωσης** (διάρκειας μικρότερης των 50 ωρών), οι οποίες αφορούν **όλες τις στρατηγικές, πολιτικές και κατευθύνσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη** στη νέα προγραμματική περίοδο, υλοποιούνται στο πλαίσιο χρηματοδότησης του ΠΑΑ, μέσω του **ΕΓΤΑΑ**.

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για τις δράσεις κατάρτισης, ενημέρωσης στο πλαίσιο εφαρμογής του Άξονα 1 του ΠΑΑ, θα εξειδικευτεί στο πλαίσιο του μηχανισμού συντονισμού.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013

Δεν περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης στο ΕΠ Αλιείας 2007 – 2013 και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ.

Περιβάλλον

Κριτήρια διαχωρισμού ανά περιβαλλοντικό τομέα

Οι ειδικότερες περιβαλλοντικές δράσεις ομαδοποιήθηκαν ανά περιβαλλοντικό τομέα (φύση, έδαφος, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, πολιτική προστασία, μηχανισμοί-εργαλεία-θεσμοί, υδατικό περιβάλλον, χωροταξία-πολεοδομία).

Για τα πεδία που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από περισσότερα του ενός Ταμείου και για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα προσδιορισμού κριτηρίων διαχωρισμού και διασφάλισης συμπληρωματικότητας εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία παρατίθενται ανά τομέα:

Τομέας «Φύση»:

- Η εφαρμογή μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και γενικότερα τα θέματα παρεμβάσεων σε περιοχές Δικτύου Natura 2000 αποτελεί από τα σημαντικότερα πεδία εφαρμογής κριτηρίων διαχωρισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (βλ. ανάλυση στον πίνακα 2 που ακολουθεί).
- Μεταχείριση και παρακολούθηση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και οργανισμών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή. Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από κάθε Ε.Π. εξειδικεύονται στις αντίστοιχες περιγραφές των προγραμματικών κειμένων. *Γενικό κριτήριο διαχωρισμού αποτελεί το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, όπου σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες μόνο στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ.*
- Πυρκαγιές: Το ΠΑΑ θα καλύψει τον τομέα των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα θα χρηματοδοτήσει δράσεις αντίστοιχες αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ, μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τη Γ' προγραμματική περίοδο, όπως έργα πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές.

Ο εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (βλ. και πίνακα 1).

Τομέας «Ατμοσφαιρικό περιβάλλον»:

- Ενίσχυση ασφάλειας προστατευόμενων περιοχών από φυσικούς ή άλλους κινδύνους (Μεταφορά, χρήση ή αποθήκευση ουσιών – πυρκαγιές).

Το ΕΓΤΑΑ συγχρηματοδοτεί δράσεις για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, ως ανωτέρω.

Τομέας «Κλιματική Αλλαγή »:

- **Πρώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ):** Το ΠΑΑ, θα χρηματοδοτήσει αποκλειστικά **μικρής κλίμακας** επενδυτικά σχέδια προώθησης ΑΠΕ (επιλέξιμου συνολικού προϋπολογισμού έως **300.000 €**), στο πλαίσιο του **Άξονα 3**.

Μεγαλύτερου προϋπολογισμού επενδύσεις, στις περιοχές του άξονα 3, θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για την προώθηση των ενεργειακών καλλιεργειών θα χρηματοδοτηθούν από τον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ 2007 – 2013.

- **Ενίσχυση τεχνολογιών και προϊόντων για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος:**

Οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ στο συγκεκριμένο τομέα αφορούν αποκλειστικά τη ζωική και φυτική παραγωγή καθώς και την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης.

Τομέας «Μηχανισμοί, Εργαλεία, Θεσμοί»:

Αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΤΠΑ

Τομέας «Χωροταξία – Πολεοδομία»:

- **Εθνικό δασολόγιο:** Κατά περίπτωση και πιθανή συγχρηματοδότηση ανάλογα με το είδος της πράξης από ΕΓΤΑΑ (Δασικοί χάρτες) και από ΕΤΠΑ κάθε άλλη σχετική δράση.

Με βάση τα σημαντικότερα πεδία δυνητικών επικαλύψεων που εντοπίστηκαν, διαμορφώθηκε ο Πίνακας 1, που ακολουθεί, στον οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του τομέα περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 61: ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΠΑ, Τ.Σ. ΚΑΙ ΕΓΤΑΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αντιπλημμυρικά έργα	♦	♦	
Αρδευτικά δίκτυα			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα (ανάλογα με τη σκοπιμότητα), Άρδευση			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για ύδρευση	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα στα νησιά ή αγροτικές περιοχές υπό όρους			♦
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές υψηλής φυσικής αξίας ²⁴	♦		♦
Έρευνα και τεχνολογία σε θέματα περιβάλλοντος	♦		
Δάση, πρόληψη πυρκαγιών, αναδασώσεις			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (αγροτικές περιοχές)			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (λοιπές περιοχές)	♦		
Ύδρευση / αντικατάσταση δικτύων κλπ.	♦		
Βιολογικοί καθαρισμοί	♦	♦	
Διαχείριση απορριμμάτων	♦	♦	
Απειλούμενοι φυτικοί και ζωικοί πόροι (είδη και φυλές)			♦
Άγρια πανίδα	♦		
Έργα υποδομής σε περιοχές NATURA ²⁵	♦		♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (προϊόντα του παραρτήματος 1 της συνθήκης)			♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (λοιπά προϊόντα)	♦		
Μηχανισμοί παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος	♦		

²⁴ Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

²⁵ Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

Βιοκαύσιμα μικρής κλίμακας - μονάδες παραγωγής για ίδια χρήση			♦
Βιοκαύσιμα (μεγάλες μονάδες παραγωγής)	♦		
Αξιοποίηση βιομάζας γεωργοκτηνοτροφικής και δασικής προέλευσης			♦
Εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης	♦		

Κριτήρια διαχωρισμού για παρεμβάσεις στις περιοχές του δικτύου *Natura 2000*

Το Δίκτυο *Natura 2000* καλύπτει διαφορετικούς τύπους εκτάσεων και εδαφών της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, δάση, άλλες χερσαίες εκτάσεις (όπως αλπικές, θαμνώδεις, εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις κλπ), εσωτερικά ύδατα, υγρά τοπία, παράκτιες ζώνες και θαλάσσιες ζώνες. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι σχετικές δραστηριότητες εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης τόσο των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ όσο και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ και χρήζουν διαχωρισμού.

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης του Δικτύου *Natura 2000* παρέχεται μέσω των υφιστάμενων Κοινοτικών πόρων που προορίζονται για την ενίσχυση της αγροτικής, περιφερειακής και θαλάσσιας ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν Τεχνικό Οδηγό για την καταγραφή των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων για το Δίκτυο *Natura 2000* (Τεχνικός Οδηγός για τη Χρηματοδότηση του δικτύου *Natura 2000*, (Ε.Ε). 2006). Ο συγκεκριμένος Τεχνικός Οδηγός αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο για τον προσδιορισμό της συμπληρωματικότητας και των συνεργιών που αναπτύσσονται μεταξύ των διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων, καθώς και την αποφυγή πιθανών επικαλύψεων και επαναλήψεων σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση επιμέρους δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στις περιοχές του δικτύου και χρηματοδοτούνται από διαφορετικά μέσα.

Ως **βασικές αρχές για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων** σημειώνονται οι εξής:

- οι δραστηριότητες που αφορούν στο καθεστώς προστασίας των περιοχών (φορείς διαχείρισης, μελέτες, επιχειρησιακά σχέδια κλπ) καθώς και στην υλοποίηση πιλοτικών έργων θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα του ΕΤΠΑ
- οι δραστηριότητες που αφορούν διαχειριστικά μέτρα σε γεωργικές και σε δασικές εκτάσεις και ενισχύσεις ιδιωτών για την προώθηση διαχειριστικών και προστατευτικών μέτρων θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ
- δράσεις προστασίας και μελέτης συγκεκριμένων ειδών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ
- υποδομές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, την ενθάρρυνση της επισκεψιμότητας, δράσεις για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών και δράσεις ενημέρωσης θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ ή το ΕΓΤΑΑ, ανάλογα με την πράξη. Η διαφοροποίηση θα διασφαλίζεται στην περίπτωση αυτή στο πλαίσιο του μηχανισμού συντονισμού.

Ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στις περιοχές του δικτύου *Natura 2000* αποτυπώνεται στον Πίνακα 2, που ακολουθεί:

Πίνακας 62: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση της διαδικασίας επιλογής	+		
Επιστημονικές Μελέτες/ Κατάλογοι Απογραφής για τον προσδιορισμό περιοχών	+		
Προετοιμασία αρχικού Ενημερωτικού & Διαφημιστικού Υλικού	+		
Πιλοτικά Έργα	+		
Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Σύσταση Φορέων Διαχείρισης	+		
Διαβούλευση και Δικτύωση-Δημόσιες Συσκέψεις, Δικτύωση, Σύνδεσμοι με Γαιοκτήμονες	+		
Αναθεώρηση Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Φορέων Διαχείρισης	+		
Συντήρηση Εγκαταστάσεων για το Κοινό - Πρόσβαση και Χρήση Περιοχών	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Προσωπικού	+		
Διαχείριση Προστασίας - Οικότοποι			
Ενισχύσεις για Φυσικά Μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών		+	
Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός ορεινών		+	
Ενισχύσεις Natura 2000 και ενισχύσεις που συνδέονται με την Οδηγία 2000/60		+	
Αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργικές εκτάσεις)		+	
Πρώτη Δάσωση Γεωργικών Γαιών		+	
Πρώτη εγκατάσταση αγροδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		+	
Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		+	
Ενισχύσεις Natura (δάση)		+	
Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Αποκατάσταση δασοκομικού δυναμικού & δράσεις πρόληψης		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		+	
Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς Leader		+	
Διαχείριση Προστασίας - Είδη	+		

**Πίνακας 62 (συνέχεια): ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση Προστασίας - Εισβάλλοντα Ξένα Είδη	+		
Υλοποίηση Σχεδίων και Συμβάσεων Διαχείρισης	+		
Παροχή Υπηρεσιών, Αποζημίωση για παραίτηση από δικαιώματα και απώλεια εσόδων		+	
Παρακολούθηση και επισκόπηση	+		
Διαχείριση Κινδύνων	+	+	Ανά τύπο γης
(Συνεχιζόμενη) Επιτήρηση Περιοχών	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού	+	+	Ανάλογα με τη δράση
Επιμόρφωση και Εκπαίδευση στις περιοχές Natura από τους Φορείς Διαχείρισης	+		
Εγκαταστάσεις για την ενθάρρυνση της χρήσης επισκεπτών και την εκτίμηση περιοχών Natura 2000	+	+	Ανάλογα με τη δράση
Αγορά γαιών, περιλαμβανομένης της αποζημίωσης για δικαιώματα ανάπτυξης	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών	+	+	Ανάλογα με την πράξη
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση	+	+	Ανάλογα με την πράξη

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου δημιουργείται Ειδική Υπηρεσία για το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας περιγράφονται αναλυτικά στο ΕΣΠΑ. Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας αναμένεται ότι όχι μόνο θα διασφαλίσει την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά θα συμβάλλει στην μέγιστη συνέργεια και συμπληρωματικότητα των πράξεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, ανεξάρτητα πηγής (Ταμείου) χρηματοδότησης.

Περιβάλλον στο πλαίσιο της αλιείας

Στο βαθμό που η αειφόρος διαχείριση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και του ΕΣΣΑΑΛ για την Δ' προγραμματική περίοδο, σχεδόν το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος αποτελούν δράσεις για το περιβάλλον.

Ειδικότερα οι δράσεις προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΠΑΛ, είναι αυτές που προβλέπονται από τον Κανονισμό του ΕΤΑ και περιλαμβάνουν:

- Μέθοδοι υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο ή ενισχύουν το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, σε σχέση με τη συνήθη πρακτική στον τομέα τα υδατοκαλλιέργειας.
- Στήριξη παραδοσιακών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας για τη διατήρηση και ανάπτυξη του οικονομικού και κοινωνικού πλέγματος και του περιβάλλοντος.
- Μορφές υδατοκαλλιέργειας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και της γενετικής ποικιλίας καθώς και την διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.
- Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συμβατή με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, που προκύπτουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών Natura 2000 σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- Βιώσιμη συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή προστασία των αλιευτικών πόρων.
- Δράσεις που αφορούν άμεσα στις αλιευτικές δραστηριότητες για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δικτύου Natura, εκτός λειτουργικών εξόδων.
- Προστασία του περιβάλλοντος σε μικρές αλιευτικές περιοχές για τη διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, ανάπτυξη μικρών παράκτιων κωμοπόλεων και χωριών και προστασία και βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Για την ανάπτυξη, αναδιάρθρωση ή την βελτίωση ζωνών υδατοκαλλιέργειας, στους φορείς διαχείρισης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ), (Νόμος 2742/1999 & αριθ Η.Π.17239 / 30.8.2002 Υπουργική Απόφαση), χορηγείται στήριξη προκειμένου να υλοποιούν ενέργειες συλλογικού χαρακτήρα, ιδίως για την προμήθεια συλλογικού εξοπλισμού για παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του νερού στις ΠΟΑΥ και για αντιμετώπιση περιστατικών έκτακτης ρύπανσης, διενέργεια σχετικών μελετών κλπ.
- Στο πλαίσιο την εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006, για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, χορηγείται ενίσχυση ιδίως για:
 - (i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιοτόποι που θα προστατευθούν (*Posidonia oceanica*) (άρθρο 4 του Κανονισμού),
 - (ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές προστατευόμενες περιοχές), οι οποίες θα προστατευθούν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του Κανονισμού, και

- (iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

Παρεμβάσεις στο Παραγωγικό περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις στο Παραγωγικό Περιβάλλον, **στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ**, που αφορά στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, συνδέονται με μέτρα τα οποία περιλαμβάνουν :

- διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
- στήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη πολύ μικρών επιχειρήσεων (όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής)
- ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις, κυρίως για παρεμβάσεις από μη γεωργούς, στις περιοχές εφαρμογής του Άξονα 3 του ΠΑΑ, θα εξειδικευτούν περαιτέρω, *στο πλαίσιο του συντονισμού μεταξύ των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, όπως περιγράφεται στις Διατάξεις Εφαρμογής των Ε.Π.* Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων χωρικά και τομεακά, στο πλαίσιο του οποίου θα γίνει η περαιτέρω εξειδίκευση των κριτηρίων.

Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες - Επενδύσεις από γεωργούς

Οι γεωργοί, όπως η ιδιότητα αυτή προσδιορίζεται από το εκάστοτε Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και τα μέλη των νοικοκυριών τους, **μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο από το ΕΓΤΑΑ για τη δημιουργία, τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση πολύ μικρών επιχειρήσεων κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.**

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Μικρής δυναμικότητας υποδομές διανυκτέρευσης
- Χώροι εστίασης και αναψυχής
- Επισκέψιμα αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας κλπ.).
- Οικοτεχνία, χειροτεχνία, παραγωγή ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικές μονάδες

- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών
- Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α΄ μεταποίηση
- Βελτίωση επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος, εκτός των όσων προβλέπονται από τη νομοθεσία (π.χ. φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας, γεωθερμίας κλπ.).

Δύνανται να χρηματοδοτούνται επίσης ενέργειες για την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) καθώς και η εγκατάσταση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και απόκτηση ποιοτικών σημάτων.

Όσον αφορά στα καταλύματα η δυναμικότητα των μονάδων δεν θα υπερβαίνει τις 40 κλίνες.

Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες / Επενδύσεις από μη γεωργούς

Βασικές αρχές που θα διέπουν τα κριτήρια διαχωρισμού για επενδύσεις από μη γεωργούς, όπως ορίστηκαν ανωτέρω, στους τομείς της μεταποίησης, εμπορίας, υπηρεσιών και τουρισμού είναι οι παρακάτω:

- ☑ **Γεωγραφικό κριτήριο.** Για τις περιοχές εφαρμογής των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ), που θα είναι ορεινές και μειονεκτικές, κατά την έννοια του Καν.1698/05 και που θα προσδιοριστούν μετά την συνεξέταση μιας σειράς παραμέτρων (όπως η κάλυψη των αναγκών από την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, ο βαθμός επίτευξης των επιχειρησιακών σχεδίων των περιοχών αυτών, οι επιπτώσεις από την αναθεώρηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής κ.λ.π.) η χρηματοδότηση αντίστοιχων επενδύσεων θα γίνει από το ΕΓΤΑΑ. Η χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ δεν θα αφορά σε Δημοτικά Διαμερίσματα άνω των 3.000 κατοίκων.
- ☑ **Ύψος Προϋπολογισμού.** Στις παραπάνω περιοχές, οι παρεμβάσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες από το ΕΓΤΑΑ δεν θα υπερβαίνουν τις 300.000 €. Οι επενδύσεις στον τουρισμό για ίδρυση και εκσυγχρονισμό με αύξηση δυναμικότητας χρηματοδοτούνται για τις ίδιες περιοχές αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και μέχρι ύψους προϋπολογισμού 600.000€.
- ☑ **Κλαδικό κριτήριο.** Στη μεταποίηση, το εμπόριο και τις υπηρεσίες, οι κάθε είδους συνεταιρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ. *Περαιτέρω εξειδίκευση αυτού του κριτηρίου είναι δυνατόν να αποφασισθεί στο πλαίσιο του μηχανισμού συντονισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων (όπως προαναφέρθηκε) σε θεματικό επίπεδο (τομέας παρέμβασης). Η εξειδίκευση αυτή θα λαμβάνει σε κάθε περίπτωση υπόψη την εξυπηρέτηση των στρατηγικών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων των Ταμείων και των ΕΠ.*

Σημειώνεται ότι η στήριξη της δημιουργίας και της ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων με στόχο την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη του οικονομικού ιστού των περιοχών εφαρμογής στους τομείς της μεταποίησης ή και εμπορίας (εκτός γεωργικών προϊόντων), αφορά μόνο πολύ μικρές επιχειρήσεις, όπως αυτές ορίζονται στη Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.

Κριτήρια διαχωρισμού δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013

Παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και των αλιευτικών περιοχών θα υλοποιηθούν μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και ειδικότερα μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 3 και 4 αλλά και μέσω του Ε.Π Αλιεία 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών».

Για την αποφυγή επικαλύψεων αλλά και την διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων θα χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα κριτήρια διαχωρισμού των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των δύο Προγραμμάτων.

Άξονας Προτεραιότητας 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Προσέγγιση LEADER» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π. Αλιεία 2007 – 2013

Οι δύο Άξονες Προτεραιότητας υλοποιούνται μέσω Τοπικών Στρατηγικών Ανάπτυξης που υποβάλλονται από Ομάδες Τοπικής Δράσης στη βάση της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης (bottom up).

Οι περιοχές, οι οποίες θα ενταχθούν στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΠΑΑ και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ **θα διαφοροποιούνται γεωγραφικά.**

Άξονας Προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π Αλιεία 2007 – 2013.

Παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ είναι δυνατόν να υλοποιούνται σε περιοχές οι οποίες εντάσσονται παράλληλα και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματοδότηση πράξεων ακολουθεί τα παρακάτω κριτήρια διαχωρισμού:

- **Προκειμένου για δημόσια έργα** ο Άξονας Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ χρηματοδοτεί αποκλειστικά και μόνο τα έργα, τα οποία αναφέρονται **ονομαστικά και κατά προτεραιότητα** στα Τοπικά Προγράμματα που θα υποβληθούν από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης Αλιευτικών Περιοχών, για την ένταξή τους στον Άξονα Προτεραιότητας. Λοιπά δημόσια έργα στις ίδιες περιοχές είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας»
- **Οι ιδιωτικές επενδύσεις στις περιοχές αυτές** χρηματοδοτούνται κατά προτεραιότητα από τον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ και μέχρι την εξάντληση του προϋπολογισμού, που αναλογεί από το Μέτρο 4.1, για κάθε περιοχή παρέμβασης. Η κάλυψη περαιτέρω αναγκών για χρηματοδότηση ιδιωτικών έργων μπορεί να γίνει από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ στο πλαίσιο προκηρύξεων που θα ακολουθήσουν την εξάντληση των διαθέσιμων πόρων του Μέρους 4.1.

Οριζόντια Διάταξη

Ο όρος εφαρμογής των κριτηρίων μέχρι την εξάντληση του διαθέσιμου προϋπολογισμού (με βάση τις σχετικές εντάξεις πράξεων) ισχύει για όλα τα κριτήρια που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο του προγράμματος. Στην περίπτωση εξάντλησης του προϋπολογισμού, η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει σχετικά το μηχανισμό συντονισμού, ο οποίος με τη σειρά του μεριμνά για τη σχετική κατά περίπτωση άρση των κριτηρίων.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ρήτρα Ευελιξίας 10% ΕΤΠΑ

Χρήση ρήτρας ευελιξίας για χρηματοδότηση πεδίων ενίσχυσης του ΕΚΤ θα χρησιμοποιηθεί όπου απαιτείται εξειδικευμένη υποστήριξη δράσεων των αξόνων.

Στόχος 2 - Στερεά Ελλάδα

Χρήση ρήτρας ευελιξίας για χρηματοδότηση πεδίων ενίσχυσης του ΕΚΤ θα χρησιμοποιηθεί μόνο όπου απαιτείται εξειδικευμένη υποστήριξη δράσεων του Άξονα 5 και του Άξονα 8 και σε δράσεις, όπως:

- Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια παραγωγικών επενδύσεων
- Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια επιχειρηματικών δικτυώσεων
- Ολοκληρωμένα Προγράμματα «τοποθέτησης» τοπικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα με συλλογικό τρόπο
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού - αναδιάρθρωσης του τουριστικού τομέα
- Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας
- Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών
- Ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις
- Αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων και αξιοποίηση «ευκαιριών»
- Ολοκλήρωση πλέγματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών

Τρόπος Υλοποίησης των δράσεων

Σημαντικό μέρος των αξόνων σχεδιάζεται, εξειδικεύεται και υλοποιείται μέσω Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων, ή μέσω Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων, ή μέσω Επιχειρησιακών Σχεδίων. Τα παραπάνω προγράμματα θα εμπεριέχουν και δράσεις που θα χρηματοδοτούνται και από τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα για τις περιοχές του Στόχου 1, και λοιπούς φορείς, μέλη ή μη εταιρικών σχημάτων.

Μεγάλα έργα, καθεστώτα ενίσχυσης, συνολικές επιχορηγήσεις

ΕΡΓΟ 1 : ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ο συνολικός προϋπολογισμός εκτιμάται ότι θα ανέρθει σε 250εκ €

Η διασύνδεση των Κυκλάδων αποτελεί έργο μείζονος σημασίας για τη μελλοντική τροφοδότησή τους, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των φορτίων τους αλλά και των περιορισμένων δυνατοτήτων εγκατάστασης νέας τοπικής παραγωγής στα εν λόγω νησιά για περιβαλλοντικούς λόγους. Το προτεινόμενο για έργο αφορά τη διασύνδεση των νήσων Σύρου, Πάρου, Νάξου, Τήνου και Μυκόνου, με δυνατότητα επέκτασης μελλοντικά προς Μήλο για αξιοποίηση του γεωθερμικού της δυναμικού και περιλαμβάνει :

- Κατασκευή ενός συνδέσμου συνεχούς (Σ.Ρ.) ή εναλλασσόμενου ρεύματος (Ε.Λ.) μεταξύ Λαυρίου – Σύρου, ισχύος 200 MW – 400 MW.
- Εγκατάσταση ενός μετατροπέα Ε.Ρ./Σ.Ρ. σε κάθε άκρο (Λαύριο και Σύρος), στην περίπτωση επιλογής συνδέσμου συνεχούς ρεύματος, ή κατάλληλων διατάξεων αντιστάθμισης στη Σύρο, στην περίπτωση επιλογή συνδέσμου εναλλασσόμενου ρεύματος μεταξύ Λαυρίου – Σύρου.
- Κατασκευή τεσσάρων Υποσταθμών 150/20 kV στις νήσους Σύρο, Μύκονο, Πάρο και Νάξο, οι οποίοι θα συνδέονται μεταξύ τους με υποβρύχια καλώδια - είτε ακτινικά, είτε σε βρόχο -, καθώς και με την Εύβοια μέσω Άνδρου.

Το έργο επιμερίζεται στα ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου. Η διάρκεια υλοποίησης του έργου εκτιμάται σε 4 χρόνια.

ΕΡΓΟ 2: ΕΠΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ:

Εκτιμώμενος συνολικός προϋπολογισμός 95 εκ €, χρηματοδότηση ΕΤΠΑ

Αστική ανάπτυξη

Για την Αστική Ανάπτυξη ισχύουν οι ειδικές προβλέψεις και κατηγορίες Δράσεων κυρίως στους άξονες προτεραιότητας 1-9. Οι πόλεις διαδραματίζουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Αποτελούν τον τόπο συγκέντρωσης της εργασίας, των επιχειρήσεων, της εκπαίδευσης και αποτελούν κύριους χώρους για την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής συνοχής. Η κατάσταση τους σε όλους τους τομείς επηρεάζει σε κρίσιμο βαθμό την ελκτικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική ένταξη και ασφάλεια σε όλο τον περιφερειακό χώρο.

Η ΧΕ ΘΣΗ, μη διαθέτοντας ένα μεγάλο μητροπολιτικό πόλο ανάπτυξης στηρίζεται σε ένα δίκτυο μικρών και μεσαίων πόλεων για την ενίσχυση των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων. Στόχος του ΕΠ είναι η βελτιστοποίηση των συνθηκών στην λειτουργία των πόλεων (ξεχωριστά και ως σύνολο) που θα οδηγήσουν στην βελτίωση του αναπτυξιακού αποτελέσματος μέσω της συνεργασίας. Κύρια επιλογή για αυτό αποτελεί η ενθάρρυνση της συνεργασίας των πόλεων της περιοχής με βάση τις ακόλουθες στρατηγικές:

- αρμονική πολυκεντρική ανάπτυξη και δικτύωση - συνεργασία όλων των αστικών κέντρων σε περιφερειακό επίπεδο που θα δημιουργήσει το φαινόμενο του πόλου ανάπτυξης και θα προσφέρει οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού,
- συντονισμός και συνέχεια του αστικού, περιαστικού χώρου και της υπαίθρου για την αύξηση της διάχυσης των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων και την πρόληψη φαινομένων αστικής διάχυσης,
- βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών και των συνθηκών διαβίωσης για την αύξηση της ελκτικότητας των πόλεων ως τόπου κατοικίας και επιχειρηματικότητας,
- εκμετάλλευση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων (όχι μόνο μορφών επιχορήγησης), όπως το JESSICA και προσέλκυση ιδιωτικών πόρων με την προώθηση ΣΔΙΤ, για την υλοποίηση των παραπάνω στρατηγικών.

Με βάση την ανάλυση της αστικής δομής και του αναπτυξιακού δυναμικού της περιοχής ΧΕ, κύριες προτεραιότητες για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη καθορίζονται:

- Η ανάπτυξη της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, η προώθηση λιγότερο οχλουσών συστημάτων αστικών μεταφορών και η ενίσχυση της κινητικότητας όλων των ομάδων του πληθυσμού (ειδικά για ΑΜΕΑ, τρίτη ηλικία).

- Η απρόσκοπτη σύνδεση των αστικών περιοχών με τα δίκτυα TEN-T και TEN-E (ΠΑΘΕ, Φ.Α., Σ/δ ΠΑΘΕ).
- Η βελτίωση της πρόσβασης (ποιοτικά άλλα και σε σχέση με το κόστος πρόσβασης) σε αποδοτικές υπηρεσίες με φυσική ή ηλεκτρονική παρουσία του πολίτη.
- Η παροχή υπηρεσιών που άρουν τις κοινωνικές ανισότητες, θα ευνοήσουν την (ίση) πρόσβαση στην εργασία και θα αυξήσουν την κοινωνική ευημερία με την χρήση καινοτόμων λύσεων σε τομείς όπως η πρόνοια, η διοίκηση, η υγεία και η κατάρτιση.
- Η προώθηση πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας περιλαμβανομένων πολιτικών για την αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων.
- Η κάλυψη των αναγκών παροχής σύγχρονου κοινωνικού εξοπλισμού και η δημιουργία ενός υψηλής ποιότητας αστικού περιβάλλοντος με χρήση πολεοδομικών παρεμβάσεων, εξυγίανση και απόδοση δημοσίων χώρων, ανάπτυξη συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης πόρων και αποβλήτων και αποδοτική χρήση της ενέργειας.
- Η ενίσχυση του πολιτισμού, του πολιτιστικού κεφαλαίου και της «εικόνας» των πόλεων.
- Η Ενίσχυση των τεχνολογικών και οικονομικών δομών, των δομών συνεργασίας των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων (τοπικών αλλά και μεταξύ των πόλεων της περιοχής ΧΕ) και υποστήριξη παρεμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και την νεανική, γυναικεία και ευπαθών ομάδων επιχειρηματικότητα (περιλαμβανομένης και της χρηματοδότησης).
- Η ανάδειξη του ρόλου των πόλεων ως κέντρα συγκέντρωσης των περιφερειακών δυνάμεων για ανάπτυξη της καινοτομίας, της επιχειρηματικής συνεργασίας την δημιουργία επιχειρηματικών συστάδων και την προαγωγή της επιχειρηματικής αριστείας.

Τα παραπάνω πραγματοποιούνται με μια σειρά στοχοθετημένων παρεμβάσεων όλων των αξόνων προτεραιότητας όπως εξειδικεύονται στον εκάστοτε άξονα προτεραιότητας ανά Περιφέρεια , και κύρια όχι όμως και περιοριστικά σημεία τους είναι :

- ✓ εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας,
- ✓ επέκταση δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών,
- ✓ δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών έντασης γνώσης (clusters) μονο- ή και πολυ-επιστημονικής προσέγγισης,
- ✓ δημιουργία περιφερειακού «one stop shop» για παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης σε E&T ζητήματα,
- ✓ αύξηση των ηλεκτρονικά παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και σταδιακή υποκατάσταση συναλλαγών με ηλεκτρονικές,
- ✓ επέκταση των θεσμών σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα,
- ✓ εκσυγχρονισμό Επιμελητηρίων και διασύνδεσή τους με αποκεντρωμένες υποδομές επιχειρηματικότητας και απασχολησιμότητας,
- ✓ υποστήριξη υποδομών Ποιότητας,
- ✓ ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών αερολιμένων,
- ✓ ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών,
- ✓ ένταξη στο ευρωπαϊκό δίκτυο μεσαίων πόλεων της Λάρισας, του Βόλου, των Τρικάλων, των Ιωαννίνων, της Ηγουμενίτσας, της Λαμίας και της Χαλκίδας ως κόμβων διαπεριφερειακής λειτουργίας, καθώς και στο δίκτυο τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών κέντρων αντίστοιχα κοινοτικής κλίμακας, και αντίστοιχα μικρών αλλά σημαντικών πόλεων - κόμβων όπως ενδεικτικά είναι η Καρδίτσα, Άρτα κλπ. αλλά και μικρότερων αστικών κέντρων με αναπτυξιακές δυνατότητες τοπικής και νομαρχιακής κλίμακας, όπως προκύπτουν από τα εγκεκριμένα χωροταξικά σχέδια των Περιφερειών
- ✓ ολοκλήρωση ΠΑΘΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ, Ε 65 και διαπεριφερειακών οδικών συνδέσεων,
- ✓ ολοκλήρωση εκσυγχρονισμού και επέκτασης σιδηροδρόμου,
- ✓ ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων,

- ✓ βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών,
- ✓ προώθηση προγράμματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης στους οικιστικούς χώρους και στους χώρους υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος,
- ✓ προώθηση προγράμματος ολοκληρωμένων αναπλάσεων στα ΠΣ,
- ✓ χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός,
- ✓ ίδρυση Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος,
- ✓ διασύνδεση μουσείων της περιοχής με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων,
- ✓ ολοκλήρωση του προγράμματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων,
- ✓ δράσεις αντιμετώπισης προβλημάτων ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου,
- ✓ ολοκλήρωση έργων αποχέτευσης και ύδρευσης,
- ✓ εφαρμογή αειφόρου/ βιοκλιματικού κτιριακού σχεδιασμού,
- ✓ έργα ανάπλασης – περιβαλλοντικής και οικιστικής ανάπλασης σε υποβαθμισμένες ή παρακμάζουσες αστικές περιοχές,
- ✓ έργα διαμόρφωσης κεντρικών περιοχών για την βελτιστοποίηση,
- ✓ αναβάθμιση υποδομών υγείας και δημιουργία νέων αστικών κέντρων υγείας,
- ✓ εκσυγχρονισμός και βελτίωση κτιριακών και αύλων υποδομών των σχολείων όλων των βαθμίδων,
- ✓ εκσυγχρονισμός υποδομών και υπηρεσιών περιφερειακών δομών πρόνοιας,
- ✓ δημιουργία δομών για σύνδεση εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης,
- ✓ σχολεία δεύτερης ευκαιρίας – εκπαίδευση ενηλίκων,
- ✓ εφαρμογή συστημάτων Συμβουλευτικής στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης (Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού - ΣΥΕΠ),
- ✓ ενίσχυση της γεωγραφικής και κλαδικής κινητικότητας σε περιφερειακό επίπεδο,
- ✓ προώθηση της κοινωνικής οικονομίας για δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης,
- ✓ δημιουργία τοπικών και περιφερειακών δικτύων κοινωνικο-οικονομικών φορέων, φορέων εκπαίδευσης κλπ, με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης (πολυαπασχόληση, συμπληρωματική απασχόληση κλπ), σε φθίνουσες περιοχές,
- ✓ συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση ανέργων (στοχευμένη ηλικιακή και κλαδική προσέγγιση),
- ✓ ενίσχυση Τοπικών Σχεδίων Κοινωνικής Ένταξης,
- ✓ Τοπικά Σχέδια Αντιμετώπισης της φτώχειας - παιδική φτώχεια,
- ✓ δράσεις υποστήριξης αστέγων.,
- ✓ κ.α.

Μειονεκτικές περιοχές

Μια ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης των μειονεκτικών περιοχών πρέπει να λάβει υπ' όψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες για αύξηση της προστιθέμενης αξίας αλλά και τις παραγωγικές ιδιομορφίες όσον αφορά τη συνεργασία και βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων και, τέλος, τις στρατηγικές των οικογενειών της υπαίθρου: αυτές εκφράζονται μέσω της κινητικότητας για αναζήτηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και για εξασφάλιση των απαραίτητων κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Στην πραγματικότητα, η αγροτική κοινωνία προχωρεί ήδη προς μια σύζευξη των γεωργικών και μη γεωργικών δραστηριοτήτων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει αξιόλογη πρωτογενή παραγωγή αλλά και επιχειρηματική δράση, κυρίως, στο εμπόριο αλλά, αργά και σταθερά, και στο βιοτεχνικό τομέα και στις υπηρεσίες. Στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση:

- ✓ Στον ορισμό των χωρο-εδαφικών ενοτήτων που πολώνονται από μικρές αγροτικές πόλεις ως ειδικές αναπτυξιακές ζώνες με προτεραιότητα σε επενδύσεις που θα αξιοποιούν τα τοπικά τους πλεονεκτήματα.

- ✓ Στην ουσιαστική ενσωμάτωση της μικρής πόλης από τους θεσμούς και τους μηχανισμούς στήριξης στις επενδυτικές πολιτικές, με ειδικά κίνητρα και προσαρμοσμένες διαδικασίες που θα λαμβάνουν υπ' όψη τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες της να αναπτύξει μια επιχειρηματικότητα, ικανή να αξιοποιήσει τα τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, καθώς και τις νέες ποιοτικές ανάγκες των καταναλωτών.
- ✓ Στην ενσωμάτωση και ένταξη των διευρυμένων μορφών συνεργασίας (συνεργαζόμενες εκμεταλλεύσεις), γεγονός που απαντά στον εξορθολογισμό των επενδύσεων στο επίπεδο του εκσυγχρονισμού των εκμεταλλεύσεων, στην εξοικονόμηση πόρων και στη μεταφορά τους σε δράσεις που θα στοχεύουν στην αύξηση, τοπικά, της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων προϊόντων.
- ✓ Στην στήριξη της πολυδραστήριας επιχείρησης με βάση τη συμβολή της στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων και την προσφορά θέσεων απασχόλησης,
- ✓ στα πλαίσια Προτύπων Σχεδίων, κατά το υπόδειγμα των Προτύπων Σχεδίων Καινοτομικής Ανάπτυξης που προκήρυξε το ΥΠΟΙΟ, έστω και εκτός των διαδικασιών του ΥΠΟΙΟ αλλά στα πλαίσια των Αξόνων Προτεραιότητας 1-9.

Στα Σχέδια αυτά θα περιλαμβάνονται παρεμβάσεις όπως:

- Βελτίωση προσβασιμότητας και δημιουργία υποδομών ανάδειξης ορεινών, τουριστικών και μειονεκτικών περιοχών – κέντρων (οδικό δίκτυο, θαλάσσιες και χερσαίες συγκοινωνίες κλπ):
- Στόχος η χρηματοδότηση όλων εκείνων των απαραίτητων υποδομών που απαιτούνται σε μια επιτυχημένη αναπτυξιακή διαδικασία. Η ασφαλής και διαρκής πρόσβαση σε χώρους όπου το γεωγραφικό ανάγλυφο δεν ευνοεί κάτι τέτοιο, ανατρέπει την αναπτυξιακή ανάλυση και δημιουργεί προϋποθέσεις για προσέλκυση επενδύσεων και τελικών δικαιούχων στις περιφέρειες της ΧΕ που αυτοδύναμα δεν μπορούν να στηρίξουν ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική.
- Ανάπτυξη υποδομών αγροτικού τομέα υπαίθρου (αναβάθμιση δημοσίων και ιδιωτικών κτηρίων – περιοχών, αγροτικός εξηλεκτρισμός κλπ):
- Η παρέμβαση δρα συμπληρωματικά στην περιφερειακή αναπτυξιακή διαδικασία, στηρίζοντας και χρηματοδοτώντας επενδύσεις που διευκολύνουν την παροχή υπηρεσιών στον πρωτογενή τομέα, μειώνουν το κόστος παραγωγής αγροτικών προϊόντων και το υψηλό επιχειρηματικό ρίσκο που εσωκλείεται στην παραγωγική διαδικασία της γεωργίας και της κτηνοτροφίας.
- Βελτίωση ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο (ύδρευση – επεξεργασία νερού, αποχέτευση κλπ):
- Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που στο παρελθόν η ύπαιθρος βίωσε σημαντική αιμορραγία ανθρώπινου δυναμικού και πιο συγκεκριμένα οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ήταν η χαμηλή ποιότητα ζωής εξαιτίας της ανυπαρξίας υποδομών που υποστηρίζουν την ποιότητα ζωής. Η δράση έρχεται να στηρίξει επενδύσεις που σχετίζονται με την ποιότητα και ασφάλεια πόσιμου νερού και να συμβάλει στην ποιότητα του περιβάλλοντος και της υγείας των πολιτών μέσω έργων διαχείρισης των υγρών αποβλήτων.
- Βελτίωση δεξιοτήτων – προώθηση στην απασχόληση – επιχειρηματικότητα στην ύπαιθρο:
- Όσο αναγκαίες και αν θεωρούνται οι υποδομές στην ανάπτυξη μιας περιοχής, δεν είναι δυνατό να μεγιστοποιηθεί το θετικό αποτέλεσμα τέτοιου είδους παρεμβάσεων χωρίς να υπάρχει πρόνοια για επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής. Η νέα φιλοσοφία για τον ύπαιθρο χώρο αντιμετωπίζει ενιαία την αναπτυξιακή διαδικασία και προβάλλει σαν πρώτη προτεραιότητα την απόκτηση δεξιοτήτων του τοπικού πληθυσμού που να προάγουν την επιχειρηματικότητα που μπορεί να πηγάξει από τον πρωτογενή τομέα, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτόν.
- Διαχείριση πολιτισμικών πόρων υπαίθρου:
- Η καταγραφή, προβολή και αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου μπορεί να συνεισφέρει πολλαπλά στην ανάπτυξη, γιατί είναι δυνατό να διατηρήσει τη διαφορετικότη-

τα των τοπικών κοινωνιών, εμποδίζοντας την αφομοίωση, να προάγει τη συμπληρωματικότητά και να συμβάλλει στην ανάπτυξη αυτών μέσα από την προβολή.

- Σχέδια ανάπτυξης τουριστικών περιοχών:
- Οι αναπλάσεις ειδικών τουριστικών περιοχών (π.χ. ακτών και παραλιών, πλατειών, λιμενικών περιοχών, κέντρα οικισμών, περιβάλλοντες χώροι πόλων έλξεως περιοχών, δασικών περιοχών αναψυχής) είναι αναγκαίες για να προστατευτούν, να αναδειχθούν, να ελεγχθεί η φέρουσα ικανότητά τους και να γίνουν πιο ελκυστικές για ποιοτικό τουρισμό.

Διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία

Κίνητρα για τη συμμετοχή της ΧΕ ή των επιμέρους Περιφερειών σε προγράμματα συνεργασίας και τη συγκρότηση δια-περιφερειακών συνεργασιών είναι τα ακόλουθα:

- * πληροφόρηση - καλές πρακτικές - εμπειρίες για την αντιμετώπιση αδυναμιών / απειλών ή την εκμετάλλευση πλεονεκτημάτων / ευκαιριών,
- * αύξηση της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών περιφερειακής ανάπτυξης μέσω της χάραξης κοινών στρατηγικών επί συγκεκριμένων θεμάτων,
- * κάλυψη κενών σε εφόδια, εργαλεία και τεχνογνωσία σε θέματα που συνδέονται με τις αναπτυξιακές επιδιώξεις και δεν έχουν αναπτυχθεί ή υπάρχει αδυναμία για να αναπτυχθούν από το ενδογενές δυναμικό της περιοχής,
- * «εξαγωγή» καλών πρακτικών (τεχνολογίας – γνώσης) που έχουν αναπτυχθεί από το δυναμικό της περιοχής προς άλλες περιφέρειες,
- * αύξηση της ικανότητας σχεδιασμού και υλοποιήσεως του αναπτυξιακού προγραμματισμού, δια της απόκτησης εμπειριών από τον ευρωπαϊκό χώρο,
- * καλύτερη δικτύωση στον ευρωπαϊκό χώρο και αύξηση της ικανότητας/ δυνατότητας συμμετοχής της περιοχής στην πορεία προς την Ολοκλήρωση.

Πεδία εφαρμογής των δια-περιφερειακών συμμαχιών μπορεί να είναι τα ακόλουθα:

- * καινοτομία, οικονομία της γνώσης σε τομείς όπως επιχειρηματικότητα και ΜΜΕ, τουρισμός, πολιτισμός, ΑΠΕ, διαφοροποίηση της οικονομίας της υπαίθρου, περιβαλλοντική διαχείριση,
- * αντιμετώπιση (σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο) φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος,
- * αστική ανάπτυξη, σύγχρονο προφίλ πόλεων.

Για τη διαμόρφωση των συμμαχιών πρέπει να ληφθούν υπόψη ιδίως τα ακόλουθα χαρακτηριστικά της ΧΕ ή των επιμέρους Περιφερειών :

- έντονη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο εισόδημα και την απασχόληση,
- μέση ανάπτυξη του τουριστικού τομέα,
- υστέρηση ως προς τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης σε σχέση με την βόρεια και κεντρική Ευρώπη,
- απουσία μητροπολιτικού πόλου υπερ-εθνικής εμβέλειας,
- χαμηλές επιδόσεις σε τομείς όπως η Ε&Τ και η καινοτομία,
- καλή προσαρμογή ως προς πολιτικές που στοχεύουν στην ανταγωνιστικότητα (που ωστόσο εκπορεύεται από την σχετική υστέρηση και σε καμία περίπτωση δεν διασφαλίζει την αναπτυξιακή πορεία),
- μέτρια απόδοση ως προς τις γενικές πολιτικές και στρατηγικές ανάπτυξης του ευρωπαϊκού χώρου (Λισσαβόνα, Γκαίτεμποργκ),
- μέτριες επιδόσεις ως προς την απασχόληση και με σημάδια μεσοπρόθεσμης γήρανσης του πληθυσμού.

Αν σε αυτά τα χαρακτηριστικά προσμετρηθούν και φυσικά, κοινωνικά και γεωμορφολογικά δεδομένα όπως είδη και εντάσεις περιβαλλοντικών συνθηκών και κινδύνων, τυπολογίες οικισμών, ύπαρξη ορεινού και νησιωτικού χώρου κ.ο.κ., προκύπτει μια εμφανής ομοιότητα της ΧΕ ή των επιμέρους Περιφερειών με τις ευρωπαϊκές Μεσογειακές περιφέρειες και τις όμορες ελληνικές, κυρίως ως προς:

- την εκμετάλλευση υποδομών μητροπολιτικού χαρακτήρα που απουσιάζουν από τον περιφερειακό χώρο, εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, δομών και φορέων

τεχνογνωσίας.

- Περιφέρειες με όμοια χαρακτηριστικά όπως μη ύπαρξη μεγάλων αστικών κέντρων, μικρή πυκνότητα πληθυσμού, περιφερειακή θέση ως προς το γεωγραφικό και διοικητικό κέντρο της Ένωσης, που εμφανίζουν ωστόσο σαφώς καλύτερες αναπτυξιακές επιδόσεις όπως Ιρλανδία, Φιλανδία, Σουηδία, Βόρεια Ιταλία, Νότια Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία κ.ο.κ.
- Περιφέρειες που μπορούν να καλύψουν υφιστάμενα κενά που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού όπως περιφέρειες με δομές E&T, υψηλή απασχόληση σε τομείς έντασης γνώσης κ.λπ.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, εφεξής ΕΣΠΑ, ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων, η απαραίτητη διάκριση καθηκόντων και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των αρχών και φορέων καθορίζονται με νόμο και όπου απαιτείται θα εκδοθούν επί μέρους κανονιστικές πράξεις.

Η εθνική αρχή συντονισμού και οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ συνιστούν δίκτυο με στόχο τη στενή συνεργασία, την άμεση ενημέρωση και τη μεταφορά των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται.

Αναλυτική περιγραφή του τρόπου άσκησης των αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και φορέα στην διαχείριση και τον έλεγχο του ΕΠ θα γίνει στην περιγραφή του κοινού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ που θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές έναντι της ΕΕ για θέματα που άπτονται του ΕΣΠΑ. Για θέματα που άπτονται των ΕΠ εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια Υπουργεία.

Εθνική αρχή συντονισμού αναπτυξιακών προγραμμάτων 2007-2013

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική αρχή συντονισμού:

- (i) παρακολουθεί και συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, παρέχοντας κατευθύνσεις για τη συμβατότητά τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (ii) έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένης της γνώμης συμμόρφωσης του άρθρου 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, την εποπτεία της αποτελεσματικής εφαρμογής του και την προσαρμογή του ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων του,

- (iii) συντονίζει τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την αξιολόγηση, τις επαληθεύσεις και κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ,
- (iv) παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση προς τη Διυπουργική Επιτροπή κοινωτικών προγραμμάτων που συστήθηκε με το άρθρο 20 του Ν.3483/2006 και την διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους,
- (v) συνεργάζεται με τα αρμόδια όργανα προκειμένου το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, καθώς και ενημέρωσης της Επιτροπής,
- (vi) παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 47 και 48 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο **Διαχειριστική Αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος** του παρόντος, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ,
- (vii) παρέχει οδηγίες για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία του περιβάλλοντος, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αρχής της μη διάκρισης και εισηγείται τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών,
- (viii) διαμορφώνει το ειδικό Πρόγραμμα για το εθνικό αποθεματικό απροβλέπτων, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (ix) διαμορφώνει το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης για τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ και του ΕΣΠΑ και μεριμνά για την παρακολούθηση και τήρηση του πλαισίου αυτού,
- (x) συμμετέχει στις ετήσιες συναντήσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής που προβλέπονται στο άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xi) παρακολουθεί την τήρηση των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα και παρέχει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες πληροφορίες για την επαλήθευσή της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του Κανονισμού,
- (xii) υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων, προκειμένου να συμπεριληφθούν στην ετήσια έκθεση υλοποίησής του κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 παρ 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xiii) συντάσσει τις εκθέσεις στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που προβλέπονται στις παρ.2 και 3 του άρθρου 29 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην επίτευξη των

στόχων της πολιτικής για τη συνοχή όπως ορίζεται στη Συνθήκη, των στόχων των Ταμείων όπως ορίζονται στον Κανονισμό, των προτεραιοτήτων που διατυπώνονται στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και του στόχου προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,

- (xiv) διασφαλίζει σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των διαφόρων Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και άλλων χρηματοδοτικών μέσων,
- (xv) έχει την ευθύνη για την τήρηση της κατανομής των πόρων των Ταμείων κατά τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου)
- (xvi) μεριμνά για το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, με την υποστήριξη ειδικής επιτροπής
- (xvii) διαμορφώνει το σύστημα επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων, παρέχει οδηγίες και εποπτεύει την ορθή και ενιαία εφαρμογή του,
- (xviii) διαμορφώνει σε συνεργασία με την αρχή πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων,
- (xix) συγκροτεί και λειτουργεί θεματικές δικτύσεις με στόχο τη διερεύνηση και διάχυση καλών πρακτικών και προτάσεων απλούστευσης και μείωσης της γραφειοκρατίας,
- (xx) οργανώνει και λειτουργεί την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των διαχειριστικών αρχών με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών στην αντιμετώπιση και επίλυση κοινών θεμάτων,
- (xxi) υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ.
- (xxii) μεριμνά για την παρακολούθηση της προόδου/εφαρμογής earmarking σύμφωνα με το άρθρο 9.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, τον συντονισμό με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων και την παρακολούθηση της εφαρμογής της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται ανωτέρω γίνεται μέσω των ειδικών υπηρεσιών: «Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων», «Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων», που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και μέσω της «Ειδικής Υπηρεσίας Θεσμικής Υποστήριξης» που υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης.

Βασικοί μηχανισμοί συντονισμού

Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού όπως ορίζεται στο υποκεφάλαιο 0 προσδιορίζονται οι ακόλουθοι βασικοί μηχανισμοί συντονισμού:

Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ

Ο συντονισμός των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ειδικότερα η ΕΥΣΕΚΤ:

- (i) Παρακολουθεί τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και πολιτικές στα θέματα που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών καθώς και τις επιπτώσεις άλλων πολιτικών (εθνικών, Ε.Ε., διεθνών) και συμμετέχει στις σχετικές επιτροπές της Ε.Ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και συμβάλλει στο σχεδιασμό τους.
- (ii) Παρακολουθεί και ενημερώνεται για την τήρηση της περιφερειακής κατανομής των πόρων του ΕΚΤ ανά ΕΠ/δράση και τύπο Περιφερειών, (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου).
- (iii) Εκπονεί το αναγκαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, όπου αυτό απαιτείται, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και τα συναρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία υλοποίηση δράσεων ίδιου τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.
- (iv) Παρακολουθεί και επεξεργάζεται τις χρηματοδοτικές ροές και τις συνολικές δεσμεύσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΚΤ για τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν προβλημάτων και σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού εισηγείται κατάλληλα διορθωτικά μέτρα στις οικείες επιτροπές παρακολούθησης, για την αποφυγή εφαρμογής του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης $v+3/v+2$.
- (v) Είναι αρμόδια για την παροχή κατευθύνσεων και την παρακολούθηση δράσεων τύπου ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) σε όλα τα εμπλεκόμενα ΕΠ, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων και την επίτευξη συνεργιών.
- (vi) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των δεικτών και για τα θέματα αξιολόγησης γενικά, που αφορούν σε παρεμβάσεις ΕΚΤ στο επίπεδο του ΕΣΠΑ και των ΕΠ, με τη σύμφωνη γνώμη της εθνικής αρχής συντονισμού και σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς. Μεριμνά για τη συμβατότητα των παραπάνω με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας

στους τομείς της Κοινωνικής Ένταξης, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ισότητας.

- (vii) Παρακολουθεί και συντονίζει την εκ των προτέρων αξιολόγηση και τις αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού σε επίπεδο ΕΣΠΑ και ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.
- (viii) Συντονίζει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση των αξιολογήσεων σε θέματα Ανθρωπίνων Πόρων, που πραγματοποιούνται με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το Άρθρο 49 του Γεν. Κανονισμού 1083/2006.
- (ix) Συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου των αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013 σε ό,τι αφορά θέματα ανθρωπίνων πόρων, σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΚΤ και την εθνική αρχή συντονισμού.
- (x) Οργανώνει, συντονίζει και παρακολουθεί τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας για την προβολή των πολιτικών και των παρεμβάσεων του ΕΚΤ στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέργια των δράσεων επικοινωνίας μεταξύ των ΕΠ, καθώς και τη συμπληρωματικότητα αυτών με τις δράσεις επικοινωνίας του ΕΣΠΑ. Για το παραπάνω συνεργάζεται κυρίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γεν. Δ/σης Απασχόλησης της Ε.Ε., την εθνική αρχή συντονισμού, τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις διαχειριστικές αρχές για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε δράσεις επικοινωνίας για το ΕΚΤ.
- (xi) Αναπτύσσει υποβοηθητικά εργαλεία σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης και υλοποίησης και μεριμνά για την εκπόνηση μελετών, ερευνών, εμπειρογνωμοσυνών και αξιολογήσεων σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων πόρων για την εκτέλεση του έργου της.

Η ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL κάθετα και οριζόντια (horizontal and vertical mainstreaming) θα διασφαλιστεί μέσω ειδικής υπηρεσίας, η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του Προγράμματος της Κ.Π. EQUAL του ΚΠΣ 2000-2006. Η ειδική αυτή υπηρεσία αφενός θα εντοπίζει ευκαιρίες για την ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL στις δράσεις των ΕΠ, αφετέρου θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία προς την κατεύθυνση αυτή με ενδεδειγμένες εμπειρογνωμοσύνες. Επίσης θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλευτική για την ορθή εφαρμογή των αρχών της EQUAL.

Οι υφιστάμενες Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής που λειτουργούν στο πλαίσιο του Γ'ΚΠΣ στα Υπουργεία Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους και την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης», προωθείται η σύσταση ανώνυμης μη κερδοσκοπικής εταιρίας του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα («Διοικητική Αναδιοργάνωση Α.Ε.»), με κύριο αντικείμενο τον περιορισμό της πολυνομίας, την αξιολόγηση και αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων οργανισμών, τον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό και την ανασυγκρότησή τους.

Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία θα συντονίζει, θα καθορίζει προτεραιότητες και θα παρακολουθεί σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η ειδική υπηρεσία συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.

Η ειδική αυτή υπηρεσία θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τη λειτουργία περιβαλλοντικού δικτύου (Environmental Network) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και τις λοιπές Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και των συναρμόδιων Κεντρικών & Περιφερειακών Αρχών, θα συντάσσει ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις για την πρόοδο των έργων και δράσεων περιβάλλοντος τις οποίες θα αποστέλλει και προς την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, θα υποστηρίζει με επεξεργασμένα στοιχεία και αναφορές την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και την Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕΔΙΠ), θα συμμετέχει στις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ και θα υποστηρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις λοιπές δημόσιες αρχές στην αναγκαία διαρκή δημόσια διαβούλευση με τους Κοινωνικούς Εταίρους και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για συναφή ζητήματα.

Ειδικότερα η ανωτέρω ειδική υπηρεσία θα γνωμοδοτεί εκ των προτέρων και εντός δέκα πέντε (15) ημερών, στο πλαίσιο ειδικής διαδικασίας συντονισμού τις προσκλήσεις που θα εκδίδονται από τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και που αφορούν σε έργα / δράσεις / παρεμβάσεις που αφορούν άμεσα στο περιβάλλον. Η ειδική υπηρεσία σε συνεργασία με τις αντίστοιχες διαχειριστικές αρχές και την εθνική αρχή συντονισμού, θα καθορίσει τις κατηγορίες πράξεων για τις οποίες θα είναι απαραίτητη η ανωτέρω διαδικασία συντονισμού.

Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας

Ο συντονισμός των δράσεων του τομέα της υγείας θα διασφαλιστεί (α) σε στρατηγικό, επιτελικό επίπεδο, από ένα διυπουργικό όργανο υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και (β) σε επιχειρησιακό επίπεδο, από ειδική δομή η οποία θα υποστηρίζει το διυπουργικό όργανο για θέματα κατάρτισης της στρατηγικής και θα αναλάβει αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα υγείας-πρόνοιας που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ και καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ

Για την υποστήριξη της εθνικής αρχής συντονισμού στο συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής δύναται να μετέχουν κατά περίπτωση και εκπρόσωποι άλλων φορέων.

Η ανωτέρω επιτροπή υποστηρίζει την εθνική αρχή συντονισμού στην εποπτεία της οργάνωσης και διαχείρισης των ταμείων που ιδρύονται και οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού.

Ο συντονισμός των δανείων που χορηγούνται από την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων που εντάσσονται στα ΕΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων έργων που προωθούνται με συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα) ή σειρά επενδύσεων μικρότερου μεγέθους, ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές.

Μηχανισμοί συντονισμού και προώθησης της Έρευνας και Καινοτομίας

Στο πλαίσιο του νομοσχεδίου «Θεσμικό πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας», που βρίσκεται υπό διαβούλευση, προβλέπεται συντονισμός και εποπτεία των δράσεων και παρεμβάσεων Ε&Τ, καθώς για το σκοπό αυτό πρόκειται να ιδρυθούν ο Εθνικός Οργανισμός Έρευνας, η Διυπουργική Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας.

Στην αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας εκτός από τη χάραξη και άσκηση πολιτικής στους τομείς της επιστημονικής έρευνας και τεχνολογίας, ανήκει και ο συντονισμός της υλοποίησης της πολιτικής αυτής από εμπλεκόμενα όργανα ή φορείς .

Η Διυπουργική Επιτροπή χαράζει και συντονίζει την κυβερνητική πολιτική στον τομέα.

Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του πολιτισμού θα διασφαλιστεί από την ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα πολιτισμού που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΠ του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, ασκείται από την εθνική αρχή συντονισμού και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλι-

είας (ΕΠΑ), σε συνεργασία με αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων, χωρικά (περιοχή παρέμβασης) και θεματικά (τομέας παρέμβασης), που λειτουργεί σε επίπεδο α) προγραμματισμού, β) παρακολούθησης υλοποίησης (διαχειριστικές αρχές), και γ) επανεξέτασης στρατηγικής (εθνική αρχή συντονισμού και διαχειριστικές αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑ).

Στο πρώτο επίπεδο, ο μηχανισμός αυτός εξειδικεύει κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του διαχωρισμού των δράσεων και συντονίζει το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά.

Στο δεύτερο επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του ΕΠΑ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Σε ετήσια βάση, συντάσσουν ειδική αναφορά για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων με χρήση των κωδικών θεματικής και εδαφικής διάστασης και τις γνωστοποιούν στον μηχανισμό αυτό.

Στο τρίτο επίπεδο και στο πλαίσιο της ανωτέρω ειδικής αναφοράς, ο μηχανισμός, εξετάζει την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων, προσδιορίζει την ανάγκη αναθεώρησης των κατευθύνσεων και της κατανομής των Κοινοτικών πόρων, συνεπεία αλλαγών στις προτεραιότητες (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές) ή στις συνθήκες υλοποίησής τους και εισηγείται μέτρα στην Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

Διαχειριστική αρχή του επιχειρησιακού προγράμματος

Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Ειδικότερα η διαχειριστική αρχή του ΕΠ είναι υπεύθυνη για:

- (i) τη διασφάλιση της επιλογής των προς χρηματοδότηση πράξεων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ, καθώς και της συμμόρφωσής τους με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους.

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- Μεριμνά για την παροχή στους δυνητικούς δικαιούχους λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με:
 - τους όρους επιλεξιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν οι προτεινόμενες πράξεις προκειμένου να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΠ
 - τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων χρηματοδότησης και των σχετικών χρονικών περιόδων
 - τα κριτήρια για την ένταξη των προς χρηματοδότηση πράξεων

- τους αρμόδιους σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα ΕΠ
 - τη δημοσιοποίηση καταλόγου στον οποίο παρατίθενται ο τίτλος των πράξεων, οι δικαιούχοι και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται.
 - Εφαρμόζει διαδικασίες αξιολόγησης των πράξεων προκειμένου αυτές να ενταχθούν στο ΕΠ, με βάση τα κριτήρια ένταξης που εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, εξετάζει τη διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων σύμφωνα με το σύστημα που προσδιορίζεται στην παράγραφο (xvii) του υποκεφαλαίου 0, πριν ληφθεί η απόφαση ένταξης της πράξης στο ΕΠ. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες κατά τη χρονική στιγμή υποβολής τους στο ΕΠ έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ή βρίσκονται σε εκτέλεση ή περατώθηκαν μετά την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας, συνεκτιμά τυχόν αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί από αρμόδιες αρχές και διασφαλίζει ότι η επιλογή των πράξεων ικανοποιεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται για το ΕΠ.
 - Γνωστοποιεί τις προς ένταξη πράξεις προϋπολογισμού άνω των πέντε εκατ. ευρώ στην εθνική αρχή συντονισμού προκειμένου να διατυπώσουν γνώμη εντός δέκα πέντε ημερών. Η απόφαση ένταξης μπορεί να εκδίδεται μετά την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας αυτής. Για τα δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των είκοσι πέντε εκατ. ευρώ (25.000.000) στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
 - Εκδίδει την απόφαση ένταξης πράξεων στο ΕΠ και ενημερώνει τον δικαιούχο γραπτώς για όλες τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει.
 - Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης.
 - Συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.
- (ii) Την επαλήθευση της παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και της πραγματικής πραγματοποίησης των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και της συμμόρφωσής τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες.

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή διενεργεί:

- (α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
- η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
 - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,

- οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
- η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
- τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Κατά την πρώτη δήλωση δαπάνης του δικαιούχου, η διαχειριστική αρχή επιβεβαιώνει την εφαρμογή των προϋποθέσεων που ενδεχομένως έχει θέσει, κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων.

- (β) επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων κατά τις οποίες επαληθεύεται ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τα παραδιδόμενα προϊόντα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται προς τους όρους της αντίστοιχης σύμβασης ή απόφασης χορήγησης ενίσχυσης, η φυσική πρόοδος της πράξης, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τη δημοσιότητα και η επαλήθευση της ακρίβειας των πληροφοριών που παρέχει ο δικαιούχος όσον αφορά τη φυσική και οικονομική πρόοδο της πράξης.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, η διαχειριστική αρχή τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζουν τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Η διαχειριστική αρχή καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται από τη διαχειριστική αρχή για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Η διαχειριστική αρχή επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων στο ΟΠΣ, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων καταχωρούνται στο ΟΠΣ και κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση ενισχύσεων στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων.
- Στην περίπτωση που η διαχειριστική αρχή είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του ίδιου ΕΠ, η υλοποίηση της πράξης θα γίνεται από μονάδα διαφορετική από τη μονάδα που είναι αρμόδια για την διενέργεια των επαληθεύσεων, ώστε να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων.

- (iii) τη διασφάλιση της συλλογής, καταχώρησης και αποθήκευσης, στο ΟΠΣ λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής και καταχώρησης στο ΟΠΣ των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ε-

λέγχους και την αξιολόγηση. Μεριμνά για την καλή λειτουργία του ΟΠΣ σε σχέση με το ΕΠ,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή :

- Συλλέγει και τηρεί στο ΟΠΣ και στο φάκελο της πράξης αναλυτικά στοιχεία υλοποίησης, μέσω τυποποιημένων εντύπων,
 - Παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων για την υποβολή όλων των δεδομένων υλοποίησης των πράξεων που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση των δράσεων,
 - Μεριμνά για την ύπαρξη και πλήρη εφαρμογή συστήματος αναφοράς και παρακολούθησης των δράσεων, η διαχείριση των οποίων έχει εκχωρηθεί σε ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης
 - Παρακολουθεί την ορθή και έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με τα απαραίτητα δεδομένα και έγγραφα από τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης.
- (iv) τη διασφάλιση ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε:

- οι δικαιούχοι που υποχρεούνται από την ελληνική νομοθεσία να τηρούν ενιαίο λογιστικό σύστημα (το Γενικό ή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια) να δημιουργήσουν ειδική λογιστική μερίδα για το συγχρηματοδοτούμενο έργο,
 - οι δικαιούχοι που δεν είναι υποχρεωμένοι από την ελληνική νομοθεσία στην τήρηση του Γενικού ή των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, να εφαρμόζουν κατάλληλη λογιστική κωδικοποίηση για το συγχρηματοδοτούμενο έργο, όπως αυτή θα οριστεί από τη διαχειριστική αρχή κατά την έναρξη υλοποίησής του,
- (v) τη διασφάλιση ότι οι αξιολογήσεις των ΕΠ που αναφέρονται στο άρθρο 48(3), του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- προετοιμάζει και οργανώνει τις αξιολογήσεις που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων σύμφωνα με οδηγίες και κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού
- οργανώνει την παραγωγή και τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για την διεξαγωγή των αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων πληροφοριών που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης,
- κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην εθνική αρχή συντονισμού, στην επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή,

- εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, με βάση τους κανόνες που αφορούν στην πρόσβαση στα έγγραφα,
 - μεριμνά για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων της αξιολόγησης,
 - προτείνει στην επιτροπή παρακολούθησης τη διεξαγωγή αξιολογήσεων ιδιαιτέρως στις περιπτώσεις που η παρακολούθηση αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν τεθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού
- (vi) τον καθορισμό διαδικασιών για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου σύμφωνα με τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:
- τηρούνται όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα) στο κατάλληλο επίπεδο (διαχειριστική αρχή, ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης, δικαιούχος) για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 15 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006
 - στην περίπτωση τήρησης εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, τα ηλεκτρονικά συστήματα τήρησης των εγγράφων συμμορφώνονται με αποδεκτά πρότυπα ασφάλειας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα πληρούν τους εθνικούς κανόνες και είναι αξιόπιστα
 - όλα τα έγγραφα τηρούνται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών από τη γνωστοποίηση της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης κλεισίματος του ΕΠ ή μερικού κλεισίματος, με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις
 - ο δικαιούχος παρέχει πρόσβαση στα τηρούμενα από αυτόν έγγραφα που σχετίζονται με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης αλλά και αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών σε εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό άτομα της διαχειριστικής αρχής, της αρχής πιστοποίησης, της αρχής ελέγχου, της Επιτροπής και των εξουσιοδοτημένων αυτής αντιπροσώπων
 - τα ονόματα των φορέων που διαθέτουν τα πρωτογενή έγγραφα που απαιτούνται για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και η τοποθεσία που βρίσκονται οι έδρες των φορέων αυτών είναι γνωστά στη διαχειριστική αρχή και τηρούνται στο ΟΠΣ.
- (vii) τη διασφάλιση ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με κάθε δαπάνη για σκοπούς πιστοποίησης
- Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:
- μεριμνά για την έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου η αρχή πιστοποίησης να εκτελέσει τους απαραίτητους ελέγχους για την πιστοποίηση των δαπανών.

- συνεργάζεται με την αρχή πιστοποίησης προκειμένου να αποσαφηνιστεί οποιοδήποτε θέμα ανακύπτει σχετικά με την πιστοποίηση εγκεκριμένων δαπανών.
- (viii) την υποστήριξη των εργασιών της επιτροπής παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ σε σχέση με τους στόχους του
- Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή
- μεριμνά για τη συλλογή και επεξεργασία όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ από την επιτροπή παρακολούθησης και τη λήψη αποφάσεων από αυτήν.
 - μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων της επιτροπής παρακολούθησης.
- (ix) τη σύνταξη και, μετά την έγκριση της επιτροπής παρακολούθησης, την υποβολή στην Επιτροπή των ετήσιων και τελικών εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 67 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006
- Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή
- συντάσσει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης του ΕΠ, με βάση τα στοιχεία του ΟΠΣ και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού,
 - υποβάλλει προς έγκριση στην επιτροπή παρακολούθησης τις εκθέσεις του ΕΠ,
 - υποβάλλει τις εγκεκριμένες εκθέσεις στην εθνική αρχή συντονισμού και στην Επιτροπή (συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής των ηλεκτρονικών στοιχείων).
- (x) τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69, του Καν. (ΕΚ) 1083/2006
- Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:
- εκπονεί επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης που διαμορφώνει η εθνική αρχή συντονισμού, το οποίο οριστικοποιείται με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής
 - υλοποιεί τις προβλεπόμενες στο εγκεκριμένο σχέδιο επικοινωνίας δράσεις, ενημερώνει σχετικά την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την Επιτροπή και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΚ).1828./2006,
 - παρακολουθεί την πορεία της υλοποίησης των δράσεων δημοσιότητας, η υλοποίηση των οποίων έχει αναληφθεί από ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης
 - ενημερώνει τους δικαιούχους για τις ενέργειες δημοσιότητας που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο εκτέλεσης πράξεων και παρακολουθεί την ορθή τήρηση των υποχρεώσεων αυτών.

- (xi) την υποβολή, στην Επιτροπή, των αναγκαίων πληροφοριών προκειμένου να αξιολογήσει τα μεγάλα έργα και να προσδιορίσει τη συνδρομή των Ταμείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006
- (xii) την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ και τη σύνταξη και υποβολή στην επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ προτάσεων για αναθεώρησή του σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού
- (xiii) την παρακολούθηση των εσόδων που προκύπτουν από έργα που παράγουν έσοδα και την σχετική ενημέρωση της αρχής πιστοποίησης, ιδίως για τα έργα των οποίων τα έσοδα δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν εκ των προτέρων
- (xiv) την από κοινού με την Επιτροπή ετήσια εξέταση της υλοποίησης του ΕΠ, την ενημέρωση της επιτροπής παρακολούθησης για τα αποτελέσματά της και την παρακολούθηση και σχετική ενημέρωση της Επιτροπής σχετικά με τη συνέχεια που δίδεται στα σχόλιά της
- (xv) την ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής συνεισφοράς της πράξης η οποία επιβάλλεται βάσει πορίσματος επαλήθευσης ή πορίσματος ελέγχου της αρχής ελέγχου ή βάσει απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κατά τα προβλεπόμενα στο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,
- (xvi) την εισήγηση στον αρμόδιο υπουργό για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών τα οποία διαπιστώνονται βάσει των επαληθεύσεων που διενεργεί

Ως διαχειριστική αρχή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου (σύμφωνα με το άρθρο 59, παρ.1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006), ορίζεται με κοινή απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού Οικονομίας & Οικονομικών και του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, η οποία συστήνεται για τους σκοπούς αυτούς στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης.

Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού δύναται να ορίζονται ένας ή περισσότεροι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) ο φορέας ο οποίος αναλαμβάνει τη διαχείριση πράξεων του οικείου ΕΠ
- (β) οι πράξεις που αναλαμβάνονται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών
- (γ) οι αρμοδιότητες διαχείρισης που ανατίθενται με την αναγκαία εξειδίκευση ανάλογα με το είδος των δράσεων
- (δ) οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής

(ε) το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ο φορέας ανάλογα με τον τύπο και το είδος των δράσεων.

Ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δύναται να οριστεί δημόσια υπηρεσία ή άλλο νομικό πρόσωπο του δημόσιου τομέα, το οποίο ασκεί τις αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει αποκλειστικού δικαιώματος που του παρέχεται δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως.

Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία ή μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία απαιτείται σύμβαση σύμβασης ανάθεσης.

Οι αρμοδιότητες της διαχειριστικής αρχής που δύνανται να αναληφθούν από τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης στο πλαίσιο του ΕΠ αφορούν στα εδάφια (i), (ii), (iii), (iv), (vi), (viii), (x), (xi), (xiii), (xiv), (xv), (xvi) που περιγράφονται στο υποκεφάλαιο 0 και θα εξειδικεύονται ανά περίπτωση στις αντίστοιχες Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις ή συμβάσεις. Οι ενδιάμεσοι φορείς συνεργάζονται επίσης με την οικεία διαχειριστική αρχή στην άσκηση των λοιπών αρμοδιοτήτων της και οι αμοιβαίες υποχρεώσεις θα εξειδικεύονται στην σχετική Κοινή Υπουργική Απόφαση.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης υποχρεούται να παρέχει τα απαιτούμενα στοιχεία και πληροφορίες, βάσει τυποποιημένων αναφορών, προκειμένου να διασφαλίζεται η επαρκής ενημέρωση της διαχειριστικής αρχής σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων που έχουν εκχωρηθεί. Για το σκοπό αυτό η διαχειριστική αρχή προβαίνει στις ακόλουθες ενέργειες:

- Παραλαμβάνει και εξετάζει τις σχετικές εκθέσεις και αναφορές που υποβάλλουν οι ενδιάμεσοι φορείς.
- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα των επαληθεύσεων που πραγματοποιούνται από τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης, καθώς και τα αποτελέσματα των ελέγχων της αρχής ελέγχου.
- Δύνανται να πραγματοποιεί ποιοτικούς ελέγχους στους ενδιάμεσους φορείς προκειμένου να επιβεβαιωθεί η κατά το δέοντα τρόπο άσκηση των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί.

Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης είναι και δικαιούχος πράξεων των οποίων η διαχείριση του έχει ανατεθεί, οι ρυθμίσεις για τις διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν επαρκή διάκριση αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό του.

Στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου:

- (α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2000-2006, με την επωνυμία «ΕΦΔ- Θεσσαλίας», ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγο-

ρίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην αντίστοιχη Περιφέρεια.

- (β) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2000-2006, με την επωνυμία «ΕΦΔ- Στερεάς Ελλάδας», ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην αντίστοιχη Περιφέρεια.
- (γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006, με την επωνυμία «ΕΦΔ- Ηπείρου», ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην αντίστοιχη Περιφέρεια.
- (δ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Σιδηρόδρομοι-Αεροδρόμια-Αστικές Συγκοινωνίες» 2000-2006, με την επωνυμία «ΕΦΔ-ΥΜΕ» ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις υποδομών, προμηθειών και υπηρεσιών εθνικής εμβέλειας, αρμοδιότητας Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, που υλοποιούνται στις τρεις Περιφέρειες που καλύπτει γεωγραφικά το αντίστοιχο ΠΕΠ.
- (ε) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ενεργειακής υποδομής καθώς και για πράξεις εθνικής εμβέλειας, αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης, που υλοποιούνται στις τρεις Περιφέρειες που καλύπτει γεωγραφικά το αντίστοιχο ΠΕΠ.
- (στ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης εθνικής εμβέλειας που υλοποιούνται στις τρεις Περιφέρειες που καλύπτει γεωγραφικά το αντίστοιχο ΠΕΠ.

Οι ανωτέρω ενδιάμεσοι φορείς αναλαμβάνουν αρμοδιότητες που αφορούν στα (i), (ii), (iii), (iv), (vi), (viii), (x), (xi), (xiii), (xiv), (xv) του υποκεφαλαίου 0. Επιπλέον οι ενδιάμεσοι φορείς των ανωτέρω παραγράφων (δ) και (ε) αναλαμβάνουν και την αρμοδιότητα (xvi).

Οι επί μέρους κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση, η εξειδίκευση των λεπτομερειών άσκησης των αρμοδιοτήτων αυτών και οι λοιπές υποχρεώσεις των αντίστοιχων μερών προσδιορίζονται σε Κοινή Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμόδιου Υπουργού. Οι ανωτέρω Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης συνεργάζονται επίσης με την οικεία διαχειριστική αρχή στην άσκηση των λοιπών αρμοδιοτήτων της που αναφέρονται στο υποκεφάλαιο 0, και οι αμοιβαίες υποχρεώσεις θα εξειδικεύονται στην σχετική Κοινή Υπουργική Απόφαση.

Η Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων του επενδυτικού νόμου, αρμοδιότητάς της.

Ως ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις ορίζονται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που νομίμως λειτουργούν στην Ελλάδα, τα οποία εκδηλώνουν ενδιαφέρον σε συνέχεια σχετικής πρόσκλησης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και πληρούν τα κριτήρια αυτής. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων και οι λεπτομέρειες άσκησης αυτών, οι υπο-

χρεώσεις των αντίστοιχων μερών και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια, προσδιορίζονται στις συμβάσεις που θα υπογραφούν μεταξύ του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και των επί μέρους χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και στις σχετικές κανονιστικές και νομοθετικές διατάξεις.

Λοιποί ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, θα εξειδικευτούν κατά την κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και το άρθρο 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006. Ενδεχόμενες αλλαγές στο κοινοποιηθέν Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης, αποτυπώνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 42 και 43 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) τα είδη των πράξεων που πρόκειται να καλυφθούν από τη συνολική επιχορήγηση
- (β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων
- (γ) τα ποσοστά συνδρομής από τα Ταμεία και οι κανόνες που διέπουν τη συνδρομή αυτή
- (δ) οι ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εξασφάλιση του δημοσιονομικού ελέγχου της συνολικής επιχορήγησης έναντι της διαχειριστικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των διευθετήσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την παρουσίαση των λογαριασμών
- (ε) τυχόν χρήση οικονομικής εγγύησης ή ισοδύναμου μέτρου.

Ο ενδιάμεσος φορέας πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά του, την ικανότητα διαχείρισης στο σχετικό αντικείμενο, καθώς επίσης και για την επάρκειά του όσον αφορά τη διοικητική και την οικονομική διαχείριση. Ο φορέας αυτός, κατά κανόνα, εδρεύει ή εκπροσωπείται στην ή στις περιφέρειες που καλύπτονται από το ΕΠ.

Ο ορισμός ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης ή/και διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων σε ένα ΕΠ, συνεπάγεται την παροχή στην Επιτροπή των πληροφοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν.(ΕΚ) 1083/06 και τα άρθρα 21 και 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Αρχή πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (ii) πιστοποιεί ότι:
- η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,
 - οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες,
- στο πλαίσιο αυτό δύναται:
- να εξαιρεί προσωρινά από τις δηλώσεις δαπανών τις δαπάνες που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες
 - να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις στις διαχειριστικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς
- (iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,
- (iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου,
- (v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,
- (vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών.
- (vii) υποβάλλει στην Επιτροπή προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76, παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (viii) συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς την επεξεργασία των πληροφοριών τις οποίες χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Ως αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Καν.1083/2006 ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μετονομάζεται σε αρχή πιστοποίησης.

Αρχή ελέγχου

Η αρχή ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,
- (ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωνόμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους ελέγχους, τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμό των ελέγχων προκειμένου να διασφαλίζεται ο έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα σε περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, είναι δυνατόν να υποβάλλεται, ενιαία στρατηγική ελέγχου.

- (iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή:
 - ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική ελέγχου του ΕΠ, και αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008. Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,
 - γνωμοδότηση, βάσει των ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της και άλλων ελέγχων, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
 - δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88, παρ.2, σημείο(β) του Καν.1083/2006, η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.

- (v) Υποβάλλει στην Επιτροπή, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση ελέγχου,
- (vi) Μεριμνά για την ηλεκτρονική διαβίβαση στην Επιτροπή των παρατυπιών, οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η αρχή ελέγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα ελέγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως αρχή ελέγχου, κοινή για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ, ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι ανεξάρτητη από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

Έλεγχοι υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου

Για τις ανάγκες της εκτέλεσης των ελέγχων και τη λειτουργία της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου, συνιστώνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) δύο Διευθύνσεις Προγραμματισμού και Ελέγχων επιχειρησιακών προγραμμάτων και μία Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων.

Η αξιοπιστία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου εκτιμάται με βάση κριτήρια που καθορίζονται από την αρχή ελέγχου για τους ελέγχους των συστημάτων. Περιλαμβάνει επίσης ποσοτική αξιολόγηση όλων των κρίσιμων στοιχείων των συστημάτων και καλύπτει τις βασικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος. Στο φάκελο ελέγχου τηρείται αρχείο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το ΕΠ, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιοδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους·
- (β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο·

- (γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες
- (δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

Όργανα ελέγχου

Οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές ομάδες που συγκροτούνται από υπαλλήλους των τριών Διευθύνσεων της παραγράφου 0 και υπαλλήλους των λοιπών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Οι ανωτέρω ελεγκτικές ομάδες δύναται να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ και ιδιώτες. Οι ιδιώτες εμπειρογνώμονες είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο εμπειρογνωμόνων.

Στο μητρώο εμπειρογνωμόνων, που καταρτίζεται και τηρείται από την Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων, εγγράφονται με απόφαση του προϊσταμένου αυτής, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αξιολόγηση από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, πρόσωπα, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία σχετική με τους διενεργούμενους υπό την ευθύνη της ελέγχους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται επιμέρους θέματα για την κατάρτιση του μητρώου εμπειρογνωμόνων.

Με απόφαση της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου μετά από εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων, οι έλεγχοι δύναται να ανατίθενται σε ελεγκτικές εταιρείες.

Στην περίπτωση που οι έλεγχοι διενεργούνται από φορείς διαφορετικούς από την αρχή ελέγχου, η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι οι φορείς αυτοί διαθέτουν την αναγκαία λειτουργική ανεξαρτησία από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύ-

πωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωσή του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την αρχή ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αναθέτουσα αρχή θα είναι η εθνική αρχή συντονισμού.

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή είναι η αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, η οποία προσδιορίστηκε στο υποκεφάλαιο 0 του παρόντος. Η Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις, βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την αρχή πιστοποίησης, ανταποκρινόμενη βάσει των εσωτερικών της διαδικασιών, καταθέτει την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η αρχή πιστοποίησης. Η αρχή πιστοποίησης:

- (i) είναι αποδέκτης των εγκρίσεων πληρωμών των Ταμείων που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή
- (ii) ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά ΕΠ και Ταμείο,
- (iii) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση

Φορέας/είς Υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στο ΕΠ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Φορείς υπεύθυνοι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους (φορείς χρηματοδότησης) είναι κατά περίπτωση τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την υποβολή πρότασης κατάρτισης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η πληρωμή στους δικαιούχους γίνεται τμηματικά με αποφάσεις χρηματοδότησης που εκδίδονται από τη Δ/ση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και έγκριση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ύστερα από αίτημα των φορέων χρηματοδότησης.

Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ)

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η ΔΕΠ αποτελεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ένα ολιγομελές σχήμα διοίκησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων, το οποίο εξασφαλίζει την απαραίτητη ευελιξία και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικό, διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο, σε συνέργεια με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η ΔΕΠ εκφράζει γνώμη επί των εκθέσεων στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που υποβάλλονται στην Επιτροπή δυνάμει του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και δίνει κατευθύνσεις στην ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης ΕΠ.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ως πρόεδρος και οι υπουργοί Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος-Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, ως μέλη. Ως εισηγητής συμμετέχει επιπλέον ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων.

Τη διοικητική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεών της αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπ.Οι.Ο. μέσω της εθνικής αρχής συντονισμού.

Ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ)

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης συγκροτείται εντός 3 μηνών από τη συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης του συνόλου των ΕΠ. Της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ προεδρεύει ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων.

Η διάσκεψη θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό μετά από εισήγηση της εθνικής αρχής συντονισμού. Συνέρχεται ετησίως μετά από πρόσκληση του προέδρου της με αντικείμενο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ και της συμβολής κάθε ΕΠ στους στόχους αυτούς.

Ως μέλη συμμετέχουν

- Οι Πρόεδροι των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ (συμπεριλαμβανομένων όλων των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών), του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία
- Εκπρόσωποι της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι δημοσίων αρχών (ειδικές υπηρεσίες συντονισμού δράσεων τομεακών πολιτικών, Υπουργείο Πολιτισμού κλπ.)
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων
- Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κλπ)
- Αντιπροσωπεία της Επιτροπής με ρόλο παρατηρητή

Στη Διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της διάσκεψης.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ:

- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων και τη συμβολή τους στους στρατηγικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ και υποβάλλει σχετική έκθεση στη Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- Παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και διαμορφώνει προτάσεις για το συντονισμό τους και την ευρεία εφαρμογή τους.
- Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είναι δυνατή η συγκρότηση επιτροπών συμβουλευτικού χαρακτήρα για το συντονισμό των παρεμβάσεων σε ειδικούς τομείς, στις οποίες προεδρεύουν μέλη της Διάσκεψης.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, συνιστάται τεχνική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Η επιτροπή εισηγείται στην ΕΔΙΠ προτάσεις αναφορικά με την οριζόντια ενσωμάτωση και εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότη-

τας και μη διάκρισης των Ατόμων με Αναπηρία στα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Τη γραμματειακή υποστήριξη της διάσκεψης αναλαμβάνει η εθνική αρχή συντονισμού, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Επιτροπή παρακολούθησης επιχειρησιακού προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ ορίζεται με τη σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Στην επιτροπή παρακολούθησης του ΠΕΠ Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδα – Ηπείρου, προεδρεύουν εκ περιτροπής οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών που καλύπτει γεωγραφικά το ΠΕΠ. Πρόεδρος της πρώτης συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠ είναι ο γενικός γραμματέας της μικρότερης πληθυσμιακά Περιφέρειας. Σε κάθε συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης ορίζεται ο πρόεδρος της επόμενης συνεδρίασης.

Ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχουν:

- Ο προϊστάμενος της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ
- Εκπρόσωπος της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης του ΕΠ,
- Εκπρόσωποι Υπουργείων ή άλλων κρατικών αρχών
- Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού που είναι αρμόδιες για θέματα κρατικών ενισχύσεων, απασχόλησης, περιβάλλοντος, υγείας, έρευνας και καινοτομίας, δημόσιας διοίκησης, πολιτισμού κλπ.
- Εκπρόσωπος των Νομαρχιών της κάθε Περιφέρειας που αφορά το ΠΕΠ
- Εκπρόσωπος των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων κάθε Περιφέρειας που αφορά το ΠΕΠ
- Εκπρόσωποι των Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων
- Εκπρόσωπος της Επιτροπής ή και των ΕΤΕ ή ΕΤΕπ στην περίπτωση που οι τελευταίες συνεισφέρουν στο ΕΠ (με συμβουλευτικό ρόλο).
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Στη σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Κατά τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης. Κατά τις συνεδριάσεις δύναται επίσης να συμμετάσχει ως παρατηρητής, αντιπρόσωπος των δικτύων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της νέας πρωτοβουλίας «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή», στην περίπτωση που το ΠΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία, προκειμένου να δίδει αναφορά της προόδου των δραστηριοτήτων των δικτύων.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της επιτροπής παρακολούθησης αναλαμβάνει η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ λειτουργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Ο κανονισμός λειτουργίας καθορίζεται σε συνεργασία με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ, ώστε να εξασφαλίζεται η εκπλήρωση των καθηκόντων της επιτροπής που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα :

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του ΕΠ και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠ με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η διαχειριστική αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 0,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο ΕΠ, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,
- μπορεί να προτείνει στη διαχειριστική αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του ΕΠ η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων των Ταμείων που αριθμούνται στο άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 ή στη βελτίωση της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής τους,

- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων.

Δείκτες παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του ΕΠ διενεργείται από τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκρών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε άξονα προτεραιότητας του ΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες του ΕΠ έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «*Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής*»

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του ΕΠ ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΕΠ, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του. Η παρακολούθηση των δεικτών εκρών και αποτελεσμάτων πράξεων ψηφιακής σύγκλισης, θα γίνεται με την υποστήριξη του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο έργου και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ, η διαχειριστική αρχή διαβιβάζει στην επιτροπή παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκρών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

Ετήσια έκθεση

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του ΕΠ η διαχειριστική αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την επιτροπή παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού. Επιπλέον, στην ετήσια έκθεση γίνεται αναφορά για την υλοποίηση περιφερειακών δράσεων που περιλαμβάνονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή», στην περίπτωση που το ΠΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία.

Στο παραπάνω πλαίσιο η διαχειριστική αρχή μεριμνά σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ.

Ετήσια εξέταση ΕΠ

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν επίσης να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-ι του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

Παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης

Για τις πέντε περιφέρειες που εμπίπτουν στο άρθρο 8 του Κανονισμού 1083/06 επιβάλλονται υποχρεωτικές πιστώσεις και διακριτή παρακολούθησή των πιστώσεων αυτών στα ΕΠ (πόροι που προέρχονται από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Οι Περιφέρειες αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις Περιφέρειες στατιστικής σύγκλισης (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική) και στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο).

Οι συγχρηματοδοτούμενες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις Περιφέρειες αυτές (εκτός του Ταμείου Συνοχής) θα υλοποιηθούν μέσω:

- των αντίστοιχων περιφερειακών ΕΠ (συγχρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ) και
- των τριών (3) τομεακών ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες των οκτώ Περιφερειών αμιγούς Στόχου Σύγκλισης θα καλυφθούν από όλα τα τομεακά ΕΠ όσο και από τα περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις.

Η τήρηση των πιστώσεων για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης διασφαλίζεται πλήρως σε προγραμματικό επίπεδο με την ύπαρξη διακριτών αξόνων προτεραιότητας για κάθε τύπο Περιφερειών, ως εξής:

- Τα περιφερειακά ΕΠ έχουν διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για κάθε Περιφέρεια που περιλαμβάνουν.
- Τα τρία (3) τομεακά ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και καλύπτουν και τους τρεις τύπους Περιφερειών (αμιγής στόχος 1, στατιστική σύγκλιση, σταδιακή είσοδος) έχουν διακριτούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που επαναλαμβάνονται για κάθε έναν από τους τρεις τύπους Περιφερειών.

Οι δράσεις τεχνικής υποστήριξης εφαρμογής, εθνικής εμβέλειας, οι οποίες δεν έχουν συγκεκριμένο χωρικό προσδιορισμό (όπως μελέτες οριζόντιου χαρακτήρα που αφορούν σε όλη τη χώρα, προβολή /δημοσιότητα του ΕΣΠΑ, κλπ) και οι οποίες υλοποιούνται από τα τομεακά ΕΠ, δεν προσμετρώνται στις πιστώσεις για τις Περιφέρειες μεταβατικής στήριξης.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται κατά την υλοποίηση, με τη σύνθεση και παρακολούθηση των σχετικών πληροφοριών στο ΟΠΣ.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη του κράτους μέλους ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

Αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης).

Επιπλέον σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Κανονισμό, τα κράτη μέλη μπορούν για τα ΕΠ του στόχου «Σύγκλιση» και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να συντάσσουν σχέδιο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τις ενδεικτικές δραστηριότητες αξιολόγησης που σκοπεύει να πραγματοποιήσει το κράτος μέλος κατά τις διάφορες φάσεις της υλοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα αξιοποιώντας και τις οδηγίες της Επιτροπής για την αξιολόγηση των ΕΠ και του ΕΣΠΑ κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου (Draft Working Paper No 5: Evaluation during the programming period: on going evaluation – An integrated management tool) διαμόρφωσε ενδεικτικό σχέδιο αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013, όπου αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των αξιολογήσεων σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης».

Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ πραγματοποιούνται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής και σύμφωνα με τις γενικές αρχές που καθορίζονται από την εθνική αρχή συντονισμού για την αξιολόγηση όλων των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

Εκτός από τις προτεινόμενες στο σχέδιο, αξιολογήσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περιπτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων των επιχειρησιακών προγραμμάτων ή του ΕΣΠΑ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, την Επιτροπή και την εθνική αρχή συντονισμού.

Το ενδεικτικό σχέδιο των αξιολογήσεων με τον προγραμματισμό της περιόδου 2007-2013 παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του προγραμματισμού των Ταμείων και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η διαχειριστική αρχή και η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζονται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007 - 2013

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Τεκμηρίωση της συμβολής των ΕΠ στην εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων	Απαίτηση άρθρου 29 του Καν. 1083/2006 για τη στρατηγική υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη	Στα σημεία α, β, γ και δ της παραγράφου 2 του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	Συμβολή στην υποβολή των στρατηγικών εκθέσεων του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	2ο εξάμηνο 2007 2ο εξάμηνο 2009 2ο εξάμηνο 2012	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Γραφείο Πρωθυπουργού, Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλευσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΕΣΠΑ)	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλευσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλευσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ :								
1. ΕΠ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
2. ΕΠ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ								
3. ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ								
4. ΕΠ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ								
5. ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ								
6. ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ								
7. ΕΠ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ								
8. ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ								
9. ΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
10. ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ								
11. ΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ								
12. ΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ								

Παρατήρηση : Στην περίπτωση σημαντικών αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή/και αν διαπιστωθεί απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά, είναι δυνατόν να διενεργηθούν αξιολογήσεις του ΕΣΠ/Επιπλέον των αναφερομένων στο χρονοδιάγραμμα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την παροχή των πληροφοριών αυτών αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης τα οποία αποτυπώνονται με δομημένο τρόπο στο επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ. Το επικοινωνιακό σχέδιο περιλαμβάνει τους στόχους και το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που θα αναληφθούν για κάθε ομάδα στόχο (δυνητικοί δικαιούχοι, δικαιούχοι, κοινό), τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του επικοινωνιακού σχεδίου, τα διοικητικά τμήματα ή τους διοικητικούς φορείς που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησης των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης αναφορικά με την προβολή και τη γνώση του ΕΠ και το ρόλο της Κοινότητας.

Τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης θα κάνουν αναφορά στην προστιθέμενη αξία της κοινοτικής συνδρομής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Το επικοινωνιακό σχέδιο, καθώς και οποιαδήποτε σημαντική τροποποίησή του, εκπονείται από τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ με βάση τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού και υποβάλλεται προς εξέταση στην Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 3 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την εξασφάλιση της ομοιογένειας, συνοχής και συνέργιας μεταξύ των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία που συνδράμουν στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, η εθνική αρχή συντονισμού παρέχει ενιαίες αρχές προς τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και μεριμνά για τη συνολική παρακολούθηση, εποπτεία και συντονισμό τους.

Τα ποσά που προβλέπονται για την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα περιλαμβάνονται στη χρηματοδότηση του ΕΠ στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής (άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006).

Η διαχειριστική αρχή ορίζει τον/ους υπεύθυνο/ους για τα θέματα δημοσιότητας και πληροφόρησης και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στα ΕΠ του ΕΣΠΑ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και μπορούν να χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι πιστώσεις των Ταμείων εγγράφονται στο Τμήμα Εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Στο τμήμα δαπανών του ΠΔΕ εγγράφονται οι προβλέψεις μεταφοράς πιστώσεων προς τους φορείς χρηματοδότησης του ΠΔΕ. Οι

πιστώσεις προς τους δικαιούχους αφορούν την προβλεπόμενη δημόσια δαπάνη (κοινοτική και εθνική). Τυχόν ιδιωτική συμμετοχή παρακολουθείται μέσω του ΟΠΣ.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων τηρούνται τα απαιτούμενα στοιχεία προκειμένου να είναι δυνατή η πρόβλεψη απαιτήσεων χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Η διαδικασία για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους είναι η ακόλουθη:

1. Εγγραφή της δημόσιας δαπάνης της πράξης (εθνική και κοινοτική συμμετοχή) στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μετά την ένταξή της σε ΕΠ σε συλλογική απόφαση του φορέα χρηματοδότησης
2. Υποβολή αιτήματος διάθεσης χρηματοδότησης από το δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων προς τον φορέα χρηματοδότησης
3. Υποβολή αιτήματος από τον φορέα χρηματοδότησης προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για τη διάθεση χρηματοδότησης
4. Έκδοση απόφασης διάθεσης χρηματοδότησης από το Υπ.Οι.Ο. με βάση το αίτημα και το διαθέσιμο όριο πληρωμών, και κοινοποίησή της στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στο φορέα χρηματοδότησης
5. Εντολή κατανομής των πιστώσεων στην πράξη από το φορέα χρηματοδότησης προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία κοινοποιείται στο δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης

Με την κατανομή χρηματοδότησης στην πράξη οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στο δικαιούχο, ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους αναδόχους. Οι πληρωμές προς τους αναδόχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους δικαιούχους. Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στην περίπτωση που οι δικαιούχοι ή οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου μετά την ολοκλήρωση των βημάτων 1 έως 4 εκδίδεται εντολή μεταφοράς των πιστώσεων από το φορέα χρηματοδότησης στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου προκειμένου να διενεργηθούν πληρωμές. Η μεταφορά των ποσών γίνεται υπό μορφή άμεσης επιχορήγησης ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου (περιπτώσεις Ανωνύμων Εταιρειών του δημοσίου).

Μετά την μεταφορά στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου, ο δικαιούχος ή ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης προβαίνει στις πληρωμές των αναδόχων ή δικαιούχων αντιστοίχως.

Κατά την πληρωμή στους αναδόχους ή δικαιούχους κανένα ποσό δεν αφαιρείται, ούτε παρακρατείται, ούτε εισπράττεται οποιαδήποτε ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ποσών αυτών.

Οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν οι δικαιούχοι καταχωρούνται στο ΟΠΣ μετά την επαλήθευσή τους από τη διαχειριστική αρχή και δικαιολογούνται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας .

Η αρχή πιστοποίησης συγκεντρώνει τις καταχωρηθείσες δαπάνες μέσω του ΟΠΣ προκειμένου να πιστοποιήσει τις δαπάνες και να συντάξει τη δήλωση δαπανών που προβλέπεται στο άρθρο 78.

Τυχόν τόκοι που παράγονται από πιστώσεις για χρηματοδότηση πράξεων στο πλαίσιο του ΕΠ, θεωρούνται εθνικοί πόροι και καλύπτουν εθνική δημόσια δαπάνη. Οι φορείς που διαχειρίζονται τα ανωτέρω ποσά έχουν υποχρέωση να δηλώνουν ετησίως τους δημιουργούμενους τόκους στη διαχειριστική αρχή του οικείου ΕΠ. Τα τραπεζικά ή πιστωτικά ιδρύματα, μέσω των οποίων κινούνται τα ανωτέρω ποσά υποχρεούνται στην παροχή στοιχείων κίνησης των σχετικών λογαριασμών στην αρχή πιστοποίησης, μετά από αίτημά της.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Για τους σκοπούς των άρθρων 66 και 76 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η διαχειριστική αρχή του Ε.Π., θα ενημερώνει το σύστημα πληροφορικής το οποίο καθιερώνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SFC 2007), για την ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν το ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 39, 40, 41 και 42 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ διασφαλίζει, επίσης, την ύπαρξη συστήματος καταχώρισης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 60 στοιχείο γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της περιγραφής των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, θα υποβληθεί στην Επιτροπή περιγραφή του εν λόγω συστήματος, συμπεριλαμβανομένου του οργανογράμματος ροής (κεντρικό ή κοινό σύστημα δικτύου ή αποκεντρωμένο σύστημα με συνδέσεις μεταξύ των συστημάτων), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 71 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 21 και στο παράρτημα XII παράγραφος 6 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για τους ανωτέρω σκοπούς, θα προσαρμοστεί κατάλληλα το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που έχει δημιουργηθεί για τις απαιτήσεις του ΚΠΣ 2000-2006.

Το ΟΠΣ θα καλύπτει, επίσης, τις απαιτήσεις συλλογής και καταχώρισης δεδομένων που αφορούν στις αρμοδιότητες των αρχών ελέγχου και πιστοποίησης του προγράμματος

και θα υποστηρίξει τις εν λόγω Αρχές στις υποχρεώσεις ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων με την Επιτροπή.

Το ΟΠΣ βρίσκεται ήδη σε λειτουργία για την κάλυψη των απαιτήσεων του ΚΠΣ 2000-2006 και με την ολοκλήρωση των απαραίτητων προσαρμογών, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, θα αποτελεί την έγκυρη βάση οικονομικών και στατιστικών δεδομένων, η οποία θα καλύπτει και τις ανάγκες ηλεκτρονικής ενημέρωσης της Επιτροπής.

Η διαχείριση και λειτουργία του ΟΠΣ καθώς και θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και ανάπτυξης του προσδιορίζονται στο νόμο και στις ειδικές κανονιστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτού.

Για την αντιμετώπιση τεχνικών και διαχειριστικών θεμάτων σχετικά με το ΟΠΣ, λειτουργεί πλήρης δικτυακή εφαρμογή Helpdesk.

ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Στο άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 διατυπώνεται η απαίτηση της επίτευξης των στόχων των Ταμείων στο πλαίσιο στενής συνεργασίας, *εταιρική σχέση*, τόσο μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους, όσο και μεταξύ του κράτους μέλους και των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (κάθετη και οριζόντια διάσταση της εταιρικής σχέσης). Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης του ΕΠ, αντανακλάται από τα μέτρα που έχουν ληφθεί όπως:

- (i) Η εφαρμογή διαδικασιών ευρείας διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού με στόχο τη διαμόρφωση πολύπλευρης προσέγγισης των εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, μέσω γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- (ii) Η εκπροσώπηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, των εκπροσώπων των ΟΤΑ Α και Β' βαθμού στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι σχετικοί με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος φορείς.

Η επιλογή των σχετικών εταίρων σε κάθε επίπεδο υλοποίησης του ΕΠ λαμβάνει υπόψη το βαθμό της συνεισφοράς των Ταμείων στην περιοχή που αντιπροσωπεύουν οι εταίροι, την εμπειρία και ικανότητα των εταίρων στους τομείς που εστιάζει το ΕΠ και την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών καθώς της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η μέριμνα για την αποτελεσματική λειτουργία της αρχής της εταιρικής σχέσης, ώστε να προσφέρει την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία, αποτελεί ευθύνη του κράτους μέλους και υλοποιείται μέσω της ακριβούς και επαρκούς διάκρισης των ρόλων και αρμοδιοτήτων των διαφόρων εταίρων στο κατάλληλο κάθε φορά επίπεδο.

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα Κ-Μ και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων. Επίσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Ειδικότερα, η δυνατότητα πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό επιχειρήσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια υλοποίησης του ΕΠ περιλαμβάνουν:

- (i) Την ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή κρατικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Δίκτυο ROM κλπ)
- (ii) Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ αλλά και σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της.
- (iii) Τη παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- (iv) Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρίες κατά την διαδικασία επιλογής πράξεων για συγχρηματοδότηση.

ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, τα ΕΠ λαμβάνουν χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο, με εξαίρεση ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Ωστόσο μπορούν, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στους ειδικούς κανονισμούς των Ταμείων, να χρηματοδοτούν, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός του ορίου του 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε ά-

ξονα προτεραιότητας (ρήτρα ευελιξίας), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του άλλου Ταμείου, εφόσον οι δράσεις αυτές απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτή.

Για την υλοποίηση των ΕΠ προβλέπεται η αξιοποίηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου της ρήτρας ευελιξίας. Η χρηματοδότηση κατά συμπληρωματικό τρόπο του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ μπορεί να φτάσει μέχρι και 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας κατά μέγιστο (ή μέχρι 15% για τον άξονα προτεραιότητας Κοινωνική Ενσωμάτωση του ΕΚΤ για όλες τις Περιφέρειες και τον άξονα προτεραιότητας Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη του ΕΤΠΑ που αφορά στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου).

Η χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρακολουθείται από τη διαχειριστική αρχή μέσω του ΟΠΣ στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι το ποσοστό συμπληρωματικής χρηματοδότησης από το αντίστοιχο Ταμείο δεν υπερβαίνει το καθορισμένο ποσοστό-κατώφλι του 10% (ή 15%).

Η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την Επιτροπή, στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης, σχετικά με τη χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρέχοντας πληροφορίες σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας που να επιτρέπουν την επαλήθευση των προϋποθέσεων χρησιμοποίησης της ρήτρας ευελιξίας καθώς και της μη υπέρβασης του ανώτατου επιτρεπτού ορίου συνδρομής του αντίστοιχου Ταμείου.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (ΑΦΟΡΑ ΜΟΝΟ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΚΤ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΟΧΟ ΣΥΓΚΛΙΣΗ)

Η αρχή της εταιρικής σχέσης εφαρμόστηκε πλήρως από το Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας στις διαδικασίες κατάρτισης του τομεακού ΕΠ «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού», με την κινητοποίηση του συνόλου των τομέων πολιτικής και των κοινωνικών εταίρων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς και βασιζόμενη στην αρχή της διαφάνειας. Η συμμετοχή των εταίρων στη διαδικασία προέκυψε με βάση την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση και των κοινωνικών ομάδων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την πλήρη κάλυψη του εύρους των πολιτικών και ειδικών οριζόντιων θεμάτων που αναπτύσσονται στο ΕΠ.

Μέχρι σήμερα η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση και στην υλοποίηση των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής παρουσιάζει αδυναμίες, ασυνέχεια, αλλά ταυτόχρονα και μία αναμφισβήτητη δυναμική η οποία πρέπει να αξιοποιηθεί.

Ήδη σήμερα οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν με αποφασιστικό ρόλο:

- στην Επιτελική Επιτροπή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).
- στις διαδικασίες εκπόνησης και ανάπτυξης των επαγγελματικών περιγραμμάτων
- στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΣΥΚΠ).

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προτίθεται να προχωρήσει σε διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για την εκπόνηση **ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού** με στόχο την ενίσχυση του ρόλου τους, προκειμένου να αποκτήσει η εμπλοκή τους μόνιμο και βιώσιμο χαρακτήρα.

Το Υπουργείο Απασχόλησης, μέσω «προγραμματικής συμφωνίας», προτίθεται να διαθέσει έως το **2%** των πόρων του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», για συγκεκριμένες ενέργειες στήριξης παρεμβάσεων και ευαισθητοποίησης των ωφελουμένων, για την υλοποίηση κοινών δράσεων, καθώς και την ενδυνάμωση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων, ειδικότερα όσον αφορά την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο του ΕΠ δύναται να χρηματοδοτηθούν πράξεις που αφορούν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ταμείων ή ταμείων χαρτοφυλακίου όπως ορίζονται στο άρθρο 44 του Κανονισμού. Τα ταμεία ιδρύονται με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη συνεισφορά από ΕΠ σε ταμεία της προηγούμενης παραγράφου.

ΕΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ

Οι πράξεις που η περίοδος εκτέλεσής τους εμπίπτει στην περίοδο επιλεξιμότητας των δαπανών δύο προγραμματικών περιόδων (2000-2008) και (2007-2015) μπορούν να χρηματοδοτηθούν από ΕΠ των αντίστοιχων περιόδων εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- η αρμόδια αρχή κατανέμει τις πράξεις σε δύο χωριστά, σαφώς αναγνωρίσιμα στάδια ή τμήματα για κάθε ΕΠ της αντίστοιχης περιόδου με διακριτό οικονομικό και φυσικό αντικείμενο για κάθε ΕΠ
- πληρούνται οι όροι χρηματοδότησης και επιλεξιμότητας των πράξεων
- τηρούνται ενδεχόμενοι ειδικοί όροι που έχουν τεθεί για τις πράξεις.

ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τις ίσες ευκαιρίες και το περιβάλλον

Οι οδηγίες και οι κατευθύνσεις σχετικά με τους ισχύοντες κανόνες στους ανωτέρω τομείς θα προσδιοριστούν κατά την περιγραφή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 21 του Καν.1828/2006 της Επιτροπής.

Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΠ

Στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 ενισχύεται η διοικητική αποτελεσματικότητα των φορέων υλοποίησης (δικαιούχων) συγχρηματοδοτούμενων έργων, με τη θέσπιση κανόνων επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειάς τους, πριν από την ανάληψη της ευθύνης εκτέλεσης έργων. Προβλέπεται ειδική διαδικασία με την οποία καθορίζονται οι απαιτήσεις ή το πρότυπο διαχείρισης έργων, οι διαδικασίες και οι αρμόδιοι φορείς για την επιβεβαίωση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων.

Μέχρι την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω διαδικασίας και για ειδικές κατηγορίες πράξεων και ιδίως για τα συνεχιζόμενα από το ΚΠΣ 2000-2006 έργα, η διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων επιβεβαιώνεται σύμφωνα με οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού.

Σε περίπτωση δικαιούχων για τους οποίους δεν επιβεβαιώνεται η διαχειριστική τους επάρκεια, η αρμοδιότητα υλοποίησης δύναται να μεταβιβαστεί με προγραμματική συμφωνία των δύο μερών στην αρχή στην οποία υπάγονται ή από την οποία εμποτεύονται ή σε συναφή δημόσια υπηρεσία ή ανώνυμη εταιρεία του ευρύτερου δημόσιου τομέα, η οποία ικανοποιεί τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων. Στην περίπτωση που στον φορέα που αναλαμβάνει υλοποίηση έργου σύμφωνα με τα προηγούμενα, προκαλούνται πρόσθετες δαπάνες για τις υπηρεσίες διοίκησης που παρέχει, αυτές περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό του έργου και καλύπτονται απολογιστικά είτε από το ίδιο το έργο είτε από την τεχνική βοήθεια του ΕΠ στο οποίο εντάσσεται. Μετά την παραλαβή προς χρήση, το έργο παραδίδεται στον δικαιούχο μαζί με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 63: Ετήσια Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής σε ευρώ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Θεσσαλίας - Στερεάς - Ηπείρου		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
2007	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	99.269.823			99.269.823
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	99.269.823			99.269.823
2008	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	101.255.221			101.255.221
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	101.255.221			101.255.221
2009	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	103.280.327			103.280.327
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	103.280.327			103.280.327
2010	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	105.345.930			105.345.930
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	105.345.930			105.345.930
2011	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	107.452.849			107.452.849
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	107.452.849			107.452.849
2012	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	109.601.906			109.601.906
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	109.601.906			109.601.906
2013	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	111.793.944			111.793.944
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	111.793.944			111.793.944
Γενικό Σύνολο	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	738.000.000			738.000.000
2007 - 2013	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
ΣΥΝΟΛΟ		738.000.000			738.000.000

Πίνακας 64: Ετήσια Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής σε ευρώ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Θεσσαλίας - Στερεάς - Ηπείρου		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
2007	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	125.867.566			125.867.566
	σύνολο	125.867.566			125.867.566
2008	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	98.689.185			98.689.185
	σύνολο	98.689.185			98.689.185
2009	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	70.373.322			70.373.322
	σύνολο	70.373.322			70.373.322
2010	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	40.885.349			40.885.349
	σύνολο	40.885.349			40.885.349
2011	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	10.189.707			10.189.707
	σύνολο	10.189.707			10.189.707
2012	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	10.393.500			10.393.500
	σύνολο	10.393.500			10.393.500
2013	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	10.601.371			10.601.371
	σύνολο	10.601.371			10.601.371
Γενικό Σύνολο	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
2007 - 2013	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	367.000.000			367.000.000
ΣΥΝΟΛΟ		367.000.000			367.000.000

Πίνακας 65: Χρηματοδοτικό σχήμα ΕΠ ανά Άξονα Προτεραιότητας σε ευρώ

ΠΕΡΙΟΧΗ/ΘΕΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (Βάση-πολ/Κοιν/Σύμμ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΣΥΝΕΣΦΟΡΑ ΕΤΕ	ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	
	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ				ΣΥΝΕΣΦΟΡΑ	Δ/ΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			Σύνολο 11α+11β
											1	2		
1 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	99435000			99435000	24569029		24569029	124004029	80%		18045971		18045971	142050000
2 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας	73038700			73038700	46152300		46152300	119191000	61%		69500000		69500000	188691000
3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	84080000			84080000	35376508		35376508	119456508	70%		10000000	4000000	14000000	129456508
4 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	229530000			229530000	56713726		56713726	286243726	80%		41656274	20000000	61656274	327900000
5 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας	135983700			135983700	72713300		72713300	208697000	65%		98000000		98000000	306697000
6 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	161620000			161620000	43223492		43223492	204843492	79%		44000000	12000000	56000000	248843492
7 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	85890000			85890000	21222245		21222245	107112245	80%		15587755	127500000	143087755	122700000
8 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας	153068860			153068860	33730940		33730940	186799800	82%		41500000		41500000	228299800
9 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Ηπείρου	63000000			63000000	23000000		23000000	86000000	73%		11000000	47000000	58000000	97000000
10 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας	8145000			8145000	3490714		3490714	11635714	70%		0		0	11635714
11 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας	4908740			4908740	5403460		5403460	10312200	48%		0		0	10312200
12 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου	6300000			6300000	3400000		3400000	9700000	65%		0		0	9700000
Σύνολο Στόχος 1	738000000			738000000	210995714		210995714	948995714	78%		140290000	210500000	350790000	1089285714
Σύνολο Στόχος 2	367000000			367000000	158000000		158000000	525000000	70%		209000000		209000000	734000000
ΣΥΝΟΛΟ	1105000000			1105000000	368995714		368995714	1473995714	75%		349290000	210500000	559790000	1823285714

(*) Η στήλη αυτή δεν συμπληρώνεται γιατί η βάση υπολογισμού της Κοινοτικής Συνδρομής είναι οι επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες. Η ιδιωτική συμμετοχή αναγράφεται στη στήλη 11β

(**) Σε περίπτωση κοινών ΕΠ Στόχου 1 και Στόχου 2, να συμπεριλαμβάνεται ένδειξη του Στόχου

11α "Άλλοι εθνικοί πόροι, προβλεπόμενα έσοδα, μη επιλέξιμες δαπάνες κ.α"

11β "Ποσά ιδιωτικής συμμετοχής"

Πίνακας 66: Ενδεικτική Ανάλυση της ενίσχυσης των Ταμείων ανά κωδικό θέματος προτεραιότητας

ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

		ΕΠ Θεσσαλίας - Στερεάς - Ηπείρου		
		ΠΟΣΑ ΣΕ €		
		(ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ)		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
	Έρευνα και τεχνολογική Ανάπτυξη (R&D), καινοτομία και επιχειρηματικότητα.	126140000	127715000	253855000
01	Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε Κέντρα ερευνών.	2000000	2100000	4100000
02	Υποδομή έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (συμπεριλαμβάνοντας υλικό εξοπλισμό, τεχνολογική εγκατάσταση και δίκτυα υπολογιστών υψηλής ταχύτητας που συνδέουν κέντρα ερευνών) και κέντρα αναγνωρισμένου κύρους σε εξειδικευμένη τεχνολογία.	21050000	350000	21400000
03	Μεταφορά τεχνογνωσίας και βελτιώσεις στα δίκτυα συνεργασίας που συνδέουν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με πανεπιστήμια, εγκαταστάσεις ανωτέρας/ ανωτάτης εκπαίδευσης όλων των ειδών, περιφερειακές αρχές, ερευνητικά κέντρα και επιστημονικούς και τεχνολογικούς πόλους (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, πόλοι τεχνολογίας κ.λ.π.)	5990000	2310000	8300000
04	Συνδρομή στην έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ειδικά σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνοντας πρόσβαση σε υπηρεσίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στα ερευνητικά κέντρα)	3000000	8050000	11050000
05	Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων	3050000	5600000	8650000
06	Ενίσχυση στις ΜΜΕ για την προώθηση σχεδίων βιώσιμης παραγωγής (εισαγωγή αποτελεσματικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών για την καταπολέμηση της ρύπανσης, ενσωμάτωση μη ρυπογόνων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις)	2000000	2660000	4660000
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με έρευνα και καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, ίδρυση νέων επιχειρήσεων από πανεπιστήμια, υπάρχοντα κέντρα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και επιχειρήσεις κ.λ.π.)	2000000	11095000	13095000
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	78300000	84140000	162440000
09	Άλλα μέτρα για την προώθηση έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας	8750000	11410000	20160000
	Κοινωνία της πληροφορίας	29160000	62994260	92154260
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	8510000	8535800	17045800
11	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (πρόσβαση, ασφάλεια, δυνατότητα λειτουργικής εναλλαγής συστημάτων, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λ.π.)	4200000	2993200	7193200
12	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (TEN-ICT)	0	2464700	2464700
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση , κ.λ.π.)	7850000	30387700	38237700
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λ.π.)	4300000	8156960	12456960
15	Άλλα μέτρα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και στην αποτελεσματική χρήση τους.	4300000	10455900	14755900
	Μεταφορές	170020000	36295000	206315000
16	Σιδηρόδρομοι	8750000	0	8750000
17	Σιδηρόδρομοι (TEN-T)	0	0	0
18	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός	0	0	0
19	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός (TEN-T)	0	0	0
20	Αυτοκινητόδρομοι	0	0	0
21	Αυτοκινητόδρομοι (TEN-T)	0	0	0
22	Εθνικές οδοί	89515000	14280000	103795000
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	35200000	14280000	49480000
24	Ποδηλατόδρομοι	1320000	0	1320000
25	Αστικές μεταφορές	15000000	455000	15455000
26	Πολύτροπες μεταφορές.	4500000	700000	5200000
27	Πολύτροπες μεταφορές (TEN-T)	0	0	0
28	Εξυπνα Μεταφορικά συστήματα.	0	700000	700000
29	Αερολιμένες	15000000	1400000	16400000
30	Λιμένες	735000	3990000	4725000

31	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (περιφερειακές και τοπικές)	0	490000	490000
32	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (TEN-T)	0	0	0
	Ενέργεια	4250000	41950000	46200000
33	Ηλεκτρισμός	0	11900000	11900000
34	Ηλεκτρισμός (TEN-E)	0	0	0
35	Φυσικό αέριο	0	10850000	10850000
36	Φυσικό αέριο (TEN-E)	0	0	0
37	Πετρελαϊκά προϊόντα	0	0	0
38	Πετρελαϊκά προϊόντα (TEN-E)	0	0	0
39	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: άνεμος	0	6600000	6600000
40	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	0	600000	600000
41	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: βιομάζα	1250000	600000	1850000
42	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες	3000000	9000000	12000000
43	Ενεργειακή αποδοτικότητα, αναγέννηση, διαχείριση ενέργειας	0	2400000	2400000
	Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	113340000	18153000	131493000
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	42500000	4325000	46825000
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	10600000	2500000	13100000
46	Επεξεργασία υδάτων (λύματα)	5000000	2500000	7500000
47	Ποιότητα αέρα	0	150000	150000
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος ρύπανσης.	0	425000	425000
49	Προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές και μείωση των επιπτώσεων.	0	500000	500000
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης.	6620000	0	6620000
51	Πρωώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)	15000000	3753000	18753000
52	Πρωώθηση καθαρών αστικών μεταφορών	0	500000	500000
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	18220000	500000	18720000
54	Άλλα μέτρα για την διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων.	15400000	3000000	18400000
	Τουρισμός	11790000	5880000	17670000
55	Πρωώθηση Τόπων Φυσικού Κάλλους	3400000	294000	3694000
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς.	4800000	0	4800000
57	Συνδρομή στην βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	3590000	5586000	9176000
	Πολιτισμός	24720000	8400000	33120000
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	15480000	4900000	20380000
59	Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών	4000000	2100000	6100000
60	Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.	5240000	1400000	6640000
	Αστική και αγροτική αναγέννηση	60100000	3150000	63250000
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση.	60100000	3150000	63250000
	Προωθώντας την προσαρμοστικότητα εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών.	0	0	0
62	Ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων δια βίου εκμάθησης στις επιχειρήσεις, εκπαίδευση και παροχή υπηρεσιών στους απασχολούμενους και τους προϊσταμένους, για την επιτάχυνση της προσαρμοστικότητας τους στις αλλαγές. Προώθηση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.	0	0	0
63	Σχεδιασμός και προώθηση καινοτόμων και περισσότερο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας.	0	0	0
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την εκπαίδευση και την παροχή υποστήριξης, σε συνάφεια με την αναδιάρθρωση παραγωγικών τομέων και επιχειρήσεων και την ανάπτυξη συστημάτων αντιμετώπισης των οικονομικών αλλαγών και των μελλοντικών απαιτήσεων σχετικά με θέσεις εργασίας και δεξιότητες.	0	0	0
	Βελτιώνοντας την πρόσβαση στην απασχόληση και την διατήρηση των θέσεων εργασίας.	0	0	0
65	Εκσυγχρονισμός και ενδυνάμωση των θεσμών της αγοράς εργασίας	0	0	0
66	Εφαρμογή ενεργητικών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας.	0	0	0
67	Μέτρα ενθάρρυνσης της ενεργού γήρανσης και παράτασης εργασιακής ζωής.	0	0	0

68	Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων.	0	0	0
69	Μέτρα για την βελτίωση της προσβασιμότητας στην εργασία και την ενδυνάμωση της βιώσιμης εργασιακής συμμετοχής και εξέλιξης της γυναίκας, ώστε να μειωθούν οι διακρίσεις φύλου στην αγορά εργασίας, και να εναρμονισθεί η εργασιακή με την ιδιωτική ζωή, όπως οι διευκολύνσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και φροντίδας εξαρτημένων προσώπων.	0	0	0
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των μεταναστών στην απασχόληση και διαμέσου αυτών, την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσής τους	0	0	0
	Βελτιώνοντας την κοινωνική ενσωμάτωση των μειονεκτούντων προσώπων.	0	0	0
71	Παρεμβάσεις για την ενσωμάτωση και την είσοδο στην απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασιακή συμμετοχή και εξέλιξη και να προωθηθεί η αποδοχή της διαφορετικότητας τους στον χώρο εργασίας.	0	0	0
	Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο.	0	0	0
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα, να βελτιωθεί η συνάφεια της υποχρεωτικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης/ κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μια οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης.	0	0	0
73	Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής/ επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης	0	0	0
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.	0	0	0
	Επένδυση σε κοινωνικές υποδομές.	179100000	56399000	235499000
75	Υποδομές εκπαίδευσης.	90100000	26999000	117099000
76	Υποδομές Υγείας	69500000	22032500	91532500
77	Υποδομές φροντίδας παιδιών	8000000	0	8000000
78	Υποδομές στέγασης	0	0	0
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές.	11500000	7367500	18867500
	Κινητοποίηση μεταρρυθμίσεων στα πεδία απασχόλησης και ενσωμάτωσης	2100000	0	2100000
80	Προώθηση της ανάληψης δράσης για συνεργασίες, συνάψεις συμφωνιών και πρωτοβουλίες μέσω της δικτύωσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων	2100000	0	2100000
	Ενδυναμώνοντας την θεσμική ικανότητα σε εθνικό περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.	2835000	1155000	3990000
81	Μηχανισμοί για την βελτίωση των καλών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ετοιμότητας στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	2835000	1155000	3990000
	Μείωση του πρόσθετου κόστους που αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών	0	0	0
82	Εξισορρόπηση του πρόσθετου κόστους λόγω ελλείμματος προσβασιμότητας και χωρικού κατακερματισμού	0	0	0
83	Ειδικές δράσεις για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	0	0	0
84	Ενίσχυση για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε κλιματικές συνθήκες.	0	0	0
	Τεχνική Βοήθεια	14445000	4908740	19353740
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	8345000	1951653	10296653
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	6100000	2957087	9057087
	Σύνολο	738000000	367000000	1105000000

Πίνακας 67: Ενδεικτική Ανάλυση της ενίσχυσης των Ταμείων ανά κωδικό Μορφής Χρηματοδότησης

ΚΩΔ	Διάσταση 2	ΕΤΠΑ	ΕΤΠΑ	Σύνολο
	Μορφή χρηματοδότησης	Στόχος 1	Στόχος 2	ΧΕ ΘΣΗ
1	Μή επιστρεπτέα ενίσχυση	738000000	327000000	1065000000
2	Ενίσχυση (δάνειο, επιδότηση επιτοκίου, εγγυήσεις)		40000000	40000000
3	Επιχειρηματικά κεφάλαια (συμμετοχή, κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου)			
4	Άλλες μορφές χρηματοδότησης			
ΣΥΝΟΛΟ		738000000	367000000	1105000000

Πίνακας 68: Ενδεικτική Ανάλυση της ενίσχυσης των Ταμείων ανά κωδικό Εδαφικής Διάστασης

ΚΩΔ	Διάσταση 3	ΕΤΠΑ	ΕΤΠΑ	Σύνολο
	Εδαφικός τύπος	Στόχος 1	Στόχος 2	ΧΕ ΘΣΗ
1	Αστική Περιοχή	345441000	139991069	485432069
2	Βουνά	103354500	51892562	155247062
3	Νησιά	8750000	79227317	87977317
4	Αραιοκατοικημένες περιοχές			
5	Αγροτικές περιοχές	179524500	81350612	260875112
6	Πρώην εξωτερικά σύνορα			
7	Ιδιαίτερα απομακρυσμένη περιοχή			
8	Ζώνη διασυνοριακής συνεργασίας			
9	Ζώνη διακρατικής συνεργασίας			
10	Ζώνη διαπεριφερειακής συνεργασίας			
0	Άνευ αντικειμένου (χωρίς εξειδίκευση)	100930000	14538440	115468440
ΣΥΝΟΛΟ		738000000	367000000	1105000000